

CAPÍTOL I

*PANORAMA
ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL
DE LES ILLES BALEARS*

Subcapítol I.1. El panorama econòmic de les Illes Balears

1

L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

Aquest apartat segueix els canvis metodològics indicats al mateix apartat de la memòria del CES del 2020, a partir del qual només es presenten les sèries per al nou marc input-output (MIO-base 2014), que abasten el període 2014-2020. Per al període 2004-2018, es poden consultar les sèries històriques d'aquestes variables referides a l'anterior MIO-base 2004 en la memòria del CES del 2018 (pàg. 24 i 25).

Com l'any passat, ha estat possible consultar les dades de Funcas sobre l'anàlisi de l'oferta productiva per comunitats autònomes i les dades de l'INE de la comptabilitat regional, que ara es publiquen a final d'any, dades que es comenten amb el decalatge d'un any.

La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les memòries anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real per capita i, finalment, la distribució funcional de la renda.

1.2.

ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS

En aquest apartat, primer s'analitza l'estructura productiva de l'oferta de les Bale-

ars per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears per al període 2014-2020 segons el nou MIO (base 2014).

1.2.1. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS I PER ILLES

Segons les dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació, l'any 2021 el valor afegit brut (VAB) a preus corrents de l'economia de les Illes Balears ha estat de 27.352,8 milions d'euros, un 11,3% superior al de l'any 2020. Tots els sectors també han tingut creixements positius significatius: 9,9% l'agricultura, 7,3% l'energia i la indústria, 9,1% la construcció i 11% els serveis. Ara bé, si aquestes dades es comparen amb les del 2019, el VAB regional de l'any 2021 encara és inferior als 30.704,6 milions d'euros de l'any 2019, la qual cosa suposa 3.351,8 milions d'euros per sota o, el que és mateix, un 10,9% inferior al del 2019. La distribució del VAB per sectors econòmics mostra com tots, excepte els serveis, ja han superat els nivells de l'any 2019: el primari amb 15,9 milions més (9,1%), l'energia i la indústria amb 17,9 milions més (9,04%), la construcció amb 13,2 milions més (5,3%), mentre que els serveis encara estan 3.398,8 milions per sota del VAB del 2019 (-13,03%).

L'estructura productiva mostra que un 82,9 % de l'activitat econòmica es concentra en el sector terciari; en canvi, el 9,1 % es genera en la construcció, i el 7,3 %, en la indústria i l'energia. El sector primari representa un 0,7 % del PIB regional (vegeu el quadre I-1.1).

El 2021, el creixement regional real de l'economia balear ha experimentat un clar rebot del 10,4%, després de la caiguda històrica produïda per la COVID-19 l'any 2020 (-20,6%), la més pronunciada que s'ha registrat en relació amb la resta de comunitats autònomes per la forta dependència que té de l'activitat turística (vegeu l'apartat 1.2.2). Cal tenir en compte que al llarg del segon semestre de l'any 2021 s'ha produït una clara recuperació de l'activitat turística (vegeu l'apartat 6 d'aquest capítol).

El 2021, el VAB a preus constants de l'economia de les Illes Balears ha estat de 24.953,5 milions d'euros, inferior encara als 28.497,4 milions d'euros de l'any 2019, la qual cosa suposa 3.543,9 milions d'euros per sota, és a dir, un 12,4% inferior al del 2019. La distribució del VAB real per sectors econòmics mostra com tots els sectors excepte el primari encara estan per sota dels nivells del 2019: el primari amb 11,1 milions més (9,5%), l'energia i la indústria amb -99,4 milions menys (-5,36%), la construcció amb -48,6 milions menys (-2,23%), i els serveis amb 3.407 milions per sota del nivell del 2019 (-13,99%).

Si es compara la dinàmica del creixement real sectorial de l'etapa de la recuperació de la Gran Recessió (2009-2018) amb el

període afectat per la crisi de la COVID al llarg dels anys 2019-2021, es veu que en el període 2009-2018 els serveis, amb un creixement real del 2,1%, i el primari, amb un 0,8%, van ser els protagonistes del creixement regional real, situat en un 1,6%, ja que tant la construcció com la indústria van tenir un creixement negatiu del -0,6%. En l'etapa de la crisi de la COVID, el creixement regional cau un -3,7%, i són precisament els serveis els que han experimentat la caiguda principal amb un -4,3%, seguits per la indústria, amb una caiguda del -2,2%, i la construcció, amb un -1,2%. El sector primari és l'únic que creix, amb un 2%. De fet, és l'únic sector que al llarg de tots els períodes analitzats des del 2004 fins al 2021 presenta taxes positives de creixement (vegeu el quadre I-1.2 i els gràfics IA-1.1 i IA-1.2).

Si s'analitza el creixement econòmic de les Balears al llarg dels darrers vuit anys (2014-2021) i es compara amb Espanya i la zona euro, resulta que les dades de les Balears són millors que a la zona euro per al període 2015-2019; en relació amb Espanya, només són millors en el trienni 2016-2018.¹ Cal destacar, sobretot, com per l'efecte de la covid-19 aquest millor comportament relatiu de les Balears en els anys indicats ja no es compleix el 2020, atès que les Balears passen a ser amb diferència la comunitat que registra la caiguda més pronunciada, amb un diferencial negatiu respecte a la zona euro de -14,2

1. Les fonts estadístiques usades per la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears i l'INE difereixen a l'hora de fer les estimacions sobre el creixement del PIB. Per tant, aquesta afirmació només es pot mantenir a partir de la informació de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears.

punts i respecte a Espanya de -9,8 punts. Tanmateix, el rebot que es produeix a totes les economies el 2021 és molt més pronunciat a les Balears, ja que aquest any presenta uns diferencials positius respecte a la zona euro de 5 punts i respecte a Espanya de 5,3 punts (vegeu el quadre I-1.3 i el gràfic IA-1.3).

Pel que fa al VAB per illes, es pot comprovar que, en valors corrents, l'any 2021 Mallorca assolix un VAB de 21.698,8 milions d'euros, un 11% superior al del 2020, però inferior encara als 24.202,6 milions d'euros de l'any 2019, la qual cosa suposa 2.503,8 milions d'euros per sota, és a dir, un -10,35% inferior al del 2019. A les Pitiüses s'assoleix un VAB de 3.451,2 milions d'euros, un 12,7% superior al del 2020, però inferior encara als 4.066 milions d'euros de l'any 2019, la qual cosa suposa 615 milions d'euros per sota, és a dir, un -15,12% inferior al del 2019. A Menorca s'assoleix un VAB de 2.202,8 milions d'euros, un 11,7% superior al del 2020, però inferior encara als 2.453,8 milions d'euros de l'any 2019, la qual cosa suposa 233 milions d'euros per sota, és a dir, un -9,57% inferior al del 2019. (vegeu el quadre I-1.4).

Quant al valor absolut en euros constants, Mallorca arriba a un VAB de 19.795,5 milions d'euros, amb una recuperació del 10,1%, mentre que a les Pitiüses i a Menorca ha estat de 3.148,4 milions (11,8%) i de 2.009,6 milions (10,8%) respectivament. Es pot destacar el millor comportament relatiu de les illes menors respecte a Mallorca. Pel que fa a les comparatives en valors reals en relació amb l'any 2019, tampoc no hi ha cap illa que

recuperi els nivells del 2019: Mallorca va assolir el 2019 un VAB de 22.462,8 milions, 2.667,3 milions d'euros superior al de l'any 2021, és a dir, el VAB de l'any 2021 es situa un -10,87% inferior al del 2019. A les Pitiüses es va assolir l'any 2019 un VAB de 3.773,9 milions d'euros, 625,5 milions d'euros per sobre al de l'any 2021, és a dir, el VAB de l'any 2021 es situa un -16,57% inferior al del 2019. A Menorca s'assoleix el 2019 un VAB de 2.260,7 milions d'euros, 251,1 milions d'euros per sobre al de l'any 2021, és a dir, el VAB de l'any 2021 es situa un -11,1% inferior al del 2019 (vegeu el quadre I-1.5 i els gràfics IA-1.4 i IA-1.5).

L'estructura econòmica per illes identifica el pes preponderant de Mallorca, entorn d'un 79,3%, mentre que les Pitiüses i Menorca es distribueixen el 20% restant (un 12,6% les Pitiüses i un 8,1% Menorca), de tal manera que el comportament del PIB de Mallorca acaba determinant el comportament de l'economia regional.

Si es compara la dinàmica del creixement real dels diferents territoris insulars quant a l'etapa de la recuperació de la Gran Recessió (2009-2018) amb el període afectat per la crisi de la COVID els anys 2019-2021, s'observa que al llarg del període 2009-2018 són les Pitiüses les que presenten el major creixement regional, amb un 2,5%, mentre que en la etapa de la crisi de la COVID el creixement regional més resilient va ser el de Menorca, amb la menor taxa negativa (-3,4%). Pel que fa als anys previs a la Gran Recessió (2004-2008), va ser Mallorca la que va presentar el major creixement regional, amb un 1,4%.

QUADRE I-1.1. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CORRENTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (2014-2021) (BASE 2014)

	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació
2014	115.562	0,5%	—	1.849.969	7,6%	—	1.695.646	7,0%	—	20.719.081	85,0%	—	24.380.259	100,0%	—
2015	137.598	0,5%	19,1	1.940.487	7,6%	4,9	1.865.271	7,3%	10,0	21.745.795	84,6%	5,0	25.689.150	100,0%	5,4
2016	204.706	0,8%	48,8	1.924.381	7,1%	-0,8	2.021.601	7,5%	8,4	22.931.839	84,7%	5,5	27.082.526	100,0%	5,4
2017	196.893	0,7%	-3,8	1.971.834	6,9%	2,5	2.149.132	7,6%	6,3	24.146.664	84,8%	5,3	28.464.523	100,0%	5,1
2018	167.087	0,6%	-15,1	1.995.944	6,7%	1,2	2.218.637	7,5%	3,2	25.315.381	85,2%	4,8	29.697.049	100,0%	4,3
2019	174.762	0,6%	4,6	1.980.005	6,4%	-0,8	2.466.662	8,0%	11,2	26.083.219	84,9%	3,0	30.704.648	100,0%	3,4
2020	173.466	0,7%	-0,7	1.617.476	6,6%	-18,3	2.349.766	9,6%	-4,7	20.438.150	83,2%	-21,6	24.578.858	100,0%	-20,0
2021	190.665	0,7%	9,9	1.997.874	7,3%	23,5	2.479.787	9,1%	5,5	22.684.442	82,9%	11,0	27.352.769	100,0%	11,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). Indicadors d'estructura econòmica balear. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/sac/fixta.do?codi=3203854&coduo=2390823&lang=ca> (Accedit: 22 juny 2022). Valors del 2021 calculats emprant el deflactor d'Espanya

QUADRE I-1.2. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (2014-2021) (Base 2014)

	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació
2014	115.562	0,5%	—	1.849.969	7,6%	—	1.695.646	7,0%	—	20.719.081	85,0%	—	24.380.259	100,0%	—
2015	122.662	0,5%	6,1	1.828.699	7,2%	-1,1	1.859.364	7,4%	9,7	21.454.633	84,9%	3,6	25.265.358	100,0%	3,6
2016	139.892	0,5%	14,0	1.925.601	7,3%	5,3	1.989.156	7,6%	7,0	22.264.461	84,6%	3,8	26.319.110	100,0%	4,2
2017	133.946	0,5%	-4,3	1.908.123	7,0%	-0,9	2.040.319	7,5%	2,6	23.095.518	85,0%	3,7	27.177.906	100,0%	3,3
2018	123.340	0,4%	-7,9	1.876.555	6,7%	-1,7	2.057.508	7,4%	0,8	23.924.928	85,5%	3,6	27.982.331	100,0%	3,0
2019	119.401	0,4%	-3,2	1.854.439	6,5%	-1,2	2.178.741	7,6%	5,9	24.344.820	85,4%	1,8	28.497.401	100,0%	1,8
2020	114.919	0,5%	-3,8	1.512.294	6,7%	-18,5	2.049.092	9,1%	-6,0	18.936.714	83,7%	-22,2	22.613.019	100,0%	-20,6
2021	130.720	0,5%	13,7	1.755.002	7,0%	16,0	2.130.016	8,5%	3,9	20.937.784	83,9%	10,6	24.953.523	100,0%	10,4

Taxes anual acumulativa (%)

2014-2021	13,1	-5,1	25,6	1,1	2,4
-----------	------	------	------	-----	-----

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). Indicadors d'estructura econòmica balear. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/sac/fixa.do?codi=3203854&coduo=2390823&lang=ca> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.3. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE VARIACIÓ DEL PIB. VOLUM ENCADENAT (2014-2021) (BASE 2010 EN %)								
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (p)
Zona euro	1,4	2,0	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,4	5,4
Espanya	1,4	3,8	3,0	3,0	2,3	2,1	-10,8	5,1
Illes Balears	1,0	3,6	4,2	3,3	3,0	1,8	-20,6	10,4
Mallorca	0,7	3,7	4,2	3,2	2,9	1,8	-20,0	10,1
Menorca	0,8	3,1	3,5	3,2	2,0	1,5	-19,7	10,7
Pitiüses	2,4	3,6	4,4	3,8	3,6	2,1	-25,4	11,8

Font: Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). Indicadors d'estructura econòmica balear. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=3203854&coduo=2390823&lang=ca> (Accedit: 22 juny 2022)

Nota: (p) provisional

QUADRE I-1.4. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CORRENTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER IL·LA (2014-2021) (BASE 2014)						
	Mallorca			Menorca		
	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació
2014	19.220.461	78,8%	—	1.983.743	8,1%	—
2015	20.263.679	78,9%	5,4	2.079.397	8,1%	4,8
2016	21.368.147	78,9%	5,5	2.178.573	8,0%	4,8
2017	22.441.362	78,8%	5,0	2.287.338	8,0%	5,0
2018	23.409.913	78,8%	4,3	2.363.578	8,0%	3,3
2019	24.202.642	78,8%	3,4	2.435.780	7,9%	3,1
2020	19.544.462	79,5%	-19,2	1.972.267	8,0%	-19,0
2021	21.698.800	79,3%	11,0	2.202.808	8,1%	11,7

	Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació
2014	3.176.055	13,0%	—	24.380.259	100,0%	—
2015	3.346.075	13,0%	5,4	25.689.150	100,0%	5,4
2016	3.535.807	13,1%	5,7	27.082.526	100,0%	5,4
2017	3.735.824	13,1%	5,7	28.464.523	100,0%	5,1
2018	3.923.559	13,2%	5,0	29.697.049	100,0%	4,3
2019	4.066.226	13,2%	3,6	30.704.648	100,0%	3,4
2020	3.062.129	12,5%	-24,7	24.578.858	100,0%	-20,0
2021	3.451.161	12,6%	12,7	27.352.769	100,0%	11,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). Indicadors d'estructura econòmica balear. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=3203854&coduo=2390823&lang=ca> (Accedit: 22 juny 2022). Valors del 2021 calculats emprant el deflactor d'Espanya

QUADRE I-1.5. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES BALEARS PER IL·LA (2004-2021) (BASE 2014)

	Mallorca			Menorca			Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació	Total	% del VAB	% de variació
2014	19.220.461	78,8%	—	1.983.743	8,1%	—	3.176.055	13,0%	—	24.380.259	100,0%	—
2015	19.929.390	78,9%	3,7	2.045.093	8,1%	3,1	3.290.875	13,0%	3,6	25.265.358	100,0%	3,6
2016	20.765.810	78,9%	4,2	2.117.162	8,0%	3,5	3.436.138	13,1%	4,4	26.319.110	100,0%	4,2
2017	21.426.996	78,8%	3,2	2.183.948	8,0%	3,2	3.566.962	13,1%	3,8	27.177.906	100,0%	3,3
2018	22.058.216	78,8%	2,9	2.227.104	8,0%	2,0	3.697.011	13,2%	3,6	27.982.331	100,0%	3,0
2019	22.462.801	78,8%	1,8	2.260.681	7,9%	1,5	3.773.920	13,2%	2,1	28.497.401	100,0%	1,8
2020	17.981.278	79,5%	-20,0	1.814.523	8,0%	-19,7	2.817.218	12,5%	-25,4	22.613.019	100,0%	-20,6
2021	19.795.491	79,3%	10,1	2.009.588	8,1%	10,8	3.148.443	12,6%	11,8	24.953.523	100,0%	10,4
Taxes anual acumulativa (%)												
2014-2019			3,0			1,3			-0,9			2,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). Indicadors d'estructura econòmica balear. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=3203854&coduo=2390823&lang=ca> (Accedit: 22 juny 2022)

1.2.2. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA PER COMUNITAT AUTÒNOMA

Les dades de Funcas² permeten estimar per a l'any 2021 en un 10,8% la recuperació del creixement real relatiu de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes, la qual cosa la col·loca com a capdavantera del creixement regional en aquest any. Les previsions per al 2022, amb un 9,9%, confirmen aquest lideratge balear en aquest rànquing regional.

També es pot assenyalar que en els períodes 2001-2007, 2008-2013 i 2014-2019 les Illes Balears s'han comportat millor que el conjunt de comunitats autònomes a partir del 2008. Així, mentre que en els anys anteriors a la Gran Recessió (2001-2007) les Balears estigueren a la coa del creixement regional, al llarg del període de crisi (2008-2013) van estar en tercera posició regional, i en els anys de la recuperació (2014-2019) han estat en primera posició. En canvi, com ja s'ha dit, el 2020 és la que ha patit en un grau més exacerbat les conseqüències negatives de la crisi de la COVID-19, amb la màxima caiguda regional (-21,7%) (vegeu el quadre I-1.6 i els gràfics IA-1.6, IA-1.7, IA-1.8, IA-1.9, IA-1.10 i IA-1.11). A partir d'aquesta base de dades de Funcas, s'analitza a continuació l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes.³

2. Vegeu: Funcas (2022). *Coyuntura económica. Comunidades autónomas*. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022).

3. Funcas extreu aquestes dades de la comptabilitat regional de l'INE, per la qual cosa arrosseguen un retard d'un any, ja que l'INE publicarà les dades de l'any 2021 a final del 2022.

1.2.2.1. El sector agrari

El 2020, el sector agrari balear presenta un pes estructural en l'economia regional del 0,8%, el segon més baix de les comunitats autònomes després de Madrid (0,1%). El creixement del sector agrari ha estat negatiu, amb una taxa de -0,9%, i es col·loca en la darrera posició regional. Durant els tres períodes analitzats, les Illes Balears només presenten un comportament més dinàmic que el conjunt de comunitats autònomes en el període 2014-2019, en què es va situar en tercera posició en el rànquing regional. Així, en el període 2001-2007 va estar a la coa del creixement regional del sector agrari i en el període 2008-2013 ocupava el dotzè lloc (vegeu el quadre I-1.7 i els gràfics IA-1.12, IA-1.13, IA-1.14, IA-1.15 i IA-1.16).

1.2.2.2. La indústria

El 2020, la indústria balear té un pes estructural en l'economia regional del 6,4%, el més baixa en el conjunt regional. El creixement de la indústria ha estat negatiu (-13%), situant-se igual que Astúries en la penúltima posició regional; la darrera ha estat el País Basc. En els tres períodes analitzats, la indústria balear només presenta un comportament més dinàmic que la mitjana regional en el període previ a la Gran Recessió, ja que en el període 2001-2007 és l'únic que experimenta un creixement diferencial positiu d'1 punt percentual (vegeu el quadre I-1.8 i els gràfics IA-1.17, IA-1.18, IA-1.19, IA-1.20 i IA-1.21).

QUADRE I-1.6. PIB A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2022)

	Mitjanes anuals			2019	2020	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			2021	2022
Andalusia	3,6	-1,8	2,5	2,0	-10,0	4,8	4,4
Aragó	3,4	-1,4	2,0	1,1	-8,5	3,8	3,3
Astúries	3,0	-2,0	1,5	1,4	-10,2	5,5	4,0
Illes Balears	2,4	-0,9	3,4	2,9	-21,7	10,8	9,9
Illes Canàries	2,8	-1,5	2,5	2,5	-18,1	7,0	7,8
Cantàbria	2,9	-1,8	2,2	1,5	-9,8	4,7	3,3
Castella i Lleó	2,6	-1,5	1,7	0,8	-8,7	4,7	3,3
Castella-la Manxa	4,6	-1,2	2,0	0,9	-7,9	4,2	3,3
Catalunya	3,5	-1,4	2,8	2,1	-11,5	5,2	4,2
Com. Valenciana	3,5	-2,1	2,7	2,0	-10,1	5,0	4,2
Extremadura	3,3	-0,8	2,0	1,9	-7,4	4,2	3,3
Galícia	3,5	-1,2	2,4	1,6	-9,1	5,1	3,8
Madrid	3,8	-0,5	3,1	3,1	-11,0	5,3	4,1
Múrcia	3,9	-1,4	3,1	2,2	-8,3	4,0	3,5
Navarra	3,3	-0,9	2,6	2,5	-8,6	4,4	3,6
País Basc	2,9	-1,1	2,4	1,6	-10,9	4,9	3,9
La Rioja	3,5	-1,6	1,8	1,6	-9,5	4,8	3,5
Espanya	3,4	-1,3	2,6	2,1	-10,8	5,1	4,2

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.7. VAB DEL SECTOR AGRARI A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)

	% sobre el VAB agrari d'Espanya	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	30,2	7,7	2,8	1,2	2,9	-3,7	5,4
Aragó	6,9	7,6	2,6	3,0	1,7	-0,1	5,6
Astúries	1,0	1,9	-2,7	-5,2	1,6	13,8	2,7
Illes Balears	0,5	0,8	-10,5	-1,2	3,5	4,3	-0,9
Illes Canàries	2,3	2,3	2,7	-2,6	1,1	10,0	2,7
Cantàbria	0,5	1,5	-7,7	-6,6	-0,5	-5,0	-0,3
Castella i Lleó	8,3	5,8	-0,3	0,0	-3,3	-20,7	7,0
Castella-la Manxa	10,5	10,3	-0,2	1,4	-0,5	-14,4	8,4
Catalunya	7,7	1,4	-0,1	0,4	-0,1	1,1	1,0

continua

	% sobre el VAB agrari d'Espanya	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Com. Valenciana	6,8	2,5	1,1	-0,4	2,6	10,0	1,0
Extremadura	4,8	9,6	-1,5	0,3	4,8	4,1	3,8
Galícia	9,6	6,3	1,7	-0,1	0,6	4,9	-0,3
Madrid	0,5	0,1	-9,5	-0,6	-3,8	-21,0	13,3
Múrcia	5,2	6,7	-2,4	2,4	3,9	10,7	3,9
Navarra	2,1	4,3	3,5	1,2	1,8	5,6	4,6
País Basc	1,4	0,8	-5,9	-2,5	0,7	2,2	1,6
La Rioja	1,6	7,5	-0,9	-1,9	0,2	-8,3	5,1
Espanya	100,0	3,4	0,5	0,9	1,5	-2,5	4,3

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.8. VAB DEL SECTOR DE LA INDÚSTRIA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)							
	% sobre el VAB industrial Espanya	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	9,5	11,4	2,9	-4,3	2,8	0,6	-11,1
Aragó	4,2	21,7	2,8	-3,2	2,0	2,0	-9,2
Astúries	2,2	18,8	2,3	-4,4	1,1	2,1	-13,0
Illes Balears	1,0	6,4	2,9	-5,4	1,7	2,5	-13,0
Illes Canàries	1,5	6,8	4,8	-5,4	-0,1	4,7	-9,5
Cantàbria	1,5	20,8	2,1	-3,7	2,4	0,8	-9,8
Castella i Lleó	6,0	19,7	2,4	-3,0	1,7	2,8	-9,8
Castella-la Manxa	4,2	18,9	4,1	-2,5	2,2	4,8	-10,3
Catalunya	22,8	19,3	1,2	-3,4	2,3	-0,3	-9,9
Com. Valenciana	11,1	19,2	1,1	-2,9	3,0	1,2	-9,0
Extremadura	1,4	13,4	5,1	-1,0	1,3	0,4	-5,6
Galícia	5,8	17,7	3,6	-3,1	1,7	0,4	-10,0
Madrid	13,0	10,9	-0,1	-2,1	2,5	4,4	-7,3
Múrcia	3,0	18,1	3,0	-1,9	4,4	1,2	-8,2
Navarra	3,1	29,0	3,4	-1,2	2,3	2,2	-12,3
País Basc	8,5	23,0	1,4	-2,9	1,9	0,1	-15,1
La Rioja	1,1	24,8	3,2	-2,2	-0,1	0,6	-12,8
Espanya	99,9	16,1	1,9	-3,1	2,3	1,4	-10,1

Font: Funcas (2022) Coyuntura econòmica Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022).

1.2.2.3. La construcció

El 2020, la construcció balear té un pes estructural en l'economia regional del 8,9 % i se situa en primera posició en el rànquing regional. El creixement de la construcció ha estat del -12,5%, la segona comunitat amb la caiguda més important després de les Canàries. En els tres períodes analitzats, la construcció balear té un comportament més dinàmic que el conjunt regional, més expansiu en l'etapa precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. En el període 2014-2019 ja està a la primera posició (vegeu el quadre I-1.9 i els gràfics IA-1.22, IA-1.23, IA-1.24, IA-1.25 i IA-1.26).

1.2.2.4. Els serveis

El sector terciari balear presenta l'any 2020 un pes estructural en l'economia regional del 83,9% i ocupa la tercera posició, darrere les Illes Canàries i Madrid. Per tant, els dos arxipèlags són dues de les tres economies més terciaritzades de l'Estat, gràcies a la seva forta especialització turística. A més, com vam comentar l'any passat, totes dues són les que més han patit el 2020 la crisi provocada per la COVID-19.

El creixement del sector terciari l'any 2020 ha estat el més negatiu a escala regional (-23,3%), seguit per les Canàries, amb un -19,5%. En els tres períodes analitzats, el sector terciari balear té també un comportament menys expansiu en la fase precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si durant el període 2001-2007 es va situar a la coa del creixement regional, en el període 2008-2013 va ocupar la cinquena posició,

juntament amb Castella-la Manxa i Navarra, i al llarg del període 2014-2019 ja ocupa la primera posició (vegeu el quadre I-1.10 i els gràfics IA-1.27, IA-1.28, IA-1.29, IA-1.30 i IA-1.31).

El 2020, a les Balears, els serveis predominantment de mercat (sense administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) tenen un pes estructural en l'economia regional d'un 64,6 % i se situen en segona posició en el conjunt regional, per darrere de Madrid. El creixement d'aquests serveis ha estat el més negatiu a escala regional (-28,3%), seguit per les Canàries (-25%). En els tres períodes analitzats, aquest terciari balear presenta un comportament menys expansiu respecte a la mitjana regional en la fase precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si en el període 2001-2007 va estar a la coa del creixement regional, en el període 2008-2013 ja ocupa la sisena posició, juntament amb el País Basc, i al llarg del període 2014-2019 ha ocupat la primera posició (vegeu el quadre I-1.11 i els gràfics IA-1.32, IA-1.33, IA-1.34, IA-1.35 i IA-1.36).

El 2020, a les Balears, els serveis predominantment de no mercat (que inclouen només administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) tenen un pes estructural en l'economia regional d'un 19,3 %, el quart més baix del conjunt d'economies regionals, després de Catalunya i Madrid amb un 17,8% i la Comunitat Valenciana amb un 18,9%. El creixement d'aquests serveis ha estat positiu, amb un 1,0%, i

queden en cinquena posició en el conjunt de comunitats autònomes. En els tres períodes analitzats, aquest terciari balear presenta sempre un creixement per sobre de la mitjana regional, excepte en el període 2014-2019. Així, en el període 2001-2007 van estar en quarta posició, juntament amb Astúries; en el

període 2008-2013 també es van situar en quarta posició, juntament amb la Comunitat Valenciana, i al llarg del període 2014-2019 han ocupat l'onzena posició, juntament també amb la Comunitat Valenciana (vegeu el quadre I-1.12 i els gràfics IA-1.37, IA-1.38, IA-1.39, IA-1.40 i IA-1.41).

QUADRE I-1.9. VAB DEL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)							
	% sobre el VAB del sector de la construcció a Espanya	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	14,9	6,9	4,5	-11,9	3,5	6,4	-11,3
Aragó	3,1	6,2	5,2	-9,5	2,3	5,4	-10,5
Astúries	2,2	7,0	1,4	-9,5	2,1	3,5	-11,0
Illes Balears	3,4	8,9	3,3	-7,8	4,3	7,0	-12,5
Illes Canàries	3,7	6,6	1,1	-10,0	4,2	5,7	-13,1
Cantàbria	1,3	7,0	1,9	-9,6	2,2	6,9	-12,0
Castella i Lleó	5,2	6,5	2,5	-8,7	1,8	4,1	-9,8
Castella-la Manxa	3,8	6,6	5,9	-11,0	2,4	4,6	-11,9
Catalunya	16,9	5,5	2,5	-9,6	2,7	5,2	-10,7
Com. Valenciana	10,3	6,9	4,1	-10,8	3,6	5,4	-11,4
Extremadura	2,0	7,4	3,9	-9,4	2,2	8,5	-10,4
Galícia	5,9	7,0	2,3	-8,1	1,8	2,7	-11,4
Madrid	15,5	5,0	0,7	-9,3	3,4	5,9	-11,0
Múrcia	2,7	6,2	6,2	-11,1	2,9	5,4	-12,2
Navarra	1,6	5,7	2,9	-8,5	2,8	4,2	-10,9
País Basc	6,7	7,0	4,0	-6,1	1,8	3,9	-12,1
La Rioja	0,7	5,9	4,3	-9,6	2,8	7,2	-12,0
Espanya	100,0	6,2	3,1	-9,7	2,9	5,3	-11,3

Font: Funcas (2022). Coyuntura económica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

**QUADRE I-1.10. VAB DEL SECTOR DE SERVEIS A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)**

	% sobre el VAB del sector de serveis Espanya	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	13,4	74,0	3,7	0,1	2,1	2,5	-11,0
Aragó	2,7	64,6	3,3	0,3	1,7	0,6	-9,5
Astúries	1,9	72,3	3,8	0,4	1,3	0,8	-9,7
Illes Balears	2,7	83,9	2,4	0,6	3,3	2,7	-23,3
Illes Canàries	4,0	84,3	2,9	0,1	2,4	2,1	-19,5
Cantàbria	1,1	70,7	3,9	0,4	1,9	1,4	-9,7
Castella i Lleó	4,5	68,0	3,1	0,1	1,8	1,8	-9,3
Castella-la Manxa	3,0	64,1	5,5	0,6	1,9	2,0	-8,9
Catalunya	18,9	73,7	4,6	0,3	2,7	2,6	-12,2
Com. Valenciana	9,0	71,4	4,2	-0,4	2,3	1,8	-10,6
Extremadura	1,6	69,6	3,7	0,8	1,6	1,3	-8,8
Galícia	4,9	69,0	3,9	0,7	2,5	1,8	-9,4
Madrid	21,9	84,1	4,9	0,7	3,0	2,9	-11,4
Múrcia	2,5	69,0	4,4	0,2	2,4	1,7	-8,9
Navarra	1,4	60,9	3,2	0,6	2,5	2,4	-7,4
País Basc	5,5	69,2	3,6	0,7	2,4	2,0	-9,3
La Rioja	0,6	61,8	4,3	0,3	2,4	2,8	-9,3
Espanya	100,0	74,2	4,1	0,4	2,5	2,3	-11,5

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

**QUADRE I-1.11. VAB DEL SECTOR DE SERVEIS PREDOMINANT DE MERCAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS
AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)**

	% sobre el VAB del sector de serveis predominantment de mercat	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	12,5	49,9	4,2	-0,3	2,6	3,2	-14,8
Aragó	2,6	44,0	4,2	0,2	2,1	1,2	-13,3
Astúries	1,8	50,1	3,7	0,0	1,8	1,5	-13,1
Illes Balears	2,9	64,6	2,1	0,4	3,7	3,0	-28,3
Illes Canàries	3,9	59,8	3,2	-0,1	2,8	2,3	-25,0

continua

	% sobre el VAB del sector de serveis predominantment de mercat	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Cantàbria	1,0	48,7	3,8	-0,1	2,1	1,7	-13,6
Castella i Lleó	4,0	43,7	3,7	-0,1	2,1	1,1	-13,6
Castella-la Manxa	2,7	41,0	5,8	0,5	2,4	2,4	-12,9
Catalunya	19,8	55,9	4,6	-0,1	2,8	3,0	-15,3
Com. Valenciana	9,1	52,6	4,3	-1,0	2,7	2,7	-13,5
Extremadura	1,3	40,8	4,7	0,8	2,3	2,0	-11,8
Galícia	4,7	47,9	4,5	0,7	3,1	1,9	-13,5
Madrid	23,8	66,3	5,4	0,7	3,5	3,0	-14,2
Múrcia	2,4	48,2	5,1	-0,1	3,0	3,0	-12,0
Navarra	1,3	41,5	3,7	0,5	3,0	2,2	-14,1
País Basc	5,4	49,1	4,1	0,4	2,6	1,3	-13,6
La Rioja	0,6	41,3	4,5	-0,1	2,4	1,6	-13,4
Espanya	100,0	53,7	4,5	0,1	2,9	2,6	-15,1

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.12. VAB DEL SECTOR DE SERVEIS PREDOMINANTMENT DE NO MERCAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2020)

	% sobre el VAB del sector de serveis predominantment de no mercat	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Andalusia	15,7	24,1	2,4	1,1	0,8	0,6	-1,8
Aragó	3,2	20,6	1,3	0,5	0,7	-0,7	0,0
Astúries	2,1	22,1	4,0	1,3	0,1	-0,9	-0,5
Illes Balears	2,2	19,3	4,0	1,5	1,0	1,5	1,0
Illes Canàries	4,2	24,5	1,5	0,7	1,1	1,4	-1,2
Cantàbria	1,2	22,0	4,4	1,8	1,6	0,9	0,5
Castella i Lleó	5,8	24,3	1,8	0,6	1,1	3,1	-0,2
Castella-la Manxa	4,0	23,1	5,0	0,9	0,8	1,1	-0,6
Catalunya	16,5	17,8	4,5	1,9	2,0	1,2	-0,4
Com. Valenciana	8,6	18,9	3,9	1,5	1,0	-1,1	-1,2

continua

	% sobre el VAB del sector de serveis predominantment de no mercat	% sobre el VAB total regional	Mitjanes anuals			2019	2020
			2001-2007	2008-2013	2014-2019		
Extremadura	2,4	28,8	2,3	0,9	0,6	0,1	-3,8
Galícia	5,4	21,1	2,4	0,8	1,1	1,4	1,6
Madrid	16,7	17,8	2,7	0,9	1,2	2,7	1,2
Múrcia	2,7	20,8	2,4	1,1	0,8	-1,6	-0,7
Navarra	1,6	19,4	2,1	0,9	1,3	3,1	10,8
País Basc	5,8	20,1	2,1	1,9	1,7	4,1	2,8
La Rioja	0,7	20,6	3,8	1,3	2,3	5,9	0,5
Espanya	100,0	20,5	2,9	1,2	1,2	1,3	-0,1

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

(1) Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, i activitats sanitàries i de serveis socials.

1.2.3. EL TEIXIT EMPRESARIAL BALEAR

Amb les dades del Directori Central d'Empreses de l'INE, es comprova que l'impacte de la crisi de la COVID-19 en la variació del nombre d'empreses no s'ha deixat notar fins al 2021, ja que el 2020, amb un total de 100.022 empreses, representa el màxim històric de tota la sèrie 2008-2021. Així, l'any 2021 el nombre d'empreses a les Illes Balears ha disminuït en 1.902 (-1,9 %), amb un total de 98.120 empreses (4.785 empreses més que les que hi havia l'any 2008, amb un increment del 5,1 %). Les quatre principals branques d'activitat pel nombre d'empreses són les següents: comerç i reparacions, amb 15.474 empreses i una disminució de 410 empreses (-2,6 %); activitats professionals, científiques i tècniques, amb 11.244 empreses i una disminució de 266 empreses (-2,3 %); construcció d'edificis, amb 10.421 empreses

i un descens de 296 empreses (-2,8 %), i hostaleria, amb 10.403 empreses i una disminució de 276 empreses (-2,6 %).

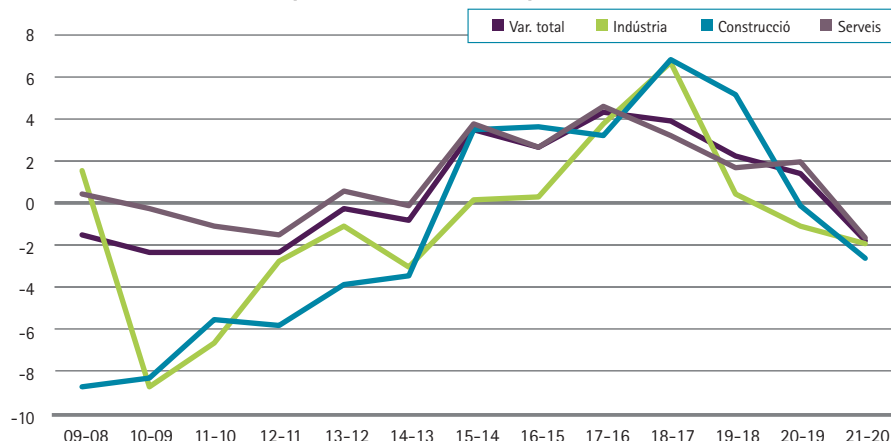
Respecte al 2008, hi ha un procés notori de terciarització de l'economia balear, ja que totes les activitats, fora dels serveis, presenten creixement negatiu: indústria perd 753 empreses (-13,7 %) i construcció en perd 3.522 (-17,3 %), mentre que el conjunt dels serveis augmenten en 9.060 empreses (13,4 %). Les més dinàmiques han estat activitats immobiliàries, amb un augment de 3.558 empreses (94,3 %); activitats administratives i serveis auxiliars, amb un augment de 3.352 empreses (66,0 %), i educació, amb un augment de 885 empreses (59,6 %). Per contra, decreixen comerç i reparacions, amb 3.864 empreses menys (-20,0 %), i transport i emmagatzematge, amb 117 empreses menys (-2,4 %) (vegeu el quadre I-1.13 i el gràfic I-1.1).

QUADRE I-1.13. NOMBRE D'EMPRESSES A LES ILLES BALEARS PER SECTORS, GRUPS I ACTIVITAT PRINCIPAL (CNAE09) (2008-2021)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	% de var. 2021/2020	% de var. 2021/2008
Total	93.335	91.826	89.562	87.461	85.372	85.044	84.270	87.111	89.341	93.067	96.638	98.712	100.022	98.120	-1,9	5,1
Indústria	5.488	5.564	5.080	4.739	4.604	4.551	4.408	4.413	4.420	4.580	4.877	4.893	4.834	4.735	-2,0	-13,7
Indústries extractives	70	68	64	57	57	56	51	53	50	57	61	55	52	51	-1,9	-27,1
Indústria manufacturera	4.999	4.911	4.557	4.244	4.119	4.044	3.913	3.920	3.938	4.067	4.381	4.515	4.451	4.356	-2,1	-12,9
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	419	585	459	438	428	451	444	440	432	456	435	323	331	328	-0,9	-21,7
Construcció	20.359	18.575	17.029	16.071	15.126	14.526	14.020	14.485	14.989	15.459	16.502	17.331	17.291	16.837	-2,6	-17,3
Construcció d'edificis	13.542	12.278	11.067	10.413	9.691	9.256	8.850	9.085	9.350	9.515	10.082	10.818	10.717	10.421	-2,8	-23,0
Enginyeria civil	436	461	433	410	378	298	270	271	259	263	287	248	231	220	-4,8	-49,5
Activitats de construcció especialitzada	6.381	5.836	5.529	5.248	5.057	4.972	4.900	5.129	5.380	5.681	6.133	6.265	6.343	6.196	-2,3	-2,9
Serveis	67.488	67.687	67.453	66.651	65.642	65.967	65.842	68.213	69.932	73.028	75.259	76.488	77.897	76.548	-1,7	13,4
Comerç i reparacions	19.338	18.958	18.345	17.626	17.338	17.075	16.632	16.672	16.527	16.565	16.442	16.386	15.884	15.474	-2,6	-20,0
Transport i enmagatzematge	4.830	4.759	4.616	4.469	4.383	4.251	4.139	4.132	4.170	4.294	4.435	4.356	4.609	4.713	2,3	-2,4
Hotelesia	10.371	10.394	10.072	9.962	9.912	9.903	9.796	9.840	9.910	10.393	10.771	10.637	10.679	10.403	-2,6	0,3
Informació i comunicacions	1.143	1.178	1.229	1.223	1.255	1.244	1.283	1.403	1.423	1.466	1.549	1.542	1.515	1.535	1,3	34,3
Activitats financeres i assegurances	1.720	1.737	1.760	1.702	1.695	1.707	1.602	1.627	1.723	1.762	1.778	1.737	1.765	1.803	2,2	4,8
Activitats immobiliàries	3.775	3.986	4.003	4.134	4.297	4.373	4.695	5.209	5.715	6.362	6.872	7.105	7.335	7.333	0,0	94,3
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.311	10.203	10.239	9.713	9.256	9.498	9.211	9.602	9.894	10.355	10.823	11.280	11.510	11.244	-2,3	9,0
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.075	5.101	5.741	6.118	5.919	6.133	6.529	6.842	7.153	7.634	7.968	8.228	8.574	8.427	-1,7	66,0
Educació	1.486	1.556	1.574	1.589	1.623	1.665	1.787	2.020	2.114	2.267	2.301	2.324	2.462	2.371	-3,7	59,6
Activitats sanitàries i serveis socials	3.201	3.356	3.465	3.804	3.717	3.781	3.635	3.836	3.914	4.104	4.270	4.350	4.576	4.433	-3,1	38,5
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.231	2.296	2.229	2.190	2.224	2.312	2.353	2.570	2.731	2.879	2.932	3.272	3.465	3.306	-4,6	48,2
Altres serveis	4.007	4.163	4.180	4.121	4.023	4.025	4.180	4.460	4.658	4.947	5.118	5.271	5.523	5.506	-0,3	37,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Explotación estadística del directorio central de empresas. DIRCE. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?padre=54&capsel=54> (Accedit: 22 juny 2022)

Gràfic I-1.1.
Variació del nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors (CNAE09) (2008-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Explotación estadística del directorio central de empresas. DIRCE. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?padre=54&capsel=54> (Accedit: 22 juny 2022)

1.3.

L'ANÀLISI DE LA DEMANDA DE LES ILLES BALEARS

El darrer informe de Funcas, «El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2009)», de Pablo Alcaide Guindo, va ser publicat el maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònomes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o les necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les memòries del CES de les Illes Balears permet fer un seguiment acurat d'aquestes macromagnituds de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2011 (la darrera memòria que es pot consultar en el web del CES).

Malauradament, aquesta anàlisi ja no es pot fer en el cas de les Illes Balears, en espera que l'Ibestat consideri les dades de la comptabilitat regional emmarcades dins el nou MIO-2014 perquè es pugui reprendre una anàlisi completa dels diferents components de la demanda final.⁴

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi al saldo net exterior comercial a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada dels productes de les exportacions i de les importacions. Aquesta anàlisi es pot consultar a totes les memòries del CES des de l'any 2001.

4. Cal recordar que Miquel Alenyà, com a director de l'«Evolució econòmica de les Illes Balears» (sèrie completa que abasta des de l'any 1973 fins al 2000), ja elaborava una anàlisi dels diferents components de la demanda final d'acord amb la metodologia de la comptabilitat regional.

1.3.1. EL SALDO NET EXTERIOR⁵

L'any 2021 ha estat marcat per l'inici de la fi de la pandèmia, fet que s'ha notat en el comerç exterior. D'una banda, les exportacions de les Illes Balears s'han recuperat a bon ritme. Concretament, el valor tendència anual —que corregeix l'estacionalitat— s'ha situat a nivells similars als del 2019. En total, s'han registrat 1.793,4 milions d'euros d'exportacions, cosa que suposa un 10% més que l'any anterior. D'altra banda, les importacions han arribat als 1.380,2 milions d'euros; per tant, han augmentat un 39% respecte al 2020, any en què van patir una reducció dràstica fins a retrocedir a valors de feia 20 anys. El descens, que ja s'havia iniciat lentament un any enrere, va acabar el 2020 amb una minoració del 37%, i el 2021 amb una recuperació del 39%. Entre els motius principals cal destacar l'augment de l'activitat turística, la recuperació de l'activitat i el consum per part de la població resident i la tendència creixent de consumir producte local.

Com a conseqüència del valor més gran de les exportacions que no de les importacions, s'ha produït una situació poc habitual en l'economia de l'arxipèlag: el 2021 el saldo comercial ha estat positiu. Això no més s'havia aconseguit anteriorment durant un breu període de temps, el 2009 i el 2020. Així, el 2021 s'han tancat amb un superàvit comercial per un valor de 412,9 milions d'euros, el doble que el 2019.

5. L'autora de l'apartat 1.3.1. *El saldo net exterior* és Catalina Barceló Horrach. La base de dades es pot consultar a l'annex estadístic corresponent a aquest apartat: quadres IA-1.1, IA-1.2, IA-1.3 i IA-1.4 i gràfics IA-1.42 i IA-1.43.

És cert que en una economia tan dependent de l'exterior com la nostra aquesta balança comercial positiva s'hauria d'analitzar amb molta prudència, ja que prop del 70% de les partides exportades corresponen a combustibles, plàstics o reparacions d'embarcacions o d'avions, que distorsionen la producció del sector industrial balear. El 30% restant, que engloba les partides industrials pròpies de l'activitat insular, ha estat més afectat per l'economia europea debilitada, el nostre client natural, i les exportacions s'han reduït un moderat 0,8%. Un any més crida l'atenció el poc pes que tenen en el conjunt de les exportacions, cosa que ens hauria de fer reflexionar sobre com podem incentivar la supervivència d'aquest sector i canviar-ne la tendència.

1.3.2. EXPORTACIONS⁶

El 2021, les exportacions s'han recuperat. Després de patir nou mesos de dura pandèmia, en què es va aturar la producció i l'activitat del món sencer i es va enfonsar l'activitat comercial internacional, el nou any va començar amb ganexes i es va notar en les exportacions. Les vendes a l'exte-

6. La informació estadística que s'analitza procedeix del CSC - Agència Tributària corresponent a la classificació «Origen/destino - Fiscal». És a dir, es té en compte la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), i, si aquesta es desconeix, s'utilitza la classificació «Fiscal», que fa servir el codi del domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació.

A més, les estadístiques utilitzades per al 2021 no són definitives. És a dir, poden patir canvis en un futur. La qualificació definitiva és fins al desembre de 2020. Per tant, les conclusions d'aquest capítol exigeixen certa prudència per part del lector.

rior des de les Illes Balears han arribat als 1.793,1 milions d'euros. Això significa un augment del 10% respecte a l'any anterior, en què es va reduir un 12%). Els nivells són propers als del 2019, tot i que encara estan allunyats del 2017 i del 2018, que van ser anys amb xifres rècord d'exportació.

El comportament de les exportacions en el conjunt d'Espanya ha estat millor que a les Illes Balears, ja que han augmentat un 20% (316.609,2 milions d'euros).

Si es mira enrere, s'observa que el nivell de les exportacions a les Balears en èpoques més dinàmiques estava al voltant dels 1.500 milions, mentre que en períodes de crisi es quedava al voltant dels 800-900 milions, si bé és cert que en els darrers anys algunes de les partides exportades més importants s'han incrementat tant que alteraven el total. De fet, els darrers anys les partides de plàstics, combustibles i peces de vaixells o aeronaus, que estan més relacionades amb el sector de serveis i el turisme que no amb la producció industrial, han arribat a ser les dues terceres parts del total. Aquest percentatge fins i tot ha anat creixent en aquests darrers dos anys i, per tant, s'ha alterat a l'alça la xifra total, que s'allunya del percentatge mitjà estimat. El 2021, aquestes partides han representat el 69%.

En aquest sentit, set de cada deu partides han correspost a productes no produïts a les Balears. Són les anomenades *partides distorsionants*, que han alterat el resultat productiu perquè no s'han produït a la comunitat, sinó que majoritàriament s'han importat per després ser exportades.

Concretament, les exportacions més importants les han continuat copant partides distorsionants com els plàstics (botelles d'aigua, lleixiu i detergents, principalment), els combustibles, els productes químics orgànics (gas natural i d'altres) i les peces per reparar aeronaus i vaixells. El 2021, aquestes partides, que han sumat 1.235,6 milions d'euros, han representat el 69% de les exportacions totals i han augmentat un 16%, enfront del -19% de l'any anterior.

Aquesta partida va reflectir el moviment del sector turístic a causa del flux de turistes arribats per via aèria i marítima i el continu moviment per carretera relacionat amb el proveïment dels vehicles, tant dels residents mateixos com dels turistes (lloguer de vehicles, taxis, transport públic o transport col·lectiu privat).

Específicament, les exportacions de plàstics (el 90% de les quals corresponen a botelles d'aigua, lleixiu, detergent...) han continuat destacant pels desorbitats valors i pesos que representen en una economia insular com la nostra. Concretament, s'han assolit unes vendes per un valor de 644,2 milions. A més, han augmentat un 51%. Ha cridat l'atenció que hagi estat, un any més, la partida més alta entre la resta de partides exportadores. De fet, s'ha exportat tant de plàstic com la totalitat de partides productives. Com en anys anteriors, el motiu pel qual s'ha arribat a aquest import continua sent una incògnita, tot i que la resposta més probable és que es tracti d'una empresa que produeixi fora, que tingui el domicili fiscal a les Balears i que, per tant, s'assigni el còmput a les Balears.

Els combustibles han estat la segona partida distorsionant més exportada. S'han categoritzat com a combustibles minerals i avituallaments a tercers (sobretot a través de les aeronaus i embarcacions); entre totes dues han arribat als 319,7 milions d'euros. L'increment del transport aeri i marítim en temporada estival, la tornada als llocs de feina presencials i la pujada progressiva dels preus dels combustibles a partir del segon semestre han fet que aquesta partida s'incrementi un 51%.

Les exportacions de peces que s'han utilitzat per reparar aeronaus, vaixells i parts d'aquests mitjans s'han situat en tercer lloc. De fet, el 2021 s'han reduït un 53% respecte al 2020. En total, s'han registrat 156,6 milions d'euros, enfront dels 333,8 milions del 2020. Com ja s'advertia en la memòria del 2020, aquesta xifra destaca respecte als tres anys anteriors i probablement es tracta d'una operació aïllada.

Finalment, hi ha les exportacions de productes químics orgànics, com l'età, el metà, el propà o el gas natural, essencials des del punt de vista industrial i comercial. Amb el dinamisme de l'activitat industrial i comercial, aquesta partida ha augmentat un 26%. El 2021 s'han venut a l'exterior 115,0 milions d'euros.

El 31% restant d'exportacions, anomenat *exportacions productives*, ha obtingut un resultat de 557,5 milions d'euros. Tot i ser un any de recobriment, no ha aconseguit recuperar les quantitats de l'any anterior i s'ha reduït un 0,8% moderat. Les partides més importants han estat, principalment, les següents: vehicles automòbils, calçat,

olis per a higiene i cosmètica, gomes i resines alimentàries, calderes i artefactes mecànics, sabons, mobles i material elèctric.

En aquest grup d'exportacions, destaquen les vendes de vehicles automòbils, amb més de 142,8 milions d'euros, fet que suposarà una reculada del 31% respecte a l'any anterior. Es tracta dels cotxes de lloguer que surten de les Illes en acabar la temporada. Encara que cada vegada hi ha més dubtes que es tracti d'una partida productiva, tant per l'import com per la definició de partida productiva pròpia. El 91% d'aquests cotxes usats per les empreses de lloguer de vehicles es venen a França, Alemanya, Bèlgica i Itàlia.

El calçat, un producte consolidat en les exportacions de les Balears, es col·loca en segona posició, amb 72,9 milions d'euros, fet que significa una reducció del 0,4%. Es tracta d'un producte d'alt valor afegit, amb un preu mitjà de 57 euros per quilo exportat, tot i que aquest preu mitjà ha estat 12 euros més barat que el del 2020. Entre Alemanya, Itàlia, França i els EUA han comprat fidelment el 47% del nostre calçat.

Un altre producte d'alt valor afegit, i amb un preu mitjà similar al del calçat, concretament 54 euros per quilo, han estat els olis per a higiene i cosmètica, que són la tercera partida més important de les productives. S'han exportat olis per un valor de 48,6 milions d'euros, que suposen un increment del 55%. Destaquen les vendes als Països Baixos (8,5 milions), el Regne Unit (6,9 milions) i Alemanya (4,9 milions), que han liderat les compres d'aquesta partida.

A continuació, hi ha les gomes i les resines alimentàries, que han registrat 32,2 milions. El 32% s'ha enviat als Estats Units (10,4 milions) i el 24% a Dinamarca (7,6 milions). S'ha comportat millor que el 2020, ja que s'ha incrementat un 37%. Les gomes s'han analitzat juntament amb el grup d'aliments, que han assolit els 77,7 milions i han augmentat un 23% respecte al 2020.

En cinquena posició hi ha les exportacions de calderes, màquines i aparells metàl·lics (29,0 milions d'euros), que s'han estudiat en el grup de màquines i material elèctric (que ha pujat a 53,9 milions), tot i que les exportacions s'han reduït un 12% respecte a l'any anterior. Les principals destinacions a les quals s'han venut han estat França (2,0 milions) i el Regne Unit (1,8 milions).

L'exportació de sabons i altres productes de neteja estan en sisena posició. Després de tres anys consecutius de creixements, s'han venut aquests productes per un valor de 27,5 milions d'euros, un augment del 25% respecte al 2020. Aquest sector químic, que ha estat molt present en els darrers anys en el mercat europeu, s'ha venut sobretot a França (12,8 milions) i Alemanya (8,2 milions).

Les exportacions d'aparells i material elèctric s'han situat en setena posició, amb 24,9 milions d'euros, fet que implica un augment del 13% respecte a l'any anterior. A l'igual que les calderes, aquests productes s'analitzen al grup de màquines i material elèctric. En concret, al Senegal se n'han venut per un import de 3,4 milions d'euros i al Regne Unit, per 3,1 milions d'euros. A més, un terç de les vendes

s'han concentrat a Amèrica Central, concretament a Mèxic (2,3 milions), Jamaica (1,9 milions) i la República Dominicana (3,6 milions).

Les fruites s'han posicionat en vuitè lloc. S'han exportat cítrics, melons i síndries per un valor de 22,9 milions, enfront dels 24,1 milions del 2020. Això suposa un decrement del 4,8%. El 80% de les fruites les han comprades empreses franceses (48 milions). A més distància, i ordenats de més a menys valor, hi ha els mobles (12,8 milions) i les begudes (12,4 milions).

En resum, les exportacions d'aquests deu productes, que han representat el 79% del total exportat sense partides distorsionants, s'han destinat majoritàriament al mercat europeu. En total, han sumat 443,2 milions d'euros, un 6% per sota de la del 2020 (470,9 milions d'euros).

Per països, els de la zona euro constitueixen el mercat natural dels productes de les Balears. La majoria de les exportacions (incloses les partides distorsionants) s'han continuat destinant a Europa: Alemanya (306 milions), França (268 milions), Països Baixos (207 milions), Itàlia (146 milions) i Regne Unit (101 milions).

1.3.3. IMPORTACIONS

Després de dotze mesos de pandèmia, l'any 2021 ha començat amb molta activitat, que s'ha notat en el dinamisme de les importacions. D'una banda, el consum interior s'ha recuperat, així com la demanda de turistes en temporada estival, i, de l'altra, el producte local ha continuat sent

tendència. El nivell de les importacions del 2021 ha augmentat respecte al del 2020, quan es va patir de ple la crisi de la pandèmia i les importacions van retrocedir a nivells de fa 20 anys; concretament l'abril del 1999, quan l'import anual de les importacions va ser de 992 mil euros, similar al del desembre del 2020 (963 mil euros).

De fet, aquestes xifres no són comparables a les mitjanes dels darrers 10 anys, quan en període de crisi se situaven en els 1.500 milions, enfront dels 2.200 milions d'euros del període de bonança econòmica (2004-2007). Al llarg del 2021, les importacions han crescut prop d'un 39% en relació amb el 2020, i la xifra total ha arribat a 1.380,2 milions d'euros, 384,2 milions més que el 2020 i 194,6 milions menys que el 2019.

Aquest total ha estat alterat per algunes partides, que, com en el cas de les exportacions, han estat els combustibles, que s'han analitzat a la partida de combustibles minerals (172,4 milions d'euros) i a la de productes químics orgànics en forma d'hidrocarburs (220,2 milions); les parts d'aeronaus i vaixells (233,8 milions), i els plàstics (124,9 milions). Aquestes partides, incloses les no classificades, han sumat 759,3 milions d'euros, gairebé el doble de les partides del 2020 (393,7 milions) i quantitat similar a la del 2019 (826,9 milions).

Per diferència, s'obtenen les importacions productives, amb 620,9 milions d'euros, 18,6 milions més que el 2020. Això suposa un increment del 3%. Entre les partides productives, han continuat destacant les compres de calderes i aparells metàl·lics, màquines, calçat, roba, vehicles de trans-

port, olis essencials, productes quirúrgics i de precisió, i joguetes i esport.

Per tercer any consecutiu, les importacions de calderes i màquines i aparells mecànics, amb 79,3 milions d'euros, han continuat liderant el rànquing, ja que han crescut un 18% respecte al 2020. S'hi han inclòs, d'una banda, les importacions de reactors, turborreactors, turbopropulsors i altres turbines de gas, i, de l'altra, màquines d'aire condicionat, congeladors, campanes i bombes d'aire, entre d'altres. Per països, en general, s'han consolidat les compres d'Alemanya (14,4 milions), la Xina (13,4 milions), França (9,1 milions) i Itàlia (8 milions).

La segona posició ha estat per a les importacions de màquines i material elèctric, amb 46,6 milions. Això és, han augmentat un 60% en relació amb el 2020. Les compres s'han repartit entre la Xina (14,7 milions), Alemanya (7,3 milions) i els Països Baixos (3,8 milions).

En tercer lloc, s'ha importat calçat per un valor de 35,9 milions, una xifra similar a la del 2020, la qual cosa suposa un augment del 33,9% respecte a l'any anterior. S'ha comprat el 60% del calçat de Bèlgica (7,7 milions), Portugal (6,9 milions) i Itàlia (6,8 milions).

Les importacions de mobles s'han situat en quarta posició, amb 35,9 milions d'euros; és a dir, un augment del 34% en relació amb el 2020. Per països, les principals compres s'han fet a Itàlia (11,0 milions), Alemanya (7,0 milions) i la Xina (3,5 milions), que entre tots tres cobreixen el 60% del total.

A continuació, s'ha importat roba de vestir de punt i roba de vestir excepte de punt. Concretament, s'han comptabilitzat compres de roba de vestir de punt —partida que inclou des de vestits i altres peces de roba fins a roba blanca i de parament per als allotjaments turístics i els uniformes de treball— per un valor de 31,2 milions d'euros, fet que implica un creixement del 32% respecte al 2020. Les compres s'han fet a Itàlia (9,1 milions), Bèlgica (5,2 milions) i els Països Baixos (2,7 milions). Les importacions de peces i complements de vestir, excepte de punt, han suposat un import de 27,5 milions d'euros, cosa que implica un 19% menys que el 2020. Per països, una mica més de la meitat de les compres s'han concentrat a Itàlia (9,8 milions d'euros), França (2,8 milions) i la Xina (2,0 milions).

En setena posició, hi ha les compres de vehicles automòbils. Les importacions han arribat a un valor de 25,1 milions d'euros, és a dir, han augmentat un 34% respecte a l'any anterior. Per països, més del 40% de les compres s'han concentrat a Alemanya (4,1 milions), França (3,5 milions) i Itàlia (3,2 milions).

Les importacions d'olis essencials s'han situat en vuitena posició, amb un valor de 24,4 milions d'euros. L'increment ha estat d'un 29% respecte al 2020. Les compres als Països Baixos (8,3 milions) i Alemanya (amb 6,4 milions) han estat les més importants.

Per sota dels 20 milions importats, hi ha hagut les compres d'instruments de precisió (18,1 milions) i les joguetes i els articles d'esport i lleure (17,0 milions).

Les importacions d'aquests deu primers productes han cobert cobrir el 55% del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. En total, han estat 340,2 milions d'euros.

1.3.4. SALDO COMERCIAL

Com a conseqüència del fet que hi hagut més exportacions que no importacions, el saldo comercial ha estat positiu, encara que menor que el 2020. El superàvit comercial s'ha estimat en 412,9 milions d'euros, un 34% menys que l'any anterior.

Aquest comportament és una rara avis en el nostre comerç exterior, perquè sol registrar dèficits comercials com a conseqüència de la insularitat, motiu pel qual la població majoritàriament s'abasteix de productes de fora, i de l'escassa producció industrial. Aquestes circumstàncies limiten el volum de les nostres exportacions, tot i que en aquests darrers anys han pujat les vendes de combustibles, plàstics i peces d'aeronaus i de vaixells.

En resum, s'han exportat béns per un valor de 1.793,1 milions d'euros i se n'han importat per un valor de 1.380,2 milions. Així, s'ha aconseguit un saldo exterior positiu de 412,9 milions, que ha estat impulsat, bàsicament, per l'elevat superàvit de les partides distorsionants (476,3 milions), atès que el saldo de les partides productives ha estat deficitari, amb un import de 63,3 milions, i a més ha empitjorat respecte al 2020: de -40,0 milions d'euros el 2020 a -63,4 milions d'euros el 2021.

1.4.

LA INVERSIÓ ESTRANGERA

Les dades del registre d'inversions exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme permeten afirmar que el 2021 a les Illes Balears la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes ha estat de 334,5 milions d'euros, un creixement del 191,9 %, la qual cosa representa una variació absoluta positiva de 219,9 milions d'euros (vegeu el quadre I-1.14).

En el conjunt de comunitats autònomes, aquest creixement ha estat inferior, amb un 17,7 %; s'arriba a 28.785,1 milions

d'euros, amb un increment de 4.335,5 milions d'euros, per la qual cosa les Balears guanyen 0,7 punts en la seva participació, que l'any 2021 és de l'1,16 % (vegeu el quadre I-1.15).

Madrid continua operant com la gran aspiradora regional de les inversions estrangeres, amb 20.943,9 milions d'euros, el 72,8 % del total, dades que, en certa manera, s'expliquen per l'efecte de centralitzar bona part de les seus socials de les grans empreses transnacionals i de les que estan subjectes a grans operacions d'adquisició o de presa de control. Catalunya es manté en segona posició (2.968,8 milions d'euros; en conjunt rep el 10,3 % de la inversió bruta estrangera assignada).

QUADRE I-1.14. INVERSIÓ BRUTA ESTRANGERA EN MILIONS D'EUROS A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (SENSE ETVE) (2010-2021)					
	Illes Balears		Espanya		% Illes Balears / Espanya
	Total	% de variació	Total	% de variació	
Total	4.097,42	—	296.167,98	—	1,38 %
2010	179,58	—	12.609,66	—	1,42 %
2011	439,69	144,84 %	28.791,06	128,33 %	1,53 %
2012	296,85	-32,49 %	14.449,94	-49,81 %	2,05 %
2013	790,10	166,16 %	17.277,94	19,57 %	4,57 %
2014	291,55	-63,10 %	20.647,55	19,50 %	1,41 %
2015	338,92	16,25 %	24.802,95	20,13 %	1,37 %
2016	585,53	72,76 %	26.173,60	5,53 %	2,24 %
2017	321,34	-45,12 %	27.346,09	4,48 %	1,18 %
2018	118,21	-63,21 %	46.827,63	71,24 %	0,25 %
2019	286,57	142,42 %	24.006,90	-48,73 %	1,19 %
2020	114,58	-60,02 %	24.449,59	1,84 %	0,47 %
2021	334,51	191,96 %	28.785,08	17,73 %	1,16 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, Secretaria d'Estat de Comerç (2022). Estadísticas. Publicaciones e informes. Disponible a: <https://comercio.gob.es/es-es/publicaciones-estadisticas/Paginas/publicaciones-estadisticas.aspx> (Accedit: 22 juny 2022)

**QUADRE I-1.15. INVERSIÓ BRUTA ESTRANGERA EN MILIONS D'EUROS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (SENSE ETVE)
(2020-2021)**

	2020	% sobre el total	2021	% sobre el total	% de variació 2021/2020
Espanya	24.449,59	100,00 %	28.785,08	100,00 %	17,73 %
Andalusia	784,92	3,21 %	965,28	3,35 %	22,98 %
Aragó	23,98	0,10 %	177,23	0,62 %	638,91 %
Cantàbria	0,02	0,00 %	24,72	0,09 %	124003,46 %
Castella i Lleó	57,08	0,23 %	134,68	0,47 %	135,93 %
Castella-la Manxa	59,96	0,25 %	187,38	0,65 %	212,51 %
Catalunya	3.119,43	12,76 %	2.968,80	10,31 %	-4,83 %
Ceuta i Melilla	1,34	0,01 %	0,61	0,00 %	-54,95 %
Madrid (Com. de)	18.282,18	74,77 %	20.943,95	72,76 %	14,56 %
Com. Valenciana	353,25	1,44 %	856,38	2,98 %	142,43 %
Extremadura	233,84	0,96 %	9,87	0,03 %	-95,78 %
Galícia	89,93	0,37 %	222,97	0,77 %	147,94 %
Illes Balears	114,58	0,47 %	334,51	1,16 %	191,96 %
Illes Canàries	77,87	0,32 %	87,34	0,30 %	12,16 %
La Rioja	5,26	0,02 %	70,21	0,24 %	1233,97 %
Navarra (Com. Floral de)	120,68	0,49 %	118,03	0,41 %	-2,20 %
País Basc	875,61	3,58 %	1.537,53	5,34 %	75,59 %
Astúries	51,02	0,21 %	41,97	0,15 %	-17,75 %
Múrcia (Regió de)	181,66	0,74 %	96,64	0,34 %	-46,80 %
Sense assignar	16,96	0,07 %	6,99	0,02 %	-58,80 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, Secretaria d'Estat de Comerç (2022). Estadísticas. Publicaciones e informes. Disponible a: <https://comercio.gob.es/es-es/publicaciones-estadisticas/Paginas/publicaciones-estadisticas.aspx> (Accedit: 22 juny 2022)

1.5.

ELS PREUS

L'any 2021, gràcies a la recuperació econòmica, la dificultat per retornar a la normalitat la logística de les cadenes de valor internacional i, sobretot, als increments

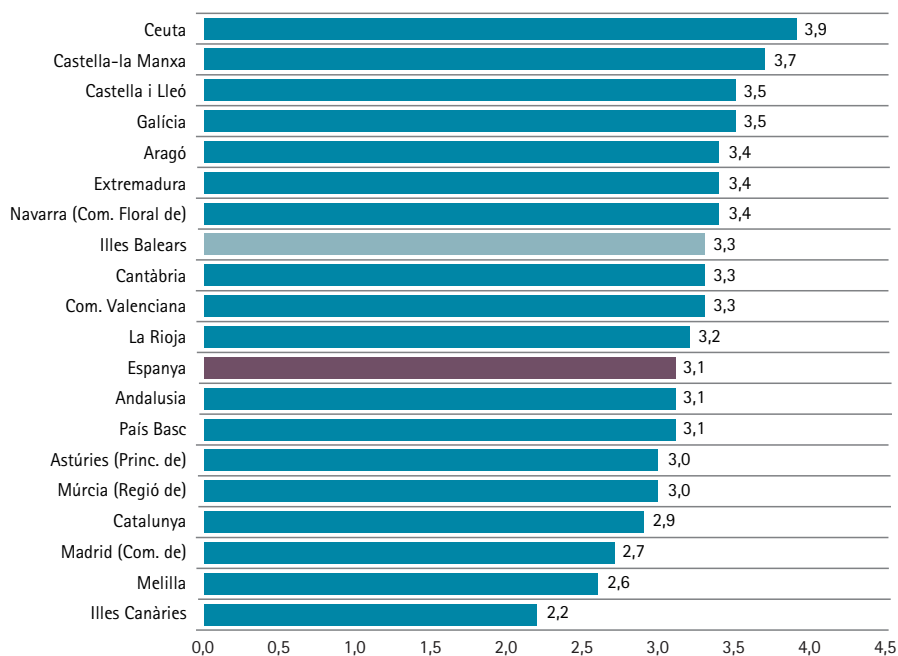
dels preus energètics a partir del darrer trimestre, ha suposat retornar a taxes d'inflació positives després que la COVID-19 hagués provocat una deflació generalitzada en el conjunt de comunitats autònomes, excepte en el cas de les Canàries. L'any 2021, a les Balears la inflació interanual ha estat del 3,3% (3,6 punts per sobre de la de l'any passat), i a l'economia espanyola

ha estat del 3,4 % (3,4 punts per sobre de la de l'any passat). Per comunitats autònomes, les Balears estan en la setena posició. Per sobre, només hi ha les dues Castellà i Lleó, Castella-la Manca, Galícia, Aragó, Extremadura i Navarra (vegeu el gràfic I-1.2).

Per rúbriques, l'any 2021, a les Balears la deflació només ha afectat comunicacions (-2,9 %). Per contra, les rúbriques més inflacionistes i per sobre de la mitjana regional han estat habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles (10,6 %) i transports (6,5 %) (vegeu el quadre I-1.16).

Pel que fa a les taxes de creixement diferencial per rúbriques de l'IPC de les Balears respecte a l'IPC d'Espanya, només transport (-0,8 punts) presenta un diferencial negatiu. Tenen un diferencial positiu per sobre dels 0,2 punts de la mitjana regional mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar (1,3 punts), sanitat (0,9 punts), ensenyament (0,6 punts), begudes alcohòliques i tabac i restaurants i hotels (0,5 punts) i aliments i begudes no alcohòliques (0,4 punts) (vegeu el gràfic I-1.3).

Gràfic I-1.2.

Taxa de creixement 2021/2020 de l'IPC per comunitats autònomes

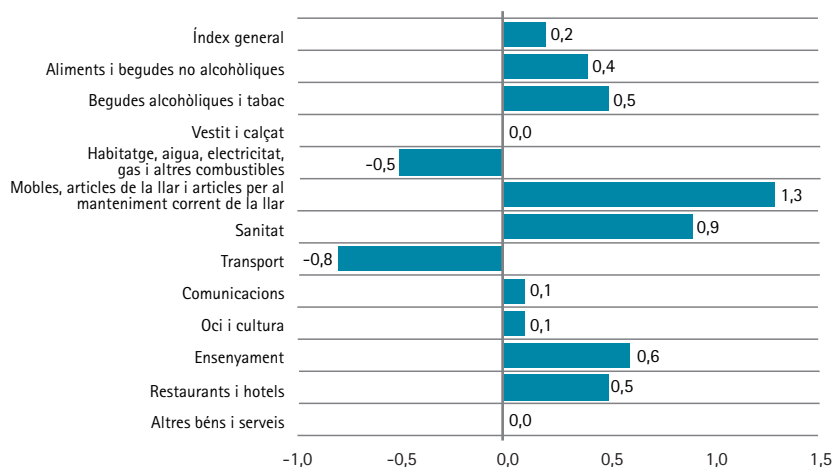
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Cálculo de variaciones del índice de precios de consumo (sistema IPC base 2021). Disponible a: <https://www.ine.es/varipcc> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.16. ÍNDEX DE PREUS DE CONSUM (IPC) D'ESPANYA I LES BALEARS PER GRUPS (2020-2021) (BASE 2021)							
	Espanya			Illes Balears			Diferència en la taxa de creixement (Balears-Espanya)
	2020	2021	Taxa creixement anual	2020	2021	Taxa creixement anual	
Índex general	97,0	100,0	3,1	96,8	100,0	3,3	0,2
Aliments i begudes no alcohòliques	98,2	100,0	1,8	97,8	100,0	2,2	0,4
Begudes alcohòliques i tabac	99,7	100,0	0,3	99,2	100,0	0,8	0,5
Vestit i calçat	99,0	100,0	1,0	99,0	100,0	1,0	0,0
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	90,0	100,0	11,1	90,4	100,0	10,6	-0,5
Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	99,1	100,0	0,9	97,8	100,0	2,2	1,3
Sanitat	99,3	100,0	0,7	98,4	100,0	1,6	0,9
Transport	93,2	100,0	7,3	93,9	100,0	6,5	-0,8
Comunicacions	103,1	100,0	-3,0	103,0	100,0	-2,9	0,1
Oci i cultura	99,8	100,0	0,2	99,7	100,0	0,3	0,1
Ensenyament	99,8	100,0	0,2	99,2	100,0	0,8	0,6
Restaurants i hotels	99,1	100,0	0,9	98,6	100,0	1,4	0,5
Altres béns i serveis	99,0	100,0	1,0	99,0	100,0	1,0	0,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Índice de precios de consumo. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?padre=3464&capsel=3464>
(Accedit: 22 juny 2022)

Gràfic I-1.3.

Diferència de la taxa de creixement de l'IPC d'Espanya i les Balears per grups (2021) (Base 2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Índice de precios de consumo. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?padre=3464&capsel=3464> (Accedit: 22 juny 2022)

1.6.

L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA PER CAPITA I LA RENDA FAMILIAR DISPONIBLE PER COMUNITATS AUTÒNOMES

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda per capita i renda familiar disponible respecte a la resta de comunitats autònomes, a partir de la informació de Funcas i l'INE.

1.6.1. LA POSICIÓ RELATIVA DE LES BALEARS EN TERMES DE RENDA PER CAPITA PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Segons Funcas, l'evolució (en base 100 Espanya) de la renda real per capita de les

Balears respecte a la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2020 ha estat la més regressiva d'entre les comunitats autònomes, ja que al llarg de la primera dècada del segle XXI ha passat de la segona posició relativa (120,5) l'any 2000 a la setena posició (105,9) l'any 2010, amb una pèrdua de 24,6 punts del nivell relatiu. Aquesta pèrdua significativa de renda per capita s'ha agreujat fins i tot al llarg de l'etapa de la recuperació de la Gran Recesió i per la COVID-19 al llarg de la segona dècada d'aquest segle, en què ha passat de la setena posició relativa (105,9) l'any 2010 a la desena posició (90,8) l'any 2020, amb una pèrdua addicional de 15,1 punts del nivell relatiu. Només la recuperació prevista per FUNCAS al llarg de l'any 2021 de 4,5 punts i l'any 2022 de 3,9 punts pot permetre aproximar-se a la mitjana estatal l'any 2022 (99,2) i tornar a la posició sete-

na que ja tenia el 2010 (vegeu el quadre I-1.17).

Aquestes dades de Funcas queden corroborades per les estimacions de l'INE, ja que per primera vegada donen a les Balears l'any 2020 un nivell del 7 % inferior a la renda per capita espanyola, que s'estima en 23.693 euros per habitant, superior als 22.048 euros per habitant estimats per a les Balears (vegeu el gràfic I-1.4).

Aquesta pèrdua persistent de renda per capita per part de les Balears, segons les dades de Funcas i també les que es poden obtenir de l'INE des de l'any 2000, és, sense cap mena de dubte, un dels fets més rellevants de la història econòmica de les Balears dels darrers cinquanta anys, la qual cosa ja es va emfatitzar en el Pla de Ciència, Tecnologia, Innovació i Emprenedoria de les Illes Balears 2013-2017 del Govern de les Illes Balears, que posà la data d'inici d'aquesta pèrdua relativa de renda per capita en l'any 1985.⁷

A l'igual que amb l'evolució del VAB que s'ha comentat a l'apartat 1.2.2, es pot comprovar que l'evolució del PIB per capita en termes relatius presenta un pitjor comportament en la fase precrisi 2000-2007 (darrera posició) que en la fase de crisi 2008-2013 (tretzena posició); però, a diferència del VAB, que millora en la fase de recuperació (2014-2019), el PIB per capita no ho fa en termes relatius, i en aquesta fase se situa en la quinzena posició, només per sobre de les Canàries i La Rioja. La COVID-19 ens va deixar amb la caiguda de la renda per capita més greu del conjunt

de comunitats autònomes, i, com ja s'ha dit, el rebot econòmic previst per als anys 2021 i 2022 ens situen com la comunitat que ha de liderar el creixement de la renda per comunitats autònomes (vegeu el quadre I-1.18 i els gràfics IA-1.44, IA-1.45, IA-1.46, IA-1.47, IA-1.48, IA-1.49 i IA-1.50).

1.6.2. L'EVOLUCIÓ DELS FACTORS DETERMINANTS DE L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA REAL PER CAPITA: LA PRODUCTIVITAT I LA TAXA D'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ

El creixement de la renda real per capita es pot explicar pel comportament de dues variables: la productivitat, que fa referència a la renda o el PIB generat per ocupat i que recull el component del progrés tècnic, i la taxa d'ocupació de la població regional,⁸ que fa referència a la dinàmica demogràfica i laboral.

Pel que fa a les variables explicatives d'aquest comportament tan negatiu de la renda per capita i a la productivitat del treball, la dinàmica és totalment contràctica, ja que, al llarg del primer període de creixement abans de la Gran Recessió, les Balears queden a la penúltima posició (darrere de Múrcia) del creixement regional de la productivitat del treball; en el segon període de crisi se situa en quarta posició (per sobre del creixement regional del conjunt de comunitats autònomes), i en el tercer període de recuperació (2014-2019) està en tercera posició (també per sobre del creixement regional). L'any 2020, per culpa de la CO-

7. Vegeu el gràfic I-1.37 de l'edició de la memòria del CES 2017, pàg. 46.

8. Cal tenir en compte que: PIB / població = PIB / ocupats x ocupats / població; en què: PIB / ocupats la productivitat del treball, i ocupats / població, la taxa d'ocupació de la població resident.

VID-19, cau a la darrera posició, i la previsió per al 2021 és que se situï en la primera posició, de manera que es reflectirà la millor recuperació per comunitats autònomes (vegeu el quadre I-1.19 i els gràfics IA-1.51, IA-1.52, IA-1.53, IA-1.54, IA-1.55 i IA-1.56).

En relació amb la dinàmica seguida per la taxa d'ocupació de la població resident —l'altra variable explicativa del comportament de la renda per capita que expressa la dinàmica poblacional i de la capacitat del mercat de treball per absor-

bir aquests creixements demogràfics—, es produeix el comportament següent al llarg d'aquests tres períodes analitzats: en el primer període, les Balears van quedar en la quinzena posició; en el segon període, en catorzena posició; en el tercer període, l'any 2000, en la darrera posició, i l'any 2021 es col·loca en la primera posició, a l'igual que fa amb la productivitat de resultes de la forta recuperació de l'activitat econòmica (vegeu el quadre I-1.20 i els gràfics IA-1.57, 1.58, IA-1.59, IA-1.60 i IA-1.61 i IA-1.62).

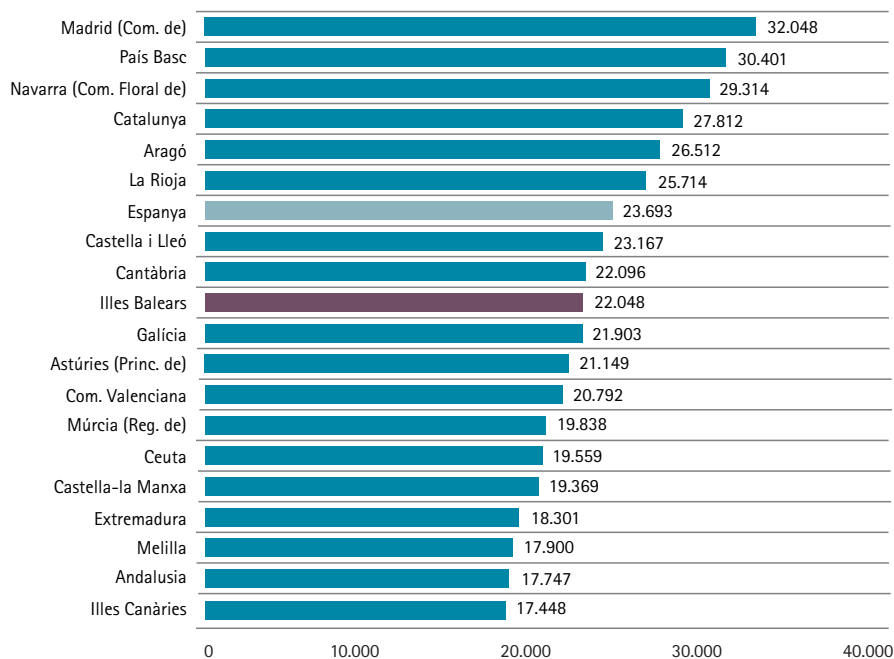
QUADRE I-1.17. PIB PER CAPITA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (ESPAÑA = 100) (2000-2022)

	2000	2010	2015	2019	2020	Previsió 2021	Previsió 2022
Andalusia	75,7	75,7	74,0	74,2	75,0	74,5	74,9
Aragó	107,2	109,3	107,7	107,6	110,4	110,4	108,5
Astúries	83,7	91,7	88,7	88,9	90,3	91,2	91,9
Illes Balears	130,5	105,9	106,0	104,3	90,8	95,3	99,2
Illes Canàries	97,9	86,3	82,2	80,7	73,7	74,9	77,1
Cantàbria	94,7	94,5	91,2	91,8	93,3	92,6	92,9
Castella i Lleó	89,2	93,7	93,4	94,5	97,8	97,8	98,1
Castella-la Manxa	75,7	80,4	78,1	79,0	81,9	80,9	81,1
Catalunya	120,4	117,1	118,2	116,6	115,6	115,6	115,2
Com. Valenciana	95,3	88,1	87,7	87,6	88,1	87,7	87,9
Extremadura	63,5	71,5	71,2	72,8	76,2	75,8	75,9
Galícia	78,0	88,9	89,8	90,9	93,1	93,2	93,7
Madrid	133,0	134,0	137,2	137,4	136,4	137,0	135,2
Múrcia	87,4	83,2	86,0	84,4	86,5	85,1	84,5
Navarra	123,1	122,9	123,4	122,2	125,0	124,1	122,9
País Basc	120,6	128,7	130,1	128,9	129,1	129,4	128,9
La Rioja	108,1	108,2	107,0	103,8	105,4	105,1	104,6
Espanya	100	100	100	100	100	100	100

Font: Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

Gràfic I-1.4.

PIB per capita en euros per comunitats autònomes (2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Contabilidad regional de España. Resultados. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.18. PIB PER CAPITA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2022)

	Mitjanes anuals			2019	2020	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			2021	2022
Andalusia	2,2	-2,5	2,4	1,5	-10,4	4,6	4,7
Aragó	2,1	-1,7	2,1	0,4	-9,0	5,2	2,4
Astúries	3,0	-1,9	2,2	1,8	-9,8	6,2	4,9
Illes Balears	-0,7	-2,3	2,1	1,0	-22,8	10,4	8,4
Illes Illes Canàries	0,4	-2,6	1,6	1,1	-19,0	6,9	7,2
Cantàbria	1,8	-2,3	2,4	1,3	-9,8	4,5	4,5
Castella i Lleó	2,3	-1,4	2,4	1,1	-8,2	5,2	4,5
Castella-la Manxa	2,6	-1,9	2,3	0,5	-8,1	4,0	4,4
Catalunya	1,5	-1,9	2,4	0,8	-12,1	5,2	3,8
Com. Valenciana	1,0	-2,4	2,6	0,9	-10,8	4,7	4,4

continua

	Mitjanes anuals			2019	2020	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			2021	2022
Extremadura	3,0	-1,0	2,6	2,3	-7,1	4,7	4,2
Galícia	3,3	-1,2	2,7	1,6	-9,1	5,4	4,7
Madrid	1,8	-1,2	2,4	1,6	-11,9	5,6	2,8
Múrcia	1,3	-2,0	2,7	1,1	-9,1	3,5	3,4
Navarra	1,8	-1,6	2,2	1,4	-9,3	4,5	3,1
País Basc	2,4	-1,2	2,3	1,2	-11,2	5,5	3,8
La Rioja	1,7	-1,8	2,0	1,0	-10,0	4,9	3,7
Espanya	1,8	-1,8	2,4	1,3	-11,3	5,2	4,2

Font: Funcas (2022). Coyuntura económica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

QUADRE I-1.19. PRODUCTIVITAT PER OCUPAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2021)

	Mitjanes anuals			2019	2020	Previsió 2021
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			
Andalusia	-0,5	1,4	0,0	-0,7	-5,8	2,0
Aragó	0,7	1,4	-0,1	-1,6	-4,4	1,9
Astúries	0,3	1,1	0,2	-0,5	-5,9	2,0
Illes Balears	-1,5	1,8	0,6	-0,8	-15,8	3,9
Illes Canàries	-1,3	1,7	-0,2	-0,9	-13,2	3,5
Cantàbria	-0,2	1,2	0,6	-0,9	-5,8	0,8
Castella i Lleó	0,5	1,5	0,2	-0,7	-4,7	2,2
Castella-la Manxa	1,0	2,3	0,2	-0,8	-4,5	1,0
Catalunya	0,4	1,6	0,3	-0,6	-7,9	3,2
Com. Valenciana	-0,2	1,8	0,2	-1,2	-6,1	1,7
Extremadura	1,0	1,8	0,0	-0,3	-3,4	1,5
Galícia	0,3	1,9	0,9	-0,9	-5,3	2,8
Madrid	0,0	1,3	0,5	-0,5	-8,1	3,6
Múrcia	-1,6	1,3	0,5	-0,4	-4,0	2,4
Navarra	1,2	1,9	0,4	-0,6	-4,9	1,6
País Basc	0,4	1,3	0,7	-0,4	-7,4	3,1
La Rioja	1,2	1,0	0,1	-0,9	-4,5	2,0
Espanya	0,0	1,6	0,3	-0,7	-7,0	2,6

Font: Funcas (2022). Coyuntura económica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

Nota: Les dades fins a l'any 2020 s'han actualitzat amb les dades de Funcas de maig de 2022. Les dades de l'any 2021 corresponen a la previsió de Funcas per a l'any anterior.

QUADRE I-1.20. OCUPACIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2021)

	Mitjanes anuals			2019	2020	Previsió 2021
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			
Andalusia	2,7	-3,9	2,4	2,2	-4,6	2,6
Aragó	1,4	-3,1	2,2	2,0	-4,6	3,3
Astúries	2,7	-3,0	2,0	2,3	-3,9	4,2
Illes Balears	0,8	-4,1	1,5	1,8	-7,0	6,5
Illes Canàries	1,7	-4,3	1,8	2,0	-5,8	3,4
Cantàbria	2,0	-3,5	1,8	2,2	-4,0	3,7
Castella i Lleó	1,8	-2,9	2,2	1,8	-3,5	3,0
Castella-la Manxa	1,6	-4,2	2,1	1,3	-3,6	3,0
Catalunya	1,1	-3,5	2,1	1,4	-4,2	2,0
Com. Valenciana	1,2	-4,2	2,4	2,1	-4,7	3,0
Extremadura	2,0	-2,8	2,6	2,6	-3,7	3,2
Galícia	3,0	-3,1	1,8	2,5	-3,8	2,6
Madrid	1,8	-2,5	1,9	2,1	-3,8	2,0
Múrcia	2,9	-3,3	2,2	1,5	-5,1	1,1
Navarra	0,6	-3,5	1,8	2,0	-4,4	2,9
País Basc	2,0	-2,5	1,6	1,6	-3,8	2,4
La Rioja	0,5	-2,8	1,9	1,9	-5,5	2,9
Espanya	1,8	-3,4	2,1	2,0	-4,3	2,6

Font: Estimació pròpia a partir de les dades de Funcas (2022). Coyuntura econòmica. Comunidades autónomas. Disponible a: <https://www.funcas.es/coyuntura-economica/comunidades-autonomas/> (Accedit: 22 juny 2022)

Nota: Les dades fins a l'any 2020 s'han actualitzat amb les dades de Funcas de maig de 2022. Les dades de l'any 2021 corresponen a la previsió de Funcas per a l'any anterior.

En termes de taxes de creixement, el creixement de la renda per capita s'explica per la suma de les taxes de creixement de la productivitat i de la taxa d'ocupació de la població regional (vegeu els gràfics **IA-1.63**, **1.64**, **IA-1.65**, **IA-1.66** i **IA-1.67**).

Així, en el període precrisi (2001-2007), la taxa de creixement del PIB per capita (-0,7 %) s'explica per la suma del decreixement de la productivitat del treball (-1,5 %) i del creixement de la taxa d'ocupació (0,8 %). En el període de crisi

(2008-2013), la taxa de creixement del PIB per capita (-2,3 %) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (1,8 %) i del decreixement de la taxa d'ocupació (-4,1 %). En el període de recuperació (2014-2019), la taxa de creixement del PIB per capita (2,1 %) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (0,6 %) i del creixement de la taxa d'ocupació (1,5 %). L'any 2020, la taxa de creixement del PIB per capita (-22,8 %) s'explica per la caiguda del creixement de la productivitat del treball

(-15,8%) i de la taxa d'ocupació (-7,0%). La previsió per al 2021 és que augmenti el PIB per capita un 10,4 %, fet que s'explica pel creixement de la productivitat, un 3,9 %, i de la taxa d'ocupació, un 6,5 %.

1.7.

LA DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DE LA RENDA

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salaris, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital.

D'acord amb les darreres dades de la comptabilitat regional de l'INE, en el període 2010-2020, a les Balears el 2010 la remuneració dels salaris era un 50,9 % de la renda regional i el 2020 va representar un 50,7 %, una pèrdua de 0,1 punts en la representació en la renda regional. En el conjunt de l'Estat, la participació dels salaris en la renda nacional és el 53,5 % el 2010 i del 53,1 % el 2020, amb una pèrdua de 0,3 punts (vegeu el quadre [IA-1.5](#)).

Aquest fenomen de pèrdua de participació dels salaris en la renda regional és comú a totes les comunitats autònomes al llarg del període analitzat, excepte en el cas de Madrid, les Canàries, País Basc i Astúries. Les Balears, d'entre les comunitats autònomes en què els salaris perden pes en la participació de la renda regional, és la que ho fa amb menys intensitat (vegeu el quadre [I-1.21](#)).

D'acord amb la metodologia d'anàlisi de Navinés i Franconetti (2015),⁹ aquestes variacions de la participació dels salaris en la renda regional al llarg d'aquests anys es poden explicar per les diferències de creixement en les variables que determinen els costos laborals unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salaris horaris i la productivitat horària. Aquesta diferència en termes dels factors de creixement per a aquestes variables situen les Balears en un valor de -0,0074, mentre que el conjunt de comunitats autònomes estan en un valor de -0,0023 punts.

Val a dir que tant pel creixement de la productivitat horària com pel creixement del salari per hora treballada, en el període 2010-2020 les Illes Balears ja no ocupen la primera posició en el rang de les des-set comunitats autònomes. Pel que fa a la productivitat horària, amb un creixement del 14,2%, se situa en setè lloc, només 0,018 punts per sobre de la mitjana regional, i pel que fa als salaris horaris, se situa en onzena posició, amb un creixement del 0,01% i del 0,031 punts per sota del creixement regional.

9. Vegeu: NAVINÉS, F.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. del M.; FRANCONETTI, J. «Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears». *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 71, maig de 2015, pàg. 29-43.

QUADRE I-1.21. FACTOR DE CREIXEMENT DE LA PARTICIPACIÓ DELS SALARIS EN LA RENDA REGIONAL PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2010-2020)

	2010-2020	Variable explicativa (*)
Madrid (Com. de)	1,016	0,0180
Illes Canàries	1,012	0,0124
País Basc	1,006	0,0065
Astúries (Princ. de)	1,002	0,0019
Illes Balears	0,998	-0,0023
Espanya	0,993	-0,0074
Cantàbria	0,992	-0,0090
Catalunya	0,991	-0,0099
Com. Valenciana	0,989	-0,0119
Andalusia	0,984	-0,0186
Galícia	0,982	-0,0210
Castella i Lleó	0,981	-0,0220
Navarra (Com. Floral de)	0,980	-0,0225
Múrcia (Reg. de)	0,977	-0,0258
La Rioja	0,976	-0,0275
Aragó	0,968	-0,0367
Extremadura	0,957	-0,0502
Castella-la Manxa	0,934	-0,0779

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Mercado laboral. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254735976594 (Accedit: 22 juny 2022)

(*) Diferència de creixement entre els salaris, els horaris i la productivitat.

2

EL SECTOR PRIMARI

2.1.

INTRODUCCIÓ

L'any 2021 s'ha caracteritzat per la continuïtat de qualcun dels efectes negatius que s'identificaren el 2020 amb l'esclat de la crisi sanitària. Tot i això, les línies d'evolució marquen una tendència a la superació de la crisi i a la recuperació en part dels valors del 2019, però encara sense igualar-los.

Les macromagnituds agràries, superfícies agràries i produccions agrícoles i ramaderes, han estat elaborades per Estadístiques Agràries-Pesqueres de l'Institut de Recerca i Formació Agroalimentària i Pesquera (IRFAP); l'estructura de les terres de regadiu s'ha obtingut de l'Enquesta de superfícies i rendiments de cultius 2021 del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació; la informació de la comercialització de fruita i hortalissa a Mercapalma han estat elaborades amb dades de Mercapalma; els quadres d'exportacions del sector són del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme; les dades del subsector forestal de la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat i les dades pesqueres han estat elaborades per Estadístiques Agràries-Pesqueres de l'IRFAP amb informació de la Direcció General de Pesca, i les dades sobre les produccions de qualitat són de l'Institut de Qualitat Agroalimentària (IQUA).

La sortida de la crisi sanitària s'ha vist entebolida de bon de veres per la pujada dels

preus de les matèries primeres i de l'energia. L'increment dels costos de producció ha estat de tanta intensitat en el darrer any que ha arribat a amenaçar la viabilitat de moltes explotacions, ja que els agricultors estan constrets entre els majors costos i la dificultat de traslladar aquests increments als preus de venda de les seves produccions. En el cas balear, el problema és més greu perquè el factor insularitat estira per amunt els costos de producció. I a això s'hi ha d'afegir l'escassa força negociadora del sector productor balear, condicionat per la seva atomització, la manca de vertebració associativa, l'estacionalitat i el caràcter finalista dels mercats alimentaris balears. En aquest escenari, esdevé necessària l'aplicació de la Llei de mesures per millorar el funcionament de la cadena alimentària, que estableix que cada operador ha de pagar a l'operador immediatament anterior en la cadena un preu igual o superior al cost de producció, que s'ha de complementar amb una major vinculació del sistema alimentari balear a les produccions primàries del seu entorn immediat.

2.2.

LA PRODUCCIÓ DEL SECTOR PRIMARI BALEAR

L'any 2021, el sector primari balear, sense prendre en consideració la indústria i la distribució agroalimentària, ha tingut

una producció final en termes corrents de 245.806.980 €. Aquesta producció final la conformen quatre àmbits de producció prou diferenciats: l'agrícola, el ramader, el pesquer i el forestal. La producció agrícola ha estat de 143.810.246 €, el 58 % del total; la producció ramadera ha estat de 56.780.838 €, el 23 % del total; la producció pesquera ha estat de 33.349.554 €, el 14 % del total, i la producció forestal ha estat de 11.866.342 €, el 5 % del total. La producció final agrària, resultat de sumar la producció agrícola i la ramadera, ha aportat el 82 % de la producció final del sector primari, amb un total de 200.591.084 € (vegeu el quadre I-2.1 i el gràfic IA-2.1).

En relació amb l'any 2020, en què fou de 249.230.401 €, la producció final del sector primari s'ha reduït en 3.423.401 €, un -1,4 %, continuant el retrocés que s'havia observat entre els anys 2019 i 2020, en què ja va ser del -0,3 %. El 2020 i el 2021 han estat anys greument afectats pels efectes de la pandèmia sanitària i, sobretot el 2021, pels increments dels costos de pro-

ducció, factors que no han estat positius en absolut per al sector primari balear. Les condicions meteorològiques d'extrema sequera i d'irregularitat climàtica han afectat negativament determinades produccions, en especial a Mallorca i a Menorca, i a tot això s'hi ha afegit la pressió inflacionista, en especial l'energètica, però també amb forts increments dels preus dels fertilitzants i l'alimentació animal.

La producció agrícola del 2021 ha estat de 143.810.246 €, quan el 2020 fou de 143.649.346, per tant ha augmentat un 0,1 %. La producció ramadera, que el 2020 va ser de 60.074.266 €, el 2021 ha estat de 56.780.838 €, amb una minva del -5,48 %. Degut a això, la producció final agrària, agrícola i ramadera, que el 2020 fou de 203.723.612 €, el 2021 ha estat de 200.591.084 €, amb una davallada del -1,54 %, justificada per les adverses condicions de l'activitat econòmica general i pel flagell de la insularitat, que incideixen de manera decisiva en la línia descendent de la producció agrícola balear.

QUADRE I-2.1. PRODUCCIÓ AGRÀRIA (EUROS CORRENTS) (2021)

	Total
Producció agrícola final	143.810.246
Producció ramadera final	56.780.838
Total de la producció agrària	200.591.084
Despeses fora del sector*	77.009.866
VAB a preus de mercat	123.581.219
Subvencions	56.124.556
Imposts lligats a la producció*	18.066.221
VAB a cost dels factors	161.639.554
Amortitzacions*	28.392.388
Renda agrària	133.247.166

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

En canvi, la renda agrària del 2021 ha estat de 133.247.166 €, quan el 2020 només va ser de 108.247.887 €, amb un notable increment del 23,1 %. L'any 2020 la renda agrària ja havia tingut una millora del 5,6 %.

El 2021, el sector pesquer també ha tingut un retrocés, ja que el 2020 la producció pesquera final fou de 34.394.470 € i el 2021 ha estat de 33.349.553 €, per tant s'ha registrat un descens del -3,0 %. Malgrat tot, la renda pesquera ha estat una mica millor, amb un increment del 0,5 %, atès que la renda pesquera del 2021 ha estat d'11.330.849 € i la del 2020 havia estat d'11.257.056 € (vegeu el quadre I-2.2).

El 2021, el sector forestal ha tingut una evolució positiva. L'any 2020 va tenir una producció final d'11.255.483 €, i el 2021 ha tingut una puja del 5,4 % i ha arribat a 11.866.342 €.

xat un -5 %. El 2020, ja havia baixat un -2,3 %. Tant l'agricultura com la ramaderia perden producció, tot i que és visible un major ritme de baixada de la ramaderia per la major afectació dels increments de preus de les matèries primeres, els menors preus cobrats pels ramaders i les dificultats de comercialització que desincentiven l'activitat ramadera.

El 2021, les despeses fora del sector agrari han estat de 77.026.628 € i el valor afegit brut (VAB) a preus de mercat ha estat de 123.581.219 €. Com que les subvencions han representat 56.124.556 € i els impostos lligats a la producció 18.066.221 €, el VAB a cost dels factors ha estat de 161.639.554 €. Un cop descomptades les amortitzacions per un valor de 28.392.388 €, la renda agrària és de 133.247.166 €, que, atès que la renda agrària del 2020 havia estat només de 108.247.887 €, representa una millora del 23,1 %, motivada per les menors amortitzacions.

El 2021, l'estructura de les subvencions en el sector procedents de la Política Agrícola Comuna (PAC) han estat de 30,4 milions del Fons Europeu Agrícola de Garantia Agrària (FEAGA), el 0,5 % del total estatal, i 12,4 milions del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER), el 0,7 % del total estatal, segons les dades del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació - Fons Espanyol de Garantia Agrària (MAPA-FEGA). L'escassa entitat comparativa d'aquestes aportacions al sector són insuficients per produir un efecte dinamitzador de l'activitat productiva, ja que no són capaces de contrarestar els majors costos derivats de la insularitat.

2.3.

EL SUBSECTOR AGRARI

2.3.1. Els Trets Generals

La producció final agrícola, com hem vist, amb una producció de 143.810.246 € l'any 2021, quan el 2020 fou de 143.649.346 €, augmentà un 0,1 % en termes corrents. El 2020, ja havia davallat un altre -2 % (vegeu el quadre I-2.3). La producció final ramadera, ha estat de 56.780.838 €, quan el 2020 fou de 60.074.266 €, de manera que ha bai-

QUADRE I-2.2. PRODUCCIÓ PESQUERA (EUROS CORRENTS) (2021)

	Total
Total d'espècies pescades	18.507.844
Total d'espècies criades en aqüicultura	14.841.709
Producció pesquera final	33.349.554
Despeses fora del sector*	20.719.401
VAB a preus de mercat	12.630.152
Subvencions	1.406.318
Imposts lligats a la producció*	109.515
VAB a cost dels factors	13.926.955
Amortitzacions*	2.596.106
Renda pesquera	11.330.849

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

QUADRE I-2.3. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA (2020-2021)

	2021 (euros corrents)	2020 (euros corrents)	Variació corrent 2020-2021	2020 (euros constants)	Variació real 2020/-021	Deflactor
Producció agrícola final	143.810.246	143.649.346	0,1%	136.640.458	-5%	1,05
Producció ramadera final	56.780.838	60.074.266	-5%	56.476.132	-6%	1,06
Total de la producció agrària	200.591.084	203.723.612	-2%	193.116.590	-5%	1,05

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

Pel que fa a les mesures finançades amb el FEADER —enfocades al suport a la inversió, a la incorporació de joves i a les mesures de significació agroambiental—, cal destacar que en el període 2014-2022 l'import total executat a les Balears ha estat de 48.925.998 € finançats pel FEADER, amb una despesa pública total de 101.782.811 € (dades del desembre del 2021), a conseqüència de la millora del finançament a càrrec de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que ha aconseguit contrarestar amb eficàcia l'escàs finançament estatal i comunitari.

2.3.2. L'AGRICULTURA

2.3.2.1. Les superfícies agrícoles

La superfície conrada a les Balears el 2021 ha estat de 107.228 hectàrees (ha). L'any 2020 va ser de 140.006 ha; però aquell any, pel que fa als farratges, es van considerar la totalitat de superfícies pasturades, i en guany, per adequar l'estadística a criteris objectius de quantificació de les superfícies agràries, només s'han pres en consideració les terres que se segueixen i mantenen una producció en verd. Aquesta modificació

de la metodologia no permet comparar la superfície conrada total, però si que és possible fer-ho a cada un dels conreus respecte als quals no s'ha modificat la metodologia. El 2021, la superfície conrada es distribueix en 41.498 ha de cereals (43.541 ha el 2020), 2.600 ha de llegums (2.807 ha el 2020), 6.642 ha de farratges (37.079 ha el 2020), 1.377 ha de tubercles (1.517 ha el 2020), 80 ha de plantes industrials, 1.792 ha d'hortalisses (1.750 ha el 2020), 2.130 ha de cítrics, 3.205 ha d'arbres fruiters (3.198 ha el 2020), 37.065 ha de fruits secs, 8.524 ha d'olivar i 2.315 ha de vinya (vegeu els quadres I-2.4 i IA-2.1 i el gràfic IA-2.2). La major part de conreus han perdut superfície dedicada a la producció, i el motiu pel qual n'hi ha que l'han incrementada, com les hortalisses, és perquè el 2020 havien tingut una caiguda molt forta.

Dos conreus han ocupat el 74 % de la superfície conrada: els cereals, amb un 39 %, i els fruits secs, amb un 35 %. El 26 % restant s'ha distribuït entre l'olivar (8 %), els farratges (6 %), els fruiters (3 %), les hortalisses (2 %), la vinya (2 %), els cítrics (2 %), els tubercles (1 %) i els llegums (2 %).

El 2021, la superfície regada a les Illes Balears ha estat de 21.522 ha. D'aquesta superfície, 11.894 ha, és a dir, el 55,3 %, s'han regat amb reg localitzat; 5.802 ha, el 26,95 %, amb aspersió; 1.983 ha, el 9,2 %, per gravetat, i 1.843 ha, el 8,6 %, amb rec automotriu (vegeu el gràfic IA-2.3).

2.3.2.2. Les produccions agrícoles

Si ens centram en el valor de les produccions agrícoles, veim que la producció més important pel que fa a la producció final

agrícola és la de vi, amb un valor el 2021 de 36.833.530 €, que representa el 25,6 % de la producció final agrícola (el 2020 fou de 24.851.052 € i el 24 %). En segon lloc, hi ha les hortalisses, amb 34.748.505 €, el 24,2 % del total de la producció final agrícola de l'any 2021 (el 2020 fou de 38.941.294 € i el 27 % del total). En tercer lloc, ja hi ha la producció de garrova, amb 23.506.016 € i el 16,3 % del total (el 2020 fou de 17.206.582 € i l'11,9 %). Després hi ha les patates, amb una producció de 13.652.607 € i el 9,7 % (el 2020 fou de 19.106.161 € i el 13 %); els cereals, amb 11.268.119 € i el 7,8 % (el 2020 fou de 9.299.515 € i el 6,3 %); les flors ornamentals, amb 7.622.673 € i el 5,3 % (el 2020 fou de 6.534.459 € i el 4,5 %); els cítrics, amb 4.714.591 € i el 3,3 % (el 2020 fou de 5.008.584 € i el 3,5 %); els fruiters no cítrics, amb 3.483.946 € i el 2,41 % (el 2020 fou de 4.155.972 € i el 2,9 %); l'oli d'oliva, amb 3.303.604 € i el 2,3 % (el 2020 fou de 2.291.040 € i l'1,6 %); els farratges, amb 3.357.001 € i el 2,3 %; els llegums, amb 669.291 € i el 0,5 (el 2020 fou de 573.976 € i el 0,4 %); el raïm de taula, amb 144.175 € i el 0,1 % (el 2020 fou de 260.696 € i el 0,2 %); les olives, amb 114.538 € i el 0,3 % (el 2020 fou de 87.400 € i el 0,1 %), i els cultius industrials, amb 107.159 € i el 0,1 % (el 2020 fou de 121.182 € i el 0,1 %). Cal destacar que la producció de vi de l'any 2021 per primera vegada ha estat la principal producció agrícola balear i ha superat les hortalisses, però no la producció hortícola total (hortalisses més tubercles). En tot cas, és remarcable com un subsector gairebé residual en els anys setanta del segle xx s'ha consolidat com el sector més dinàmic de l'agricultura balear. Hi ha raons

QUADRE I-2.4. PRODUCCIÓ AGRÍCOLA A LES ILLES BALEARS (2021)

	Superfície en plantació regular (ha)	Superfície en producció (ha)	Producció (tones)	Producció final (euros)
Cereals		41.498	47.147	11.268.119
Llegums		2.600	2.270	669.291
Farratges		6.642	62.771	3.357.001
Tubercles		1.377	49.630	13.936.020
Cultius industrials		80	243	107.159
Flors		9		7.622.673
Hortalisses		1.792	38.408	34.748.505
Cítrics	2.130	1.593	9.609	4.714.591
Fruiters no cítrics	27.248	15.051	3.766	3.483.946
Olives	8.524	5.447	5.202	114.538
Oli d'oliva			690	3.303.604
Raïm	2.315	2.029	9.999	144.175
Altres cultius	13.022	10.871	17.861	23.507.096
			hl	Euros
Vi			57.291	36.833.530
Total de la producció agrícola				143.810.246

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

per pensar que aquesta tendència a l'alça es mantindrà en els pròxims anys. La segona consideració que cal fer és la progressió ràpida del valor de la producció de garrova a cavall de l'elevat preu a què es va pagar el 2021, que compensa amb escreix la caiguda de la producció d'ametla.

L'evolució de la producció agrícola el 2020 i el 2021, en termes corrents, ha estat lleugerament positiva, amb un creixement del 0,1 %: 143.810.246 € el 2021 davant 143.649.346 € el 2020. Les produccions que han incrementat de valor són: el vi, que el 2020 aportà 24.851.052 € i el 2021 ha aportat 36.833.530 €, amb un creixement del 48 % (l'any 2019 havia estat de

35.132.848 €); l'oli d'oliva, que el 2020 aportà 2.291.040 € i el 2021 ha aportat 3.303.604 €, amb un increment del 44 % (el 2019 havia aportat 3.388.130 €); les flors i plantes ornamentals, que el 2020 aportaren 5.756.696 € i el 2021 han aportat 7.622.673 €, amb un increment del 32 % (el 2019 havien aportat 6.534.459 €); les garroves, que el 2020 aportaren 17.206.582 € i el 2021 han aportat 23.506.016 €, amb un increment del 37 % (el 2019 aportaren 5.949.016 €); les olives, que el 2020 aportaren 87.400 € i el 2021 han aportat 114.538 €, amb un increment del 31 % (el 2019 foren 156.400 €); els llegums, que el 2020 aportaren 573.976 € i el 2021 han aportat 669.291 €, amb un

increment del 17 %, i els cereals, que el 2020 aportaren 9.869.928 € i el 2021 han aportat 11.268.119 €, amb un increment del 14 % (vegeu el quadre I-2.5).

En canvi, els valors de la producció que han minvat són les farratgeres (per l'esmentada racionalització del còmput), que el 2020 comptabilitzaren 15.158.180 € i el 2021 només han comptabilitzat 3.357.001 €, amb una davallada teòrica del -78 %; les patates, que el 2020 representaren 19.181.247 € i el 2021 han representat 13.986.020 €, amb una minva del -27,1 % (el 2019 foren 19.106.161 €); els conreus d'aromàtiques i medicinals, que el 2020 representaren 121.182 € i el 2021

han representat 107.159 €, amb una davallada del -12 % (el 2019 foren 389.012 €); les hortalisses, que el 2020 representaren 38.991.237 € i el 2021 han representat 34.748.505 €, amb un descens del -11 % (el 2019 foren 42.087.077 €); els cítrics, que el 2020 representaren 5.141.967 € i el 2021 han representat 4.714.591 €, amb una davallada del -8 % (el 2019 foren 5.008.584 €); els fruiters no cítrics, que el 2020 representaren 4.155.972 € i el 2021 han representat 3.483.946 €, amb una davallada del -16 %, i el raïm de taula, que el 2020 representà 260.696 € i el 2021 ha representat 144.175 €, amb una davallada del -45 % (el 2019 foren 378.411 €) (vegeu el quadre IA-2.2).

QUADRE I-2.5. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA (2020-2021)

	2021 (euros corrents)	2020 (euros corrents)	% de variació corrent 2020-2021	2019 (euros constants)	% de variació real 2020-2021
Cereals	11.268.119	9.869.928	14%	9.349.007	-5%
Llegums	669.291	573.976	17%	633.362	10%
Farratges	3.357.001	15.158.180	-78%	2.195.252	-86%
Tubercles	13.936.020	19.181.247	-27,3%	18.721.857	-2%
Cultius industrials	107.159	121.182	-12%	280.375	131%
Flors	7.622.673	5.756.696	32%	7.237.430	26%
Hortalisses	34.748.505	38.991.237	-11%	40.433.811	4%
Cítrics	4.714.591	5.141.967	-8%	5.566.093	8%
Fruiters no cítrics	3.483.946	4.155.972	-16%	3.108.013	-25%
Olives	114.538	87.400	31%	110.400	26%
Oli d'oliva	3.303.604	2.291.040	44%	2.420.407	6%
Raïm	144.175	260.696	-45%	127.889	-51%
Vi	36.833.530	24.851.052	48%	31.359.948	26%
Altres cultius	23.507.096	17.208.772	37%	15.096.617	-12%
Total producció agrícola	143.810.246	143.649.346	0%	136.640.458	-5%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

Pel que fa al pes específic de cada producció, s'observa que el vi, amb 36.833.530 €, representa el 25,6 % de la producció agrícola balear; les hortalisses, amb 34.748.505 €, el 24,2 %; la garrova, amb 23.506.016 €, el 16,3 %, i les patates, amb 13.652.607 €, el 9,7 %. Aquestes quatre produccions (garrova, patata, vi i hortalisses), que ocupen el 15,19 % de la superfície conrada (la vinya el 2,11 %, la patata l'1,28 %, les hortalisses l'1,7 % i la garrova el 10,1 %), aporten el 75,8 % de la producció final agrícola balear del 2021, quan el 2020 només era del 70 %. Si ens centram tan sols en el vi, les hortalisses i les patates, observam que el 5 % de la superfície conrada aporta gairebé el 60 % de la producció agrícola. Aquest procés de concentració del valor de la producció es reforça en relació amb el 2020, quan el percentatge només era del 58 %. A la inversa, els cereals, amb el 38,7 % de la superfície conrada, representen només el 7,8 % de la producció agrícola; els conreus farratgers, amb el 6,2 % de la superfície, el 2,3 % de la producció, i els ametlers, amb el 13,3 % de la superfície, l'1,6 % de la producció. Això vol dir que el 58,2 % de la superfície conrada només aporta l'11,8 % de la producció. Aquesta desproporció seria encara major si comptàssim les superfícies d'ametlerar abandonades, que s'acosten a les 10.000 ha. Llavors podríem afirmar que el 67,5 % de la superfície agrícola aporta només l'11,8 % de la producció agrícola. Amb tot, no es pot menystenir l'aportació dels conreus herbacis i de fruits secs en la configuració dels paisatges agraris més valuosos i en el manteniment de l'activitat agrària i ramadera.

El 2021, la fruita comercialitzada a Mercapalma ha estat de 75.247 tones, quan el 2020 fou de 69.411 tones, per tant hi ha hagut un increment del 8 % (el 2019 se n'havien comercialitzat 100.699 tones). El 2021, hi ha hagut 15.054 tones de fruita que procedien de les Balears, quan el 2020 foren 13.409 tones, per tant el creixement ha estat d'un 12 % (però el 2019 havien estat 20.487 tones). El volum de fruita procedent de l'Estat espanyol ha estat de 69.580 tones, quan el 2020 fou de 65.004, amb un increment del 7 % (el 2019 havia estat de 91.943 tones). Així doncs, en un marc de reducció del volum de fruita comercialitzada, sobretot per culpa de les restriccions sanitàries, la fruita d'origen balear representà l'any 2021 el 20 % del total, quan el 2020 va ser el 19 % (vegeu el quadre [IA-2.3](#)).

La comercialització d'hortalisses a Mercapalma el 2021 ha estat de 83.867 tones, quan el 2020 va ser de 82.963 tones, amb un increment de l'1 % (el 2019 havia estat de 99.143 tones). El 2021, del total d'hortalisses comercialitzades a Mercapalma, 27.804 tones eren d'origen balear, el 33,2 %, quan el 2020 van ser 27.059 tones, el 33 % del total (el 2019 foren 36.199 tones i el 37 % del total). Per tant el descens de l'hortalissa d'origen balear, com el de la fruita, ha estat superior al descens del total de l'hortalissa comercialitzada de totes les procedències. Així i tot, les Balears tornen ser la procedència més important de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma, encara que a poca distància de les procedents del País Valencià (vegeu el quadre [IA-2.4](#)).

2.3.3. LA RAMADERIA

La producció ramadera final balear del 2021 ha estat de 56.780.838 €, quan el 2020 va ser de 60.074.215 €, una reducció del -2 %. La producció càrnia ha estat de 23.858.998 €, quan el 2020 fou de 23.690.138 €, per tant l'increment ha estat de l'1 % (el 2019 fou de 26.271.186 €). Les vendes fora de les Balears han estat de 2.799.330 €, quan el 2020 foren de 3.039.141 €, amb un descens del -8 % (el 2019 foren de 2.345.045 €). És destacable que les vendes d'oví fora de les Balears s'han incrementat un 48 %. La producció de llet ha reportat 23.114.344 €, quan el 2020 va reportar 24.607.265 €, per tant hi ha hagut una davallada del -6 % (el 2019 va ser de 25.185.880 €). El 2021, els ous han representat 6.043.197 €, quan el 2020 van ser 6.978.736 €, amb un descens del -13 % (el 2019 va ser de 6.283.883 €). La mel i la cera han reportat 964.969 €, quan el 2020 foren 1.758.937 €, amb una davallada del -45 % molt marcada per les circumstàncies meteorològiques (el 2019 aportaren 1.444.816 €) (vegeu els quadres I-2.6, I-2.7, IA-2.5 i IA-2.6).

Pel que fa a l'evolució del sector apícola, el nombre de caseres ha passat de 9.748 el 2011 a 13.178 el 2021, amb un increment en 10 anys del 24,9 %, segons les dades del Cens REGA 2021. Per illes, el creixement del nombre de bucs és més important a Eivissa i Mallorca, el 58,9 % i el 38,8 % de manera respectiva, mentre que l'increment de Menorca és d'un 4,3 %. A Formentera davalla un -7,9 %. Segons les dades del Registre Interinsular Agrari, el nombre d'explotacions apícoles a les Balears ha passat de 480 el 2011 a 836 el 2021, un increment del 74,2 %.

El 2021, la producció de carn de porcí a les Balears ha estat de 3.299,4 tones en canal i un valor de 7.646.851 €, quan el 2020 va ser de 7.136.028 €, amb un increment del 7 % (mentre que el 2019 fou de 9.025.388 €). La producció de boví ha estat de 2.233,2 tones en canal i 7.732.622 €, quan el 2020 fou de 8.390.906 €, per tant hi ha hagut un descens anual del -8 % (8.346.049 € el 2019). La producció d'oví ha estat de 1.418,9 tones en canal i de 7.827.267 €, quan el 2020 fou de 7.572.544 €, amb un increment del 3 % (8.653.662 € del 2019). La presència de les altres carns han estat reduïda: les aus, 267,3 tones i 489.417 €, quan el 2020 foren 246,5 tones i un valor de 422.819 € (404.833 € el 2019); el caprí, 28,8 tones i 154.021 €, enfront de les 32 tones i els 158.492 € el 2020 (184.430 € el 2019), i els conills, 2,2 tones i 8.819 €, enfront de les 2,1 tones i els 7.830 € el 2020 (8.613 € el 2019). L'increment de l'oví i el porcí ha contrarestat la baixada del boví.

Respecte als productes ramaders no carnis, el 2021 s'han produït a les Balears 61.924.470 litres de llet, amb un valor de 23.114.344 €, quan el 2020 es produïren 67.083.175 litres de llet amb un valor de 24.607.265 € (el 2019 s'havien produït 68.485.316 litres de llet, que reportaren 25.185.880 €). D'aquests litres, 61.513.499 han estat de llet de vaca, amb un valor de 22.759.995 €; 75.510 litres de llet d'ovella, amb un valor de 74.642 €, i 335.461 litres de llet de cabra, amb un valor de 279.707 €. En relació amb el 2020, el valor de la producció làctia ha davallat un -6 %, la de llet de vaca, un -6 %; la d'ovella, un -20 %, i la de cabra, un -23 %.

QUADRE I-2.6. PRODUCCIÓ RAMADERA A LES ILLES BALEARS (2021)

CARN				
		Tones en canal	Tones en viu	Euros
Carn	Boví	2.233,2	3.924,7	7.732.622
	Oví	1.418,9	3.032,3	7.827.267
	Caprí	28,8	58,6	154.021
	Porcí	3.299,4	4.124,2	7.646.851
	Equí	0,0	0,00	0
	Aviram	267,3	381,9	489.417
	Conills	2,2	4,5	8.819
	Total de carn	7.249,8	11.526	23.858.998
VENDES FORA DE LES BALEARS				
Vendes			Unitats	Euros
	Boví		735	501.788
	Oví		15.441	607.724
	Porcí		33.760	1.689.818
	Aviram		0	0
	Total de vendes		49.936	2.799.330
PRODUCTES RAMADERS				
			Litres	Euros
Llet	De vaca		61.513.499	22.759.995
	D'ovella		75.510	74.642
	De cabra		335.461	279.707
	Total de llet		61.924.470	23.114.344
			Milers de dotzenes	Euros
Ous	Total d'ous		5.876	6.043.197
			kg	Euros
Mel i cera	Mel		70.544	947.979
	Cera		1.838	16.990
	Total de mel i cera		72.382	964.969
Total de productes ramaders				30.122.510
Producció ramadera final				56.780.838

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

QUADRE I-2.7. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ RAMADERA (2020-2021)

		2021 (euros corrents)	2020 (euros corrents)	% de variació corrent 2020-2021	2020 (euros constants)	% de variació real 2020-2021
CARN						
Carn	Boví	7.732.622	8.390.906	-8%	8.890.873	6%
	Oví	7.827.267	7.572.544	3%	7.464.388	-1%
	Caprí	154.021	158.492	-3%	142.987	-10%
	Porcí	7.646.851	7.136.028	7%	7.487.817	5%
	Equí	0	1.519	-100%	0	-100%
	Aviram	489.417	422.819	16%	460.499	9%
	Conills	8.819	7.830	13%	8.184	5%
	Total de carn	23.858.998	23.690.138	1%	24.454.749	3%
VENDES FORA DE LES BALEARS						
Vendes	Boví	501.788	721.037	-30%	796.135	10%
	Oví	607.724	411.810	48%	396.611	4%
	Porcí	1.689.818	1.906.294	-11%	1.506.549	27%
	Aviram	0	0	0	0	
	Total de vendes	2.799.330	3.039.141	-8%	2.699.295	-11%
PRODUCTES RAMADERS						
Llet	De vaca	22.759.995	24.149.629	-6%	22.310.946	-8%
	D'ovella	74.642	93.447	-20%	69.620	-25%
	De cabra	279.707	364.189	-23%	306.276	-16%
	Total de llet	23.114.344	24.607.265	-6%	22.686.842	-8%
Ous	Total d'ous	6.043.197	6.978.786	-13%	5.756.113	-18%
Mel i cera	Mel	947.979	1.726.550	-45%	862.952	-50%
	Cera	16.990	32.387	-48%	16.181	-50%
	Total de mel i cera	964.969	1.758.937	-45%	879.133	-50%
Total de productes ramaders		30.122.510	33.344.988	-10%	29.322.088	-12%
Producció ramadera final		56.780.838	60.074.266	-5%	56.476.132	-6%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

El 2021, la producció balear d'ous ha estat de 5.876 milers de dotzenes, amb un valor 6.043.197 €. Com que el 2020 va ser de

7.394 dotzenes i 6.978.736 €, la davallada ha estat del -13 %.

La producció de mel ha estat de 70.544 quilos elaborats i 947.979 €, quan el 2020 es fou 144.820 quilos i 1.726.550 €, la qual cosa indica que ha baixat un -45 %. La producció de cera ha estat de 1.838 quilos i 16.990 €, quan el 2020 fou de 3.679 quilos i 32.387 €, per tant ha baixat un -48 %.

2.3.4. LES PRODUCCIONS DE QUALITAT

Les dades de producció de vins de qualitat del 2021 assenyalen que hi ha hagut un increment del 25 % de la producció i del 36 % en la comercialització. Totes les indicacions pugem excepte el Vi de la Terra d'Eivissa i el Vi de la Terra Serra de Tramuntana-Costa Nord, la qual cosa indica la reactivació del sector al compàs de la superació de les restriccions provocades per la pandèmia. El 2020, hi havia hagut un fort descens resultat de diverses adversitats meteorològiques i de plagues que han incidit en una reducció de la verema. El 2021, s'han produït 55.645 hectolitres de vi, quan el 2020 foren 44.599 hectolitres (59.584 hectolitres el 2019). El 2021, se n'han comercialitzat 47.754 hectolitres i el 2020 se'n comercialitzaren 35.166 hectolitres.

Les begudes espirituoses emparades per segells de qualitat han produït 1.745.000 litres el 2021; el 2020 foren 1.380.000 litres. El 2021 se n'han comercialitzat 1.839.000 litres, davant els 1.316.000 litres del 2020. El valor de comercialització ha estat de 14.326.000 €.

El 2021, el formatge de Maó ha comptat amb la producció de 104 ramaderies i 5.905 vaques, 40 formatgeries artesanals,

9 formatgeries industrials i 35 maduradors. La producció ha estat de 2.366 tones de formatge emparades per la denominació, amb un increment del 25 % respecte al 2020, quan només fou de 1.909 tones. La comercialització ha estat de 2.377 tones, un 25 % més que el 2020. El valor de comercialització ha estat de 15.692.000 €, amb un increment també del 25 % respecte al 2020, quan fou de 12.601.000 €. Tot i que les xifres reflecteixen la forta davallada del 2020 pels efectes de la situació sanitària provocada per la pandèmia, és remarcable la bona evolució de la comercialització del formatge artesà, que el 2021 ha estat de 818 tones, la xifra més alta aconseguida en tota la història del formatge de Menorca.

El 2021, l'oli de Mallorca ha tingut una producció de 652.000 litres, quan el 2020 fou de 680.000 litres; però la comercialització ha estat de 303.000 litres, superior als 248.000 litres comercialitzats el 2020, amb un valor de 3.347.000 € i un increment respecte al 2020 del 16 %.

Totes les identificacions mostren una evolució positiva, amb increments del valor de la producció del 25 % en l'oliva de Mallorca, del 25 % en el formatge de Menorca, del 85 % en el pebre bord de Mallorca, del 2,7 % en la sobrassada de Mallorca, del 155 % en l'ensaïmada de Mallorca, del 60 % en l'ametlla de Mallorca, del 16 % en l'oli d'Eivissa i del 18,3 % en la tomàtiga de ramellet. Només la marca Esmel, de mel autòctona, retrocedeix un -7 %.

Pel que fa a la sobrassada de Mallorca, cal assenyalar que la producció de sobrassada de porc negre, que té uns ingredients de procedència autòctona garantida, ha estat

de 163 tones, amb un increment del 4 % respecte al 2020. La comercialització ha estat de 160 tones, amb un increment del 7,6 %. Però la xifra és petita, quasi insignificant, enfront de la producció de sobressada industrial sense un origen garantit dels seus components, la producció de la qual ha estat de 1.950 tones (vegeu els quadres [IA-2.7](#)).

2.3.5. LES EXPORTACIONS DEL SECTOR PRIMARI

El valor total de les exportacions del sector primari de les Illes Balears el 2021 ha estat de 70.720.000 €, quan el 2020 fou de 55.859.000 €, per tant s'ha produït un increment del 29 % (el 2019 foren 84.381.000 €) (vegeu quadre [I-2.8](#)). La principal exportació ha estat de fruites, hortalisses i llegums, amb un valor total de 33.641.000 €, seguida de les begudes, amb 12.376.00 €. França, amb el 31 % del total, i Alemanya, amb el 20 %, han estat les principals destinacions d'aquestes exportacions (vegeu quadre [I-2.9](#)).

9 %. La producció de llenya ha estat de 15.978 esteris i un valor de 2.170.847 €, per tant hi ha hagut un increment anual del 18 %. El valor de la producció de les caceres com a vedats de caça ha estat de 9.381.125 €, quan el 2020 fou de 9.120.995 €, amb un increment del 3 % (vegeu el quadre [I-2.10](#)). L'aprofitament de la biomassa vegetal, amb totes les seves potencialitats com a energia renovable d'interès en un projecte de superació de la dependència dels combustibles fòssils, continua gravada pels elevats costs de producció i la manca d'incentius.

L'escassa inversió en el foment dels diferents usos de la biomassa forestal, al costat de la migradesa o la inexistència d'ajuts adreçats a afavorir la bona gestió forestal, són algunes de les causes que motiven el raquitisme crònic del sector forestal balear, amb totes les conseqüències perniciosos que se'n deriven amb vista a conservar i mantenir en bon estat les masses boscoses.

2.4.

LES FORESTS

El 2021, la producció forestal ha estat d'11.866.342 €, quan el 2020 va ser d'11.255.483 €, amb un increment del 5 %. També ha aportat el 5 % de la producció final del sector primari balear. El sector forestal incorpora una producció de fusta de 8.590,9 m³ i un valor de 314.370 €, quan el 2020 fou de 8.294,38 m³ i 287.629 €, amb un increment del

2.5.

LA PESCA

La producció pesquera final balear del 2021 ha estat de 33.349.554 €, de manera que ha aportat el 14 % de la producció final del sector primari, quan el 2020 fou de 34.394.470 €.

Les despeses fora del sector han estat de 20.719.401 €, quan el 2020 foren de 21.368.587 €; mentre que el valor afegit a preus de mercat ha estat de 12.630.152 €, quan el 2020 fou de 13.025.883 €. Les

subvencions han estat per un import d'1.406.318 €; el 2020 foren d'1.021.567 €. Els impostos lligats a la producció han estat de 109.515 €; el 2020 foren de 112.947 €. El VAB al cost dels factors ha estat de 13.926.955 €; el 2020 foren 13.934.504 €. La renda pesquera ha estat d'11.330.849 €; el 2020 fou d'11.257.056 €, per tant ha pujat un 0,65 %.

Les espècies pescades, amb una producció de 2.181.763 quilos, han implicat 18.507.844 €, quan el 2020 foren 2.433.144 quilos i 17.863.535 €; per tant, hi ha hagut una variació en euros corrents del 4 % d'increment i representen el 55,5 % del valor total de la producció pesquera. El 2019 el valor de la pesca va ser de 19.599.808 €. En canvi, el 2021, l'aqüicultura ha tingut un valor de 14.841.709 €; el

2020 van ser 16.530.935 €, amb una variació negativa del -10 % (vegeu el quadre I-2.11a). El 2019, l'aqüicultura va reportar 15.335.129 €. Tot i que ha disminuït el volum de captures, la pesca ha pujat un 4 %, mentre que l'aqüicultura ha retrocedit de manera significativa i s'ha invertit la tendència dels darrers anys.

Entre les espècies pescades, destaca l'increment de la pesca de crustacis, amb 259.229 quilos, un 13 % més, i la pesca de mol·luscs, amb 292.963 quilos i una davallada del -5 %. Els peixos, amb 1.629.037 quilos, han representat 9.614.011 €. L'aqüicultura, amb 14.841.709 €, en conjunt ha retrocedit un -10 € pel que fa al seu valor, tot i que representa el 44,50 % del valor total de la producció pesquera (vegeu el quadre I-2.11b i I-2.12).

QUADRE I-2.8. VALOR DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS EN EL SECTOR PRIMARI EN MILERS D'EUROS (2017-2021)

	2017	2018	2019	2020	2021*	Var. 2020-2021
Productes carnis	6.962	6.276	5.643	2.308	3.950	71%
Lactis i ous	8.260	7.594	6.713	3.448	4.721	37%
Productes pesquers	2.210	2.592	4.160	1.576	1.137	-28%
Cereals	16	18	10	21	10	-53%
Fruïtes, hortalisses i llegums	31.408	32.194	43.381	32.453	33.641	4%
Sucre, cafè i cacau	1.809	1.953	1.466	461	1.496	225%
Preparats alimentaris	7.836	8.250	9.076	4.319	4.786	11%
Begudes	12.424	12.124	12.391	9.169	12.376	35%
Tabacs	1.909	1.595	1.492	268	4.843	1705%
Greixos	772	916	1.052	778	3.316	326%
Llavors i fruits oleaginosos	227	198	165	61	283	367%
Pinsos animals	27	16	6	104	161	55%
Total d'alimentació, begudes i tabac	73.862	73.726	85.556	54.966	70.720	29%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

* Provisional.

QUADRE I-2.9. DESTINACIÓ DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS DEL SECTOR PRIMARI (2021)

	Milers de euros	%
França	22.107	31%
Alemanya	14.398	20%
Països i territoris no determinats. Extracomunitaris	9.194	13%
Polònia	3.358	5%
Suïssa	3.027	4%
Regne Unit	2.410	3%
Portugal	2.410	3%
Mèxic	1.540	2%
Dinamarca	1.488	2%
Estats Units	1.293	2%
Cuba	1.252	2%
Italia	1.243	2%
Cap Verd	1.084	2%
República Dominicana	1.020	1%
Xipre	814	1%
Països Baixos	687	1%
La resta de països	3.395	5%
Total	70.720	100%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

En relació amb les espècies pescades al llarg de l'any 2021, el seu valor ha estat de 18.507.844 €, quan el 2020 fou de 17.863.535 €, 2.181.763 quilos pescats el 2021 i 2.433.144 quilos pescats el 2020, una baixada que representa un -10 % de minva del volum de pesca.

A totes les illes s'ha reduït el volum de captures. El major descens percentual de les captures s'ha produït a Menorca, amb una davallada del -12 %. Mallorca li va al darre-re, amb un descens del -11 %. Després hi ha Formentera, amb un -9 %, i Eivissa, amb un -7 %. Pel que fa al valor de la pesca, totes les illes l'han incrementat: Menorca un 8 %, Mallorca un 3 %, i Eivissa i Formentera un 1 % cada una (vegeu el quadre I-2.13).

Els principals crustacis capturats són la gamba vermella, la llagosta, l'escamarlà, les altres gambes i els crancs. Els mol·luscs són sobretot calamars, pops, sípies, potes, escopinyes i d'altres. Les captures més significatives de peixos són les de cap roig, moll, gall de Sant Pere, llampuga, xucles i gerrets, tonyina, rajada, sirviola/verderol, lluç, rap, déntol, aladroc, serrà, pàguera, bruixes i sardina, entre altres espècies. Les espècies produïdes en aqüicultura són el llop, l'orada, l'escopinya gravada i els musclos. L'espècie més productiva és la gamba vermella, amb 2.482.941 €; seguida de la llagosta, amb 2.458.909 €; el calamar, amb 1.471.783 €, i el cap-roig, amb 1.211.114 € (vegeu el quadre IA-2.8 i IA-2.9).

Quadre I-2.10. Producció forestal de les Illes Balears (2020-2021)							
Producció de fusta	2020				2021		
	Producció (m³ d'arbres drets)	Euro/m³	Producció (en euros)	Producció (m³ d'arbres drets)	Euro/m³	Producció (en euros)	Var. 2020-2021
Pi blanc (<i>Pinus halepensis</i>)	6.984,3	24,5	170.835	7.100,6	25,19	178.863	
Alzina (<i>Quercus ilex</i>)	528,2	97,6	51.563	403,7	100,55	40.589	
Ullastre (<i>Olea europaea</i>)	751,0	85,4	64.147	1.073,4	87,98	94.437	
Altres	31,0	35,0	1.084	13,3	36,06	480	
Total de fusta	8.294,4		287.629	8.590,9		314.370	3%
Producció de llenya	Producció (en esteris)	Euro/esteri	Producció (en euros)	Producció (en esteris)	Euro/esteri	Producció (en euros)	Var. 2020-2021
Pi blanc (<i>Pinus halepensis</i>)	12.419,1	125,62	1.560.087,3	14.201,1	129,39	1.837.486	
Alzina (<i>Quercus ilex</i>)	668,3	168,73	112.769,0	510,0	173,79	88.635	
Ullastre (<i>Olea europaea</i>)	876,9	188,49	165.290,7	1.241,5	194,14	241.033	
Altres	61,4	142,01	8.712,3	25,3	146,27	3.695	
Total de llenya	14.025,7		1.846.859,3	15.978,0		2.170.847	18%
Activitats secundàries no forestals no separables	Superfície (en ha)	Euro/ha	Producció (en euros)	Superfície (en ha)	Euro/ha	Producció (en euros)	Var. 2020-2021
Producció de caceres (vedats de caça) (*)	376.434,0	24,2	9.120.994,9	375.893,03	24,96	9.381.125	3%
Total de la producció forestal (*)			11.255.483,1			11.866.342	5%

Font: Conselleria de Medi Ambient i Territori (GOIB)

QUADRE I-2.11A. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA (2020-2021)						
	2021 (euros corrents)	2020 (euros corrents)	Variació corrent 2020-2021	2020 (euros constants)	Variació real 2020-2021	Deflactor
Total d'espècies pescades	18.507.844	17.863.535	4%	17.880.331	0%	1,00
Total d'espècies criades en aqüicultura	14.841.709	16.530.935	-10%	15.689.380	-5%	1,05
Producció pesquera final	33.349.554	34.394.470	-3,0%	33.569.711	-2%	1,02

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA

QUADRE I-2.11B. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA (2020-2021)					
	2021 (euros corrents)	2020 (euros corrents)	% de variació corrent 2020-2021	2020 (euros constants)	% de variació real 2020-2021
Crustacis	6.223.004	5.485.655	13%	5.706.124	4%
Mol·luscs	2.653.974	2.795.946	-5%	2.773.675	-1%
Peixos	9.614.011	9.580.668	0%	9.397.461	-2%
Altres espècies	16.855	1.267	1231%	3.071	142%
Total d'espècies pescades	18.507.844	17.863.535	4%	17.880.331	0%
Aqüicultura marina	14.840.884	16.529.491	-10%	15.688.555	-5%
Aqüicultura continental	825	1.444	-43%	825	-43%
Total d'espècies criades en aqüicultura	14.841.709	16.530.935	-10%	15.689.380	-5%
Total de la producció pesquera	33.349.554	34.394.470	-3%	33.569.711	-2%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Mari

QUADRE I-2.12. PRODUCCIÓ PESQUERA A LES ILLES BALEARS (2021)				
			kg	Euros
Espècies pescades	Crustacis		259.229	6.223.004
	Mol·luscs		292.963	2.653.974
	Peixos		1.629.037	9.614.011
	Altres espècies		533	16.855
	Total d'espècies pescades		2.181.763	18.507.844
		Juvenils (unitats)	kg	Euros
Espècies criades en aquicultura	Aqüicultura marina	39.704.836	111.756	14.840.884
	Aqüicultura continental	250		825
	Total d'espècies criades en aquicultura			14.841.709
Total de la producció pesquera				33.349.554

Font: Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi marí

QUADRE I-2.13. ESPÈCIES PESCADES: MOL·LUSCS, CRUSTACIS I PEIXOS A LES BALEARS PER ILLES (2020-2021)						
	kg 2020	kg 2021	% de var. de la producció 2020-2021	Euros corrents 2020	Euros corrents 2021	% de var. 2020-2021
Mallorca	1.755.466	1.570.516	-11%	11.898.747	12.309.725	3%
Menorca	288.263	252.353	-12%	2.553.758	2.757.340	8%
Eivissa	251.881	234.226	-7%	2.261.128	2.282.949	1%
Formentera	137.535	124.668	-9%	1.149.903	1.157.829	1%
Illes Balears	2.433.144	2.181.763	-10%	17.863.535	18.507.844	4%

Font: Estadístiques Agràries-Pesqueres, SEMILLA. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Marí

2.6

EL SECTOR AGROALIMENTARI

Analitzar el sector primari sense incorporar les dades de la transformació i la comercialització de les produccions primàries és una tasca impossible i que implica extreure de manera inevitable observacions parcials o errònies. Per això, cal analitzar les dades del sector agroalimentari en conjunt, o

bé considerant les dades dels sectors productius (agricultura, ramaderia, forestes i pesca) al costat de les de la indústria agroalimentària, o bé, de forma més completa, incorporant també les dades de la comercialització agroalimentària, tant majorista com minorista.

El gener del 2021, hi havia a les Balears 673 empreses en la indústria alimentària, que eren el 2 % del total estatal. L'ocu-

pació era de 4.706 persones, l'1,1 % del total estatal, però eren el 23,42 % del total d'ocupats en la indústria manufacturera i amb una xifra de negocis de 481 milions d'euros, el 0,4 % del total estatal i el 25,9 % del total de la producció de la indústria manufacturera balear, de la qual

és el component sectorial més important. L'increment dels costos de producció, augmentat pel conflicte bèl·lic a Ucraïna, també condiciona la indústria agroalimentària en un grau variable, depenent sobretot de la intensitat energètica de cada empresa.

3

SECTOR INDUSTRIAL I ENERGÈTIC

3.1.

L'EVOLUCIÓ DEL PIB, DE L'OCUPACIÓ, DE L'ÍNDEX DE PRODUCCIÓ INDUSTRIAL (IPI) I DE L'ÍNDEX DE PREUS INDUSTRIALS

En aquest apartat s'analitza l'evolució de la producció i l'ocupació del sector industrial. Aquesta informació es desglossa i s'amplia per estructures d'empreses i per les principals branques productives del sector industrial a les Illes Balears a partir de dades de l'Ibstat relatives a l'enquesta industrial. També s'analitzen l'índex de producció industrial (IPI), l'índex de preus industrials (IPRI) i altres indicadors conjunturals del sector industrial.

En línies generals, l'economia balear va caure un -21,6 % el 2020 respecte al 2019; la indústria va presentar un descens del -12,8 %. El sector més afectat per la COVID-19 va ser el que inclou l'hostaleria, amb una caiguda de quasi el -50 % (-46,1%). Però hi va haver sectors amb creixements positius respecte al 2019, com el sector primari (2,21 %); activitats sanitàries (3,5 %) i activitats financeres i assegurances (5,5 %) (vegeu el quadre IA-3.1).¹

Començant per l'evolució de les variables fonamentals, valor afegit brut i ocupació en el sector industrial, i amb les últimes dades corresponents a l'exercici del 2020, es constata, d'una banda, una substancial caiguda superior al -12 % de la producció respecte a l'any anterior i, d'altra banda, que malgrat aquesta caiguda, la producció i l'ocupació industrial han guanyat pes amb relació al total de l'economia balear.

Si bé aquestes variables havien mostrat en anys precedents una pèrdua de representativitat suau i constant en l'economia de l'arxipèlag, la pandèmia de la COVID-19 ha afectat de forma més important altres sectors, principalment els serveis, i, per tant, la indústria ha guanyat pes de forma indirecta.

Així, si el 2016 el pes del valor afegit brut industrial representava un 6,2% del total balear, el 2019 cau al 5,8 %; en el cas de l'ocupació, si el 2017 el seu pes en el mercat laboral era d'un 7,6 %, el 2019 descendia fins a un 6,5 %. Enfront d'això, el 2020 el valor afegit brut industrial puja fins al 6,4 %, 0,6 punts percentuals més que l'any anterior, i l'ocupació creix 0,3 punts percentuals, fins al 6,8 % (vegeu el gràfic I-3.1).

Aquest guany de pes de la indústria balear en el conjunt d'economia és compatible amb una caiguda substancial de la produc-

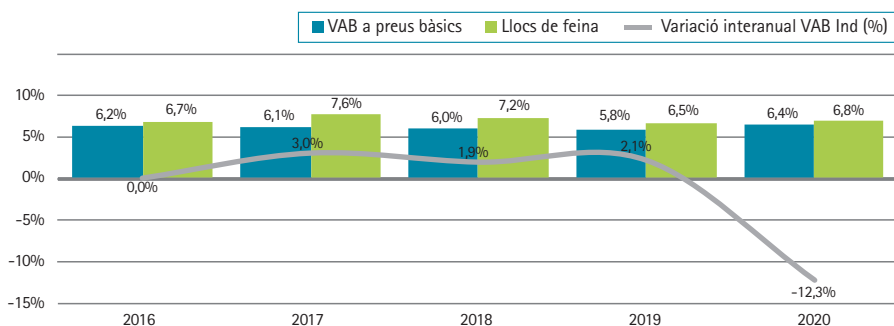
1. INE (2022). *Contabilidad regional de España*. https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581

ció durant el 2020 a causa de la COVID-19, la qual cosa es reflecteix en l'índex de producció industrial (IPI), que el 2020 cau 20 punts respecte al 2019, dels quals en recupera 10 el 2021, tot i que encara se situa 20 punts per sota dels 101,3 punts que presentava el 2017 (vegeu el quadre IA-3.2).

Un altre missatge negatiu que s'observa en la indústria balear amb aquest índex és la distància, cada vegada més àmplia, respecte d'Espanya. Si el 2017 era de 3,2 punts, el 2020 és de -24,3 punts i el 2021 de -23 punts; un vertader senyal d'alarma (vegeu el gràfic I-3.2).

Gràfic I-3.1.

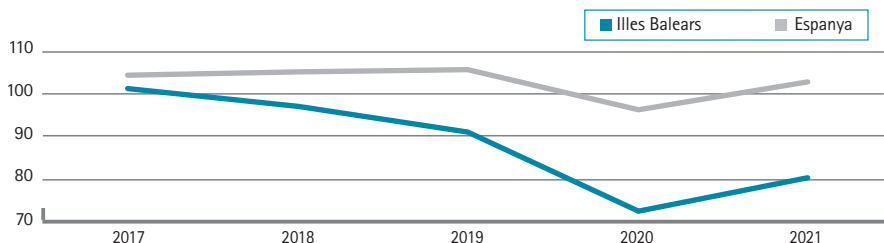
Pes del VAB en la indústria en relació amb el total i pes del llocs de feina en la indústria sobre el total de les Illes Balears (2016-2020)

Font: IBESTAT (2022). Comptabilitat regional anual. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&model=d=f8b775e5-8d22-4d5a-af3e-b6406cd7974f&path=economia%2Fcomptes-economiques%2Fcomptabilitat-regional&lang=ca (Accedit: 1 juny 2022)

Gràfic I-3.2.

Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2017-2021)

Font: INE (2022). Índex de producció industrial. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736145519&menu=resultados&idp=1254735576715 (Accedit: 1 juny 2022)

A pesar d'això, els preus industrials a les Illes Balears han mantingut un comportament semblant al de la resta de l'Estat. El 2020, la COVID-19 va refredar el comportament dels preus, però el 2021 els ha disparats. Així, si el 2019 l'índex de preus industrials a Espanya i les Balears era del 102 i del 103,7 respectivament, el 2021 augmenta fins a un 116,4 i un 132,7 (vegeu el gràfic I-3.3).

Les dades evidencien una indústria balear manco dinàmica en termes de producció (IPI), i més inflacionista en termes de preus (IPRI). Si analitzam els grups, veim que el de subministrament d'energia elèctrica i el d'indústries extractives presenten, en termes de preus i principalment la primera, bona part del comportament inflacionista del sector (vegeu els gràfics IA-3.2, IA-3.3 i IA-3.4).

3.2.

EVOLUCIÓ DE LES EMPRESES INDUSTRIALS

El 2020, el nombre d'empreses industrials a les Illes Balears va caure un -4,2 %, fins a les 4.834, amb 113 empreses menys, de manera que es va trencar una tendència positiva. El 2021, amb 4.735 empreses, continua aquesta tendència negativa amb quasi 100 empreses menys que l'any anterior, 95 de les quals pertanyen a la indústria manufacturera (vegeu el quadre I-3.1).

En la indústria manufacturera, ha estat especialment afectat el grup d'altres indústries manufactureres, amb 19

empreses menys el 2021 respecte al 2020; el de la indústria de l'alimentació, amb una caiguda de 15 empreses, i el de fabricació de mobles, amb una diferència negativa de 14 empreses respecte a l'exercici anterior (vegeu el quadre IA-3.3).

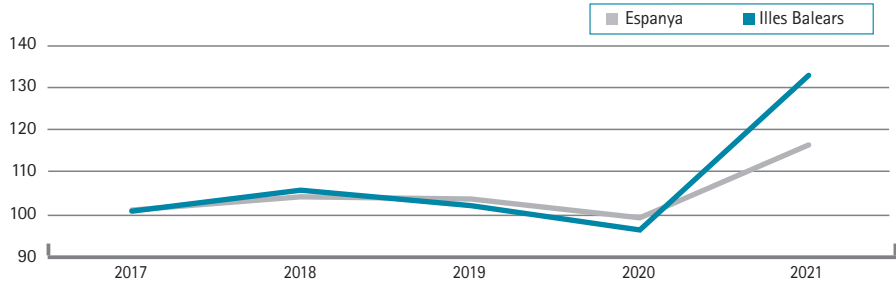
En qualsevol cas, podem extreure un aspecte positiu de les dades: si bé el 2021 no s'observa cap increment del nombre d'empreses en la indústria respecte del 2020, almenys sí que la gran majoria de grups no presenten cap variació negativa, atès que la variació zero és la dada més habitual.

Encara no estan disponibles les dades de resultats d'explotació de les empreses industrial del 2020 ni, per tant, del 2021.² Això, tenint en compte la importància i l'impacte de la COVID-19 en l'economia en general i en la indústria en particular, fa que l'anàlisi de les darreres dades del 2019 serveixin simplement per contextualitzar les diferents partides comptables per grups del sector industrial, però no per obtenir una estimació de la tendència del comportament futur del sector.

El 2019, els ingressos d'explotació en la indústria van pujar a més de 5 mil milions d'euros, import lleugerament inferior al del 2018. Aquesta data és conseqüència d'una caiguda de la facturació en el subministrament d'energia elèctrica (-2,8 %) que compensa l'important augment de vendes en indústries extractives (18,1 %) i de subministrament d'aigües (2,7 %) i un estacament en indústries manufactureres (1 %).

2. La data de tancament d'aquest apartat és el juny de 2022.

Gràfic I-3.3.
Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears
(base 2015) (2017-2021)

Font: INE (2022). Índex de preus industrials. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736147699&menu=resultados&idp=1254735576715 (Accedit: 1 juny 2022)

QUADRE I-3.1. NOMBRE D'EMPRESES INDUSTRIALS (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2020-2021)

	2021	2020	Dif. 21-20	% de var. 21-20
Total sector industrial	4.735	4.834	-99	-2,0%
B. Indústries extractives	51	52	-1	-1,9%
C. Indústria manufacturera	4.356	4.451	-95	-2,1%
D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	118	119	-1	-0,8%
E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	210	212	-2	-0,9%

Font: INE (2022). Explotación estadística del directorio central de empresas. DIRCE. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736160707&menu=resultados&secc=1254736157638&idp=1254735576550 (Accedit: 1 juny 2022)

El resultat d'explotació és positiu per a tots els grups. En conjunt, en la indústria, és de més de 215 milions d'euros, dels quals el 45 % correspon a la indústria manufacturera, amb 96 milions d'euros. El subministrament d'energia elèctrica i el subministrament d'aigua, tenint un pes semblant d'aproximadament un 25 % cada un, guanyen entorn dels 50 milions d'euros. El 5 % restant correspon al grup d'indústries extractives, amb 12 milions d'euros aproximadament (vegeu els quadres I-3.2 i IA-3.5).

3.3.

EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ

De manera agregada, el 2021 no ha representat una recuperació en termes d'ocupació a conseqüència de l'impacte de la COVID-19 del 2020 en la indústria balear, però tal vegada sigui un punt a partir del qual el sector retorni a nivells d'anys enreure, ja que s'atura la pèrdua d'ocupació de l'exercici anterior, quan gairebé 1,2 milers de persones van perdre el lloc de feina.

Quadre I-3.2. RESULTATS D'EXPLOTACIÓ PER AGRUPACIÓ I SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019) (MILERS D'EUROS)					
	Total sector industrial	B. Indústries extractives	"C. Indústria manufacturera "	D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació
Ingressos d'exploració					
INGRESSOS D'EXPLOTACIÓ	5.033.786,1	63.894,8	2.222.783,0	2.066.553,2	680.555,1
Volum de negocis	4.897.692,2	61.867,3	2.188.191,1	2.034.955,7	612.678,2
Altres ingressos d'exploració	136.093,9	2.027,6	34.591,9	31.597,6	67.876,9
Despeses d'exploració					
DESPESES D'EXPLOTACIÓ	4.818.726,4	51.701,7	2.126.853,3	2.016.944,6	623.226,9
Proveïments	2.933.088,1	15.272,1	1.194.538,7	1.488.561,9	234.715,4
Despeses de personal	800.176,0	13.861,4	532.508,4	70.046,3	183.759,8
Altres despeses d'exploració	662.603,3	18.929,2	333.894,7	191.607,1	118.172,3
Amortització de l'immobilitzat	272.198,1	3.989,5	68.832,8	117.012,8	82.363,0
Deteriorament i resultat per alienacions de l'immobilitzat	142.655,8	-281,6	-6.301,2	149.694,1	-455,5
Altres resultats excepcionals	-1.803,4	-84,9	473,8	23,0	-2.215,4
INVERSIONS EN ACTIUS MATERIALS	162.260,7	3.976,3	63.559,9	74.332,7	20.391,8
Adquisició de l'immobilitzat material	183.070,6	4.873,3	76.121,0	79.795,8	22.280,5
Vendes de l'immobilitzat material	20.809,9	897,0	12.561,1	5.463,1	1.888,7

Font: IBESTAT (2022). Estadística estructural d'empreses. Sector indústria. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&nodeld=a9f2f290-bc16-4c4e-b1eb-65f9d93a64ad&path=economia%2Findustria-energia%2Findustria-empreses-macromagnituds&lang=ca (Accedit: 1 juny 2022)

Aquest estancament del 2021 és fruit d'una indústria extractiva en què l'ocupació assalariada ha suportat bé la pandèmia i ha mantingut el dinamisme, al costat del subministrament d'aigües, amb un comportament semblant. El grup del subministrament d'energia elèctrica empitjora de forma clara la tendència negativa en ocupació assalariada registrada el 2020, amb una caiguda del -4,7%. Finalment, el 2021 la indústria manufacturera manté els nivells d'ocupació del 2020 (vegeu el quadre I-3.3).

Abans d'analitzar l'evolució de les branques industrials, hem fet un exercici comparatiu per sectors econòmics de les Illes Balears quant a ocupació i atur. En concret, hem calculat el pes relatiu que representa l'ocupació en la indústria sobre el total del mercat laboral balear i el pes relatiu de l'atur en la indústria sobre l'atur total de l'economia balear.

Considerant aquest rati, l'anàlisi parteix de la premissa que un equilibri de pes entre l'ocupació i l'atur d'un sector econòmic determinat, és a dir que hi hagi un mateix pes dels llocs de feina i de les persones aturades respecte als totals corresponents, donaria una raó igual a 1. Si la raó és més gran vol dir que l'ocupació d'aquest sector té més importància relativa que el volum de persones aturades d'aquest sector respecte al total de persones aturades, és a dir, és positiu. I si la raó és menor a 1, la reflexió és justament la contrària.

Els resultats són evidents, la indústria balear és el sector que manté una raó, no tan sols superior a 1, sinó àmpliament superior a 1, amb una forquilla entre 2 i 5 punts, seguit

del sector dels serveis, entorn dels 2 punts i, en darrer lloc, la construcció, amb un 1 punt rellevant (vegeu el gràfic I-3.4).

És important destacar que en els darrers períodes postcrisi la indústria presenti un augment important en aquesta raó; així, durant la Gran Recessió va passar d'una raó de 2 punts el 2008 a quasi 5 punts el 2015, i el 2020 torna a mostrar aquest major dinamisme.

3.4.

EVOLUCIÓ DE LES BRANQUES INDUSTRIALS

Aquest punt se subdivideix en quatre apartats. En els dos primers es presenten dades relatives a l'enquesta industrial de l'INE a partir de la informació elaborada per l'Ibestat. En els apartats 3.4.3 i 3.4.4 s'analitzen amb més precisió algunes branques industrials més importants de la indústria balear, com la branca no manufacturera principal, energia i aigua, i dins les branques manufactureres, l'activitat de les indústries relacionades amb el sector de la construcció.

3.4.1. DADES GENERALS DE L'ESTADÍSTICA ESTRUCTURAL D'EMPRESES

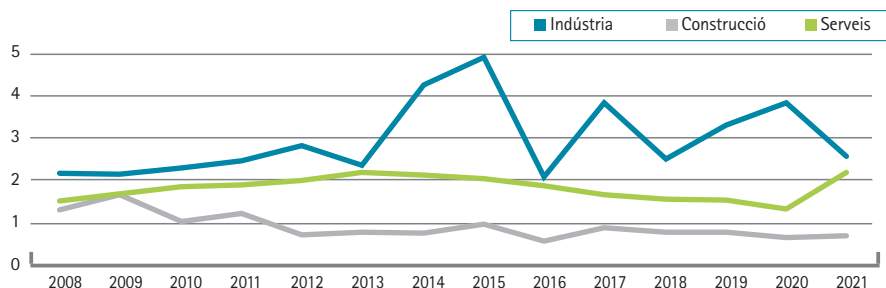
Quasi el 80 % de l'ocupació i el 66 % de la despesa de personal en la indústria es destina a la indústria manufacturera, fet que indica una retribució inferior a la que es registra en altres subgrups de la indústria (vegeu el quadre IA-3.4).

QUADRE I-3.3. OUPACIÓ ASSALARIADA I PER COMPTE PROPÍ (RETA) A LES ILLES BALEARNS (2017-2021) (MITJANA ANUAL)														
B. Ind. extractiva			C. Ind. manufacturera			D. Subm. d'energia			E. Subm. d'aigua, residus			Total indústria		
	R. general	RETA	R. general	RETA		R. general	RETA	R. general	RETA	R. general	RETA	R. general	RETA	% RETA
Valors absoluts														
2017	316,5	46,7	16.711,5	5.468,8		909,5	26,5		4.124,9		91,3	22.062,4	5.633,3	20,3
2018	321,8	47,7	17.200,9	5.521,8		875,6	25,8		4.321,2		95,7	22.719,5	5.690,9	20,0
2019	342,5	48,8	17.464,4	5.621,4		867,7	26,2		4.503,1		100,5	23.177,7	5.796,9	20,0
2020	350,1	47,9	16.438,1	5.533,3		845,8	25,9		4.461,0		101,3	22.095,0	5.708,4	20,5
2021	356,3	47,3	16.299,6	5.515,3		805,8	27,1		4.573,3		100,3	22.034,9	5.689,9	20,5
% de variació anual														
2017	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2018	1,7%	2,1%	2,9%	1,0%		-3,7%	-2,5%		4,8%		4,7%	3,0%	1,0%	-1,5%
2019	6,4%	2,4%	1,5%	1,8%		-0,9%	1,3%		4,2%		5,1%	2,0%	1,9%	-0,1%
2020	2,2%	-1,9%	-5,9%	-1,6%		-2,5%	-1,0%		-0,9%		0,8%	-4,7%	-1,5%	2,6%
2021	1,8%	-1,4%	-0,8%	-0,3%		-4,7%	4,5%		2,5%		-1,0%	-0,3%	-0,3%	0,0%

Font: IBESTAT (2022). Afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodelid=c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f174116531&path=economia%2Ftreball%2Fafiliacions-seguretat-social&lang=ca (Accedit: 8 juny 2022)

Gràfic I-3.4.

Raó entre el pes percentual de l'ocupació en la indústria en el mercat de treball versus el pes percentual de la desocupació en la indústria en relació amb l'atur total a les Illes Balears (2008-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE (2022). Enquesta de població activa. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176918&menu=ultiDatos&idp=1254735976595 (Accedit: 8 juny 2022)

Així, si dividim la despesa de personal pel nombre d'ocupats obtenim la retribució mitjana que, amb dades del 2019, se situa en la indústria balear en els 29,8 milers d'euros. En els grups de subministrament d'energia elèctrica és de 80,6 milers d'euros, amb un 3 % de l'ocupació i un 9 % de personal en la indústria; el subministrament d'aigua se situa entorn de 44 milers d'euros, i la indústria manufacturera, com hem avançat en el paràgraf anterior, és inferior a la mitjana, amb 25,2 milers d'euros (vegeu els quadres IA-3.4 i IA-3.6).

En la indústria manufacturera, el grup amb una retribució mitjana més elevada és la fabricació de maquinària i equip, amb 40,2 milers d'euros, seguida de productes farmacèutics, amb 34 milers d'euros, i la indústria química, amb 29 milers d'euros. En el mateix grup, els darrers són confecció de peces de vestir (11,1 milers d'euros), metal·lúrgia (18,2 milers d'euros) i indústria tèxtil (20,9 milers d'euros).

Quant a la inversió, el 2019, l'import total va pujar a més de 162 milions d'euros, dels quals el 46 % es va destinar al subministrament d'energia elèctrica; el 40 %, a la indústria manufacturera; el 13 %, al subministrament d'aigua, i la resta (4 %), a la indústria extractiva.

Si relacionam la inversió en actius materials amb els resultats d'explotació, podem comprovar com en el subministrament d'energia elèctrica les inversions aplicades el 2019 representen el 150 % dels resultats d'explotació; en la indústria manufacturera, un 66,3 %; en el subministrament d'aigua, un 36 %, i en indústries extractives, un 32,6 %.

El subgrup que presenta un percentatge més elevat és el de recollida i tractament d'aigües residuals, amb unes inversions de més de 5 milions d'euros que suposen en termes percentuals respecte dels resultats d'explotació un 5.400 %.

3.4.2. PRINCIPALS RESULTATS DE L'ENQUESTA INDUSTRIAL PER BRANQUES D'ACTIVITAT

En aquest apartat es presenten dades i informació relatives a productivitat del treball, excedent brut d'explotació, cost laboral unitari i quota d'excedents per branques d'activitat.

Pel que fa a la productivitat del factor treball, s'observa que amb dades del 2019 va arribar als 54,7 milers d'euros, 1,7 milers d'euros més que en l'exercici anterior. En el sector industrial, el subsector de subministrament d'energia elèctrica continua sent el que presenta una productivitat del factor treball més elevat, amb 509 milers d'euros.

A pesar d'aquesta elevada productivitat, la quota d'excedents és d'un 74,1 %, molt per sobre de la mitjana industrial, situada en el 46 %. Una evidència d'això és que aquest subgrup té el cost laboral unitari més baix, amb 167,3 euros, quan la mitjana és de 623 euros.

La indústria manufacturera és el grup amb la productivitat del factor treball més baixa (34 euros), el cost laboral unitari més elevat (876 euros) i la quota d'excedents més baixa (un 26 %). Aquestes dades demostren la necessitat que s'apliquin en aquest subgrup una innovació tecnològica que faciliti aconseguir més productivitat laboral.

En la indústria manufacturera destaca, en primer lloc, el subgrup de fabricació de begudes, amb un cost laboral unitari de 3.100 euros, que, juntament amb una

productivitat del factor treball de 29 milers d'euros, implica una quota d'excedents negativa.

En segon lloc, destaca la confecció de peces de vestir, amb un cost laboral unitari de 1.332 euros i una productivitat del treball encara més baixa que el grup anterior (17 milers d'euros), molt més reduïda que la productivitat del factor treball mitjà, que se situa entorn dels 55 milers d'euros, amb una quota d'excedents del 34 %.

En tercer lloc, destaca la fabricació de material i equip elèctric, amb un cost laboral unitari de 1.047 euros i una productivitat del factor treball de 40 milers d'euros, que dona com a resultat la quota d'excedents més baixa de tota la indústria balear.

A la coa, hi ha el subgrup de fabricació de productes farmacèutics, amb el cost laboral unitari més baix (628 euros), amb una productivitat del factor treball igual a la mitjana industrial (54 milers d'euros) i una quota d'excedents del 39,2 %.

Molt a prop hi ha la fabricació de productes minerals, amb un cost laboral unitari de 631 euros, una productivitat del factor treball quasi igual a la mitjana del sector i una quota d'excedents molt semblant a la del subgrup anterior.

El tercer subgrup per la coa és el de la fabricació de productes informàtics, amb un cost laboral unitari de 712 euros, una productivitat del factor treball de 56 milers d'euros i una quota d'excedents del 34 % (vegeu els quadres I-3.4 i IA-3.6).

QUADRE I-3.4. PRODUCTIVITAT APARENT DEL TREBALL, EXCEDENT BRUT D'EXPLITACIÓ (EBE) PER OCUPAT I COST LABORAL UNITARI A LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019)

	Productivitat del treball (milers d'euros)	EBE per ocupat (milers d'euros)	Cost laboral unitari (euros)	Quota d'excedents (q) (%)
Total sector industrial	54,7	25,2	622,6	46,0%
B. Indústries extractives	69,5	37,7	465,9	54,3%
C. Indústria manufacturera	33,9	8,8	875,6	26,0%
D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	509,2	378,6	167,3	74,4%
E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	63,2	32,6	672,2	51,5%

Font: IBESTAT (2022). Estadística estructural d'empreses. Sector indústria. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?&p=px_tablas&nodeId=a9f2f290-bc16-4c4e-b1eb-65f9d93a64ad&path=economia%2Findustria-energia%2Findustrial-em-presas-macromagnituds&lang=ca (Accedit: 1 juny 2022)

3.4.3. ENERGIA

Encara no estan disponibles les dades de la facturació elèctrica del 2021, però sí les del 2020; per tant, disposem dels primers registres de l'impacte de la COVID-19 en la facturació elèctrica a les Illes Balears.

El 2020, la facturació d'energia elèctrica va caure un -13,4 % respecte al 2019. Lide-ren la caiguda Eivissa i Mallorca, amb més d'un -14 % cadascuna, seguides de For-mentera, amb un 12,8 %, i Menorca, amb un -9,1 % (vegeu els quadres I-3.5 i I-3.6).

Considerant les dades de l'INE, el 2020 el valor afegit brut a les Illes Balears va caure un -21,1 % respecte al 2019, i el producte interior brut per capita, un -22,7 %. Pel que fa a l'àmbit sectorial, la producció en la indústria mesurada pel valor afegit brut es va reduir un -12,8 % en el mateix període i un -13,7 % si centram l'anàlisi en la indústria manufacturera. Per tant,

la reducció en la facturació d'energia elèctrica en la indústria està perfectament alineada amb l'entorn econòmic afectat per la pandèmia.

Seguint amb la facturació d'energia elèc-trica i baixant a l'àmbit de subgrup, el ba-lanç del 2020 evidentment no és en ge-neral positiu si es relaciona la facturació i l'activitat econòmica. Aquesta caiguda en la facturació del -12,3 % se suma a la ma-joria de subgrups amb resultats negatius, en què destaca el combustible nuclear, amb el -37,3 %; les arts gràfiques, amb el -30,3 %, i la indústria de la fusta, amb una caiguda del -22 %.

Tot i això, hi ha hagut subgrups que durant el 2020 han presentat comportaments po-sitius, algun amb augments substancials, com és el cas de la refinera de petroli, que ha passat de presentar un augment per-centual de quasi el 9 mil per cent respecte al 2019.

QUADRE I-3.5. ESTRUCTURA DE LA FACTURACIÓ DE L'ENERGIA ELÈCTRICA EN LA INDÚSTRIA DE LES BALEARS PER ILLES (KW/h) (2019-2020)

	2020	2019	Var. (%)
Illes Balears	130.506.914,9	150.732.134,2	-13,4
Mallorca	97.030.577,1	113.131.232,1	-14,2
Menorca	21.600.233,3	23.765.633,4	-9,1
Eivissa	10.892.745,3	12.707.475,1	-14,3
Formentera	983.359,3	1.127.793,7	-12,8

Font: IBESTAT (2022). Facturació d'energia elèctrica (GESA). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&modelid=8b419725-bb6e-4710-a94f-34f08a4ad5ba&path=economia%2Findustria-energia%2Ffacturacio-energia-gesa&lang=ca (Accedit: 1 juny 2022)

QUADRE I-3.6. FACTURACIÓ DE L'ENERGIA ELÈCTRICA (kWh) (GESA) DE LES ACTIVITATS DEL SECTOR DE LA INDÚSTRIA A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

	2020	2019	Dif. 20-19	% de var. 20-19
Total	140.637.784	160.375.135	-19.737.352	-12,3
Extracció i aglomeració de carbó	102.550	88.765	13.784	15,5
Extracció de petroli i gas	21.513	24.649	-3.136	-12,7
Combustible nuclear i altres energies	165.765	264.513	-98.748	-37,3
Coqueries	2.751	2.560	191	7,4
Refineria de petroli	45.517	508	45.009	8.858,3
Producció i distribució d'energia elèctrica	3.031.898	2.778.672	253.226	9,1
Fabricació i distribució de gas	367.808	286.001	81.807	28,6
Mines i pedreres (no energètiques)	7.077.088	7.355.323	-278.235	-3,8
Siderúrgia i fosa	5.960.874	7.272.997	-1.312.123	-18,0
Metal·lúrgia no fèrria	34.504	37.263	-2.759	-7,4
Indústria del vidre	2.136.015	2.424.998	-288.983	-11,9
Ciments, calçs i guixos	2.216.439	2.786.830	-570.391	-20,5
Altres materials de construcció	9.359.261	10.166.570	-807.308	-7,9
Química i petroquímica	3.416.340	4.359.988	-943.648	-21,6
Màquines i transformacions metàl·liques	2.283.203	2.364.833	-81.629	-3,5
Construcció i reparació naval	3.864.426	4.135.293	-270.867	-6,6
Construcció d'automòbils i bicicletes	11.863.642	13.470.579	-1.606.938	-11,9
Construcció d'altres mitjans de transport	58.948.541	67.139.020	-8.190.479	-12,2
Alimentació, begudes i tabac	6.326.905	8.064.352	-1.737.447	-21,5

continua

	2020	2019	Dif. 20-19	% de var. 20-19
Indústria tèxtil, confecció de cuir i calçat	852.375	960.133	-107.758	-11,2
Indústria de fusta, suro (no fabricació de mobles)	1.065.284	1.364.998	-299.714	-22,0
Pastes papereres, paper, cartró	5.299.712	6.680.847	-1.381.134	-20,7
Arts gràfiques i edició	6.064.505	8.702.444	-2.637.939	-30,3
Indústria del cautxú, plàstic i altres indústries	10.130.869	9.643.001	487.867	5,1

Font: IBESTAT (2022). Facturació d'energia elèctrica (GESA). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tables&nodelid=8b419725-bb6e-4710-a94f-34f08a4ad5ba&path=economia%2Findustria-energia%2Ffacturacio-energia-gesa&lang=ca (Accedit: 1 juny 2022)

Notes: Les dades de facturació elèctrica es refereixen a estimacions de consum real, i això provoca que alguns registres puguin tenir valors negatius una vegada fets els ajustos.

Altres subgrups que tenen uns creixements en la facturació han estat la fabricació i la distribució de gas, amb un 28,6 %; l'extracció i l'aglomeració de carbó, amb un 15,5 %; la producció i la distribució d'energia elèctrica, amb un 9,1 %; les coqueries, amb un 7,4 %, i les indústries del cautxú, amb un 5,1 %. Totes estan relacionades amb les activitats declarades com a essencials (vegeu els quadres I-3.7 i IA-3.7).

Quant a la producció i la demanda, Mallorca supera la demanda en quasi 740 mil MW/h, al contrari del que han registrat la resta de les illes, que són deficitàries, en especial Eivissa, on la producció és de quasi 250 mil MW/h i la demanda de quasi 870 mil MW/h, és a dir, tres vegades superior.

Si analitzam les dades en termes percentuals, el 2020 va suposar una caiguda de producció i de demanda a totes les illes, principalment de la primera. A Mallorca, la producció va caure un -14 % i la demanda un -19 %; a Menorca, un -27 % i un -18 %; a Eivissa, un -67 % i un -19 %, i a Formentera, un -56 % i quasi un -19 %.

Enfront d'aquestes dades, el comportament percentual de la producció i de la demanda del 2021 respecte a 2020 és d'una forta recuperació, amb taxes importants a tot l'arxipèlag.

La recuperació de l'oferta i la demanda a Mallorca presenta uns creixements percentuals entorn del 10 %. Menorca recupera en producció la meitat de la demanda, amb taxes d'un 6,5 % i d'un 12,7 % respectivament. Eivissa és l'illa que obté uns resultats més elevats juntament amb Formentera, amb creixements en la producció entorn del 80 % tant a Eivissa com a Formentera i augments de la demanda del 15 % i del 20 % respectivament.

Amb referència al consum de productes petrolífers líquids, disposam de dades fins al 2021, fet que ens permet obtenir una altra perspectiva de l'impacte de la COVID-19.

En línies generals, el 2021 cap dels productes petrolífers no va recuperar els nivells de consum previs a la pandèmia. Centrant l'anàlisi en el consum de gasolina, el con-

sum de la 95 va caure durant la COVID-19 un -21,25 %, i a pesar del creixement el 2021 de més d'un 15 %, queda per sota del nivell del 2019 en més d'1,5 milions de tones. El consum de gasolina 98 va caure un -17,5 % durant el 2020, i la recuperació és d'un escàs 4,6 % el 2021 respecte a l'exercici anterior, de manera que queda lluny del consum registrat el 2019 en menys de 165 mil tones.

Quant al consum de gasoil A, és especialment significatiu que la caiguda de consum el 2020 sigui d'un -16,6 % i la recuperació el 2021 d'un 4 %, de manera que queda un consum total de 9 milions de tones menys respecte al consum del 2019. El consum de gasoil B va augmentar el 2020 un 4,5 %, però el 2021 s'ha reduït un -6,3 %; comparativament, el consum és 270 mil tones més reduïdes respecte al 2019. Quant al gasoil C, la caiguda el 2020 és del -33,1 %; el 2021 el comportament continua aquesta senda negativa,

amb un -12,5 %; el consum del 2021 és 2 milions de tones més baix que el 2019.

Això, al costat del comportament dels darrers anys del percentatge que representen els combustibles *bio* en el total consum, reflectit en una pèrdua de pes suau i constant, deixa veure la implantació dels vehicles més sostenibles, com els híbrids o els elèctrics.

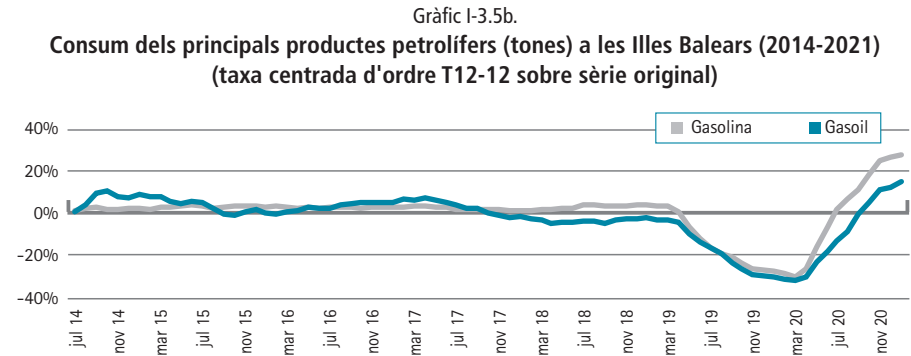
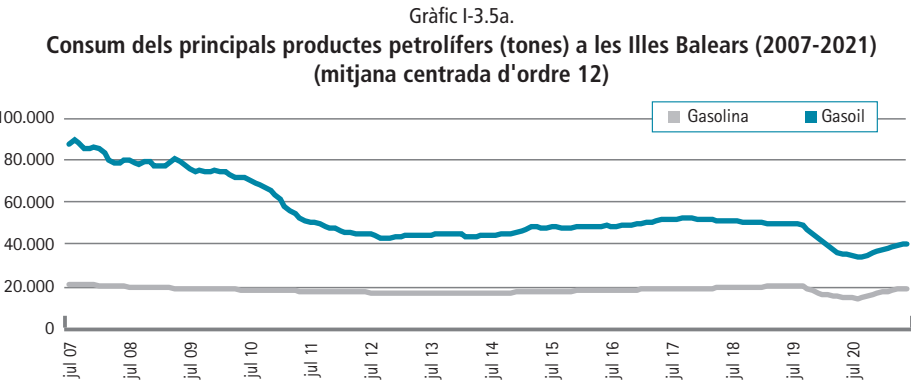
Si observam el comportament del consum de gasolina i de gasoil en termes agregats i durant un període de temps més llarg, podem comprovar que la tendència en el consum d'aquests combustibles presenta dinàmiques diferents, però amb un mateix escenari final. Per un costat, la gasolina, amb una clara tendència negativa quant al volum de consum, és la que va aproximant el volum consumit, amb tendència a igualar-lo, al més estable del gasoil, que manté un nivell substancialment inferior.

QUADRE I-3.7. PRODUCCIÓ I DEMANDA ELÈCTRICA A LES BALEARS PER ILLES (MW/h) (2021)			
	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	4.882.611,7	4.144.603,9	738.007,8
Menorca	383.050,4	452.639,2	-69.588,8
Eivissa	245.645,1	866.948,0	-621.302,9
Formentera	15.157,0	62.272,8	-47.115,8
Variació respecte al 2020 (%)			
	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	4.882.611,7	4.144.603,9	738.007,8
Menorca	383.050,4	452.639,2	-69.588,8
Eivissa	245.645,1	866.948,0	-621.302,9
Formentera	15.157,0	62.272,8	-47.115,8

Font: IBESTAT (2022). Producció i demanda d'energia elèctrica (REE). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/887047df-4c1c-4922-9179-669edcf62213/28b70edd-8cf9-4369-b6f7-32305c5a62d0/es/ree_1006.px (Accedit: 1 juny 2022)

QUADRE I-3.8. CONSUM DE PRODUCTES PETROLÍFERS A LES BALEARS (2017-2021) (TONES)								
	Gasolina 95 IO	Gasolina 98 IO	% bio en gasolines	Gasoil A	Gasoil B	Gasoil C	% bio en gasols	Fueloil BIA
2010	0,0	203.451,5	18.834,6	6,7%	391.773,8	72.240,6	385.341,1	5,9%
2015	0,0	201.265,5	11.491,9	6,9%	395.522,0	44.829,0	138.211,2	4,3%
2019	0,0	229.423,9	14.244,4	3,4%	409.631,8	50.092,3	140.037,0	8,0%
2020	0,0	167.564,2	11.146,9	3,7%	300.200,8	48.738,8	72.820,4	7,2%
2021	13.530.831,6	1.034.949,2	3,5%	60.823.127,8	12.567.454,1	2.936.536,0	6,3%	3.645.119,1

Font: CORES (2022). Estadísticas. Disponible a: <https://www.cores.es/es> (Accedit: 1 juny 2022)

Font: CORES (2022). Estadísticas. Disponible a: <https://www.cores.es/es> (Accedit: 1 juny 2022)

També estudiant un període més llarg de temps, però centrant l'anàlisi en les taxes de creixement de les sèries de consum de gasolina i gasoil, observam amb claredat que hi ha un comportament més o menys estable durant els darrers 8 o 10 anys fins a la pandèmia, amb una caiguda molt considerable, com ja s'ha comentat, el 2020, i la posterior recuperació el 2021, però sense arribar als nivells de consum d'anys enrere (vegeu el quadre I-3.8 i el gràfic I-3.5a i I-3.5b).

En termes agregats, el 2021, a les Illes Balears, hi ha 85 pedreres, de les quals gairebé el 68 % són a Mallorca; l'11 %, a Menorca, i la resta, a Eivissa i Formentera (vegeu el quadre IA-3.8).

3.4.4. INDÚSTRIES RELACIONADES AMB EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ

La indústria del ciment és l'activitat principal de les indústries relacionades amb el sector de la construcció. L'evolució d'aquesta indústria es presenta a l'apartat de construcció i habitatge d'aquesta memòria, ja que la producció i el consum de ciment és un dels principals indicadors d'activitat del sector de la construcció.

4

CONSTRUCCIÓ

4.1.

INTRODUCCIÓ

El 2021 ha estat un bon any per al sector de la construcció. Bona part dels seus indicadors s'han situat en nivells d'activitat similars als del 2008, considerat un any pròsper per al sector. Al llarg de l'any, la construcció s'ha anat recuperant de la crisi de la pandèmia, si bé és cert que ho ha fet ràpid perquè la situació l'ha afectat menys que a altres sectors semblants. Un any més, l'activitat s'ha centrat en la construcció residencial privada d'obra nova i en la reforma i la rehabilitació d'habitatges. Han predominat els habitatges unifamiliars destinats a segments de població d'alt poder adquisitiu, que han continuat registrant una gran demanda. També s'ha observat dinamisme en projectes turístics d'obra privada. Així mateix, l'obra pública ha suposat un impuls important per al sector, tant en segments d'edificació residencial com d'equipament social. Així s'ha reflectit en la majoria dels indicadors d'activitat present i futura.

Pel que fa als indicadors d'activitat actual, com el consum del ciment, les entrades de materials de construcció, la població ocupada, la població desocupada, la construcció pública o els habitatges iniciats, han augmentat respecte al 2020. En molts de casos han assolit xifres rècord, superiors a

les del 2008. El mateix comportament s'ha observat en els indicadors que mesuren l'activitat futura, com els habitatges visats, els habitatges col·lectius per obra o la superfície visada.

Pel que fa a l'indicador global d'activitat (IGA), que mesura l'evolució futura del sector pel comportament de les vendes de ciment i dels afiliats a la Seguretat Social, s'ha incrementat fins a una taxa del 10,3 %. Aquest índex tendeix a donar més importància a l'evolució de l'activitat futura del sector que a l'activitat feta, que únicament mesura variables físiques i no monetàries, a diferència del PIB i del VAB.

El 2021, l'IGA ha estat positiu. Segons aquest indicador, pareix que el 2022 es registrarà una situació similar. Tot i que hi entraran en joc altres variables que no han estat considerades en aquest índex (com l'escalada de preus dels combustibles, el conflicte a Ucraïna, el desproveïment de materials per part de Rússia o la Xina, el problema del transport, etc.), que, sens dubte, podrien condicionar l'evolució del sector (vegeu el gràfic I-4.1).

La trajectòria de l'IGA va ser positiva entre el 2013 i el 2017 i va arribar a un màxim el 2014. A partir de llavors va anar disminuint fins al 2018, quan va registrar el pitjor valor de la darrera dècada (-3,0 %). A partir d'aquest punt d'inflexió l'índex s'ha recu-

perat any rere any: el 2019 es va estimar en un -2,3 %, el 2020 en un 0,8 % i el 2021 en un 10,3 %, amb alguns matisos.

L'INE,¹ font que publica el producte interior brut (PIB) del sector, ha fet un primer avanç del PIB per al 2020. Amb totes les reserves de la primera estimació, ha publicat que el PIB a preus de mercat del sector de la construcció ha decrescut un 11,4 % (quan el 2019 havia augmentat un 12,4 %, una de les taxes més altes de la sèrie). Evidentment, aquest percentatge reflecteix la paràlisi de l'activitat econòmica durant els mesos de pandèmia. El PIB de la construcció ha generat 2.166,7 milions d'euros, 277,8 milions d'euros menys que el 2019 (2.444,5 milions). Cal tenir en compte que en plena pandèmia el PIB balear va disminuir un 21,6 % i va passar de generar 34.172,2 milions d'euros el 2019 a 26.789,1 milions d'euros el 2020.

Com s'ha comentat, la construcció ha estat un dels sectors que més bé s'ha comportat en comparació amb altres grans sectors, com el del comerç, el transport i l'hostaleria (que s'ha reduït un 46,1 %), les activitats professionals (que ha disminuït un 18,9 %) o la indústria (que ha minvat un 12,8 %). En aquest sentit, com que el sector ha decrescut la meitat que el conjunt dels sectors, el seu pes respecte al PIB total de les Balears ha guanyat importància respecte al dels darrers anys. El 2020, el PIB del sector va representar el 8,1 % del PIB total, 0,9 punts percentuals

més que el 2019 (7,2 %), encara que 1,7 punts menys que el 2010 (9,8 %).

Una altra manera d'aproximar-se al comportament del sector és mitjançant l'anàlisi de l'evolució que han experimentat els indicadors d'activitat dels factors que intervenen de manera més destacada en la producció. A continuació, es comenten de manera detallada els diferents indicadors d'activitat.

4.2.

FACTORS DE PRODUCCIÓ

4.2.1. MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

Històricament, l'evolució dels materials de construcció, ja sigui el ciment com la fusta, el vidre o l'acer, ha reflectit, amb una precisió raonable, la variació del nivell de l'activitat de la construcció. En aquest subapartat es presenten les dades relatives a les entrades i sortides dels cinc ports de les Illes Balears, tant de ciment com d'altres materials de construcció.

Com que es desconeixen les vendes de ciment, s'assimilen al consum aparent i, per tant, l'estoc de ciment queda a zero. Tot i això, aquest any s'ha calculat de manera diferent i s'ha corregit de manera puntual perquè les estadístiques de l'entrada de ciment no reflectien el comportament real del sector, segons l'opinió empresarial de la construcció. D'acord amb les estadístiques, les entrades de ciment pels ports en plena pandèmia van assolir una xifra elevada. Tot i això, un any després, passada la

1. Instituto Nacional de Estadística (2020). *Contabilidad regional de España*. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 (Accedit: 30 maig 2022).

desfeta econòmica i en vista d'una ràpida recuperació del sector, les estadístiques reflectien una baixada del 16 %. Sens dubte, un percentatge que cridava l'atenció perquè contrastava amb el dinamisme de la resta d'indicadors del sector i de l'opinió empresarial. Així que es va considerar que no totes les entrades de ciment del 2020 es consumiren aquell mateix any. En conseqüència, es va haver d'acumular estoc el 2020 perquè algunes de les obres no es van arribar a materialitzar per la pandèmia o bé es van endarrerir. Així, aquestes reserves s'han utilitzat el 2021, cosa que ha fet que augmentassin les vendes de ciment i se n'assimilàs el consum al del 2020.

• Ciment

El ciment constitueix una de les variables explicatives de l'activitat present de construcció més important, ja que és un material que s'utilitza en la primera fase i reflecteix els moviments del sector.

La quantitat de ciment utilitzat parteix del càlcul del flux d'entrades i sortides dels ports, amb xifres facilitades per l'Autoritat Portuària de Balears. Des del 2019, no s'ha produït ciment a les Illes; per tant, aquest canvi ha suposat un moviment portuari més gran a tots els ports illencs, amb més incidència a Mallorca, en convertir-se en l'única forma d'aprovisionament de ciment de la comunitat (vegeu el quadre I-4.1).

L'aprovisionament exterior net de ciment, que es calcula sobre la base de la quantitat de material que prové de l'exterior per via marítima una vegada descomptades les sortides, ha assolit un gran volum perquè s'ha hagut de suplir la producció local i ha

triplicat les xifres del 2017 i del 2018. El 2021 ha arribat als 386,9 milers de tones, una reducció del 15,8 % respecte al 2020 (459,7 milers de tones). Com s'ha explicat anteriorment, aquest comportament va cridar l'atenció a causa de l'elevada activitat constructora del 2021. Segons el sector, el 2021 la demanda de ciment ha estat molt similar a la del 2020, i tot sembla indicar que part del ciment desembarcat a les Balears no es va arribar a consumir el mateix 2020, sinó que s'ha utilitzat el 2021. S'estima que la variació d'estocs no va ser zero i, per tant, el consum de ciment ha estat semblant.

Per ports, Palma ha estat el que més tràfic ha concentrat, i Alcúdia el que millor s'ha comportat. El port de la capital ha mogut, entre entrades i sortides, 198,5 milers de tones, fet que ha suposat el 51 % del flux total balear. S'han duplicat les entrades de ciment respecte al 2018. L'aprovisionament net (198,1 mil tones) gairebé ha coincidit amb el moviment total perquè tot el que ha entrat s'ha destinat a consum local, i s'ha reduït un 23,1 % respecte a l'any anterior. En el segon lloc hi ha hagut els ports de les Pitiüses, amb el 22 % del tràfic de ciment de les Balears (90,4 milers de tones). L'aprovisionament net ha continuat elevat, gairebé la meitat del de Palma, fet que dona una magnitud de l'activitat constructora de les Balears. Ha destacat el moviment del port d'Alcúdia, que ha continuat en augment, ja que ha passat de 73,9 mil el 2020 a 86,5 mil el 2021. Ha concentrat el 22 % del tràfic total balear, un valor que no aconseguia des d'abans del 2019. El tràfic net ha crescut un 17,1 %. Finalment, hi ha hagut Menorca, que, amb un tràfic de 21,5 mil tones

i una reducció del 18,3 %, ha aglutinat només el 6 % del tràfic de ciment balear.

Quant al consum aparent de ciment, el sector opina que ha estat similar al del 2020. Aquesta variable, que originalment es calculava sumant les tones produïdes a l'illa i les tones netes que venien de fora, va canviar a partir del 2019 perquè va tancar l'única fàbrica de ciment de les Balears. Des de llavors només han computat les tones netes aprovisionades de fora. El 2021 s'han modificat puntualment les hipòtesis d'aquest càlcul per reflectir la realitat segons el sector. S'ha estimat que un 20 % de les tones desembarcades el 2020 s'han consumit el 2021. És a dir, s'han consumit 455,9 mil tones, davant les 460,5 mil tones de l'any anterior. Unes xifres inferiors a les de fa una dècada, ja que el 2008 es van consumir 638,5 milers de tones, i el 2009, 343,6 milers de tones.

Atès que no es disposa de les dades de vendes de ciment (una variable que es va

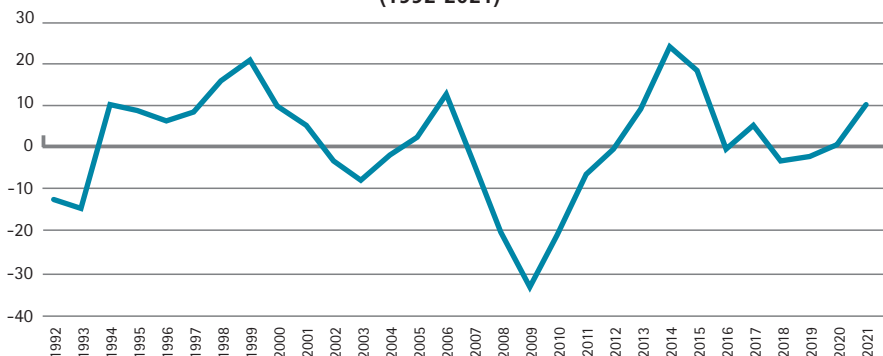
deixar de publicar el 2017), s'ha utilitzat la hipòtesi que el 2021 no hi ha hagut estoc de ciment. Per tant, s'ha venut tant de ciment com s'ha consumit.

- **Les resta de materials de construcció elaborats**

El 2021, les entrades de materials de construcció acabats, exclòs el ciment, a través dels ports han augmentat un 23,7 %. S'han superat els 620,8 milers de tones, dues vegades i mitja més que el 2010 (247,2 milers de tones) i el doble respecte al 2008 (309,7 milers de tones). En aquest sentit, s'ha observat que, al llarg d'aquesta dècada, el flux marítim de materials industrials de la construcció ha anat en augment. Això ha estat degut principalment a la pèrdua d'indústria local d'aquests materials —la demanda dels quals ha estat satisfeta amb la importació de fora de les Balears— i al gran dinamisme del sector.

Gràfic I-4.1.

Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat en el sector de la construcció (1992-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'aprovisionament exterior de ciment de l'Autoritat Portuària de Balears i d'afiliació de la Seguerat Social

QUADRE I-4.1. CONSUM APARENT DE CIMENT (TONES) (2017-2021)

	2017	2018	2019	2020	2021	% 21/20
Producció interior ⁽¹⁾	312.197	317.605	0	0	0	—
Port de Palma						
Entrades	107.475	106.496	299.009	257.929	198.314	-23,1%
Sortides	131.494	97.110	284	179	195	8,9%
Net	-24.019	9.386	298.725	257.750	198.119	-23,1%
Port d'Alcúdia						
Entrades	25.932	4.139	19.390	73.854	85.718	16,1%
Sortides	153	1.863	1.144	106	765	621,7%
Net	25.779	2.276	18.246	73.748	84.953	15,2%
Menorca						
Entrades	22.789	24.897	33.156	26.316	21.509	-18,3%
Sortides	0	0	0	0	0	—
Net	22.789	24.897	33.156	26.316	21.509	-18,3%
Pitiüses						
Entrades	108.704	106.735	118.688	105.733	86.435	-18,3%
Sortides	5.835	5.126	4.142	3.877	4.025	3,8%
Net	102.869	101.609	114.546	101.856	82.410	-19,1%
Proveïment net exterior ⁽²⁾	127.418	138.168	464.673	459.670	386.991	-15,8%
Consum aparent a les Balears	439.615	455.773	464.673	459.670	460.538	0,2%
Vendes ⁽³⁾	439.615	455.773	464.673	386.123	460.538	19,3%
Variació aparent d'estocs	0	0	0	73.547	0	—

Font: CEMEX, Autoritat Portuària de Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia

⁽¹⁾ La producció interior de les Balears procedeix de la font oficial CEMEX.

⁽²⁾ L'aprovisionament net exterior procedeix de l'Autoritat Portuària de Balears.

⁽³⁾ S'estima que les vendes de ciment són les mateixes que el consum aparent de ciment, excepte el 2020 per la situació puntual provocada per la crisi de la pandèmia i per les estimacions del sector.

Per illes, el comportament ha millorat a totes, excepte a Menorca. Analitzant l'entrada de materials per ports i el volum, Mallorca ha perdut pes respecte a l'any anterior: el 2020 va entrar per Palma i Alcúdia el 66 % dels materials i el 2021 ha estat el 60 %. Tot i així, pels ports de Palma i Alcúdia han passat 370,6 milers de tones, un 9,9 % més que el 2020. Concretament, pel port de Palma han desembarcat 335,4 milers de tones, un 6,1 % més. El port d'Alcúdia ha guanyat un 66,1 % del tràfic, amb 35,2 milers

de tones, la qual cosa implica que per aquest port ha desembarcat el 5,7 % de tots els materials de l'arxipèlag (1,5 punts percentuals més que el 2020).

El port de Maó ha rebut 18,9 milers de tones, que representen el 3 % del total de les entrades, amb una reducció de l'1,9 % respecte a l'any anterior. Pels ports de les Pitiüses han passat 231,2 milers de tones, cosa que suposa un 37,2 % del total, amb un augment d'un 59,2 % (vegeu el quadre I-4.2).

QUADRE I-4.2. ENTRADES DE MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ (TONES) (EXCLÒS EL CIMENT) (2018-2021)

	2018	2019	2020	2021	% 2021/2020
Palma	323.183	351.125	316.096	335.393	6,1%
Alcúdia	40.760	55.157	21.197	35.199	66,1%
Menorca	20.996	30.573	19.348	18.980	-1,9%
Pitiüses	146.225	161.704	145.255	231.232	59,2%
Illes Balears	531.164	598.559	501.896	620.804	23,7%

Font: Autoritat Portuària de Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia

4.3.

LA PRODUCCIÓ

En aquest apartat s'analitzen els components bàsics de l'activitat del sector de la construcció: la inversió pública i la inversió privada.

4.3.1. INVERSIÓ PÚBLICA

La inversió pública, analitzada a partir de les dades de l'Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures (SEOPAN), ha recuperat el dinamisme del període d'abans de la pandèmia, i, encara que no ha arribat a les xifres del 2019 —que van suposar un màxim des del 2011—, ha implicat que hagi estat el segon millor any de la darrera dècada.

El 2021, s'han licitat 585,6 milions d'euros, un 34,2 % més que l'any anterior, en bona part a causa del fort compromís dels ens locals en la construcció d'obra civil. S'ha convertit en la segona millor xifra des del 2011, ja que la primera correspon a la inversió pública construïda el 2019 (720,1 milions d'euros). Aquell any va despuntar i es va convertir en un any excepcional

per a l'obra pública de la darrera dècada. Hi hagué una activitat semblant a la del període 2002-2008, quan la licitació mitjana anual estava al voltant dels 700 milions d'euros i era una font d'activitat tan important com la privada (vegeu el quadre I-4.3 i el gràfic I-4.2).

Les variables que s'estudien en aquest apartat es desagreguen segons la tipologia i l'origen del finançament. La tipologia diferencia entre edificació (residencial i equipament social) i enginyeria civil (carreteres, ferrocarrils, ponts, preses, ports, aeroports...). La inversió en edificació ha augmentat un 21,7 % respecte al 2020, atès que ha passat de 260,0 milions d'euros el 2020 a 316,5 milions el 2021. L'obra civil s'ha duplicat, atès que ha passat de 176,2 milions d'euros el 2020 a 269,1 milions d'euros el 2021.

L'origen del finançament diferencia entre l'Estat i els ens territorials (que també inclouen l'Administració autonòmica i local). El 2021, els ens territorials han continuat finançant prop del 80 % de l'obra pública (com el 2020), fet que ha suposat el volum d'obra pública autonòmica més gran dels darrers 10 anys i una aposta decidida de l'Administració local. Han passat de finançar 112,5 milions d'euros el 2011 a

475,1 milions d'euros el 2021. Per contra, el finançament central s'ha contret fins a valors del 2017-2018, amb 110,6 milions d'euros, la qual cosa indica que ha perdut el protagonisme dels darrers anys i que representa només el 20 % del total.

4.3.2. INVERSIÓ PRIVADA

Ha estat un bon any per a la inversió privada en habitatge lliure. D'una banda, l'activitat en curs ha estat elevada perquè s'han acabat més de 2.800 habitatges, una de les quantitats més altes des del 2012, i se n'han començat 3.400 més, xifra rècord de la sèrie. Els que no s'han activat han estat els habitatges públics, que s'han reduït per segon any (-5,1 %). D'altra banda, els indicadors avançats referits a l'activitat per al 2022, com ara les obres i els habitatges visats o les reformes visades, també han augmentat. La inversió privada segueix un model d'activitat centrat en la nova construcció i en la reforma dels habitatges unifamiliars.

L'habitatge s'entén iniciat quan es tramita la sol·licitud de qualificació o declaració provisional de l'obra, ja que és el primer pas per començar la construcció. Aquest indicador, que publica el Ministeri de Foment, és un bon indicador avançat de la construcció, perquè mesura els habitatges que es construïran en 18-24 mesos, el temps habitual des que es demana la qualificació provisional fins que es construeix l'obra i s'atorga la qualificació definitiva.

Deixant enrere els mesos de pandèmia, les sol·licituds de qualificació provisional d'habitatge lliure a les Illes Balears han augmentat un 13,3 % en relació amb l'any

anterior. S'han iniciat 3.682 habitatges, la millor xifra de la darrera dècada.

Els habitatges acabats, que es vinculen a la qualificació o declaració definitiva de l'habitatge que publica el Ministeri de Foment, són un indicador de la inèrcia constructora d'aquest any i d'anys anteriors. El 2021, el nombre d'habitatges acabats ha estat molt elevat (2.864 habitatges), encara que no ha arribat a la quantitat del 2020 (3.152), la més alta des del 2012. Per tant, s'ha reduït un 9,1 % (vegeu el quadre I-4.4 i el gràfic I-4.3).

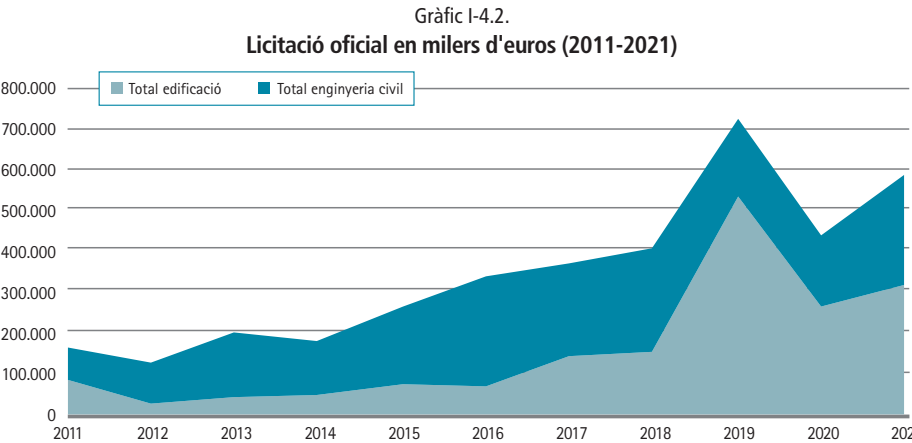
Resumint, l'activitat residencial privada ha estat molt intensa i ha contribuït al dinamisme del sector. Una part dels habitatges iniciats el 2019 i el 2020 s'han acabat el 2021. Atesa la gran quantitat d'habitatges començats el 2021, es preveu un bon recorregut per al 2022.

No es pot dir el mateix dels habitatges públics, ja que el 2021 han tornat a retrocedir. Només el 7 % dels habitatges que s'han començat a construir han estat de protecció oficial. A més, s'ha perdut dinamisme respecte a l'any anterior en reduir-se un 5,1 %.

Un altre indicador que s'analitza és la ràtio entre habitatge iniciat i acabat, que assenyalava l'impuls futur de l'activitat del sector de la construcció residencial. Amb les dades del 2021, es preveu que el parc d'obra nova residencial continuï actiu. Es calcula que el 2021 ha estat d'1,29, superior a l'1,03 del 2020. Com que la ràtio és més gran d'1, vol dir que hi hagué més sol·licituds per iniciar habitatges que els que s'han acabat, per això les previsions per al 2022 continuen sent favorables.

QUADRE I-4.3. LICITACIÓ OFICIAL EN MILERS D'EUROS (2011-2021)						
	Total edificació	Total enginyeria civil	Total	Administració de l'Estat	Administració d'ens territorials	Total
2011	83.862	80.090	163.952	51.446	112.506	163.952
2012	22.405	103.886	126.291	23.128	103.163	126.291
2013	41.900	154.775	196.675	31.955	164.720	196.675
2014	47.770	130.206	177.976	47.321	130.655	177.976
2015	70.191	193.028	263.219	180.622	82.597	263.219
2016	66.132	267.685	333.817	156.754	177.063	333.817
2017	140.500	226.050	366.550	110.180	256.370	366.550
2018	153.660	251.900	405.550	113.420	292.140	405.550
2019	533.210	186.880	720.100	497.770	222.330	720.100
2020	260.034	176.245	436.279	90.645	345.634	436.279
2021	316.520	269.137	585.656	110.588	475.068	585.656
Variació 21/20	21,7%	52,7%	34,2%	22,0%	37,4%	34,2%

Font: Asociación de Empresas Constructoras y Concesionarias de Infraestructuras, SEOPAN (2021). Licitación. Disponible a: <https://seopan.es/licitacion/> (Accedit: 2 juny 2022)

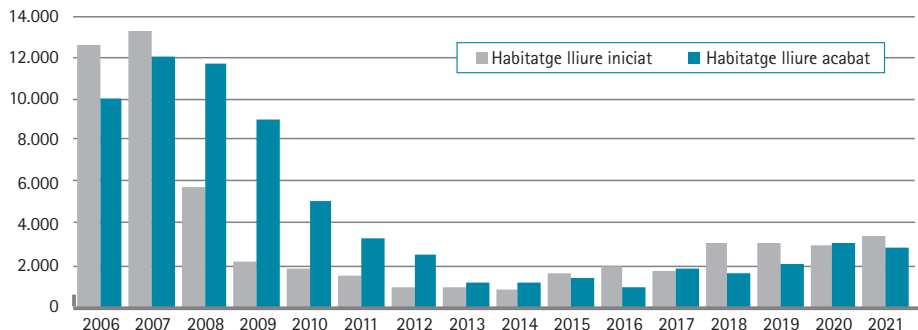

Font: Asociación de Empresas Constructoras y Concesionarias de Infraestructuras, SEOPAN (2021). Licitación. Disponible a: <https://seopan.es/licitacion/> (Accedit: 2 juny 2022)

Quadre I-4.4. HABITATGES COMENÇATS I HABITATGES ACABATS (2011-2021)												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	% variació 2021/2020
Total començats	2.108	1.052	989	896	1.636	2.091	1.791	3.075	3.497	3.249	3.682	13,3%
Habitatges protegits	528	118	0	0	0	114	0	2	385	273	259	-5,1%
% d'habitatges protegits	25,0%	11,2%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	0,0%	0,1%	11,0%	8,4%	7,0%	—
Habitatges lliures	1.580	934	989	896	1.636	1.977	1.791	3.073	3.112	2.976	3.423	15,0%
% d'habitatges lliures	75,0%	88,8%	100,0%	100,0%	100,0%	94,5%	100,0%	99,9%	89,0%	91,6%	93,0%	—
% de var. sobre l'any anterior	-27,4%	-50,1%	-6,0%	-9,4%	82,6%	27,8%	-9,41 %	71,69%	13,72%	-7,09%	13,33%	—
Total acabats	3.652	2.628	1.394	1.218	1.426	1.023	1.743	1.699	2.162	3.152	2.864	-9,1%
Habitatges protegits	288	69	168	32	0	14	0	0	18	9	0	-100,0%
% d'habitatges protegits	7,9%	2,6%	12,1%	2,6%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,8%	0,3%	0,0%	—
Habitatges lliures	3.364	2.559	1.226	1.186	1.426	1.009	1.743	1.699	2.144	3.143	2.864	-8,9%
% d'habitatges lliures	92,1%	97,4%	87,9%	97,4%	100,0%	98,6%	100,0%	100,0%	99,2%	99,7%	100,0%	—
% de var. sobre l'any anterior	-34,3%	-28,0%	-47,0%	-12,6%	17,1%	-28,3%	70,4%	-2,5%	27,3%	45,8%	-9,1%	—
Hab. començats - hab. acabats	0,58	0,40	0,71	0,74	1,15	2,04	1,03	1,81	1,62	1,03	1,29	-36,3%

Font: Direcció General d'Habitatge, Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana, i elaboració pròpia
Boletín estadístico online - Información estadística - Ministerio de Fomento

Gràfic I-4.3.

Habitatges lliures a les Illes Balears (2006-2021)

Font: Direcció General d'Habitatge, Ministeri de Transport, Mobilitat i agenda urbana i elaboració pròpia

Fent una anàlisi retrospectiva, la ràtio del 2021 està entre la del 2016 (2,04), de les més elevades de la darrera dècada, i la del 2010 (0,52), una de les més baixes. A mesura que la demanda cau, és habitual observar que les obres iniciades s'alenteixen, se'n fracciona la construcció o directament se n'ajorna l'inici. En aquest cas, l'impuls de la producció es redueix i la ràtio és inferior a 1. Tot i això, en els anys d'activitat expansiva la ràtio sobrepassa la unitat. És a dir, el nombre d'habitatges iniciats supera els acabats. En el nostre cas, la ràtio superior a 1 indica que s'està en una fase expansiva del model i que el 2022 s'acabaran els habitatges iniciats i no acabats el 2021 i en anys anteriors.

D'acord amb les variables que facilita el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears,² han augmentat els indicadors avançats d'activitat relatius a projectes visats tant d'obres (exclosos els expedients per elaborar informes, valoracions, infor-

mes d'urbanisme, peritatges i altres de similars) com d'habitatges.

El 2021, les obres s'han incrementat un 14,8 % respecte a l'any anterior, i els habitatges, un 4,5 %. La majoria han continuat sent visats d'habitatges i de reformes. Gairebé la meitat de les obres visades han estat reformes d'habitatges, que han continuat sent un pilar fonamental per al sector, que havia augmentat el seu pes relatiu en els darrers tres anys.

A les Balears s'han visat 5.995 obres, davant les 5.223 obres de l'any anterior, fet que el converteix en el millor any en obres visades de la darrera dècada. En comparació amb el 2019, s'han visat 451 obres més (5.544 obres).

Per illes, a totes s'ha accelerat l'activitat, encara que s'ha reflectit amb més intensitat a les Pitiüses. En termes absoluts, a Mallorca s'han visat 4.459 obres, un 9 % més que el 2020; a Menorca, 679 obres, un increment del 14,1 %, i a les Pitiüses, amb 857 obres, han augmentat un 59,9 %.

2. COAIB (2022). *Estadísticas*. Disponible a: <http://www.coaib.org/ca/coaib/informacio-general/estadistiques.aspx> (Accedit: 15 juny 2022).

La classificació per pesos relatius mostra com a Mallorca s'ha visat el 74 % dels projectes, seguida de les Pitiüses, amb el 14 %, i de Menorca, amb l'11 % (vegeu el quadre I-4.5).

Per nombre d'habitatges, el 2021 s'han visat 3.747 habitatges, 163 més que l'any anterior (3.584 habitatges), és a dir, un 4,5 % més. Per illes, només els resultats de Mallorca han estat pitjors que el 2020: s'han visat 2.734 habitatges, amb un decreixement de l'1,6 % respecte a l'any anterior. Tot i això, Menorca s'ha recuperat de la caiguda patida el 2020 i ha arribat als 200 visats, la qual cosa suposa un increment del 60 %. Encara que ha estat l'illa amb menys volum d'habitatges visats, ha estat la que en aquest aspecte ha crescut més respecte al 2020. A les Pitiüses s'ha arribat als 813 habitatges visats, un 19,4 % més que el 2020. Per pesos relatius, Mallorca ha estat l'illa més activa (73 %), seguida de les Pitiüses (22 %) i de Menorca (5 %).

La mida mitjana de les promocions, habitatges col·lectius (incloses l'obra nova i la reforma) per obra, ha estat inferior a 1, concretament 0,63, fet que indica que la major part de l'habitatge visat ha continuat corresponent a habitatges unifamiliars. La mida ha estat la mateixa que el 2018. Mirant enrere, s'observa que s'ha assolit un nivell proper al 2008 (0,95) i al 2009 (0,51). Realment, contrasta amb la mida de les promocions del 2007, quan la ràtio era de 2,37 habitatges per obra.

Els resultats per illes assenyalen una activitat de l'habitatge residencial a diferents ritmes. A Mallorca, encara que la ràtio se situa per sota d'1 (concretament 0,61 habitatges per obra), ha minvat un 9,7 % respecte al 2020. Aquesta ràtio continua reflectint el pes escàs que té l'habitatge col·lectiu en l'activitat constructora. A Menorca, la ràtio ha estat encara menor (0,29), amb un augment del 40,2 %. Les Pitiüses han estat les illes que han tingut una ràtio millor (0,95), amb un decreixement del 25,4 % (vegeu el quadre I-4.6).

QUADRE I-4.5. PROJECTES VISATS PEL COAIB A LES BALEARS PER ILLES (2018-2021)

		2018	2019	2020	2021	% variació 2021/2020
Obres visades	Mallorca	4.311	4.334	4.092	4.459	9,0%
	Menorca	645	678	595	679	14,1%
	Pitiüses	569	532	536	857	59,9%
	Illes Balears	5.525	5.544	5.223	5.995	14,8%
Habitatges visats	Mallorca	2.656	2.920	2.778	2.734	-1,6%
	Menorca	161	261	125	200	60,0%
	Pitiüses	588	650	681	813	19,4%
	Illes Balears	3.405	3.831	3.584	3.747	4,5%

Font: COAIB (2022)

Nota: N'estan exclosos els expedients d'informes, les valoracions, els informes d'urbanisme, els peritatges i d'altres de similars.

QUADRE I-4.6. PERCENTATGE DE PROJECTES VISATS PEL COAIB: RELACIÓ HABITATGE/OBRA (2018-2021)

	2018	2019	2020	2021	% variació 2021/2020
Mallorca	0,6	0,7	0,7	0,61	-9,7%
Menorca	0,2	0,4	0,2	0,29	40,2%
Pitiüses	1,0	1,2	1,3	0,95	-25,3%
Illes Balears	0,62	0,69	0,69	0,63	-8,9%

Font: COAIB (2022) i elaboració pròpia

En aquests darrers anys, la construcció en reformes o ampliacions ha estat un pilar molt important en l'activitat constructora. De fet, és habitual que en èpoques expansives el pes de l'activitat se centri en les obres noves i que les reformes siguin un comodí. Tanmateix, aquest comportament ha anat canviant i en els darrers anys s'ha vist com la reforma ha guanyat protagonisme davant l'obra nova. El 2021, s'ha constatat aquest comportament. Per primera vegada en cinc anys, el percentatge de reforma o d'ampliació ha estat igual al d'obra nova. Això ha fet que el 2021 la meitat de les obres visades hagin estat reformes de projectes residencials, industrials i turístics.

S'han visat 2.994 reformes, un 5,5 % més que el 2020. D'aquestes, 2.602 han estat habitatges reformats, un 5,9 % més. Les 392 restants han estat reformes industrials i turístiques, que també han tingut millors resultats que l'any anterior, amb un augment del 2,3 %.

En percentatges, el 2021 el 49,9 % de les obres visades han correspost a reformes, el percentatge més baix dels darrers cinc anys, que ha estat al voltant del 54-55 %. Aquest darrer any el percentatge s'ha reduït un 8,1 % i s'ha situat cinc punts per

sobre del percentatge del 2010 (45 %), un any dinàmic pel que fa l'habitatge residencial nou. De fet, entre el 2002 i el 2008, els visats per a ampliació i reforma han perdut pes, a conseqüència del major increment de les obres visades de nova construcció. Només a partir del 2008, any en què comença la crisi derivada de les hipoteques d'alt risc (*subprime*), van tornar a començar les demandes de reformes, i amb això va augmentar-ne el pes (vegeu el quadre I-4.7).

Per illes, a Mallorca les obres d'ampliació i de reforma, amb 2.282 visats, han augmentat un 5,4 % i han suposat un pes del 53 %. A Menorca, amb 462 reformes, l'augment ha estat d'un 8,7 % i s'hi ha aconseguit el percentatge més elevat (68 %). A les Pitiüses, les illes on més han augmentat els habitatges nous, les reformes s'han incrementat un moderat 0,8 %, amb 250 visats, només un 29,2 % del total.

La distribució per tipus d'edificació de superfície visada aporta una descripció aproximada dels segments de la demanda privada del sector. El 2021, s'han visat prop de 2,1 milions de metres quadrats, un 24,4 % més que l'any anterior (vegeu el quadre IA-4.1).

QUADRE I-4.7. AMPLIACIONS I REFORMES (2017-2021)

	2017	2018	2019	2020	2021	% variació 2021/2020
Mallorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	1.823	1.857	1.965	1.888	1.995	5,7%
Indústria i turisme de rehabilitació	409	358	347	278	287	3,2%
Total reformes	2.232	2.215	2.312	2.166	2.282	5,4%
Total obres visades	4.076	4.311	4.334	4.092	4.459	9,0%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	54,8%	51,4%	53,3%	52,9%	51,2%	-3,3%
Menorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	353	358	377	367	407	10,9%
Indústria i turisme de rehabilitació	75	77	64	58	55	-5,2%
Total reformes	428	435	441	425	462	8,7%
Total obres visades	626	645	678	595	679	14,1%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	68,4%	67,4%	65,0%	71,4%	68,0%	-4,7%
Pitiüses						
Ampliacions i reformes d'habitatges	235	221	208	201	200	-0,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	68	53	42	47	50	6,4%
Total reformes	303	274	250	248	250	0,8%
Total obres visades	625	569	532	536	857	59,9%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	48,5%	48,2%	47,0%	46,3%	29,2%	-37,0%
Illes Balears						
Ampliacions i reformes d'habitatges	2.411	2.436	2.550	2.456	2.602	5,9%
Indústria i turisme de rehabilitació	552	488	453	383	392	2,3%
Total reformes	2.963	2.924	3.003	2.839	2.994	5,5%
Total obres visades	5.327	5.525	5.544	5.223	5.995	14,8%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	55,6%	52,9%	54,2%	54,4%	49,9%	-8,1%

Font: COAIB (2022)

Per tipologia, el 2021 el pes del sector residencial s'ha incrementat i ha superat els dos terços de la superfície total visada. Aquesta distribució contrasta amb la dels anys anteriors, quan la superfície residencial no arribava al 60 % dels metres visats i requeria en els sectors turístic, industrial i comercial. A més, l'obra residencial construïda ha estat més gran que el 2020, ja que la superfície s'ha incrementat un 15,5 % interanual.

El 2021, s'han visat 1,4 milions de metres per a edificis i habitatges residencials, que s'ha convertit en el primer gran segment ofert, el qual representa el 68 % de la superfície total. La distribució per illes segueix el mateix patró que en anys anteriors: la superfície residencial ocupa el primer lloc a totes les illes, tot i que a Menorca es registra amb més intensitat (75,7 %). A més, el comportament d'aquest segment a totes les illes augmenta a diferents velocitats: a Mallorca un 9 %, a Menorca un 32 % i a Pitiüses un 38 %.

Quant a la resta de tipologies, la superfície per als projectes turístics i d'espectacles es manté en segon lloc, amb 348,9 mil metres, el 17 % dels metres quadrats visats. Augmenta a Mallorca (42 %) i a les Pitiüses (54 %), mentre que a Menorca es redueix un 68 %.

A molta més distància i en tercer lloc, hi ha els projectes sanitaris i benèfics, amb 119,8 mil metres, el 6 % de la superfície total. Ha estat un cas puntual el que s'ha detectat al febrer a Mallorca, quan s'ha visat un projecte sanitari i de beneficència amb 85,6 mil metres de superfície. En quart lloc hi ha les oficines i els comerços,

que habitualment es trobaven en tercera posició, amb 88,3 mil metres. Representen un 4 % sobre el total, fet que implica un augment del 46,1 % respecte a l'any anterior. Finalment, en cinquena posició, hi ha la superfície dels visats industrials, amb 50,8 mil metres, que representen el 2,5 % de la superfície total i augmenten un 5,2 % respecte al 2020.

5

EL SECTOR DE SERVEIS

5.1.

INTRODUCCIÓ

La majoria de les fonts estadístiques consultades per elaborar aquest apartat han estat publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Són les següents: la Comptabilitat regional d'Espanya (revisió estadística de 2019); l'Enquesta estructural d'empreses del sector de serveis, i els indicadors d'activitat del sector serveis. S'incorpora igualment, d'una banda, la informació dels indicadors sintètics de l'economia balear, en concret la relativa a l'evolució del VAB per sectors econòmics, que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació i, de l'altra, la que aporta l'explotació ampliada, específica per a les Illes Balears, que du a terme l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (lbestat) tant de l'enquesta com dels indicadors d'activitat que s'han esmentat abans. Altrament, tot i presentar els mateixos resultats que la Comptabilitat regional de l'INE, també s'ha utilitzat la desagregació en el nivell NUTS 3 (nomenclatura d'unitats territorials per a estadístiques) dels comptes econòmics regionals que publica l'Eurostat, ja que permet mostrar aquesta informació per a Mallorca, Menorca i les Pitiüses.

Val a dir, per acabar aquest apartat introductori, que la disponibilitat de sèries temporals de les estadístiques esmentades no és homogènia, la qual cosa condiciona

l'examen integral de la situació dels serveis a l'arxipèlag en un any marcat per un creixement important en termes de PIB —encara allunyat, això no obstant, dels nivells d'abans de la pandèmia— i per una recuperació que, si bé abasta la majoria de sectors econòmics, com ara la producció industrial, les vendes al detall o l'activitat de la construcció, s'assenta fonamentalment en la represa i la normalització de les activitats turístiques, especialment de l'hostaleria, el transport i l'emmagatzematge i les activitats administratives i els serveis auxiliars, que inclouen, entre d'altres, el lloguer de vehicles, les agències de viatges, els serveis de reserves i els operadors turístics.

5.2.

L'EVOLUCIÓ I EL PES DELS SERVEIS EN L'ECONOMIA DE LES ILLES

El sector de serveis és el més important de l'economia en volum de producció i d'ocupació, i tant el seu pes com l'estructura i la composició de les seves activitats condicionen cada vegada més la naturalesa i l'orientació del model econòmic de les Illes Balears. Malgrat que les activitats que s'hi engloben són molt heterogènies, el predomini de les que estan relacionades amb el turisme és pràcticament absolut. L'essència mateixa del turisme, basada en la interacció

social, explica que l'impacte de la crisi sanitària sigui més profund en aquesta branca i, per extensió, en tot el sector de serveis.

Així, d'acord amb l'avanç de les dades de la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE) del 2020 publicades per l'INE,¹ el valor afegit brut (VAB), en termes reals, del sector de serveis de mercat —sense considerar, per tant, les seccions O a Q de la CNAE— registra una forta caiguda, amb una taxa de variació interanual que se situa en un -28,2 % (en un -23,3 % si es consideren també les activitats de les administracions públiques, educació, sanitat i serveis socials). En qualsevol cas, la taxa del sector queda per sota de la del VAB de tota l'economia (-21,7 %) (vegeu el gràfic I-5.1).

Si s'analitza amb més detall el comportament de les distintes activitats incloses en el sector, és evident que l'intens decaïment econòmic d'aquest any és atribuïble a l'elevada exposició del sector turístic, de manera que les activitats més sensibles a les restriccions imposades per fer front a la pandèmia —en concret, el comerç, el transport i l'hostaleria— tanquen l'exercici del 2020 amb un retrocés del -46,5 %. Igualment, presenten davallades molt accentuades les activitats més vinculades o dependents directament del turisme, com ara les professionals (-20,2 %) o les artístiques i recreatives (-29,3 %). A l'altre extrem, l'augment de la contractació d'assegurances privades explica, en bona part, l'increment d'un 5,1 % de les activitats financeres i d'assegurances, més apreciable si es té en compte que el 2019 aquest sector va registrar, respecte al 2018, un retrocés de gairebé un

-4,0 %. D'altra banda, també es mantenen en positiu la producció de serveis de les administracions públiques, sanitat i educació i les activitats immobiliàries, amb taxes de variació de l'1,0 % i l'1,9 % respectivament (vegeu el gràfic I-5.2).

De la mateixa manera que la comptabilitat regional de l'any passat, degut al calendari de publicacions estadístiques de l'INE, no podia reflectir el daltabaix provocat per la COVID-19, els resultats d'enguany, corresponents al 2020, tampoc no permeten copsar la recuperació de l'economia de les Illes durant el 2021, la més intensa de totes les comunitats autònomes. Així, doncs, una de les fonts primordials per conèixer l'evolució econòmica d'aquest darrer any és l'indicador sintètic del VAB que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació.² Aquest organisme estima que el 2021 el VAB del sector creix un 10,3 % respecte al 2020, una dècima per sota de l'increment calculat per al conjunt de l'economia (10,4 %) i inferior també al dels sectors agropesquer (13,7 %) i industrial (16,0 %).

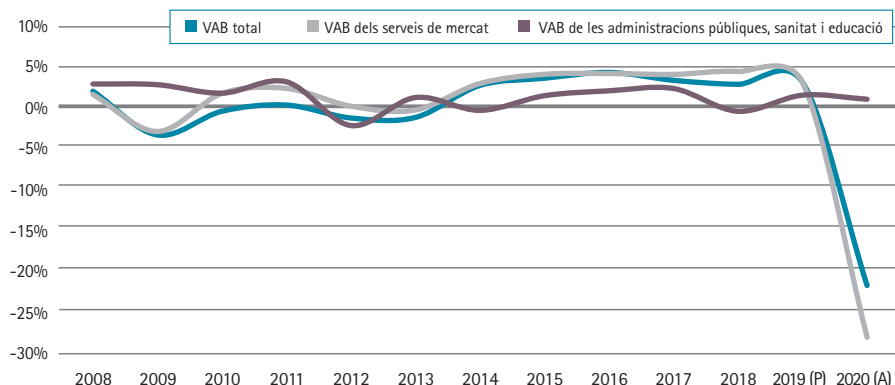
Altrament, segons la informació dels indicadors d'activitat del sector de serveis (IASS), en concret de l'índex de volum de negoci, el 2021 la facturació total per la prestació de serveis i vendes de béns de les empreses de serveis de mercat no financers a les Balears creix un 21,8 % interanual, gairebé 60,0 punts percentuals per sobre del valor registrat l'any precedent (-37,8 %) (vegeu el gràfic I-5.3). Una lectura més detallada per

1. En el moment de redactar aquest apartat són les darreres dades disponibles.

2. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2022). *Indicadors sintètics de l'economia balear*. http://www.caib.es/altreswebs/indicadorseconomia/FitxersDG/201_004_IS.xlsx (Accedit: 30 maig 2022).

Gràfic I-5.1.

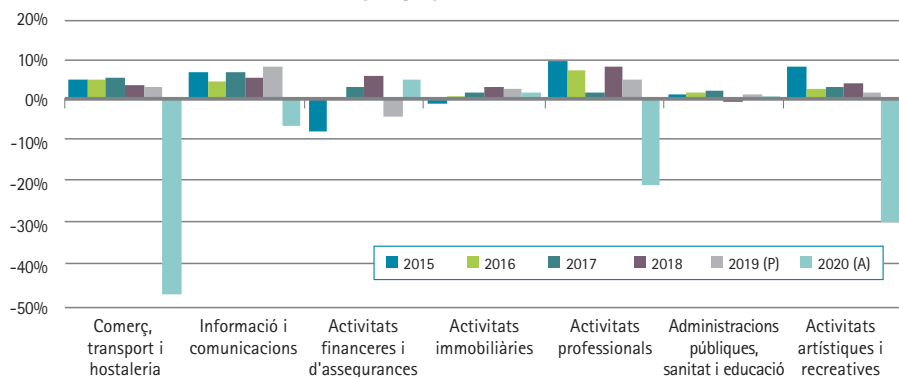
Evolució del VAB real del sector de serveis a les Illes Balears (% var. interanual) (2008-2020)

Font: INE (2021). Contabilidad regional de España. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 (Accedit: 2 febrer 2022)

Gràfic I-5.2.

Evolució del VAB real dels serveis per grup d'activitat (% de var. interanual) (2015-2020)

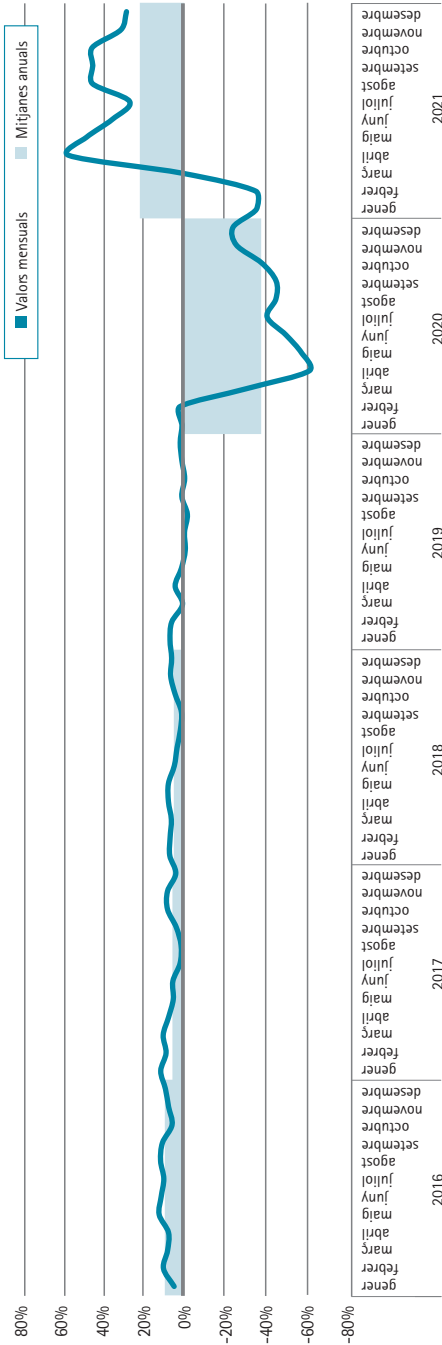

Font: INE (2021). Contabilidad regional de España. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 (Accedit: 2 febrer 2022)

branques d'activitat evidencia que les que estan vinculades al turisme i a la mobilitat són les que mostren un major dinamisme. La facturació de l'hostaleria puja un 109,0 %; les activitats administratives i els serveis auxiliars —que inclouen el lloguer de vehicles, les agències de viatges, els serveis de reserves, els operadors turístics, etc.—, un 31,7 %; el transport i l'emmagatzematge, un 26,4 %;

finalment, el volum de negoci del comerç augmenta un 12,5 %. La resta d'activitats, si bé encara romanen en negatiu, no presenten davallades tan dràstiques com les que es van registrar el 2020. Les activitats professionals, científiques i tècniques tanquen l'exercici amb una davallada d'un -3,2 %, i les d'informació i comunicacions, amb un -1,1 % (vegeu el gràfic IA-5.1).

Gràfic I-5.3.
Índex de volum de negoci del sector de serveis (% var. interanual) (2016-2021)

Font: INE (2022). Indicadores de actividad del sector servicios (IAS). Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176863&menu=ultiDatos&dp=1254735576778 (Accedit: 18 juliol 2022), i IBESTAT (2022). Indicadors d'activitat del sector serveis (IAS). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeid=9eda88c7-878c-4261-88d9-c4f10c92a03b&tab=metodologia (Accedit: 18 juliol 2022)

5.3.

EL PES DEL SECTOR DE SERVEIS EN L'ÀMBIT INSULAR³

D'ençà de mitjan segle passat, l'economia de totes les illes, com en la majoria d'economies del nostre entorn, experimenta una terciarització progressiva que s'intensifica els anys posteriors a la gran recessió coincidint amb la disminució del pes relatiu del sector secundari i, sobretot, de la construcció.

D'acord amb les dades de la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE) publicades per l'INE, ens els darrers anys el pes dels serveis de mercat en el conjunt de l'economia de l'arxipèlag ha mostrat una gran regularitat i s'ha mantingut invariablement entorn del 70,0 %. El percentatge s'amplia fins a gairebé el 86,0 % si es considera el pes de tot el sector, és a dir, tant els serveis de mercat com els de no mercat.⁴ Això no obstant, l'ampliació de l'aportació del sector de serveis en el total de l'activitat productiva de l'arxipèlag que es produeix en la dècada 2010-2019 s'interromp abruptament el 2020. Aquest any, encara que el pes dels serveis en conjunt s'acosta al 84,0 %, els

serveis de mercat redueixen el seu pes relatiu al 64,6 % —6,3 punts percentuals menys que l'any anterior—, mentre que la participació dels serveis de no mercat, impulsada pel fort creixement de la despesa pública, augmenta 4,6 punts percentuals i passa a representar el 19,3 % de la producció total, el percentatge més alt —també en valors absoluts— de tota la sèrie disponible. En aquest moment, amb aquestes dades, encara no és possible calibrar aquest impacte a cada illa.

En qualsevol cas, és un fet inqüestionable que l'expansió del sector és una tendència que es reproduïx a totes les illes, si bé s'observen algunes diferències —per bé que són només de matis— que convé comentar perquè delaten algunes singularitats. Seguint la comptabilitat regional desagregada per illes i sectors econòmics que publica l'Eurostat, el 2019 —el darrer any amb dades disponibles a escala insular— el pes dels serveis de mercat es redueix lleugerament a totes les illes. A les Pitiüses presenten el major pes, amb un poc més del 71,0 % del seu valor afegit brut, seguides de Mallorca, en què els serveis representen quasi el 66,0 % de tota l'activitat productiva. A Menorca, tot i que és l'illa on el procés de terciarització s'ha intensificat més en la darrera dècada, la presència dels serveis és considerablement inferior i representa el 58,4 % de l'economia de l'illa. L'equilibri entre els grans sectors econòmics és notòriament dispar. Mentre que a Mallorca i a les Pitiüses el pes agregat dels sectors agrari, industrial i de la construcció representa menys del 14,0 % del valor de la producció, a Menorca arriba quasi al 22,0 % (vegeu el quadre I-5.1).

3. Per redactar aquest apartat també se segueix l'estadística de comptes econòmics regionals que publica anualment l'Eurostat [Valor afegit brut a preus bàsics per regions NUTS 3]. Les dades procedeixen de la Comptabilitat regional d'Espanya que publica l'INE, si bé la que publica l'Eurostat té com a principal característica la desagregació de les dades sectorials a escala provincial i/o insular. Està actualitzada fins al 2020 per a l'àmbit de l'arxipèlag i fins al 2019 per a l'àmbit insular.

4. Aquests serveis inclouen administracions públiques i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials, i si bé en part són proveïts per empreses privades, es poden considerar serveis de no mercat, majoritàriament de provisió pública.

5.4.

LES PRINCIPALS MAGNITUDS DEL SECTOR: L'ENQUESTA ESTRUCTURAL D'EMPRESES DE L'ANY 2019⁵

A més de descriure algunes de les magnituds principals en els apartats anteriors, una anàlisi més acurada de l'Enquesta estructural d'empreses de l'any 2019 permet una visió més precisa de la realitat del sector de serveis.⁶

D'acord amb les dades d'aquesta operació estadística, de manera agregada les principals variables presenten resultats molt positius. Tant el nombre d'empreses com el d'establiments s'incrementen per sobre del 4,0 %. El volum de negoci del sector experimenta un avanç considerable

durant el 2019, en concret d'un 3,0 % en termes interanuals, amb increments molt accentuats en el transport i l'emmagatzematge (17,2 %), en les activitats d'informació i comunicacions (18,1 %) i en les professionals, científiques i tècniques (19,6 %).

Igualment, s'observa un avanç encara més rellevant en les magnituds relatives al valor de la producció (amb un volum de 22.355 milions d'euros i una variació del 8,0 %) i al valor afegit brut generat pel sector (12.749 milions i un 7,8 % d'increment). Quant a aquesta darrera variable, el transport i l'emmagatzematge (25,1 %) i les activitats d'informació i comunicacions (16,8 %) tornen a presentar les taxes més elevades. L'excedent brut d'explotació (5.352 milions d'euros) puja un 10,0 % interanual en el conjunt del sector, si bé es registra un contrast molt marcat entre les activitats que presenten increments elevats —és el cas, per exemple, del transport i l'emmagatzematge (51,8 %) i de les activitats professionals (22,7 %)—, i les que tanquen l'exercici en negatiu, com ara el comerç (-1,1 %), les activitats administratives (-2,8 %) i les d'informació i comunicacions (-6,3 %). La productivitat per ocupat del sector se situa en els 44,7 milers d'euros, que, en termes relatius, representen una pujada interanual d'un 4,2 %.

Finalment, la remuneració del treball i l'ocupació segueixen la mateixa tendència descrita. Els sous i els salaris augmenten un 7,3 % respecte al 2018, i el personal ocupat creix un 3,5 %, si bé amb diferències apreciables en funció de les activitats.

5. L'INE elabora anualment aquesta estadística —amb un nombre limitat de magnituds a escala autonòmica— per als sectors de la indústria, el comerç i els serveis. El darrer exercici publicat correspon a l'any 2020. L'índex, posteriorment, en fa una explotació ampliada; però, a causa dels diferents calendaris de publicació, en els darrers anys les dades d'aquesta explotació no han estat disponibles per redactar els apartats de la memòria. Enguany, a diferència d'edicions anteriors, en què només es disposava de les poques magnituds avançades per l'INE, en el moment de redactar aquest apartat l'índex ja ha publicat les dades del 2020. Això no obstant, per no trencar la seqüència cronològica de l'anàlisi que s'ha anat fent, a l'apartat 5.4 es comparen les principals magnituds de l'any 2019 amb les del 2018, mentre que en els apartats següents s'examinen els resultats del 2020 comparats amb els del 2019.

6. Comprèn el conjunt de serveis de mercat, inclos el comerç, si bé se n'exclouen les branques amb presència majoritària de serveis de no mercat (seccions O, P i Q de la CNAE), les activitats financeres i d'assegurances (secció K) i les activitats de les llars.

QUADRE I-5.1. PES DEL SECTOR DE SERVEIS DE MERCAT EN EL VAB DE LES BALEARS PER ILLES (2011-2020)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Pitiüses
2011	67,5%	62,6%	52,6%	66,0%
2012	69,2%	64,2%	54,8%	67,5%
2013	69,9%	64,9%	55,9%	68,0%
2014	70,1%	65,1%	56,7%	68,6%
2015	70,2%	65,0%	56,8%	69,0%
2016	70,4%	65,2%	57,3%	69,5%
2017	70,7%	65,5%	57,9%	70,1%
2018	71,5%	66,0%	58,7%	71,4%
2019	71,0%	65,6%	58,4%	71,2%
2020	64,6%	..	..	..
Diferència (p. p.) 2019-18	-0,5	-0,5	-0,3	-0,2
Diferència (p. p.) 2019-11	3,5	2,9	5,8	5,2

Font: INE i Eurostat (2022). Gross value added at basic prices by NUTS 3 regions. Disponible a: https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/search/-/search/estatsearchportlet_WAR_estatsearchportlet_INSTANCE_bHVzuvn1SZ8J?p_auth=5D0JxDuz&text=Gross+value+added+at+basic+prices+by+NUTS+3+regions (Accedit: 18 juliol 2022)

Nota: S'inclouen les seccions O-Q de la CNAE que corresponen a les activitats de les administracions públiques, educació, sanitat, serveis socials, etc.

5.5.

L'ENQUESTA ESTRUCTURAL D'EMPRESSES DE L'ANY 2020: PRINCIPALS MACROMAGNITUDS

El 2020, en termes quantitatius, la conjuntura sanitària no ha afectat especialment el teixit empresarial. De fet, aquest any en el sector de serveis de mercat hi ha 63.827 empreses i 71.288 establiments, que representen augments respectius d'un 0,5 % i un 0,4 % respecte al 2019. Per contra, el volum de facturació (23.476 milions d'euros) així com el valor de producció (12.650 milions) sí que evidencien la desfeta provocada per la pandèmia, i cauen, respectivament, un -41,0 % i un -43,4 % interanual. En termes de VAB, el sector genera una

renda total de 6.295 milions d'euros en el conjunt de l'arxipèlag, un -50,6 % menys que la d'un any enrere. La variable relativa a les despeses de personal (4.847 milions) presenta una davallada d'un -32,0 % i, finalment, l'excedent brut d'explotació (1.428 milions) registra la més dràstica, amb una variació interanual del -73,3 % (vegeu el quadre I-5.2).

Pel que fa a les distintes activitats, la principal branca del sector pel que fa al nombre d'empreses i d'establiments és el comerç, amb el 26,6 % i el 28,0 % del total. Sense ignorar el context de grans dificultats suportades per totes les activitats del sector, atès que el comerç aquest any, d'una banda, factura gairebé el 54,0 % i, de l'altra, genera més d'una

tercera part de la renda (VAB) de tot el sector, es podria considerar com la branca que resisteix millor el xoc de la crisi sanitària. En canvi, a l'altre extrem, l'evolució de l'hostaleria —l'altra gran branca del sector—, per bé que incrementa lleugerament el seu teixit empresarial, és la que mostra més intensament la comoció causada per la pandèmia, especialment si parlem d'esment en les variables relatives a l'excedent brut d'explotació (amb una caiguda del -141,0 %), el valor afegit brut generat (-85,3 %), els imports facturats (-71,0 %) i la remuneració d'assalariats (-56,5 %). La resta d'activitats del sector, en línies generals, presenten resultats que se situen entre les dues branques que acabam de descriure.

5.6.

PRINCIPALS INDICADORS I COEFICIENTS

Seguint la mateixa operació estadística i considerant tot el sector, el valor afegit generat en relació amb el valor de la producció —és a dir, la seva capacitat de generació de rendes—, que en els anys precedents havia assolit nivells prou alts, perd 7,3 punts percentuals respecte a l'any 2019 i queda en un 49,8 %, amb les activitats d'hostaleria (-25,6 punts percentuals) i transport i emmagatzematge (-14,4 punts percentuals) com a principals damnificades. S'ha d'apuntar, de totes maneres, que aquestes activitats, en comparació amb la resta, ja so-

len tenir la taxa de valor afegit més baixa —un 28,1 % i un 40,7 % el 2020— perquè registren també una taxa de consums intermedis més elevada. Únicament augmenten la taxa de valor afegit les activitats professionals, científiques i tècniques (61,8 %), les d'informació i comunicacions (58,0 %) i les immobiliàries (63,5 %), que habitualment se situen per sobre de la mitjana del sector (vegeu el quadre I-5.3).

La productivitat, calculada com el quocient entre el valor afegit i el nombre mitjà de persones ocupades, es desploma en totes les activitats del sector —especialment en el transport i l'emmagatzematge i l'hostaleria— i és de 25,8 mil euros, xifra que representa una reducció del -42,3 % respecte al 2019 (44,7 mil euros). Un any més, les activitats immobiliàries i les d'informació i comunicacions són les que presenten la major productivitat, molt per sobre de la mitjana del sector. A més, tant el cost laboral unitari —19,8 mil euros— com el salari mitjà —18,8 mil euros— es redueixen aproximadament una cinquena part en relació amb les xifres del 2019. Quant al salari mitjà, malgrat que la disminució és notòria en totes les activitats, només en les d'hostaleria i en les administratives i serveis auxiliars queda per sota de la mitjana del sector. Sense que es doni una correlació perfecta, el salari mitjà més elevat correspon a les activitats que també registren una productivitat més elevada, és a dir, a les d'informació i comunicacions (28,6 mil euros), transport i emmagatzematge (26,5 mil euros) i activitats professionals, científiques i tècniques (26,5 mil euros).

QUADRE I-5.2. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(S excepte 96) Altres serveis	Total serveis
2019									
Nombre d'empreses	17.093	4.758	11.437	1.700	7.828	12.192	7.674	806	63.487
Nombre d'establiments	20.721	5.254	13.351	1.793	8.107	12.465	8.472	819	70.982
Volum de negoci (milers d'euros)	15.387.624	3.478.811	7.883.895	1.326.725	1.165.031	2.157.388	8.362.630	59.138	39.821.242
Valor de producció (milers d'euros)	4.727.060	3.093.908	7.799.194	1.087.468	1.158.563	2.017.573	2.427.332	44.694	22.355.791
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.891.558	1.705.483	4.189.716	619.071	729.285	1.173.228	1.415.527	25.439	12.749.307
Despeses de personal (milers d'euros)	1.777.470	795.504	2.642.940	306.668	157.990	571.204	851.883	13.609	7.117.266
Consums intermedis (milers d'euros)	1.835.502	1.388.425	3.609.478	468.397	429.278	844.345	1.011.805	19.255	9.606.485
Excedent brut d'exploació (milers d'euros)	1.016.237	917.300	1.381.101	256.309	546.986	652.604	571.660	10.735	5.352.933
Població ocupada mitjana	78.969	23.442	98.336	8.063	10.834	26.686	37.355	1.262	284.947
Població ocupada a 30/09	77.878	25.654	122.968	8.182	11.110	26.981	39.046	1.237	313.056
2020									
Nombre d'empreses	17.001	4.943	11.529	1.866	7.650	11.785	8.161	891	63.827
Nombre d'establiments	20.109	5.445	13.622	2.016	8.086	12.142	8.956	912	71.288
Volum de negoci (milers d'euros)	12.629.959	1.896.173	2.286.648	1.099.230	778.265	1.580.127	3.152.509	53.345	23.476.257
Valor de producció (milers d'euros)	3.873.814	1.667.689	2.188.763	870.447	832.629	1.595.096	1.578.871	42.851	12.650.159
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.181.280	678.602	615.297	505.135	528.871	985.374	777.584	23.007	6.295.148
Despeses de personal (milers d'euros)	1.509.164	592.227	1.149.875	265.361	128.972	529.909	658.911	13.044	4.847.464
Consums intermedis (milers d'euros)	1.692.534	989.087	1.573.467	365.311	303.759	609.722	801.287	19.844	6.355.011
Excedent brut d'exploació (milers d'euros)	611.545	168.589	-566.270	245.688	367.043	475.324	116.871	9.220	1.428.009
Població ocupada mitjana	73.337	20.387	72.224	8.483	9.909	25.876	32.906	1.267	244.390
Població ocupada a 30/09	72.612	21.133	83.848	7.975	10.003	25.489	32.901	1.222	255.181

Font: IBESTAT (2022), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/0eaa64a3-66ae-4474-97ea-a0b75f6dd9a8/309ce478-45ef-4c61-b11d-6caba5136976/ca/1250001_TU01.px (Accedit: 11 juliol 2022)

QUADRE I-5.3. PRINCIPALS INDICADORS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)										
	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	Total	
2019										
Ocupats per empresa	5	5	9	5	1	2	5	2	4	4
Ocupats per establiment	4	4	7	4	1	2	4	2	4	4
Productivitat (milers d'euros)	36,6	72,8	42,6	76,8	67,3	44,0	37,9	20,2	44,7	44,7
Salari mitjà (milers d'euros)	21,3	31,3	23,4	35,2	24,0	28,4	20,5	22,4	23,8	23,8
Cost laboral unitari (milers d'euros)	22,5	33,9	26,9	38,0	14,6	21,4	22,8	10,8	25,0	25,0
Taxa de valor afegit (%)	61,2	55,1	53,7	56,9	63,0	58,2	58,3	56,9	57,0	57,0
Taxa de despeses de personal (%)	61,5	46,6	63,1	49,5	21,7	48,7	60,2	53,5	55,8	55,8
Taxa d'assalariats (%)	82,6	83,6	89,6	85,8	49,8	60,2	85,2	38,9	82,0	82,0
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	83,7	76,4	71,6	84,6	48,6	59,6	81,6	39,7	74,6	74,6
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,6	20,1	37,3	29,3	28,0	36,1	41,9	12,2	37,1	37,1
2020										
Ocupats per empresa	4	4	6	5	1	2	4	1	4	4
Ocupats per establiment	4	4	5	4	1	2	4	1	3	3
Productivitat (milers d'euros)	29,7	33,3	8,5	59,5	53,4	38,1	23,6	18,2	25,8	25,8
Salari mitjà (milers d'euros)	19,3	26,5	13,3	28,6	21,7	26,0	18,3	20,5	18,8	18,8
Cost laboral unitari (milers d'euros)	20,6	29,0	15,9	31,3	13,0	20,5	20,0	10,3	19,8	19,8
Taxa de valor afegit (%)	56,3	40,7	28,1	58,0	63,5	61,8	49,3	53,7	49,8	49,8
Taxa de despeses de personal (%)	69,2	87,3	186,9	52,5	24,4	53,8	84,7	56,7	77,0	77,0
Taxa d'assalariats (%)	81,9	82,8	87,9	84,1	49,4	61,4	82,7	40,1	80,2	80,2
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	82,7	79,9	75,7	89,4	48,9	62,3	82,7	41,6	76,8	76,8
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,5	21,8	38,5	30,2	27,0	38,1	42,0	9,8	37,8	37,8

Font: Ibestat, a partir de dades de l'INE. Ibestat (2022). Enquesta anual de serveis. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/0eaa64a3-66ae-4474-97ea-a0b75f6dd9a8/309ce478-45ef-4c61-b11d-6caba5136976/ca/1250001_TU01.px (Accedit: 18 juliol 2022)

D'altra banda, la caiguda del valor afegit brut, molt més intensa que la de les despeses de personal, expliquen que la taxa de despeses de personal del conjunt del sector s'enfilí fins al 77,0 %, 21,2 punts percentuals més que la d'un any enrere. Per branques, si bé la pujada també és general, s'observen diferències molt accentuades, ja que, per exemple, en les activitats immobiliàries la proporció es manté en nivells relativament baixos (24,4 %), i en les d'hostaleria, la taxa gairebé es triplica (187,0 %).

Amb els resultats del 2020, la proporció de persones assalariades sobre el conjunt de les ocupades —taxa de salarització— disminueix lleugerament en relació amb el 2019 i queda en el 80,2 %. En canvi, la taxa de participació femenina en el personal assalariat recupera 0,7 punts percentuals i se situa en un 37,8 % en el conjunt del sector.

5.7.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

El 2020, els ingressos d'explotació de les empreses de serveis arriben a 24.797 milions d'euros, una quantitat que representa un decreixement de gairebé un 40,0 % comparada amb la del 2019 (41.132 milions). Les despeses d'explotació també fallen (-34,4 %), i el volum total, superior al d'ingressos, és de 24.913 milions d'euros. També són l'hostaleria i el transport i l'emmagatzematge les activitats que presenten una ràtio entre ingressos i despeses més desfavorable (vegeu el quadre I-5.4).

Igualment, registren un fort retrocés —gairebé un 30,0 %— les inversions en actius materials, amb un import de 986,7 milions d'euros en el conjunt del sector.

5.8.

L'OCUPACIÓ

El total de persones ocupades en el sector terciari el 2020, d'acord amb l'enquesta i estimades en mitjana anual, és de 244.390, xifra significativament inferior (-14,2 %) a la del 2019. Les activitats que registren les majors pèrdues són l'hostaleria (-26,6 %), el transport i l'emmagatzematge (-13,0 %) i les administratives i serveis auxiliars (-11,9 %) (vegeu el quadre I-5.5).

Del total de persones ocupades, un 80,2 % és personal remunerat, xifra que no s'allunya gaire del percentatge del 2019 (80,2 %). L'hostaleria i les activitats d'informació i comunicacions presenten les ràtios més elevades, amb el 87,9 % i 84,1 % respectivament, del personal remunerat, mentre que les del grup d'altres serveis (40,1 %), les immobiliàries (49,4 %) i les professionals, científiques i tècniques (61,4 %) són les que registren les proporcions més baixes.

En l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa del conjunt del sector s'observa una diferència de 10,1 punts percentuals —1,7 més que el 2019— entre la taxa masculina (55,1 %) i la femenina (44,9 %). Aquesta diferència és molt acusada en activitats amb més presència d'homes, com el transport i l'emmagatzematge, amb el 75,2 % dels remunerats

—encara que aquest any la presència de les dones s'incrementa sensiblement—, i la informació i les comunicacions, amb el 68,6 %. En canvi, s'observa una majoria de dones en les activitats professionals, científiques i tècniques (58,8 %) i en les immobiliàries (52,4 %).

D'altra banda, s'ha de remarcar el fet que la taxa de personal remunerat a jornada parcial té, any rere any, més presència

femenina. El 2020, representa més de les dues terceres parts (67,3 %) del personal a jornada parcial de tot el sector terciari.

Finalment, el 2020 el personal remunerat equivalent a jornada completa és de 178.570, un -16,3 % menys que l'any precedent, i el nombre total d'hores treballades durant l'exercici és de 265,0 milions, gairebé una tercera part menys (-31,5 %) que el 2019.

QUADRE I-5.4. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2020)

	2019		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	15.698.745	14.856.204	212.828
Transport i emmagatzematge	3.706.515	3.126.920	205.909
Hostaleria	8.234.664	7.429.868	559.154
Informació i comunicacions	1.420.479	1.215.355	57.354
Activitats immobiliàries	1.278.247	1.541.260	226.544
Activitats professionals, científiques i tècniques	2.193.433	1.622.580	64.233
Activitats administratives i serveis auxiliars	8.540.907	8.110.761	76.037
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	59.388	48.084	1.084
Total serveis	41.132.378	37.951.031	1.403.143
	2020		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	12.913.157	12.571.577	158.943
Transport i emmagatzematge	2.105.263	2.283.093	192.272
Hostaleria	2.489.994	3.492.522	303.289
Informació i comunicacions	1.195.759	1.093.184	48.763
Activitats immobiliàries	882.887	666.808	182.031
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.747.811	1.369.032	42.295
Activitats administratives i serveis auxiliars	3.408.843	3.392.901	58.925
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	53.527	44.568	248
Total serveis	24.797.241	24.913.684	986.765

Font: IBESTAT, a partir de dades de l'INE. IBESTAT (2022). Enquesta anual de serveis. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/0eaa64a3-66ae-4474-97ea-a0b75f6dd9a8/309ce478-45ef-4c61-b11d-6caba5136976/ca/I250001_TU01.px (Accedit: 18 juliol 2022)

QUADRE I-5.5. PERSONAL OCUPAT EN ELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

2019									
	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	Total serveis
Personal ocupat mitjà	78.969	23.442	98.336	8.063	10.834	26.686	37.355	1.262	284.947
Personal ocupat a 30/09	77.878	25.654	122.968	8.182	11.110	26.981	39.046	1.237	313.056
Personal ocupat mitjà remunerat	65.209	19.590	88.070	6.920	5.396	16.070	31.841	491	233.587
Personal ocupat remunerat a 30/09	64.139	21.803	112.703	7.039	5.672	16.365	33.540	479	261.738
Personal ocupat mitjà no remunerat	13.760	3.851	10.266	1.143	5.438	10.617	5.514	770	51.360
Personal no remunerat a 30/09	13.739	3.851	10.265	1.143	5.438	10.617	5.506	759	51.318
Personal remunerat total a jornada completa	51.867	16.439	73.999	6.245	4.262	13.149	23.070	385	189.417
Personal remunerat homes a jornada completa	28.304	12.544	36.745	4.197	1.993	5.531	13.094	281	102.691
Personal remunerat dones a jornada completa	23.563	3.895	37.254	2.048	2.269	7.617	9.975	104	86.725
Personal remunerat total a jornada parcial	13.342	3.151	14.070	675	1.134	2.921	8.771	106	44.171
Personal remunerat homes a jornada parcial	3.702	1.884	5.443	323	291	789	2.380	59	14.872
Personal remunerat dones a jornada parcial	9.640	1.267	8.627	352	843	2.132	6.391	47	29.299
Personal remunerat equivalent a jornada completa	59.640	18.176	81.289	6.645	4.850	14.719	27.521	446	213.286
Hores treballades del personal remunerat	107.517	32.300	152.297	11.566	8.367	26.031	48.177	754	387.008

continua

2020								
Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(Excepte 96) Altres serveis	Total serveis
Personal ocupat mitjà	20.387	72.224	8.483	9.909	25.876	32.906	1.267	244.390
Personal ocupat a 30/09	21.133	83.848	7.975	10.003	25.489	32.901	1.222	255.181
Personal ocupat mitjà remunerat	16.877	63.486	7.132	4.893	15.888	27.206	508	196.069
Personal ocupat remunerat a 30/09	17.624	75.155	6.626	4.986	15.537	27.234	463	207.019
Personal ocupat mitjà no remunerat	3.510	8.739	1.352	5.016	9.988	5.700	759	48.321
Personal no remunerat a 30/09	3.509	8.693	1.349	5.016	9.952	5.666	759	48.162
Personal remunerat total a jornada completa	14.354	52.368	6.383	3.799	12.994	20.390	400	158.680
Personal remunerat homes a jornada completa	10.789	26.728	4.379	1.807	5.350	11.754	325	87.376
Personal remunerat dones a jornada completa	3.565	25.640	2.004	1.991	7.644	8.636	76	71.305
Personal remunerat total a jornada parcial	2.523	11.118	749	1.094	2.894	6.816	108	37.389
Personal remunerat homes a jornada parcial	1.477	4.480	345	390	832	1.637	64	12.231
Personal remunerat dones a jornada parcial	1.046	6.638	404	704	2.062	5.178	44	25.158
Personal remunerat equivalent a jornada completa	15.694	57.715	6.833	4.352	14.589	23.834	464	178.570
Hores treballades del personal remunerat	24.951	68.233	11.706	7.256	24.798	36.824	745	264.993

Font: IBESTAT, a partir de dades de l'INE. IBESTAT (2022). Enquesta anual de serveis. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/0eaa64a3-66ae-4474-97ea-a0b75f6dd9a8/309ce478-45ef-4c61-b11d-6caba5136976/ca/250001_TU01.px (Accedit: 18 juliol 2022)

Unitat: Nombre de persones i milers d'hores.

6

TURISME

6.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat dedicat a analitzar l'activitat turística, es presenten les principals variables de les Illes Balears referents a l'any 2021. S'ofereixen les dades desagregades per illes sempre que ha estat possible i, a fi de contextualitzar els resultats, es du a terme una comparativa geogràfica i temporal. En aquest segon cas i com s'ha fet en les edicions anteriors, juntament amb les dades del període de referència s'ofereixen les de l'any immediatament anterior. Ara bé, atesa l'excepcionalitat de l'any 2020, marcat per la pandèmia causada per la COVID-19, també s'ha incorporat a l'estudi la variació relativa al 2021 respecte a l'any 2019 a les taules en què aquesta ampliació no n'afecta la llegibilitat ni la interpretació.

Fonamentalment, s'ha estructurat el capítol en dos blocs de continguts. El primer està centrat en la demanda turística i s'hi analitzen el nombre de turistes, les pernoctacions i l'estada mitjana, així com la despesa efectuada pels visitants, entre altres variables. El segon bloc analitza l'oferta turística i ofereix les magnituds relacionades amb el nombre d'establiments, la planta oberta, el nombre de places i les empreses i els ocupats en les branques turístiques.

Quant als criteris metodològics, una bona part de les dades procedeixen de l'íbestat, així com de l'*Anuari del turisme de les Illes Balears*. La data d'extracció de les taules de l'íbestat és el 14 de maig de 2022, per la qual cosa les dades que es refereixen a l'any 2020 i al 2019 ja estan revisades i actualitzades i són definitives, i les del 2021 encara són provisionals i seran definitives en l'edició de la memòria del CES del 2022. Les dades que s'han tret del Directori d'empreses de l'INE (DIRCE) estan referides a l'1 de gener de cada any.

L'estacionalitat s'ha continuat analitzant considerant la seqüència temporal següent: temporada mitjana alta: de maig a octubre, i temporada mitjana baixa: de novembre a abril.

6.2.

**L'EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN
RELACIÓ AMB LES COMUNITATS
AUTÒNOMES COMPETIDORES EN
EL SEGMENT DE SOL I PLATJA EN
TURISME INTERNACIONAL**

Aquest apartat tracta de l'evolució del nombre de turistes internacionals en els dos darrers anys i respecte a les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com

a principals comunitats autònomes competidores de les Balears,¹ que són Catalunya, les Canàries, Andalusia i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir de l'Enquesta de moviments turístics en frontera (FRONTUR) als turistes estrangers. Cal recordar que la pandèmia ha incidit en el turisme internacional de totes les regions, i de manera especialment destacada a les Illes Balears. Ara bé, el revifament del 2021 és molt notable a l'arxipèlag balear, atès que no tan sols es recupera part del terreny perdut, sinó que també es posiciona com la comunitat capdavantera en nombre de turistes estrangers.

Pel que fa al turisme internacional, Espanya arriba als 31,3 milions de turistes, cosa que representa un increment del 64,4 %. Les Balears, amb 6,3 milions, presenten un augment molt més elevat i pràcticament quadruplica els valors del 2020 (un 267 %). Aquest increment tan important a les Illes Balears fa, per una banda, que el nombre de turistes estrangers de les Illes Balears sigui el més alt de totes les comunitats autònomes, i, per altra part, que el nivell en comparació amb el 2019 també sigui el més alt i que les Illes Balears sigui la regió que més s'acosta a recuperar la meitat dels turistes forans previs a la pandèmia. El pes que representa l'arxipèlag balear sobre el total passa d'un 9 % el 2020 a més d'un 20 % el 2021, quan el 2019 era del 16 %. Catalunya, que és la comunitat autònoma que rep el nombre més alt de turistes estrangers després de les Illes Balears, presenta un augment del

48,6 % i es queda per sota dels 6 milions. El 2021, les Canàries ocupen el tercer lloc en el rànking del nombre de turistes estrangers i també superen els 5 milions de visitants internacionals. El 2021, l'arxipèlag espanyol més meridional té un increment relatiu del 38,9 % interanual, que malgrat això queda en un -60 % en comparació amb el 2019. Andalusia i la Comunitat Valenciana, amb increments en el nombre de turistes inferiors al 60 %, mantenen el pes dins el total (aproximadament un 14 % ambdues) (vegeu el quadre I-6.1).

Quant als diferencials de creixement respecte a la mitjana espanyola, destaca l'increment més gran de les Illes Balears, com s'ha comentat en el paràgraf anterior (202,9 punts percentuals). La resta de regions presenten diferencials negatius, i la reducció més destacada és la de les comunitats que no són turístiques (-36 punts). Les Canàries i Catalunya també creixen significativament per sota de la mitjana (-25,6 punts i -15,8 punts respectivament). Andalusia i la Comunitat Valenciana tanquen la llista per sobre dels -10 punts (vegeu el gràfic I-6.1).

Per analitzar la desestacionalització, s'han de considerar dos fets que distorsionen els resultats. Per una part, els mesos de gener i febrer del 2020, els quals corresponen a la temporada mitjana baixa, foren anteriors a l'esclat de la pandèmia, la qual cosa provocà una millora artificial del pes de la temporada mitjana baixa a totes les regions. En segon lloc, la temporada del 2021 començà d'una forma més suau del que és habitual. Per exemple, normalment el mes amb més turistes és el juliol, en què se sol triplicar la xifra de l'abril. El 2021, també ha estat el mes amb més visitants

1. Vegeu: CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE LES ILLES BALEARS (2005). *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears*. Disponible a: <https://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=NTCS-0146Z1373&id=373> (Accedit: 2 setembre 2022).

internacionals, però 11 vegades superior a la xifra de l'abril. Així les coses, totes les comunitats autònomes tenen pitjors comportaments en termes de desestacionalització. La que té el major diferencial és les Illes Balears, amb -18,4 punts, davant els -35,5 punts de la mitjana espanyola. Les Canàries tenen el percentatge més alt del turisme total internacional en temporada baixa, tot i que cal recordar que la definició dels mesos de temporada baixa feta per a les Balears són en realitat els mesos de temporada alta per a l'arxipèlag canari. No obstant això, les Illes Balears, amb un pes de la temporada baixa del 8 %, és la regió on menys pesa (vegeu el gràfic I-6.2).

milions de pernoctacions (el 27 % restant), es mostra una mica més àton, malgrat que també augmenta significativament quant a les estades en termes interanuals un 63,8 % (vegeu el quadre I-6.2).

Mallorca acull el 67,8 % del total d'estades (67,0 % l'any anterior). Amb 42,6 milions, presenta un creixement insular del 168,4 %, 3 punts per sobre de la mitjana regional. D'aquestes estades, 34,7 milions (81 %) les han fet visitants estrangers, amb un creixement del 232,6 % (gairebé 14 punts per sota de la mitjana regional), i 7,9 milions (19 %) les han fetes visitants espanyols, amb un creixement del 45,4 % (-18,4 punts per sota de la mitjana regional) (vegeu el gràfic I-6.3).

6.3.

LA DEMANDA TURÍSTICA A LES ILLES BALEARS

6.3.1. ANÀLISI DELS PRINCIPALS INDICADORS DE DEMANDA: ESTADES TOTALES, ESTADA MITJANA I TURISTES

6.3.1.1. Estades

El 2021, el total d'estades a les Illes Balears supera els 62 milions, una xifra molt superior als 23,6 de l'any anterior, però força per sota de les més de 109 milions del 2019. Aquestes xifres impliquen en termes relatius un increment del 165,4 % interanual i un descens del -42,5 % respecte al 2019. De les estades del 2021, 45,6 milions (73 %) han correspost a turistes estrangers, amb un increment del 246,4 %. Davant aquest dinamisme del turisme estranger, el turisme domèstic, amb 17,2

Menorca ha tingut, amb 7,6 milions, el 12,1 % del total d'estades balears, amb un creixement interanual del 92,6 % (72,8 punts per sota de la mitjana regional). D'aquest nombre, 2,6 milions (35 %) són estades de turistes estrangers, amb un creixement del 196,7 % respecte al 2020 (49,7 punts per sota de la mitjana regional). Les altres gairebé 5,0 milions d'estades (65 %) han estat fetes per espanyols, amb un creixement del 62,2 % (1,6 punts per sota de la mitjana regional).

Les Pitiüses, amb 12,6 milions d'estades i el 20,1 % del total balear, han experimentat la pujada més forta: el 228 % respecte al 2020. D'aquesta quantitat, 8,3 milions (66 %) són estades d'estrangers, amb un creixement d'un 348,4 % (102 punts per sobre de la mitjana balear), mentre que 4,3 milions (34 %) d'estades domèstiques pugen un 116,4 % (52,6 punts per sobre de la mitjana balear).

QUADRE I-6.1. TURISTES DE LES ILLES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES D'ESPANYA. COMPETIDORS EN TURISME INTERNACIONAL (2020-2021)

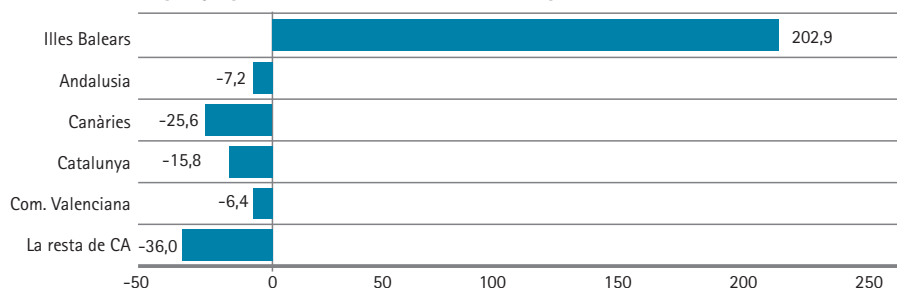
2020										
	Total		Temporada mitjana alta				Temporada mitjana baixa			
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre CA
Espanya	18.933.103	100%	7.269.670	100%	38%	11.663.433	100%	62%		
Illes Balears	1.721.123	9%	1.273.811	18%	74%	447.312	4%	26%		
Andalusia	2.700.612	14%	1.060.401	15%	39%	1.640.211	14%	61%		
Illes Canàries	3.787.228	20%	688.551	9%	18%	3.098.677	27%	82%		
Catalunya	3.870.260	20%	1.478.280	20%	38%	2.391.980	21%	62%		
Com. Valenciana	2.542.759	13%	1.206.772	17%	47%	1.335.987	11%	53%		
La resta de CA	4.311.118	23%	1.561.854	21%	36%	2.749.264	24%	64%		

2021										
	Total		Temporada mitjana alta				Temporada mitjana baixa			
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total	% de variació 2021-2019 Total
Espanya	31.133.751	100%	22.991.769	100%	74%	8.141.982	100%	26%	64,4	-62,7
Illes Balears	6.323.241	20%	5.841.812	25%	92%	481.429	6%	8%	267,4	-53,8
Andalusia	4.246.020	14%	3.215.129	14%	76%	1.030.891	13%	24%	57,2	-64,7
Canàries	5.258.644	17%	2.971.578	13%	57%	2.287.066	28%	43%	38,9	-60,0
Catalunya	5.750.864	18%	4.268.358	19%	74%	1.482.506	18%	26%	48,6	-70,3
Com. Valenciana	4.019.445	13%	3.056.537	13%	76%	962.908	12%	24%	58,1	-57,8
La resta de CA	5.535.538	18%	3.638.356	16%	66%	1.897.182	23%	34%	28,4	-64,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-fron-tur/043d7774-cd6c-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.1.

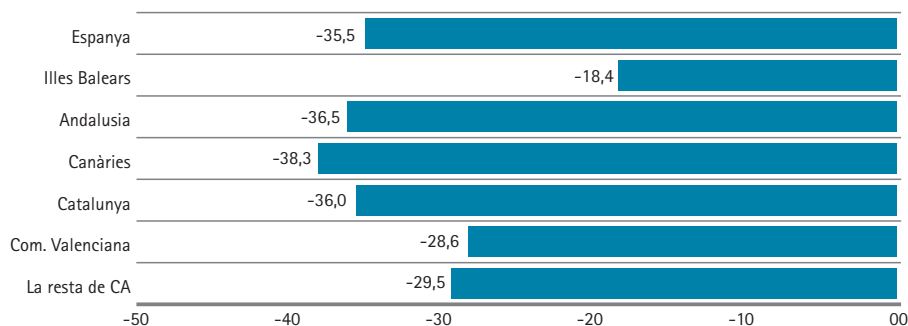
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.2.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per comunitats autònomes competidores (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

6.3.1.2. Estada mitjana

Malgrat els augments que s'han produït en el nombre de pernoctacions, tal com hem vist en el punt anterior, l'estada mitjana dels turistes no es veu tan afectada, perquè el nombre de turistes també augmenta amb una intensitat semblant.

El 2021, l'estada mitjana a les Illes Balears se situa en 7,2 dies, amb una caiguda del

4,8 %. L'estada mitjana dels turistes amb nacionalitat estrangera també ha estat de 7,2 dies, amb un decreixement d'un 5,7 %, i, en el cas dels espanyols, ha estat de 7,3 dies, amb un decreixement d'un 3,5 % (vegeu el quadre I-6.3).

L'estada mitjana a Mallorca ha estat de 7,4 dies (0,2 dies per sobre de la mitjana regional), amb una escurçada del 5,5 % (0,6 punts per sota del creixement regional).

QUADRE I-6.2. ESTADES DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2020-2021)

2020

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa
Illes Balears	23.648.963	100%	18.086.369	76%	5.562.594	24%
Espanya (altres CA)	10.487.482	44%	8.126.608	77%	2.360.874	23%
Estranger	13.161.481	56%	9.959.760	76%	3.201.721	24%
Mallorca	15.857.954	100%	11.161.321	70%	4.696.633	30%
Espanya (altres CA)	5.435.571	34%	3.740.893	69%	1.694.678	31%
Estranger	10.422.382	66%	7.420.427	71%	3.001.955	29%
Menorca	3.949.138	100%	3.562.650	90%	386.488	10%
Espanya (altres CA)	3.057.106	77%	2.719.621	89%	337.485	11%
Estranger	892.032	23%	843.029	95%	49.003	5%
Eivissa-Formentera	3.841.869	100%	3.362.397	88%	479.472	12%
Espanya (altres CA)	1.994.802	52%	1.666.091	84%	328.711	16%
Estranger	1.847.067	48%	1.696.305	92%	150.762	8%

continua

2021										% de variació 2021-2020			% de variació 2021-2019	
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Total
Illes Balears	62.768.073	100%	56.575.782	90%	6.192.291	10%	165,4	212,8	11,3	-42,5				
Espanya (altres CA)	17.176.183	27%	15.137.397	88%	2.038.786	12%	63,8	86,3	-13,6	-2,8				
Estranger	45.591.888	73%	41.438.383	91%	4.153.505	9%	246,4	316,1	29,7	-50,2				
Mallorca	42.563.424	100%	37.368.250	88%	5.195.174	12%	168,4	234,8	10,6	-46,0				
Espanya (altres CA)	7.901.154	19%	6.404.976	81%	1.496.178	19%	45,4	71,2	-11,7	-20,3				
Estranger	34.662.270	81%	30.963.274	89%	3.698.996	11%	232,6	317,3	23,2	-49,7				
Menorca	7.605.723	100%	7.310.586	96%	295.137	4%	92,6	105,2	-23,6	-29,2				
Espanya (altres CA)	4.958.906	65%	4.734.337	95%	224.569	5%	62,2	74,1	-33,5	28,2				
Estranger	2.646.817	35%	2.576.247	97%	70.570	3%	196,7	205,6	44,0	-61,5				
Eivissa-Formentera	12.598.927	100%	11.896.946	94%	701.981	6%	227,9	253,8	46,4	-36,2				
Espanya (altres CA)	4.316.123	34%	3.998.083	93%	318.040	7%	116,4	140,0	-3,2	10,7				
Estranger	8.282.803	66%	7.898.863	95%	383.940	5%	348,4	365,7	154,7	-47,7				

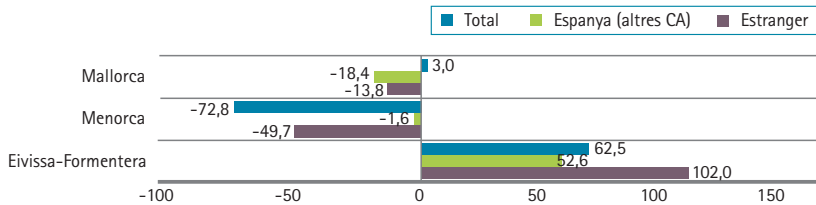
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://lbestat.caib.es/lbestat/page?p=px_tablas&model=d=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

QUADRE I-6.3. ESTADES MITJANES DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2020-2021)										
	2020			2021			% de variació 2021-2020			% de variació 2021-2019 Total
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears	7,6	8,0	6,6	7,2	7,1	8,0	-4,8	-10,2	21,9	8,8
Espanya (altres CA)	7,5	8,1	6,0	7,3	7,3	7,1	-3,5	-10,5	18,6	13,6
Estranger	7,6	7,8	7,2	7,2	7,1	8,6	-5,7	-9,3	20,5	7,7
Mallorca	7,8	8,3	6,7	7,4	7,3	8,1	-5,5	-12,9	20,3	10,9
Espanya (altres CA)	7,5	8,4	6,0	7,3	7,3	7,1	-2,9	-13,4	18,5	15,9
Estranger	8,0	8,3	7,2	7,4	7,3	8,6	-7,2	-12,6	18,6	10,3
Menorca	8,8	9,0	7,1	7,6	7,6	7,4	-13,0	-15,1	4,2	3,0
Espanya (altres CA)	8,8	9,1	6,9	7,9	7,9	7,4	-10,1	-12,8	7,1	13,9
Estranger	8,6	8,7	8,2	7,1	7,1	7,2	-17,4	-17,7	-11,9	-7,2
Eivissa-Formentera	6,1	6,2	5,4	6,6	6,5	8,2	7,9	4,7	50,5	4,6
Espanya (altres CA)	6,3	6,5	5,2	6,6	6,6	6,8	6,2	1,8	31,4	6,5
Estranger	6,0	6,0	6,0	6,6	6,5	9,8	10,0	8,3	62,7	3,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.3.

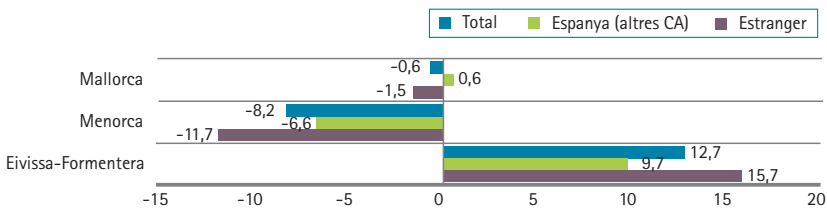
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de les estades respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&modeld=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.4.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de les estades mitjanes dels turistes respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&modeld=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

L'estada mitjana dels estrangers ha estat de 7,4 dies, amb un decreixement del 7,2 % (1,5 punts per sota de la taxa regional). Quant al turisme domèstic, l'estada mitjana ha estat de 7,3 dies, amb un decreixement del 2,9 % (0,6 punts més que el creixement regional) (vegeu els gràfics I-6.4 i I-6.5).

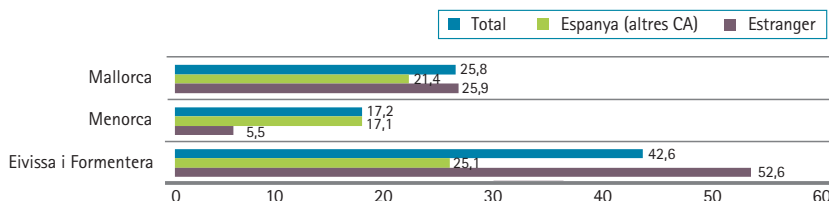
L'estada mitjana a Menorca ha estat de 7,6 dies (0,4 dies per sobre de la mitjana regional), amb un decrement d'un 13 % (8,2 punts per sota del creixement regional). L'estada mitjana del turisme estranger ha estat de 7,1 dies, amb un decreixement d'un 17,4 % (11,7 punts per sota del crei-

xement regional), i de 7,9 dies en el cas del turisme domèstic, amb un decreixement d'un 10,1 % (6,6 punts per sota del creixement regional).

L'estada mitjana a les Pitiüses ha estat de 6,6 dies (0,6 dies més curta que la mitjana regional), amb un augment del 7,9 %. L'estada mitjana dels turistes amb nacionalitat diferent de l'espanyola ha estat de 6,6 dies, amb un creixement del 10 % (15,7 punts per sobre del creixement regional), i de 6,6 dies en el cas dels espanyols, amb un creixement del 6,2 % (9,7 punts per sobre del creixement regional).

Gràfic I-6.5.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes de les taxes de creixement de les estades mitjanes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total del les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

6.3.1.3. Nombre de turistes

El total de turistes a les Illes Balears el 2021 s'acosta als 8,7 milions, amb una reducció del 47,2 % respecte al 2019, però amb un increment del 179 % interanual. Els turistes internacionals són els que més contribueixen a aquest augment respecte al 2020, amb un 267,4 %, i assolixen la xifra de 6,3 milions (el 73 % del total). Els 2,4 milions restants (27 %), que són els turistes amb nacionalitat espanyola, presenten també un creixement de gairebé el 70 % (vegeu el quadre I-6.4).

Mallorca ha acollit el 66,6 % del total de turistes: 5,8 milions. Presenta un creixement d'un 184 % (5 punts per sobre de la mitjana regional). D'aquests turistes, 4,7 milions són estrangers (81 %), amb un creixement del 258,5 % (8,9 punts per sota del creixement regional), i el 19 % són espanyols, amb un creixement del 49,7 % (20 punts per davall del creixement regional) (vegeu el gràfic I-6.6).

Menorca ha acollit l'11,5 % del total de turistes: 997.000. Presenta un creixement d'un 121,4 % (57,6 punts per sota de la

mitjana regional). D'aquests turistes, 371 mil tenen nacionalitat estrangera (37 %), amb un creixement d'un 259,2 % (8,2 punts per sota del creixement regional), i el 63 % tenen nacionalitat espanyola, amb un creixement del 80,4 % (10,7 punts per sobre del creixement regional mitjà).

Les Pitiüses, que han acollit el 22 % del total de turistes, 1,9 milions, presenten un creixement d'un 204 % (25,1 punts per sobre de la mitjana regional). D'aquests turistes, 1,3 milions són estrangers (66 %), amb un creixement d'un 307,6 % (40 punts per sobre del creixement regional). El 34 % de turistes són espanyols, amb un creixement del 103,7 % (33,9 punts per sobre del creixement regional).

6.3.2. ANÀLISI DE L'ESTACIONALITAT DE LA DEMANDA

6.3.2.1. Evolució del pes de la temporada mitjana baixa sobre el total anual

L'aportació al total anual que té la temporada mitjana baixa (novembre-abril) és un indicador de la desestacionalització del

mercat turístic. En aquest apartat s'analitza el diferencial del pes del 2020 respecte al pes del 2019. Aquesta magnitud es pot calcular en relació amb les estades o bé amb el nombre de turistes arribats.

Quant a les Illes Balears i pel que fa a la millora de l'estacionalitat de les estades, la recuperació ha conduït a increments més destacats en la temporada alta que en la mitjana baixa. Així, hi ha hagut una caiguda en el diferencial en punts percentuals del pes en la temporada mitjana baixa, amb un empitjorament de 13,7 punts. Aquest repunt de l'estacionalitat es dona per mor tant del turisme estranger, amb -15,2 punts, com del nacional, -10,6 punts (vegeu el gràfic I-6.7).

Mallorca empitjora quant a l'estacionalitat de les estades en 17,4 punts, a causa de les estades tant dels turistes de nacionalitat estrangera (18,1 punts menys) com dels de nacionalitat espanyola (12,2 punts menys). Menorca no empitjora tant en termes d'estacionalitat (-5,9 punts), amb un decrement de 6,5 punts pel que fa a estades d'espanyols i d'un descens de 2,8 punts quant a les estades d'estrangers. Les Pitiüses presenten un retrocés similar al de Menorca, ja que cau el pes de la temporada baixa 6,9 punts, i aquest fet es dona també en les estades d'estrangers (-3,5 punts) i en les dels espanyols (-9,1 punts).

En relació amb l'anàlisi de l'estacionalitat del nombre de turistes, les conclusions són similars a les de les estades, amb diferències lleugeres d'intensitat. Així, el pes de la quantitat de turistes que han visitat les Illes Balears els mesos de temporada mitjana baixa cau el 2021 uns 18,2 punts espec-

te al 2020. Una altra vegada, el descens es reparteix entre els estrangers (-18,4 punts) i els espanyols, que també agreugen l'estacionalitat (-16,2 p. p) (vegeu el gràfic I-6.8).

Amb referència a l'evolució de l'estacionalitat dels turistes per illes, Mallorca experimenta un empitjorament de 23,2 punts pel que fa a la temporada mitjana baixa, que és pràcticament el mateix retrocés que presenten els estrangers (-22,6 punts) i els espanyols (-19,6 punts). Com passa en les estades, Menorca empitjora l'estacionalitat, però en menor mesura (el pes de la temporada mitjana baixa es troba 8,1 punts per sota del 2020). La reducció dels estrangers (-3,2 punts) és més suau que la dels espanyols (-9,2 punts). Eivissa i Formentera cedeixen en termes relatius la temporada mitjana baixa, amb un descens del pes de 9,6 punts, i un empitjorament focalitzat en els espanyols (-12,6 punts), però també impulsat pels estrangers (-5,0 punts).

6.3.2.2. Índex de Gini de les estades i del nombre de turistes

L'índex de Gini és un coeficient que mesura la concentració d'un conjunt de dades. Pot prendre qualsevol valor entre 0 i 1 i augmenta a mesura que s'incrementa la concentració. Per tant, l'índex de Gini és igual a 0 quan la magnitud de referència es reparteix per igual a totes les observacions (en el cas, per exemple, del nombre de turistes segons els mesos de l'any significaria l'absència d'estacionalitat). L'altre extrem, és a dir, si l'índex de Gini pren el valor 1, implica la màxima concentració (tots els turistes estarien concentrats en un sol mes i, per tant, l'estacionalitat seria màxima).

QUADRE I-6.4. TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2020-2021)

2020

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa
Illes Balears	3.115.071	100%	2.272.421	73%	842.650	27%
Espanya (altres CA)	1.393.947	45%	998.609	72%	395.338	28%
Estranger	1.721.123	55%	1.273.811	74%	447.312	26%
Mallorca	2.036.570	100%	1.336.811	66%	699.759	34%
Espanya (altres CA)	727.680	36%	444.088	61%	283.592	39%
Estranger	1.308.888	64%	892.721	68%	416.167	32%
Menorca	450.390	100%	395.791	88%	54.599	12%
Espanya (altres CA)	347.175	77%	298.579	86%	48.596	14%
Estranger	103.215	23%	97.212	94%	6.003	6%
Eivissa-Formentera	628.110	100%	539.819	86%	88.291	14%
Espanya (altres CA)	319.091	51%	255.941	80%	63.150	20%
Estranger	309.021	49%	283.879	92%	25.142	8%

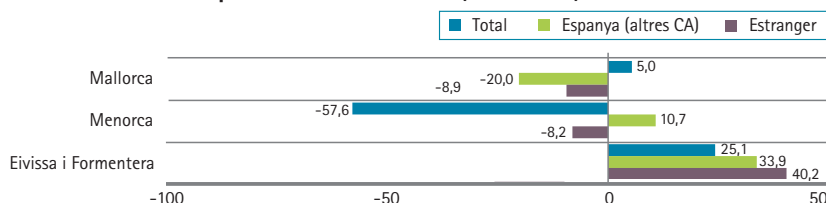
continua

	2021						% de variació 2021-2020			% de variació 2021-2019	
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	
Illes Balears	8.688.986	100%	7.919.583	91%	769.403	9%	178,9	248,5	-8,7	-47,2	
Espanya (altres CA)	2.365.744	27%	2.077.770	88%	287.974	12%	69,7	108,1	-27,2	-14,4	
Estranger	6.323.241	73%	5.841.812	92%	481.429	8%	267,4	358,6	7,6	-53,8	
Mallorca	5.782.519	100%	5.139.012	89%	643.507	11%	183,9	284,4	-8,0	-51,3	
Espanya (altres CA)	1.089.665	19%	878.406	81%	211.259	19%	49,7	97,8	-25,5	-31,2	
Estranger	4.692.855	81%	4.260.606	91%	432.249	9%	258,5	377,3	3,9	-54,4	
Menorca	997.000	100%	956.984	96%	40.016	4%	121,4	141,8	-26,7	-31,3	
Espanya (altres CA)	626.212	63%	596.012	95%	30.200	5%	80,4	99,6	-37,9	12,6	
Estranger	370.787	37%	360.970	97%	9.817	3%	259,2	271,3	63,5	-58,5	
Eivissa-Formentera	1.909.466	100%	1.823.588	96%	85.878	4%	204,0	237,8	-2,7	-39,0	
Espanya (altres CA)	649.866	34%	603.351	93%	46.515	7%	103,7	135,7	-26,3	3,9	
Estranger	1.259.600	66%	1.220.237	97%	39.363	3%	307,6	329,8	56,6	-49,7	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxes-turistes-fron-tur/043c7774-cd6c-4363-929a-703aa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.6.

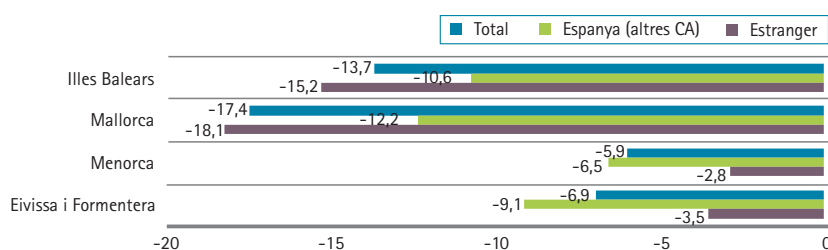
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels turistes respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.7.

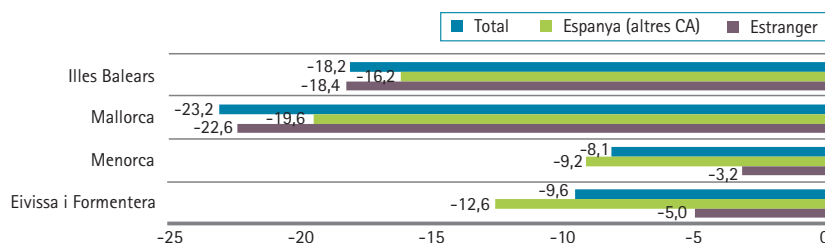
Diferències en punts percentuals de l'increment del pes de les estades de la temporada mitjana baixa sobre el total per illes (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.8.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per illes (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

QUADRE I-6.5. ÍNDEX DE GINI DE LES ESTADES I ELS TURISTES (2020-2021)

	2020		2021		% de variació 2021-2020		% de variació 2021-2019	
	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes
Illes Balears	0,57	0,56	0,51	0,53	-9,4	-5,3	22,4	31,3
Espanya (altres CA)	0,56	0,52	0,54	0,53	-3,7	1,7	54,4	87,1
Estranger	0,60	0,60	0,51	0,53	-14,9	-12,7	16,4	23,9
Mallorca	0,54	0,53	0,48	0,49	-10,9	-8,2	23,9	33,2
Espanya (altres CA)	0,51	0,47	0,45	0,44	-12,2	-6,8	56,7	111,1
Estranger	0,58	0,59	0,49	0,50	-16,3	-14,6	20,4	28,0
Menorca	0,67	0,65	0,64	0,63	-4,5	-3,1	16,1	19,9
Espanya (altres CA)	0,65	0,63	0,65	0,63	-0,7	0,8	23,1	35,7
Estranger	0,73	0,74	0,63	0,63	-13,2	-14,1	10,9	11,1
Eivissa-Formentera	0,63	0,63	0,57	0,59	-8,8	-7,5	17,4	24,9
Espanya (altres CA)	0,59	0,58	0,59	0,60	1,5	3,5	67,9	85,0
Estranger	0,69	0,70	0,56	0,58	-18,4	-16,2	7,7	15,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Ateses les estades dels turistes, el 2021 l'índex de Gini a les Illes Balears és 0,51. L'estacionalitat de les pernoctacions estrangeres és més baixa que la dels espanyols, ja que en el primer cas queda en 0,51, mentre que en el segon arriba a 0,54. A fi de contextualitzar aquests resultats, es pot comparar amb l'índex de Gini de les pernoctacions d'estrangers a Espanya, que queda en el 0,4. L'índex ha descendit en la majoria de casos respecte al 2020, a causa de la nul·la activitat turística que es donà els mesos d'abril i maig del 2020, que concentrà les estades en la resta de mesos. La comparativa amb el 2019 accentua l'estacionalitat en termes generals (vegeu el quadre I-6.5).

Quant a l'anàlisi regional, Mallorca és l'illa de les Balears on el nivell d'estacionalitat de les estades és més baix (igual a 0,48), tant pel que fa a les estades dels estrangers (0,49) com a les dels espanyols (0,45). Pels motius explicats en el paràgraf anterior, cau l'estacionalitat (un 10,9 %), amb especial incidència en les nits dels estrangers (-16,3 %).

Menorca presenta els diferencials d'estacionalitat més elevats i supera la mitjana balear en més de 13 punts, tot i que respecte al 2020 cau un 4,5 %. A l'illa més septentrional els índexs de les estades tant dels espanyols com dels estrangers superen el 0,6 (0,65 i 0,63 respectivament), i en

ambdós casos el descens de l'estacionalitat respecte al 2020 és inferior a la mitjana balear.

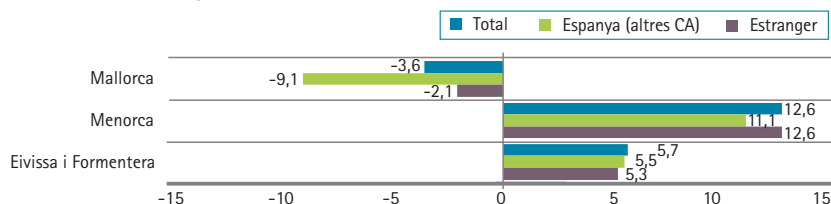
L'arxipèlag pitiús presenta un nivell d'estacionalitat de 6 punts per sobre de la mitjana de les Illes Balears i queda en 0,57. Les estades dels espanyols són menys concentrades (0,59) que les dels estrangers (0,56), i són les úniques que pugen interanualment (vegeu els gràfics I-6.9 i I-6.10).

L'estacionalitat del nombre de turistes és similar a la de les estades, si bé es poden fer alguns comentaris al respecte. Així com

l'estacionalitat de les estades s'ha suavitzat el 2021, també ho ha fet la del nombre de turistes, la qual cedeix un 5,3 % pel que fa al 2020. En relació el 2019, encara n'hi ha una concentració més elevada (31,3 %). Històricament, a totes les Balears la concentració de les estades és més alta que la del nombre de turistes, ja que l'estada mitjana els mesos de maig a octubre sol ser més llarga que en la temporada mitjana baixa, tal com s'ha vist a l'apartat 6.3.1.2. D'ençà de la interferència de la COVID-19, aquesta tònica general ha quedat més difuminada, ja que s'ha romput la típica estacionalitat que es registrava a les sèries turístiques.

Gràfic I-6.9.

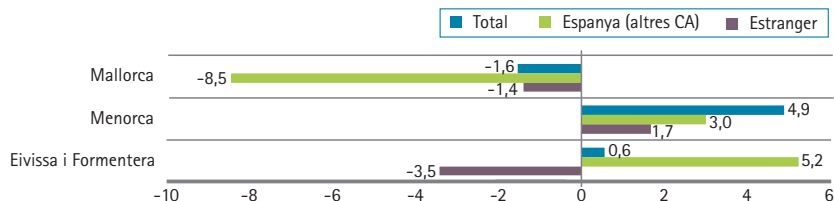
Diferències en punts percentuals de l'índex de Gini de les estades de cada illa respecte a l'índex de les Illes Balears (2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.10.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

6.3.3. TURISTES PER PAÍS DE RESIDÈNCIA, TIPUS D'ALLOTJAMENT I ESTACIONALITAT

6.3.3.1. Turistes a les Illes Balears per nacionalitat, tipus d'allotjament i estacionalitat

El total de turistes a les Illes Balears ha estat de 8,7 milions, més del doble que els 3,1 del 2020, però poc més de la meitat dels més de 16 milions que vingueren el 2019. L'augment de turistes s'ha donat exclusivament en temporada mitjana alta (248,8 %), ja que en temporada mitjana baixa la variació és del -8,7 %, atès que els mesos de gener i febrer del 2020 són previs a la pandèmia. Els espanyols representen el 27 % del total de turistes, amb 2,4 milions, mentre que l'any anterior arribaren al 45 %. Els estrangers, amb 6,3 milions de turistes, representen el 73 % restant, dels quals els alemanys, amb 2,3 milions, representen el 27 %; els britànics, amb un milió, representen només el 12 % (el 2020 el seu pes era només del 7 %); els francesos i els italians, que conjuntament

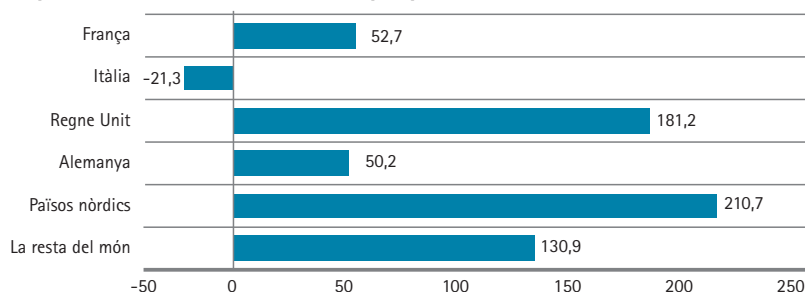
sumen 900.000 turistes, representen el 7 % i el 3 % respectivament; els nòrdics tenen un pes del 4 %, i la resta de nacionalitats, amb 1,7 milions turistes, representen el 20 % restant (vegeu el quadre IA-6.1).

Per creixements diferencials, destaquen els països nòrdics, amb 210,7 punts, però a poca distància hi ha el Regne Unit (181,2 punts de diferencial de creixement) i resta de mercats emissors (130,9 punts). Al costat negatiu sols hi ha el cas d'Itàlia, amb un diferencial de -12,6 punts (vegeu el gràfic I-6.11).

Com s'ha comentat amb anterioritat, l'estacionalitat empitjora significativament per la recuperació de l'activitat turística. En aquest sentit, empitjora l'estacionalitat dels turistes d'Alemanya (-23,4 punts) i dels països nòrdics (-24,0 punts). França i Itàlia són els mercats en què la intensificació de l'estacionalitat és menys forta: -4,9 punts i -5,6 punts respectivament (vegeu el gràfic I-6.12).

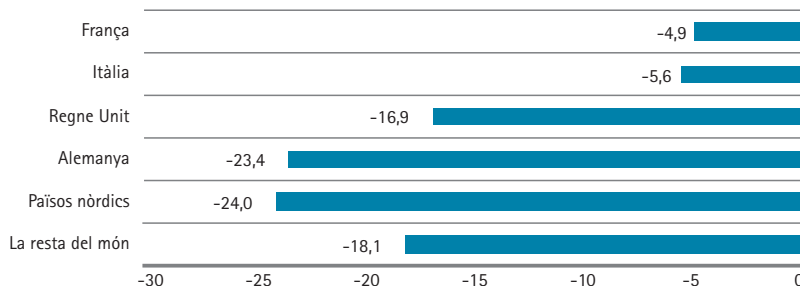
Gràfic I-6.11.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.12.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes estrangers de la temporada mitjana baixa sobre el total per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Per creixement diferencial respecte a la mitjana regional, destaca la forta pujada dels allotjaments que tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, amb 66,2 punts; per contra, cauen -108,1 punts els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments (vegeu el gràfic I-6.13).

La temporada mitjana baixa ha perdut pes tant en els allotjaments de mercat, amb -14,5 punts, com en els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, amb -17,9 punts (vegeu el gràfic I-6.14).

Turistes per illes, per nacionalitat, tipus d'allotjament i estacionalitat**Mallorca**

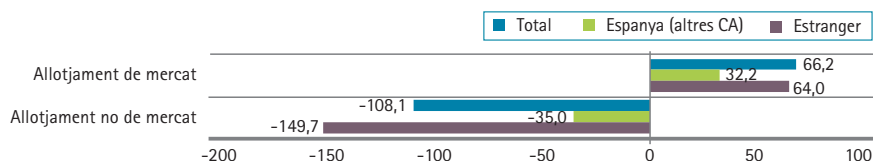
El 2021, el total de turistes a Mallorca ha estat de 5,8 milions, un creixement d'un 184,6 %, el segon més elevat de totes les

illes. Cal destacar l'augment de turistes en temporada mitjana alta, amb un 285,5 %, mentre que en temporada mitjana baixa s'ha registrat un descens d'un -8,0 %.

S'han allotjat en establiments amb reglamentació 4,4 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels i similars 3,5 milions, el 60 % del total a l'illa, mentre que el 2020 el pes fou del 43 %, i un decreixement del 57,9 % respecte al 2019. Els turistes que han triat allotjaments de lloguer sumen 844,6 milers, el 15 % del total, amb un guany d'un punt respecte a l'any anterior i un decreixement del 35,6 % en relació amb el 2019. En altres allotjaments de mercat hi han pernoctat 97.885 turistes, el 2 % del total, de manera que es manté el pes en relació amb l'any anterior i un decreixement del 54,9 % respecte a dos anys ençà. En total, representen el 76 % (18 punts més que el 2020), amb un creixement de 272,3 % interanual i una caiguda del 55 % respecte al 2019 (vegeu el quadre IA-6.2).

Gràfic I-6.13.

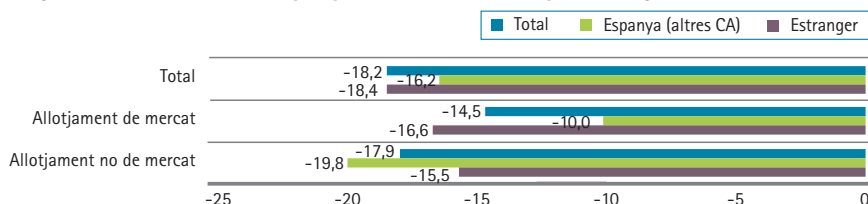
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a les Illes Balears per país de residència i tipus d'allotjament (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.14.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per país de residència i tipus d'allotjament (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

El 24 % restant (18 punts menys que el 2020) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 62,2 % respecte al 2020 i decreixement del 33,6 % en comparació amb el 2019). Es tracta d'1,4 milions de turistes, dels quals prop de 875 milers (creixement del 45,6 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 15 % del total), i mig milió, en habitatges de propietat (el 9 % del total, amb 3 punts menys que l'any anterior), amb una variació del 102,2 %.

Pel que fa al creixement de la mitjana regional, destaca el millor comportament dels allotjaments de mercat a Mallorca,

amb 27,3 punts per sobre, mentre que els allotjaments de no mercat han empitjorat 8,5 punts (vegeu el gràfic I-6.15).

Amb referència a l'evolució de l'estacionalitat en temporada mitjana baixa, el pitjor comportament s'ha produït en els allotjaments de mercat, amb 21,2 punts per sota, i la caiguda en els allotjaments de no mercat ha estat de 17,5 punts (vegeu el gràfic I-6.16).

Menorca

El total de turistes a Menorca ha estat de 982,7 milers. Per tant, el 2021 ha pujat un 118,2 %, la xifra més modesta de l'arxipè-

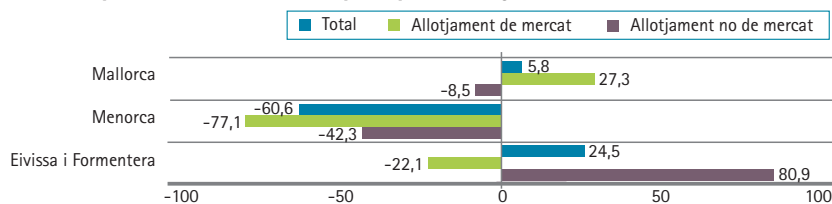
lag balear. Cal fer ressaltar, en canvi, que en comparació amb el 2019 el nombre de turistes només està un 32,2 % per sota. Aquest fet fa que Menorca sigui l'illa que encapçali la recuperació turística.

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 776,6 milers de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 515.350 turistes, el 52 % del total a l'illa, amb un guany de 12 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 186,7 % (un -39,4 % en comparació

amb el 2019); en allotjaments de lloguer, 233 mil turistes, el 24 % del total, amb un guany de 2 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 133,3 % (només un -17,1 % que dos anys enrere). Han triat altres allotjaments de mercat uns 28.000 turistes, el 3 % del total, un punt més que l'any anterior i un creixement del 175 %; respecte al 2019, és d'un 36,2 % per sobre. En total, representen el 79 % (15 punts més que el 2020), amb un creixement d'un 168 % (-32,6 % de variació en relació amb el 2019).

Gràfic I-6.15.

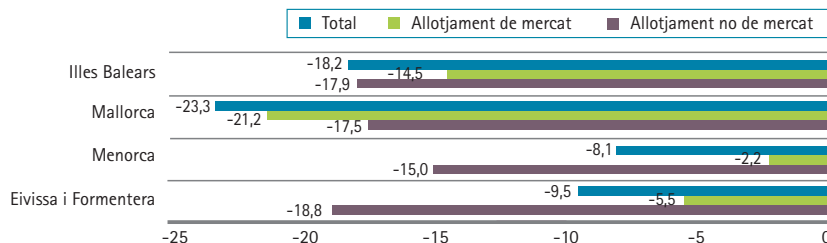
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels turistes respecte a les Illes Balears per tipus d'allotjament (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.16.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per illes i tipus d'allotjament (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

El 21 % restant (15 punts menys que el 2020) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 28,4 %). Es tracta de 206.099 turistes, dels quals 121 mil (creixement del 25,7 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 12 % del total, nou punts menys que l'any anterior), i 85.069, en habitatges de propietat (el 9 % del total, 5 punts menys que l'any anterior), amb una variació del 32,5 %.

Quant al creixement de la mitjana regional, destaca Menorca pel pitjor comportament tant dels allotjaments de mercat, amb 77,1 punts menys, com dels allotjaments de no mercat, amb 42,3 punts per sota de la mitjana balear. Cal recordar que Menorca fou l'illa que patí amb menys intensitat els efectes de la pandèmia en termes turístics, per la qual cosa els resultats relatius són inferiors a la mitjana, com es pot veure.

Pel que fa a l'estacionalitat en temporada mitjana baixa, els allotjaments de mercat pràcticament mantenen el nivell, amb només 2,2 punts per sota, mentre que els allotjaments de no mercat cauen amb més força, -15 punts.

Pitiüses

El total de turistes a Eivissa i Formentera ha estat d'1,9 milions; per tant, el 2021 ha crescut un 203,3 %, això és, s'ha triplicat el nombre de turistes. La pujada ha tingut lloc en temporada mitjana alta (amb el 237 %), i la temporada mitjana baixa presenta el retrocés més suau de l'arxipèlag (cau un 2,7 %). En comparació amb el 2019, la reducció del nombre de turistes és d'un 39,1 %.

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 1,5 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 1,1 milions, el 57 % del total a l'arxipèlag pitiús, amb un avanç de 5 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 246,8 %; en allotjaments de lloguer, 342.660 turistes, el 18 % del total, amb una caiguda d'un punt respecte a l'any anterior i un creixement del 241,3 %, i en altres allotjaments de mercat, 41.319 turistes, el 2 % del total, amb 1 punt menys que l'any anterior i un creixement del 155,2 %. En total, representen el 77 % (5 punts més que el 2020), amb un ascens del 242,1 % en relació amb el 2020 i un retrocés de 42,7 % en relació amb el 2019.

El 23 % restant (5 punts percentuals menys que el 2020) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 151,6 %). Es tracta de 435.307 turistes, dels quals 291.190 (creixement del 125 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 15 % del total, amb 6 punts menys que l'any anterior), i 144.116 en habitatges de propietat (el 8 % del total, amb 1 punt més que l'any anterior), amb una variació del 231 %.

Quant al creixement de la mitjana regional, destaca el pitjor comportament dels allotjaments de mercat, amb -22,1 punts, mentre que els allotjaments de no mercat creixen 80,9 punts per sobre de la mitjana regional.

El repartiment de l'empitjorament de l'estacionalitat en temporada mitjana baixa es concentra en els allotjaments de no mer-

cat, amb 18,8 punts per sota, tot i que els allotjaments de mercat també mostren una caiguda (-5,5 punts) en el pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total de les Pitiüses.

6.3.4. TURISTES PER MOTIU PRINCIPAL DEL VIATGE I ESTACIONALITAT

6.3.4.1. Turistes per motiu principal del viatge a les Balears i estacionalitat

Del total de 8,7 milions de turistes, 7,8 milions (90 %) han viatjat a les Balears per oci/vacances (9 punts més que l'any anterior); 327.229 (4 %), per treball/negocis (2 punts per sota de l'any anterior), i 528.789 (6 %), per altres motivacions (7 punts menys que l'any anterior) (vegeu el quadre IA-6.3).

Destaca la reducció de l'estacionalitat generalitzada en temporada mitjana baixa, amb una pèrdua de 18,2 punts. Tots els motius de viatge cedeixen pes, i l'estacionalitat s'accentua sobretot en els turistes que han viatjat per treball/negocis (16,2 punts). El motiu d'oci/vacances intensifica l'estacionalitat 15,7 punts (vegeu el gràfic I-6.17).

6.3.4.2. Turistes per motiu principal de viatge, per illes i estacionalitat

Mallorca

Del total de 5,8 milions de turistes, 5,1 milions (88 %) han viatjat a Mallorca per oci/vacances (una variació del 228,2 % interanual); 246.000 (4 %), per treball/negocis (un 77,4 % respecte de l'any an-

terior), i 470.000 (8 %), per altres motivacions (34,5 % en comparació amb l'any anterior).

En relació amb el creixement regional, destaca a Mallorca l'augment per oci/vacances (19,3 punts per sobre), per sobre del diferencial positiu del motiu de treball/negocis (3,5 punts); en canvi, la resta de motius cauen 0,4 punts (vegeu el gràfic I-6.18).

Quant a l'estacionalitat, destaca a Mallorca la caiguda en tots els motius de viatge. En primer lloc, empitjora el pes de la temporada mitjana baixa en els turistes que venen per treball/negocis (-22,1 punts) i molt propera està la caiguda per oci/vacances (-21,4 punts). La motivació diferent de la resta té un empitjorament de 12,1 punts.

Menorca

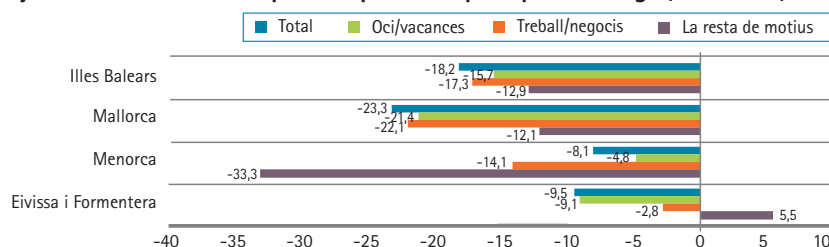
Del prop de milió de turistes del 2021, el 94 % ha viatjat per oci/vacances (un 125,4 % més que l'any anterior); 21.114 (2 %), per treball/negocis (més del doble que el 2020), i 33.284 (3 %), per altres motivacions (15,2 % de pujada respecte a l'any anterior).

En relació amb el creixement regional, destaca l'augment de la motivació per treball/negocis (43,3 punts per sobre), però no arriba a compensar el descens de la motivació per oci/vacances (83,4 punts). La resta de motius cauen 19,6 punts.

L'estacionalitat empitjora en tots els casos, tot i que destaca la causa de la resta de motius, amb 33,3 punts per sota, seguida de treball/negocis, que ho fa amb 14,1 punts.

Gràfic I-6.17.

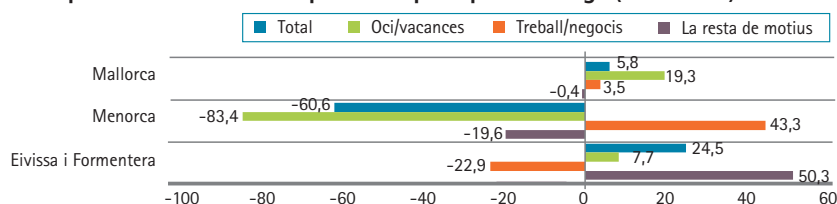
Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per illa i per motiu principal del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.18.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels turistes respecte a les Illes Balears per motiu principal del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Pitiüses

Del total d'1,9 milions de turistes, 1,8 (96 %) han viatjat per oci/vacances (216,6 % interanual); menys de 60.000 (3 %), per treball/negocis (un 51 % més que l'any anterior), i 25.440 (1 %), per altres motivacions (una pujada del 85,1 % en comparació amb l'any anterior).

Amb referència al creixement regional, milloren les motivacions d'oci/vacances,

7,7 punts, i, sobretot, les de la resta de motius, 50,3 punts. En canvi, el decreixement de treball/negocis és de 22,9 punts per sota de la mitjana regional.

Quant a l'estacionalitat, destaca només l'augment de la motivació per altres motius (5,5 punts), perquè per els motius per treball/negocis (2,8 punts per sota) i per oci/vacances (9,1 punts en negatiu) fan que el total romangui per sota de zero.

6.3.5. TURISTES PER FORMA D'ORGANITZAR EL VIATGE

6.3.5.1. Turistes per forma d'organitzar el viatge a les Balears, nacionalitat i estacionalitat

Del total de 8,7 milions de turistes, 2,2 milions (25 %) han organitzat el seu viatge amb paquet turístic, 8 punts més que l'any anterior, i la resta, 6,5 milions (75 %), ha organitzat el seu viatge sense paquet turístic, 8 punt més que l'any anterior (vegeu el quadre [IA-6.4](#)).

Per nacionalitats, els espanyols representen el 5,5 % del total de turistes que han organitzat el seu viatge amb paquet turístic, amb un decreixement respecte a la mitjana regional de 22,2 punts, i representen el 34,4 % de turistes que l'han organitzat sense paquet turístic, amb un creixement d'1,4 punts respecte a la mitjana regional (vegeu el gràfic [I-6.19](#) i el quadre [IA-6.5](#)).

En relació amb l'estacionalitat, destaca a les Balears el descens del segment que ha organitzat l'estada amb paquet turístic en temporada mitjana baixa, amb una caiguda de 19,8 punts, mentre que els que han fet l'estada sense paquet turístic queden en 17 punts en negatiu. Per nacionalitats, cal remarcar el decreixement de 25,5 punts per sota de la mitjana regional en temporada mitjana baixa dels espanyols amb paquet turístic. Pel que fa als estrangers sense paquet turístic, hi ha hagut un decreixement diferencial en temporada mitjana baixa de 17,5 punts (vegeu els gràfics [I-6.20](#) i [I-6.21](#)).

6.3.5.2. Turistes per forma d'organitzar el viatge, per illes i estacionalitat

Mallorca

Del total de 5,8 milions de turistes, 1,7 milions (30 %) han organitzat el viatge amb paquet turístic, 12 punts més que l'any anterior, i la resta, 4,1 milions (70 %), ha organitzat el viatge sense paquet turístic, 12 punts més que l'any anterior.

Per creixements amb referència a la mitjana regional, a Mallorca, amb 5,8 punts per sobre, hi ha hagut un fort dinamisme per part de turistes que han vingut amb paquet turístic (51,0 punts), però per part dels viatgers sense paquet turístic el nombre decreix 6,7 punts respecte a la mitjana regional (vegeu el gràfic [I-6.22](#)).

En relació amb l'estacionalitat, a Mallorca hi ha hagut el descens més fort de totes les illes (-23,3 punts), especialment en el segment que ha organitzat l'estada amb paquet turístic en temporada mitjana baixa, amb un empitjorament de 24,8 punts, el qual s'emparella amb el dels que l'han organitzat sense paquet turístic (-21,2 punts).

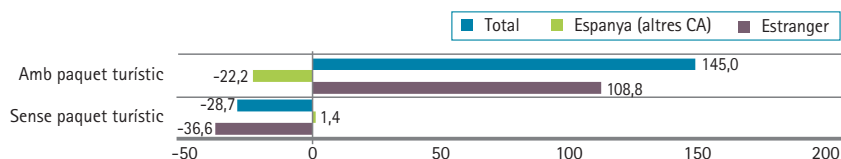
Menorca

Del total de 982,7 milers de turistes, 177 milers (18 %) han organitzat el viatge amb paquet turístic, 8 punts més que l'any anterior, i la resta, uns 800.000 (82 %), ha organitzat el viatge sense paquet turístic, 8 punts menys que l'any anterior.

Per decreixements respecte a la mitjana regional, a Menorca, amb 60,6 punts per sota, hi ha hagut menys dinamisme de la

Gràfic I-6.19.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a les Illes Balears per país de residència i forma d'organització del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

venda de viatges organitzats sense paquet turístic (-51,8 punts), mentre que les vendes de paquets turístics decreixen de forma més suau (-21,7 punts).

En relació amb l'estacionalitat, Menorca presenta els diferencials menys negatius. Malgrat això, hi ha hagut un empitjorament del pes de la temporada mitjana baixa de 8,1 punts tant a causa dels qui han organitzat el viatge amb paquet turístic (5,1 punts per davall), com dels qui ho han fet sense paquet turístic (-8,0 punts).

Pitiüses

Del total d'1,9 milions de turistes, 282.644 (15 %) han organitzat el viatge amb paquet turístic, 2 punts menys que l'any anterior, i la resta, 1,6 milions (85 %), ha organitzat el viatge sense paquet turístic, 2 punts més que l'any anterior.

Per creixements respecte a la mitjana regional, les Pitiüses, amb 24,5 punts per sobre, mostren el major dinamisme de la venda de viatges organitzats sense paquet turístic; en canvi, els viatges organitzats amb paquet turístic decreixen 162,4 punts.

En relació amb l'estacionalitat, a les Pitiüses hi ha hagut un descens del segment que ha organitzat l'estada amb paquet turístic en temporada mitjana baixa, amb un empitjorament de 9,5 punts, molt similar a la dels qui l'han organitzada sense paquet turístic (-9,7 punts).

6.4.

ALTRES PERSPECTIVES DE LA DEMANDA: VIATGERS I PASSATGERS

6.4.1. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN HOTELS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA, PER ILLES I ESTACIONALITAT

6.4.1.1. Pernoctacions a les Balears per nacionalitat i estacionalitat

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 25,8 milions, amb un creixement del 332,8 % respecte al 2020, tot i que en comparació amb el 2019 cau un 55,6 %. La quantitat d'espanyols cedeix terreny i el seu pes cau fins a situar-se en un 15 % del total d'estades, amb gairebé 4 milions

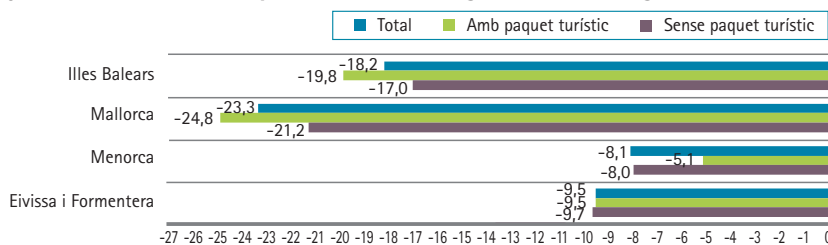
i un creixement del 114,1 %. Destaca la recuperació per a totes les comunitats autònomes, i en especial les del nord-oest, en les quals se supera el nombre de pernoctacions del 2019.

Els estrangers, amb 21,8 milions de pernoctacions i un creixement del 431,5 %, són el 85 % restant. Cal comentar que els mercats emissors internacionals patiren el daltabaix més intens el 2020, i que el 2021 el nombre de nits és al voltant del 40 % de les del 2019. Els alemanys, amb 8,5 milions, en representen un terç, amb un decreixement del 400 %. Els britànics, amb 4 milions de pernoctacions, en re-

presenten el 15 %, amb un creixement del 705,8 %, i la resta de nacionalitats, amb 9,4 milions, aporten el 36 % restant. Per variació relativa de les pernoctacions, destaquen precisament els països que més davallaren el 2020. Així, Dinamarca, Irlanda i Portugal multipliquen per més de 10 els registres del 2020. A l'altre extrem, Polònia i Rússia triplicuen les pernoctacions de l'any anterior i presenten les taxes més suaus. Amb referència al 2019, destaca que Luxemburg supera en una quarta part el nombre de pernoctacions i que el 2021 Noruega i Rússia no arriben al 10 % del nombre de dos anys ençà (vegeu el quadre IA-6.6).

Gràfic I-6.20.

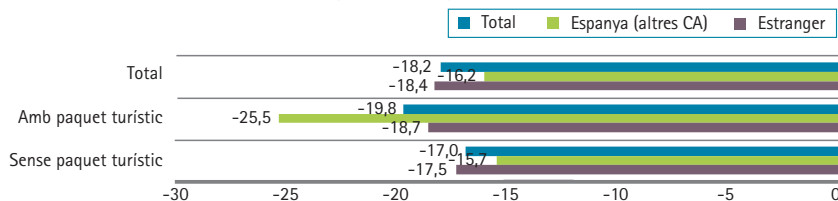
Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per illes i forma d'organització del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.21.

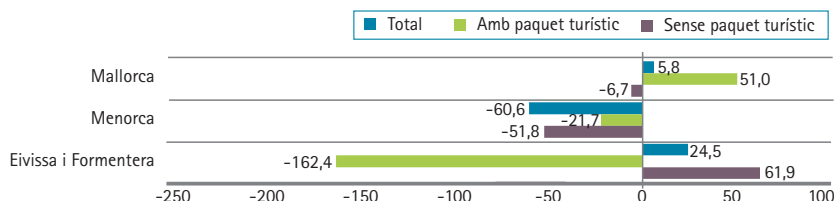
Diferències en punts percentuals de l'increment del pes dels turistes de la temporada mitjana baixa sobre el total per país de residència i forma d'organització del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.22.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels turistes respecte a les Illes Balears per forma d'organització del viatge (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Quant a l'estacionalitat, el global de les pernотacions en temporada mitjana baixa decreix 13,6 punts. Destaca l'empitjorament del nombre de pernотacions dels britànics, amb 19,1 punts negatius, i la resta del món, amb -12,4 punts (vegeu el gràfic I-6.23 i el quadre IA-6.7).

Pernотacions per illes, nacionalitat i estacionalitat

Mallorca

El total de pernотacions als hotels ha estat de 19,2 milions (el 74 % del total regional), amb un creixement del 353 % (una caiguda del 57,4 % respecte al 2019). Els espanyols representen el 10 % del total d'estades a l'illa (quan l'any anterior fou el 22 %), amb 2 milions i un creixement del 110,6 %. Quant al turisme intern, destaquen els creixements del nombre de residents a Castella i Lleó, Extremadura i Castella-la Manxa, i els residents a les Illes Balears, en ambdós casos amb taxes superiors al 130 %. Els estrangers, amb 17,2 milions de pernотacions (el 90 % del total regional),

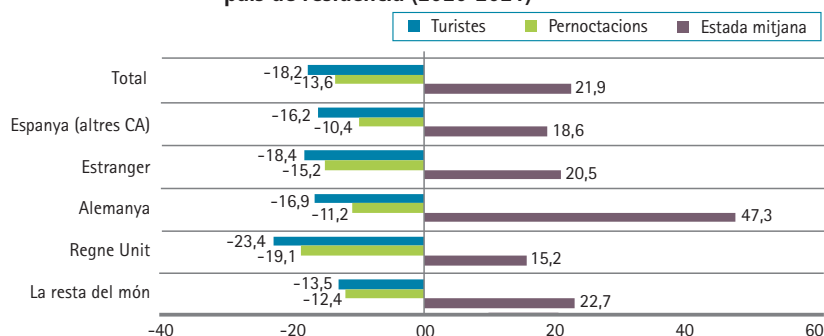
representen el 79 % sobre tot l'arxipèlag, amb un creixement del 423,0 %. Pel que fa a aquestes pernотacions, els alemanys, amb 7,7 milions, representen el 40 % de l'illa, amb un creixement del 388 %; els britànics, amb gairebé 2,7 milions, queden en el 14 % de l'illa, amb un creixement del 756,5 %, i de la resta de nacionalitats sobresurten els francesos, que sobrepassen el milió de pernотacions (el 7 % de l'illa) i un creixement del 285,0 %.

Per creixement diferencial de les estades respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, destaca la pujada dels residents al Regne Unit, amb 50,7 punts, i, per taxes negatives, els residents a Alemanya, amb -11,7 punts (vegeu el gràfic I-6.24).

Quant a l'estacionalitat de les estades, l'indicador global empitjora 21,7 punts. Per nacionalitats, cal remarcar la caiguda dels residents a Alemanya, en 32,3 punts, mentre que la dels residents a la resta del món (-11,8 punts) és la que menys cau (vegeu el gràfic I-6.25).

Gràfic I-6.23.

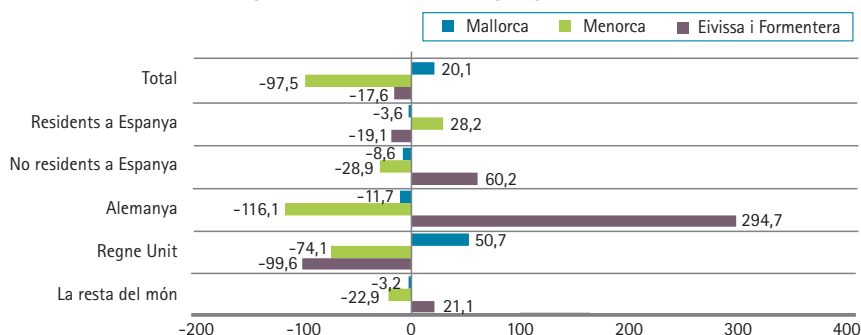
Diferències en punts percentuals de l'increment a les Illes Balears del pes dels turistes i les pernотacions, i creixement de l'estada mitjana de la temporada mitjana baixa per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). FRONTUR. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0> (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.24.

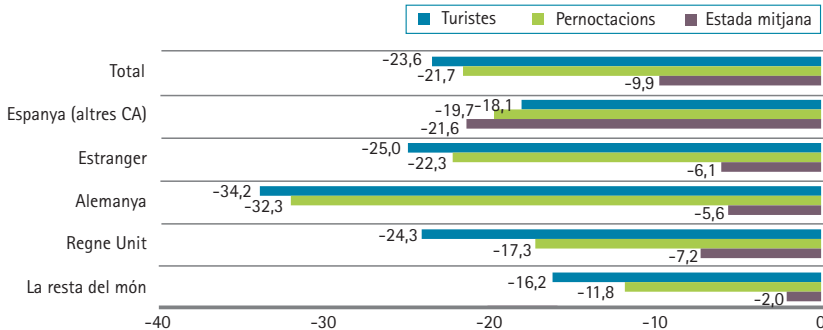
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de les pernотacions en hotels respecte a les Illes Balears per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_publicaciones&nodeld=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.25.

Diferències en punts percentuals de l'increment en hotels de Mallorca del pes dels viatgers i les pernoctacions, i creixement de l'estada mitjana de la temporada mitjana baixa per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?p=px_publicaciones&nodeld=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Menorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 2,3 milions (el 9 % del total regional), amb un creixement del 235,3 %. Els espanyols representen el 46 % del total d'estades a l'illa, amb poc més d'un milió de pernoctacions i un creixement del 142,3 %. D'aquestes estades, totes les regions presenten augments, especialment les dels residents a les comunitats del nord-oest espanyol, amb un 358 %. Els estrangers, amb 1,2 milions d'estades (el 6 % del total regional), representen el 54 % restant a l'illa, amb un creixement de més del 400 %. D'aquestes estades, els britànics, amb 342.000, representen el 15 % de l'illa, amb un creixement del 631,7 %, i els alemanys, amb un nombre arrau de 165 mil pernoctacions, representen el 7 % de l'illa i tenen un creixement d'un 283,6 %. De la resta de nacionalitats, destaquen els francesos, amb 243 mil per-

noctacions (l'11 % de l'illa), i passa a ser la segona nacionalitat majoritària a la menor de les Gimnèsiques i amb un nombre de nits superior al que es va registrar el 2019.

Per creixement diferencial de les estades respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, sobresurt l'augment del nombre de residents a Espanya, amb 28,2 punts, i el decreixement del nombre d'alemanys, amb -116,1 punts.

Pitiüses

El total d'estades als hotels ha estat de 4,4 milions (el 17 % del total regional), amb un creixement d'un 315,1 %. Els espanyols representen el 21 % del total d'estades a l'illa, amb 912,6 milers d'estades i un augment d'un 95,0 %. D'aquestes pernoctacions, destaca la recuperació del nombre de residents a Galícia, Astúries i Cantàbria, amb 175,1 %. Per contra, re-

gistren els increments relatius més modestes els madrilenys, amb un 76,1 %, i els residents a les Illes Balears (72,1 %). No obstant això, ambdós territoris tenen un nombre de pernoctacions superior al del 2019. Els estrangers, amb 3,5 milions d'estades (el 16 % del total regional), representen el 79 % restant a l'illa, amb un creixement del 491,7 %. D'aquestes estades, els britànics, amb més de 900.000 nits, representen el 21 % de l'illa, amb un creixement del 606,2 %. Els alemanys, amb gairebé 630 milers d'estades, representen el 14 % de l'illa, amb un creixement del 694,4 %. De la resta de nacionalitats, sobresurten els italians i els holandesos, amb més de 400.000 pernoctacions cada un (el 10 % de l'illa) i augmentos del 289,0 % i del 658,1 % respectivament.

Per creixement diferencial de les pernoctacions respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, destaca l'augment del nombre d'alemanys, amb 294,7 punts i, per taxes negatives, els britànics, amb -99,6 punts.

6.4.1.2. Estada mitjana a les Balears, per nacionalitat i temporada

La durada de l'estada mitjana als hotels de les Balears puja fins a 5,1 dies, un dia més que el 2020 (4,2 dies, respecte a la qual implica un augment del 21,7 %), però encara inferior al 2019 (5,49 dies, un descens del 7,2 %). Els espanyols fan una estada mitjana de 3,4 dies, també superior a la del 2020 (3,01 dies), amb un augment del 12 %, mentre que els estrangers la fan més llarga, entorn dels 5,6 dies, tot i que l'allarguen només un 10 % més l'any 2020, quan va quedar en 5,1 dies. Els ale-

manys fan una estada de 6,2 dies, amb un augment del 4,7 % i per sobre de l'estada del 2019. Els britànics, amb una mitjana que no arriba als 6 dies, presenten un increment del 32,0 % i s'acosten a la xifra del 2019 (vegeu el quadre **IA-6.8**).

Quant al global de l'estacionalitat, hi ha un fort augment de 21,9 punts, que per nacionalitats es reparteix sobretot entre els alemanys (47,3 punts) i la resta del món (22,7 punts). Els britànics registren una variació més moderada, 15,2 punts.

Estada mitjana per illes i nacionalitat

Mallorca

L'estada mitjana als hotels de Mallorca és de 5,3 dies (el 2020 fou de 4,5 i el 2019 de 5,7 dies), amb un augment anual del 18,0 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 3,1 dies (el 2020 va ser de 2,8 dies), amb una pujada del 8,2 %. Els estrangers pernocten una mitjana de 5,74 dies (el 2020 va ser de 5,4 dies), amb un increment del 7,4 %. Els alemanys han fet una estada de 6,18 dies, amb un augment del 4,0 %, i els britànics, de 5,9, amb un avanç del 24,4 %.

Per creixement diferencial, l'any 2021, respecte a la mitjana regional, s'ha produït un empitjorament de 3,7 punts, tant a causa dels estrangers (-3,1 punts), com dels residents a Espanya, que presenten un diferencial negatiu de 3,6 punts (vegeu el gràfic **I-6.26**).

Quant a l'indicador global de l'estacionalitat de l'estada mitjana, cau 9,9 punts. En relació amb les nacionalitats, cal subratllar

que els espanyols són els que més empitjoren (-21,6 punts), i el cas de la resta del món és el que té el diferencial menys negatiu (-2,0 punts).

Menorca

L'estada mitjana als hotels de Menorca s'allarga pràcticament un dia i queda entorn dels 4,97 dies, per sobre del valor del 2020 (4 dies) i per sota del valor del 2019 (5,9). L'increment relatiu és del 25,8 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 4,20 dies (el 2020 va ser de 3,5), amb un allargament del 19,3 %. L'estada mitjana dels estrangers és més llarga. El 2021 arriba als 5,9 dies, un 17 % superior a la de 2020 (5,0), i es va acostant a la xifra del 2019 (6,7 dies). Les estades dels alemanys, amb 7,1 dies, són de les més llargues i tenen un avanç del 19,0 %. Els britànics, amb una mitjana de 6,56 dies, l'allarguen el 33,4 %.

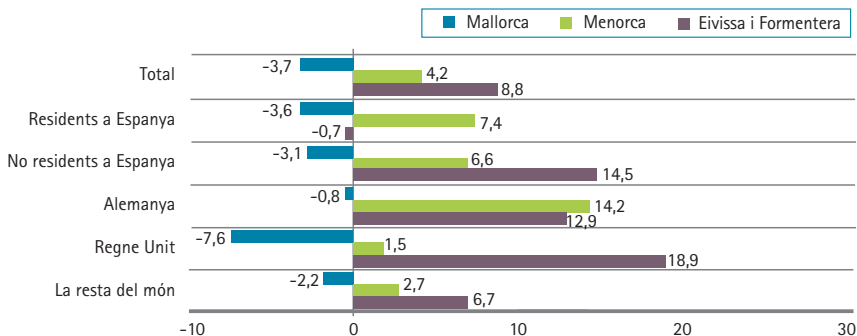
Per creixement diferencial l'any 2021 respecte a la mitjana regional, destaca una millora global de 4,2 punts. Quant a nacionalitats, cal mencionar la pujada dels alemanys i la dels espanyols, amb 14,2 punts i 7,4 punts respectivament.

Pitiüses

L'estada mitjana als hotels de les Pitiüses puja un 30,4 % respecte al 2020 i queda entorn dels 4,5 dies, pels gairebé 3,5 dies del 2020 i els 4,7 dies del 2019. Els espanyols han fet una estada mitjana al voltant dels 3,3 dies el 2021 (uns 3 dies el 2020), amb una millora de l'11,2 %. Paral·lelament, el nombre mitjà de pernотacions dels estrangers augmenta fins als 5,0 dies (un 25,0 % interanual), gràcies als ascensos dels alemanys (amb 5,8 dies i un augment del 17,6 %) i dels britànics (5,9 dies i un augment del 50,8 %).

Gràfic I-6.26.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'estada mitjana en hotels respecte a les Illes Balears per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?&p=px_publicaciones&nodeld=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Per creixement diferencial l'any 2021 respecte a la mitjana regional, cal remarcar la pujada global de 8,8 punts, la més alta de l'arxipèlag. Pel que fa a nacionalitats, hi ha una millora dels britànics i dels alemanys, amb 18,9 i 12,9 punts respectivament, i un empitjorament dels espanyols, amb -0,7 punts.

6.4.1.3. Viatgers a les Balears i per nacionalitat

El total de viatgers als hotels supera els 5 milions, amb un augment del 255,7 %. Els espanyols representen el 23 % del total de viatgers a hotels, amb gairebé 1,2 milions i un creixement del 91,5 %. D'aquests viatgers, destaca l'augment dels residents a Castella i Lleó, Extremadura i Castella-la Manxa, i els de les comunitats del nord d'Espanya. Cal destacar el cas de Galícia, Astúries i Cantàbria, ja que el nombre de viatgers del 2021 fins i tot ha superat la xifra del 2019. Els residents a Catalunya i la Comunitat Valenciana són els que menys augmenten, amb un 72,2 %. Els estrangers, amb 3,9 milions, representen el 77 % restant i presenten un creixement del 381,3 %. D'aquests, els alemanys, amb 1,4 milions, representen el 27 %, i els britànics, amb 667.111, el 13 %.

Com passa amb el nombre de pernoctacions, les variacions percentuals més elevades corresponen a Dinamarca, Irlanda i Portugal, amb percentatges per sobre del 600 %. Les taxes més contingudes són les dels japonesos (44,8 %), els russos (137,9 %) i els polonesos (175,9 %). Novament sobresurt Luxemburg, amb un nombre de viatgers superior al del 2019 en més d'una cinquena part.

L'estacionalitat global dels turistes empitjora 18,2 punts. Per nacionalitats, destaca el retrocés dels britànics en 23,4 punts, mentre que els de la resta del món tenen el diferencial menys negatiu (-13,5 punts).

Viatgers per illes i nacionalitat

Mallorca

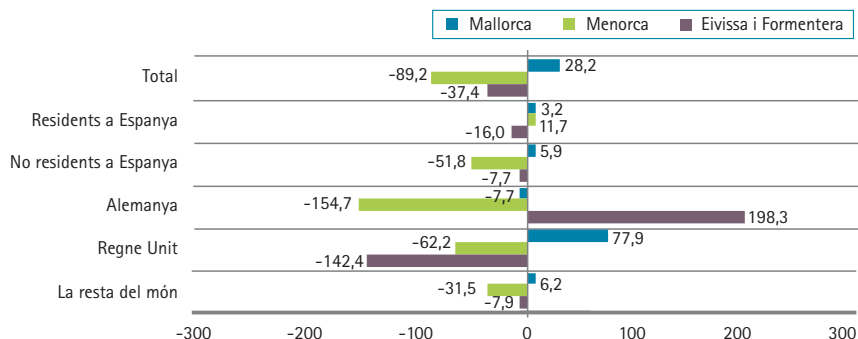
El total de viatgers als hotels de Mallorca ha estat al voltant de 3,6 milions, amb un augment del 283,9 %. Els espanyols representen el 18 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb 651.751 i un creixement del 94,6 %. Els increments estan entre el màxim registrat en els viatgers de les dues castelles i d'Extremadura, amb més d'un 110 %, i el que han registrat els residents a Andalusia, Múrcia, les Illes Canàries, Ceuta i Melilla (74,3 %). Els estrangers, amb 3,0 milions, representen el 82 % restant i presenten un creixement del 387,2 %. D'aquests, els alemanys, amb 1,2 milions, representen el 34 %, i els britànics, amb 462 mil, el 13 %.

Per variació interanual per sobre del 600 %, només hi ha els viatgers procedents de Dinamarca i d'Irlanda. La quantitat de la resta de nacionalitats més que duplica els nombres de 2020, amb l'única excepció del Japó (32,6 %). El nombre de viatgers de Luxemburg que s'han allotjat a Mallorca el 2021 és més alt que el dels qui ho feren el 2019.

Per creixement diferencial respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, destaca l'augment del nombre de britànics, amb 77,9 punts, mentre que els alemanys queden 7,7 punts per sota de la variació balear (vegeu el gràfic I-6.27).

Gràfic I-6.27.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels viatgers en hotels respecte a les Illes Balears per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?&p=px_publicaciones&nodelid=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

En relació amb l'empitjorament dels viatgers per temporada mitjana baixa, cal destacar els alemanys, amb 34,2 punts menys. Malgrat això, la resta de nacionalitats també presenten diferencials per sota de zero.

Menorca

El total de viatgers als hotels de Menorca ha estat de 460.000, amb un creixement del 166,5 %. El nombre d'espanyols representen el 55 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb 252.673 i un augment del 103,2 %. Els estrangers, amb més de 200.000, representen el 45 % restant i presenten un increment del 329,4 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb 52.100, representen l'11 % i augmenten un 448,3 %; els alemanys, amb 23.400, representen el 5 % i augmenten el 222,3 %, i els francesos, amb 48.900, representen el

segon major pes estranger a l'illa, amb un 11 %, i augmenten un 367 %.

Per creixement interanual, cal remarcar l'augment dels txecs, austríacs i portuguesos (tots tres molt per sobre del 1.000 % de variació). A l'altre extrem hi ha el Japó, Noruega i Finlàndia, amb variacions inferiors al 51 %. Un dels efectes que ha tingut la represa de l'activitat turística a Menorca ha estat que ha modificat la composició dels mercats. En relació amb el 2019, destaca l'augment del nombre de viatgers procedents de Luxemburg, els països africans, la República Txeca, Portugal, França, Polònia i la resta del món.

Per creixement diferencial respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, destaca l'augment del nombre d'espanyols, amb 11,7 punts, mentre que Alemanya té el diferencial més negatiu (-154,7 punts).

Pitiüses

El total de viatgers als hotels de les Pitiüses ha estat de 961.300, amb un augment del 218,3 %. Els espanyols representen el 29 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb més de 276.000, malgrat que el creixement és de només el 75,5 %. D'aquests, un altre cop sobresurt la pujada en termes relatius dels residents a les comunitats autònomes del nord d'Espanya. A l'altre extrem hi ha el menor augment dels residents a les Illes Balears, amb un 57,2 %. Els estrangers, amb 685.300, són el 71 % restant i presenten un creixement del 218,3 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb 152.600, representen el 16 % i augmenten un 368,2 %; els italians, amb 101.000, representen l'11 % i augmenten un 272,6 %, i els alemanys, amb 108.000, representen també l'11 % i augmenten un 575,3 %.

Per creixement interanual, és remarcable el fet que noruecs, nord-americans i belgues presentin pujades superiors al 600 %. Amb les taxes més suaus, hi ha els russos, la resta del món i la resta d'Europa, però en qualsevol cas els augments són superiors al 100 %. Els belgues, els danesos i els francesos superen el nombre de viatgers del 2019.

Per creixement diferencial respecte a la mitjana regional i per grans grups de nacionalitats, cal remarcar l'augment dels alemanys (198,3 punts), mentre que els britànics presenten els valors més negatius (-142,4 punts). Els espanyols presenten un creixement diferencial negatiu respecte a la mitjana regional de 16 punts.

6.4.2. PERNOTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN APARTAMENTS TURÍSTICS PER ILLES

El 2021, els apartaments turístics sumen 3,8 milions de pernoctacions, el 5 % del total de les Illes Balears en establiments reglats. Respecte al 2020, aquesta xifra representa una pujada del 190 %. L'estada mitjana en aquest tipus d'allotjament és lleugerament més llarga que l'estada en hotels, ja que arriba als 5,3 dies, malgrat que cau un 1,7 % en termes interanuals. El total de viatgers, 710.700, puja un 194,9 % en relació amb el 2020, però retrocedeix el 51 % en relació amb el 2019 (vegeu el quadre I-6.6).

A Mallorca, aquest tipus d'allotjament reglat té un pes inferior a la mitjana (un 3 %) i registra 1,8 milions de pernoctacions. En comparació amb l'any anterior, el nombre de nits puja un 272,1 %. L'estada mitjana és, en aquesta illa, de 6,5 nits, la més alta dels establiments reglats, i presenta un escurçament tant respecte al 2020 (-4,6 %) com respecte al 2019 (-4,2 %). El nombre de viatgers supera els 281.000, amb un ascens del 290 % (vegeu els gràfics I-6.28, I-6.29 i I-6.30).

A Menorca, els apartaments turístics tenen més importància que a la resta de l'arxipèlag. Gairebé un de cada cinc viatgers que han optat per un apartament turístic de les Balears han triat Menorca. El nombre de pernoctacions, 693.000, i el de viatgers, 132.100, tenen un pes respecte a l'illa d'un 18 % i d'un 10 % respectivament. Tant el nombre de viatgers com el de pernoctacions es doblen en comparació amb un any enrere, però estan per sota de la meitat dels registres del 2019. L'estada mitjana, que se situa en 5,2 dies, s'allarga un 3,1 % interanual.

QUADRE I-6.6. VIATGERS, PERNOCIACIONS I ESTADA MITJANA A LES BALEARS PER ILLES I TIPUS D'ALLOTJAMENTS (2020-2021)

2020

	Viatgers			Pernociacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears	
Illes Balears	4.430.210	100%	100%	19.076.610	100%	100%	4,31
Total hotels	1.423.227	32%	100%	5.963.671	31%	100%	4,2
Total estrelles d'or	1.229.756	28%	100%	5.433.421	28%	100%	4,4
Cinc estrelles d'or	128.471	3%	100%	454.755	2%	100%	3,5
Quatre estrelles d'or	654.764	15%	100%	2.932.584	15%	100%	4,5
Tres estrelles d'or	372.167	8%	100%	1.811.877	9%	100%	4,9
Dues i una estrelles d'or	74.354	2%	100%	234.205	1%	100%	3,1
Total estrelles de plata	193.471	4%	100%	530.250	3%	100%	2,7
Apartaments turístics	240.990	5%	100%	1.310.763	7%	100%	5,4
Al·lotjaments de turisme rural	93.068	2%	100%	308.372	2%	100%	3,3
Acampaments turístics	19.942	0%	100%	96.712	1%	100%	4,8
Mallorca	2.843.467	100%	64%	13.023.519	100%	68%	4,6
Total hotels	948.535	33%	67%	4.231.001	32%	71%	4,5
Total estrelles d'or	853.777	30%	69%	3.987.490	31%	73%	4,7
Cinc estrelles d'or	84.694	3%	66%	312.886	2%	69%	3,7
Quatre estrelles d'or	473.177	17%	72%	2.201.449	17%	75%	4,7
Tres estrelles d'or	249.823	9%	67%	1.325.761	10%	73%	5,3
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	...	...	...	...
Total estrelles de plata	94.758	3%	49%	243.511	2%	46%	2,6
Apartaments turístics	72.083	3%	30%	492.674	4%	38%	6,8
Al·lotjaments de turisme rural	66.620	2%	72%	228.747	2%	74%	3,4

continua

2020						
	Viatgers		Pernotacions		Estada mitjana	
	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears
Menorca	500.675	100%	11%	2.072.060	100%	11%
Total hotels	172.646	34%	12%	681.376	33%	11%
Total estrelles d'or	153.170	31%	12%	634.397	31%	12%
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	69.524	14%	11%	317.250	15%	11%
Tres estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Total estrelles de plata	19.475	4%	10%	46.978	2%	9%
Apartaments turístics	65.253	13%	27%	332.026	16%	25%
Allotjaments de turisme rural	20.607	4%	22%	60.033	3%	19%
Eivissa i Formentera	825.651	100%	19%	3.022.129	100%	16%
Total hotels	302.046	37%	21%	1.051.294	35%	18%
Total estrelles d'or	222.809	27%	18%	811.533	27%	15%
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	112.063	14%	17%	413.885	14%	14%
Tres estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Total estrelles de plata	79.238	10%	41%	239.761	8%	45%
Apartaments turístics	103.654	13%	43%	486.064	16%	37%
Allotjaments de turisme rural	5.841	1%	6%	19.592	1%	6%

continua

2021						
	Viatgers		Pernoctacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears
Illes Balears	15.929.725	100%	100%	81.487.314	100%	5,1
Total hotels	5.062.525	32%	100%	25.808.045	32%	5,1
Total estrelles d'or	4.773.168	30%	100%	24.891.484	31%	5,2
Cinc estrelles d'or	382.849	2%	100%	1.767.905	2%	4,6
Quatre estrelles d'or	2.655.599	17%	100%	13.833.840	17%	5,2
Tres estrelles d'or	1.490.977	9%	100%	8.392.442	10%	5,6
Dues i una estrelles d'or	243.743	2%	100%	897.298	1%	3,7
Total estrelles de plata	289.357	2%	100%	916.562	1%	3,2
Apartaments turístics	710.714	4%	100%	3.798.982	5%	5,3
Al·lotjaments de turisme rural	287.714	2%	100%	995.755	1%	3,5
Acampaments turístics	33.079	0%	100%	185.001	0%	5,6
Mallorca	11.152.716	100%	70%	59.216.785	100%	5,3
Total hotels	3.641.169	33%	72%	19.159.184	32%	5,3
Total estrelles d'or	3.505.263	31%	73%	18.779.830	32%	5,4
Cinc estrelles d'or	257.074	2%	67%	1.194.892	2%	4,6
Quatre estrelles d'or	2.047.599	18%	77%	10.821.471	18%	5,3
Tres estrelles d'or	1.062.373	10%	71%	6.252.316	11%	5,9
Dues i una estrelles d'or	138.217	1%	57%	511.151	1%	3,7
Total estrelles de plata	135.906	1%	47%	379.353	1%	2,8
Apartaments turístics	281.005	3%	40%	1.833.061	3%	6,5
Al·lotjaments de turisme rural	222.327	2%	77%	796.678	1%	3,6

continua

2021						
	Viatgers		Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears	Total	% per illa	% sobre el total de les Illes Balears
Menorca	1.336.618	100%	8%	6.604.641	100%	8%
Total hotels	460.045	34%	9%	2.284.455	35%	9%
Total estrelles d'or	427.654	32%	9%	2.195.893	33%	9%
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	236.434	18%	9%	1.206.775	18%	9%
Tres estrelles d'or	154.073	0	0	797.875	0	0
Dues i una estrelles d'or	20.318	0	0	71.231	0	0
Total estrelles de plata	32.391	2%	11%	88.562	1%	10%
Apartaments turístics	132.126	10%	19%	693.065	10%	18%
Al·lotjaments de turisme rural	47.968	4%	17%	135.891	2%	14%
Eivissa i Formentera	2.609.191	100%	16%	11.870.449	100%	15%
Total hotels	961.311	37%	19%	4.364.407	37%	17%
Total estrelles d'or	840.252	32%	18%	3.915.760	33%	16%
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	371.566	14%	14%	1.805.594	15%	13%
Tres estrelles d'or	274.531	0	0	1.342.251	0	0
Dues i una estrelles d'or	85.208	0	0	314.916	0	0
Total estrelles de plata	121.059	5%	42%	448.646	4%	49%
Apartaments turístics	297.583	11%	42%	1.272.856	11%	34%
Al·lotjaments de turisme rural	17.420	1%	6%	63.186	1%	6%

continua

% de variació 2021-2020				% de variació 2021-2019			
	Viatgers	Pernotacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernotacions	Estada mitjana	
Illes Balears	259,6	327,2	18,8	-51,7	-55,4	-7,5	
Total hotels	255,7	332,8	21,7	-52,2	-55,6	-7,2	
Total estrelles d'or	288,1	358,1	18,0	-52,4	-55,6	-6,8	
Cinc estrelles d'or	198,0	288,8	30,5	-45,2	-41,8	6,3	
Quatre estrelles d'or	305,6	371,7	16,3	-43,9	-49,1	-9,3	
Tres estrelles d'or	300,6	363,2	15,6	-61,6	-63,0	-3,8	
Dues i una estrelles d'or	227,8	283,1	16,9	-65,7	-71,5	-16,9	
Total estrelles de plata	49,6	72,9	15,6	-48,3	-55,3	-13,6	
Apartaments turístics	194,9	189,8	-1,7	-51,0	-56,3	-10,9	
Al·lotjaments de turisme rural	209,1	222,9	4,5	-12,9	-20,5	-8,6	
Acampaments turístics	65,9	91,3	15,3	-18,9	-24,5	-7,0	
Mallorca	292,2	354,7	15,9	-54,1	-57,3	-7,0	
Total hotels	283,9	352,8	18,0	-54,3	-57,4	-6,8	
Total estrelles d'or	310,6	371,0	14,7	-54,4	-57,4	-6,4	
Cinc estrelles d'or	203,5	281,9	25,8	-42,4	-39,6	4,8	
Quatre estrelles d'or	332,7	391,6	13,6	-46,6	-51,4	-9,0	
Tres estrelles d'or	325,3	371,6	10,9	-64,7	-65,2	-1,4	
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	-65,6	-72,2	-19,1	
Total estrelles de plata	43,4	55,8	8,6	-49,9	-59,4	-19,0	
Apartaments turístics	289,8	272,1	-4,6	-60,2	-61,9	-4,2	
Al·lotjaments de turisme rural	233,7	248,3	4,4	-15,9	-23,1	-8,6	

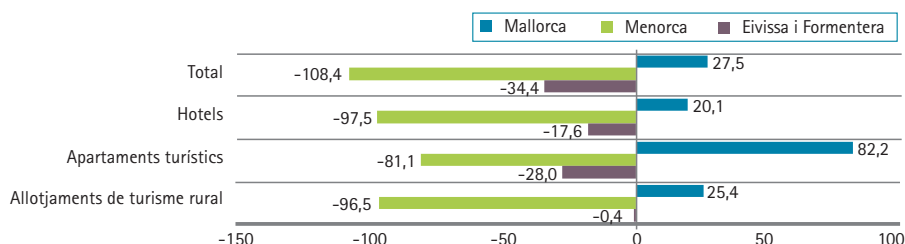
continua

	% de variació 2021-2020			% de variació 2021-2019		
	Viatgers	Pernotacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernotacions	Estada mitjana
Menorca	167,0	218,7	19,4	-34,8	-44,9	-15,5
Total hotels	166,5	235,3	25,8	-33,0	-44,0	-16,4
Total estrelles d'or	179,2	246,1	24,0	-34,8	-44,8	-15,4
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	240,1	280,4	11,9	-35,1	-47,0	-18,3
Tres estrelles d'or	...	...	...	-33	-39	-10
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	-35	-52	-26
Total estrelles de plata	66,3	88,5	13,3	4,0	-10,4	-13,9
Apartaments turístics	102,5	108,7	3,1	-51,6	-54,8	-6,7
Al·lotjaments de turisme rural	132,8	126,4	-2,8	4,8	0,3	-4,2
Eivissa i Formentera	216,0	292,8	24,3	-48,9	-51,3	-4,7
Total hotels	218,3	315,1	30,4	-50,2	-51,8	-3,2
Total estrelles d'or	277,1	382,5	27,9	-49,8	-51,3	-2,9
Cinc estrelles d'or	...	...	...	...	...	...
Quatre estrelles d'or	231,6	336,3	31,6	-30,3	-31,4	-1,5
Tres estrelles d'or	...	...	...	-57	-61	-8
Dues i una estrelles d'or	...	...	...	-69	-73	-12
Total estrelles de plata	52,8	87,1	22,5	-52,9	-55,9	-6,4
Apartaments turístics	187,1	161,9	-8,8	-37,0	-46,1	-14,5
Al·lotjaments de turisme rural	198,2	222,5	8,1	-14,5	-20,7	-7,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_publicaciones&model=Ob70b294-81e0-413a-b7b2-3c-c3a33593a8&path=economia%20Turisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.28.

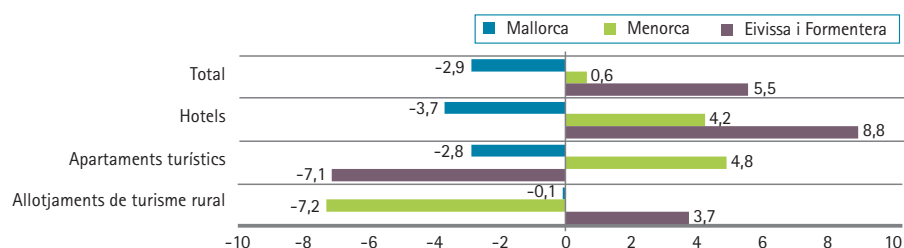
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de les pernoctacions respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?p=px_publicaciones&nodel=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.29.

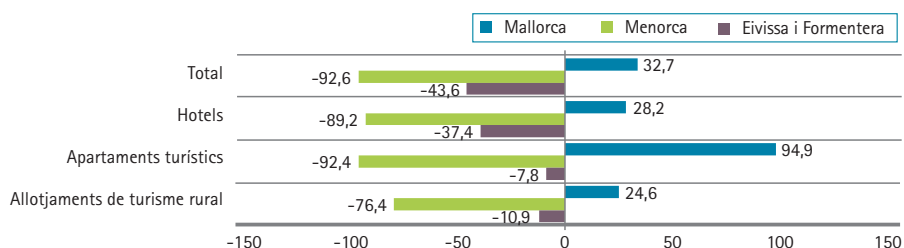
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'estada mitjana respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?p=px_publicaciones&nodel=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.30.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars dels viatgers respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Turisme. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/pa-ge?p=px_publicaciones&nodel=0b70b294-81e0-413a-b7b2-3cc3a33593a8&path=economia%2Fturisme&lang=ca (Accedit: 25 agost 2022)

Els apartaments turístics registren a les Pitiüses 1,3 milions de pernoctacions, l'11 % sobre el total de l'illa, però representa més d'una tercera part de les nits en apartaments de totes les Balears. Els viatgers, gairebé 300 milers, tenen un pes fins i tot superior, el qual arriba al 42 %. En relació amb els nivells del 2020, tant les pernoctacions com els viatgers pugen amb força (amb un 162 % i 187 % respectivament). L'estada mitjana, que no arriba als 5 dies, retrocedeix de nou i, respecte al 2020, s'escurça un 8,8 %.

6.4.3. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN ALLOTJAMENTS DE TURISME RURAL PER ILLES

Els establiments de turisme rural a les Illes Balears tenen un pes al voltant dels dos punts percentuals quant a la resta d'establiments reglats. No obstant això, prop de 290.000 viatgers han optat per fer en total un milió de pernoctacions en allotjaments de turisme rural de les Illes Balears. Respecte a l'any anterior, aquestes xifres suposen una recuperació tant del nombre de viatgers (209,1 %) com de les pernoctacions (222,9 %). L'estada mitjana, que ha estat de 3,5 dies, s'allarga un 4,5 % en termes interanuals, tot i que ja és de les estades mitjanes més curtes en establiments reglats.

Mallorca supera els 222.000 viatgers i arriba pràcticament a les 800.000 pernoctacions en els allotjaments de turisme rural. El nombre de nits facturades puja un 248,3 %, mentre que els viatgers augmenten un 233,7 %. Això fa que l'estada mitjana pugi (4,4 %) i quedi al voltant dels 3,6 dies. A Menorca destaca aquest tipus d'allotjament

pel pes que té i perquè recupera pràcticament els nivells previs a la pandèmia. Els increments del nombre de viatgers (132,8 %) i de pernoctacions (126,4 %) respecte al 2020 fan que la variació amb referència a dos anys ençà sigui positiva. L'estada mitjana cau lleugerament i gairebé arriba als 3 dies. A les Pitiüses, el turisme rural té menys presència que a la resta del territori balear i presenta una recuperació similar als altres tipus d'establiment.

6.4.4. PASSATGERS EN CREUERS I COMPANYYES AÈRIES DE BAIX COST

6.4.4.1. Passatgers en creuers

El total de passatgers en creuers ha estat de 197 mil, amb un creixement del 247,2 %. Les restriccions a la mobilitat imposades per la crisi sanitària provocada per la pandèmia aturaren l'arribada de creuers a partir del març de 2020 i no ha estat fins al juny del 2021 quan ha tornat aquesta activitat als ports de les Illes Balears. En el mig any en què s'han rebut creuers, tres quartes parts ho han fet al port de Palma i més d'una cinquena part al port d'Eivissa. L'activitat de creuers als ports de Maó, Alcúdia o la Savina de Formentera ha estat pràcticament nul·la (vegeu el quadre I-6.7).

6.4.4.2. Passatgers en companyies aèries de baix cost

A les Balears, els 4,3 milions de passatgers arribats en companyies de baix cost representen un creixement del 217,4 %, el qual sobresurt entre les comunitats autònomes, atès que la mitjana estatal queda en el 4,2 %. Això ha fet pujar el pes dels aeroports de l'ar-

xipèlag balear fins al 23 % del total espanyol, amb la qual cosa recupera el lideratge i se situa per davant de Catalunya, que té un pes del 22 %. (vegeu el quadre I-6.8).

6.5.

DESPESA TURÍSTICA TOTAL

6.5.1. PER ILLES I TEMPORADA

La despesa total ha seguit una evolució semblant a la dels turistes. A les Illes Balears s'acosta als 8.800 milions d'euros:

el 69,3 % a Mallorca, el 20,7 % a les Pitiüses i el 10,0 % a Menorca. La despesa per persona torna a superar el miler d'euros (1.012 euros). A Mallorca ha estat de 1.052 euros; a Menorca, de 890 euros, i a les Pitiüses, de 955 euros. La despesa per persona i dia ha estat de 141 euros. A les Pitiüses, ha estat de 146 euros; a Mallorca, de 143 euros, i a Menorca, de 120 euros (vegeu el quadre I-6.9).

La temporada mitjana baixa només representa el 7,5 % del total de la despesa. Per illes, només Mallorca supera aquest percentatge, amb un 9,3 %, ja que a les Pitiüses és del 3,4 %, i a Menorca, del 2,8 %.

QUADRE I-6.7. TRÀNSIT MARÍTIM DE PASSATGERS DE CREUERS EN TRÀNSIT A LES ILLES BALEARS PER PORT (2020-2021)										
2020										
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa				
Total	56.709	100%	0	...	56.709	100%				
Palma	56.709	100%	0	...	56.709	100%				
Alcúdia	0	0%	0	...	0	0%				
Maó	0	0%	0	...	0	0%				
Eivissa	0	0%	0	...	0	0%				
La Savina	0	0%	0	...	0	0%				

2021							% de variació 2021-2020			
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Total	196.920	100%	154.311	100%	42.609	100%	247,2	...	-24,9	-88,2
Palma	152.573	77%	111.443	72%	41.130	97%	169,0	...	-27,5	-87,7
Alcúdia	20	0%	20	0%	0	0%	...	...	...	-97,0
Maó	2.782	1%	2.694	2%	88	0%	...	...	...	-93,6
Eivissa	41.545	21%	40.154	26%	1.391	3%	...	...	...	-89,5
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%	...	...	...	...

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Tráfico marítimo de pasajeros en los puertos de competencia estatal (Autoridad Portuaria de Baleares). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/serveis/transport-aeri-port-aeroport/00ce6b3e-018a-4564-b3a4-cfe49acf9f14> (Accedit: 26 agost 2022)

QUADRE I-6.8. ENTRADA DE PASSATGERS AMB COMPANYIES AÈRIES TRADICIONALS I DE BAIX COST PER COMUNITAT AUTÒNOMA DE DESTINACIÓ (2020-2021)									
	Total companyies aèries			Companyies aèries tradicionals			Companyies aèries de baix cost		
	2020	2021	% de variació	2020	2021	% de variació	2020	2021	% de variació
Total	20.592.050	34.074.904	65,5	9.244.254	15.438.053	67,0	11.347.796	18.636.851	64,2
Madrid	5.503.997	7.761.840	41,0	4.305.076	6.395.403	48,6	1.198.921	1.366.437	14,0
Catalunya	4.003.786	5.884.469	47,0	1.302.158	1.755.791	34,8	2.701.628	4.128.678	52,8
Illes Canàries	3.875.459	5.346.006	37,9	1.819.981	2.784.809	53,0	2.055.478	2.561.197	24,6
Illes Balears	1.887.874	6.416.014	239,9	533.973	2.118.120	296,7	1.353.901	4.297.894	217,4
Andalusia	2.481.055	4.200.336	69,3	638.079	1.290.468	102,2	1.842.976	2.909.868	57,9
C. Valenciana	2.327.965	3.756.366	61,4	463.233	830.433	79,3	1.864.732	2.925.933	56,9
La resta de CA	511.914	709.873	38,7	181.754	263.029	44,7	330.160	446.844	35,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut de Turisme d'Espanya

QUADRE I-6.9. DESPESA DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES (2020-2021)

	2020			2021			% de variació 2021-2020			% de variació 2021-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears										
Total (milions d'euros)	2.679	2.071	608	8.790	8.133	657	228,1	292,8	8,0	-46,7
Per persona (euros)	860	911	722	1.012	1.028	854	17,7	12,8	18,3	0,9
Per persona i dia (euros)	113	114	109	141	145	106	24,4	26,4	-3,0	-6,7
Mallorca										
Total (milions d'euros)	1.812	1.276	536	6.096	5.526	570	236,3	333,0	6,3	-48,7
Per persona (euros)	890	955	766	1.052	1.072	886	18,2	12,3	15,6	5,0
Per persona i dia (euros)	114	114	114	143	148	110	25,2	29,2	-3,9	-5,2
Menorca										
Total (milions d'euros)	359	333	27	875	850	25	143,4	155,5	-7,5	-37,8
Per persona (euros)	798	840	491	890	902	620	11,5	7,3	26,2	-8,2
Per persona i dia (euros)	91	93	69	120	121	84	31,6	29,9	21,1	-8,6
Eivissa-Formentera										
Total (milions d'euros)	507	462	45	1.820	1.758	62	258,9	280,7	37,2	-43,1
Per persona (euros)	807	855	514	955	966	726	18,3	13,0	41,1	-6,5
Per persona i dia (euros)	132	137	95	146	149	89	10,3	8,5	-6,3	-10,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&model=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

Pel que fa a les taxes de creixement, la despesa total ha augmentat un 228,1 %; la despesa per persona, un 17,7 %, i la despesa per persona i dia, un 24,4 %. Per illes, Mallorca creix per sobre de la mitjana regional en les tres magnituds: la despesa total (8,2 punts), la despesa per persona (0,5 punts) i la despesa per persona i dia (0,8 punts). Menorca creix per sobre respecte a la despesa diària (7,2 punts), però la despesa per persona (-6,2 punts) i, sobretot, la despesa total (-84,8 punts) romanen en negatiu. Les Pitiüses creixen menys que la mitjana quant a la despesa per persona i dia (-14,0 punts), però més quant a la despesa total i per persona (vegeu el gràfic I-6.31).

A causa del retorn al padró estacional en la recuperació després de la crisi sanitària, hi ha hagut una evolució desfavorable en el comportament de la temporada mitjana baixa a totes les illes. El pes d'aquesta temporada a Mallorca baixa en la despesa total (-20,2 punts) i també amb força en la de per persona i dia (-23,2 punts), però la despesa per persona empitjora només 1,9 punts. Menorca destaca per la pujada en la despesa per persona (8,1 punts), però la temporada mitjana baixa cedeix terreny quant a la despesa

diària (-6,1 punts) i quant a la total (-4,6 punts). Les Pitiüses tampoc no poden mantenir el pes de la temporada mitjana baixa en la despesa total (-5,5 punts) ni en la diària (-10,8 punts), però milloren més de dotze punts percentuals en la despesa per persona (vegeu el gràfic I-6.32).

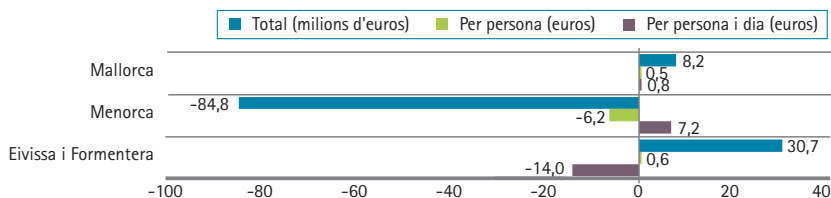
6.5.2. PER PAÍS DE RESIDÈNCIA I PER ILLES

6.5.2.1. Illes Balears

La despesa dels estrangers, amb 7.273 milions d'euros, representa el 82,7 % del total, i la dels espanyols, amb 1.518 milions, el 17,3 % restant. Per nacionalitats, destaquen els alemanys, amb 2.621 milions, i els britànics, amb 1.193 milions. La despesa per persona dels espanyols és de 643 euros, i la dels estrangers, de 1.150 euros. Sobresurt per sobre la despesa dels turistes procedents de la resta del món, amb 1.327 euros per persona, i la dels nòrdics, amb 1.251 euros per persona. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 90 euros, i la dels estrangers, de 160 euros. Destaquen per sobre dels 194 euros els turistes procedents de la resta del món (vegeu el quadre IA-6.9).

Gràfic I-6.31.

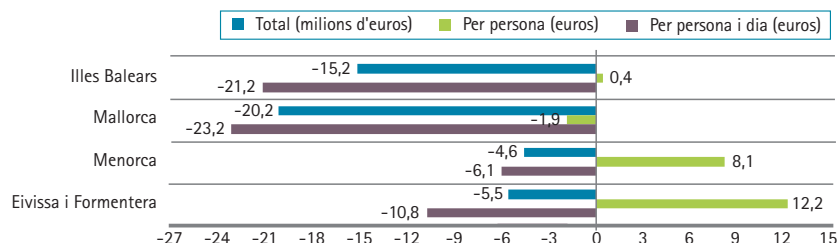
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de la despesa turística respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodel=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.32.

Diferències en punts percentuals de l'increment del pes de la despesa turística de la temporada mitjana-baixa sobre el total per illes (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeld=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

En termes de creixement diferencial regional, el comportament de la despesa global dels estrangers ha estat millor (67,4 punts), enfront del descens de 147,5 punts en el cas dels espanyols. Respecte a la despesa per persona, en el cas dels estrangers hi ha hagut un pitjor comportament diferencial (-10,1 punts), el qual és molt semblant a la pèrdua de terreny dels espanyols (-11,0 punts). La despesa per persona i dia té un comportament similar a la despesa per persona (-10,1 punts en el cas dels estrangers i -11,7 en el cas dels espanyols). Per nacionalitats dels estrangers, destaca la fortalesa dels països nòrdics (169 punts en despesa total), dels britànics (166,1 punts) i dels suïssos (137,4 punts). En la despesa per persona i en la despesa diària la majoria de diferencials són negatius, amb l'excepció dels britànics en la despesa diària (3,6 punts) (vegeu el quadre I-6.10 i els gràfics I-6.33 i I-6.34).

6.5.2.2. Mallorca

La despesa dels estrangers, amb 5.446 milions, representa el 89,3 % del total, i la dels espanyols, amb 650 milions, el

10,7 %. La despesa per persona dels espanyols és de 593 euros, i la dels estrangers, de 1.159 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 83 euros, i la dels estrangers, de 157 euros. Per nacionalitats, els alemanys fan la major despesa total (2.391 milions), però la resta de països diferents d'Alemanya i del Regne Unit tenen la despesa per persona i per persona i dia més alta.

6.5.2.3. Menorca

La despesa dels estrangers, amb 421 milions, representa menys de la meitat del total, i la dels espanyols, amb 453 milions, el 51,8 %. La despesa per persona dels espanyols és de 737 euros, i la dels estrangers, de 1.147 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 97 euros, i la dels estrangers, de 159 euros. Per nacionalitats, destaca la recuperació del turisme britànic, que ha multiplicat la despesa total per 5, tot i que l'alemany té la despesa per persona més alta. La despesa diària més destacada la tenen els països de la resta del món.

QUADRE I-6.10. DESPESA DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES ILLES BALEARS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA (2020-2021)

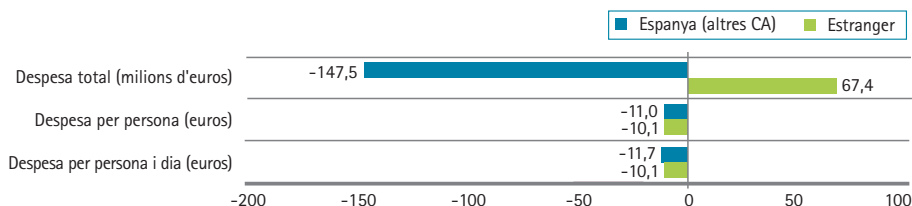
	2020				2021				% de variació 2021-2020	
	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa per persona i dia (euros)
Total	2.679	860	113	8.790	1.012	141	228,1	17,7	24,4	24,4
Espanya (altres CA)	840	603	80	1.518	643	90	80,7	6,7	12,6	12,6
Estranger	1.839	1.068	140	7.273	1.150	160	295,5	7,7	14,2	14,2
França	180	986	149	619	1.024	159	244,3	3,8	6,4	6,4
Itàlia	110	960	131	278	943	145	152,8	-1,8	10,1	10,1
Regne Unit	241	1.076	122	1.193	1.155	157	394,2	7,3	27,9	27,9
Alemanya	719	1.009	129	2.621	1.118	146	264,6	10,8	12,7	12,7
Suïssa	72	1.191	147	336	1.182	177	365,5	-0,8	20,5	20,5
Bèlgica, Luxemburg i Països Baixos	184	1.149	171	799	1.195	174	334,0	4,0	1,9	1,9
Països nòrdics	80	1.232	144	396	1.251	168	397,2	1,6	17,1	17,1
La resta del món	253	1.255	172	1.031	1.327	194	307,5	5,8	12,5	12,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

En els països nòrdics, s'hi inclou Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia.

Gràfic I-6.33.

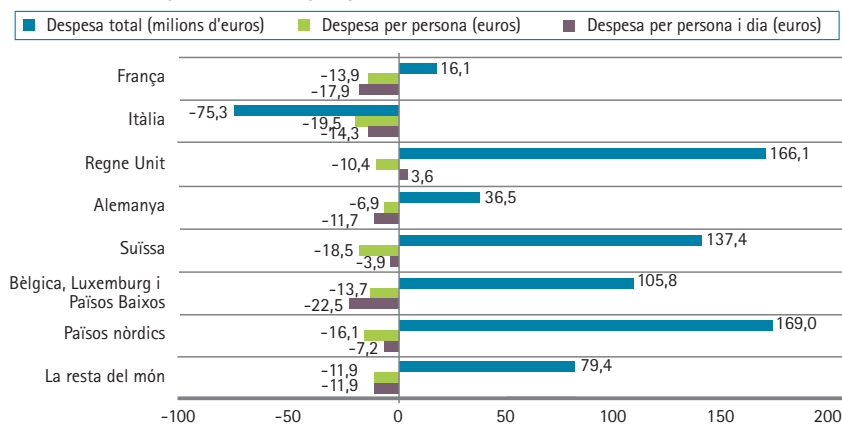
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de la despesa de turistes respecte al total per origen de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodelid=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

Gràfic I-6.34.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de la despesa de turistes respecte al total per país de residència (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IBESTAT (2022). Gasto y perfil de los turistas (EGATUR). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodelid=f58f0937-c64f-469d-bad5-99f29bbb59ce&path=economia%2FTURISMO%2F02 (Accedit: 25 agost 2022)

6.5.2.4. Pitiüses

La despesa dels estrangers, amb 1.406 milions, representa el 77,2 % del total, i la dels espanyols, amb 415 milions, el 22,8 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 638 euros, i la dels

estrangers, de 1.120 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 97 euros, i la dels estrangers, de 171 euros. Quant a les nacionalitats, la despesa dels països diferents d'Alemanya i del Regne Unit significa el 49,9 % del total, la ràtio més alta de totes les illes.

6.5.3. PER PARTIDA DE DESPESA I PER ILLES

La despesa no inclosa en el paquet turístic, amb 7.055 milions, representa el 80,3 % del total, amb un creixement del 207,2 %. La partida que més ha pujat ha estat la de despesa en allotjament, amb 246,0 %, i la més suau ha estat la despesa en transport, amb un augment del 168,1 % (vegeu el quadre [IA-6.10](#)).

A Mallorca, la despesa diferent de la del paquet turístic ha estat de 4.726 milions i contribueix amb un 77,5 % al total, amb un creixement del 207,7 %. La partida que més ha crescut ha estat la de la despesa en allotjament, amb un 243,1 %, i el percentatge més baix correspon a la despesa en transport, amb una pujada del 161,6 %.

A Menorca, aquesta despesa ha estat de 731 milions del total, i contribueix amb un 83,5 % al total de la despesa, amb un creixement del 123,5 %. La partida que més ha despuntat torna a ser la despesa en allotjament, amb un 154,3, i la més suau han estat les despeses en manutenció, amb una pujada del 102,2 %.

A les Pitiüses, aquesta despesa ha estat de 1.597 milions del total, i contribueix amb un 87,8 % al total de la despesa, amb un creixement del 268,2 %. La partida més expansiva ha estat la de la despesa en allotjament, amb una variació que supera el 300 %, mentre que la despesa en transport presenta la taxa més modesta, que, malgrat això, se situa en el 238,3 %.

6.5.4. PER TIPUS D'ALLOTJAMENT I PER ILLES

La despesa en allotjaments de mercat, amb 7.257 milions, representa el 82,6 % del total, amb un creixement del 288,7 %. La partida que més remunta des de la crisi sanitària ha estat la dels hotels, amb un 318,4 %, mentre que la despesa en allotjaments de no mercat ha pujat un 88,9 %. Cal recordar que aquest tipus d'allotjament fou el que mostrà major fortalesa el 2020 (vegeu el quadre [IA-6.11](#)).

A Mallorca, la despesa en els allotjaments de mercat ha estat de 4.942 milions del total, i contribueix amb un 81,1 % al total de la despesa, amb un creixement del 315,1 %. La partida corresponent als hotels ha pujat un 357,9 %, i és la més destacada, mentre que la despesa en altres allotjaments de mercat ho fa només un 85,6 %.

A Menorca, aquesta despesa ha estat de 743 milions, i contribueix al total amb un 85,0 %; és el creixement més baix de l'arxipèlag (186,2 %). La partida més expansiva torna a ser la dels hotels, amb un 212,4 %, mentre que els altres allotjaments de mercat queden només un 31,7 % per sobre del 2020.

A les Pitiüses, aquesta despesa ha estat 1.571 milions del total, i contribueix al total de la despesa amb el percentatge més alt (86,3 %). Respecte al 2010, presenta un creixement del 277,2 %. En aquesta ocasió, la partida més beneficiada és la d'altres allotjaments de mercat (305,9 %), i la d'altres allotjaments de no mercat és una altra vegada la menys dinàmica, amb un 174,4 %.

6.5.5. PER FORMA D'ORGANITZACIÓ DEL VIATGE I PER ILLES

La despesa sense paquet turístic ha estat de 6.382 milions del total regional, amb un pes del 72,6 % i un creixement del 197,4 %; una variació menys positiva quant a la taxa interanual de la despesa amb paquet turístic, que s'ha disparat un 351,8 % (vegeu el quadre [IA-6.12](#)).

A Mallorca, la despesa sense paquet turístic ha estat de 4.188 milions del total insular, amb un pes del 38,7 % i un creixement del 193,3 %, un altre cop per sota de l'augment de la despesa amb paquet turístic (396 %).

A Menorca, la despesa sense paquet turístic ha estat de 678 milions del total insular, amb un pes del 77,6 % i un creixement del 115,8 %; com la resta d'illes, la despesa amb paquet turístic ha pujat força més, un 335,5 %.

A les Pitiüses, la despesa sense paquet turístic ha estat de 1.516 milions del total d'Eivissa i Formentera, amb un pes del 83,3 % i un creixement del 275,4 %, mentre que la despesa amb paquet turístic augmenta fins a un 194,1 %.

6.5.6. DESPESA DEL TURISME INTERNACIONAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Després del daltabaix que patí la despesa turística internacional el 2020, la recuperació del 2021 ha col·locat les Illes Balears al capdavant de les comunitats autònomes, fins i tot per sobre de les que històrica-

ment tenien una despesa total superior. En termes de despesa turística per persona, en el rànquing hi ha Madrid i les Canàries abans que les Illes Balears, que avancen de nou Astúries. A Madrid i el País Basc la despesa mitjana diària per persona i dia ha estat superior que a les Balears, que torna a posicionar-se per davant de Catalunya i de les Canàries (vegeu el quadre [I-6.11](#)).

Atesa la remuntada en termes de despesa turística, les Illes Balears destaquen en taxes de creixement diferencials. És l'única comunitat que presenta un valor en positiu: 219,4 punts (vegeu el gràfic [I-6.35](#)).

Les Balears han passat d'aportar el 9,3 % del total de la despesa turística de l'Estat el 2020 al 20,9 el 2021. Com s'ha vist als paràgrafs anteriors, per darrere de l'arxipèlag balear hi ha les Canàries (20,6 %), Catalunya (15,8 %), Andalusia (13,7 %), la Comunitat Valenciana (12,5 %) i Madrid (8,9 %) (vegeu el gràfic [I-6.36](#)).

6.6.

PREUS I RENDIBILITAT DEL SECTOR HOTELER

6.6.1. EVOLUCIÓ 2011-2021 A LES BALEARS I PER ILLES

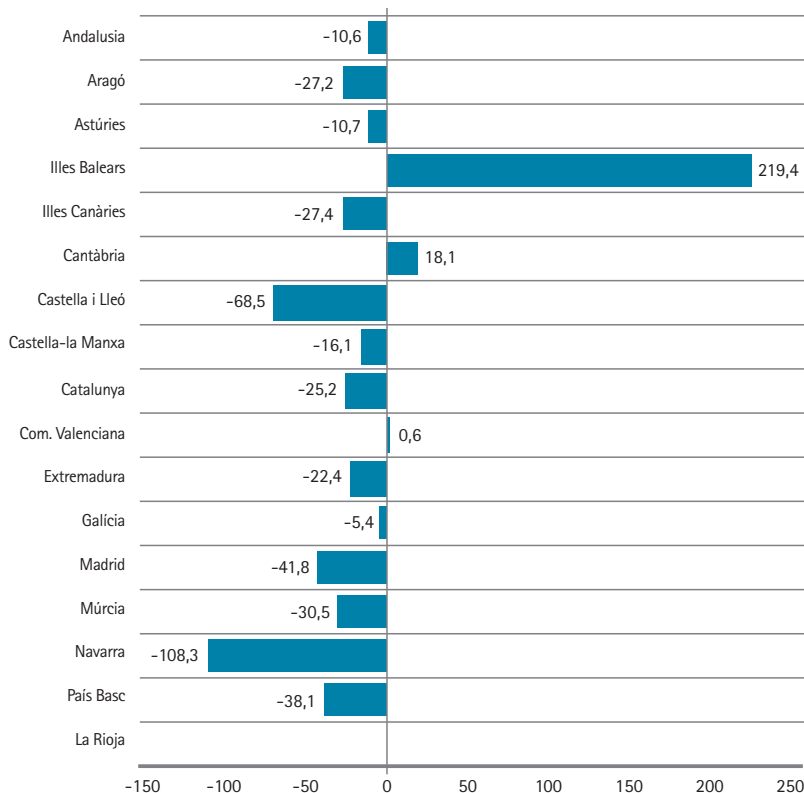
La tarifa mitjana diària presenta a les Balears i a cada illa una tendència a l'alça en la darrera dècada, la qual s'interromp per l'esclat de la pandèmia el 2020 i es torna a recuperar el 2021. La taxa mitjana de creixement més forta es dona a les Pitiüses, amb una variació anualitzada del 8,0 %

per cada un dels 11 anys considerats. Aquesta dada s'ha incrementat, perquè la taxa interanual el 2021 és d'un 11,3 %. A Menorca hi ha una taxa anualitzada més suau, del 7,7 %, i el 2021 té un increment del 17,1 %. La mitjana de creixement entre el 2011 i el 2021 a Mallorca és del

5,7 %, i l'augment del darrer any és el més elevat de l'arxipèlag (19,3 %). El conjunt de l'arxipèlag balear incrementa la tarifa mitjana diària un 6,3 % de mitjana anual i en el darrer any arriba al 17 % (vegeu el quadre IA-6.13 i els gràfics IA-6.1, IA-6.2, IA-6.3 i IA-6.4).

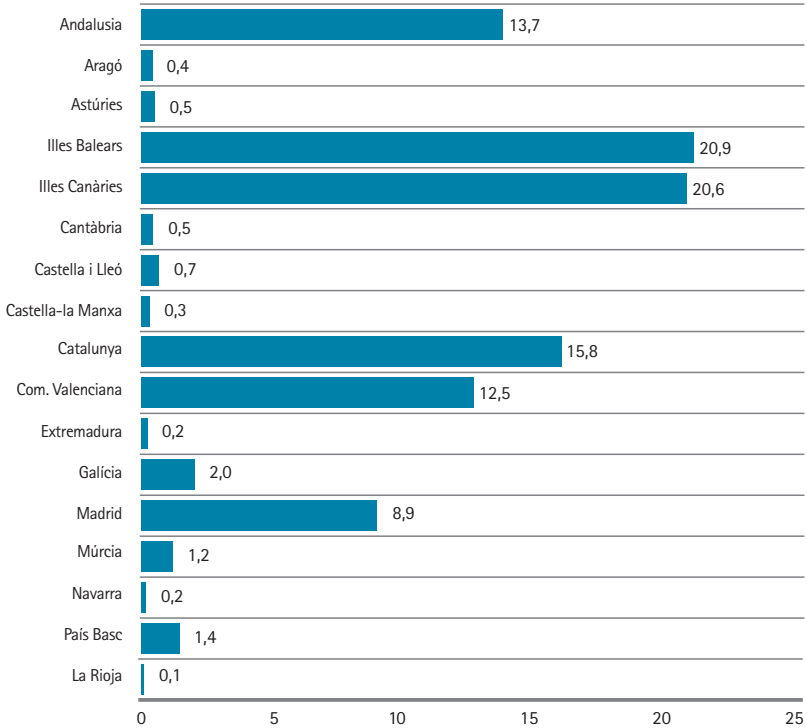
Gràfic I-6.35.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de la despesa turística respecte a Espanya per comunitats autònomes (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). EGATUR. Disponible a: [https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#:~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros \(Accedit: 26 agosto 2022\)](https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#:~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros (Accedit: 26 agosto 2022))

Gràfic I-6.36.

Percentatge de despesa total dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2021) (base 100 = Espanya)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). EGATUR. Disponible a: [https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#:~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros \(Accedit: 26 agosto 2022\)](https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#:~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros (Accedit: 26 agosto 2022))

La pandèmia afectà els ingressos per habitació i els deixà pràcticament a la meitat a les Balears. Així, la variació mitjana de tot el període és d'un 4,8 % anual i torna al terreny positiu gràcies a la variació del 2021 (82,1 %). Les Pitiüses mantenen la taxa anualitzada més elevada (6,4 %), però la variació del 2021 respecte al 2020 (81,7 %) resta per sota de la mitjana regi-

onal. Menorca, amb la pujada dels ingressos per habitació del 2021 més moderada (66,9 %), deixa la mitjana geomètrica en el 5,8 %. Mallorca presenta la pujada de la rendibilitat més alta el 2021 (86,4 %), fet que estira la mitjana de rendibilitat de nou al terreny positiu fins a un 4,2 % (vegeu el gràfic I-6.37 i els gràfics IA-6.5, IA-6.6, IA-6.7 i IA-6.8).

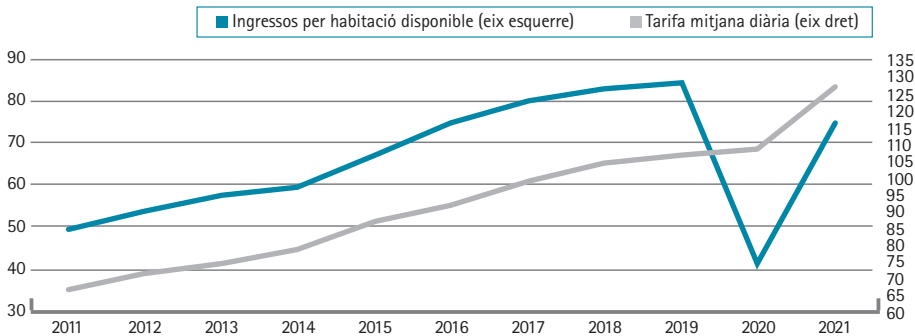
QUADRE I-6.11. DESPESA DELS TURISTES INTERNACIONALS PER COMUNITAT AUTÒNOMA DE DESTINACIÓ PRINCIPAL (2020-2021)

	Despesa total (milions d'euros)			Despesa mitjana per persona (euros)			Despesa mitjana diària per persona (euros)		
	2020	2021	% de variació	2020	2021	% de variació	2020	2021	% de variació
Espanya	19.787	34.903	76,4	1.045	1.119	7,1	134	137	2,2
Andalusia	2.875	4.768	65,8	1.065	1.122	5,4	113	114	0,9
Aragó	96	143	49,2	556	661	18,9	97	105	8,2
Astúries	110	182	65,7	1.192	1.128	-5,4	112	87	-22,3
Illes Balears	1.839	7.279	295,8	1.068	1.151	7,8	140	159	13,6
Illes Canàries	4.823	7.187	49,0	1.274	1.367	7,3	150	152	1,3
Cantàbria	85	165	94,5	796	1.030	29,4	73	111	52,1
Castella i Lleó	224	242	7,9	520	484	-6,9	92	107	16,3
Castella-la Manxa	69	111	60,3	722	1.131	56,6	89	113	27,0
Catalunya	3.653	5.523	51,2	944	954	1,1	160	154	-3,8
Com. Valenciana	2.470	4.372	77,0	972	1.088	11,9	95	97	2,1
Extremadura	53	81	54,0	338	372	10,1	80	89	11,3
Galícia	411	703	71,0	762	911	19,6	87	93	6,9
Madrid	2.313	3.113	34,6	1.346	1.430	6,2	232	239	3,0
Múrcia	284	414	45,9	1.016	1.075	5,8	82	82	0,0
Navarra	98	67	-31,9	669	539	-19,4	132	104	-21,2
País Basc	361	499	38,3	685	747	9,1	172	184	7,0
La Rioja	...	42	...	...	877	...	...	117	...

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). EGATUR. Disponible a: [https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros \(Accedit: 26 agosto 2022\)](https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177002&menu=ultiDatos&idp=1254735576863#~:text=El gasto total de los,se sitúa en 174 euros (Accedit: 26 agosto 2022))

Gràfic I-6.37.

Evolució de la rendibilitat (euros) del sector hotel·ler a les Illes Balears (2011-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rendibilitat del sector hotel·ler. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&nodelid=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frendibilitat-sector-hotel-er&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

6.6.2. EVOLUCIÓ 2020-2021 A LES BALEARS, PER ILLES I PER TEMPORADES

El 2021, any del retorn a l'activitat després de l'esclat de la pandèmia, Mallorca és l'illa que té un millor comportament quant a tarifa mitjana diària i ingressos per habitació, ja que respecte a la mitjana regional està 2,3 punts i 4,3 punts per sobre, respectivament. En canvi, Menorca varia al mateix ritme que les Balears pel que fa a la tarifa mitjana diària i redueix comparativament els ingressos per habitació disponible en 15,1 punts. Les Pitiüses estan en una situació inversa: els ingressos per habitació es compassen amb la mitjana balear i la tarifa mitjana deixa un diferencial negatiu de 5,7 punts.

Els diferencials positius de Mallorca es repeteixen tant en la temporada mitjana alta com en la mitjana baixa. La situació canvia en la tarifa mitjana de Menorca, atès que presenta un diferencial positiu de maig a

octubre (9,1 punts), però força negatiu en la temporada mitjana baixa (-24,4 punts). En aquesta illa i també a les Pitiüses, els ingressos per habitació disponible romanen en negatiu en ambdues temporades. La tarifa mitjana diària té un diferencial de 3,4 punts per sobre de novembre a abril a Eivissa i Formentera, però de -10 punts en la resta de mesos (vegeu el quadre I-6.12 i els gràfics I-6.38, I-6.39 i I-6.40).

6.6.3. EVOLUCIÓ 2020-2021 PER COMUNITATS AUTÒNOMES

La tarifa mitjana diària a les Balears ha augmentat un 13,4 % el 2021 en relació amb el 2020, una variació similar a la pujada del 14,5 % esdevinguda en la mitjana nacional. Tot i que aquest fet impliqui que les Balears redueixen el diferencial respecte a la mitjana de la resta de comunitats autònomes, la tarifa mitjana balear és un 36 % superior a la

mitjana de l'Estat, i queda per sobre de les Canàries i Andalusia, amb un 16 % i un 7 % respectivament (vegeu el quadre I-6.13 i el gràfic I-6.41).

6.6.4. EVOLUCIÓ 2011-2021 DE L'ÍNDEX DE PREUS DE L'OFERTA TURÍSTICA

Quant a l'evolució de l'índex de preus per hotels, per apartaments i per allotjaments de turisme rural al llarg de l'any 2021, es pot observar com en general es retorna als increments. La pujada més destacada s'ha produït als hotels, amb un 18,9 %; seguits dels establiments rurals, amb un 9,0 %, i dels apartaments, amb un 1,1 % (vegeu el quadre IA-6.14 i els gràfics I-6.42, IA-6.9, IA-6.10 i IA-6.11).

En relació amb el 2020, cal destacar la variació positiva generalitzada de preus en totes les categories, fet que es dona amb més intensitat en la temporada mitjana alta. En la temporada mitjana baixa hi ha un increment dels preus en els establiments de categoria més elevada i una reducció a l'altre extrem. Pel que fa a l'any 2019, únicament hi ha una caiguda del preu a les tres estrelles d'or i als hotels d'una estrella d'or; en canvi, la resta encareix els preus, especialment en la temporada mitjana alta (vegeu el quadre IA-6.15).

6.7.

OFERTA

En aquest apartat s'estudia l'oferta d'allotjament, el grau d'ocupació, el tot inclòs i l'oferta complementària.

6.7.1. ESTABLIMENTS

El 2021, hi havia 2.880 establiments turístics a les Balears, 12 establiments més que l'any anterior, que en termes relatius és un 0,4 % més. Per illes, Mallorca en té 1.797; Eivissa, 541; Menorca, 421, i Formentera, 121. Eivissa és l'única illa que presenta una variació negativa respecte a l'any passat, un -1,3 %. A Menorca i Mallorca, el nombre d'establiments turístics ha crescut en el darrer any un 3,2 % i un 0,3 % respectivament. A Formentera el nombre s'ha mantingut estable (vegeu el quadre IA-6.16).

Segons el tipus d'establiment, hi ha 861 hotels i 774 apartaments turístics, la suma dels quals representa més de la meitat del nombre total d'establiments el 2021. Les variacions positives més significatives pel que fa al 2020 es troben en els hotels rurals, que passen de 50 a 54 allotjaments (8,0 %) i als establiments de turisme d'interior, que augmenten un 5,8 % i que són la cinquena tipologia d'establiment més nombrosa. Per contra, hi ha una reducció notable de l'oferta d'establiments de ciutat de vacances (-25,0 %, de 8 a 6 establiments) i de la residència apartament (-20,0 %, de 5 a 4).

6.7.2. PLACES

Pel que fa a la quantitat de places turístiques, el 2021 n'hi ha hagut a les Illes Balears un total de 445.149 (un 0,3 % més que el 2020), les quals s'han repartit de la manera següent: 305.886 a Mallorca (un 0,4 % més que el 2020), 77.326 a Eivissa (un 0,6 % menys que l'any anterior), 53.841 a Menorca (un 1,4 % més que el 2020) i 8.096 a Formentera (el mateix nombre de places que l'any anterior) (vegeu el quadre IA-6.17).

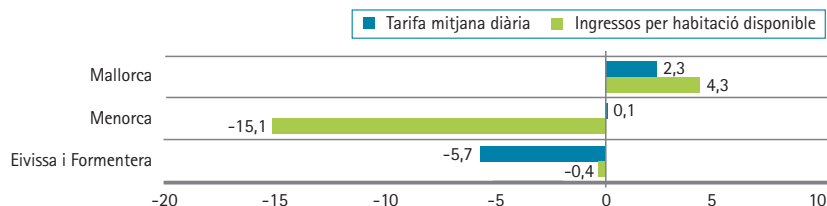
Quadre I-6.12. Tarifa mitjana diària i ingressos per habitacions del sector hotel·ler a les Illes Balears per temporada (euros) (2020-2021)									
2020				2021			% de variació 2021-2020		
		Total	Temporada mitjana alta*	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	% de variació 2021-2019 Total
Illes Balears									
Tarifa mitjana diària		108,3	124,6	73,1	126,7	128,1	94,2	17,0	28,9
Ingressos per habitació disponible		41,3	45,6	33,2	75,2	77,7	36,9	82,1	11,3
Mallorca									
Tarifa mitjana diària		96,3	111,2	74,6	114,9	115,8	97,3	19,3	30,3
Ingressos per habitació disponible		36,7	38,3	34,7	68,4	70,4	40,0	86,4	15,1
Menorca									
Tarifa mitjana diària		120,1	126,6	59,0	140,6	141,6	61,6	17,1	4,5
Ingressos per habitació disponible		47,5	52,7	20,9	79,3	81,2	18,5	66,9	-11,5
Eivissa i Formentera									
Tarifa mitjana diària		146,8	156,1	67,7	163,4	165,7	80,5	11,3	6,2
Ingressos per habitació disponible		54,1	60,2	27,0	98,3	101,7	29,2	81,7	69,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rentabilitat del sector hotel·ler. Disponible a: https://lbestat.caib.es/lbestat/page?&p=px_tablas&modeld=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frendibilitat-sector-hoteler&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

* Ponderació de temporada alta sense comptar amb maig ni juny per manca de dades.

Gràfic I-6.38.

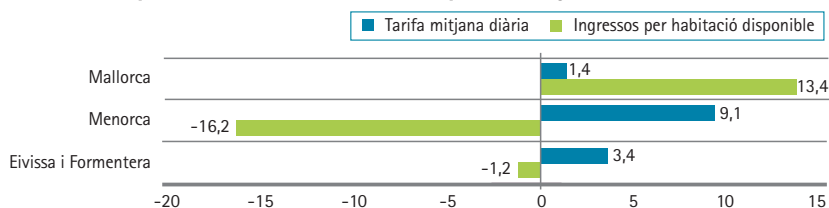
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de la rendibilitat del turisme respecte a les Illes Balears (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rentabilitat del sector hotelier. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeld=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frendibilitat-sector-hoteler&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

Gràfic I-6.39.

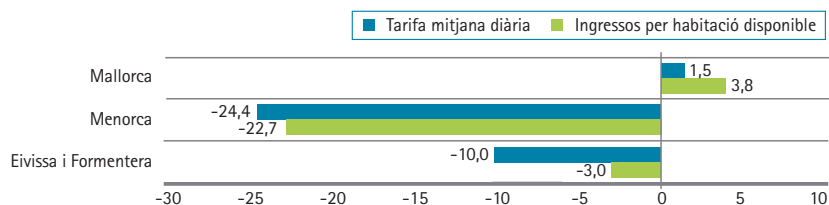
Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de la rendibilitat del turisme respecte a les Illes Balears en temporada mitjana alta (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rentabilitat del sector hotelier. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeld=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frendibilitat-sector-hoteler&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

Gràfic I-6.40.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de la rendibilitat del turisme respecte a les Illes Balears en temporada mitjana baixa (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rentabilitat del sector hotelier. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeld=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frendibilitat-sector-hoteler&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

Segons la tipologia d'allotjaments, la classificació queda de la manera següent: 232.405 places d'hotel (el 75,3 % a Mallorca), 102.373 d'hotel apartament (el 79,8 % a Mallorca) i 74.373 d'apartaments turístics (el 43,8 % a Mallorca). La resta de places es reparteixen entre les altres categories, cap de les quals no supera les 10.000 places. La variació més significativa en positiu respecte al 2020 és en el turisme d'interior, que passa de 3.052 a 3.259 places, la qual cosa representa un augment del 6,8 %. Per contra, la variació proporcional negativa més important es dona en hostals residència, amb una pèrdua de 925 places (-13,3 %), i la gran majoria es perden a Eivissa, amb la qual

cosa desapareixen una quarta part de les places d'aquesta illa en aquest tipus d'establiment.

6.7.3. GRAU D'OCUPACIÓ

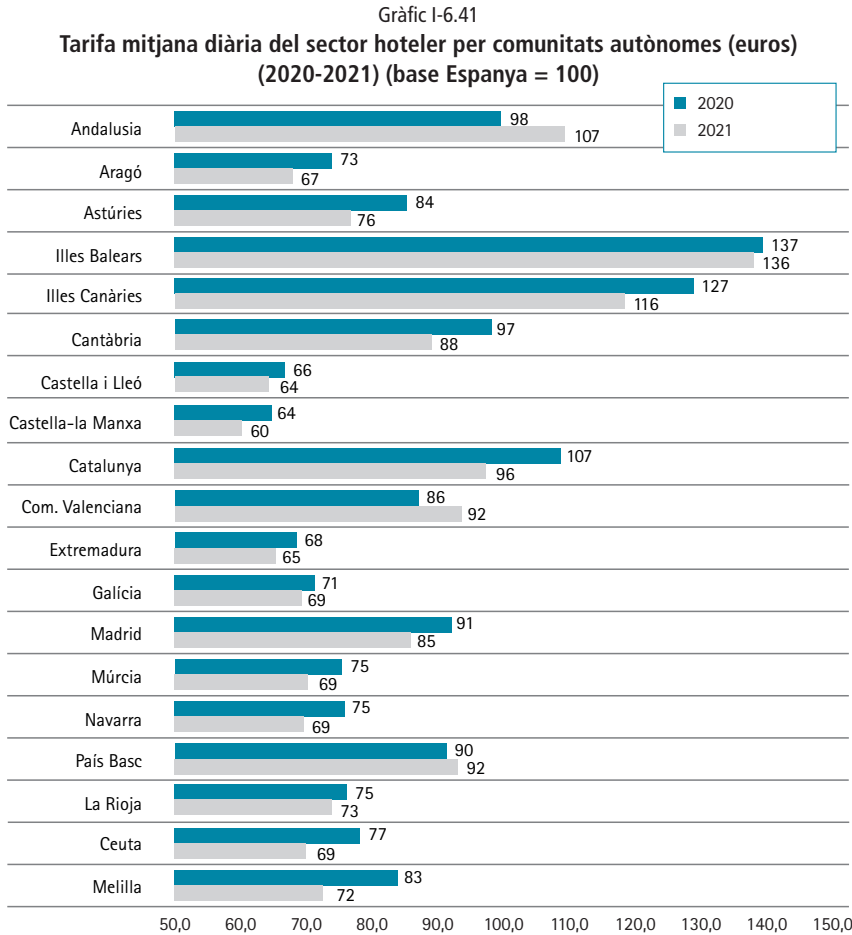
Els resultats d'ocupació de la planta oberta es classifiquen en establiments hotelers, apartaments turístics i establiments de turisme rural. En tots els casos l'any 2021 presenta una millora substancial respecte a l'any anterior, quan les restriccions en l'activitat hostalera i en la mobilitat provocaren que les xifres del 2020 mostrassin caigudes importants; però en comparació amb les dades històriques, el grau d'ocupació del 2021 encara roman lluny d'anys anteriors.

QUADRE I-6.13. TARIFA MITJANA DIÀRIA DEL SECTOR HOTELER PER COMUNITATS AUTÒNOMES (EUROS) (2020-2021)			
	2020	2021	% variació
Espanya	81,7	93,5	14,5
Andalusia	80,2	100,5	25,4
Aragó	59,7	62,9	5,3
Astúries	68,8	71,0	3,2
Illes Balears	111,7	126,7	13,4
Illes Canàries	103,4	108,6	5,1
Cantàbria	78,9	82,0	4,0
Castella i Lleó	54,0	59,6	10,4
Castella-la Manxa	52,4	55,9	6,8
Catalunya	87,2	89,5	2,6
Com. Valenciana	70,1	86,3	23,2
Extremadura	55,4	60,7	9,6
Galícia	57,6	64,2	11,4
Madrid	74,2	79,3	6,8
Múrcia	60,9	65,0	6,7
Navarra	61,4	64,4	4,9

continua

	2019	2020	% variació
País Basc	73,5	85,8	16,8
La Rioja	61,5	68,3	11,2
Ceuta	63,1	64,7	2,6
Melilla	67,7	67,1	-0,9

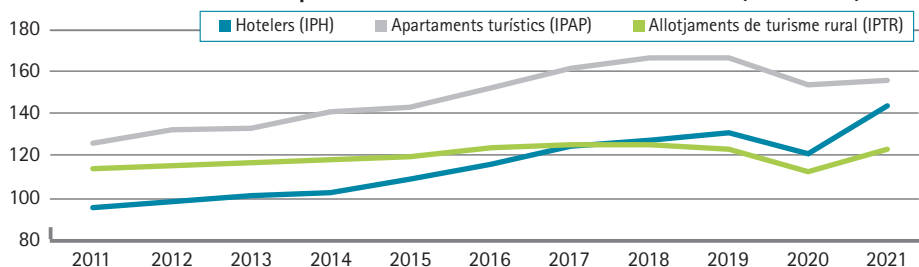
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022)

Gràfic I-6.42.

Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2011-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=252&dh=1> (Accedit: 26 agost 2022), i de l'IBESTAT (2022). Rentabilidad del sector hotelero. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&nodelid=f16c0b46-3092-4231-a050-a57be92c10cf&path=economia%2Fturisme%2Frentabilidad-sector-hoteler&lang=ca (Accedit: 26 agost 2022)

Quant als hotels, l'evolució del percentatge de planta oberta en el total de les Balears es recupera el 2020 fins a un 32,5 %, quan en els anys previs a la pandèmia havia superat sempre el 50 %. Mallorca té un percentatge molt similar, amb un 32,7 %, i un empitjorament respecte al 2019 de -23,9 punts. Les Pitiüses, amb un 31,2 %, presenten el percentatge més baix i una caiguda respecte al 2019 de -16,4 punts. Menorca té el percentatge més alt, amb un 34,0 %, i la reducció menys negativa respecte al 2019: -13,2 punts (vegeu el quadre IA-6.18 i els gràfics I-6.43, I-6.44, I-6.45 i I-6.46).

Continuant l'anàlisi dels hotels, el percentatge del grau d'ocupació per places puja a les Balears 21,1 punts, fins a situar-se en el 56,8 %, la qual cosa implica un descens de 19,1 punts en comparació amb el 2019. Per illes, Mallorca millora 21 punts; Menorca, 17,6 punts, i les Pitiüses, 23,4 punts. El 2021, les Pitiüses tenen el percentatge més alt, amb un 58,4 %; se-

guides de Mallorca, amb un 56,7 %, i Menorca, amb un 54,8 %.

Amb referència als hotels, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre les places existents millora en el total de les Balears 14,2 punts, més o manco la meitat de la pèrdua patida el 2020. Per illes, Mallorca puja 14,4 punts; Menorca, 13,0 punts, i les Pitiüses, 13,8 punts. Menorca és la que té el percentatge més alt del 2021, amb un 18,6 %, seguida de Mallorca, amb només una dècima menys, i de les Pitiüses, amb un 18,2 %. Pel que fa als apartaments turístics, es pot consultar l'evolució del grau d'ocupació per aquests conceptes només en el període 2009-2013.

Quant als apartaments de turisme rural, el 2021 l'evolució és semblant a la dels hotels. La planta oberta millora en el total de les Balears 21,9 punts, i, també, a cada illa, ja que Mallorca augmenta 22,1 punts; Menorca, 20,4 punts, i les Pitiüses, 22,5 punts. Amb aquesta recuperació, l'arxi-

pèlag d'Eivissa i Formentera és el que té el percentatge més baix, amb un 41,1 %, seguit de Mallorca, amb un 54,4 %, i de Menorca, amb un 51,7 %.

Continuant l'estudi dels apartaments de turisme rural el 2021, l'evolució del percentatge del grau d'ocupació per places creix a les Balears 20,2 punts. Per illes, Mallorca millora 21,2 punts; Menorca puja 13,5 punts, i les Pitiüses augmenten 17,1 punts. Les Pitiüses tenen el percentatge més alt, amb un 53,8 %, seguides de Menorca, amb un 52,4 %, i Mallorca, amb un 42,6 %.

Pel que fa als apartaments de turisme rural, l'evolució en el període 2011-2021 del percentatge de places ocupades sobre places existents mostra també la recuperació que s'ha produït a la resta de ràtios i de tipologia d'establiments, tot i que encara no arriba als nivells del 2019. El grau d'ocupació augmenta a totes les illes i, per tant, en el total de les Balears (15,7 punts). Així, el grau del 2021 respecte al 2020 a Mallorca (22,3 %) puja 15,8 punts; a Menorca (27,1 %), 14,9 punts, i a les Pitiüses (22,1 %), 15,3 punts.

6.7.4. OFERTA COMPLEMENTÀRIA

Les dades de l'oferta complementària que ha recollit l'anuari de l'Observatori de Turisme fan referència a l'oferta de restaurants i bars cafeteria. El 2021, hi havia en total 14.300 establiments i 944.000 places, amb una mitjana de 66 places per establiment. Per tipus de negoci, els bars cafeteria sumen un total de 8.300 establiments, i els restaurants, uns 6.000. Però si es considera el total de places, els restaurants tenen 504.000 places, davant les

440.000 de bars i cafeteries. Això indica una ràtio de places per establiment als restaurants de 84, molt superior a la de bars cafeteria, que és de 53 places per establiment (vegeu el quadre [IA-6.19](#)).

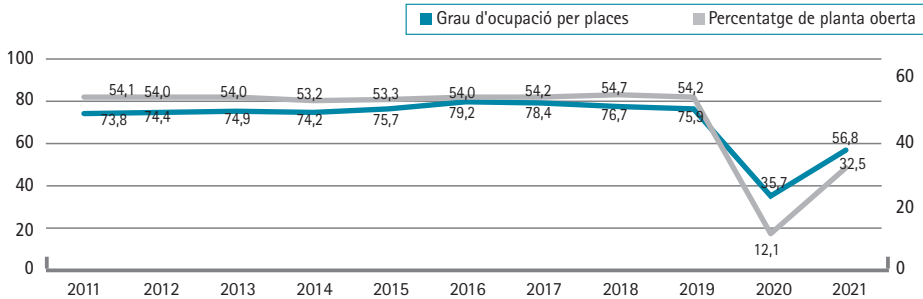
En el cas dels bars cafeteria, la variació del nombre d'establiments d'aquest tipus presenta taxes positives a totes les illes, excepte a Formentera (-6,8 %). Destaca l'augment d'Eivissa, amb un 23,6 % més d'establiments que el 2020. No obstant això, Menorca també registra un fort increment (6,6 %), molt superior al de Mallorca (1,8 %). Pel que fa al nombre de places, es repeteix l'esquema del nombre d'establiments: un 13,0 % a Eivissa, un 7,4 % a Menorca, un 2,9 % a Mallorca i un -9,5 % a Formentera (vegeu el quadre [IA-6.20](#)).

Els restaurants recuperen bona part del dinamisme perdut a causa de la crisi pandèmica. Així, les taxes de variació respecte al 2020 pel que fa al nombre d'establiments tenen una mitjana del 4,0 %. L'augment més alt té lloc a Eivissa (12,4 %), seguida de Menorca (2,4 %), de Mallorca (1,8 %) i de l'altra pitiüsa (un 1,5 %). El nombre de places augmentà el 2021 un 5,1 % interanual a les Balears, amb taxes positives a Mallorca (2,9 %) i Menorca (2,2 %), però sobretot a Eivissa (13,0 %). Formentera també puja en aquesta magnitud (0,9 %) (vegeu el quadre [IA-6.21](#)).

Quant al turisme de golf, no hi ha hagut canvis respecte al 2020. En qualsevol cas, destaca el gran nombre de camps a Mallorca, amb un total de 24. Aquests sumen 396 forats i 1.561 pars. Eivissa en té dos, amb 27 forats i 107 pars. Menorca té un sol camp de 18 forats i 71 pars (vegeu el quadre [IA-6.22](#)).

Gràfic I-6.43.

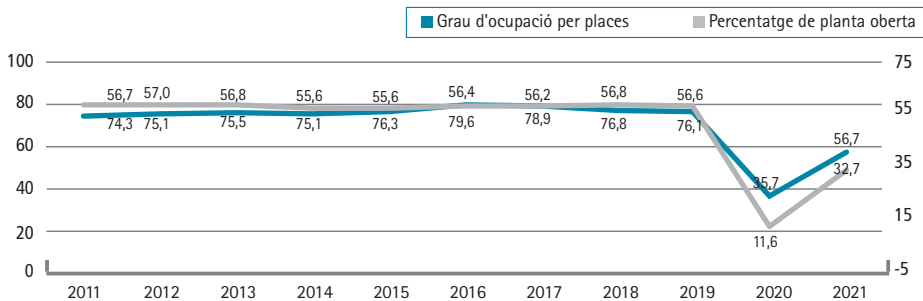
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2011-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Encuesta de ocupación hotelera 2020. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=8225&capsel=8231> (Accedit: 29 agost 2022), i l'IBESTAT (2022). Ocupació de l'oferta turística. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&nodeId=614884d6-737a-401d-a8c3-a35519b8fec9&path=economia%2Fturisme%2Focupacio-oferta-turistica-hotels&lang=ca (Accedit: 29 agost 2022)

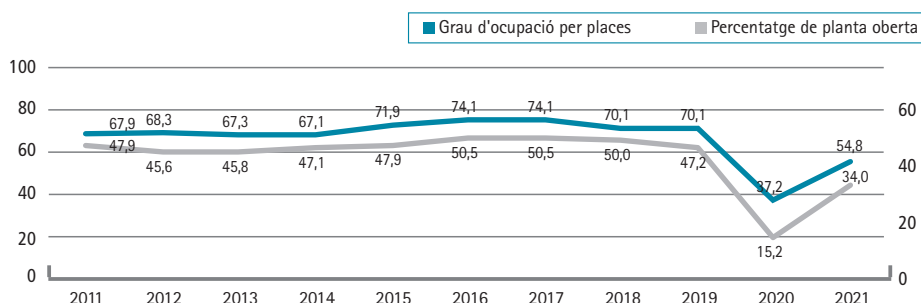
Gràfic I-6.44.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2011-2021)

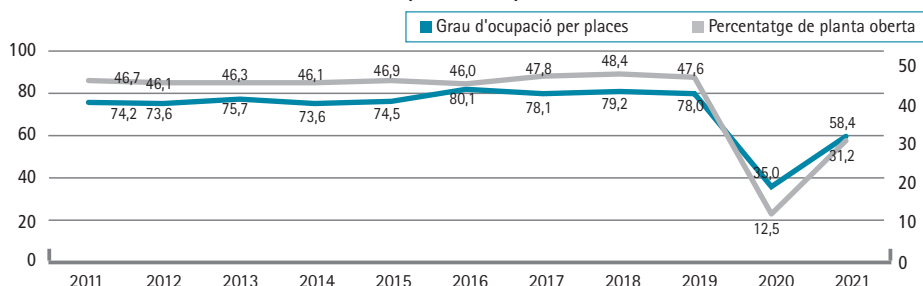
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Encuesta de ocupación hotelera 2020. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=8225&capsel=8231> (Accedit: 29 agost 2022), i l'IBESTAT (2022). Ocupació de l'oferta turística. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?&p=px_tablas&nodeId=614884d6-737a-401d-a8c3-a35519b8fec9&path=economia%2Fturisme%2Focupacio-oferta-turistica-hotels&lang=ca (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.45.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca (2011-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Encuesta de ocupación hotelera 2020. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=8225&capsel=8231> (Accedit: 29 agost 2022), i l'IBESTAT (2022). Ocupació de l'oferta turística. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=614884d6-737a-401d-a8c3-a35519b8fec9&path=economia%2Fturisme%2Focupacio-oferta-turistica-hotels&lang=ca (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.46.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera (2011-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Encuesta de ocupación hotelera 2020. Disponible a: <https://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=8225&capsel=8231> (Accedit: 29 agost 2022), i l'IBESTAT (2022). Ocupació de l'oferta turística. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=614884d6-737a-401d-a8c3-a35519b8fec9&path=economia%2Fturisme%2Focupacio-oferta-turistica-hotels&lang=ca (Accedit: 29 agost 2022)

6.8.**EMPRESSES I LOCALS TURÍSTICS**

En aquest apartat s'analiza el nombre d'empreses i de locals dedicats a l'activitat turística segons la subactivitat econòmica, el nivell d'ocupació i per illes.

De conformitat amb les dades obtingudes del Bureau van Dijk Electronic Publishing, que inclou les del Registre Mercantil, s'han pogut geolocalitzar unes 3.500 empreses de les Illes Balears que tenen com a activitat principal alguna de les que estan incloses en la classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE) turístiques i de les

quals el 2020 s'han tingut disponibles les dades comptables. Segons el criteri del domicili fiscal, el 68 % de les empreses es localitzen a Mallorca, l'11 % a Menorca i el 21 % a les Pitiüses, repartit entre el 18 % a Eivissa i el 3 % a Formentera. No obstant això, els ingressos d'explotació obtinguts el 2020 no es reparteixen en aquesta proporció, atès que el 90 % es concentra a Mallorca, el 7 % a Eivissa i només el 2 % i l'1 % a Menorca i Formentera respectivament (vegeu el gràfic I-6.47).

Quant a l'ocupació declarada per les empreses en el Registre Mercantil, la mitjana és de 17,6 treballadors per empresa, però en aquesta magnitud el repartiment tampoc no és proporcional. Així, les empreses amb seu a Mallorca concentren el 84 % dels treballadors de les empreses turístiques, amb una mitjana de 21,4 treballadors. Per pes, la segueix l'illa d'Eivissa, on els treballadors de les empreses d'aquest territori representen l'11 % del total i la mitjana d'ocupació se situa en 11,1 persones per empresa. Menorca, amb el 4 % de pes sobre el total, presenta una mitjana d'ocupació de 6,3 treballadors. A Formentera, que manté el pes en el punt percentual, les empreses tenen més empleats, amb una mitjana de 6,5 (vegeu el gràfic I-6.48).

6.8.1. PER ACTIVITAT ECONÒMICA

El 2021, a les Balears hi havia un total de 18.124 empreses actives en el sector turístic i 22.035 locals. La variació respecte al 2020 ha estat negativa, tant en el nombre d'empreses (-2,5 %) com en el nombre de locals (-2,7 %).

El gruix tant d'empreses com de locals es concentra en serveis de menjar i begudes, amb 8.125 empreses (45 % del total) i 9.416 locals (43 %). Així i tot, l'únic subsector que ha augmentat respecte al 2020 és el del transport de passatgers, amb un 2,2 % més d'empreses i un 1,8 % més de locals. En canvi, els decrements més negatius són en el nombre d'empreses d'altres activitats turístiques, que cedeix tant en el nombre d'empreses (-4,9 %) com en el de locals (-5,5 %). Els serveis d'allotjament i els serveis de menjar i begudes retrocedeixen devers dos punts percentuals respecte al 2020 (vegeu el quadre IA-6.23 i els gràfics I-6.49, I-6.50 i I-6.51).

6.8.2. PER ACTIVITAT ECONÒMICA I ESTRATS D'ASSALARIATS

El gruix empresarial en el sector turístic es concentra en empreses de 5 o menys assalariats (88 % del total). El nombre d'empreses cau a mesura que acumulen un nombre més alt d'assalariats. Aquesta tendència es repeteix en tots els subsectors. Pel que fa als locals turístics, es repeteix el mateix esquema: la immensa majoria (89 %) tenen 5 o menys empleats. Les taxes més elevades de variació respecte al 2020 es troben en empreses d'1 a 2 assalariats (uns 11,0 punts per sobre de la mitjana tant en empreses com en locals). El decreixement més acusat es dona en la forquilla de 20 a 49 assalariats en el cas dels locals (-19,7 punts) i en la de 50 a 99 assalariats en el cas de les empreses (vegeu el quadre IA-6.24 i els gràfics I-6.52, I-6.53 i I-6.54).

Gràfic I-6.47.

Ubicació de les empreses turístiques i àrea del cercle proporcional als ingressos d'exploació del 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Bureau van Dijk

Gràfic I-6.48.

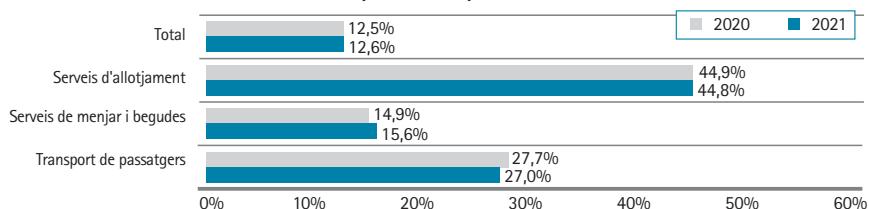
Ubicació de les empreses turístiques i àrea del cercle proporcional a l'ocupació del 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Bureau van Dijk

Gràfic I-6.49.

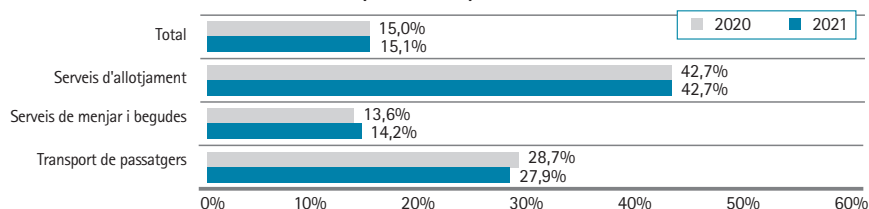
Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2020-2021)

Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.50

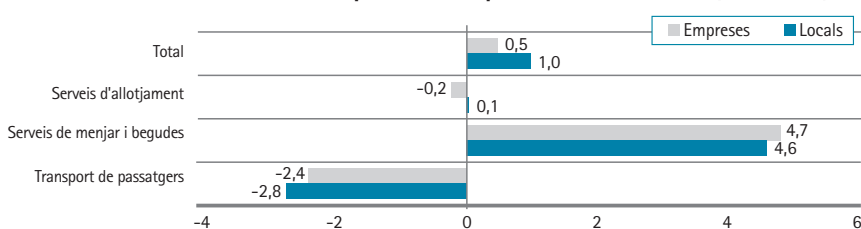
Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2020-2021)

Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

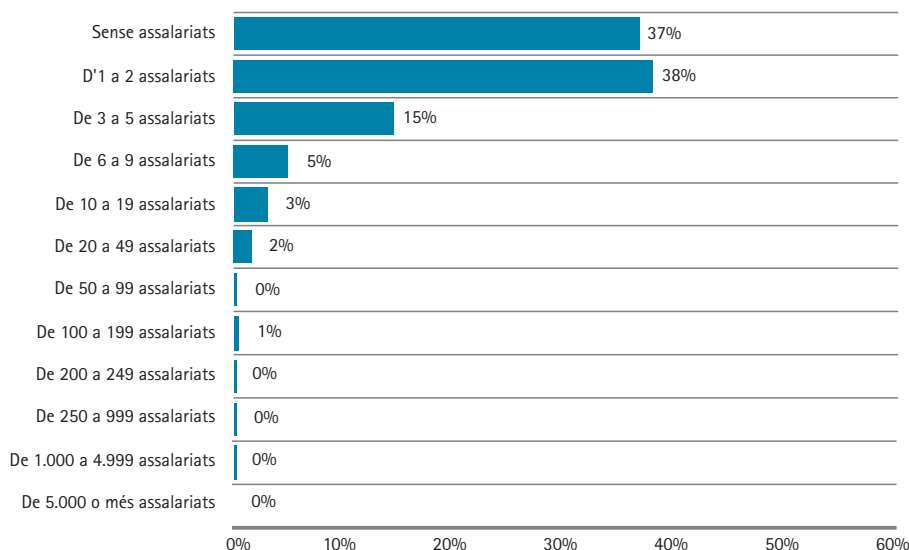
Gràfic I-6.51

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de les empreses i locals actius en el sector turístic a les Illes Balears respecte al total per activitat econòmica (2020-2021)

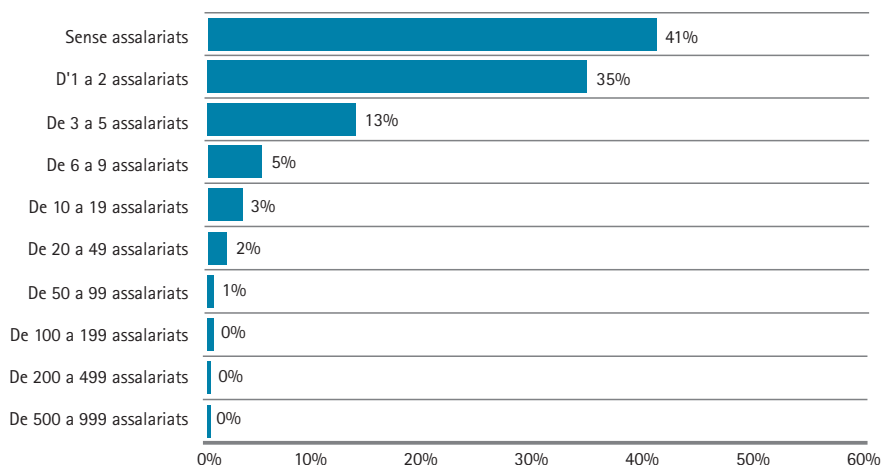
Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.52.

Empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per estrat d'assalariats (2021)

Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

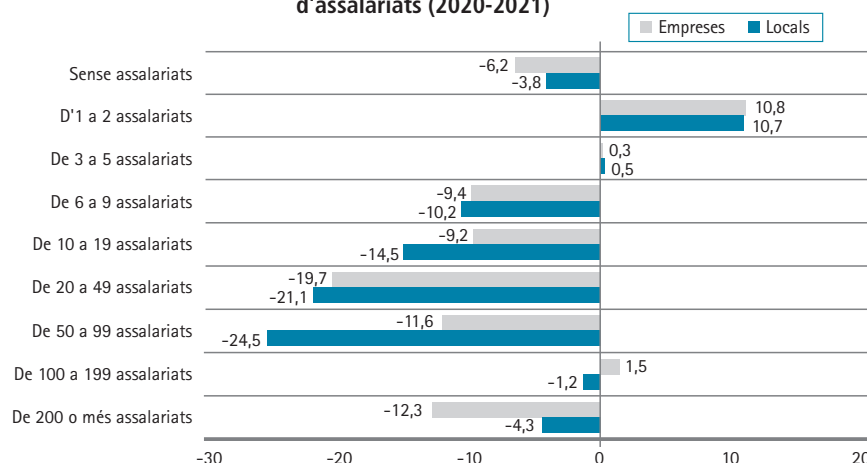
Gràfic I-6.53.

Locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per estrat d'assalariats (2021)

Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.54.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de les empreses i dels locals actius en el sector turístic a les Illes Balears respecte al total per estrats d'assalariats (2020-2021)

Font: IBESTAT (2022). Nombre d'empreses del sector turístic. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/nombre-empreses-dirce-turistic/e7775056-8fce-48f7-af6c-78b82e3546cb> (Accedit: 29 agost 2022)

6.8.3. PER ACTIVITAT ECONÒMICA I PER ILLES

Si se centra l'atenció en l'activitat econòmica per illes, es pot observar una composició sectorial molt similar del nombre d'empreses: les empreses del sector de serveis representen de mitjana un 76 % del total de companyies a les Balears, amb un màxim del 84 % a Formentera i un mínim del 73 % a Menorca.

Les empreses del sector turístic són el 26 % del total a les Balears. Aquesta dada és del 26 % a Menorca, el 25 % a Mallorca, el 31 % a Eivissa i el 45 % a Formentera. Entre les empreses turístiques, dominen les que ofereixen serveis de menjar i begudes (el 15 % a les Balears, el 14 % a Mallorca i a Menorca, el 16 % a Eivissa i el 19 % a Formentera) (vegeu el quadre IA-6.25 i els

gràfics I-6.55, I-6.56, I-6.57, I-6.58, I-6.59 i I-6.60).

6.9.

OCUPACIONS I CONTRACTACIONS LABORALS EN EL SECTOR TURÍSTIC

6.9.1. OCUPACIONS EN HOSTALERIA I RESTAURACIÓ

A mesura que s'han aixecat les restriccions sanitàries i s'ha retornat a poc a poc a l'activitat econòmica, també l'ocupació en les branques turístiques ha anat millorant. La mitjana anual de l'ocupació total ha arribat als 79.172 treballadors, fet que suposa un augment del 1,7 % respecte a l'any anterior. D'aquests ocupats, 66.857 són assalariats, amb un creixement de l'1,7 %, i

i 12.315 autònoms, amb un increment de l'1,9 %.

La restauració ha acumulat una mitjana anual de 49.910 ocupats, un 3,2 % més que el 2020. Els altres 36.263 ocupats han estat del subsector de l'hostalatge, que ha pujat només una dècima.

La distribució entre assalariats i autònoms també presenta diferències significatives. Pel que fa a la restauració, 10.914 són autònoms (25,4 %); en canvi, en l'hostalatge només ho són 1.401 persones (el 3,9 %).

Quant a l'estacionalitat dels ocupats, la ràtio entre el mes d'ocupació més baixa i el de més ocupació se situa en el conjunt del sector de la restauració i l'hostalatge en un 29,1 %; en la restauració, un 41,9 %, i en l'hostalatge, un 17,5 % (vegeu el quadre [IA-6.26](#)).

6.9.2. LES VINT OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES EN EL SECTOR TURÍSTIC

L'any 2021, de les vint ocupacions més contractades en el sector turístic, les cinc primeres coincideixen amb les del 2020, però només es recupera la meitat del nivell del 2019. Per ordre, són cambrers (44.690), personal de neteja (13.319), ajudants de cuina (12.704), cuiners (11.443) i recepcionistes d'hotel (3.082). Per variacions en relació amb l'any anterior, totes vint ocupacions tenen un nivell de contractació superior al del 2020, amb l'única excepció dels treballadors de manteniment d'edificis (-4,8 %). La variació més elevada es produeix en el cas dels peons de les indús-

tries manufactureres (357,5 %). En comparació amb el 2019, destaca l'ocupació dels repartidors i missatgers, que està un 18 % per sobre de dos anys enrere (vegeu el quadre [IA-6.27](#)).

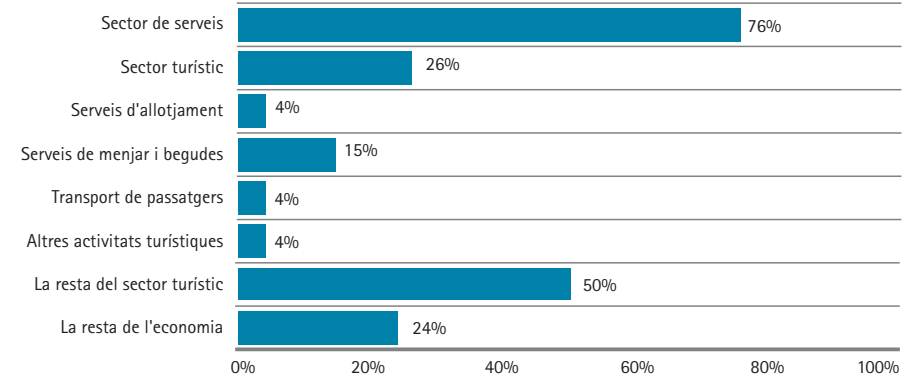
6.9.3. CONTRACTACIONS TURÍSTIQUES PER ACTIVITAT ECONÒMICA

Les activitats descrites per la CNAE-09 relacionades amb el sector turístic són les següents: serveis d'allotjament, agències de viatges i serveis de menjars i begudes. En totes aquestes queda palès el recobriment de l'activitat turística durant el 2021. En el conjunt de les Balears, l'ocupació més elevada ha estat en l'activitat de serveis de menjars i begudes, amb un total de 61.063 contractes i un increment del 60,5 % interanual. En segon lloc, hi ha hagut els serveis d'allotjament, amb 41.218 contractes, que pugen un 123,7 % amb referència al 2020. En tercer lloc, hi ha les agències de viatges, que sumen 1.793 relacions laborals, un total que s'ha doblat. Malgrat això, totes aquestes activitats tenen un nivell de contractació molt més baix que el 2019.

Per illes, totes segueixen el mateix patró que el global balear, encara que hi ha diferències en les intensitats de les taxes positives respecte a l'any 2020. A Mallorca, els contractes per serveis d'allotjament han augmentat un 119,4 %, mentre que en les agències de viatges han pujat un 107,3 %. A Menorca i a Eivissa els contractes dels serveis d'allotjament són els que més augmenten en termes relatius. A Menorca són les agències de viatges les que presenten les taxes menys positives, mentre que a Ei-

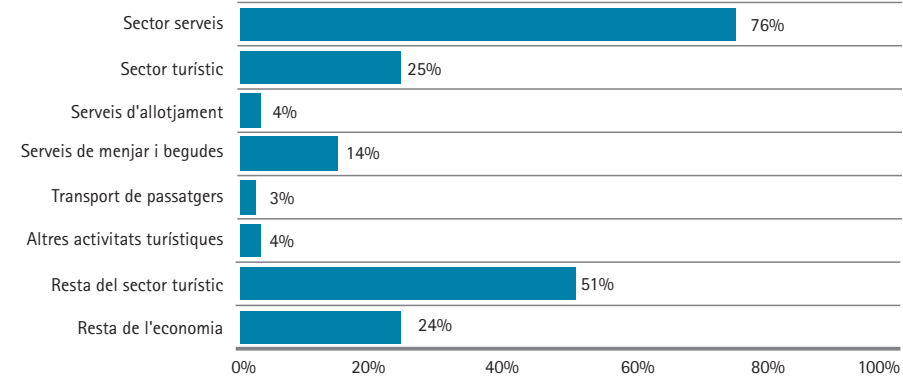
vissa són els serveis de menjar i begudes. Formentera, tot i que presenta la variació respecte al 2020 més modesta (70,4 %), és l'illa que menys contractació ha perdut pel que fa al 2019, amb només un -11,8 % (vegeu el quadre IA-6.28).

Gràfic I-6.55.
Empreses d'alta a la Seguretat Social a les Illes Balears per sector d'activitat (2021)

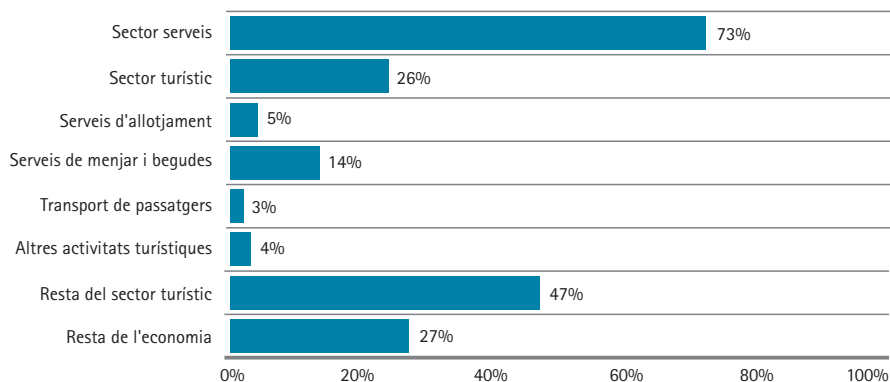
Font: IBESTAT (2022). Demografia empresarial. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/empreses/demografia-empresarial/a11e3c92-37e6-4973-98c1-c8abb7006e84> (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.56.
Empreses d'alta a la Seguretat Social a Mallorca per sector d'activitat (2021)

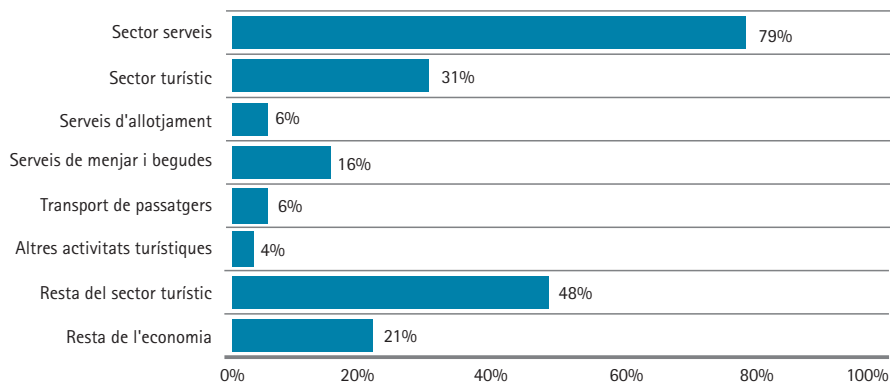
Font: IBESTAT (2022). Demografia empresarial. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/empreses/demografia-empresarial/a11e3c92-37e6-4973-98c1-c8abb7006e84> (Accedit: 29 agost 2022)

Gràfic I-6.57.

Empreses d'alta a la Seguretat Social a Menorca per sector d'activitat (2021)

Font: IBESTAT (2022). Demografia empresarial. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/empreses/demografia-empresarial/a11e3c92-37e6-4973-98c1-c8abb7006e84> (Accedit: 29 agost 2022)

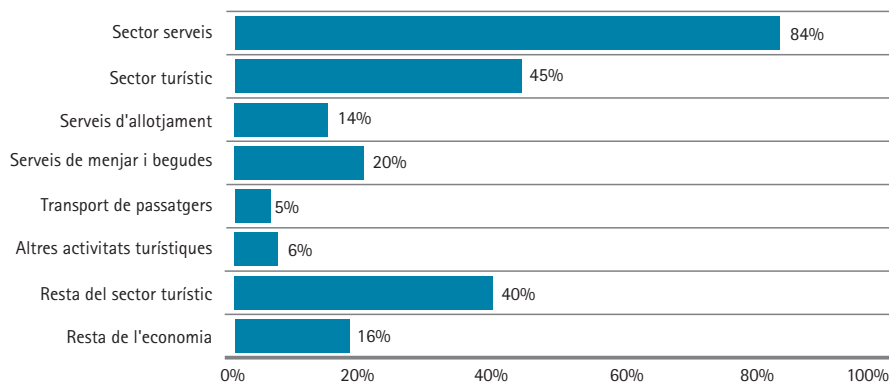
Gràfic I-6.58.

Empreses d'alta a la Seguretat Social a Eivissa per sector d'activitat (2021)

Font: IBESTAT (2022). Dades de la TGSS. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/treball/afiliacions-seguretat-social/c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531> (Accedit: 29 d'agost de 2022)

Gràfic I-6.59.

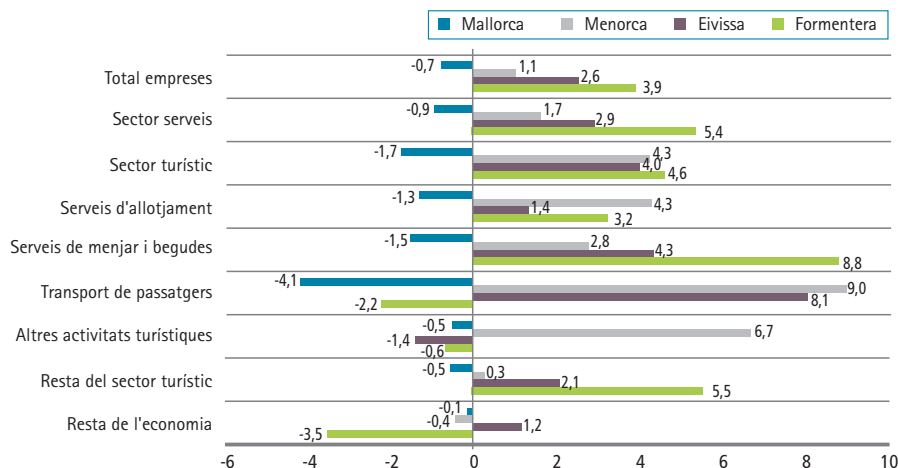
Empreses d'alta a la Seguretat Social a Formentera per sector d'activitat (2021)

Font: IBESTAT (2022). Dades de la TGSS. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/treball/afiliacions-seguretat-social/c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531> (Accedit: 29 d'agost de 2022)

Gràfic I-6.60.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de les empreses d'alta a la Seguretat Social respecte a les Illes Balears per sector d'activitat (2020-2021)

Font: IBESTAT (2022). Dades de la TGSS. Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/treball/afiliacions-seguretat-social/c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531> (Accedit: 29 d'agost de 2022)

REQUADRE I-1.

ANÀLISI DE LA PRODUCTIVITAT DEL SECTOR TURÍSTIC A LES BALEARS A PARTIR DE L'ESTADÍSTICA ESTRUCTURAL D'EMPRESES: SECTOR SERVEIS

MIQUEL QUETGLAS OLIVER

*Cap del Servei de Conjuntura i Planificació
de la Direcció General de Model
Econòmic i Ocupació (GOIB) i professor
associat a la Universitat de les Illes Balears*

El progrés econòmic dels territoris en termes qualitius té lloc gràcies a un ús més eficient dels factors de producció. Els avenços tecnològics, l'aparició de noves formes d'organització de la feina, la millora en la formació del personal i la incorporació de maquinària d'equip per fer tasques són tan sols uns quants exemples dels impulsors que permeten incrementar el rendiment i obtenir una major producció amb el mateix ús dels recursos. Precisament és la relació entre el valor obtingut i la quantia de factors necessaris per obtenir-lo la millor mesura per avaluar l'explotació dels recursos i comparar-ne l'eficiència. En la ciència econòmica aquesta ràtio s'anomena *productivitat*. Així, la productivitat esdevé un factor clau per a un desenvolupament econòmic compatible amb la sostenibilitat ambiental i un indicador que permet fer el seguiment de la qualitat d'aquest creixement.

En un sector intensiu en mà d'obra, com és el turisme, l'anàlisi de la productivitat aparent del treball pren una rellevància especial. Per una part, està relacionada

amb la qualitat dels serveis oferts, i, per una altra, amb les formes d'organització de la feina en les diferents branques d'activitat. A les Illes Balears, on el turisme té una importància indiscutible, es fa encara més necessari estudiar aquesta magnitud. En termes quantitatius absoluts, el 2019 l'arxipèlag balear ocupà el cinquè lloc entre les regions europees per nombre de nits gaudides en establiments turístics en relació amb la població resident. Malgrat que es tracta d'una posició prou elevada, fou líder europeu entre el 2000 i el 2008 i tornà a ser-ho el 2011 i el 2012. Ara bé, assolir un nombre elevat de visitants no implica necessàriament nivells elevats de productivitat: cap de les deu regions més turístiques es troba entre les 10 primeres en productivitat. D'aquí la importància de complementar la informació quantitativa amb la qualitativa.

En el quadre **IR-1.1** s'ofereixen les dades de la productivitat aparent del treball en el sector turístic a les Illes Balears. Aquesta magnitud s'ha obtingut per la divisió entre el valor afegit brut a cost dels factors i la mitjana anual del nombre de persones ocupades. Per tant, les dades que es donen són en termes nominals, i s'ha optat per la productivitat per persona treballadora en lloc de per hora treballada.¹ Pel que fa a les taules calculades, en primer

1. D'aquesta manera, es pren la mateixa definició de productivitat considerada en publicacions anteriors del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (CES) quant a l'Estadística Estructural d'Empreses: sectors serveis (abans Enquesta de serveis) de les Illes Balears. Vegeu Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (2008), L'enquesta de serveis a les Illes Balears, disponible a http://www.caib.es/sites/ces/ca/n/enquesta_de_serveis_a_les_illes_balears_3211_kb-17344/.

lloc, es posa l'atenció en la desagregació per branques turístiques i en la dimensió temporal d'aquestes. A fi de poder contextualitzar les xifres balears, també es dona la desagregació de les mateixes branques en el conjunt espanyol. En segon lloc, es compara l'evolució de la productivitat aparent del treball a les comunitats autònomes més turístiques en les dues branques principals de l'hoteleria (els serveis d'allotjament i la restauració).

La productivitat aparent del treball en el sector turístic a les Illes Balears fou de 49.218,50 euros per persona treballadora el 2019. Aquesta productivitat és més alta que la mitjana del conjunt de serveis i del comerç, que a l'arxipèlag balear queda en 44.323 euros per persona ocupada. Les dues subbranques amb una major productivitat són les que estan relacionades amb les activitats més intensives en capital: el transport de passatgers i les agències de viatge i lloguer de vehicles, amb una productivitat de 87.780,7 euros per persona ocupada i 63.099,3 euros per persona ocupada respectivament. A l'altre extrem hi ha els serveis de menjars i begudes, que, amb menys de 25.000 euros per persona ocupada és l'activitat amb la ràtio més modesta, fins i tot està per sota de la dels serveis no turístics.

La productivitat balear en el sector turístic és significativament superior a la del conjunt espanyol, que és de 35.848 euros, un -27,2% inferior a la de les Balears. De fet, la productivitat balear és superior a l'espanyola en totes les branques turístiques, amb l'única excepció de les agències de viatges i el lloguer de vehicles el 2019. Destaca el diferencial

de productivitat que es dona a l'hoteleria, en què, tant els serveis d'allotjament com els de menjars i begudes són una cinquena part més productius que a la resta d'Espanya. Històricament, el transport de passatgers ha estat més productiu en l'àmbit nacional pel factor d'escala, però el 2019 la productivitat a les Illes Balears s'incrementa amb força i aconsegueix superar la ràtio estatal. Finalment, cal comentar que, si es considera el total dels sectors de comerç i de serveis, la productivitat balear queda un 15,7% per sobre de la d'Espanya.

En els quatre anys analitzats, la productivitat nominal a les Illes Balears s'ha incrementat ininterrompudament a un ritme mitjà anual d'un 3,8%, més d'un punt i mig més alt que el ritme espanyol (2,1%). Aquest diferencial d'increment ha estat possible gràcies a l'augment més accelerat del valor afegit brut a cost dels factors respecte a l'ocupació. Així, el nombre mitjà de treballadors i treballadores en el sector turístic ha augmentat a un ritme d'un 4,5% en taxa anual a les Illes Balears, un percentatge molt similar al que s'ha donat a Espanya (4,4%). Ara bé, el VAB a cost dels factors presentà una variació relativa més intensa a les Illes Balears que a Espanya (8,5% de taxa anual en comparació amb el 6,5% espanyol). L'augment més intens en la producció obtinguda en comparació amb la quantitat del factor laboral necessari es tradueix en un increment de l'eficiència per la via de la productivitat. Com s'ha comentat en el paràgraf anterior, el sector del transport de passatgers incrementà el VAB més d'una tercera part entre el 2018 i el 2019; en canvi, el nombre de persones ocupa-

des romangué pràcticament estable (només augmentà un 0,9%). Aquest fet estirà a l'alça la productivitat del transport de passatgers d'aquell any (un 32,5% interanual), així com la mitjana geomètrica de tot el període analitzat (13,8% en aquesta branca). Cal comentar que les dues branques de l'hoteleria mostren un

dinamisme més discret a les Illes Balears. Si bé tant els serveis d'allotjament com els de menjars i begudes augmenten el VAB (un 6,6% i un 4,5% respectivament en els quatre anys), l'ocupació també ho fa a un ritme de tan sols un punt percentual inferior, el qual és precisament l'avanç en la productivitat.

QUADRE IR-1.1. PRODUCTIVITAT NOMINAL APARENT DEL TREBALL PER BRANQUES TURÍSTIQUES (2016-2019)

	Illes Balears			
	2016	2017	2018	2019
1. TOTAL DELS SECTORS DEL COMERÇ I DE SERVEIS (1.1.+ 1.2.)	38.823	41.448	42.337	44.323
1.1. SECTOR TURÍSTIC	43.979	45.590	46.527	49.219
1.1.1. (55) Serveis d'allotjament	53.588	53.238	53.620	55.072
1.1.2. (56) Serveis de menjars i begudes	24.432	25.847	26.369	24.898
1.1.3. (491, 493, 501, 503, 511, 522) Transport de passatgers	59.549	63.616	66.247	87.781
1.1.4. (771, 773, 791, 799) Agències de viatge i lloguer de vehicles	56.923	64.453	62.379	63.099
1.2. LA RESTA DE SECTORS DEL COMERÇ I DE SERVEIS	34.903	38.212	39.098	40.477
	Espanya			
	2016	2017	2018	2019
1. TOTAL DELS SECTORS DEL COMERÇ I DE SERVEIS (1.1.+ 1.2.)	34.432	35.460	36.119	37.375
1.1. SECTOR TURÍSTIC	33.723	34.954	35.515	35.848
1.1.1. (55) Serveis d'allotjament	41.327	42.931	43.355	44.072
1.1.2. (56) Serveis de menjars i begudes	15.488	16.707	17.063	17.521
1.1.3. (491, 493, 501, 503, 511, 522) Transport de passatgers	69.184	69.047	70.885	70.729
1.1.4. (771, 773, 791, 799) Agències de viatge i lloguer de vehicles	66.836	67.832	69.886	70.999
1.2. LA RESTA DE SECTORS DEL COMERÇ I DE SERVEIS	34.617	35.599	36.285	37.800

Font: Elaboració pròpia a partir de IBESTAT (2022), Estadística estructural d'empreses. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9/f8637816-ae2d-40cd-aece-7f7b9d876846/ca/1250001_2601.px (Accés: 22 de juliol de 2022) i INE (2022) Estadística estructural de empresas: sector servicios. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=estadistica_C&cid=1254736176865&menu=ultiDatos&idp=1254735576778 (Accedit: 27 juliol 2022).

**QUADRE IR-1.2. PRODUCTIVITAT APARENT DEL TREBALL A L'HOTELERIA A LES COMUNITATS AUTÒNOMES D'ESPANYA
COMPETIDORES EN TURISME INTERNACIONAL (2016-2019)**

	(I) HOSTALERIA			
	2016	2017	2018	2019
Espanya	20.802	22.303	22.603	23.136
Illes Balears	39.859	40.175	41.125	41.235
Andalusia	16.729	18.674	18.898	19.716
Illes Canàries	30.127	32.949	32.719	31.932
Catalunya	23.212	24.247	24.594	25.089
Comunitat Valenciana	17.140	17.724	18.923	19.042
La resta de CA	17.512	19.006	19.321	20.168
	(55) Serveis d'allotjament			
	2016	2017	2018	2019
Espanya	41.327	42.930	43.355	44.072
Illes Balears	53.588	53.238	53.620	55.072
Andalusia	33.613	36.741	37.174	38.398
Illes Canàries	47.464	49.687	48.974	47.724
Catalunya	43.100	44.510	44.353	46.420
Comunitat Valenciana	36.629	37.187	38.811	39.383
La resta de CA	33.481	35.544	36.782	37.882
	(56) Serveis de menjars i begudes			
	2016	2017	2018	2019
Espanya	15.488	16.707	17.063	17.520
Illes Balears	24.432	25.847	26.368	24.898
Andalusia	13.229	14.219	14.650	15.275
Illes Canàries	15.883	17.418	17.171	17.986
Catalunya	17.686	18.991	19.507	19.682
Comunitat Valenciana	13.598	14.318	15.406	15.544
La resta de CA	15.173	16.482	16.721	17.403

Font: Elaboració pròpia a partir de IBESTAT (2022), Estadística estructural d'empreses. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9/f8637816-ae2d-40cd-aece-7f7b9d876846/ca1250001_2601.px (Accés: 22 de juliol de 2022), INE (2022) Estadística estructural de empresas: sector servicios. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=estadistica_C&cid=1254736176865&menu=ultiDatos&idp=1254735576778 (Accedit: 27 juliol 2022) i dels instituts d'estadística autonòmics

A la segona taula d'aquest requadre es mostren les productivitats de la branca de l'hoteleria a les comunitats autònomes competidores en turisme internacional (vegeu el quadre [IR-1.2](#)). La principal conclusió que se'n pot extreure és que el diferencial positiu de productivitat de les Illes Balears respecte a Espanya (41.235 euros per persona ocupada davant 23.135 euros per persona ocupada el 2019) no és atribuïble exclusivament a l'especialització turística de l'economia. Com es pot comprovar, la productivitat de l'hoteleria a les Illes Balears està per sobre de la d'altres comunitats que també són eminentment turístiques, com ara les Canàries (31.931 euros per persona ocupada, la segona més alta després de les Balears) i Catalunya (poc més de 25.000 euros per persona ocupada). Aquest patró de comportament es repeteix a cada subbranca de l'hoteleria. Així, els serveis d'allotjament a les Illes Balears presenten la ràtio de productivitat més alta (55.072 euros per persona ocupada), amb diferència sobre les de Canàries i Catalunya, ambdues per sota del llindar dels 50.000 euros. El cas dels serveis de menjars i begudes és el que té el VAB per persona treballadora més reduït, si bé cal matisar que és una activitat més intensiva en mà d'obra en què la inversió en capital no resulta tan rellevant. Una altra vegada a les Balears s'assoleix la productivitat més elevada, que s'acosta als 25.000 euros per persona ocupada el 2019. En aquesta ocasió, el segon lloc del rànquing l'ocupa Catalunya, però es queda per sota dels 20.000 euros per persona ocupada. En tercer lloc hi ha les Canàries, la productivitat de les quals no supera els 18.000 euros

per persona ocupada als restaurants i establiments de menjar.

Les Illes Balears tenen la productivitat més alta en el sector turístic i superen amb escreix la resta de territoris espanyols. La diferència és més intensa en les branques de l'hoteleria, tant pel que fa als serveis d'allotjament com als de menjars i begudes.

7

COMERÇ

7.1.

INTRODUCCIÓ

Com en altres edicions, la principal font consultada per redactar aquest apartat és l'Estadística estructural d'empreses (EEE), que publica l'INE i que integra en un únic qüestionari dels sectors de la indústria, els serveis i el comerç, però mantenint la possibilitat de l'anàlisi sectorial. Pel que fa al sector de comerç, l'àmbit poblacional són les empreses radicades a les Illes Balears l'activitat principal de les quals està inclosa en la secció G de CNAE, és a dir, les que es dediquen a la venda i la reparació de vehicles de motor i motocicletes, el comerç a l'engròs i intermediaris del comerç i el comerç al detall. Tal com s'ha indicat en l'apartat relatiu al sector de serveis, l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) anualment fa una explotació ampliada d'aquesta operació estadística, que és la que s'utilitza per redactar aquest apartat.¹ Altrament, s'hi incorporen els resultats anuals de dues operacions estadístiques de caràcter conjuntural, publicades també per l'INE i l'Ibestat, que permeten copsar l'evolució de l'activitat econòmica de les empreses del sector al llarg del 2021. Es tracta dels indicadors d'activitat del sector

de serveis (IASS), en concret els relatius al comerç, i els índexs de comerç al detall, cenyits més específicament a aquestes activitats. En la redacció d'aquest apartat, s'hi inclou per primer cop informació relativa a les vendes fetes per les empreses de les Illes Balears mitjançant comerç electrònic. Atès que no s'hi han inclòs els resultats relatius a les compres fetes a través d'aquesta modalitat, la radiografia no és encara completa. Les dades emprades per abordar aquesta primera aproximació a la situació del comerç electrònic provenen igualment d'una explotació específica de l'Enquesta d'ús de TIC i del comerç electrònic a les empreses, que ha duit a terme l'Ibestat.

7.2.

ELS INDICADORS D'ACTIVITAT DEL COMERÇ DE L'ANY 2021

Centrant-nos, com dèiem en el paràgraf anterior, en els indicadors d'activitat, si bé l'índex del volum de negoci del sector del comerç dels anys 2020 i 2021 presenta, quant a les traces principals, un comportament similar al de la resta d'activitats englobades en el sector de serveis, s'han de remarcar si més no dues particularitats. D'una banda, el 2020, la facturació de les empreses de comerç no experimenta una davallada tan intensa (-20,9 %, en ter-

1. Com s'ha indicat a l'apartat I.1.5, en aquesta edició de la memòria les dades publicades per l'Ibestat de l'EEE són les més actuals i corresponen al darrer exercici publicat per l'INE, és a dir, el 2020.

mes de variació de la mitjana anual) com la de la resta de serveis (-53,7 %, considerant totes les activitats agregades). De l'altra, la recuperació del comerç l'any 2021 (12,5 %),² tot i que és prou significativa, tampoc no s'aproxima al nivell al qual han arribat la resta d'activitats del sector (37,4 %). Per tant, exceptuant els primers mesos de confinament del 2020 i els mesos de febrer a abril del 2021, en què les trajectòries són pràcticament paral·leles, es podria dir que el comerç ha seguit una evolució relativament autònoma amb fluctuacions menys dràstiques que les que s'han observat en la resta d'activitats del sector. De fet, després de l'embranchada dels tres mesos indicats del 2021, les vendes del comerç es moderen i en el segon semestre registren, respecte al mateix període de l'any precedent, una variació mitjana del 13,0 %, molt discreta si es compara amb la de la resta d'activitats de serveis, que arriba gairebé al 80,0 %. Amb tot, aquesta diferència en la intensitat de la recuperació en termes relatius no ens ha de portar a conclusions errònies, ja que el comerç —la principal branca dels serveis en nombre d'empreses i persones ocupades, juntament amb l'hostaleria— ha contribuït decisivament, com veurem en els apartats següents, a l'aixecament de l'activitat del sector i, per extensió, de tota l'economia.

D'altra banda, l'evolució de l'índex del comerç al detall a preus constants durant el 2021 és pràcticament anàloga a la de l'índex de comerç comentat en el paràgraf

anterior.³ En els dos primers mesos de l'any, encara acusa la inèrcia de les restriccions a la mobilitat i al comerç imposades per controlar l'avanç de la pandèmia, de manera que les variacions interanuals de l'índex romanen en negatiu. A partir del març, es produeix una forta reactivació de les vendes del sector, que es refrenen durant el segon semestre i que arriben a registrar una taxa interanual negativa el mes de desembre. L'exercici es tanca amb un avanç del 7,4 % respecte al 2020 i en termes de variació mitjana.

7.3.

EVOLUCIÓ DEL COMERÇ ELECTRÒNIC A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

En la darrera dècada, les noves tecnologies han provocat canvis profunds en tots els sectors econòmics. La digitalització també ha comportat un canvi substancial en la forma de comprar dels consumidors i ha revolucionat la manera com les empreses satisfan les seves necessitats. En els darrers anys, el comerç electrònic ha crescut de forma exponencial. No obstant això, contràriament a les aparences, aquesta modalitat s'ha desaccelerat significativament durant la pandèmia. En el cas de les Illes Balears, ateses les especificitats del seu teixit empresarial, aquest fet encara és més notori. L'objectiu d'aquest capítol és modest i es limita a aportar una radiografia centrada en les característiques i

2. INE i IBESTAT (2022). *Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS)*. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/9eda88c7-878c-4261-88d9-c4f10c92a-03b/7523e530-3b2c-4eac-9d02-766744d0e154/ca/1250002_1501.px.

3. INE i IBESTAT (2022). *Índex de comerç al detall (ICD)*. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/8d39c114-eb6d-4dbf-bc90-cde4ac1883a4/2be9a963-40c2-4600-9444-73155da05e31/ca/1207006_2002.px (Accedit: 22 de juliol de 2022).

el perfil de les empreses de les Illes que efectuen vendes mitjançant aquesta modalitat.

Per estudiar l'evolució del comerç electrònic, disposam de dues fonts d'informació basades en metodologies prou diferenciades. D'una banda, l'estadística de comerç electrònic, d'àmbit estatal, que publica trimestralment la Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (CNMC)⁴ i, de l'altra, les dades relatives al comerç electrònic incloses en l'Enquesta d'ús de TIC i del comerç electrònic, d'àmbit estatal i autonòmic, que publica anualment l'INE. En aquest darrer cas, com hem indicat abans, disposam dels resultats d'una explotació específica feta per l'Ibestat expressament per redactar l'apartat. Tot i el seu inqüestionable valor informatiu, s'ha d'advertir que — segurament degut al disseny de la mostra autonòmica que realitza l'INE— presenta algunes limitacions pel que fa a la desagregació dels diferents sectors d'activitat i a la seva combinació amb altres variables com ara les relatives al nombre de persones ocupades de les empreses.

Abans d'abordar la realitat de l'arxipèlag, seguint les dades de la CNMC —que aquí recollim sintèticament perquè il·lustren la forta penetració del comerç electrònic en tots els sectors econòmics— en el conjunt

de l'Estat, en el període comprès entre el 2015 i el 2019, tant el volum de negoci com el nombre de transaccions del comerç electrònic experimenten un impuls molt intens, amb taxes de variació interanuals, pel que fa a la facturació, que solen superar el 25,0 % i que l'any 2018 arriba gairebé al 30,0 % (aquest any la facturació total és de 39.243 milions d'euros). El 2020, es trenca aquesta tendència i es registra un considerable alentiment, amb un increment del volum de negoci només del 5,8 % (51.677 milions d'euros). El nombre de transaccions no decau de forma tan dràstica, però sí que provoca una baixada important del valor mitjà de les transaccions, que passen dels 67 euros l'any 2015 als 50 euros per transacció l'any 2020. Finalment, durant el 2021 es recuperen ambdues variables, però no assoleixen el ritme d'abans de la crisi sanitària. El volum de negoci aquest any arriba a 57.747 milions d'euros,⁵ un 11,7 % més que l'any anterior, i la quantia mitjana per transacció baixa a 49 euros.

Quant a la situació de les Illes Balears i centrant-nos en les empreses de 10 o més persones assalariades, es podria dir de forma resumida que, d'acord amb l'Enquesta de l'any 2020-2021⁶ esmentada abans, els trets principals de les empreses que més venen mitjançant la modalitat electrònica responen al perfil següent: són empreses del sector de serveis, majoritàriament de-

4. A diferència de l'estadística de l'INE, la metodologia que la CNMC utilitza per a aquestes estadístiques només té en compte el comerç electrònic (volum de negoci i nombre de transaccions) duit a terme amb targetes bancàries de pagament adscrites al Sistema de Targetes i Mitjans de Pagament, SA. Per tant, no es recullen les operacions que s'han satisfet mitjançant transferència bancària, contra reemborsament o amb un altre mitjà de pagament. També exclou les vendes fetes a través d'EDI (vendes fetes mitjançant missatges tipus d'intercanvi electrònic de dades, en un format acordat que pot ser tractat de forma automatitzada).

5. CNMC (2022). *Estadísticas de comercio electrónico en España a través de entidades de medios de pago*. <http://data.cnmc.es/datagraph/> (Accedit: 22 juliol 2022.)

6. Les variables sobre l'ús de TIC es refereixen al primer trimestre de l'any en què es fa l'enquesta, mentre que la informació sobre el comerç electrònic, que és la que aquí utilitzam, es refereix a l'any anterior, és a dir, al 2020.

dicades a activitats vinculades al turisme —bàsicament hostaleria, transports i serveis de reserves, com agències i altres operadors turístics—, compten amb més de 50 persones ocupades i, finalment, fan les vendes majoritàriament a través de la pàgina web o l'aplicació mòbil de l'empresa mateixa —per tant, transaccions amb clients o consumidors finals—, si bé en el cas de les activitats de transport, agències de viatges, serveis de reserves i altres operadors turístics la proporció de vendes fetes mitjançant missatges tipus d'intercanvi electrònic de dades (EDI) —bàsicament transaccions entre empreses— és també prou significativa (vegeu el quadre I-7.1).

Seguint la tendència a l'alça dels anys precedents, l'any 2019 s'observen els millors resultats en les principals variables relatives al comerç electrònic. Per contra, l'any 2020 la majoria d'aquestes experimenten un fort retrocés. El 2019, gairebé una tercera part (32,0 %) de les empreses de les Balears fan vendes electròniques. El volum de vendes arriba a 9.654 milions d'euros —un 9,6 % més que el 2018—, i representa un poc més del 31,0 % de les vendes totals de les empreses. Gairebé el 65,0% es fan per mitjà d'una pàgina web o d'una aplicació mòbil, mentre que el percentatge restant correspon a transaccions mitjançant EDI. La penetració de la digitalització per sectors econòmics és molt desigual. Per la seva pròpia naturalesa, les vendes electròniques dels sectors industrial i de la construcció són poc rellevants. En canvi, el sector de serveis les monopolitza quasi de forma absoluta, ja que representen el 99,2 % del total. Les vendes mitjançant comerç electrònic de les activitats d'hostaleria (2.807 milions d'euros) s'aproximen al 30,0 % del total de tots els sectors; en canvi,

les del grup d'activitats que engloba, entre d'altres, el transport, les agències de viatges i altres serveis de reserves —de naturalesa clarament turística— representen el 68,2 % (6.586 milions d'euros). A més, per entendre la forta penetració del comerç electrònic en les activitats d'hostaleria de l'arxipèlag, s'ha de posar èmfasi en el fet que més del 93,0 % de les empreses del sector de l'hostaleria fan vendes a través d'aquesta modalitat —principalment mitjançant una pàgina web o una aplicació mòbil— i que el 50,0% de les empreses genera més de la meitat del seu volum de negoci mitjançant el comerç electrònic.

Aquest perfil tan rotundament turístic del comerç electrònic de les Balears —en el conjunt de l'Estat, per exemple, el 2019 les vendes dels serveis d'allotjament representen només el 3,6 % del total de les vendes electròniques— explica que a les Illes, durant el 2020, el volum de negoci generat amb aquesta modalitat (3.279 milions d'euros) es desplomi un -66,0 % davant un -10,4 % en el conjunt de l'Estat. Tenint en compte la composició sectorial del comerç electrònic, l'hostaleria (-79,1 %) i el grup d'activitats en què predominen les que estan vinculades al turisme (-68,0 %) se n'enduen la pitjor part. A l'altre extrem, la indústria i la construcció (118,4 %), i sobretot el comerç (127,0 %), registren increments notables, i el volum de negoci d'aquests tres sectors en conjunt representa quasi el 18,0 % de totes les vendes fetes mitjançant comerç electrònic el 2021, xifres certament impensables en els anys previs a la pandèmia. Durant aquest any, les vendes mitjançant comerç electrònic suposen el 22,0 % del total de vendes de les em-

preses. Malgrat la reducció observada en aquestes variables, el percentatge d'empreses que venen amb aquesta modalitat (31,8 %) és pràcticament el mateix que el de l'any anterior.

Finalment, les empreses amb menys de 10 persones ocupades —microempreses— presenten, respecte a les que acabam de descriure, algunes similituds i també algunes singularitats que intentarem sintetitzar. D'una banda, el 2019 també registren un fort impuls—amb un volum de negoci de 1.205 milions d'euros i un creixement interanual del 258,0 %—, així com un fort retrocés l'any 2020 (−63,5 %), amb un volum de vendes de 440,5 milions d'euros. Igualment, la majoria de transaccions —un 97,0 % del total de les vendes fetes mitjançant comerç electrònic— correspon al sector de serveis. D'altra banda, a diferència de les empreses amb més persones ocupades, el percentatge de facturació sobre el total de vendes electròniques de les microempreses és molt inferior, d'un 9,2 % el 2019 i d'un 4,6 % el 2020. De la mateixa manera, el percentatge d'empreses que fan vendes mitjançant comerç electrònic sobre el total és molt inferior, ja que en les de 10 o més persones ocupades sobrepassa el 30,0 %, mentre que en les de menys de 10 persones ocupades no arriba al 10,0 %. Per acabar, en el cas d'aquestes microempreses, les vendes mitjançant plataformes o missatges tipus EDI és pràcticament irrellevant, atès que la majoria es fan a través de pàgina web o aplicació de mòbil. També és força significatiu que el 2020 més del 75,0 % de les vendes electròniques d'aquestes empreses no es fes per webs o aplicacions pròpies, sinó per plataformes denominades *mercat web* (*marketplace*), com ara Amazon,

Google Shopping, etc., sens dubte com a estratègia per guanyar visibilitat, reputació i augmentar les vendes.

7.4.

L'ENQUESTA ESTRUCTURAL D'EMPRESSES DE L'ANY 2020: PRINCIPALS MACROMAGNITUDS

El comerç pateix profundament les conseqüències de la crisi sanitària, encara que, a diferència d'altres activitats de serveis, no presenta uns resultats tan adversos. De totes maneres, convé tenir present que les diferències entre les distintes activitats englobades en el sector són bastant pronunciades. D'acord amb els resultats de l'Estadística estructural d'empreses de l'any 2020 que publica l'INE, de la qual per a l'àmbit autonòmic disposam de l'exploració més extensa que publica l'Ibestat, el teixit empresarial del comerç es redueix lleugerament tant en nombre d'empreses (−0,5 %) com d'establiments (−3,0 %), amb les activitats de venda i reparació de vehicles com a principals damnificades. El volum de negoci del sector (12.629 milions d'euros) cau un −17,9 % interanual, si bé les activitats de venda i reparació de vehicles —sobretot a causa del fort retrocés observat en les activitats de manteniment i reparació— i el comerç a l'engròs presenten davallades per sota de la mitjana, d'un −20,2 % i un −23,1 % respectivament. La facturació en el comerç al detall, la principal activitat del sector en nombre d'empreses i de persones ocupades, davalla de forma més moderada (−13,5 %) (vegeu el quadre I-7.2).

QUADRE I-7.1. VENDES A TRAVÉS DE COMERÇ ELECTRÒNIC PER SECTOR D'ACTIVITAT (EMPRESSES DE 10 PERSONES OCUPADES O MÉS) (2019-2020)						
Total sectors		Indústria i construcció	Serveis	Comerç	Hostaleria	Altres serveis
2019						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'euros)	9.653.695	81.800	9.571.895	178.230	2.807.021	6.586.644
Mitjançant una pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'euros)	6.204.962	24.757	6.180.205	95.350	2.022.465	4.062.390
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'euros)	3.448.734	57.043	3.391.690	82.879	784.557	2.524.254
% sobre les vendes totals	31,2	1,7	36,7	3,4	49,8	43,4
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	32,0	11,0	44,6	22,9	93,7	30,0
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	23,2	4,7	34,2	10,4	81,9	22,6
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	11,1	0,1	17,6	1,5	50,0	9,6
2020						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'euros)	3.279.448	178.626	3.100.822	404.649	586.027	2.110.147
Mitjançant una pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'euros)	1.773.686	129.988	1.643.698	209.576	453.443	980.679
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'euros)	1.505.762	48.639	1.457.124	195.073	132.584	1.129.468
% sobre les vendes totals	21,9	4,9	27,4	8,4	46,0	40,6
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	31,8	17,7	39,6	29,8	80,4	20,8
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	24,3	11,6	31,4	16,1	73,8	16,8
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	9,7	2,5	13,7	2,6	40,5	5,7

Font: IBESTAT (2022), a partir de dades de l'INE. Enquesta d'ús de TIC i del comerç electrònic a les empreses (explotació específica; dades no publicades).

QUADRE I-7.2. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2019-2020)

	Venda i reparació de vehícles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Nombre d'empreses	1.826	4.641	10.626	17.093
Nombre d'establiments	2.007	5.246	13.468	20.721
Volum de negoci (milers d'euros)	1.954.309	5.738.832	7.694.483	15.387.624
Valor de producció (milers d'euros)	596.585	1.582.344	2.548.131	4.727.060
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	307.205	973.475	1.610.878	2.891.558
Despeses de personal (milers d'euros)	196.555	613.966	966.949	1.777.470
Consums intermedis (milers d'euros)	289.380	608.869	937.253	1.835.502
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	105.050	344.297	566.890	1.016.237
Població ocupada mitjana	8.265	22.925	47.778	78.969
Població ocupada a 30 de setembre	8.060	23.186	46.632	77.878
2020				
Nombre d'empreses	1.681	4.625	10.695	17.001
Nombre d'establiments	1.827	5.217	13.066	20.109
Volum de negoci (milers d'euros)	1.560.317	4.413.174	6.656.468	12.629.959
Valor de producció (milers d'euros)	480.348	1.217.674	2.175.791	3.873.814
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	226.707	666.310	1.288.263	2.181.280
Despeses de personal (milers d'euros)	158.727	514.894	835.542	1.509.164
Consums intermedis (milers d'euros)	253.641	551.364	887.528	1.692.534
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	67.935	148.246	395.364	611.545
Població ocupada mitjana	7.510	21.239	44.587	73.337
Població ocupada a 30 de setembre	7.305	20.920	44.387	72.612

Font: IBESTAT (2022), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses. Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9/f8637816-ae2d-40cd-aecc-7f7b9d876846/cs/1250001_2601.px (Accedit: 22 juliol 2022)

El valor de la producció (3.873 milions d'euros) decau un -18,1 % interanual, i el valor afegit brut generat (2.181 milions) disminueix gairebé una quarta part (-24,6 %) respecte a l'any precedent, amb un retrocés molt més marcat en el comerç a l'engròs (-31,6 %).

Les despeses de personal, que inclouen els pagaments en concepte de sous i salaris, segueixen la tònica descrita i també disminueixen un -15,1 %. L'excedent brut d'explotació és la variable que presenta la caiguda més pronunciada, de quasi un -40,0 % en el conjunt del sector; en el cas del comerç a l'engròs és d'un -57,0 %. Quant a la distribució del VAB entre els seus components —remuneració dels assalariats i excedent brut d'explotació—, el pes de les rendes del capital en el conjunt del sector cedeix 7,1 punts percentuals respecte al 2019 i se situa en un 28,0 %.

Finalment, el nombre de persones ocupades el 2020 és de 73.337 i representa una reducció mitjana del -7,1 %. La pèrdua de capital humà és sensiblement superior en les activitats de venda i reparació de vehicles —especialment en les empreses de manteniment i reparació— i en el comerç a l'engròs, amb taxes respectives del -9,1 % i -7,4 %.

7.5.

PRINCIPALS INDICADORS I COEFICIENTS

La capacitat de generació de rendes del sector —el valor afegit generat en relació amb el valor de la producció— cedeix gairebé 5,0 punts percentuals i queda en

un 56,3 %, amb diferències ben marcadess, de més de 10,0 punts percentuals, entre les activitats de venda i reparació de vehicles (47,2 %) i el comerç al detall (59,2 %). La productivitat per ocupat —generalment de les més baixes del sector de serveis— aquest any se situa lleugerament per sobre de la seva mitjana i és de 29,7 milers d'euros, que representen una reducció interanual de quasi el -19,0 %. El cost laboral unitari (20,6 milers d'euros) disminueix un -8,4 % interanual i el salari mitjà (19,3 milers d'euros) un -9,4 %. La taxa de despeses de personal —relació entre les despeses de personal i el valor afegit brut— s'incrementa un poc més de 8,0 punts percentuals en el conjunt del sector i se situa en el 69,2 %. S'ha de remarcar especialment l'increment de 14,2 punts percentuals en les activitats de comerç a l'engròs, la taxa del qual queda en un 77,3 % (vegeu el quadre I-7.3).

D'altra banda, la taxa de salarització —la proporció de persones assalariades sobre el conjunt d'ocupats— es manté pràcticament en el mateix nivell que el 2019 en totes les activitats del sector i se situa de mitjana en un 81,9 %. Finalment, la taxa de participació femenina en el personal assalariat en el conjunt del sector (42,5 %) només baixa un dècima respecte al 2019, si bé, a causa de la distinta naturalesa de les activitats, s'observen diferències importants. La participació femenina en les activitats de venda i reparació de vehicles, tot i que s'incrementa en 3,4 punts percentuals, presenta una taxa molt baixa (16,6 %), mentre que en el comerç al detall aquesta presència és majoritària (53,5 %), per bé que aquest any ha disminuït 2,0 punts percentuals.

QUADRE I-7.3. PRINCIPALS COEFICIENTS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2019-2020)

	Venda i reparació de vehícles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Persones ocupades per empresa	5	5	4	5
Persones ocupades per establiment	4	4	4	4
Productivitat (milers d'euros)	37,2	42,5	33,7	36,6
Salari mitjà (milers d'euros)	23,4	24,6	19,2	21,3
Cost laboral unitari (milers d'euros)	23,8	26,8	20,2	22,5
Taxa de valor afegit (%)	51,5	61,5	63,2	61,2
Taxa de despeses de personal (%)	64,0	63,1	60,0	61,5
Taxa d'assalariats (%)	78,5	85,9	81,7	82,6
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	80,5	84,9	83,7	83,7
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	13,2	27,0	55,5	42,6
2020				
Persones ocupades per empresa	4	5	4	4
Persones ocupades per establiment	4	4	3	4
Productivitat (milers d'euros)	30,2	31,4	28,9	29,7
Salari mitjà (milers d'euros)	20,5	21,9	17,8	19,3
Cost laboral unitari (milers d'euros)	21,1	24,2	18,7	20,6
Taxa de valor afegit (%)	47,2	54,7	59,2	56,3
Taxa de despeses de personal (%)	70,0	77,3	64,9	69,2
Taxa d'assalariats (%)	79,5	85,6	80,6	81,9
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	81,8	86,9	81,0	82,7
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	16,6	28,0	53,5	42,5

Font: IBESTAT, a partir de dades de l'INE

7.6.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

El 2020, els ingressos d'explotació de les empreses dedicades al comerç arriben a 12.913 milions d'euros i suposen un decreixement interanual d'un -17,7 %. A més, les despeses d'explotació també baixen —registren una variació una mica inferior (-15,4 %)— i el volum total arriba a 12.571 milions d'euros (vegeu el quadre I-7.4).

Les inversions en actius materials registren la davallada més intensa. L'import del 2020 (159,0 milions d'euros) representa una disminució d'un -25,3 %. S'ha de dir, en qualsevol cas, que la dada del 2019 ja presentava una reducció important (-9,2 %), molt dràstica en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor. S'encadenen així dos anys en què minva considerablement el valor real dels béns de capital materials.

7.7.

L'OCUPACIÓ

Amb independència de les dades que comentarem a continuació, s'ha de tenir en compte que el recurs als expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO) ha resultat clau durant la pandèmia, i ha desplaçat l'ajust més cap a la reducció d'hores de treball, per exemple amb reduccions de jornada, i en certs casos limitant fins i tot la formalització d'acomiadaments procedents.

D'acord amb les dades de l'EEE, el total de persones ocupades el 2020, fixes o eventuais, en el sector del comerç, expressat en mitjana anual, és de 73.337, xifra que representa una reducció del -7,1 % respecte al 2019 (78.969). El comerç al detall, que concentra més del 60,0 % del capital humà del sector, presenta una davallada lleugerament més moderada (-6,7 %), que contrasta amb la de la branca de venda i reparació de vehicles de motor (-9,1 %), tot i que les persones ocupades en aquestes activitats representen només un poc més del 10,0 % del total (vegeu el quadre I-7.5).

Del total esmentat, el 81,9 % (60.080 persones) correspon a personal remunerat. Del conjunt del personal remunerat, un 79,9 % ho és a jornada completa, percentatge que és lleugerament superior al d'un any enrere (79,5 %). En l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa del conjunt del sector s'observa una diferència, semblant a la de l'any 2019, de 9,4 punts percentuals entre la taxa masculina (54,7 %) i la femenina (45,3 %). Aquest desequilibri s'amplia o es redueix segons el tipus d'activitat. Així, el comerç al detall registra una forta presència femenina i arriba gairebé al 62,0 % del personal remunerat —baixa una mica respecte a l'any precedent—; en canvi, en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor aquesta presència és del 16,2 %, una mica superior al percentatge del 2019. En contraposició, la distribució del personal remunerat a jornada parcial evidencia una presència femenina majoritària, que arriba al 75,1 % en el conjunt del sector i que, en les activitats de comerç al detall, s'amplia fins al 77,9 % del total de persones ocupades a jornada parcial.

QUADRE I-7.4. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOITACIÓ DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (MILERS D'EUROS) (2019-2020)				
	Venda i reparació de vehícles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Ingressos d'explotació	2.032.211,3	5.818.648,5	7.847.885,1	15.698.744,9
Despeses d'explotació	1.940.375,8	5.554.241,0	7.361.587,6	14.856.204,4
Inversions en actius materials	25.107,4	80.757,6	106.963,3	212.828,2
2020				
Ingressos d'explotació	1.607.025,6	4.479.809,6	6.826.321,7	12.913.156,9
Despeses d'explotació	1.563.233,1	4.407.301,8	6.601.042,4	12.571.577,4
Inversions en actius materials	-4.569,8	60.536,3	102.976,3	158.942,8

Font: IBESTAT (2022), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses. Disponible a: https://bestat.caib.es/bestat/estadistiques/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9/5327df15-b405-4c4e-8764-df021ae855c3/ca/1250001_2602.px (Accedit: 22 juliol 2022)

QUADRE I-7.5. DADES D'OCCUPACIÓ DEL SECTOR DEL COMERÇ SEGONS EL TIPUS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)				
	Venda i reparació de vehículos de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Personal ocupat mitjà	8.265	22.925	47.778	78.969
Personal ocupat a 30 de setembre	8.060	23.186	46.632	77.878
Personal ocupat mitjà remunerat	6.491	19.687	39.031	65.209
Personal ocupat remunerat a 30 de setembre	6.286	19.967	37.886	64.139
Personal ocupat mitjà no remunerat	1.774	3.238	8.747	13.760
Personal no remunerat a 30 de setembre	1.774	3.218	8.746	13.739
Personal remunerat total a jornada completa	5.837	17.265	28.765	51.867
Personal remunerat homes a jornada completa	5.034	12.492	10.778	28.304
Personal remunerat dones a jornada completa	803	4.773	17.987	23.563
Personal remunerat total a jornada parcial	654	2.422	10.267	13.342
Personal remunerat homes a jornada parcial	394	927	2.380	3.702
Personal remunerat dones a jornada parcial	259	1.495	7.886	9.640
Personal remunerat equivalent a jornada completa	6.157	18.698	34.784	59.640
Hores treballades del personal remunerat	11.134	33.623	62.760	107.517

continua

	Venda i reparació de vehícles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2020				
Personal ocupat mitjà	7.510	21.239	44.587	73.337
Personal ocupat a 30 de setembre	7.305	20.920	44.387	72.612
Personal ocupat mitjà remunerat	5.972	18.175	35.933	60.080
Personal ocupat remunerat a 30 de setembre	5.766	17.869	35.758	59.392
Personal ocupat mitjà no remunerat	1.539	3.064	8.654	13.257
Personal no remunerat a 30 de setembre	1.539	3.052	8.629	13.220
Personal remunerat total a jornada completa	5.439	16.115	26.440	47.993
Personal remunerat homes a jornada completa	4.556	11.613	10.076	26.245
Personal remunerat dones a jornada completa	883	4.502	16.363	21.748
Personal remunerat total a jornada parcial	533	2.061	9.494	12.087
Personal remunerat homes a jornada parcial	203	703	2.101	3.006
Personal remunerat dones a jornada parcial	330	1.358	7.393	9.080
Personal remunerat equivalent a jornada completa	5.695	17.331	32.062	55.089
Hores treballades del personal remunerat	8.748	29.014	52.718	90.480

Font: IBESTAT (2022), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses. <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/serveis/serveis-macromagnituds/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9> (Accedit: 22 juliol 2022)

Unitats: Nombre de persones i milers d'hores.

D'altra banda, si es considera l'ocupació del sector equivalent a jornada completa, el personal remunerat és de 55.089, un -7,6 % inferior al de l'any anterior

(59.640). Finalment, el total d'hores treballades arriba als 90,5 milions i representa una reducció interanual d'un -15,9 %.

8

EL SECTOR DEL TRANSPORT

8.1.

INTRODUCCIÓ

La situació d'emergència sanitària provocada per la COVID-19 en la societat balear l'any 2020 va afectar de diferents maneres la informació que es va proporcionar en el capítol corresponent al transport de l'informe d'aquell any. L'impacte de l'emergència sanitària ha tingut continuació durant bona part de l'any 2021 i també ha influït en la informació presentada en aquest capítol.

En primer lloc, les restriccions a la mobilitat imposades pel Govern d'Espanya i el Govern de les Illes Balears decretades el 25 d'octubre de 2020 es van allargar fins ben entrat el 2021, en concret fins al 9 de maig (6 mesos després de l'aprovació de la pròrroga del 9 de novembre de 2020). En segon lloc, el procés de vacunació per protegir la població del virus de la COVID-19 va començar a final del 2020, però la vacunació en general de la població no va començar fins a mitjan 2021. Tot això pot explicar, com es podrà veure en aquest capítol, que la recuperació de l'activitat vinculada a la mobilitat de l'any 2021 s'observi clarament només a partir de la segona meitat de l'any i que les dades de mobilitat anuals del 2021 continuïn per sota de les dades del 2019.

Més enllà de les mesures oficials, hem de tenir en compte que la pandèmia també afecta els hàbits de mobilitat de les empreses i la ciutadania: substitució del transport públic pel transport privat, increment del teletreball per evitar desplaçaments, aparició de nous vehicles de transport individual (bicicleta i patinets elèctrics) amb un ús mal comptabilitzat en les estadístiques oficials, etc. Així doncs, s'han produït uns canvis d'hàbits en la mobilitat que no sabem si seran permanents o si, de mica en mica i a mesura que la situació sanitària millori, tornaran a ser els anteriors a la pandèmia.

Finalment, encara disposam de poques dades quantitatives per avaluar el funcionament del transport el 2021. El motiu principal és que els organismes públics s'han endarrerit en la creació de molts dels indicadors que s'ofereixen usualment en aquest capítol. En anys anteriors, es discutien aquests indicadors ni que no es tinguessin les dades del darrer any, ja que es podia establir amb confiança quina era la tendència general dels diferents modes de transport. L'emergència sanitària present el 2020 i el 2021 fa poc raonable fer aquest exercici. Per aquest motiu, l'estructura d'aquest capítol segueix el guió definit en el capítol de l'any 2020. D'aquesta manera, podem comparar l'evolució de la pandèmia en el que podem considerar el primer any de recuperació sanitària utilit-

zant les dades que permeten copsar l'impacte de la crisi sanitària.

Si la reducció de la mobilitat que s'ha produït al llarg de l'any 2020 no ha tingut cap efecte important en la infraestructura de transport, a hores d'ara és impossible establir una representació quantitativa vàlida del teixit empresarial del sector del transport a les Illes Balears (empreses de transport per avió, agències de viatge, etc.), perquè no sabem si l'aturada de l'activitat en provocarà una reestructuració important (sortida d'empreses establertes que no poden superar la caiguda d'ingressos provocada per l'aturada de l'activitat, entrada de noves empreses, compra i fusions d'empreses establertes, etc.).

Dividim el capítol dedicat al transport en dues parts. A la primera part es comenten els diferents usos del transport, tant de persones com de mercaderies, a les Illes Balears i amb l'exterior. A la segona part s'analitzen els usos de les carreteres de les Illes Balears, tant de transport públic com privat.

8.2.

ÚS DEL TRANSPORT A LES ILLES BALEARS: TRANSPORT AERI I MARÍTIM

8.2.1. EL TRANSPORT PER VIA AÈRIA

En aquest primer apartat compararem l'evolució dels passatgers per via aèria durant el trienni 2019-2021. Així, podrem observar, primer, la recuperació de l'activitat

de l'any 2021 respecte a l'any 2020, que és l'any en què va començar l'emergència sanitària que va provocar fortes restriccions a la mobilitat nacional i internacional. Després, en comparar el 2021 i el 2019, es podrà observar el fort impacte que encara ha tingut l'emergència sanitària durant el 2021, principalment en la primera meitat de l'any i quant a viatges internacionals.

8.2.1.1 Entrada i sortida de passatgers per via aèria

El 2021 es pot considerar un any de recuperació de l'activitat econòmica de les Balears, amb una repercussió notable de la recuperació en el transport de passatgers per via aèria. Tot i que el 2021 encara hi ha hagut restriccions a la mobilitat, l'aparició de les vacunes ha permès reduir substancialment les mesures que les autoritats van imposar durant el 2020. Si el 2020 van arribar per via aèria un total de 4.635.814 persones a tots tres aeroports de les Illes Balears, aquesta xifra s'ha incrementat més d'un 130 % fins a arribar als més de 10 milions de passatgers (10.804.883) l'any següent. Aquesta xifra, però, suposa només un 50 % dels passatgers que van arribar-hi l'any 2019, el darrer any previ a la pandèmia (20.640.255). Si comparem cada aeroport, veim que a tots tres el nombre de passatgers que hi han arribat ha estat més del doble que el 2020. L'increment més notable és a l'aeroport de Palma (138 %). Tot i aquest increment, els passatgers que hi han arribat el 2021 encara són només un 49 % dels qui ho van fer el 2019, mentre que a l'aeroport de Maó (66 %) o Eivissa (59 %) la recuperació és més notable. La major caiguda de passatgers, principalment internacionals,

l'any 2020 a l'aeroport de Palma explica, en part, que hagin augmentat de manera tan notable el 2021 i que només s'hagi assolit la meitat dels passatgers que van arribar a Palma el 2019 (vegeu el gràfic I-8.1).

Si analitzam la variació mensual de passatgers, el que observam és que la recuperació de l'activitat s'ha produït sobretot a la segona meitat de l'any. La primera meitat de l'any les arribades suposen menys d'un 30 % de les de l'any 2019; en canvi, durant els mesos de juliol agost i setembre, els passatgers suposen al voltant d'un 66 % dels de dos anys abans, i durant el darrer trimestre de l'any arriben a ser més d'un 80 % dels passatgers que van arribar el 2019. L'increment respecte al 2020 es constata en tots els mesos a partir del mes de març, mes en què es va iniciar l'estat d'alarma. Aquest comportament, tant del 2019 com del 2021, és similar a tots tres aeroports de les Illes Balears (vegeu els gràfics I-8.2, I-8.3a, I-8.3b i I-8.3c per a l'impacte de la variació mensual de cada un dels tres aeroports en relació amb el 2021, el 2020 i el 2019).

Aquest augment de l'arribada de passatgers per via aèria pot explicar-se, en primer lloc, per la generalització de les vacunes a tota la població, que en el cas d'Espanya s'ha esdevingut a partir del juny del 2021, i, en segon lloc, per la difusió de l'ús d'eines de detecció del virus (els tests PCR o d'antígens), que han permès alleugerir les restriccions establertes a l'autorització per viatjar.

Si es descompon el moviment de passatgers i passatgeres en funció de l'origen del vol, segons que sigui nacional o internaci-

onal, hi ha diferències substancials tant en termes agregats com per illes que permeten explicar part de la recuperació observada, així com els motius que han fet que l'any 2021 no s'hagin assolit xifres properes a les del 2019. Pel que fa al 2020, hi ha un increment notable tant de passatgers nacionals com internacionals. L'increment de passatgers nacionals és d'un 60 %, que suposa un total de 4.390.424 passatgers nacionals, mentre que l'increment de passatgers internacionals és de gairebé un 240 %, de manera que es passa de 1.890,097 passatges el 2020 a 6.414.459 passatgers el 2021. S'ha de tenir en compte que pertot arreu les restriccions a la mobilitat han tingut com a conseqüència una caiguda molt intensa en el trànsit de passatgers internacionals, i per tant és normal que hi hagi un increment percentual molt major en el moment en què es flexibilitzen les mesures que cal complir per poder viatjar. Si comparam aquestes xifres amb les del 2019, en termes relatius les arribades de passatgers nacionals durant el 2021 suposen aproximadament un 70 % dels passatgers nacionals que arribaven el 2019, mentre que només suposen un 45 % si es tracta de passatgers internacionals.

De fet, si analitzam l'evolució de l'arribada de passatgers per origen durant tot l'any, hi ha patrons similars però de magnituds força diferents. A partir de la segona meitat de l'any hi ha una recuperació de l'activitat de passatgers tant nacionals com internacionals respecte al 2019. A partir de la segona meitat de l'any, el nombre de passatgers nacionals és lleugerament inferior al de passatgers que van arribar el 2019 (amb l'excepció del mes d'agost, en què van arribar més passatgers que no pas

el 2019), mentre que els mesos de juliol, agost i setembre el nombre de passatgers internacionals suposa aproximadament un 55 % dels que van arribar i només hi ha aquesta recuperació en el darrer trimestre de l'any.

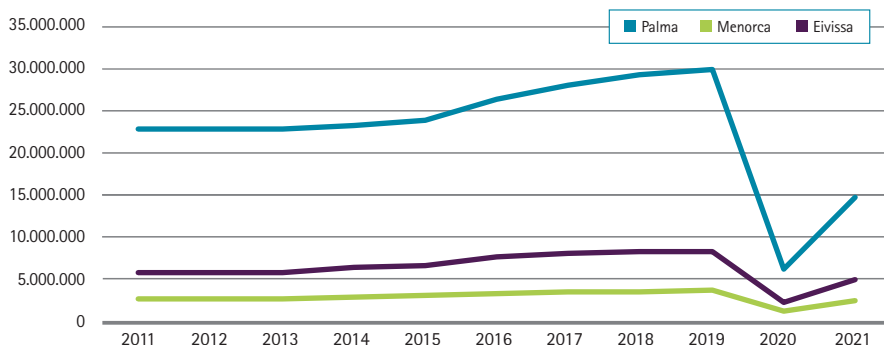
Si repetim l'anàlisi amb relació a l'aeroport, hi ha diferències notables per illes. Primer, el 2019 Palma és l'aeroport amb una proporció de vols internacionals més elevada. L'any 2019, 11.117.404 dels passatgers provenien de vols internacionals —un 75 % del total dels passatgers que arribaven a Palma—, mentre que l'impacte dels vols internacionals a Eivissa era d'un 60 % (2.405.629 passatgers) i a Maó d'un 50 % (48,6 % del total de passatgers, la qual cosa representa un total de 843.829 passatgers).

La crisi derivada de l'emergència sanitària va reduir significativament el pes dels vols internacionals a tots tres aeroports, però

aquest menor pes dels vols internacionals a Eivissa i, principalment, a Menorca explica que l'impacte de la quantitat de passatgers per via aèria durant el 2020 fos brusc però relativament menor que no a Mallorca. De forma semblant, si analitzam l'any 2021, veim que en tots tres aeroports s'ha recuperat bona part de la quantitat de passatgers nacionals —podem destacar Maó, on inclús supera la quantitat de passatgers nacionals en la segona meitat de l'any. En canvi, respecte als passatgers internacionals, tot i que s'ha recuperat part del flux amb increments prou elevats per aeroport, encara són lluny de les xifres de passatgers internacionals del 2019. En concret, a l'aeroport de Palma hi van arribar 4.877.562 passatgers internacionals, un 43 % dels que hi van arribar el 2019; a l'aeroport de Maó en van arribar 316.071, un 37 % dels que hi van arribar el 2019, i a l'aeroport d'Eivissa en van arribar 1.220.826, que suposen la meitat dels que hi van arribar el 2019.

Gràfic I-8.1.

Nombre total de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2011-2021)

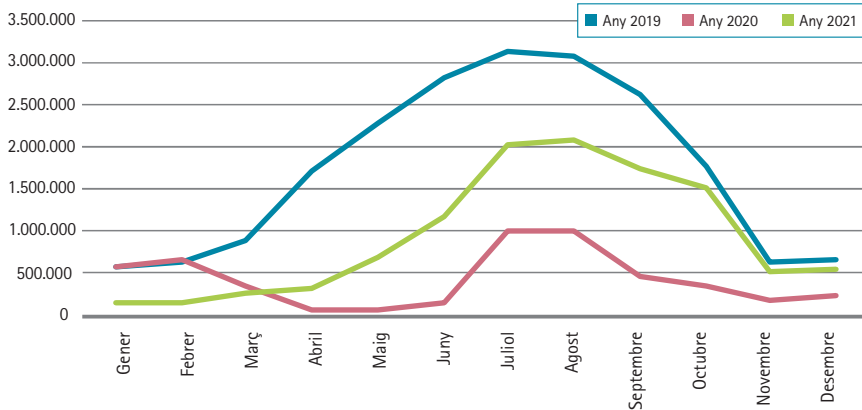
Font: Estadística de Tráfico en los Aeropuertos Españoles, INE

Aquest impacte es pot visualitzar gràficament en comparar la variació de l'arribada de vols internacionals i nacionals a les tres illes del 2021 en relació amb el 2020 i el 2019 (vegeu els gràfics I-8.4.a.1,

I-8.4.a.2, I-8.4.b.1, I-8.4.b.2, I-8.4.c.1 i I-8.4.c.2). Com es pot observar, els patrons de recuperació són similars a totes tres illes, però crítica per magnitud a Mallorca.

Gràfic I-8.2.

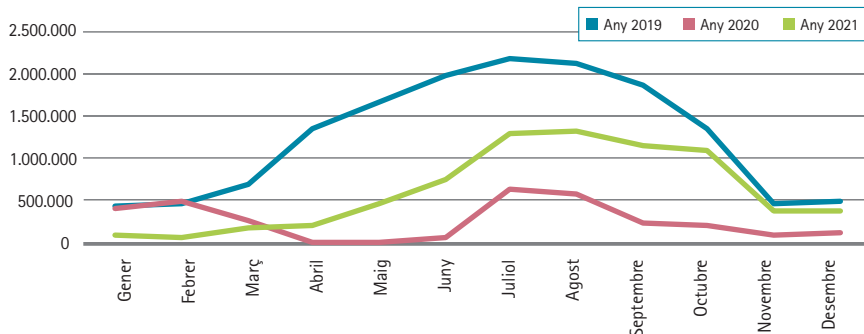
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Illes Balears (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.3.a.

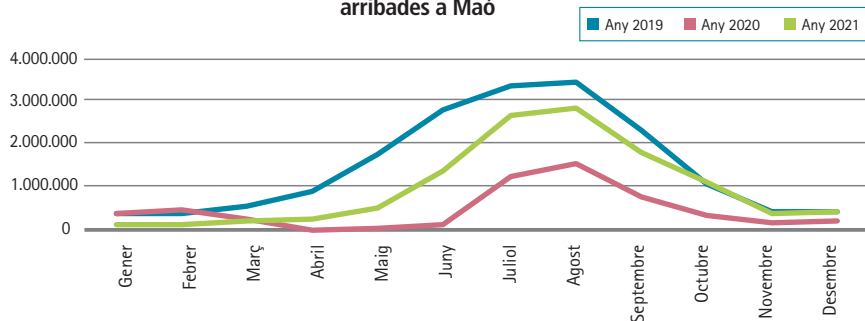
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2021): arribades a Palma

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.3.b.

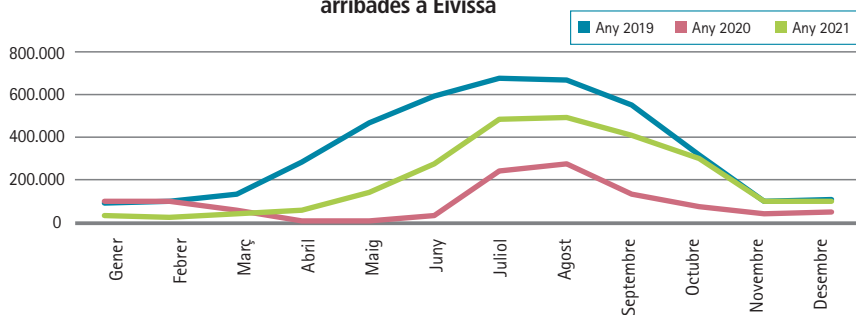
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2021): arribades a Maó

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.3.c.

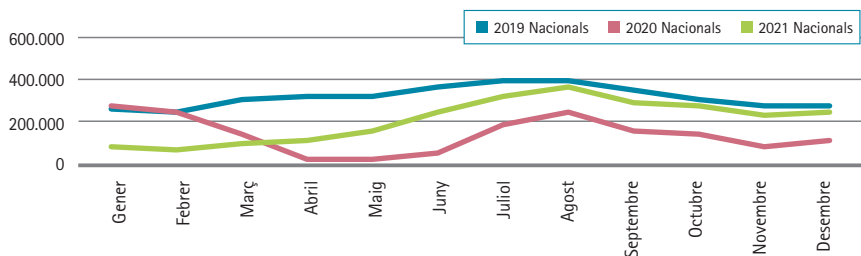
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2021): arribades a Eivissa

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.a.1.

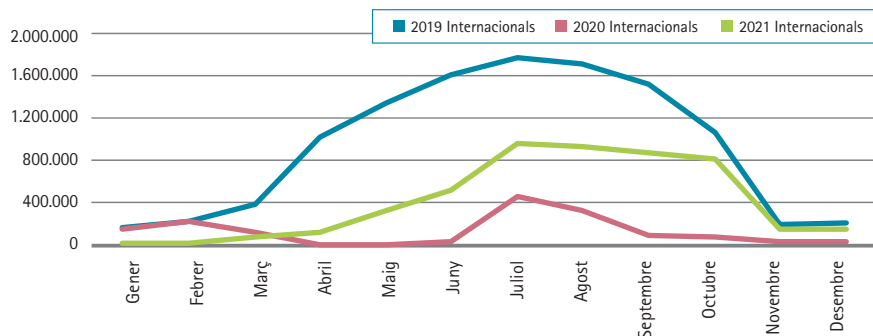
Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols nacionals a Palma (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.a.2.

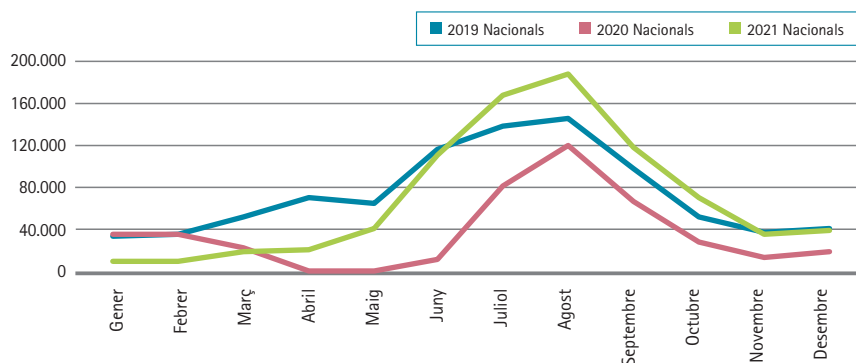
Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols internacionals a Palma (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.b.1.

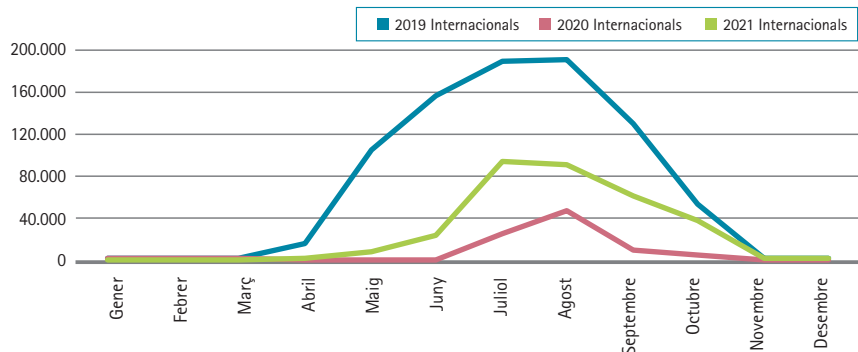
Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols nacionals a Maó (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.b.2.

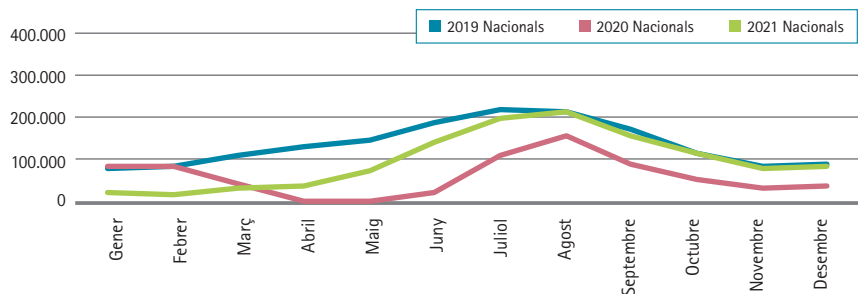
Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols internacionals a Maó (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.c.1.

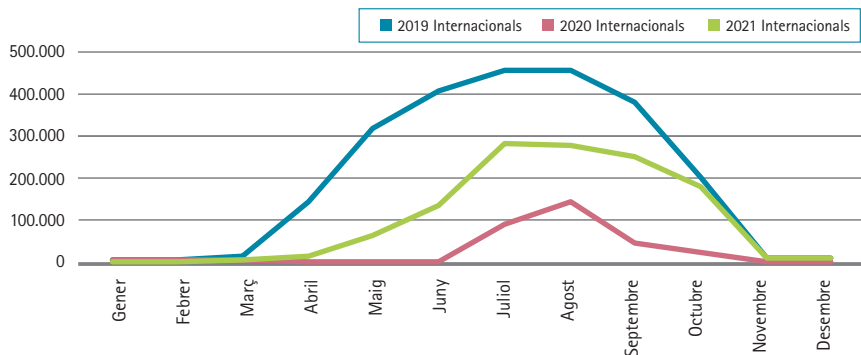
Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols nacionals a Eivissa (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.4.c.2.

Evolució mensual de l'arribada de passatgers en vols internacionals a Eivissa (2019-2021)

Font: IBESTAT a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

8.2.1.2. Transport de mercaderies

En primer lloc, l'evolució de les mercaderies transportades per via aèria fins al 2019 es caracteritza per una forta reducció si es compara l'any 2009 amb el 2019; aquesta reducció es produeix any rere any i a tots tres aeroports. En segon lloc, el transport de mercaderies en connexions internacionals és irrellevant als aeroports d'Eivissa i Menorca i és poc important a l'aeroport de Palma (any rere any, al voltant

d'un 10 % de pes en quilograms del total transportat). En tercer lloc, el transport de mercaderies per via aèria, en termes de pes, és molt inferior al transportat per via marítima.¹

1. Per fer-nos-en una idea, el 2021 es van transportar un total de 8.314 tones de mercaderies per via aèria, mentre que el total de mercaderies transportades per via marítima va superar els 13 milions de tones. En altres paraules, el transport de mercaderies per via aèria no arriba al 0,1 % de les transportades per via marítima.

Malauradament, no disposam d'informació ni del valor del producte transportat per via aèria ni de quines activitats concretes de la societat balear en fan ús, de manera que no podem ponderar-ne la importància en el funcionament de la societat balear.

Com és lògic, l'impacte de la pandèmia ha reduït la quantitat de mercaderies transportades per via aèria, i ho ha fet a tots tres aeroports, però en termes relatius el 2020 la caiguda va ser relativament petita (poc més d'un 20 %) si ens atenim a les baixades observades en les dades de transport aeri de passatgers. El 2021, hi ha una lleugera caiguda de les mercaderies transportades de poc més de l'1 % respecte al 2020, és a dir que, a diferència d'altres indicadors mostrats en aquest capítol, no s'observa recuperació d'aquesta activitat. Per aeroports, la major caiguda es produeix a Maó, on les mercaderies transportades són un 8 % menys que el 2020.

8.2.2. EL TRANSPORT PER VIA MARÍTIMA

8.2.2.1. Transport de passatgers

A partir de les dades publicades per l'Ibestat, es pot comprovar que a Mallorca, Eivissa i Menorca el transport de passatgers per via marítima és força inferior al que s'esdevé per via aèria. Amb diferència, el nombre més alt de passatgers per via marítima a les Illes Balears és a la connexió entre les illes Pitiüses (cal recordar que Formentera és l'única illa habitada que no disposa de connexió aèria). Un 63 % dels passatgers que arriben a Eivissa provenen de Formentera, i més del 90 % dels pas-

satgers de Formentera tenen com a destinació la vila d'Eivissa.

L'evolució del transport de passatgers per via marítima durant la darrera dècada ha estat d'un creixement sostingut, amb l'excepció del anys 2011 i 2012 (o sigui, dels anys del final de la crisi econòmica que va començar el 2008).

Destaca l'increment del nombre de passatgers a Mallorca: el 2019 havia augmentat un 75 % el nombre de passatgers que arribaven a Mallorca en relació amb el 2011 —812.107 el 2019 i 464.013 el 2010—, i a Menorca, on va augmentar el nombre de passatgers en percentatges similars: de 177.652 el 2010 a 311.995 el 2019. En canvi, el nombre de passatgers a Eivissa i Formentera s'ha mantingut en xifres similars al llarg de tots aquests anys.

Si comparam ara l'evolució del nombre de passatgers del 2021 amb el 2020 i el 2019 a totes quatre illes, es constata una caiguda el 2020 que varia entre un 40 % a Mallorca i Menorca i entre un 45 % i un 50 % a les Pitiüses, i una recuperació el 2021, en què els passatgers per via marítima suposen entre gairebé un 80 % (a Eivissa i Formentera) i un 90 % (a Menorca i Mallorca) dels qui van arribar per via marítima el 2019. Són xifres de passatgers similars a les de l'any 2017 (vegeu el gràfic I-8.5).

L'Autoritat de Ports de Balears proporciona una font alternativa de dades relatives al transport de passatgers per via marítima. La conclusió que es deriva d'aquesta informació és similar a les de les dades proporcionades per l'Ibestat: una caiguda

generalitzada de la quantitat de passatgers per línies regulars el 2019 i una forta recuperació de l'activitat durant el 2021, tot i que no es recuperen els nivells previs a la pandèmia.

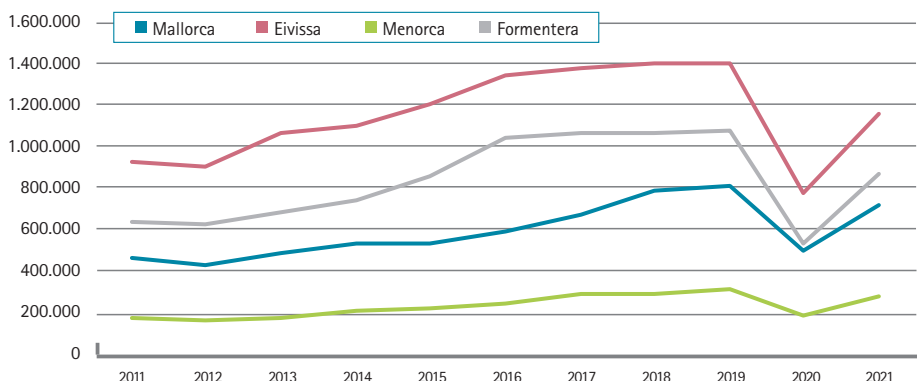
8.2.2.2. Passatgers de creuers turístics

Les darreres dades disponibles sobre el nombre de passatgers de creuers turístics als ports de les Illes Balears mostren certa recuperació d'aquesta activitat en la segona meitat de l'any 2021. L'activitat de creuers turístics ha estat una activitat que, abans de la pandèmia, havia augmentat de forma molt notable, atès que va passar de pocs més de 1.600.000 passatgers l'any 2011 a 2.658.000 passatges l'any 2019, és a dir, un creixement anual superior al 7 %. Per ports, el de Palma atreu més del 80 % de passatgers de creuers turístics i se situa en

segon lloc el port d'Eivissa, amb molta menys activitat, però on hi ha hagut un creixement anual encara més important: de 130.000 passatgers el 2011 a gairebé 400.000 el 2019.

Com a conseqüència de les restriccions a la mobilitat imposades per l'emergència sanitària, l'activitat dels creuers es va paralitzar a partir del mes de març del 2020 (un cop declarat l'estat d'alarma) i no es va tornar a aquesta activitat fins al 7 de juny de 2021. Tot i les retirades de les restriccions, el nombre de passatgers turístics de creuers és encara molt inferior al que hi havia l'any 2019, tant si es considera en termes anuals (el 2021 el total de passatgers no arriba als 350.000) com en termes mensuals (només el mes d'octubre se superen els 100.000 passatgers) (vegeu els gràfics I-8.6.a, I-8.6.b i I-8.6.c).

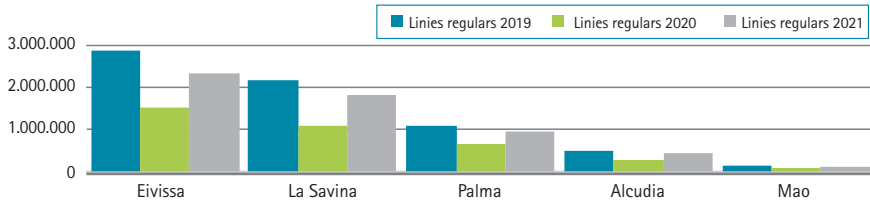
Gràfic I-8.5.
Nombre total de passatgers per via marítima a les Balears per illes (2011-2021)

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

Gràfic I-8.6.a.

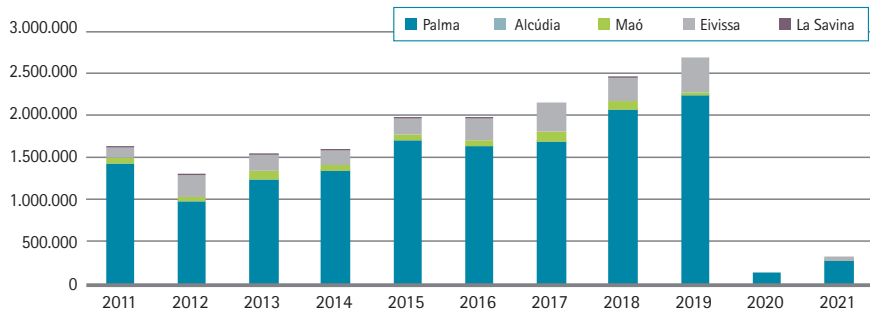
Total de passatgers i passatgeres de línies regulars als ports de les Illes Balears (2019-2020-2021)

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoridad Portuaria i Ports de les Illes Balears

Gràfic I-8.6.b.

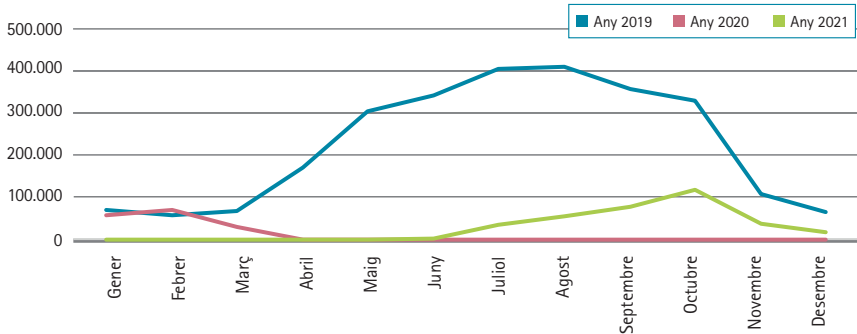
Passatgers de creuers (base i trànsit) (2011-2021)

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoridad Portuaria i Ports de les Illes Balears

Gràfic I-8.6.c.

Evolució mensual de passatgers via creuers anys (2019-2020-2021)

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoridad Portuaria i Ports de les Illes Balears

Finalment, l'Íbstat proporciona dades del nombre de creuers (tant en base com en trànsit) que atraquen als ports de les Illes Balears. Al quadre I-8.1a i I-8.1b hi ha el nombre mensual de creuers dels tres darrers anys. Els mesos d'estiu de l'any 2019, hi hagué una mitjana diària de més de 4 creuers (arriben a gairebé 5 creuers diaris durant el mes de juliol). Els mesos d'estiu del 2021 la mitjana oscil·la entre 1 i 2 creuers diaris.² El mes d'octubre del 2021, que ha estat el de més activitat d'aquest any, el nombre de creuers puja fins a una mitjana diària de gairebé 3,5 creuers diaris, mentre que eren gairebé 5 creuers diaris l'octubre del 2019.

8.2.2.3. Transport de mercaderies

La gran majoria de mercaderies arriben a les Illes Balears a través dels ports. Hi ha productes imprescindibles que només es poden subministrar des de fora de les Balears, subministrament que no es va aturar durant l'emergència sanitària. Tot i així, també hi hagué una caiguda de l'activitat l'any 2020, i l'any 2021 no s'han recuperat els nivells d'activitat del 2019. Segons les dades recollides de l'Autoritat Portuària Balear, el 2021 s'han transportat un total de 13.721.734 tones per via marítima, una quantitat un 11 % superior a la del 2020, però encara un 16 % inferior a les xifres del 2019. Les xifres del 2021 són similars a les de l'any 2015 (vegeu el gràfic I-8.7 sobre l'evolució de les mercaderies en la darrera dècada).

2. Els creuers poden preferir atracar en certs dies de la setmana per raons comercials. Per tant, és raonable pensar que hi ha hagut dies punta amb un nombre més elevat de creuers atracats als ports de les Balears que el que ens indica la mitjana mensual.

Pel que fa a la distribució dels tipus de mercaderies, fins al 2019 continua la tendència dels darrers anys d'una menor entrada del granel líquid i sòlid i un increment de la mercaderia general. Les dades del 2020 i del 2021 mostren una tendència similar i es redueix encara més el pes del granel líquid i sòlid. De fet, el seu pes suposa poc més del 10 % del total de mercaderies, mentre que els anys previs a la pandèmia estava al voltant del 20 %. És ben possible que aquests percentatges estiguin afectats per l'emergència sanitària i, per tant, no podem extreure conclusions definitives sobre si es tracta d'un canvi de tendència o d'un canvi puntual.

Segons l'evolució mensual de les arribades de mercaderies a les Illes Balears el 2020, se'n va produir una enorme caiguda el mes d'abril —òbviament per les mesures adoptades per aturar l'expansió de la COVID-19— i una recuperació a partir del mes de juny, segurament lligada a les previsions de consum dels mesos de la temporada turística, amb l'emmagatzematge consegüent del producte. El 2021 segueix un patró molt més semblant al del 2019, atès que augmenta el transport de mercaderies durant els mesos previs a la temporada alta turística. En la segona meitat de l'any, el transport mensual de mercaderies està al voltant del 90 % de les mercaderies transportades durant el 2019.

Clarament, però, si la necessitat d'abastir la població ha implicat que el trànsit de mercaderies repuntés, no s'ha arribat als nivells del 2019, malgrat que la demanda del sector de la restauració i hotelier s'ha recuperat de manera apreciable el 2021 (vegeu el gràfic I-8.8).

QUADRE I-8.1A. CREUERS (BASE I TRÀNSIT) MENSUALS A TOS ELS PORTS DE PALMA

	Passatgers			Creuers		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Gener	69.565	57.236	0	28	23	0
Febrer	57.557	69.931	0	26	24	0
Març	66.228	29.590	0	26	16	0
Abril	170.365	0	0	72	0	0
Maig	300.069	0	0	131	0	0
Juny	338.499	0	3.409	126	0	4
Juliol	400.981	0	35.495	148	0	27
Agost	404.575	0	54.358	132	0	46
Setembre	354.290	0	77.447	131	0	62
Octubre	326.277	0	117.340	149	0	103
Novembre	106.491	0	38.476	52	0	37
Desembre	63.416	0	18.574	25	0	13
Total	2.658.313	156.757	345.099	1046	63	292

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

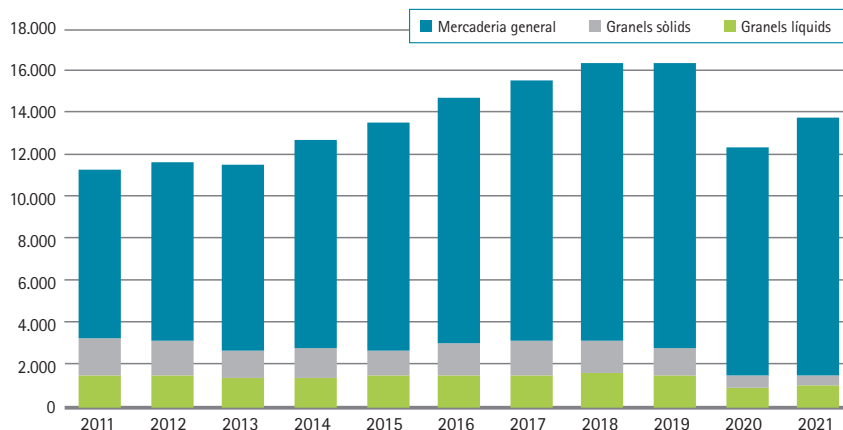
**QUADRE I-8.1B. CREUERS (BASE I TRÀNSIT) MENSUALS A TOS ELS PORTS DE PALMA.
PASSATGERS DE CREUERS (BASE I TRÀNSIT)**

	Palma	Alcúdia	Maó	Eivissa	La Savina	Total
2011	1.430.918	0	56.462	129369	812	1.617.561
2012	984.785	47	53.702	262337	1.372	1.302.243
2013	1.245.654	1.025	95.525	191814	1.066	1.535.084
2014	1.336.437	1.058	79.089	169065	875	1.586.524
2015	1.703.219	1.365	59.193	193484	1.587	1.958.848
2016	1.627.372	5.901	72.165	251249	1.634	1.958.321
2017	1.676.470	1.869	115.104	340334	0	2.133.777
2018	2.051.782	2.139	101.090	274552	586	2.430.149
2019	2.217.496	673	43.757	396387	0	2.658.313
2020	156.757	0	0	0	0	156.757
2021	300.626	20	2.796	41657	0	345.099

Font: IBESTAT a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

Gràfic I-8.7.

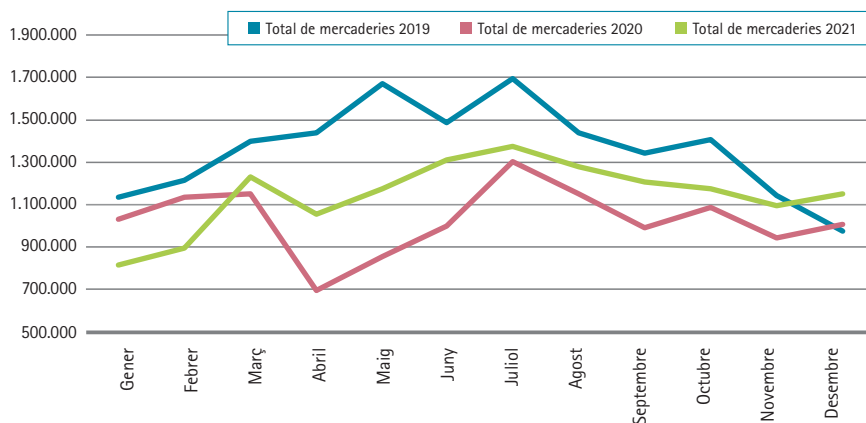
Mercaderies (en milers de tones) per tipus als ports de Palma, Alcúdia, Maó, Eivissa i la Savina (2011-2021)

Font: Consultes a la pàgina web de l'Autoritat Portuària de Balears

Gràfic I-8.8.

Evolució mensual en tones de les arribades de mercaderies a les Illes Balears (2019-2021)

Font: Consultes a la pàgina web de l'Autoritat Portuària de Balears

8.3.

ÚS DE LES CARRETERES

8.3.1. PARC AUTOMOBILÍSTIC DE LES ILLES BALEARS

Des del 2010 fins al 2019, el nombre d'automòbils havia augmentat en els darrers anys de manera proporcional al creixement de la població resident a les Illes Balears (vegeu el quadre I-8.2). Així, mentre que el 2010 el nombre total de turismes era de 650.541, el 2019 passava a ser de 733.383, un increment acumulat al voltant del 12 %. Si de cas, crida l'atenció que l'augment del nombre de motocicletes va ser proporcionalment molt més gran, ja que va passar d'haver-n'hi 99.000 el 2010 a haver-n'hi 149.124 el 2019. La distribució de vehicles per illes es correspon aproximadament amb el pes demogràfic de cada illa, i l'única illa amb una quantitat similar de vehicles el 2010 i el 2019 és Menorca.

Sembla que la pandèmia ha frenat l'increment del parc automobilístic que s'havia observat en els darrers anys. El 2020, l'augment total va ser pràcticament nul, mentre que el 2021 mostra certs signes de recuperació, tot i que menor que en períodes anteriors a la pandèmia. El 2020, el creixement va ser només del 0,5 %, un total de 4.000 vehicles incorporats al parc de vehicles de les Illes Balears, principalment motocicletes. De fet, hi ha una reducció de les matriculacions de turismes. El 2021, el nombre total de matriculacions s'ha incrementat en més d'11.000 vehicles, i continua destacant l'increment de matriculaci-

ons de motocicletes, que fins i tot durant aquests anys de pandèmia creix a ritmes semblants als anys previs a l'emergència sanitària.

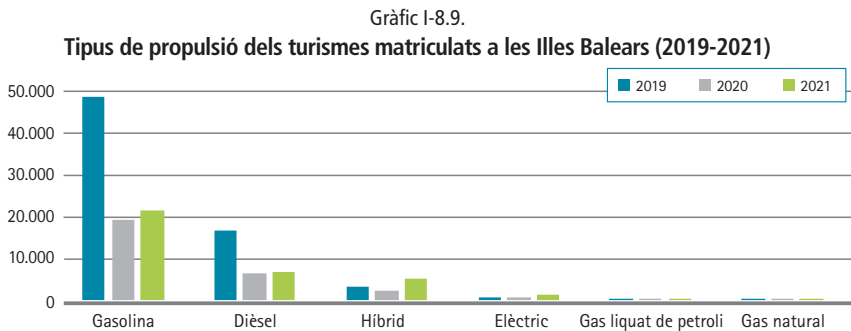
La penetració a les Illes Balears de turismes menys contaminants que els usuals, que fan servir benzina o dièsel com a combustible (és a dir, vehicles híbrids, elèctrics, de gas natural, etc.), continua sent molt baixa a hores d'ara, i els turismes de nova matriculació encara són sobretot vehicles que fan servir benzina o dièsel. L'any 2019, es van matricular 65.000 nous turismes de benzina o dièsel; menys de 4.000, és a dir, només al voltant d'un 5 % del total, eren vehicles híbrids (la majoria), elèctrics, de gas líquat o de gas natural.

L'any 2020 les matriculacions van caure aproximadament un 60 %. Aquesta caiguda es degué principalment al fet que es van matricular poc més de 25.000 nous turismes de benzina o dièsel; en canvi, un total de 3.472 vehicles van ser híbrids (la majoria), elèctrics, de gas líquat o de gas natural, que representaren un 12 % del total de matriculacions i una xifra molt similar a la de les matriculacions que es van fer l'any 2019 (una caiguda del 12 % respecte al 2019). El 2021, el ritme de matriculacions ha tornat a créixer, tant de vehicles contaminants com de vehicles híbrids elèctrics, de gas líquat o de gas natural (vegeu el gràfic I-8.9). Això no obstant, mentre que les matriculacions dels vehicles de benzina o dièsel han augmentat un 10 %, les matriculacions dels vehicles menys contaminants han estat molt majors, ja que gairebé han doblat les del 2020 (6.795 vehicles) i han tingut un pes del 20 % pel que fa a tots els cotxes matriculats.

QUADRE I-8.2. PARC AUTOMOBILÍSTIC DE LES ILLES BALEARS (2010 I 2019-2021)					
		Turismes	Motocicletes	Autobusos	Camions i furgonetes
Mallorca	2010	516.641	70.603	1.694	94.549
	2019	578.231	104.907	2.055	103.883
	2020	576.862	108.372	1.710	103.848
	2021	578.589	112.419	1.732	104.897
Eivissa	2010	76.702	16.034	337	21.943
	2019	93.476	26.987	442	26.888
	2020	93.877	27.418	403	26.896
	2021	95.574	28.183	387	27.436
Menorca	2010	52.043	8.770	208	12.605
	2019	54.318	12.060	272	12.795
	2020	54.717	12.457	237	12.897
	2021	55.340	13.049	254	13.067
Formentera	2010	5.084	3.548	44	2.177
	2019	7.358	5.170	44	2.851
	2020	7.443	5.100	26	2.830
	2021	7.659	5.185	34	2.808
Totals*	2010	650.541	98.968	2.283	131.295
	2019	733.383	149.124	2.813	146.417
	2020	732.973	153.362	2.376	146.493
	2021	737.236	158.851	2.407	148.230

Font: IBESTAT

(*) No es comptabilitzen els registres que no tenen ben especificat el municipi, que queden com a sense especificació de territori.

Font: IBESTAT a partir de les dades de la Direcció General de Trànsit (DGT)

8.3.2. INTENSITAT D'ÚS DE LES CARRETERES

En aquest apartat analitzarem, en primer lloc, la intensitat mitjana diària (IMD) de circulació a les carreteres de les Illes Balears. La IMD és la mitjana de vehicles que circulen per un kilòmetre de carretera al llarg d'un dia. Al llarg de les carreteres es disposa d'un seguit de punts de control que compten els vehicles que han passat per un determinat tram de la carretera al llarg del dia. La IMD es calcula sumant el total de vehicles que passa per cada tram de carretera i ponderant-lo segons la llargària de cada tram.

Desgraciadament, en els darrers dos anys els consells insulars, a excepció del Consell Insular de Menorca, no han facilitat la informació necessària per efectuar aquests càlculs, i per tant no disposam de la IMD a les carreteres de les Illes Balears, no podem avaluar l'evolució dels fluxos de circulació i no podem comparar-la amb la dels anys anteriors (vegeu el quadre I-8.3). A més a més, la (poca i deficient) informació rebuda no està desagregada ni per hores del dia ni per mesos. Per aquesta raó, no podem proporcionar indicadors d'interès, com ara: (i) quina és la intensitat de circulació en les hores punta del dia, és a dir, el nivell d'intensitat màxima de vehicles en circulació en una determinada secció al llarg del dia; (ii) quina és la variació mensual de la intensitat de circulació de vehicles, de manera que no podem analitzar l'impacte de l'activitat turística, que com és ben sabut té un component molt estacional a les Illes Balears i que tal vegada afecta de manera especial determinades carreteres de les Illes Balears, i (iii) finalment tampoc no podem analitzar si hi

ha hagut una recuperació important dels fluxos de circulació a les carreteres de les Illes Balears durant el 2021 en relació amb els anys 2019 (l'any previ a la pandèmia) i 2020 (l'any de la pandèmia).

Com hem comentat més amunt, per avaluar el nombre i el tipus de vehicles en circulació, hi ha instal·lades unes estacions de control a les principals carreteres de les Balears. Aquestes estacions de control compten els vehicles que circulen a la secció de la carretera on estan instal·lades. El conjunt d'estacions ha variat en els darrers anys, tant pel que fa al nombre com al tipus. El 2018, Menorca disposava de 16 estacions de control que cobrien un total de 120 quilòmetres de xarxa viària; Eivissa disposava de 54 estacions que cobrien 192 quilòmetres de xarxa viària, i Mallorca disposava de 230 repetidors instal·lats que cobrien 1.750 quilòmetres de la xarxa viària.

La falta d'informació proporcionada pel Consell de Mallorca ens impedeix proporcionar dades actualitzades del 2021 de la intensitat mitjana diària així com del tipus de vehicles. La intensitat mitjana diària durant el quinquenni previ a la pandèmia havia crescut un 4,5 % anual (s'havia passat de 10.400 vehicles diaris el 2014 a més de 13.300 vehicles diaris el 2019). Fruit de la pandèmia, la circulació a les carreteres es va reduir un 30 % respecte a l'any anterior.

A Menorca, l'única illa de la qual tenim les dades del darrer trienni, hi ha hagut una recuperació de l'ús de les carreteres similar a la recuperació d'altres indicadors d'aquest capítol. De mitjana, durant el 2021 han circulat aproximadament 9.000 vehicles diaris per kilòmetre (9.022), dels

quals poc més d'un 4 % són vehicles pesants (4,2 %). Això suposa que han transitat aproximadament uns 434,5 milions de vehicles, dels quals 18,1 milions eren vehicles pesants.³ Els darrers anys previs a la pandèmia la intensitat mitjana de vehicles es mantenia al voltant dels 10.000 vehicles diaris, mentre que la incidència de l'emergència sanitària va reduir la circulació dels vehicles aproximadament un 30 %. El 2021 mostra una recuperació del 30 % respecte al 2020; per tant, la circulació s'ha recuperat de manera apreciable, però continua per sota de la intensitat de circulació prèvia a la pandèmia (un 8 % inferior en relació amb el 2019 i un 2 % inferior en relació amb el 2018. Mirant la distribució per trams d'intensitat, i comparant-la amb el bienni 2019-2020, un 60 % dels trams de carreteres tenen una intensitat igual o superior als 10.000 vehicles diaris, en contraposició al 15 % de trams de carreteres durant l'any 2020. No observam trams d'alta intensitat de circulació de vehicles (entesos com de més de 25.000 vehicles d'intensitat mitjana diària); en canvi, el 2019 els trams d'aquest nivell d'intensitat suposaven un 3,81 % (vegeu el quadre [IA-8.1](#) i el gràfic [IA-8.1](#)).

Els trams de carretera que es mantenen amb una intensitat superior a 10.000 vehi-

cles diaris el 2021 són els que corresponen a la ronda de Maó, els trams de carretera que connecten Maó amb Ciutadella, així com les carreteres que connecten Maó amb es Castell i amb Sant Lluís-Alcalfar.⁴

A Eivissa, els registres de les estacions de control cobreixen 192 kilòmetres i mostren que de mitjana circulen poc menys de 9.000 vehicles diaris (8.776 vehicles), dels quals els vehicles pesants suposen un 3,4 % del total. Això implica que durant el 2021 han circulat 612,8 milions de vehicles, dels quals un poc més de 20,5 milions de vehicles eren pesants.

El 2021, l'ús de les carreteres a Eivissa està per sota del que es produïa abans de l'emergència sanitària: la intensitat mitjana diària és un 15 % inferior a la del període 2016-2019, en què es va mantenir al voltant dels 10.000 vehicles diaris.

La distribució de la circulació per trams d'intensitat comparada amb la del 2019 presenta un patró força similar tots dos anys. Tot i així, el 2021 els trams de carretera amb una intensitat iguals o superiors als 10.000 vehicles diaris són inferiors als del 2019, tant en agregat (59 km el 2021 i 65 km el 2019) com per cada un dels diferents trams. En canvi, l'any 2021 hi ha una menor incidència dels vehicles pesants en cada un dels trams d'intensitat en comparació amb l'any 2019 (vegeu el quadre [IA-8.2](#) i el gràfic [IA-8.2](#)).

3. El Consell insular de Menorca ens va facilitar informació addicional sobre el trànsit a Menorca. Aquesta informació inclou estimacions de la IMD tenint en compte 170 km de xarxa viària i no pas els 132 km que es publiquen al Consell. La IMD obtinguda en aquest cas és molt menor, de 6.550 el 2021 i de 4.979 el 2020, perquè els trams afegits corresponen a trams amb una intensitat mitjana baixa (principalment a trams amb una intensitat mitjana diària d'entre 2.000 i 5.000 vehicles). Per poder fer una comparació amb les dades publicades en els diferents capítols, hem decidit deixar en el document principal la informació publicada pel Consell mateix.

4. El 2019, els trams amb una IMD superior a 25.000 vehicles corresponen a la ronda de Maó (28.101 vehicles), mentre que el 2021 aquesta xifra és lleugerament inferior als 24.000 vehicles (23.822).

QUADRE I-8.3. INTENSITATS MITJANES DIÀRIES (IMD), PERCENTATGE DE VEHICLES PESANTS I VOLUM TOTAL DE VEHICLES A LES BALEARS PER ILLES (2012-2021)										
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca										
IMD	9.884,24	10.092,87	10.415,86	11.091,34	11.792,49	12.457,59	12.809,40	13.261,98	9.291,34	—
Pesants (%)	6,00	6,12	6,57	7,01	7,23	7,28	7,32	7,27	7,31	—
Mobilitat anual (milions)	6.325,83	6.459,35	6.666,06	7.270,62	7.567,77	7.910,50	8.118,46	8.318,13	5.834,53	—
Menorca*										
IMD	8.940,11	7.558,46	8.939,69	9.323,97	9.859,32	10.150,55	9.247,45	9.716,20	6.860,43	9.022,64
Pesants (%)	6,73	5,31	6,65	7,34	8,00	7,39	7,44	5,87	4,72	4,16
Mobilitat anual (milions)	383,68	324,38	383,66	400,15	423,13	435,63	407,37	467,91	330,39	434,51
Eivissa**										
IMD	—	—	—	—	10.146,36	10.320,17	10.363,74	10.315,00	—	8.776,42
Pesants (%)	—	—	—	—	3,75	3,67	3,62	3,80	—	3,35
Mobilitat anual (milions)	—	—	—	—	708,46	720,60	723,64	734,28	—	612,81

Font: Consell de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera

(*) El 2018, hi hagué obres en un dels trams Maó-Ciutadella (Me-01) i no s'hi registraren activitats. El 2013, una de les estacions no diposà de dades (Me-12) i no hi hagué registres de pesants en tres de les estacions. Per la falta d'informació sobre la longitud del tram i la poca incidència en la intensitat, s'ha exclos el camí d'en Kane.

(**) El Consell d'Eivissa no ha facilitat les dades del període 2011-2015 ni les dades del 2020.

(***) El Consell de Mallorca no ha facilitat les dades del 2021 que permetin obtenir el càlcul de la IMD del 2021.

A Formentera, tot i que no hi ha un pla de capacitat anual, aquest es va fent de forma puntual. Les dades proporcionades corresponen al registre de les intensitats màximes diàries obtingudes durant dotze dies d'agost de l'any 2021. Es tracta de dies amb gran pressió demogràfica a causa de l'activitat turística i, per tant, amb un ús intensiu de les carreteres. Els trams amb més intensitat són els següents: el que connecta Sant Francesc amb Sant Ferran (IMD superior als 20.000 vehicles diaris amb un pes de 7,7 % de vehicles pesants) i el que connecta Sant Ferran amb es Caló (IMD superior als 16.000 vehicles diaris amb una proporció de 5,5 % de vehicles pesants). Finalment, el tram amb menys intensitat és el que connecta la cruïlla de Cala Saona amb el far del Cap, amb una intensitat de 2.405 vehicles diaris i un 4,7 % de vehicles pesants (vegeu el quadre IA-8.3 per a la resta de trams).

Pel fet d'haver rebut informació incompleta del Consell de Mallorca, no podem calcular quina ha estat la intensitat mitjana diària del 2021, ni la composició ni la distribució d'intensitat per trams de carretera. En conseqüència, no podem comparar la intensitat d'ús de les carreteres de Mallorca el 2021 respecte al 2020, o comparar la intensitat del 2021 amb la que es produïa abans de la pandèmia.

Amb l'escassa informació disponible, el que feim seguidament és un petit exercici per tenir indicis de l'evolució intensitat d'ús de les carreteres de Mallorca en el trienni 2019-2021. A partir dels mapes de la intensitat mitjana diària que hi ha disponibles a la pàgina web del Consell de

Mallorca,⁵ hem comparat la intensitat d'ús de les rutes d'alta capacitat a partir dels registres d'unes quantes estacions de control concretes. En primer lloc, estudiarem la intensitat mitjana diària de Palma tenint com a punt de referència l'estació de control situada a la sortida de la via de cintura en direcció a Valldemossa. En segon lloc, tindrem en compte les principals rutes en direcció a altres nuclis importants de l'illa (Inca i Manacor), i rutes molt rellevants, com ara cap a l'Aeroport de Son Sant Joan. Finalment, considerarem la intensitat d'ús al voltant de la població de Lluçmajor per poder conèixer l'impacte de l'aeroport.

A Palma, la intensitat mitjana diària a la via de cintura està en general per sobre dels 100.000 vehicles diaris. En concret, l'estació de control que hi ha a la via de cintura a prop de la carretera de Valldemossa ha registrat el 2021 més de 150.000 vehicles diaris. Per poder proporcionar una interpretació d'aquests valors, es poden comparar amb els de ciutats com Madrid o Barcelona en carreteres semblants a la via de cintura. Per exemple, el 2018, a la ronda de dalt de Barcelona la intensitat mitjana diària va ser de 157.397 vehicles i a la ronda del litoral va ser de 89.838 vehicles.⁶

5. Els mapes d'intensitat mitjana diària dels anys 2019 i 2020 es poden consultar a <https://web.conselldemallorca.cat/ca/el-transit>. El mapa d'intensitat mitjana de l'any 2021 no ha estat publicat a cap web d'accés públic; el Consell de Mallorca ens n'ha facilitat directament aquesta informació.

6. Es pot consultar aquesta informació a l'anuari estadístic de Barcelona <https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/angles/Anuaris/Anuaris/anuari19/cap15/C1511010.htm>. La informació recollida correspon a la intensitat mitjana diària de dies laborables del 2014 al 2018. Cal recordar que la ronda litoral és una via d'alta capacitat de dos carrils, de manera que es redueix la intensitat mitjana diària que pot assolir.

A Madrid, en particular a l'anell circular de la M-30, hi ha hagut una IMD d'aproximadament 180.000 vehicles el 2021 (183.260 vehicles).⁷ És a dir, tot i les diferències enormes de població entre aquestes ciutats, la intensitat d'usos de les principals xarxes d'alta capacitat de Palma és similar a la de Madrid i Barcelona. A més a més, hem de tenir present que a la informació del Consell de Mallorca no es diferencia entre dies laborables o dies festius; en canvi, la informació proporcionada per l'Ajuntament de Barcelona és dels dies laborables (és dir, dies amb més intensitat d'ús de les carreteres). A més a més, al llarg de l'any la intensitat diària a Madrid i Barcelona no varia gaire de les xifres mitjanes (la informació oferta per aquestes ciutats és mensual); per contra, el Consell de Mallorca no ofereix informació mensual, i per tant no podem saber com canvia la intensitat d'ús de les carreteres a Mallorca al llarg de l'any. A continuació, analitzam rutes que connecten Palma amb altres entorns urbans de Mallorca. La ruta que connecta Palma amb Lluçmajor, entremig de la qual hi ha l'aeroport, es caracteritza per una asimetria quant a la intensitat mitjana diària. Mentre que l'estació de control de Palma en direcció a l'aeroport ha registrat aproximadament 134.000 vehicles diaris, l'estació de control que hi ha devora Lluçmajor (passat l'aeroport) indica una intensitat que supera els 31.000 vehicles diaris

(31.543). És a dir, la intensitat d'aquesta ruta s'explica principalment perquè hi ha l'aeroport i la connexió amb Palma.

La ruta que connecta Inca amb Palma registra una intensitat mitjana diària que supera els 100.000 vehicles diaris (127.068) si tenim en compte l'estació de control situada a prop de la via de cintura de Palma, i baixa als 48,560 vehicles a l'estació de control que hi ha devora Inca. Desafortunadament, no disposam d'estacions de control entre Palma i Inca que ens permetin extreure algunes idees sobre la intensitat de la connexió entre Palma i Inca. Sí que tenim aquesta informació de la ruta entre Palma i Manacor. L'estació de control situada en aquesta ruta a Palma registra una intensitat mitjana diària menor que altres punts de la ciutat (31.543); les xifres d'intensitat són similars en el punt de control situat devora Manacor (30.287). En canvi, els registres dels punts de controls situats a la carretera que connecta ambdues ciutats són significativament menors. En concret, baixa als 23.459 (punt de control ERU-6), la qual cosa suggereix que Manacor té una mobilitat que no depèn totalment del pol d'atracció d'activitat econòmica i social que suposa Palma.

Finalment, si analitzam la variació en els darrers tres anys, el patró és semblant a tots els punts de control i a la d'altres indicadors d'aquest capítol. El 2021 és l'any de la recuperació de l'activitat econòmica, i, per tant, de la mobilitat. En aquest apartat es produeix un increment al voltant del 30 % respecte al 2020, però no arriba als nivells d'intensitat registrats l'any 2019 (vegeu el quadre IA-8.4).

7. Es pot consultar aquesta informació al portal de dades de l'Ajuntament de Madrid (<https://datos.madrid.es/portal/site/egob/menuitem.c05c1f754a-33a9fbc4b2e4b284f1a5a0/?vgnextoid=4a2e4207bb-864410VgnVCM1000000b205a0aRCRD&vgnextchannel=374512b9ace9f310VgnVCM100000171f5a-0aRCRD>). Es tracta d'informació desagregada per mesos i la xifra correspon a la mitjana aritmètica.

8.3.3. SINISTRALITAT A LES CARRETERES

Les darreres dades de sinistralitat a les carreteres són de l'any 2020 i mostren una reducció substancial dels accidents. Hem de tenir present que la principal mesura que es va prendre a partir de març del 2020 per reduir l'impacte de la COVID-19 va ser la reducció de la mobilitat (vegeu l'apartat d'ús de les carreteres). Per tant, la reducció de la sinistralitat segurament és una conseqüència d'aquesta reducció de la mobilitat.

En qualsevol cas, és veritat que abans de la pandèmia les dades de sinistralitat mostren una tendència a la minva del nombre d'accidents amb víctimes i del nombre total de víctimes. El nombre d'accidents amb víctimes va caure any rere any i va passar de 3.821 el 2016 a 3.356 el 2019 (un 13 % menys respecte al 2016). De forma similar, el nombre total de víctimes també va davallar i va passar de 5.336 el 2016 a 4.463 el 2020. A més, la reducció d'accidents va anar acompanyada de la reducció de víctimes que van haver de ser hospitalitzades o que van morir. Això no obstant, del 2016 al 2017 hi ha un increment de morts i hospitalitzacions malgrat la reducció dels accidents amb víctimes.

El 2020, el nombre d'accidents amb víctimes i el nombre total de víctimes s'han reduït notablement en relació amb el 2019: un 38 % quant als accidents i un 39 % quant al total de víctimes. En termes relatius, aquestes dades del 2020 són similars, tot i que sensiblement inferiors, a les que es van registrar el 2010. Finalment, tant les hospitalitzacions com les víctimes mortals han disminuït, tot i que en una propor-

ció menor (24 % en el cas de les víctimes mortals i 31 % en el cas de les hospitalitzacions) que els altres dos indicadors. En termes relatius, es tracta de valors molt per sota dels del 2010 (un 60 % menys de víctimes mortals i un 70 % menys d'hospitalitzacions) (vegeu el quadre [IA-8.5](#)).

De l'any 2021, només disposam de dades de sinistralitat de Mallorca. Segons la informació proporcionada pel Consell de Mallorca, el 2021 hi ha hagut un total de 1.474 accidents, dels quals aproximadament la meitat (722) han estat accidents amb víctimes. Com a conseqüència dels accidents, s'han registrat 24 víctimes mortals i un total de 1.079 ferits.⁸ Finalment, es pot diferenciar entre les vies d'alta capacitat i les carreteres convencionals. Mentre que les primeres suposen només un 10 % del total (160 km), acumulen un terç dels accidents (34,3 %) i gairebé un 30 % dels accidents amb morts (28,6 %). En canvi, tant l'indicador de perillositat (IP) com l'indicador de mortalitat (IM) són superiors a les carreteres convencionals que no a les vies d'alta capacitat.⁹ Això és degut al fet que les vies d'alta capacitat incorporen molta més circulació i, per tant, la intensitat mitjana diària és molt més elevada (vegeu el quadre [IA-8.6](#)).

8. Les dades proporcionades pel Consell de Mallorca no diferencien entre els ferits que han requerit hospitalització i el qui no n'han requerida.

9. Es defineix l'índex de perillositat (IP) com el nombre d'accidents amb víctimes registrat per cada 100 milions de vehicles per kilòmetre, mentre que l'índex de mortalitat (IM) és el nombre de víctimes mortals registrat per cada 100 milions de vehicles per kilòmetre.

8.3.4. TRANSPORT PÚBLIC INTERURBÀ A MALLORCA

La darrera memòria del transport interurbà de les Balears (TIB) és del 2018. A la Memòria del CES de l'any 2021 vam disposar de dades de l'any 2020, que ens permetien avaluar l'impacte de la pandèmia en l'ús del transport públic interurbà d'aquell any. No tenim informació sobre l'evolució dels transport interurbà a Mallorca dels anys 2019 i 2021; per tant, no podem avaluar si hi ha hagut una recuperació de l'ús del transport públic interurbà el 2021. En la mesura que la informació dels anys que ens manquen estigui disponible en el futur, aquesta avaluació es podrà fer en les versions d'aquest capítol de transport de les properes memòries del CES.

8.3.5. EL TRANSPORT PÚBLIC A LA CIUTAT DE PALMA

A partir de les dades que proporciona l'INE, observam com a conseqüència de l'emergència sanitària hi va haver una reducció notable de la mobilitat en el transport públic de Palma l'any 2020, tant en el nombre d'usuaris de metro com en el d'autobús. A diferència d'altres modes de transport, hi ha hagut una recuperació molt menys intensa el 2021.¹⁰ L'autobús continua sent el principal mitjà de transport públic a Palma (vegeu el gràfic I-8.10). La caiguda del 2020 va ser d'aproximadament d'un 50 % en tots dos mitjans de transport, ja que es va passar dels més de

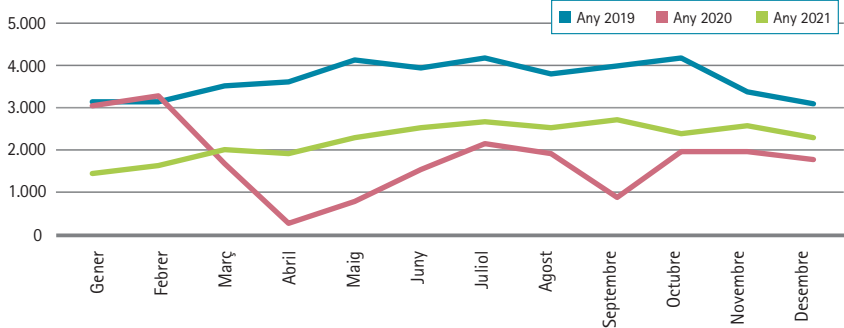
43 milions de passatgers del 2019 a només 21 milions el 2020. El 2021 la recuperació en el transport públic ha estat d'aproximadament 6 milions de passatgers.

Quant a la variació mensual, s'observa un increment de l'ús del transport públic en la segona meitat de l'any, tot i que molt menys marcat que els altres modes de transport. Clarament, l'ús del transport públic es va reduir durant els anys 2020 i 2021; el 2020 a causa de la reducció d'activitat, l'increment del teletreball i un possible efecte de substitució del transport públic pel privat per evitar les aglomeracions. Serà interessant seguir aquest indicador en el futur per desxifrar si aquest canvi respon a canvis conjunturals o a canvis més estructurals.

Des que es va implantar l'ús del servei públic de préstec de bicicletes de Palma, havia tingut un creixement constant—excepte el 2015— tant del nombre de persones usuàries com de viatges. Així, es va passar dels pocs més de 2.000 usuaris (2.122) i 214.086 viatges el 2014 a més de 3.000 usuaris (3.248) i gairebé 400.000 viatges el 2019 (389.818). Durant la pandèmia, el 2020, es va reduir el nombre d'usuaris un 13 %, i la quantitat de viatges, més d'un 50 %. El 2021, continua la tendència a un menor ús del servei públic de bicicletes: 194.389 viatges (amb poc més de 2.500 usuaris). Aquesta xifra és la menor de tota la sèrie des que es va implantar el servei públic municipal de lloguer de bicicletes (vegeu el quadre I-8.4).

10. Malauradament, l'Empresa Municipal de Transports (EMT) continua sense respondre les nostres sol·licituds per disposar d'informació més detallada.

Gràfic I-8.10.
Nombre mensual (en milers) de passatgers i passatgeres del transport públic a Palma (2019-2020-2021)

Font: INE. Dades en milers de passatgers

QUADRE I-8.4. ÚS DEL SERVEI PÚBLIC DE PRÉSTEC DE BICLETES DE PALMA (2014-2021)

Bicipalma	Passatgers	Viatges
2014	2.122	214.086
2015	1.784	210.576
2016	1.946	253.964
2017	2.561	351.280
2018	3.046	385.182
2019	3.742	389.818
2020	3.248	216.346
2021	2.569	194.389

Font: Ajuntament de Palma, Bicipalma

9

INSTITUCIONS FINANCERES

9.1.

INTRODUCCIÓ

Aquesta secció presenta l'evolució dels principals indicadors financers de l'economia de les Illes Balears amb la comparació dels seus valors i tendències en relació amb els de la resta de l'economia espanyola.

9.2.

INSTITUCIONS FINANCERES A LES ILLES BALEARS

9.2.1. EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT D'INSTITUCIONS FINANCERES

En aquest apartat, presentam l'evolució del crèdit total (administracions públiques, llars i empreses no financeres) a les Illes Balears. En general, observam que els valors i les taxes de creixement del 2021 presenten una evolució un poc normalitzada, després dels valors atípics observats durant el 2020.

El gràfic I-9.1a mostra l'evolució del crèdit total a les Illes Balears i a Espanya des de l'any 2008 fins al 2021, per tal de comparar els valors recents i els que s'han registrat d'ençà de l'inici de la darrera crisi econòmica i financera. Es constata que

el crèdit a les Illes Balears ha crescut un 1,8 % durant el 2021, fet que suposa el retorn a un valor més moderat de la taxa de creixement, després del 13,5 % registrat l'any anterior. L'anomalia de la taxa de creixement del 2020 no es deu tant a la magnitud com al signe positiu observat en un moment de paralització de l'activitat econòmica a causa de les mesures de confinament. Aquest creixement atípic s'explica per l'increment de la demanda de finançament d'empreses i llars per fer front a la caiguda del nivells d'ingressos durant l'any de restriccions més intenses per combatre el coronavirus. El 2021, la moderació del creixement del crèdit s'explica per la reactivació de l'activitat econòmica, que ha permès a les empreses recuperar nivells de facturació suficients per no haver de continuar recorrent a injeccions de liquiditat per cobrir desajusts entre entrades i sortides d'efectiu.

L'import del crèdit total és de 34.563 milions d'euros a final del 2021; el 2020 van ser 33.944 milions d'euros. En el conjunt d'Espanya, el crèdit total s'ha mantingut relativament estable, amb una taxa de creixement del 0,2 % (vegeu el gràfic I-9.1b i el quadre IA-9.1) i un volum de 1.252.354 milions d'euros. D'aquestes xifres es deriva que el crèdit total a les Balears representa un 2,76 % del crèdit d'Espanya el 2021, la qual cosa implica un augment del pes relatiu comparat

amb el 2,72 % de l'any anterior, com a conseqüència del major creixement del crèdit a les Illes Balears el 2021.

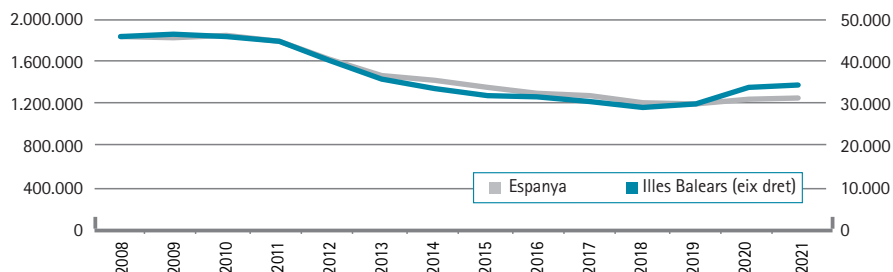
L'estancament del crèdit total en el conjunt de l'Estat s'explica principalment per una reducció del crèdit d'empreses. Segons les dades del *Boletín Estadístico* del Banc d'Espanya, el crèdit en el sector empresarial s'ha reduït un -0,71 %, que s'ha compensat amb un major dinamisme del crèdit de les llars, que explica el creixement neutre en termes agregats. A les Illes Balears, en canvi, el creixement del crèdit de l'1,8 %, que s'explica per la combinació del major dinamisme de l'economia en relació amb la resta d'Espanya, impulsada especialment pel sector turístic, i per l'increment del volum de crèdit a les famílies.

La millora de la posició financera de les empreses també es reflecteix en la caiguda del nombre de crèdits avalats per l'Institut de Crèdit Oficial (ICO). Aquesta ha estat una de les mesures de la política econòmica que ha permès que l'oferta del crèdit bancari pugui fer front a l'augment de la demanda per les necessitats de liquiditat de les empreses no financeres. Segons les dades publicades per l'ICO sobre la línia d'avalos ICO COVID-19 i la comparació dels informes de final del 2020 i del 2021, es desprèn que durant el 2021 s'han avaluat un total de 2.624 operacions a 1.092 empreses de les Balears per un import total de 369,2 milions d'euros, la qual cosa ha suposat la mobilització de 532,5 milions d'euros. Aquestes xifres són molt inferiors a les de final del 2020, quan es van avalar 26.385 operacions a 17.818 empreses per un import total de 3.467,7 milions d'euros, associades a un finançament de 4.760,3

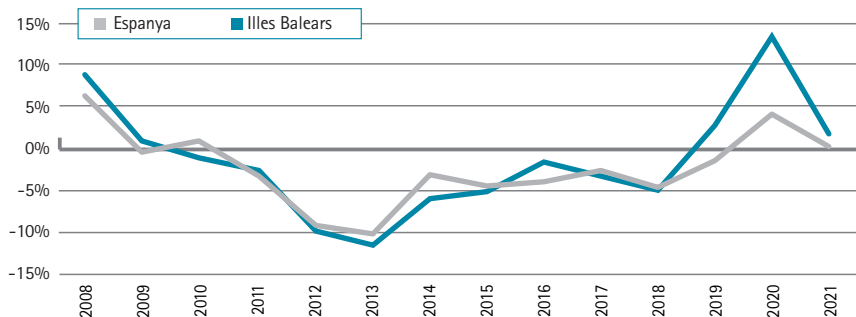
milions d'euros. La tendència a la resta de l'Estat és semblant a la de les Illes Balears, amb una caiguda de l'import i del nombre d'operacions avalades. Si analitzam les xifres globals del programa d'avalos de l'ICO de final del 2021, del total de 1.020.022 operacions avalades, un 2,84 % correspon a empreses balears. L'import total avalat per empreses balears suposa un 4,14 % del total, i el finançament mobilitzat és del 4,34 % del total. El major pes dels imports de les Balears en relació amb el nombre d'operacions s'explica pel major volum de recursos destinats al turisme, un dels sectors més colpejats per la crisi del coronavirus. En aquest sector, els avals ascendeixen a 13.639,8 milions d'euros a final del 2021, que representen un 14,73 % dels avals totals.

El gràfic I-9.2 presenta la ràtio del volum de crèdit total sobre el producte interior brut generat a les Illes Balears. Durant el 2021, aquesta ràtio disminueix fins al 116,9 % del PIB, després d'haver experimentat un increment atípic l'any 2020 que el va situar en el 126,7 % del PIB i que va rompre la tendència decreixent iniciada després del 2010, en què la ràtio assolí un valor del 176 %. El creixement del -7,77 % durant el 2021 suposa una reducció de l'import del crèdit pel que fa al PIB que se situa en nivells semblants als del 2015, fet que s'explica pel rebot del PIB balear, que va créixer un 10,4 % durant el 2021, i compensa el creixement del crèdit al numerador comentat anteriorment. Per tant, ha millorat la situació financera del conjunt empreses no financeres, llars i administracions públiques de les Illes Balears. No obstant això, aquesta situació encara és, de mitjana, més vulnerable que abans de la pandèmia.

Gràfic I-9.1a.
Volum de crèdit (milions d'euros) (2008-2021)

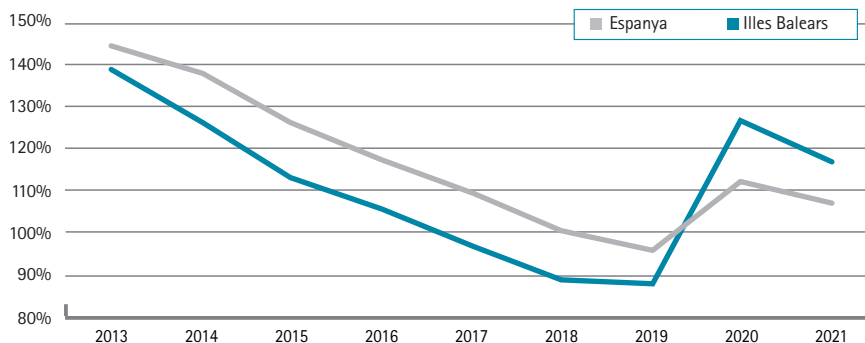

Gràfic I-9.1b.
Taxa de creixement del crèdit (2008-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de Banc d'Espanya (2022). Butlletí Estadístic. Disponible a: <https://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/bolest.html> (Accedit: 15 juny 2022); i Banc d'Espanya (2021). Memoria de la Central de Información de Riesgos 2020

Gràfic I-9.2.
Crèdit total en relació amb el PIB (2013-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de Banc d'Espanya (2022). Butlletí Estadístic. Disponible a: <https://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/bolest.html> (Accedit: 15 juny 2022); i Banc d'Espanya (2022). Informe anual 2021

Comparant els valors de la ràtio de crèdit sobre el PIB amb l'evolució a la resta d'Espanya, es constata que la reducció a les Balears ha estat més pronunciada que a la resta de l'Estat. En concret, a Espanya la ràtio s'ha reduït en 5,09 punts percentuals (creixement de $-4,52\%$), fins al $107,37\%$ registrat el 2021; a les Balears la reducció ha estat de 9,84 punts percentuals. Malgrat això, la ràtio continua sent 9,53 punts percentuals més elevada a les Balears respecte al conjunt de l'Estat. Aquesta situació és inversa a la que es va registrar abans de la pandèmia, quan la ràtio era 7,65 punts percentuals inferior a les Balears que a Espanya.

9.2.1.1. Crèdit a empreses no financeres

A continuació, analitzam l'evolució del crèdit i el cost que té en el conjunt de societats no financeres de les Illes Balears, així com la composició d'aquest en funció de l'activitat econòmica principal de les empreses. Per fer això, s'empra la base de dades del Sistema d'Anàlisi de Balanços Ibèrics (SABI), que conté la informació financera que les empreses disposen en el Registre Mercantil. En primer lloc, estudiem quina és l'evolució del cost d'endeutament de les empreses a les Balears. En el gràfic I-9.3 i en el quadre IA-9.2 es compara la distribució del 2020 i del 2019 del cost d'endeutament de les societats no financeres ubicades a les Balears, que es construeix amb la ràtio que deriva del resultat financer net de les empreses entre el volum de passiu no corrent a llarg termini. Constatem que la distribució del cost d'endeutament es concentra principalment en valors inferiors al 5% . Respecte al 2019, ha augmentat el percentatge d'empreses que es financen a

tipus entre el 2% i el 3% i ha disminuït el percentatge d'empreses que es financen a tipus superiors al 5% . De fet, el percentatge d'empreses que es financen a tipus inferiors o iguals al 5% ha augmentat del $63,97\%$ al $69,54\%$. En conseqüència, tot i que el volum d'endeutament s'ha incrementat durant el 2020, el cost del deute de les societats de les Balears s'ha reduït, possiblement pels ajuts públics i les garanties, que han contingut el creixement del cost del deute.

El 2020, el valor mitjà del cost d'endeutament empresarial ha estat del $5,23\%$ (70 punts bàsics menys que el 2019), i la mitjana i la moda han estat del $3,18\%$ i del $2,29\%$, que suposen una reducció de 61 i 7 punts bàsics respectivament en relació amb el 2020. Aquests valors de la mitjana i de la moda de la distribució són consistents amb el valor del $2,55\%$ que figura en el *Boletín Estadístico* del Banc d'Espanya sobre el cost d'endeutament empresarial en termes de TAE (taxa anual equivalent) per noves operacions de menys de 250 mil euros. El 2021, el *Boletín Estadístico* informa d'un lleuger repunt d'aquest cost fins al $2,70\%$, així que podríem esperar una evolució semblant del cost del deute de les empreses balears.

El gràfic I-9.4 i el quadre IA-9.3 mostren la distribució de l'endeutament de les empreses de les Balears en funció del sector econòmic al qual pertanyen. El 2020, les empreses d'hostaleria presenten el major percentatge de deute, pes que s'ha incrementat del $43,8\%$ del 2019 al $44,6\%$ del 2020. Aquest increment del deute de les empreses hostaleres respecte al total de sectors respon al fet que el sector turís-

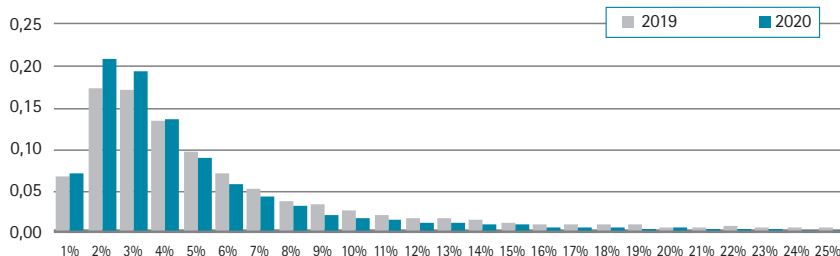
tic ha estat un dels més afectats per les restriccions de la pandèmia i, com s'ha explicat més amunt, les empreses han hagut de recórrer en una major proporció a finançament bancari i a avals de l'ICO per compensar la caiguda d'ingressos. El sector econòmic següent per ordre d'importància del deute empresarial és el de la construcció i la promoció immobiliària. El seu pes en relació amb el total del deute ha experimentat un lleuger retrocés, ja que ha passat de representar el 28 % el 2019 al 26 % el 2020. Ambdós sectors, hostaleria i sector immobiliari, aglutinen el 70,6 % del deute empresarial a les Illes Balears.

A continuació, es presenta una anàlisi del risc de crèdit de les empreses ubicades a les Illes Balears durant el 2021, amb l'extrapolació de les ràtios de dubtositat observades a escala nacional (crèdit de cobrament dubtós en relació amb el total de crèdit) pels sectors econòmics més importants de les Illes. En el conjunt de les empreses, la ràtio de dubtositat ha disminuït del 4,98 % del 2020 al 4,76 %. No obstant això, aquesta disminució ha estat desigual per sectors, atès que ha

presentat augments en alguns dels sectors econòmics. Aquest és el cas de l'hostaleria, la principal activitat econòmica de les Illes Balears, amb un augment de la ràtio de dubtositat del 5,35 % el 2020 al 7,66 % el 2021. El motiu principal és l'increment del volum absolut de dubtosos (numerador), que ha augmentat a una taxa del 34,05 %. Per explicar aquest increment, s'ha de considerar l'impacte del venciment de les moratòries per començar a pagar els crèdits ICO que vencien al llarg del 2021, que suposen més pressió financera per a les empreses hostaleres, que han estat de les més beneficiades per aquests ajuts. D'altra banda, la construcció, segona activitat en termes d'importància relativa a les Balears, el 2021 continua tenint la taxa de dubtositat més elevada de tots els sectors (8,46 %), malgrat la reducció de 69 punts bàsics respecte a la que es va registrar l'any anterior. En conclusió, els dos sectors principals de les Balears són els dos sectors que presenten les ràtios de dubtositat més elevades de l'Estat (8,46 % en construcció i 7,66 % en hostaleria), per la qual cosa el risc de crèdit a les empreses de les Balears és, per composició, superior al de la mitja nacional.

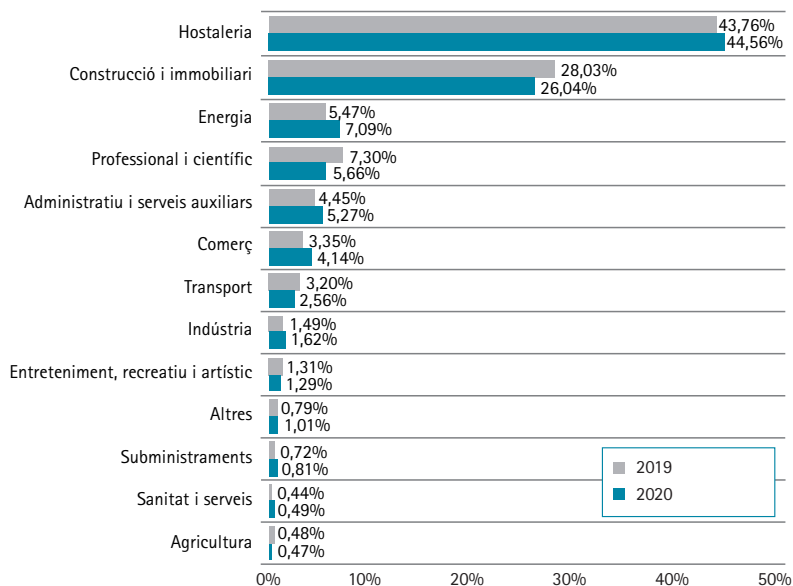
Gràfic I-9.3.

Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2019-2020)

Font: Elaboració pròpia a partir del Sistema de Anàlisi de Balances Ibèrics (SABI)

Gràfic I-9.4.

Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2019-2020)

Font: Elaboració pròpia a partir del Sistema de Anàlisis de Balances Ibèrics (SABI)

Per complementar la informació de risc empresarial a les Balears, el gràfic I-9.5 presenta el nombre d'empreses en situació de procediment concursal agrupades per sector econòmic, obtingut de l'*Estadística de procediment concursal*. S'observa que l'evolució del nombre d'empreses balears que han estat declarades en situació de concurs de creditors per un jutge ha caigut un -32,11 %, 74 empreses el 2021, en comparació amb les 109 empreses el 2020. La caiguda és generalitzada en tots els sectors empresarials. Destaquen el sector del comerç i el sector de l'hostaleria, amb uns creixements negatius del -56,52 % i del -35,00 % respectivament. Aquesta reducció en el nombre d'empreses en situació de concurs de creditors a les Balears contrasta amb la situació a la resta d'Espanya, on el nombre s'ha mantingut

estable: 4.097 empreses el 2020 i 4.098 empreses el 2021.

En conclusió, tot i que el nombre d'empreses en situació de concurs de creditors a les Illes Balears el 2021 ha experimentat una reducció, especialment empreses turístiques i de comerç, el risc d'impagament dels crèdits ha augmentat respecte al conjunt de l'Estat espanyol per l'increment del crèdit dubtós en el sector de l'hostaleria i l'elevada ràtio de dubtositat del sector immobiliari, ambdós motors de l'economia balear.

9.2.1.2 Finançament de les famílies

En el quadre I-9.1 es detalla l'evolució del nombre i del volum d'hipoteques que s'han constituït a les Balears, a més del

nombre d'execucions hipotecàries. També hi ha els valors del conjunt d'Espanya perquè es puguin comparar. El 2021, el nombre d'hipoteques a les Balears s'ha reduït un 13,47 %: 14.873 hipoteques signades el 2020 i 12.870 hipoteques signades el 2021. En comparació amb el conjunt d'Espanya, el nombre d'hipoteques presenta un comportament oposat, atès que han augmentat de les 464.017 hipoteques signades el 2020 a les 557.971 hipoteques signades el 2021, la qual cosa suposa un creixement del 20,25 %. Com que el nombre d'hipoteques és un indicador del grau d'accés de les famílies al crèdit bancari, el comportament oposat d'aquest indicador a les Balears en relació amb la resta d'Espanya es podria explicar pel fet que la població depèn de l'activitat econòmica del sector de l'hostaleria, que ha sofert de forma molt intensa les conseqüències de la crisi sanitària. A més, els preus de l'habitatge a les Balears han augmentat més que a la resta d'Espanya, 9,6 % i 6,4 % respectivament, segons dades de l'INE, i això pot suposar més dificultats per accedir al finançament hipotecari. Per confirmar aquest punt, analitzam el volum total i el volum mitjà del crèdit hipotecari, tant a les Balears com a Espanya. L'import total de les hipoteques que s'han concedit a les Illes ha augmentat un 5,17 %, dels 3.029,97 del 2020 als 3.186,58 milions d'euros del 2021. A més, l'import mitjà s'ha incrementat un 21,53 %, dels 203.723€ per hipoteca del 2020 als 247.598€ per hipoteca del 2021. Per tant, tot i la reducció del nombre d'operacions, s'observa un creixement en el volum total de les hipoteques contractades el 2021 com a conseqüència de l'increment de l'import mitjà. A la

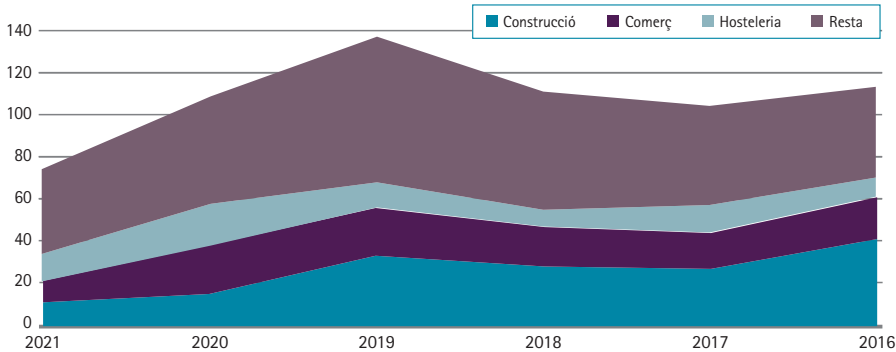
resta d'Espanya s'observa un comportament oposat al del mercat hipotecari balear, ja que el 2021 el volum total de les hipoteques augmenta un 18,24 %, fins als 82.451,3 milions d'euros, tot i la reducció de l'import mitjà de -1,67 %, fins als 147.770 euros. En conclusió, les xifres de creixement del volum a les hipoteques d'Espanya i les Balears s'expliquen per factors diferents i tenen distintes implicacions. Mentre que el mercat hipotecari a les Balears s'ha alentit per una caiguda del nombre d'operacions hipotecàries i un increment del preu mitjà per hipoteca, en el conjunt de l'Estat espanyol ha augmentat el dinamisme del mercat hipotecari per l'increment d'operacions el 2021, per bé que l'import mitjà per hipoteca ha disminuït. Comparant els imports mitjans, s'amplia la diferència, ja que la ràtio entre el preu mitjà de les hipoteques a les Illes i el preu mitjà a Espanya passa d'1,35 l'any 2020 a 1,67 l'any 2021.

Finalment, analitzam la capacitat de les llars per pagar les hipoteques a partir de l'evolució del nombre d'execucions hipotecàries. En el darrer any, el nombre d'execucions hipotecàries s'ha reduït un -39,78 %, de les 372 del 2020 a les 224 del 2021. En canvi, a Espanya aquest indicador ha augmentat un 6,89 %, de les 18.903 del 2020 a les 20.206 del 2021. Tot i que es podria concloure que el risc de les hipoteques ha disminuït a les Balears en contraposició amb Espanya, s'ha d'interpretar aquest resultat amb cautela. Les dades registrades poden respondre a una combinació de distints efectes a més de l'evolució de la situació econòmica, com ara els distints calendaris i venciments dels ajuts i les moratòries destinats a col·lectius vulnerables concedits el

2020. Per últim, cal assenyalar que durant el 2022 es podria produir un repunt dels impagaments a conseqüència de la pujada

del tipus EURIBOR a 12 mesos iniciada a final del 2021, segon el qual es revisen les hipoteques de tipus variable.

Gràfic I-9.5.
Empreses en procediment concursal

Font: INE (2022). Estadística del procedimiento concursal. Datos trimestrales. Disponible a: <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=3182> (Accedit: 15 juny 2022); i Colegio de Registradores de la Propiedad Mercantiles y Bienes Muebles de España (2022). Estadística del procedimiento concursal EPC. Disponible a: https://www.registradores.org/actualidad/portal-estadistico-registro-estadisticas-concursales#portlet_com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_92PKQlqzTNBS (Accedit: 15 juny 2022)

QUADRE I-9.1. HIPOTEQUES A FAMÍLIES (2011-2021)

	Illes Balears				Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2011	19.325	2.420.050	125.229	—	651.759	77.957.706	119.611	—
2012	14.963	1.795.346	119.986	—	456.765	51.743.707	113.283	—
2013	10.207	1.365.968	133.827	—	326.978	37.484.012	114.638	—
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171
2018	14.576	3.335.965	228.867	387	478.403	68.382.147	142.938	25.903
2019	13.812	3.053.905	221.105	411	497.720	73.716.908	148.109	27.488
2020	14.873	3.029.970	203.723	372	464.017	69.733.289	150.282	18.903
2021	12.870	3.186.581	247.598	224	557.971	82.451.302	147.770	20.206

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2022). Estadística de hipotecas. Resultados. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736170236&menu=resultados&dp=1254735576757 (Accedit: 15 juny 2022)

9.2.1.3. Institucions financeres en el finançament de les administracions públiques

A continuació, s'analitza la situació financera de les administracions públiques de les Balears segons el protocol de dèficit excessiu (PDE). El deute de les administracions públiques de les Illes a desembre de 2021 ha estat de 9.005 milions d'euros; per tant, ha caigut un -1,26 % en relació amb el deute de 9.120 milions d'euros del 2020. En canvi, el deute ha crescut a la resta de comunitats autònomes, que passen de tenir un deute total de 303.622 milions d'euros el 2020 a 312.586 milions d'euros el 2021. En conseqüència, el pes del deute de les administracions públiques de les Balears respecte al de la resta de comunitats autònomes s'ha reduït del 3,0 % del 2020 al 2,88 % del 2021.

La ràtio de deute a desembre de 2021 en termes del PIB s'ha reduït fins al 31,3 % (34,0 % a 31 de desembre de 2020), com a resultat de la reducció del deute (numerador) i del creixement del PIB balear (denominador). Tot i això, aquesta ràtio encara està 5,4 punts percentuals per damunt del 25,9 % enregistrat el 2019 abans de la pandèmia, i que va augmentar al 34,0 % el 2020 principalment per la caiguda del PIB balear d'aquell any. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, les Illes Balears es mantenen a la cinquena posició quant a la ràtio d'endeutament respecte al seu PIB. La comunitat més endeutada respecte al volum de la seva economia continua sent la Comunitat Valenciana (47,8 %). A continuació, la segueixen Castella-la Manxa (36,5 %), Catalunya (36,0 %) i Múrcia

(34,1 %). Per la coa quant a la ràtio, la comunitat autònoma menys endeutada és la Comunitat de Madrid (14,8 %), seguida de la Comunitat Foral de Navarra (15,2 %), les Canàries (15,3 %) i el País Basc (15,6 %). En el conjunt de les comunitats autònomes, el deute de les administracions públiques respecte al PIB s'ha reduït durant el darrer any del 27,1 % del 2020 al 25,9 % del 2021.

En el gràfic I-9.6 i en el quadre IA-9.4 es presenta la composició del volum de deute de les administracions públiques segons el protocol de dèficit excessiu (PDE) i es compara la situació de les Illes Balears el 2021 en relació amb el total de les comunitats autònomes. El 2021, el crèdit amb el Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA) encara és el principal component en l'estructura de finançament de les administracions públiques de les Balears, tot i que continua decreixent-ne la importància relativa amb una disminució del pes fins al 48,25 % del deute total el 2021 respecte al 57,30 % del 2020. Aquesta reducció ha col·locat el pes del crèdit amb el FLA a les administracions de les Balears per sota del de la mitja de les altres comunitats autònomes (57,51 %), en què aquesta ràtio ha mantingut la tendència estable observada durant els darrers anys.

Com l'any anterior, la reducció en el pes de la FLA sobre el finançament de les administracions públiques de les Illes s'ha compensat amb un augment dels préstecs a llarg termini atorgats per institucions financeres residents, el pes de les quals ha augmentat del 32,2 % el 2020 al 41,77 % del 2021, gairebé el triple del 2019 (15,0 %). Els préstecs a llarg termini representen la

segona font de finançament del deute de les administracions públiques de les Illes Balears, seguits dels valors representatius de deute a llarg termini, que han mantingut la seva importància en el 6,66 % del deute total el 2021 (6,58 % el 2020). La composició de totes les comunitats autònomes mostra que la importància del finançament a llarg termini de les entitats de dipòsit residents és del 18,6 %, això és, un 44,5 % del percentatge observat per les administracions públiques de les Illes. Els valors representatius de deute a llarg termini representen el 14,64 %, que és 2,2 vegades el pes que tenen a les Balears. En relació amb les fonts de finançament menys importants, tant a l'Estat en general com a les Illes en particular, observam que al 2021 les entitats financeres no espanyoles financen un 5,97 % del deute de totes les comunitats autònomes i, a les Balears, aquest percentatge es redueix al 0,71 %. La resta de components presenten una importància inferior a l'1 % del deute respecte al PIB i, en general, la seva importància

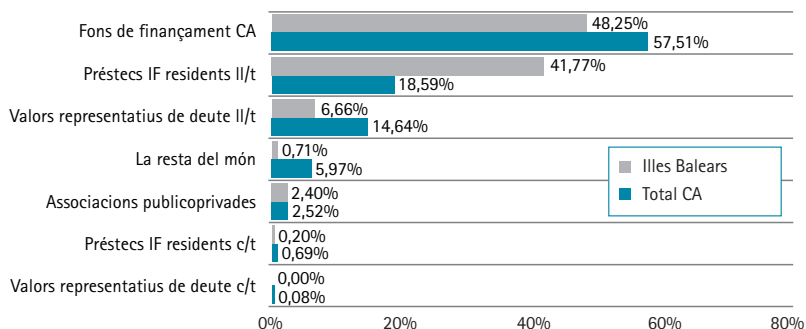
no presenta grans variacions si es comparen els valors del 2020 i del 2021.

9.2.2. ESTALVI A LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DELS DIPÒSITS

En aquesta secció, s'analitza l'evolució de l'estalvi a les Illes Balears i, concretament, la tendència registrada pel volum total de dipòsits. A final de l'any 2021, el volum de dipòsits de les entitats de les Balears era de 29.995 milions d'euros, la qual cosa suposa un creixement del 9,80 % en relació amb el 2020. Quant al volum respecte al total d'Espanya, els dipòsits a desembre de 2021 a les Balears representen un 2,02 % del volum total, això és, 8 punts bàsics més que els de 12 mesos enrere. Això és degut al fet que els dipòsits han crescut més a les Balears que a la resta d'Espanya. El major volum d'estalvi s'explica per la continuació en la contenció de despeses motivades per la situació d'incertesa generada per la pandèmia.

Gràfic I-9.6.

Composició del deute segons el PDE (desembre de 2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de Banc d'Espanya (2022). Butlletí Estadístic. Disponible a: <https://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/bolest.html> (Accedit: 15 juny 2022)

Respecte al PIB, el volum de dipòsits a les Balears ha estat del 101,42 %, un punt percentual més que el del 2020. Aquesta evolució estable de la ràtio respon al fet que tant els dipòsits com el PIB balear han crescut a una taxa de creixement semblant, al voltant del 10 %. En el conjunt del país, la ràtio també mostra una tendència estable: el 126,17 % del PIB el 2021, de nou degut a un creixement similar del PIB (denominador) i dels dipòsits (numerador), entorn del 5 %. Per tant, el nivell d'estalvi a les Balears és 24,75 punts percentuals inferior quant al PIB al del conjunt de l'Estat. Durant el darrer any, aquesta diferència s'ha mantingut relativament constant, amb una reducció de 0,43 punts percentuals.

Els dipòsits captats per la banca electrònica a escala estatal han estat de 55.079 milions d'euros, un 5,23 % més que els del 2021. La taxa de creixement del 2021 de dipòsits captats per la banca electrònica ha estat semblant a la dels dipòsits totals, cosa que explica que el seu pes a desembre de 2021 es mantingui constant en 3,71 % dels dipòsits totals. Per tant, de captació de dipòsits de la banca electrònica té encara una importància reduïda en el conjunt de l'Estat, conclusió que també es pot extrapolar a les Illes Balears.

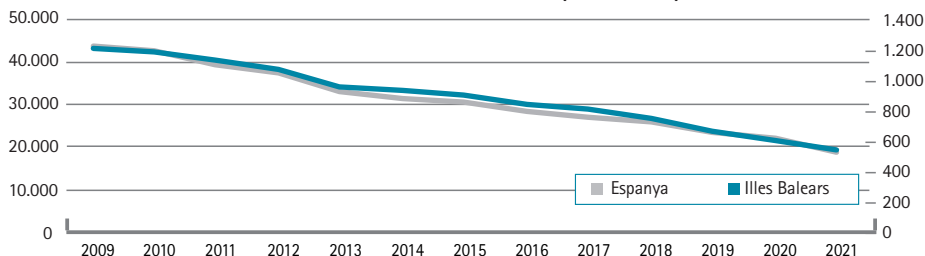
9.2.3. XARXA D'OFICINES DE LES ENTITATS DE DIPÒSIT A LES ILLES BALEARS

En el gràfic I-9.7 i en el quadre IA-9.5 es mostra l'evolució del nombre d'oficines d'entitats financeres ubicades a les Balears des del 2010 fins al 2021. Les Illes Balears (Espanya) tenien 551 (19.015) oficines

bancàries d'entitats de dipòsit a final de desembre de 2021, fet que suposa que se n'han tancat 59 (3.284) respecte al 2020. La tendència de tancaments d'oficines dels darrers anys segueix el comportament observat a la resta d'Espanya, tot i que la taxa de creixement del -14,72 % del 2021 a Espanya indica més tancaments d'oficines que a les Balears, amb una taxa de creixement del -9,67 %. D'acord amb el ritme de creixement dels darrers cinc anys, les Illes Balears han tancat oficines a un ritme anual del -8,31 %, en l'àmbit estatal ha estat del 7,78 %. Si es comparen les oficines que han tancat entre el 2010 i el 2021, a Espanya són el 55,67 % de la xarxa del 2010, percentatge semblant al 54,0 % de les Balears.

L'anàlisi del nombre d'oficines per habitant ens dona informació de l'evolució de la densitat d'oficines. Aquest indicador és rellevant perquè la grandària i la distribució de la xarxa d'oficines incideix en el nivell d'inclusió financera dels habitants d'un municipi, és a dir que els habitants puguin accedir a serveis financers bàsics al territori on resideixen. La densitat de la xarxa d'oficines respecte a la població ha disminuït un -9,78 % el 2021, fins a les 0,47 oficines per cada mil habitants; el 2020 varen ser 0,52 oficines per cada mil habitants. La reducció de la densitat s'explica pel que ja comentat tancament d'oficines durant el 2021 i per l'augment de població empadronada a les Balears, que ha crescut un 0,13 % entre 2020 i 2021, fins als 1.173.008 habitants. Si comparam la densitat d'oficines per habitant, a les Balears és superior a la del conjunt de l'Estat, on el nombre d'oficines per cada mil habitants ha estat de 0,41 el 2021 (0,47 el 2020).

Gràfic I-9.7.
Evolució del nombre d'oficines (2010-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de Banc d'Espanya (2022). Registro de oficinas de entidades supervisadas. Disponible a: <https://app.bde.es/exbwciu/exbwciuia/xml/Arranque.html> (Accedit: 15 juny 2022)

9.3.

ALTRES INSTITUCIONS FINANCERES I FONTS DE FINANÇAMENT ALTERNATIVES

A continuació, s'analitzen la resta d'institucions i de productes financers que són rellevants per explicar l'estalvi i la inversió a la Illes Balears.

9.3.1. SOCIETATS DE GARANTIA RECIPROCA: ISBA

L'activitat del 2021 de l'ISBA ha estat marcada per la convocatòria extraordinària d'ajudes a la micro, petita i mitjana empresa mitjançant la Resolució de la consellera d'Hisenda i Relacions Exteriors de la Comunitat de les Illes Balears per finançar operacions d'inversió i liquiditat i pal·liar els efectes negatius de la COVID-19. Així, es garanteix el finançament del 100 % de l'aval de l'ISBA i la bonificació per part del Govern de la pràctica totalitat de les despeses associades al finançament (cost de l'aval i tipus d'interès de l'operació).

Durant el 2021, s'han finançat 788 operacions avalades per l'ISBA per un import total de 60,07 milions d'euros. Això suposa una forta reducció en comparació amb les xifres del 2020, amb 1.933 operacions garantides per un import total de 159,25 milions d'euros. El motiu és que el 2020 va ser un any marcat pel fort impacte de la pandèmia i s'adoptaren mesures extraordinàries per mitigar els efectes de l'estat d'alarma i l'atur de l'economia. Pel que fa a la distribució per illes, un 83,25 % (84,96 %) de les operacions (import finançat) corresponen a Mallorca, un 9,64 % (9,04 %) a Menorca, un 6,73 % (5,93 %) a Eivissa i un 0,4 % (0,07 %) a Formentera. Respecte al tipus d'operació que s'avalua, el 41 % correspon a inversi- ons productives i el 59 % a operacions relacionades amb la liquiditat. Això suposa un increment substancial de les primeres en relació amb el 2020, en què només el 7 % de les operacions foren d'inversió i el 93 % de liquiditat. Aquestes dades mostren un augment de la demanda empresarial per invertir recursos en activitats productives de l'economia, en contraposició amb l'any 2020, en què la principal demanda de finançament s'explicava per

cobrir necessitats de liquiditat a curt termini durant la pandèmia.

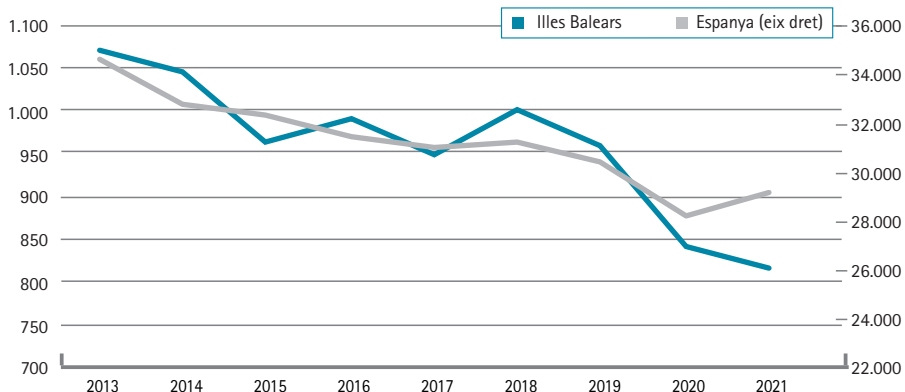
9.3.2. AMPLIACIONS DE CAPITAL

En el gràfic I-9.8a es mostra l'evolució del nombre d'empreses que han ampliat capital. El 2021, a les Balears n'hi ha hagut 818, fet que suposa un decreixement del -2,85 % en relació amb l'any 2021 i implica una continuació de la tendència negativa d'aquesta sèrie durant els darrers tres anys, accentuada per la crisi del coronavirus. En canvi, en el conjunt estatal, el nombre d'empreses que amplien capital augmenta de les 28.260 el 2020 a les 29.219 el 2021, un creixement del 3,39 %. El 2021, el nombre d'empreses balears que ampliaren capital representa el 2,78 % del total nacional, la qual cosa suposa una reducció de 18 punts bàsics en comparació amb el 2,98 % del 2020.

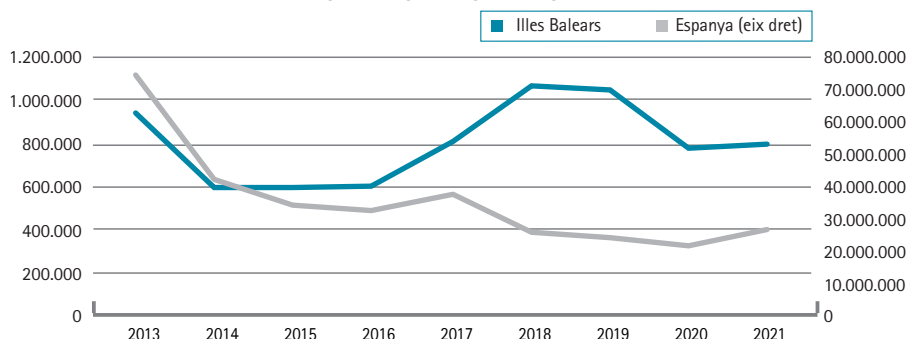
Quant al volum del capital que s'ha ampliat, s'ha produït un creixement a les Balears, que passen dels 784,33 als 801,47 milions

d'euros, que impliquen un increment del 2,19 % respecte al 2020. Per tant, tot i que el nombre d'operacions d'ampliació de capital ha estat menor, l'increment del volum de capital ha contribuït a millorar l'estructura de capital de les empreses balears, que havien augmentat molt en termes de deute per les necessitats derivades de la pandèmia. En el conjunt d'Espanya, les empreses han ampliat capital per un valor de 27.300 milions d'euros, és a dir, un augment interanual del 23,73 %, molt superior al de les Balears, i una magnitud semblant a la d'anys anteriors a la COVID-19. El volum mitjà per ampliació ha pujat a les Balears ha estat de 0,98 milions d'euros el 2021, fet que suposa un augment de 48 mil euros per operació en relació amb el volum mitjà del 2020. A la resta d'Espanya el volum mitjà s'ha situat en 0,93 milions d'euros, inferior al de les Illes, tot i que ha experimentat un creixement superior durant el 2021 (150 mil euros), que ha reduït la diferència pel que fa als anys anteriors entre Espanya i les Balears (vegeu els gràfics I-9.8b i I-9.8c i el quadre IA-9.6).

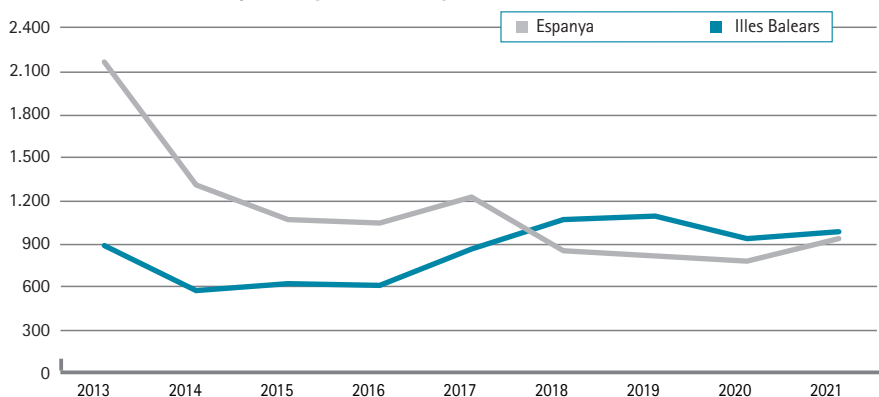
Gràfic I-9.8a.
Nombre d'empreses que amplien capital (2013-2021)

Gràfic I-9.8b.

Nombre d'empreses que amplien capital (2013-2021)

Gràfic I-9.8c.

Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2013-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de INE (2022) Estadística de sociedades mercantiles. Resultados. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177026&menu=resultados&secc=1254736195507&idp=1254735576550 (Accedit: 15 juny 2022).

9.3.3. COTITZACIÓ EN BORSA, BME GROWTH I D'ALTRES

En aquest darrer subapartat del capítol d'institucions financeres es resumeixen la resta d'alternatives de finançament que podrien estar disponibles per a empreses balears, però que, fins ara, presenten

una importància relativa reduïda sobre les analitzades anteriorment. Pel que fa al mercat borsari, el nombre d'empreses que cotitzen en borsa o en el BME Growth (abans, Mercat Alternatiu Borsari - MAB) és reduït i, per tant, es pot considerar una font de finançament excepcional per a les empreses de les Balears. El mateix

succeeix amb les societats de capital risc, ja que la importància relativa que tenen és encara baixa a les Balears. Per últim, el micromecenatge (*crowdfunding*), això és,

el finançament col·laboratiu basat en la captació de petites aportacions de doblers, també té encara escassa rellevància a les Balears.

10

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

10.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest apartat tracta de la gestió financera pública des de dos vessants: la despesa i els ingressos. La finalitat és conèixer quants recursos es destinen al funcionament del sector públic, en què es consumeixen, qui els consumeix i d'on procedeixen.

L'apartat es divideix en els subapartats següents: en primer lloc, els pressuposts de les diferents administracions (autonòmica, insular i municipal) des de l'òptica econòmica de les despeses i els ingressos; en segon lloc, la recaptació tributària de l'Administració de l'Estat a les Balears; en tercer lloc, la càrrega fiscal desagregada per illes i municipis, i, finalment, la despesa pública total en funció de la destinació, agrupada per polítiques de despesa.

10.2.

L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

L'anàlisi economicofinancera de l'Administració autonòmica es fa sobre la base dels pressuposts generals consolidats. Això suposa afegir a les despeses i als ingressos de l'Administració general de la CAIB els del Servei de Salut de les Illes Balears

(SSIB) i els de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB), però eliminant-ne les transferències internes per evitar duplicar el còmput mitjançant el procediment de consolidació.

Queden fora del perímetre de la consolidació els pressuposts de la resta del sector públic autonòmic format per les societats públiques (entitats públiques empresarials i societats mercantils públiques) i els ens de dret públic (consorcis i fundacions), que també són objecte d'anàlisi.

10.2.1. EL PRESSUPOST DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

En aquest subapartat s'analitzen els ingressos i les despeses del pressupost consolidat de la CAIB, desglossats pels capítols corresponents a la classificació econòmica.

10.2.1.1. Els ingressos

Els ingressos consolidats de caràcter no financer de l'Administració general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'exercici del 2021 han pujat a 4.370,7 milions d'euros, xifra que suposa un increment de més de 81 milions d'euros, gairebé un 2 % d'augment en relació amb l'exercici anterior (vegeu el quadre [I.10.1](#)).

**QUADRE I-10.1. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS
D'INGRESSOS DE LA CAIB (2020-2021)**

	Import (milers d'euros)		Variació (milers d'euros)		Valor relatiu	
	2020	2021	2021-2020	(%) 2021-2020	2020	2021
Total ingrès no financer	4.289.093,3	4.370.731,6	81.638,3	1,9	72,8	74,3
Total operacions corrents	4.133.631,6	4.193.577,9	59.946,3	1,5	70,1	71,3
1. Imposts directes	1.676.403,4	1.703.086,0	26.682,6	1,6	28,4	29,0
2. Imposts indirectes	2.789.219,2	2.410.186,1	-379.033,2	-13,6	47,3	41,0
3. Taxes, prestació de serveis i altres ingressos	91.335,1	79.052,1	-12.282,9	-13,4	1,5	1,3
4. Transferències corrents	-427.553,2	-2.883,5	424.669,7	99,3	-7,3	0,0
5. Ingressos patrimonials	4.227,1	4.137,3	-89,9	-2,1	0,1	0,1
Total operacions de capital	155.461,7	177.153,7	21.692,0	14,0	2,6	3,0
6. Alienació d'inversions reals	200,0	0,0	-200,0	-100,0	0,0	0,0
7. Transferències de capital	155.261,7	177.153,7	21.892,0	14,1	2,6	3,0
Total operacions financeres	1.604.030,4	1.510.790,1	-93.240,3	-5,8	27,2	25,7
8. Actius financers	40.630,6	30.304,1	-10.326,5	-25,4	0,7	0,5
9. Passius financers	1.563.399,8	1.480.486,1	-82.913,8	-5,3	26,5	25,2
Total ingrés	5.893.123,7	5.881.521,7	-11.602,0	-0,2	100,0	100,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

En comparació amb l'exercici del 2020, els ingressos corrents, en conjunt, presenten un increment l'1,45 %, variació que pot resultar enganyosa per asimètrica, ja que destaca una caiguda excepcional del 13,6 % interanual dels ingressos tributaris indirectes vinculats al consum de l'exercici precedent, gairebé 380 milions en valors absoluts, que es liquiden en aquest, tot això com a conseqüència de la caiguda de l'activitat i el consum motivada per les circumstàncies sanitàries excepcionals a partir del març del 2020.

Aquesta situació anòmla també s'observa en els ingressos per taxes i preus públics dels serveis que es presten als ciutadans,

la consignació anual dels quals disminueix més de 12 milions d'euros, amb una taxa interanual del -13,45 %.

No obstant això, en el balanç general dels ingressos corrents aquesta disminució ha estat compensada pels ingressos per impostos directes (IRPF i impost de societats), que s'incrementen en 26,7 milions d'euros (+1,59), i, especialment, pels ingressos rebuts de l'Estat, que es computen en el capítol 4 de transferències corrents, el balanç interanual dels quals passa d'una liquidació negativa de més de 427 milions d'euros, característica dels pressuposts d'anys anteriors, a una xifra pràcticament testimonial de 2 milions en negatiu.

Com ja s'ha explicat en les memòries d'anys anteriors, aquest pressupost en negatiu de les transferències corrents de l'Estat es deu a la metodologia pressupostària, ja que en aquest apartat es comptabilitza l'excés dels pagaments a compte del sistema de finançament autonòmic efectuat per l'Administració de l'Estat els anys anteriors, que després són objecte de reaplicació en fer-se la liquidació dels exercicis esmentats, ja segons la recaptació real.

En el còmput global, pel que fa als capítols, es constata que, en termes relatius, els ingressos corrents són la principal font de finançament autonòmic, atès que suposen el 71,3 % dels ingressos totals, un punt més que el 2020 (especialment els impostos indirectes, que aporten el 41 % dels recursos totals, encara que per la menor recaptació se situen sis punts per sota que en l'exercici anterior). Les operacions de capital arriben als 177 milions, el 3 % del total, entre els quals destaquen els 90 milions extraordinaris del Fons REACT-UE per a la recuperació econòmica, mentre que els ingressos per operacions financeres (nou endeutament) es redueixen en gairebé 100 milions, queden per sota dels 1.500 i representen el 25,7 % dels recursos que sustenten la despesa autonòmica.

A més de les xifres pressupostades, cal destacar que al llarg de l'exercici del 2021 l'Administració autonòmica ha percebut 438,4 milions d'euros addicionals del Fons Extraordinari COVID-19, cosa que ha permès assumir les despeses extraordinàries sense acudir a l'endeutament net inicialment previst.

10.2.1.2. Les despeses

L'evolució en valors absoluts totals (incloses tant les despeses financeres com les no financeres) del pressupost de despeses de l'Administració autonòmica consta en el quadre I-10.2. Aquestes dades absolutes es complementen amb una comparació anual de l'import en relació amb el PIB a preus corrents de cada exercici al llarg del segle XXI en el gràfic I.10.1, a fi de visualitzar-ne l'evolució del pes relatiu en la economia balear.

Com ja es va fer constar en la Memòria del 2020, el canvi metodològic i de calendari de publicació dels comptes regionals de l'INE es va ajornar fins a final del 2021, per la qual cosa a partir d'aquell moment només es pot operar basant-se en les dades inicials d'evolució del PIB nacional, que el 2020 va tenir una caiguda interanual del 9,8 %.

El 2021, el creixement del PIB nacional (dada avançada de l'INE) s'ha situat en el 5,5 %, augment clarament insuficient per recuperar el PIB del 2019.

En el cas de les Balears, no hi ha dades oficials del PIB desagregades per al 2021. Atesa la desviació de la dada de variació de les Balears de l'any anterior, que finalment va ser del -21,6 % davant el -9,8 % nacional (-22,7 % en el cas del PIB per capita), no s'ha utilitzat la dada nacional avançada del 5,5 %, ¹ sinó l'estimació provisional de creixement d'altres fonts que situen el

1. INE (2022). *Contabilidad regional de España*. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 [Accés: 1 juny 2022].

creixement del PIB balear el 2021 en una forquilla que va del 8,9 % avançat per la CAEB² a l'11 % previst per FUNCAS,³ passant pel 10,5 % avançat pel servei d'estudis del BBVA en el seu informe monogràfic de maig de 2022.⁴

Quan el desembre del 2021 l'INE ha publicat les dades del 2020 desagregades per comunitats autònomes, s'ha constatat la desviació significativa del PIB balear (-21,6 %) davant aquesta mitjana nacional del -9,8 %. El PIB de la nostra comunitat autònoma ha estat el que més ha patit el 2020 com a conseqüència de la paralització de l'activitat econòmica per la COVID-19, qüestió que cal fet ressaltar perquè palesa en xifres concretes la debilitat estructural de les Balears a causa de la dependència de l'economia insular del sector dels serveis, especialment del turisme i l'hostaleria, cosa que la situa al capdavant tant del creixement econòmic en temps de bonança com de la caiguda econòmica en els moments de crisi.

L'evolució de la despesa de l'ens autonòmic en les darreres dècades ha estat irregular, amb un camí clar de creixement en termes de valors corrents, encara que, en termes reals, si descomptam la variació dels preus, el creixement de la despesa resulta més

discreta, fins i tot amb taxes negatives en els anys de la crisi financera, entre el 2009 i el 2013.

En els anys anteriors a la crisi sanitària, es va establitzar la despesa en taxes situades al voltant del 15 % de PIB. En els darrers anys ja es percebia un retorn a taxes interanuals de més creixement.

El 2021, els pressuposts de la CAIB han hagut de fer front a una caiguda dels recursos propis, especialment de la recaptació vinculada a tributs sobre el consum (imposts indirectes i taxes), però en un context més favorable per la relaxació de les limitacions europees per fer front a la crisi, amb un nou marc fiscal i pressupostari. En aquest sentit, amb caràcter excepcional s'han suspès els límits de dèficit, deute i regla de despesa per al 2020 i el 2021, gràcies a l'activació de la clàusula de salvaguarda del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea.

Així, el pressupost de la CAIB per al 2021 es plasma en el marc de la taxa de referència de dèficit plantejada pel Govern espanyol a les comunitats, amb un nivell orientatiu fins al 2,2 % del PIB. A més, per afrontar aquest dèficit es preveu una aportació de l'Estat fins a assumir-ne la meitat (1,1 %) mitjançant transferències extraordinàries. D'aquesta manera, el dèficit pressupostari propi màxim previst per als pressuposts del 2021 seria de l'1,1 % del PIB, que representa gairebé 300 milions d'euros.

El 2021, la xifra total de despesa pressupostada es manté en una xifra similar a l'exercici anterior, amb una lleu reducció de dues dècimes de punt percentual, en

2. Fundación Impulsa-CAEB (2022). *Evolución Económica*, núm. 22, setembre de 2021.

3. FUNCAS (2022). *Previsiones económicas de Funcas para las comunidades autónomas*. Disponible a: <https://www.funcas.es/textointegro/previsiones-economicas-para-las-comunidades-autonomas-2022/> [Accés: 19 juny 2022].

4. BBVA (2022). *Situación Illes Balears 2022*. Disponible a: https://www.bbvaresearch.com/wp-content/uploads/2022/05/Situacion_IllesBalears_22.pdf [Accés: 19 juny 2022].

un entorn de caiguda del PIB balear del -21,6 % el 2020,⁵ per la qual cosa es parteix d'una despesa autonòmica disparada fins al 22 % del PIB balear el 2020. Per al 2021, la variació del PIB nacional (en absència de la dada regional, que no es coneixerà fins al desembre del 2022) s'ha estimat, en el millor dels casos, en un creixement de l'11 %, clarament insuficient per recuperar el PIB anterior.

En aquest context, la xifra total de la despesa autonòmica en relació amb el PIB baixa un punt i dues dècimes, però amb una taxa del 19,8 se supera un cinquè del PIB, encara molt per sobre dels nivells previs a la pandèmia. Si hi afegim la depreciació monetària interanual (IPC 2021 = 6,5 %) en termes constants, s'observa un decrement net de la despesa del -6,7 %.

Un any més els crèdits de l'estat de despeses de l'Administració autonòmica per al 2021 es presenten en tres nivells d'agregació: econòmica (per capítols), orgànica (per centres de cost) i funcional (per programes de despesa).

La suma total pressupostada per atendre la despesa pública autonòmica es manté lleugerament per sota dels 6 mil milions d'euros (5.882), amb una reducció del -0,2 % en relació amb l'exercici anterior (vegeu el quadre I-10.2).

Com ja va passar el 2020, pel que fa a la liquidació el total de la despesa ha pujat dels 5.889 als 6.333 milions d'euros. Aquesta xifra es pot haver vist àmpliament superada, a causa de les disposicions extraordinàries de superació del dèficit per afrontar les mesures de xoc d'estímul a l'economia i la protecció social que amb caràcter excepcional han estat autoritzades, i això malgrat les economies en la despesa estructural i la paralització de l'execució de projectes en marxa previstes inicialment a causa de les restriccions a la mobilitat i la paralització de l'economia motivades per la pandèmia.

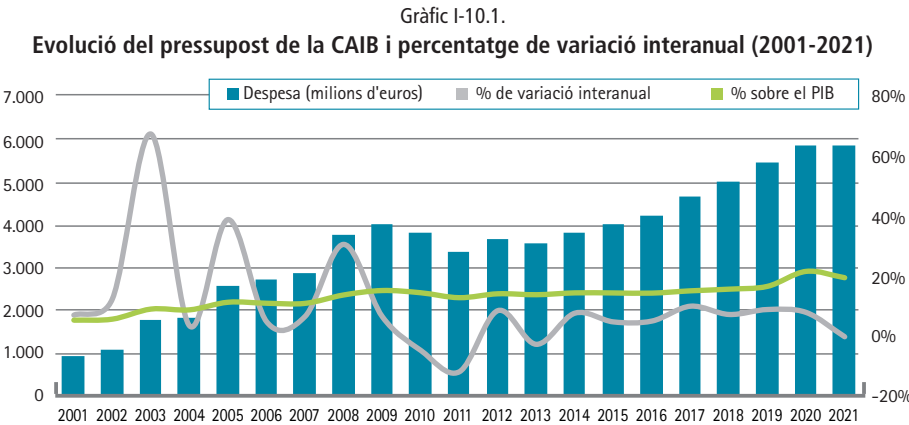
L'anàlisi de la despesa per capítols permet apreciar un creixement important (+8,8 %) de la despesa corrent per al funcionament, en què destaca l'increment de la despesa per a contingències, que passa de 22 a 74 milions, i de la despesa en compra de béns i serveis, que augmenta en 138 milions, un 20 %, mentre que el capítol 1 de despesa de personal augmenta en 100 milions i la despesa en transferències corrents s'incrementa un 5 %, fins als 1.380 milions. Pel que fa a la despesa en operacions de capital, en conjunt es manté, ja que l'increment en inversions directes de 37,9 milions (+20 %) pràcticament es compensa amb un decrement de 30 milions en transferències de capital per finançar inversions d'altres administracions.

Aquest increment de la despesa corrent i de capital es compensa amb un estalvi significatiu en la despesa financera, amb una disminució de 352 milions en els fons destinats a reduir l'endeutament, que contrasta amb l'estalvi de 87 milions en els ingressos per aquest concepte.

5. INE (2022). *Contabilidad regional de España*. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=resultados&idp=1254735576581 [Accés: 1 juny 2022].

QUADRE I-10.2. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DE LA CAIB (2020-2021)						
	Import (milers d'euros)		Variació		Valor relatiu	
	2020	2021	2020-2021	(%) 2020-21	2020	2021
Total operacions corrents	3.819.802,6	4.155.507,3	335.704,7	8,8	64,9	70,7
1. Despeses de personal	1.673.337,7	1.772.542,9	99.205,2	5,9	28,5	30,1
2. Compra de béns corrents i serveis	691.581,4	829.984,9	138.403,5	20,0	11,8	14,1
3. Despeses financeres	119.622,5	99.618,4	-20.004,1	-16,7	2,0	1,7
4. Transferències corrents	1.313.341,9	1.379.152,4	65.810,5	5,0	22,3	23,4
5. Fons de contingències	21.919,2	74.208,8	52.289,6	238,6	0,4	1,3
Total operacions de capital	564.031,4	571.054,4	7.023,1	1,2	9,6	9,7
6. Inversions reals	184.287,9	222.161,9	37.874,0	20,6	3,1	3,8
7. Transferències de capital	379.743,5	348.892,5	-30.850,9	-8,1	6,5	5,9
Total despesa no financera	4.383.834,0	4.726.561,7	342.727,7	7,8	74,5	80,4
8. Actius financers	31.226,4	29.080,4	-2.145,9	-6,9	0,5	0,5
9. Passius financers	1.478.063,3	1.125.909,6	-352.153,8	-23,8	25,1	19,1
Total operacions financeres	1.509.289,7	1.154.990,0	-354.299,7	-23,5	25,7	19,6
Total despesa	5.893.123,7	5.881.551,7	-11.572,0	-0,2	100,0	100,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Font: Elaboració pròpia

Així, l'endeutament net de l'exercici (deute emès menys deute retornat) s'ha pressupostat en 325,5 milions afegits al deute autonòmic el 2021 (un 12 % del PIB generat l'exercici anterior). Tot i això, en la liquidació dels pressuposts (avanç) es constata que el nou endeutament de l'Administració general només s'ha executat en 1.125,7 milions d'euros, mentre que el reintegrament de passius financers s'ha elevat a 1.166,1 milions, per la qual cosa el 2021 finalment no s'ha generat endeutament net, sinó que, per contra, el deute acumulat ha disminuït en 40,4 milions (-115 milions al consolidat del conjunt de l'Administració autonòmica, com es veu en el quadre I-10.3).

10.2.1.3. Les inversions

Quant a la territorialització de la despesa per illes, en aplicació del que preveu la Llei de finances de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, l'Administració autonòmica únicament aporta dades diferenciades en matèria d'inversions directes en el capítol 6 dels pressuposts.

Com en exercicis anteriors, la memòria dels pressuposts generals de 2021 fa una matisació metodològica sobre les limitacions d'aquesta territorialització, cosa que s'ha de tenir en compte. Textualment, comenta el següent: «El criteri que s'ha seguit per territorialitzar el capítol 6 és el de l'aplicació del codi territorial corresponent a l'àmbit territorial on es produeix la inversió [...] una territorialització sota aquest criteri només permet territorialitzar la inversió realitzada en matèria d'infraestructures i no recull la inversió realitzada a través dels ens públics ni aquelles finança-

des a través d'instruments financers alternatius que permeten no concentrar el total de la despesa en un sol exercici tot i que aquesta s'hi executa».

Quant a la interpretació de les dades, destaca el següent: «[...] malgrat que la despesa efectuada es realitzi en un lloc determinat això no implica que els efectes es manifestin només en aquest lloc. [...] Aquest fet justifica, en part, l'existència d'un codi 00 "Indeterminat", ja sigui perquè a priori és impossible la determinació física del lloc on es produirà la inversió, ja sigui perquè, fins i tot sabent-ho, la territorialització conduiria a desvirtuar totalment les dades territorialitzades».

Considerant aquestes limitacions metodològiques, en el quadre I-10.4 s'observen les dades de la inversió territorialitzada per illes durant els darrers 7 anys, tant en valors absoluts com en valors relatius. Quant al creixement, la quantia destinada a inversions s'ha incrementat durant els darrers 6 anys en 70 milions d'euros, un 58,5 %, que és superior al 45,7 % de creixement del total de la despesa entre el 2015 i el 2021. Dels 189,4 milions destinats a inversions en el pressupost del 2021 (39,4 més que el 2020), el 28,4 % es destina a inversions interinsulars, mentre que el 6,3 % es destina a inversions a Menorca, cosa que contrasta significativament amb el 22,7 % destinat a inversions a Eivissa i l'1,2 % d'inversions a Formentera. Malgrat tot, la descompensació inversora entre Menorca i les Pitiüses es va reduint. El 63 % restant es destina a inversions a Mallorca: 18,5 milions s'efectuen a Palma, i els 60 milions restants a la resta de l'illa de Mallorca.

QUADRE I-10.3. EVOLUCIÓ DEL DEUTE DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES (PDE) (MILIONS D'EUROS) (2012-2021)											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Andalusia	21.064	24.441	29.373	31.645	33.325	34.260	35.409	35.431	36.096	37.291	
Aragó	4.607	5.369	6.010	6.930	7.486	7.959	8.251	8.315	8.742	9.060	
Astúries	2.675	3052	3.479	3876	4.094	4.244	4.351	4.357	4.447	4.368	
Balears (Illes)	6.130	6.884	7.798	8.330	8.572	8.802	8.706	8.863	9.120	9.005	
Canàries (Illes)	4.687	5.281	6.034	6.669	6.939	7.044	6.808	6.613	6.412	6.434	
Cantàbria	2.032	2178	2.428	2677	2.890	3.033	3.171	3.188	3.344	3.426	
Castella-la Manxa	10.190	11.343	12.858	13.426	14.055	14.430	14.714	14.949	15.328	15.498	
Castella i Lleó	7.933	8.527	9.359	10.557	11.316	11.870	12.360	12.473	12.932	13.215	
Catalunya	52.355	58.179	64.466	72.675	75.118	77.740	78.732	79.060	79.119	82.369	
Extremadura	2.436	2630	3.092	3576	4.059	4.401	4.622	4.721	4.896	5.046	
Galícia	8.324	9.212	9.961	10.375	10.854	11.210	11.342	11.315	11.538	11.715	
La Rioja	1.045	1143	1.296	1436	1.487	1.570	1.591	1.608	1.653	1.652	
Madrid	20.906	22.863	25.414	28.686	30.418	32.783	33.270	33.469	34.604	34.409	
Múrcia	4.628	5543	6.838	7601	8.305	8.795	9.232	9.562	10.182	10.959	
Navarra	2.847	3136	3.197	3322	3.461	3.628	3.445	3.297	3.617	3.146	
País Basc	7.259	8280	8.915	9.486	9.958	10.149	10.041	9.425	10.785	11.172	
Com. Valenciana	30.065	32.459	37.422	42.003	44.663	46.187	47.084	48.438	50.807	53.820	
Total	189.183	210.520	237.941	263.269	277.001	288.105	293.128	295.083	303.622	312.586	

Font: Banc d'Espanya

QUADRE I-10.4. TERRITORIALITZACIÓ DE LA INVERSIÓ A LES ILLES BALEARS (2015-2021)													
	Import (milers d'euros)							Variació				Valor relatiu	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021-2015	2021-2020	(%) 21-15	(%) 21-20	2015	2021
00 Indeterminat	30.958,9	39.197,4	44.478,2	48.118,3	51.543,2	47.360,2	53.770,2	22.811,4	6.410,1	73,7%	13,5%	25,9%	31,6%
10 Mallorca (sense Palma)	30.058,5	30.974,0	38.629,9	37.647,8	37.520,5	38.347,2	59.749,7	29.691,2	21.402,5	98,8%	55,8%	25,1%	31,5%
11 Palma	16.408,8	14.908,7	17.580,6	16.977,8	18.515,0	17.340,0	18.588,5	2.179,6	1.248,4	13,3%	7,2%	13,7%	11,6%
20 Menorca	8.342,6	7.602,1	9.323,7	8.357,5	11.788,0	8.952,7	12.003,0	3.660,4	3.050,3	43,9%	34,1%	7,0%	6,0%
30 Eivissa	33.091,6	31.542,0	33.778,1	35.628,5	37.293,4	37.089,1	43.023,6	9.932,0	5.934,5	30,0%	16,0%	27,7%	24,7%
40 Formentera	685,8	343,1	1.283,2	795,1	731,5	928,2	2.302,3	1.616,5	1.374,1	235,7%	148,0%	0,6%	1,2%
Total inversió	119.546,1	124.567,4	145.073,7	147.525,0	157.391,6	150.017,3	189.437,2	69.891,1	39.419,8	58,5%	26,3%	100,0%	100,0%

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

10.2.2. SECTOR PÚBLIC INSTRUMENTAL

El sector públic instrumental de la CAIB per al 2021 està format per 9 fundacions, 8 consorcis, 18 entitats públiques empresarials i 1 societat mercantil. El Parlament n'aprova el pressupost anualment mitjançant la llei de pressuposts, encara que de forma separada, i no és objecte de consolidació.

El pressupost agregat del sector públic instrumental del 2021 representa en conjunt una despesa de 823,9 milions d'euros, gairebé 100 menys que l'any anterior (921,8 milions d'euros). D'aquests, la major part (588 milions) correspon a les entitats públiques empresarials, que concentren la disminució interanual de la despesa, que es redueix en 109 milions. La resta del sector públic instrumental presenta un lleuger creixement de la despesa, que es reparteix entre les fundacions (103 milions), els consorcis (125 milions) i la Societat Gestió d'Emergències de les Illes Balears, SAU (6,7 milions).

Quant al finançament, 488,5 milions es financen amb transferències corrents i de capital de l'Administració, mentre que únicament el 17,3 % es finança amb recursos ordinaris generats per la seva activitat, mitjançant taxes o preus públics, o el seu patrimoni (vegeu el quadre I-10.5).

milions d'euros, la qual cosa suposa una reducció de 115 milions d'euros en relació amb l'exercici anterior, en què el deute es va incrementar en 257 (dades del Banc d'Espanya), de manera que es trenca la línia de creixement dels darrers anys, en què es va incrementar un 47 %, (65 % era la mitjana de les comunitats autònomes), fins a superar el 30 % del PIB (amb totes les reserves quant a la conducta anormal del PIB en els dos darrers anys a causa de la pandèmia).

Quant al pressupost de l'Administració autonòmica per al 2021, el deute viu es manté lleugerament per sobre de l'1,5 vegades el pressupost anual.

Pel que fa a l'endeutament estructural, el 2021 el deute públic autonòmic acumulat ha baixat al 31,9 % del PIB balear, davant el 34,6 % de l'atípic exercici anterior, però encara es troba en taxes molt elevades si el comparem amb el 27,4 % del 2019 com a darrer exercici *normal*, encara que això obeeix més al retard en la recuperació del PIB que no a l'increment del deute (vegeu el quadre I-10.3).

10.4.

ELS CONSELLS INSULARS

10.3.

EL DEUTE ACUMULAT

En tancar l'exercici pressupostari del 2021, el deute acumulat del sector públic autonòmic de les Illes Balears era de 9.005

10.4.1. ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

En la tònica d'exercicis anteriors, el pressupost agregat dels tres consells insulars de Mallorca, Menorca i Eivissa —cal tenir en compte que no s'hi afegeix el de Forment-

tera, atès que es pressuposta integrat en de l'Ajuntament de Formentera, per la qual cosa s'analitza en l'apartat 10.5 dedicat a la despesa dels ajuntaments— es presenta anivellat tant en despeses com en ingressos, però hi ha un canvi significatiu de tendència amb referència a l'exercici anterior, amb un creixement del 5,1 % davant el -3,16 % del 2020 (vegeu el quadre I-10.6).

En valors constants, però, el 2021 aquest increment no ha estat suficient per cobrir l'increment dels preus (+6,5 %), per la qual cosa representa una taxa de decreixement net del -1,4 %. En valors absoluts es torna a superar la xifra dels 700 milions d'euros (703,9 milions d'euros), amb un augment de 4,1 milions.

Aquest creixement interanual no es distribueix de manera homogènia entre els diferents ens insulars. Així, mentre que el Consell Insular de Mallorca augmenta el pressupost fins a assolir els 494 milions d'euros, amb un increment de 12,2 milions d'euros (el 2,5 %) en relació amb l'exercici anterior, clarament insuficient en termes constants per cobrir la depreciació monetària per mitjà dels preus al consum (IPC) de l'exercici del 2021, que ha assolit el 6,5 % tant a escala balear com nacional, els consells insulars de Menorca i Eivissa superen per primera vegada els 100 milions d'euros de pressupost i presenten taxes de creixement molt superiors a l'IPC, especialment el Consell Insular d'Eivissa, el pressupost del qual ha augmentat un 14 % per donar continuïtat al seu Pla ISE i als objectius establerts en el document *Bases per a la recuperació social, econòmica i ambiental d'Eivissa*, pactats entre les institucions, els agents socials i els partits polítics insulars.

El Consell Insular de Menorca incrementa el pressupost un 9,5 % respecte a l'any anterior, que és de 9,4 milions d'euros, fins a assolir els 107,9 milions, un pressupost clarament expansiu per fer front a les necessitats socials extraordinàries de la pandèmia i mantenir les inversions, especialment les mediambientals marcades en l'Estratègia Menorca 2030.

Quant als ingressos pressupostaris, l'evolució interanual ha estat irregular, ja que, mentre que els ingressos per operacions corrents disminueixen un -1,37 %, malgrat el creixement dels impostos directes i indirectes (amb taxes superiors al 2 %), la menor activitat causada per la pandèmia es reflecteix en una caiguda de 2 punts en les taxes i altres ingressos i una disminució de gairebé 8 milions en les transferències corrents per rebre.

Per contra, els ingressos per operacions de capital augmenten gairebé un 40 %, malgrat la caiguda de gairebé 17 milions en les transferències de capital per finançar inversions en la línia de decreixement de l'exercici del 2020, especialment Mallorca, amb una caiguda del 26,5 %, mentre que a Eivissa la disminució de les transferències de capital de l'Administració autonòmica s'ha compensat amb un increment dels fons rebuts de l'Estat gràcies a la justificació d'inversions d'exercicis anteriors, especialment les que preveu el Conveni de carreteres, i a Menorca els ingressos per a inversions pressupostats com a transferències de capital es mantenen amb un creixement lleuger pels ingressos per al cofinançament de pèrgoles fotovoltaïques.

Quadre I-10.5. Distribució econòmica del pressupost dels ens públics i les societats públiques a les Illes Balears per capítols (2021)										
	Entitats públiques empresarials		Fundacions		Consortis		Societats mercantils públiques		Total agregat	
	Milers d'euros	Valor relatiu (%)	Milers d'euros	Valor relatiu (%)	Milers d'euros	Valor relatiu (%)	Milers d'euros	Valor relatiu (%)	Milers d'euros	Valor relatiu (%)
Ingressos										
3. Taxes, preus públics i altres	68.114,9	11,6%	28.963,3	28,1%	38.978,52	31,2%	162,04	2,4%	136.218,75	16,5%
4. Transferències corrents	178.203,9	30,3%	62.637,8	60,7%	29.357,41	23,5%	5.491,22	81,4%	275.690,28	33,5%
5. Ingressos patrimonials	5.486,5	0,9%	765,0	0,7%	207,54	0,2%	0,00	0,0%	6.459,04	0,8%
6. Alienació d'inversions	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%
7. Transferències de capital	187.309,5	31,8%	10.299,2	10,0%	15.051,24	12,0%	160,00	2,4%	212.819,92	25,8%
8. Actius financers	122.510,0	20,8%	541,3	0,5%	41.429,42	33,1%	933,12	13,8%	165.413,90	20,1%
9. Passius financers	27.340,5	4,6%	0,0	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	27.340,49	3,3%
Total ingressos	588.965,3	100,0%	103.206,6	100,0%	125.024,13	100,0%	6.746,38	100,0%	823.942,38	100,0%
Despeses										
1. Despeses de personal	94.383,0	16,0%	62.610,6	60,7%	5.290,21	4,2%	4.602,43	68,2%	166.886,30	20,3%
2. Despeses corrents	126.162,0	21,4%	27.449,4	26,6%	57.883,31	46,3%	1.050,84	15,6%	212.545,55	25,8%
3. Despeses financeres	12.497,4	2,1%	255,9	0,2%	611,26	0,5%	0,00	0,0%	13.364,53	1,6%
4. Transferències corrents	8.353,1	1,4%	2.012,1	1,9%	95,49	0,1%	0,00	0,0%	10.460,65	1,3%
6. Inversions reals	163.309,4	27,7%	7.000,1	6,8%	30.819,74	24,7%	1.093,12	16,2%	202.222,35	24,5%
7. Transferències de capital	117.862,1	20,0%	0,0	0,0%	29.504,30	23,6%	0,00	0,0%	147.366,39	17,9%
8. Variació actius financers	1.200,0	0,2%	0,0	0,0%	0,00	0,0%	0,00	0,0%	1.200,00	0,1%
9. Passius financers	65.198,3	11,1%	3.878,5	3,8%	819,81	0,7%	0,00	0,0%	69.896,61	8,5%
Total despeses	588.965,3	100,0%	103.206,6	100,0%	125.024,13	100,0%	6.746,38	100,0%	823.942,38	100,0%

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

QUADRE I-10.6. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS DELS CONSELLS INSULARS (EN EUROS) (2020-2021)

	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
	2020	2021	% var. 21/20	2020	2021	% var. 21/20	2020	2021	% var. 21/20
Ingressos									
Operacions corrents	407.122.359,9	401.049.566,8	-1,5%	74.952.542,5	71.558.642,7	-4,5%	82.280.620,6	83.998.947,0	2,1%
1. Imports directes	14.160.010,0	14.455.810,3	2,1%	1.359.862,4	1.478.389,3	8,7%	3.000.000,0	3.000.000,0	0,0%
2. Imports indirectes	16.769.570,0	17.272.657,1	3,0%	1.825.674,6	1.833.308,8	0,4%	3.336.790,0	3.336.790,0	0,0%
3. Taxes i altres ingressos	26.370.811,6	26.192.259,9	-0,7%	3.144.798,9	3.123.198,9	-0,6%	7.462.592,4	6.918.870,0	-7,3%
4. Transferències corrents	347.167.069,9	340.716.326,7	-1,9%	68.546.126,0	65.047.245,7	-5,1%	68.481.238,2	70.743.287,0	3,3%
5. Ingressos patrimonials	2.654.898,4	2.412.512,8	-9,1%	76.080,7	74.500,0	-2,1%	0,0	0,0	0,0%
Operacions de capital	74.643.225,2	92.886.781,2	24,4%	23.506.039,6	36.305.987,3	54,5%	7.307.782,7	18.150.000,0	148,4%
6. Alienació d'inversions reals	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0%	0,0	0,0	0,0%
7. Transferències de capital	74.412.225,2	54.657.970,6	-26,5%	21.331.039,6	23.030.987,3	8,0%	6.857.782,7	8.200.000,0	19,6%
8. Variació d'actius financers	231.000,0	16.490.962,8	7038,9%	275.000,0	275.000,0	0,0%	250.000,0	250.000,0	0,0%
9. Variació de passius financers	0,0	21.737.847,8	100,0%	1.900.000,0	13.000.000,0	0,0%	200.000,0	9.700.000,0	4750,0%
Total	481.765.585,0	493.936.348,0	2,5%	98.458.582,1	107.864.630,0	9,6%	89.588.403,3	102.148.947,0	14,0%
Despeses									
Operacions corrents	376.496.504,4	403.055.308,9	7,1%	62.471.767,4	71.194.289,0	14,0%	76.157.906,5	88.162.422,0	15,8%
1. Remuneració de personal	155.318.109,5	170.439.378,4	9,7%	24.287.284,3	25.443.296,9	4,8%	35.143.001,9	35.680.919,6	1,5%
2. Compra de béns i serveis	168.305.322,5	185.872.648,6	10,4%	16.033.889,9	17.490.030,4	9,1%	23.365.815,9	27.097.852,8	16,0%
3. Interessos	1.024.660,1	903.900,0	-11,8%	154.210,0	210.311,9	36,4%	32.000,0	132.000,0	312,5%
4. Transferències corrents	49.848.412,4	45.838.381,8	-8,0%	21.656.383,2	25.850.649,9	19,4%	16.633.515,9	24.746.649,7	48,8%
5. Fons de contingència i imprevists	2.000.000,0	1.000,0	-100,0%	340.000,0	2.200.000,0	547,1%	983.572,9	505.000,0	-48,7%
Operacions de capital	105.269.080,6	90.881.039,1	-13,7%	35.986.814,7	36.670.341,0	1,9%	13.430.496,8	13.986.525,0	4,1%
6. Inversions reals	80.530.425,3	59.620.985,9	-26,0%	22.816.074,0	23.303.254,4	2,1%	5.194.301,2	5.917.393,1	13,9%
7. Transferències de capital	23.457.655,3	30.529.053,2	30,1%	9.689.742,4	12.789.088,7	32,0%	7.786.195,6	7.619.131,9	-2,1%
8. Variació d'actius financers	231.000,0	731.000,0	216,5%	275.000,0	276.000,0	0,4%	250.000,0	250.000,0	0,0%
9. Variació de passius financers	1.050.000,0	0,0	-100,0%	3.205.998,3	301.997,9	-90,6%	200.000,0	200.000,0	0,0%
Total	481.765.585,0	493.936.348,0	2,5%	98.458.582,1	107.864.630,0	9,6%	89.588.403,3	102.148.947,0	14,0%

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

En aquest context, cal remarcar l'increment de 43,3 milions d'euros en els ingressos financers agregats pel deute emès el 2021 per compensar la caiguda d'ingressos i mantenir el nivell de despesa, especialment la despesa social, circumstància que es dona a tots tres consells insulars. Aquest canvi de finançament per mitjà de l'endeutament ha estat possible gràcies a les mesures extraordinàries d'activació de la clàusula de salvaguarda prevista en el Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea, que han permès que el 2020 i el 2021 se suspenguessin els límits de dèficit, deute i regla de despesa.

La taxa de variació interanual de la despesa, del 5,1 %, no es distribueix de forma homogènia entre les despeses corrents i les despeses de capital, ja que, com en l'exercici anterior, mentre que les despeses corrents, de funcionament de les institucions insulars, creixen el 9,18 %, les despeses de capital presenten una taxa important de disminució del -8,5 % en tots tres consells, motivada per la disminució en 21 milions de la quantitat destinada a inversions del Consell Insular de Mallorca, que ha passat de 93 milions el 2019 a 59,6 el 2021. El Consell Insular de Menorca pràcticament les manté, i el Consell Insular d'Eivissa les incrementa en un 14 %. Pel que fa a les inversions indirectes mitjançant transferències de capital per a inversions dels ajuntaments, augmenten en 10 milions (24 %), dels quals 7 corresponen a Mallorca i 3 a Menorca.

L'increment de les despeses corrents és del 9,18 %, que en valors absoluts es

concentra en les despeses de personal, que suposen el 40 % de les despeses corrents, i augmenten un 9,2 %, molt per sobre del 2 % de increment de les retribucions als funcionaris durant el 2021.

No obstant això, aquest increment es concentra en el Consell Insular de Mallorca, que destina al personal fins a 170,5 milions d'euros, un 9,7 % més que el 2020, mentre que els consells insulars de Menorca i Eivissa presenten taxes de creixement interanual més discretes: 4,8 % i 1,5 % respectivament.

Alhora, els fons destinats a comprar béns i serveis també augmenten de forma significativa (23 milions d'euros), un 11 %, encara que en aquest cas l'increment és generalitzat als tres consells insulars, amb una forquilla de variació entre el 9,08 % de Menorca i el 16 % d'Eivissa.

Quant a les despeses financeres del capítol 3, la variació del 2,9 % contrasta amb l'increment en 42 milions d'euros del deute reflectit en el capítol 9 dels ingressos, cosa que indica un cost mitjà molt baix d'aquest endeutament.

Les transferències corrents, especialment les que es destinen a subvencions i ajuts amb finalitats socials, disminueixen un 8 % a Mallorca, mentre que s'incrementen un 19,4 % i el 48,8 % a Menorca i Eivissa respectivament. Les dotacions al fons de contingències augmenten fins a 2,2 milions d'euros a Menorca, es redueixen a la meitat a Eivissa i desapareixen a Mallorca.

10.4.2. COMPTE FINANCER

El pressupost agregat dels consells insulars per al 2021, malgrat que presenta un increment discret en valors absoluts, encara que sense arribar a cobrir la inflació, rebaixa lleugerament (una dècima) la seva participació en el producte interior brut a preus de mercat de les Illes Balears: 2,4 (estimació sobre la base de la previsió efectuada per a l'exercici del 2021, alhora que s'actualitza la dada del 2020 sobre la base de les dades regionals del PIB del 2020 publicades a final del 2021 en la comptabilitat regional d'Espanya de l'INE, en absència del tradicional avanç de la comptabilitat regional que es duia a terme fins ara) (el 2,5 %, 2,4 %, 2,06 %, 1,94 % i 1,89 % del 2020 al 2016).

Aquest decreixement del 2021 té l'origen en l'increment estimat (+11 %) del PIB del 2021 —malgrat que no ha estat suficient per cobrir la disminució interanual del PIB del 2020 (–21,6 %)— i no en un creixement de la despesa de les administracions insulars, que, de fet, augmenta un 5,1 % en relació amb l'exercici anterior.

La previsió d'ingressos no financers (ingressos corrents més ingressos no financers de capital) ha estat de 642,5 milions d'euros, 24,6 milions d'euros menys que en l'exercici anterior (s'han d'afegir als 23,8 ja disminuïts l'any anterior), cosa que representa una taxa de variació del –3,7 % respecte a l'exercici precedent. El conjunt de les despeses corrents i les despeses en inversió, tant directa (capítol 6) com indirecta (capítol 7), han pujat a 702,2 milions d'euros, és a dir, un increment del 5,7 % en relació amb l'any 2020 (vegeu el quadre I-10.7).

La consignació per a despeses destinades a la variació d'actius i de passius financers ha estat d'1,8 milions d'euros en conjunt, amb una reducció de 3,4 respecte a l'exercici precedent, de manera que trenca la línia de sanejament financer d'anys anteriors). A aquest import cal afegir-hi la càrrega financera per interessos consignada en el capítol 3 de despeses (1,3 milions d'euros), amb la qual cosa la càrrega financera real suportada l'exercici del 2021 és de 4,7 milions d'euros (6,2, 10,9, 16,0 i 26,8 milions d'euros els anys 2020, 2019, 2018 i 2017 respectivament), se situa ja per sota d'un punt percentual del total del pressupost de despeses i baixa respecte a l'any anterior en sis dècimes de punt percentual, fins al 0,3 % dels ingressos corrents.

L'estalvi per operacions corrents (ingressos corrents menys despeses corrents) ha presentat un saldo negatiu de –5,8 milions d'euros per primera vegada en els darrers anys, cosa que contrasta amb l'estalvi positiu d'anys anteriors: 49 milions d'euros el 2020, 81,8 milions d'euros el 2019 i 54,2 milions d'euros el 2018.

El dèficit per operacions no financeres de capital (ingressos no financers de capital menys inversions directes i indirectes per mitjà de la transferència de capital) és de 53,9 milions d'euros, cosa que representa un augment del 15 % en relació amb els 46,9 de l'exercici precedent, a causa, principalment, de la disminució dels ingressos de capital, superior a l'estalvi de les despeses de capital, per la qual cosa s'incrementa el desplaçament de recursos corrents per al finançament.

QUADRE I-10.7. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS AGREGATS DELS CONSELLS INSULARS (EUROS) (2020-2021)

	2020	2021	Variació	Var. 2021-2020
Ingressos				
Operacions corrents	564.355.523,0	556.607.156,5	-7.748.366,5	-1,4%
1. Imposts directes	18.519.872,4	18.934.199,6	414.327,2	2,2%
2. Imposts indirectes	21.932.034,6	22.442.755,9	510.721,3	2,3%
3. Taxes i altres ingressos	36.978.202,8	36.236.328,7	-741.874,1	-2,0%
4. Transferències corrents	484.194.434,1	476.506.859,5	-7.687.574,6	-1,6%
5. Ingressos patrimonials	2.730.979,1	2.487.012,8	-243.966,3	-8,9%
Operacions de capital	105.457.047,5	147.342.768,5	41.885.721,0	39,7%
6. Alienació d'inversions reals	0,0	0,0	0,0	0,0%
7. Transferències de capital	102.601.047,5	85.888.957,9	-16.712.089,6	-16,3%
8. Variació d'actius financers	756.000,0	17.015.962,8	16.259.962,8	2150,8%
9. Variació de passius financers	2.100.000,0	44.437.847,8	42.337.847,8	2016,1%
Total ingressos	669.812.570,5	703.949.925,0	34.137.354,5	5,1%
Despeses				
Operacions corrents	515.126.178,4	562.412.019,9	47.285.841,5	9,2%
1. Remuneració de personal	214.748.395,6	231.563.594,8	16.815.199,2	7,8%
2. Compra de béns i serveis	207.705.028,3	230.460.531,8	22.755.503,5	11,0%
3. Interessos	1.210.870,1	1.246.211,9	35.341,8	2,9%
4. Transferències corrents	88.138.311,4	96.435.681,4	8.297.370,0	9,4%
5. Fons de contingència i imprevists	3.323.572,9	2.706.000,0	-617.572,9	-18,6%
Operacions de capital	154.686.392,1	141.537.905,1	-13.148.487,0	-8,5%
6. Inversions reals	108.540.800,5	88.841.633,5	-19.699.167,1	-18,1%
7. Transferències de capital	40.933.593,3	50.937.273,8	10.003.680,5	24,4%
8. Variació d'actius financers	756.000,0	1.257.000,0	501.000,0	66,3%
9. Variació de passius financers	4.455.998,3	501.997,9	-3.954.000,5	-88,7%
Total despeses	669.812.570,5	703.949.925,0	34.137.354,5	5,1%

Font: Elaboració pròpia sobre dades del MINHAP

La despesa pressupostada per operacions no financeres de capital (inversions totals) ascendeix a 139,8 (9,7 milions d'euros menys que l'any anterior i 50,2 menys que el 2019, previ a la crisi sanitària). Així,

retrocedeix fins a situar-se a la cinquena part del total pressupost de despeses, i representa un 0,64 % sobre el PIB de les Balears per a l'exercici del 2021, una dècima de punt més que l'any anterior.

En termes de capacitat o necessitat de finançament (despeses d'inversió menys estalvi corrent), el pressupost agregat de les administracions insulars per al 2021 presenta una necessitat de finançament de 145,6 milions d'euros (45,3 més que el 2020) i s'eleva fins al 0,5 % del PIB.

Els ingressos procedents d'altres administracions (transferències de capital xifrades en 85,9 milions d'euros) són insuficients per fer front a aquesta necessitat de finançament; per tant, ha estat necessari acudir a fonts alienes de finançament addicionals (deute net) per cobrir-lo, cosa que ha estat possible per la suspensió de les limitacions ja esmentades.

En l'exercici del 2021 hi ha hagut un endeutament net extraordinari de 43,9 milions d'euros, un 6,2 % del total del pressupost agregat dels consells insulars, fet que trenca la línia dels exercicis precedents, en els quals es van destinar més recursos a la cancel·lació de passius financers que els recursos obtinguts per aquest concepte, ja que no hi va haver endeutament brut. En aquest context, el 2021 només s'han destinat 0,5 milions d'euros a la cancel·lació de deute d'exercicis anteriors (enfront dels 4,5 del 2020 o els 8,6 del 2019), mentre que la variació d'actius financers es manté en situació d'equilibri entre ingressos i despeses en el cas dels consells de Menorca i Eivissa, però presenta un estalvi financer de 14,2 milions en el cas del Consell Insular de Mallorca.

La ràtio d'estalvi net (estalvi corrent menys endeutament net / per despeses no financeres de capital) és de -0,36, un valor negatiu extraordinari davant els 0,32 del

2020, o els 0,43 i els 0,24 del 2018 i 2019, abans de la crisi, fet que suposa un canvi produït pel retorn a l'endeutament net en el context de la supressió dels objectius d'estabilitat, les regles de despesa i el dèficit zero (o excepcional segons indicadors), gràcies a les ja esmentades mesures extraordinàries d'activació de la clàusula de salvaguarda prevista pel Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea, que han permès la suspensió per al 2020 i el 2021 dels límits de dèficit, deute i regla de despesa.

10.5.

AJUNTAMENTS

10.5.1. ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

Per a l'exercici del 2021, en conjunt, els pressuposts inicials dels ajuntaments de les Illes Balears estan equilibrats, encara que no tots es presenten anivellats entre despeses i ingressos, ja que els ingressos del conjunt dels ajuntaments superen en gairebé els 2 milions d'euros la suma total de les despeses, de manera que es respecta el principi de no dèficit en el pressupost inicial. En qualsevol cas, com en exercicis anteriors, aquesta diferència entre ingressos i despeses pressupostades es manté per sota de l'1 % de la suma total dels ingressos i s'hi observen diferències no significatives (vegeu els quadres I-10.8 i I-10.9).

La suma total dels ingressos per a l'exercici del 2021 és de 1.451 milions d'euros, i la taxa de creixement en relació amb l'exercici anterior és del 2,1 %, en un

entorn de preus a l'alça, amb una taxa de variació de l'IPC del 6,5 %, cosa que indica un decreixement de 4,4 punts percentuals a preus constants.

En valors agregats, el 2021 els municipis presenten un dèficit inicial no financer de -21,9 milions d'euros, que defuig la tendència decreixent dels darrers anys davant els 34,8 milions d'euros de superàvit el 2020, alhora que el dèficit sense càrrega financera per interessos és de -31,2 milions d'euros, que contrasten amb els 46,5 milions d'euros de superàvit en l'exercici anterior i que representen el 2,1 % del total d'ingressos (dues centèsimes per sota el creixement interanual).

Quant a les despeses, en valors absoluts destaca l'increment de 23,4 milions d'euros de les despeses de personal. En termes relatius de creixement interanual, cal destacar el capítol 4 de despeses per a transferències corrents, que augmenta en 10 milions, cosa que representa una taxa d'increment del 6,9 %, mentre que entre les despeses no financeres no es presenten taxes negatives de variació interanual.

Com en l'exercici anterior, únicament els ajuntaments de Palma (451,7) i Calvià (100,2) superen els cent milions d'euros de despeses, de manera que entre tots dos acumulen més de la meitat de la despesa municipal de Mallorca, encara que es mantenen lleugerament per sota del 40 % del pressupost total agregat dels municipis de les Balears.

El 2021, són molts els municipis que presenten imports totals del pressupost inferiors a l'exercici anterior. Destaquen

Calvià, Santanyí i Pollença a Mallorca, Ciutadella a Menorca i Eivissa capital.

L'Ajuntament de Palma, amb un pressupost de 451 milions, presenta un increment interanual de despeses de 7,4 milions d'euros, per sota de la mitjana del 3,0 %, mentre que municipis com Inca (+12,8) o Lluçmajor (+8,5 %) tenen taxes interanuals de creixement per sobre fins i tot de l'IPC (+6,5 %).

A escala insular, els pressuposts municipals han augmentat en 32 milions d'euros a Mallorca, i en 3,9 milions tant els de Menorca com els de les Pitiüses.

10.5.2. COMPTE FINANCER

El 2021, el conjunt dels ajuntaments de les Balears han comptat amb una consignació inicial per cobrir les despeses de 1.450 milions d'euros, 40 més que en l'exercici anterior. Aquesta xifra equival al 5 % del PIB balear.

Els ingressos no financers (ingressos corrents més ingressos de capital no financers) han estat de 1.404,8 milions d'euros, pràcticament la mateixa xifra de l'exercici del 2020, mentre que les despeses no financeres (despeses corrents més despeses per operacions de capital no financeres) han pujat a 1.415,3 milions d'euros, 46,3 més que l'any anterior i 115,6 més que el 2019. El total de la despesa financera per variació d'actius i passius financers s'ha pressupostat en 34,6 milions d'euros (en clar retrocés amb relació als 83,7 d'abans de la pandèmia). Aquesta disminució respecte als anys anteriors es dona en la

variació de passius financers (amortització de deute), la variació dels quals en els darrers dos anys és de -48,2 milions, cosa raonable a mesura que el deute municipal acumulat decreixia per les limitacions imposades pel Pacte d'Estabilitat, mentre

que la variació dels actius financers per la concessió de bestretes i préstecs s'incrementa en gairebé 10 milions per fer front a les necessitats financeres d'entitats fora del perímetre de consolidació, incloses les de caràcter social.

QUADRE I-10.8. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DELS PRESSUPOSTS INICIALS DELS AJUNTAMENTS DE LES ILLES BALEARS (EUROS) (2020-2021)

	2020	2021	% de var. 2020-2021
Ingressos			
Operacions corrents	1.352.801.214,3	1.341.441.033,0	-0,8%
1. Imposts directes	614.084.692,2	607.977.926,3	-1,0%
2. Imposts indirectes	63.084.913,5	62.760.436,1	-0,5%
3. Taxes i altres ingressos	327.319.174,3	309.886.104,3	-5,3%
4. Transferències corrents	312.480.951,0	328.628.438,4	5,2%
5. Ingressos patrimonials	35.831.483,3	32.188.127,9	-10,2%
Operacions de capital	68.863.906,8	110.453.623,3	60,4%
6. Alienació d'inversions reals	1.644.509,3	150.612,2	-90,8%
7. Transferències de capital	50.123.705,2	63.197.279,0	26,1%
8. Variació d'actius financers	4.608.050,0	5.327.011,8	15,6%
9. Variació de passius financers	12.487.642,3	41.778.720,3	234,6%
Total	1.421.665.121,1	1.451.894.656,2	2,1%
Despeses			
Operacions corrents	1.218.524.038,6	1.258.822.473,3	3,3%
1. Remuneració de personal	539.082.372,4	562.456.589,8	4,3%
2. Béns corrents i serveis	513.935.170,2	522.953.035,1	1,8%
3. Interessos	11.610.763,0	9.334.809,6	-19,6%
4. Transferències corrents	146.567.966,5	156.662.272,2	6,9%
5. Fons de contingència i imprevists	7.327.766,4	7.415.766,7	1,2%
Operacions de capital	191.260.666,2	191.107.893,1	-0,1%
6. Inversions reals	141.129.299,1	145.525.440,3	3,1%
7. Transferències de capital	10.055.182,5	10.965.059,5	9,0%
8. Variació d'actius financers	2.298.150,0	12.273.150,0	434,0%
9. Variació de passius financers	37.778.034,6	22.344.243,3	-40,9%
Total	1.409.784.704,8	1.449.930.366,5	2,8%

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i els portals municipals de transparència

QUADRE I-10.9. PRESSUPOSTS INICIALS DE DESPESES DELS AJUNTAMENTS DE LES ILLES BALEARS (EUROS) (2020-2021)

	2020	2021	% var. 21/20
Alcúdia	29.039.865,3	30.642.162,6	5,5%
Calvià	102.845.603,8	100.235.036,1	-2,5%
Inca	28.288.602,9	31.922.821,8	12,8%
Llucmajor	38.972.634,6	42.264.583,5	8,4%
Manacor	42.734.596,1	43.436.358,4	1,6%
Marratxí	34.489.250,0	35.721.000,0	3,6%
Palma	444.242.429,0	451.680.578,8	1,7%
Pollença	23.144.364,7	22.919.183,3	-1,0%
Santanyi	24.600.000,0	21.600.000,0	-12,2%
Sóller	17.024.193,9	16.058.209,4	-5,7%
La resta	333.690.619,4	298.006.002,4	-10,7%
Mallorca	1.062.494.953,8	1.094.485.936,3	3,0%
Ciutadella	35.484.593,8	35.265.860,6	-0,6%
Maó	38.715.780,0	42.781.720,0	10,5%
La resta	54.604.529,0	54.693.863,2	0,2%
Menorca	128.804.902,8	132.741.443,7	3,1%
Eivissa	69.217.540,0	68.467.540,0	-1,1%
Santa Eulària des Riu	41.270.000,0	43.500.000,0	5,4%
Sant Josep	37.835.223,0	39.857.378,0	5,3%
Formentera	30.060.000,0	30.640.000,0	1,9%
La resta	40.102.085,2	39.915.305,5	-0,5%
Eivissa-Formentera	218.484.848,2	222.380.223,4	1,8%
Total	1.409.784.704,8	1.449.607.603,5	2,8%

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i portal de transparència municipal

L'estalvi en operacions corrents (diferència entre els ingressos i les despeses corrents) ha pujat a 82,6 milions d'euros, en la tendència decreixent d'exercicis anteriors (són 51,7 milions menys que el 2010 i 74,7 menys que el 2019 abans de la pandèmia), mentre que el dèficit per operacions de capital no financeres es manté en xifres una mica superiors a l'exercici anterior, 93,1 milions, i supe-

ra per primer cop l'estalvi en operacions corrents.

A diferència d'exercicis precedents, el pressupost del 2021 presenta una situació de dèficit de caixa no financer (l'estalvi financer corrent, 86,4 milions d'euros, no és suficient per cobrir, al contrari que en els exercicis anteriors, el dèficit de les operacions de capital no financeres: 93,1

milions d'euros) i queda fixat en 6,7 milions d'euros, dèficit al qual caldria afegir la variació neta de les operacions financeres, que ha estat +12,49 milions d'euros.

La despesa en operacions no financeres de capital ha pujat de 151 a 156,5 milions d'euros per l'increment de les inversions de 4,4 milions, manté la tendència de l'exercici anterior i recupera el punt percentual del PIB balear (malgrat el creixement discret del PIB el 2021 després de la caiguda espectacular del 2020 per l'increment de la despesa en inversions).

En termes de necessitat de finançament, el conjunt de les corporacions municipals registra un dèficit de finançament (estalvi corrent menys despeses no financeres de capital) de 73,1 milions d'euros (enfront del romanent de 20 milions d'euros de l'exercici del 2019), que representen dues dècimes i mitja de punt del PIB balear.

L'increment de l'endeutament brut (emissió de deute o subscripció creditícia bruta) per al conjunt dels ajuntaments, que ja va augmentar el 2020, s'ha multiplica per 3,4 en relació amb l'exercici precedent, i ja supera el 2,9 % dels ingressos. En valors absoluts, la quantia de 41,8 milions d'euros supera els 22,3 milions destinats a amortitzar deute de l'exercici anterior, per la qual cosa es genera un endeutament net municipal de 19,4 milions d'euros, que, amb caràcter excepcional per les mesures anticrisi ja comentades, trenca el camí del decreixement i del sanejament financer anterior.

La ràtio d'estalvi net (estalvi corrent menys endeutament net / per despeses no

financeres de capital) és del 40,3 %; per tant, baixa per primera vegada del 100 %.

La càrrega financera del deute públic dels municipis balears (anualitat per amortització més interessos) en els pressuposts del 2021 ha representat per al conjunt dels ajuntaments 37,8 milions d'euros (6,1 menys que el 2020), en la línia decreixent dels exercicis anteriors, cosa que previsiblement ha de canviar en el futur per l'increment del deute net que es produeix el 2021.

10.5.3. AJUNTAMENT DE PALMA

Per a l'exercici del 2021, el pressupost consolidat de l'Ajuntament de Palma i els seus organismes autònoms s'ha presentat anivellat i equilibrat tant en ingressos com en despeses. La xifra total ha estat de 451,7 milions d'euros, dels quals 444,9 corresponen a la corporació mateixa, i la resta, als organismes municipals que conformen el perímetre de la consolidació una vegada eliminades les transferències internes de la corporació cap a aquests per evitar duplicitats (vegeu el quadre I-10.10).

En valors constants, el creixement interanual del pressupost, tant en ingressos com en despeses, és de l'1,7 %, insuficient per cobrir, en valors constants, la variació interanual de l'índex general de preus a les Balears del 6,5 %. A més, representa un alentiment del ritme de creixement d'exercicis anteriors. L'increment en valors absoluts de 7,4 milions d'euros, que majoritàriament es destinen als fons per a inversions, suposa més de la meitat de l'endeutament net de l'exercici.

QUADRE I-10.10. INGRESSOS DE LA DELEGACIÓ ESPECIAL D'HISENDA DE LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2020)

	Illes Balears			Espanya
	2019	2020	% de var.	% de var.
Capítol I: Imposts directes	3.118.431	2.473.469	-20,7%	-6,3%
Imposts sobre la renda de persones físiques	2.187.541	1.889.053	-13,6%	1,2%
Imposts sobre societats	773.065	415.605	-46,2%	-33,2%
Imposts sobre la renda no residents	124.127	92.680	-25,3%	-36,2%
La resta del capítol I	33.698	76.131	125,9%	47,0%
Capítol II: Imposts indirectes	1.525.216	977.160	-25,9%	-11,5%
Imposts sobre el valor afegit	1.422.796	876.731	-38,4%	-11,5%
Imposts especials	15.438	4.558	-70,5%	-12,1%
Impost sobre primes d'assegurances	84.008	94.085	12,0%	-0,3%
La resta del capítol II	2.974	1.786	-39,9%	-16,0%
Capítol III: Taxes i altres ingressos	46.435	35.627	-23,3%	-21,2%
Total ingressos tributaris	4.690.082	3.486.256	-25,7%	-8,8%

Font: Informe mensual de recaudación tributaria, 2020, Agència Tributària

En concret, segons consta en l'Informe economicofinancer que acompanya el pressupost, la destinació d'aquest endeutament són principalment les inversions en el projecte EDUSI, els pressuposts participatius i el projecte de l'Aigua Dolça, així com les transferències a l'IME per canvis de gespa i focus a 17 camps de futbol.

El 2021, l'augment pressupostari es concentra en el pressupost propi de la corporació, mentre que es manté el pressupost del conjunt dels organismes autònoms.

En anys anteriors no s'han consolidat les empreses públiques, cosa que incrementaria el pressupost de forma significativa. Tanmateix, en aquest cas els estats pressupostaris no serien comparables ni homogenis amb la resta de municipis, per la

qual cosa, malgrat la rellevància que tenen, per qüestions metodològiques s'ha prescindit d'incloure-hi el sector privat municipal.

En relació amb els ingressos, el creixement prové de les operacions de capital i les transferències corrents en una quantia suficient per fer front a la caiguda d'ingressos corrents per impostos tant directes com indirectes i de les taxes i dels preus públics, que generen una caiguda de 13,6 milions d'euros en els ingressos corrents, malgrat l'increment esmentat en la quantia a percebre per transferències corrents. La caiguda de l'activitat durant la pandèmia estaria darrere aquesta disminució, que es cobreix amb fons percebuts d'altres administracions per a funcionament i inversions i els recursos generats per l'endeutament net.

Destaca la contenció de les despeses corrents, la taxa de variació interanual de les quals reflecteix un mínim increment del 0,7 %. Aquesta contenció de la despesa es constata tant en el capítol de despesa de personal (1,2 %), inferior a l'increment retributiu del 2 % establert per l'Estat mitjançant el Reial decret llei 2/2020, de 21 de gener, com en el capítol destinat a sufragar la despesa corrent de funcionament, que presenta un lleu increment interanual del 0,8 %. La disminució de la despesa financera és l'única partida que presenta un decrement respecte a l'exercici anterior, mentre que en el capítol de transferències corrents l'increment del despesa pressupostada (1,5 %) es destina a dotar els organismes autònoms municipals de recursos per a la seva activitat. Cal destacar l'increment dels recursos destinats a l'IME a causa de la pujada del salari mínim dels contractes que tenia formalitzats; també s'incrementen un 20 % els fons per a les ajudes de l'àrea d'assistència social; la dotació al fons de contingències es manté, i la dotació per a la concessió d'actius financers s'incrementa en 10 milions per un préstec a llarg termini per aquest import a l'empresa del Palau de Congressos per satisfer els pagaments derivats d'una execució de sentència.

El dèficit no financer previst inicialment ha estat de -3,9 milions, un 3 % del pressupost consolidat, que contrasta amb el superàvit de 13,5 de l'exercici anterior, cosa que representa un canvi de signe extraordinari davant el procés de sanejament financer dels exercicis anteriors i implica la necessitat d'acudir a l'endeutament net.

10.5.4. AJUNTAMENT DE CALVIÀ

Per a l'exercici del 2021, la corporació municipal de Calvià ha aprovat un pressupost equilibrat entre despeses i ingressos de 98,4 milions d'euros, que, un cop consolidats amb els pressuposts l'Oficina Municipal de Tributs i de l'IMEB, s'han elevat a 100,2 milions d'euros.⁶

La variació interanual del total pressupostat per la corporació municipal de Calvià suposa una disminució de 2,6 milions d'euros, que representen una taxa de decreixement del -2,5 % (vegeu el quadre I-10.11).

En els ingressos corrents, que suposen el 95 % dels ingressos totals, s'observa una disminució generalitzada dels ingressos vinculats a l'activitat econòmica, tot i que no tant en els impostos directes, la recaptació dels quals baixa 3,3 milions d'euros, però que continuen aportant més de la meitat dels recursos totals de l'Ajuntament

6. Com en els exercicis anteriors, la informació de les despeses i els ingressos en el format convencional no es presenta al portal de transparència de la corporació, sinó que es presenta sense consolidar mitjançant un enllaç al portal institucional del Ministeri d'Hisenda, que recull la informació facilitada per la corporació en compliment de l'Ordre HAP/2105/2012, d'1 d'octubre, modificada per l'Ordre HAP/2082/2014, de 7 de novembre, per la qual es desenvolupen les obligacions de subministrament d'informació previstes a la Llei orgànica 2/2012, del 27 d'abril, d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera, i l'Oficina Virtual per a la Coordinació Financera amb les Entitats Locals del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, per la qual cosa, als efectes metodològics i comparatius, s'han consignat les dades consolidades publicades per la Secretaria General de Finançament Autonòmic i Local, que són homògenes amb les de la resta d'ens del sector públic local de les Balears i que s'han utilitzat en exercicis anteriors.

de Calvià, caiguda que s'entén que ha estat frenada en un entorn de davallada del PIB del 21,6 % a causa del caràcter censal dels impostos exaccionats sobre el patrimoni immobiliari, els valors cadastrals dels quals que serveixen de base imposable no s'han vist afectats per la crisi perquè no han estat objecte de revisió. Més afectats per la caiguda de l'activitat han estat els

imposts indirectes i les taxes, que es redueixen al -9,8 % i al -5,6 % respectivament en comparació amb les xifres de l'exercici anterior. D'altra banda, els ingressos per transferències corrents, o de funcionament, provinents d'altres administracions es mantenen en les quanties del 2020, i els ingressos patrimonials ja s'aproximen als 5 milions (un 17,1 % més que el 2020).

QUADRE I-10.11. PRESSUPOST PROPI DE L'AJUNTAMENT DE CALVIÀ (2020-2021)

	2020	2021	var. 2021-20	% var 21/20
Ingressos				
Operacions corrents	99.587.806,5	95.877.036,1	-3.710.770,4	-3,7%
1. Imposts directes	54.720.000,0	51.450.000,0	-3.270.000,0	-6,0%
2. Imposts indirectes	6.101.500,0	5.501.700,0	-599.800,0	-9,8%
3. Taxes i altres ingressos	11.844.702,9	11.184.324,1	-660.378,8	-5,6%
4. Transferències corrents	22.731.089,2	22.832.135,8	101.046,6	0,4%
5. Ingressos patrimonials	4.190.514,5	4.908.876,2	718.361,7	17,1%
Operacions de capital	3.257.797,2	4.358.000,0	1.100.202,8	33,8%
6. Alienació d'inversions reals	2.000,0	0,0	-2.000,0	-100,0%
7. Transferències de capital	2.901.797,2	4.004.000,0	1.102.202,8	38,0%
8. Variació d'actius financers	354.000,0	354.000,0	0,0	0,0%
9. Variació de passius financers	0,0	0,0	0,0	0,0%
Total ingressos	102.845.603,8	100.235.036,1	-2.610.567,6	-2,5%
Despeses				
Operacions corrents	89.172.856,8	92.223.195,1	3.050.338,3	3,4%
1. Remuneració de personal	42.350.740,5	43.037.764,4	687.023,9	1,6%
2. Béns corrents i serveis	22.915.466,2	23.824.076,7	908.610,5	4,0%
3. Interessos	339.484,1	358.600,0	19.115,9	5,6%
4. Transferències corrents	23.567.166,0	25.002.754,0	1.435.588,0	6,1%
Operacions de capital	13.672.747,0	8.011.841,1	-5.660.905,9	-41,4%
6. Inversions reals	8.784.997,0	4.817.841,1	-3.967.155,9	-45,2%
7. Transferències de capital	1.373.750,0	190.000,0	-1.183.750,0	-86,2%
8. Variació d'actius financers	354.000,0	354.000,0	0,0	0,0%
9. Variació de passius financers	3.160.000,0	2.650.000,0	-510.000,0	-16,1%
Total despeses	102.845.603,8	100.235.036,1	-2.610.567,6	-2,5%

Font: Elaboració pròpia sobre dades del MINHAP

Quant als ingressos de capital, les transferències de capital per a inversions amb un augment interanual d'1,1 milions (+38 %) són les que presenten una variació significativa, malgrat l'escassa importància relativa que impliquen en el conjunt del pressupost.

També és significatiu que els ingressos financers no hagin patit cap variació, cosa que significa que, a diferència d'altres ajuntaments grans, en el cas de Calvià no ha calgut recórrer a l'endeutament per mantenir la despesa.

La despesa destinada a cobrir les operacions corrents s'incrementa un 3,4 %. Destaca l'increment de les despeses per a transferències corrents, especialment les que s'han destinat a cobrir els ajuts socials, que s'han multiplicat per 6 en relació amb el 2020. La resta de despeses corrents presenten petites taxes de creixement, de l'1,6 % en el cas de les despeses de personal i del 4 % en les despeses per pagar els consums de béns i serveis, amb una variació no significativa de les despeses financeres.

Quant a les operacions de capital, presenten disminucions generalitzades per un valor absolut de -5,6 milions d'euros, 4 dels quals corresponen a les inversions directes, que gairebé es redueixen a la meitat, i 1,2 corresponen a la disminució de fons per a inversions indirectes per mitjà de transferències de capital. El mig milió restant correspon a la disminució dels fons destinats a la cancel·lació del deute acumulat, que, amb l'amortització prevista el 2021 de 2,6 milions, queda reduït a 3,5 milions, un 3,5 % del pressupost anual, per la qual

cosa el procés de sanejament financer de l'Ajuntament de Calvià es pot considerar gairebé finalitzat; també es pot considerar recuperada la capacitat d'endeutament amb vista al futur.

10.5.5. ANÀLISI DE LA DESPESA LOCAL DES DE LA PERSPECTIVA SOCIAL

Si en els apartats anteriors l'anàlisi de la despesa s'ha basat en els aspectes econòmics, en aquest apartat ens centrarem a analitzar la despesa del conjunt de les administracions locals (consells insulars i ajuntaments) des de la perspectiva social.

Així, en l'anàlisi preval l'enfocament de la destinació per sobre de la composició de la despesa, per oferir una visió sobre la repercussió de la despesa pública en els ciutadans. Per això, les xifres es presenten en valors d'euros per habitant i any.

El 2021, les administracions locals de les Balears (ajuntaments i consells insulars) han gastat una mitjana de 1.765,70 € per habitant (38 € més que l'any anterior), dels quals més del 70 % s'ha destinat a despesa social, concretament 1.186,41 € per habitant/any, fet que evidencia la vocació social de l'actuació de les institucions locals balears.

S'han destinat 616,66 € a serveis públics bàsics; 361,52 € s'han destinat a protecció i promoció social, i la resta, 262,08 €, a serveis públics de caràcter preferent (vegeu el quadre I-10.12).

Seguint la tendència creixent dels anys anteriors, la despesa social per habitant

i any ja es consolida per sobre dels dos terços de la despesa total, amb un creixement d'un punt i mig percentual en relació amb l'exercici precedent.

En el conjunt de la despesa, l'increment en valors absoluts respecte a l'any anterior ha estat de 47,2 milions d'euros; per tant, s'acumula un increment de 100 milions des dels pressuposts d'abans de la pandèmia (2019).

Aquest augment interanual representa el 2,33 %, clarament inferior a l'IPC del 2021, que ha estat del 6,5 %, per la qual cosa no es pot parlar d'un creixement en valors constants. La major part d'aquest augment (el 96,5 %) s'ha dedicat a incrementar actuacions de protecció i promoció social, especialment serveis socials i foment de l'ocupació. Pel que fa a la resta de polítiques de despesa, es produeix un estalvi de gairebé 20 milions d'euros en els fons assignats a amortitzar el dubte públic romanent d'exercicis anteriors, cosa que permet destinar-los a incrementar la prestació de serveis públics bàsics, especialment polítiques en matèria de medi ambient i mobilitat, així com a incrementar la dotació per a actuacions de caràcter econòmic, entre les quals destaquen l'augment de les ajudes al teixit empresarial, el creixement del qual es compensa amb una menor activitat en matèria d'infraestructures, coherent amb l'alentiment de l'activitat.

Quant a la taxa de creixement relatiu de la despesa, que varia en funció de les prioritats forçades per la situació pandèmica, destaquen com a fonts d'estalvi amb taxes negatives —a més de la despesa en deute públic, que es redueix en més de

40 %— les despeses per a altres prestacions a favor dels empleats (públics), amb un decrement del 7 %, de manera que acumula una important caiguda en els tres darrers exercicis. Entre les actuacions de caràcter econòmic en matèria d'habitatge i urbanisme es produeix un decrement del 2,1 %; sobretot, crida l'atenció la caiguda, per segon any consecutiu, de la despesa en infraestructures (–7,5 % en taxa de variació interanual).

10.6.

ADMINISTRACIÓ ESTATAL

El 2021, la Delegació Especial d'Hisenda de l'Administració general de l'Estat a les Illes Balears ha obtingut uns ingressos tributaris de 3.909,3 milions d'euros, que són 423 milions d'euros més del que es va recaptar el 2020 i que suposen un increment de l'11,7 %. No obstant el creixement experimentat en relació amb les xifres prèvies a la crisi sanitària (2019), la recaptació del 2021 està encara un 16,6 % per sota.

La participació en el PIB balear representa una pujada de 3 punts, fins a situar-se en el 14,5 %, fet que no resulta significatiu tenint en compte la desviació de la caiguda del PIB el 2020 (–21,7 %) davant les previsions basades en la seva evolució a escala nacional (–9,1 %), tot això com a conseqüència de la caiguda de l'activitat per les restriccions per combatre la transmissió la pandèmia de la COVID-19 i els efectes d'aquestes sobre l'activitat econòmica.

QUADRE I-10.12. ANÀLISI SOCIAL DE LA DESPESA DE LES ENTITATS LOCALS DE LES BALEARS PER PROGRAMES (2020-2021)

	Total consolidat entitats locals (en milers d'euros)		% de variació absoluta 2021-2020	% de variació relativa 2021/2020	2021		
	2020 (milers de €)	2021 (milers de €)			Distribució de l'increment	Distribució de la despesa (%)	Despesa per habitant
Deute públic	48.755	28.801	-19.954	-40,9%	-42,2%	1,4%	24,6 €
Deute públic	48.755	28.801	-19.954	-40,9%	-42,2%	1,4%	24,6 €
Serveis públics bàsics	710.141	723.347	13.206	1,9%	28,0%	34,9%	616,7 €
Seguretat i mobilitat ciutadana	247.441	253.328	5.887	2,4%	12,5%	12,2%	216,0 €
Habitatge i urbanisme	125.781	123.129	-2.652	-2,1%	-5,6%	5,9%	105,0 €
Benestar comunitari	254.244	255.844	1.600	0,6%	3,4%	12,4%	218,1 €
Medi ambient	82.675	91.046	8.371	10,1%	17,7%	4,4%	77,6 €
Actuacions de protecció i promoció social	378.474	424.063	45.589	12,0%	96,5%	20,5%	361,5 €
Pensions	3.128	3.398	270	8,6%	0,6%	0,2%	2,9 €
Altres prestacions econòmiques a favor d'empleats	3.335	3.103	-232	-6,9%	-0,5%	0,1%	2,6 €
Serveis socials i promoció social	353.911	390.229	36.318	10,3%	76,9%	18,8%	332,7 €
Foment de l'ocupació	18.101	27.333	9.232	51,0%	19,5%	1,3%	23,3 €
Producció de béns públics de caràcter preferent	301.309	307.420	6.111	2,0%	12,9%	14,8%	262,1 €
Sanitat	17.278	17.298	20	0,1%	0,0%	0,8%	14,7 €
Educació	82.436	79.133	-3.303	-4,0%	-7,0%	3,8%	67,5 €
Cultura	124.030	126.274	2.243	1,8%	4,7%	6,1%	107,6 €
Esport	77.565	84.715	7.150	9,2%	15,1%	4,1%	72,2 €

continua

	Total consolidat entitats locals (en milers d'euros)		% de variació absoluta 2021-2020	% de variació relativa 2021/2020	2021		
	2020 (miles de €)	2021 (miles de €)			Distribució de l'increment	Distribució de la despesa (%)	Despesa per habitant
Actuacions de caràcter econòmic	258.886	262.167	3.281	1,3%	6,9%	12,7%	223,5 €
Agricultura, ramaderia i pesca	9.559	10.240	680	7,1%	1,4%	0,5%	8,7 €
Indústria i energia	16.066	20.522	4.456	27,7%	9,4%	1,0%	17,5 €
Comerç, turisme i petites i mitjanes empreses	49.569	58.599	9.030	18,2%	19,1%	2,8%	50,0 €
Transport públic	34.550	34.932	382	1,1%	0,8%	1,7%	29,8 €
Infraestructures	140.319	129.746	-10.573	-7,5%	-22,4%	6,3%	110,6 €
Recerca, desenvolupament i innovació	1.919	2.091	172	9,0%	0,4%	0,1%	1,8 €
Altres actuacions de caràcter econòmic	6.905	6.038	-866	-12,5%	-1,8%	0,3%	5,1 €
Actuacions de caràcter general	326.381	325.381	-1.000	-0,3%	-2,1%	15,7%	277,4 €
Òrgans de govern	48.205	49.140	935	1,9%	2,0%	2,4%	41,9 €
Serveis de caràcter general	203.624	202.159	-1.464	-0,7%	-3,1%	9,8%	172,3 €
Administració financera i tributària	71.163	70.857	-306	-0,4%	-0,6%	3,4%	60,4 €
Transferències a altres administracions públiques	3.390	3.226	-164	-4,8%	-0,3%	0,2%	2,7 €
Total	2.023.946	2.071.180	47.234	2,3%	100,0%	100,0%	1.765,7 €

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i l'INE
La dada consolidada de les entitats locals de les Balears correspon al consolidat dels consells insulars, els ajuntaments, les mancomunitats i les entitats menors.

Aquesta situació de caiguda de la recaptació el 2020 i el 2021 per sota dels valors del 2019 confirma els temors ja apuntats a la Memòria del 2020 amb referència als efectes perjudicials que tindrà en els propers dos anys sobre els ingressos de les administracions locals i autonòmica (especialment aquesta darrera per la dependència financera que té de la participació en els tributs recaptats per l'Estat i no cedits), atès que la participació en els tributs de l'Estat es liquida amb dos anys de retard. Això condicionarà les futures polítiques de despesa, que només es podrien mantenir amb aportacions extraordinàries de fons europeus (Next Generation i REACT-UE) per a polítiques de protecció social i reactivació econòmica. Si es mantinguessin, haurien de ser cada vegada menys necessàries en la mesura que es recuperi l'activitat. En aquest sentit, cal veure si l'engreixament del sector públic durant la pandèmia per la gestió de fons extraordinaris ha estat un creixement conjuntural, o si al contrari ha suposat un creixement estructural difícil de sostenir amb els recursos ordinaris en el futur.

Les dades de variació interanual del 2020 al 2021, que en una altra conjuntura haurien estat espectaculars, es desinflen en comparar-les amb les dades del 2019. Són coherents amb la inactivitat propiciada per la pandèmia i indiquen que la recuperació de la normalitat pre-pandèmica és més lenta del que s'esperava (vegeu el quadre I-10.13).

Incrementos com el 22,9 % en la taxa de variació interanual de la recaptació de l'impost de societats poden enganar quan encara estam un -34 % per sota de la recaptació anterior al 2019, i se situen

molt per sota de la taxa de creixement en el conjunt de l'Estat (67,9 %).

Pel que fa a l'IRPF, la recaptació només ha augmentat en 60 milions, un 3 % que no arriba a cobrir l'IPC (+6,5 %). Això no passa a escala nacional, en què creix fins al 7,5 %, i està encara a 11 punts percentuals per sota de les xifres de recaptació anteriors a la pandèmia, cosa que indica que el 2021 la recuperació del mercat de treball només ha estat parcial, amb un teixit empresarial de pimes a punt del tancament, sostingudes amb prou feines amb els crèdits ICO (que caldrà tornar), i una temporada turística curta amb ocupacions de subsistència i amb part de la planta hotelera i l'oferta complementària tancades. De fet, ha estat l'ocupació del sector públic i dels sectors primari i secundari allò que ha permès un balanç interanual positiu, encara que merament testimonial.

Per contra, crida l'atenció el creixement de la tributació dels no residents, que augmenta un 78 % interanual, molt per sobre de la mitjana nacional; un 33 % d'increment en relació amb les dades del 2019. L'explicació cal cercar-la en el mercat immobiliari de luxe, molt actiu el 2021. Els no residents, que cada vegada més controlen aquest mercat, estan obtenint grans rendibilitats, cosa que, d'altra banda, genera rendes que no reverteixen en una part significativa de l'economia local i que provoca tensió en el mercat residencial local, que arrossega els preus a l'alça com a efecte col·lateral.

A més, en la recaptació pels impostos indirectes, vinculats al consum, també s'aprecia el que s'ha indicat en els paràgrafs anteriors.

QUADRE I-10.13. INGRESOS DE LA DELEGACIÓ ESPECIAL D'HISENDA DE LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2021)						
	Illes Balears				Espanya	
	2019	2020	2021	var. 2019-2021	var. 2020-2021	var. 2020-2021
Capítol 1: Imposts directes	3.118.431	2.473.469	2.697.557	-13,5%	9,1%	16,5%
Imposts sobre la renda de persones físiques	2.187.541	1.889.053	1.947.184	-11,0%	3,1%	7,5%
Imposts sobre societats	773.065	415.605	510.588	-34,0%	22,9%	67,9%
Imposts sobre la renda no residents	124.127	92.680	165.093	33,0%	78,1%	20,9%
La resta del capítol 1	33.698	76.131	74.692	121,7%	-1,9%	1,3%
Capítol 2: Imposts indirectes	1.525.216	977.160	1.166.615	-23,5%	19,4%	13,3%
Imposts sobre el valor afegit	1.422.796	876.731	1.034.801	-27,3%	18,0%	14,5%
Imposts especials	15.438	4.558	8.796	-43,0%	93,0%	5,0%
Impost sobre primes d'assegurances	84.008	94.085	119.776	42,6%	27,3%	33,0%
La resta del capítol 2	2.974	1.786	3.243	9,0%	81,6%	42,8%
Capítol 3. Taxes i altres ingressos	46.435	35.627	45.119	-2,8%	26,6%	16,7%
Total ingressos tributaris	4.690.082	3.486.256	3.909.291	-16,6%	11,7%	15,1%

Font: Elaboració pròpia sobre dades de l'Agència Tributària

La variació del que s'ha recaptat per impostos indirectes en relació amb l'exercici precedent, si bé també és positiva (19,4 %) i superior a la mitjana nacional (13,3 %) (la caiguda de la qual el 2019-2020 va ser menor), encara es troba vint-i-tres punts i mig percentuals per sota de la recaptació del 2019.

L'IVA, com a principal impost indirecte, és un indicador fidedigne de l'evolució de l'activitat econòmica, especialment sensible al mercat turístic a les Balears. Presenta unes dades enganyoses, ja que, encara que la recaptació augmenta un 18 % interanual, encara es manté un -27,3 % per sota de la del 2019.

Quant als impostos especials, a les Balears la recaptació del 2021 gairebé es duplica (+93 %), mentre que el creixement nacional només ha estat del 5 %, fet que és coherent, atès que els impostos sobre els hidrocarburs, l'electricitat o el tabac no es recapten a les Balears, on són pràcticament testimonials. Sí que resulten interessants les dades de recaptació dels impostos sobre la producció local de begudes alcohòliques (+40 %) o sobre la cervesa, que passa de 0,024 a 0,533 milions d'euros, més per la recuperació del mercat local que no per la del sector turístic.

L'impost sobre les primes d'assegurances presenta xifres que testimonien la resistència inercial de l'assegurança en relació amb la pandèmia (una cosa semblant al que també va passar amb els impostos censals de l'Administració local, com l'IBI o el de tinença de vehicles), ja que la recaptació fins i tot va créixer el 2020 (el tipus de gravamen va pujar del

6 % al 8 %). El 2021 torna a augmentar un 27,3 % (33, % en el conjunt del país).

Quant als ingressos tributaris per taxes i altres ingressos (recàrrecs, sancions etc.) del capítol 3, la recaptació del 2021 gairebé recupera els valors del 2019, amb una variació del 26,6 % respecte al 2020, que és superior en deu punts percentuals a la mitjana nacional (16,7 %), en què la caiguda el 2020 va ser inferior.

10.7.

LA DESPESA PÚBLICA BALEAR PER POLÍTQUES DE DESPESA

El 2021, la despesa pressupostada per al conjunt de les administracions públiques (és a dir, local, autonòmica i estatal) ha estat de 1.688,37 € per habitant i any, que suposen 1.509,23 € més que en l'exercici del 2020. La taxa de variació interanual ha estat gairebé del 10 % (un 11,4 % més que el 2019) (vegeu el quadre [I.10.14](#)).

Pel que fa a l'aspecte metodològic, cal remarcar que el 2021 ha estat el primer any d'aquesta legislatura amb pressupost aprovat per l'Administració de l'Estat, atès que es funcionava amb els pressuposts prorrogats des del 2018, per la qual cosa, després de dos anys de contenció, es produeix un increment interanual molt elevat de la despesa pública estatal, gairebé 70 mil milions d'euros (+16,14 %), i això sense tenir en compte l'increment de les transferències a les administracions local i autonòmica, que ha permès mantenir el nivell de despesa en un entorn de caiguda

generalitzada dels ingressos tributaris. És en l'Administració estatal en què es concentra el 96,5 % del creixement de la despesa pública, concretament 1.456,28 € dels 1.509,23 per habitant d'increment de la despesa total del conjunt de les administracions públiques a les Balears.

Aquesta despesa pública per habitant representa el 70,34 % de la riquesa produïda (PIB) per capita, lluny del 50 % anterior a la crisi; una situació excepcional motivada en part per l'increment de la despesa pública, especialment de l'estatal (+16,14 %) i, sobretot, per la caiguda no recuperada del PIB (-21,7 % el 2020). En termes col·loquials podríem afirmar que els ciutadans de les Balears dediquen 257 dies a l'any a sustentar el cost dels serveis públics i l'estat del benestar, ja que el sector públic consumeix més del setanta per cent de la renda generada.

Expressat en termes de calendari, el sector públic consumeix els recursos generats fins al 14 de setembre, i només a partir d'aquesta data la renda generada queda disponible per al consum i l'estalvi privat. Lògicament, es tracta d'una dada mitjana, que té una gran dispersió, ja que varia en funció de l'edat i el nivell de renda de cada persona.

D'aquesta manera es produeix la redistribució de la renda generada per mitjà de la despesa pública, que la retorna per la via de les prestacions i dels serveis públics que conformen l'estat del benestar (protecció social, sanitat gratuïta i universal, infraestructures, educació i serveis públics a general), la prestació dels quals es desenvolupa segons les necessitats dels individus i dels grups que conformen la societat, la

qual cosa s'anomena *acció social de la despesa pública*.

Per aquest motiu, com en exercicis anteriors, gairebé un terç del total (31,8 %) de la despesa pública es destina a les actuacions en matèria de protecció i promoció social (malgrat que hagi disminuït gairebé dos punts respecte a l'exercici anterior). La principal destinació de la despesa pública continuen sent les pensions, que representen gairebé una quarta part de la despesa pública total.

No obstant això, enfront de l'atípica disminució de 34 € ja apuntada el 2020, el 2021 es produeix un increment interanual de 256,52 € de la despesa pública per capita suportada en matèria de pensions, de manera que se supera la barrera dels 4.000 € de despesa en pensions per habitant i any, amb la recuperació progressiva de l'activitat i la disminució consegüent dels treballadors en situació d'ERTO. Com ja s'apuntava en exercicis anteriors, això es produeix en el context històric següent: «La variació de les cotitzacions dels treballadors de les Balears no suposa un retorn directe equivalent en matèria de prestacions socials en forma de pensions, atès que en l'actual sistema nacional de pensions, que és deficitari, les Balears és una de les poques comunitats que genera superàvit dins el sistema, superàvit de cotitzacions que s'aporta a la bossa comuna i que es destina a compensar en part una situació de desequilibri progressivament més deteriorada que provoca una població cada vegada més envellida (menys naixements, més esperança de vida i arribada imminent de la generació del *baby boom* a l'edat de jubilació)».

QUADRE I-10.14. ANÀLISI DE LA DESPESA A LES ILLES BALEARS CLASSIFICADA PER POLÍTIQUES DE LA DESPESA I PER PROGRAMA (2021)

	Total despesa de l'Administració autonòmica (milers d'euros)	Total despesa de les entitats locals (milers d'euros)	Total consolidat Administració autonòmica-entitats locals (milers d'euros)	Repartiment de la despesa (%)	Despesa per habitant (euros)
Total	5.881.552	2.071.180	7.520.144	100,0%	6.411,0 €
Deute públic	1.246.274	28.801	1.275.074	17,0%	1.087,0 €
Deute públic	1.246.274	28.801	1.275.074	17,0%	1.087,0 €
Serveis públics bàsics	202.826	723.347	926.173	12,3%	789,6 €
Seguretat i mobilitat ciutadana	12.956	253.328	266.283	3,5%	227,0 €
Habitatge i urbanisme	32.031	123.129	155.160	2,1%	132,3 €
Benestar comunitari	2.568	255.844	258.413	3,4%	220,3 €
Medi ambient	155.272	91.046	246.317	3,3%	210,0 €
Actuacions de protecció i promoció social	333.956	424.063	758.019	10,1%	646,2 €
Pensions	46.117	3.398	49.515	0,7%	42,2 €
Altres prestacions econòmiques a favor d'empleats	12.985	3.103	16.088	0,2%	13,7 €
Serveis socials i promoció social	169.798	390.229	560.027	7,4%	477,4 €
Foment de l'ocupació	105.057	27.333	132.389	1,8%	112,9 €
Producció de béns públics de caràcter preferent	3.080.322	307.420	3.387.742	45,0%	2.888,1 €
Sanitat	2.011.384	17.298	2.028.682	27,0%	1.729,5 €
Educació	1.020.204	79.133	1.099.337	14,6%	937,2 €
Cultura	28.195	126.274	154.468	2,1%	131,7 €

continua

	Total despesa de l'Administració autonòmica (milers d'euros)	Total despesa de les entitats locals (milers d'euros)	Total consolidat Administració autonòmica-entitats locals (milers d'euros)	Repartiment de la despesa (%)	Despesa per habitant (euros)
Esport	20.539	84.715	105.255	1,4%	89,7 €
Actuacions de caràcter econòmic	305.921	262.167	568.089	7,6%	484,3 €
Agricultura, ramaderia i pesca	49.348	10.240	59.588	0,8%	50,8 €
Indústria i energia	22.852	20.522	43.374	0,6%	37,0 €
Comerç, turisme i petites i mitjanes empreses	20.378	58.599	78.977	1,1%	67,3 €
Transport públic	143.498	34.932	178.429	2,4%	152,1 €
Infraestructures	4.826	129.746	134.572	1,8%	114,7 €
Investigació, desenvolupament i innovació	62.321	2.091	64.412	0,9%	54,9 €
Altres actuacions de caràcter econòmic	2.698	6.038	8.736	0,1%	7,4 €
Actuacions de caràcter general	712.253	325.381	605.047	8,0%	515,8 €
Òrgans de govern	20.953	49.140	70.092	0,9%	59,8 €
Serveis de caràcter general	118.785	202.159	320.944	4,3%	273,6 €
Administració financera i tributària	139.928	70.857	210.785	2,8%	179,7 €
Transferències a altres administracions públiques	432.587	3.226	3.226	0,0%	2,7 €

Font: Elaboració pròpia

Tanmateix, després del parèntesi del 2020 al 2021, que ha generat un important dèficit latent addicional, es reprèn el creixement de les prestacions, especialment per la indexació amb l'IPC, cosa que pot generar un desequilibri important si es mantenen les tensions inflacionistes que s'estan observant des de final del 2021, que s'han agreujat pel desproveïment de productes bàsics motivat pel conflicte bèl·lic del primer trimestre del 2022.

La cobertura de les despeses del deute públic, tant per interessos com per amortització de principal, es manté, amb un 22,2 %, com el segon component de més quantia de la despesa pública per habitant i any, malgrat que hagi disminuït dos punts i mig percentuals en el darrer exercici, encara que es manté la despesa en valors absoluts, percentatge similar al que suposava abans de la pandèmia el 2019. Tanmateix, apunta una forta tendència de creixement en els propers anys davant l'increment del deute públic viu emès per afrontar les mesures extraordinàries per fomentar la recuperació i, sobretot, la presumible pujada generalitzada dels tipus d'interès, després d'aquests anys de tipus baixos; una mesura economicofinancera inevitable per contenir el creixement de la inflació.

Des de l'òptica del repartiment de la despesa financera per habitant entre les administracions públiques, davant la disminució del deute municipal i del deute autonòmic ja assenyalat en l'apartat 10.3, el principal component de la despesa suportada en deute públic correspon al deute de l'Estat, que gairebé triplica el de les institucions de les Balears, ja que el deute autonòmic ha disminuït en 115 milions entre el 2020

i el 2021. Així, la despesa suportada per habitant a les administracions de Balears disminueix en -337,6 €, mentre que la despesa corresponent a l'Administració de l'Estat s'incrementa en +282,5 €, cosa que suposa que les Balears suporten ja 2,6 € de càrrega financera estatal per cada 1 € de càrrega financera generada a les Illes.

Tot i això, cal matisar que una part important del deute sobirà emès per Espanya i dels fons europeus rebuts el 2021 s'ha destinat a incrementar els fons que es remeten a les comunitats autònomes, i, mitjançant aquestes, als ens locals, cosa que ha permès que hagin pogut mantenir, i fins i tot augmentar lleugerament, la despesa sense necessitat de recórrer a l'endeutament de manera massiva, perquè ja l'assumia l'Estat.

D'altra banda, en tercer lloc de la despesa pública suportada, tant en valors absoluts com en importància relativa, hi ha la despesa en la producció de béns públics de caràcter permanent, amb un increment interanual de 6 dècimes de punt.

Dels 3.165,8 € per habitant (377,3 € més que el 2020) de despesa en producció de béns i serveis, el 60 % (1.884,2 €) es destina a cobrir despesa de la sanitat pública, despesa que, com no pot ser d'altra manera, es concentra majoritàriament en l'Administració autonòmica, atès que es tracta d'una competència transferida.

Després hi ha l'educació com a competència transferida més rellevant per la quantia de la despesa pública invertida. Per això, el 2021 l'Administració autonòmica suporta el 90 % de la despesa anual en educació,

que ja supera els mil euros, concretament 1.040,5 € per habitant, mentre que es duplica la despesa estatal (beques) fins als 103,3 €.

Un 7,7 % de la despesa total de les administracions públiques s'ha assignat als serveis públics bàsics, tres dècimes de punt menys que el 2020, malgrat que ha augmentat 59,2 € en valors absoluts, fins a assolir els 1.294,2 € per habitant. D'aquests, s'han destinat a seguretat i mobilitat ciutadana 666,3 €, dels quals l'Administració de l'Estat suporta gairebé dos terços (429,25 €).

La resta de la despesa assignada als serveis públics bàsics es reparteix entre els programes de benestar comunitari, que suposa cobrir els serveis urbans bàsics, com la gestió de residus aigua, clavegueram, enllumenat públic, cementiris, neteja urbana, etc. S'han assignat 231,13 € per habitant a programes relacionats amb el medi ambient (216,99 €), i la resta, 179,82 €, a habitatge i urbanisme, que són majoritàriament programes gestionats i finançats amb càrrec als pressuposts de les administracions locals, o bé directament dels ajuntaments o bé dels que estan gestionats mitjançant les mancomunitats.

La despesa pública per a actuacions de caràcter econòmic presenta un creixement interanual d'1,7 punts percentuals, increment que en valors absoluts és de 407,8 € per habitant.

S'ha assignat gairebé una cinquena part de la despesa pública al manteniment i la reposició d'infraestructures, en concret 346,02 € per habitant, quantia que suposa un incre-

ment de 100 €, amb un 40,9 % d'augment en relació amb la despesa del 2020. El segon component de la despesa en actuacions econòmiques és la despesa en R+D+I, amb 315,4 € per habitant (109 més que el 2020), que representa l'1,9 % de la despesa total, que encara que continua sent un tant per cent baix respecte a la mitjana europea, però com a mínim suposa un creixement de mig punt. D'altra banda, els fons per al sector agroalimentari presenten un saldo interanual amb un creixement lleuger de 36,2 € per capita, fins a superar els 220 € per capita, la qual cosa trenca la tendència decreixent d'anys anteriors; per tant, caldrà estar atents a l'evolució dels nous repartiments de la PAC i a com afecten aquest sector a les Balears a partir del 2022.

També en aquest exercici la concentració de la despesa està condicionada per la distribució de competències entre les diferents administracions. Així, la despesa en transport públic i el sector dels serveis (especialment turisme i comerç) es concentra en les administracions local i autonòmica (serà rellevant el traspàs de competències en matèria de turisme als consells insulars a partir del 2022), mentre que en l'Administració estatal es concentra la despesa pública en R+D+I i infraestructures.

Quant a la despesa destinada al funcionament de les administracions, el 2021 augmenta al 10,6 % de la despesa total per habitant, amb un creixement de 2,2 punts percentuals en relació amb el 2020, i es concentra principalment a l'Administració estatal, amb un cost de 1.280,42 € per habitant, mentre que les administracions local i autonòmica suposen una càrrega per habitant i any de 515,8 €.

Si ens centram en l'àmbit de les institucions locals i autonòmiques de les Balears, en l'anàlisi de les polítiques de despesa s'observa que la despesa està condicionada per les competències pròpies de cada administració, cosa que determina les polítiques de despesa i la distribució d'aquesta entre l'Administració autonòmica i la local que conformen consells i ajuntaments.

Metodològicament, cal fer ressaltar que, en el procés de consolidació, s'han eliminat les transferències de la CAIB als consells insulars i als ajuntaments per un import de 432,6 milions d'euros, per evitar duplicitats que distorsionarien la visió del conjunt, ja que són les administracions locals les que apliquen aquesta despesa a la destinació corresponent (vegeu el quadre I.10.15).

Com no podia ser d'altra manera, la gestió de la major part de la despesa es concentra en l'Administració autonòmica, atès que és aquesta la que assumeix les competències de més cost (sanitat i educació), alhora que també suporta gairebé tota la despesa destinada a amortitzar el deute i satisfer els interessos.

El 2021, s'ha assignat a atendre les anualitats del deute públic el 17 % de la despesa total (1.087,01 € per capita), que gairebé íntegrament es concentra en l'Administració autonòmica.

En canvi, la despesa pública per atendre els serveis públics bàsics de caràcter general (recollida i eliminació dels residus sòlids urbans, subministrament d'aigües i clavegueram i policia local) es concentra en

l'Administració local, ja que l'Administració autonòmica només n'assumeix el 22,7 %.

La despesa social en matèria de protecció i promoció de l'autonomia personal també es concentra més en les entitats locals, que cobreixen 361,52 €, mentre que l'Administració autonòmica cobreix la resta (284,70 €) de despesa social per habitant, i això malgrat que l'Administració autonòmica és la que assumeix la major part de la despesa corresponent a medi ambient.

Aquest repartiment competencial entre les administracions local i autonòmica també es constata en les polítiques de despesa destinades a atendre les actuacions de caràcter econòmic.

Així, la despesa en infraestructures (entre les quals destaca la inversió i el manteniment de les carreteres, que és una competència transferida als consells insulars) es concentra gairebé íntegrament a les administracions locals. La despesa en transport públic (sobretot la gestió i el manteniment de la xarxa ferroviària, inclòs el metro) representa la principal actuació econòmica de l'Administració autonòmica, que concentra una mica més de la quarta part dels recursos destinats a aquest tipus de programes, seguida de la despesa en R+D+I, que és assumida gairebé íntegrament per l'Administració autonòmica (la qual cosa és normal perquè és aquesta la que finança l'educació, en què es concentra la major part de la despesa en investigació). La despesa destinada a actuacions en el sector agrícola, ramader i pesquer també es concentra en l'Administració autonòmica en una proporció de 5 a 1 en comparació amb la local.

QUADRE I-10.15. ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA A LES ILLES BALEARS PER POLÍTIQUES DE LA DESPESA I PER FUNCIO/PROGRAMA (2021)

	Total consolidat CAIB i entitats locals (milers d'euros)	Despesa de l'Estat prorratejada per a les Balears (milers d'euros)	Despesa local i autònoma per habitant (euros)	Despesa estatal per habitant (euros)	Despesa total per habitant (euros)	Repartiment de la despesa pública per habitant
Total	7.520.144	12.290.047	6.411,0 €	10.477,4 €	16.888,4 €	100,0%
Deute públic	1.275.074	3.121.222	1.087,0 €	2.660,9 €	3.747,9 €	22,2%
Deute públic	1.275.074	3.121.222	1.087,0 €	2.660,9 €	3.747,9 €	22,2%
Serveis públics bàsics	926.173	591.936	789,6 €	504,6 €	1.294,2 €	7,7%
Seguretat i mobilitat ciutadana	266.283	515.246	227,0 €	439,3 €	666,3 €	3,9%
Habitatge i urbanisme	155.160	55.773	132,3 €	47,5 €	179,8 €	1,1%
Benestar comunitari	258.413	12.699	220,3 €	10,8 €	231,1 €	1,4%
Medi ambient	246.317	8.219	210,0 €	7,0 €	217,0 €	1,3%
Actuacions de protecció i promoció social	758.019	5.548.562	646,2 €	4.730,2 €	5.376,4 €	31,8%
Pensions	49.515	4.661.548	42,2 €	3.974,0 €	4.016,2 €	23,8%
Altres prestacions econòmiques a favor d'empleats	16.088	510.518	13,7 €	435,2 €	448,9 €	2,7%
Serveis socials i promoció social	560.027	193.186	477,4 €	164,7 €	642,1 €	3,8%
Foment de l'ocupació	132.389	183.309	112,9 €	156,3 €	269,1 €	1,6%
Producció de béns públics de caràcter preferent	3.387.742	325.773	2.888,1 €	277,7 €	3.165,8 €	18,7%
Sanitat	2.028.682	181.453	1.729,5 €	154,7 €	1.884,2 €	11,2%
Educació	1.099.337	121.125	937,2 €	103,3 €	1.040,5 €	6,2%
Cultura	154.468	23.195	131,7 €	19,8 €	151,5 €	0,9%
Esport	105.255	5.223	89,7 €	4,5 €	94,2 €	0,6%

continua

	Total consolidat CAIB i entitats locals (milers d'euros)	Despesa de l'Estat prorratejada per a les Balears (milers d'euros)	Despesa local i autonòmica per habitant (euros)	Despesa estatal per habitant (euros)	Despesa total per habitant (euros)	Repartiment de la despesa pública per habitant
Actuacions de caràcter econòmic	568.089	1.200.607	484,3 €	1.023,5 €	1.507,8 €	8,9%
Agricultura, ramaderia i pesca	59.588	199.845	50,8 €	170,4 €	221,2 €	1,3%
Indústria i energia	43.374	276.659	37,0 €	235,9 €	272,8 €	1,6%
Comerç, turisme i petites i mitjanes empreses	78.977	54.956	67,3 €	46,9 €	114,2 €	0,7%
Transport públic	178.429	64.808	152,1 €	55,2 €	207,4 €	1,2%
Infraestructures	134.572	271.312	114,7 €	231,3 €	346,0 €	2,0%
Investigació, desenvolupament i innovació	64.412	305.598	54,9 €	260,5 €	315,4 €	1,9%
Altres actuacions de caràcter econòmic	8.736	27.428	7,4 €	23,4 €	30,8 €	0,2%
Actuacions de caràcter general	605.047	1.501.947	515,8 €	1.280,4 €	1.796,2 €	10,6%
Òrgans de govern	70.092	18.616	59,8 €	15,9 €	75,6 €	0,4%
Serveis de caràcter general	320.944	1.035.096	273,6 €	882,4 €	1.156,0 €	6,8%
Administració financera i tributària	210.785	38.716	179,7 €	33,0 €	212,7 €	1,3%
Transferències a altres administracions públiques	3.226	409.518	2,7 €	349,1 €	351,9 €	2,1%

Font: Elaboració pròpia

Quant a la despesa destinada al funcionament de les administracions públiques de les Balears, deduïdes les transferències internes, el 2021 ha estat de 515,8 € per habitant, dels quals 238,4 € s'han assignat al funcionament de l'Administració autonòmica, i 277,4 € al funcionament de les administracions locals, que són molt més nombroses (68 ajuntaments i 3 consells insulars, perquè el de Formentera funciona amb el pressupost de l'Ajuntament de Formentera).⁷

10.8.

LA CÀRREGA FISCAL A LES ILLES BALEARS⁸

7. Nota metodològica:

L'estimació de la despesa pública a les Balears per polítiques de despesa no s'obté pel procediment tradicional d'estimació de macromagnituds mitjançant procediments estadístics, sinó mitjançant la consolidació del pressupost de despesa per funcions i programes dels ens locals i autonòmics, amb un nivell absolut de certesa respecte a la territorialització. Atès que la despesa de l'Estat no es territorialitza, una vegada consolidada tota la despesa del sector de l'Estat (inclosa la seguretat social, els organismes autònoms i les empreses públiques) i eliminades les transferències de l'Estat del nivell administratiu autonòmic i local, s'obté la despesa neta per habitant i s'extrapola a les Balears segons la població, la qual cosa ens permet obtenir la despesa pública total suportada per habitant.

8. Nota metodològica:

En aquest apartat es consideren les definicions conceptuals següents:

CÀRREGA FISCAL: Conjunt dels tributs recollits en els capítols I, II i III dels pressuposts consolidats de les administracions públiques.

PRESSIÓ FISCAL: Quocient entre la càrrega fiscal per habitant i el PIB per capita.

PIB PER CAPITA: Atesos els canvis introduïts per l'INE quant a la Comptabilitat regional d'Espanya, amb el canvi de base efectuat a final del 2020 per al període 2017-2019 i l'ajornament del calendari de publicació de les dades del PIB regional del 2020 fins a final del l'exercici següent, aquest s'ha estimat aplicant a les dades actualitzades del 2019 la taxa de variació interanual de la comptabilitat nacional trimestral corresponent al quart trimestre del 2020.

10.8.1. LA CÀRREGA I LA PRESSIÓ FISCAL A LES BALEARIS EN EL CONTEXT NACIONAL

En l'exercici fiscal del 2021 han continuat els efectes de la situació provocada per la pandèmia en l'activitat econòmica, si bé s'ha produït una millora lleu a partir del segon semestre, però insuficient per recuperar els nivells normals d'activitat. Això suposa una recuperació progressiva, que tanmateix, per al sector turístic i l'oferta complementària, no es normalitzarà fins a la temporada del 2022. Tot plegat té repercussió en l'ocupació, el consum i els beneficis empresarials, que es van recuperant, i, consegüentment, també la recaptació fiscal.

Metodologia d'imputació per comunitats autònomes:

– Per a les administracions locals, les quantitats consignades en els capítols 1, 2 i 3 d'ingressos dels pressuposts de les corporacions locals (dades consolidades).

– Per a les administracions autonòmiques, les quantitats consignades en els capítols 1, 2 i 3 d'ingressos dels pressuposts consolidats.

– Per a l'Administració estatal, la recaptació provisional del 2021 per impostos directes s'assigna per comunitats autònomes de règim comú i les Canàries, una vegada deduïdes les quantitats ja consignades en els pressuposts de les administracions autonòmiques i locals, en funció de la meritació de la quota autonòmica sobre el total recaptat per l'IRPF.

La recaptació provisional del 2021 de l'AEAT per impostos indirectes s'assigna per comunitats autònomes de règim comú una vegada deduïdes les quantitats ja consignades en els pressuposts de les administracions autonòmiques i locals, segons el criteri de meritació resultant d'aplicar la darrera dada de l'índex de consum (INE) fixat a l'efecte de repartir l'IVA en el Consell General de Política Fiscal i Financera.

Per a les administracions amb règims especials, s'assigna a cada comunitat la recaptació per impostos directes i indirectes de les delegacions al seu territori. La recaptació per taxes i altres ingressos s'assigna a les comunitats autònomes quan és obtinguda per les delegacions de l'AEAT del seu territori i es prorrateja la dels serveis centrals amb el mateix criteri.

La càrrega fiscal per habitant i per municipis de les Balears s'obté afegint a la càrrega fiscal de l'Administració municipal la que correspon a la resta de nivells administratius (insular, autonòmic i estatal) prorratejada per territoris.

A més de l'efecte distorsionador de la pandèmia, el 2021 destaca, des del punt de vista fiscal, per ser el primer any de la legislatura amb pressupost propi, després de dos anys amb el pressupost prorrogat. Aquest fet s'ha traduït en un increment de la despesa de l'Estat del +16,14 %, finançat amb la creació de noves figures impositives, la pujada dels tipus de gravamen i l'eliminació de desgravacions, que han implicat una recuperació parcial de la recaptació d'alguns impostos, com l'impost de societats, l'impost sobre les primes d'assegurances o la renda de no residents, malgrat que el consum, i l'IVA, encara no han recuperat els nivells d'abans de la pandèmia.

Per tot el que hem exposat, quant al nivell de càrrega fiscal suportada pels ciutadans, s'observa un creixement significatiu de la part de la càrrega fiscal que recapta l'Estat, mentre que els tributs que exaccionen les administracions autonòmica i local es mantenen, amb lleugeres disminucions, gràcies a la inèrcia fiscal dels tributs censals, com l'IBI o l'impost de tinença de vehicles, la fiscalitat dels quals està vinculada a la propietat i no a l'ús. L'efecte de la recuperació progressiva del mercat laboral i l'activitat mercantil es reflecteix en els impostos directes vinculats a les rendes de les persones físiques i de les societats, especialment per l'augment de les retencions i els pagaments a compte.

Pel que fa a la resta de la càrrega fiscal, les taxes es mantenen amb una petita pujada de recaptació en valors absoluts per l'inici de la recuperació de l'activitat, encara que la participació percentual que tenen en el conjunt de la càrrega fiscal no varia

significativament (tot i que sí que ho fa a altres comunitats, on es redueix més d'un punt percentual).

Amb referència al repartiment de la càrrega entre els impostos directes i els indirectes, hi ha un canvi significatiu cap a l'equilibri entre un tipus d'imposts i els altres. Així, es trenca la supremacia tradicional dels impostos indirectes —vinculats al consum arrossegat per una població de fet molt superior a la de dret a causa del turisme— sobre els impostos directes —vinculats a les rendes i al patrimoni dels residents—, que és característica de la càrrega fiscal a les Balears.

Quant a la fiscalitat del conjunt de les administracions públiques, es produeix una tempesta perfecta, atès que augmenta la càrrega fiscal en valors absoluts (especialment la de l'Estat) i, sobretot, es dispara la pressió fiscal com a conseqüència de la caiguda del PIB, la qual cosa ha implicat que a les Balears la pressió fiscal s'hagi situat en valors mitjans propers a un terç del PIB, i en qualsevol cas superiors al 30 % (cosa que abans de la pandèmia era l'excepció).

Pel que fa a l'anàlisi comparativa entre els anys 2020 i 2021 i els exercicis anteriors, la càrrega fiscal s'ha mantingut en valors raonables dins la tendència creixent de la sèrie històrica, però la pressió fiscal presenta aquests dos anys valors anormals a l'alça que han de ser analitzats amb perspectiva, a causa de la caiguda històrica del PIB per capita balear el 2020 (-22,7 %) i la lenta recuperació d'aquest el 2021, any en què només s'ha pogut recuperar més o menys la meitat del que es va perdre el 2020.

El 2020, el PIB per capita s'ha reduït a xifres del 2003, fins als 22.048 €, quan el 2019 el PIB per capita era de 28.522 €, una caiguda històrica que condiciona qualsevol consideració.

Atès que l'INE no publicarà les dades oficials del 2021 fins a final del 2022 i que la dada nacional (+5,1 %) de creixement del PIB no és vàlida a escala autonòmica per la dispersió territorial entre les economies autonòmiques, aquesta dada s'ha estimat aplicant la previsió efectuada per FUNCAS, que preveu per a les Balears un creixement de l'11 %, en la línia del BBVA (10,5 %). FUNCAS és l'única font avalada per un trajectòria de rigor contrastada que aporta dades provisionals també per a les altres comunitats autònomes.

En valors absoluts, la càrrega fiscal total a les Illes Balears per a l'any 2021 s'ha mantingut en 9.351 milions d'euros, només 41 més que en l'exercici anterior. En canvi, la pressió fiscal mesurada en termes relatius sobre el PIB balear ha estat del 32,5 %, que suposa més de quatre punts percentuals per sobre de la dada d'abans de la pandèmia (el 2019, 28,4 %), i això malgrat el creixement del PIB d'un 11 % (és a dir, puja la pressió fiscal, no perquè es pagui més, sinó perquè es guanya menys).

Per illes, la càrrega fiscal es concentra en Mallorca, que en suporta el 77,64 %, després hi ha Eivissa, amb el 13,1 %; Menorca, amb el 8,2 %, i Formentera, amb l'1,03 %, xifres pràcticament idèntiques a l'exercici anterior, fet que indica la puixança del model econòmic d'Eivissa i Formentera, basat en el sector turístic i les activitats complementàries, davant el model

menorquí, més enfocat a una diversificació tradicionalment centrada en activitats industrials, la competitivitat de les quals està llastrada pel cost de la doble insularitat. Això fa que, per mantenir-la, sigui necessari un reenfocament de la diversificació cap a sectors d'alt valor afegit que puguin minimitzar l'efecte d'aquests sobrecosts d'implantació geogràfica insular.

En comparació amb les altres comunitats autònomes, les Balears recuperen la primera posició quant a la importància relativa de la tributació indirecta en el conjunt de la càrrega fiscal, de la qual representa un 47,5 %, i això que ha baixat gairebé dos punts percentuals en relació amb l'exercici anterior (en un context en què totes les comunitats autònomes presenten baixades en la tributació indirecta com a component de la seva càrrega fiscal, de fins a 6 punts percentuals en el cas de les Canàries, que és l'altra comunitat l'economia de la qual té més dependència del sector turístic) (vegeu el quadre I-10.16).

Conceptualment, per analitzar la càrrega fiscal és convenient reiterar, a tall d'aclariment, la diferència entre els tres components. «Els tributs directes graven la riquesa, o bé per l'obtenció de rendes o bé per la possessió i el gaudi del patrimoni, amb caràcter progressiu en el cas de les persones físiques, però a tipus fixos que varien en funció de la mida en el cas de les persones jurídiques. En el cas de la càrrega fiscal indirecta, es grava el consum, amb caràcter general a través de l'IVA i amb tributs «especials» en el cas de certs productes (combustibles, alcohol, tabac, etc.), entre els quals comencen a tenir rellevància nous tributs autonòmics vinculats en

major o menor mesura al medi ambient. En el cas de les taxes i altres ingressos, es tracta de tributs vinculats a l'ús per part dels ciutadans de béns o serveis públics a títol personal; amb aquest cobrament se cerca la contraprestació que permeti repercutir-los-en el cost, inclòs el cost financer d'ajornar el pagament dels deutes tributaris».

La tributació directa representa més de la meitat de la càrrega fiscal en la mitjana nacional. Destaquen Madrid entre les comu-

nitats de règim comú i Navarra amb el seu règim foral, que superen el 60 %, situació a la qual no és aliena la seva tributació més favorable.

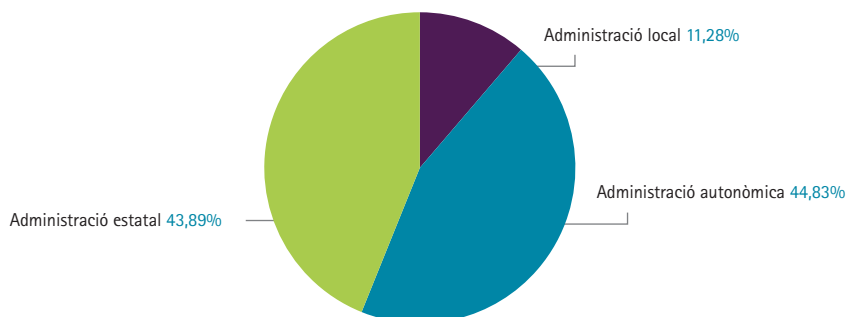
A la banda oposada hi ha les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, per a les quals l'especialització de la seva economia en el comerç transfronterer i la baixa càrrega fiscal fan que la imposició indirecta al consum presenti taxes relatives significativament superiors a la resta de les comunitats (vegeu el gràfic I-10.2).

QUADRE I-10.16. DISTRIBUCIÓ DE LA CÀRREGA TRIBUTÀRIA PER TIPUS DE TRIBUT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2021)

	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total
Andalusia	47,2%	46,6%	6,2%	100,0%
Aragó	52,9%	42,0%	5,1%	100,0%
Astúries	53,1%	41,9%	5,1%	100,0%
Illes Balears	47,3%	47,5%	5,2%	100,0%
Illes Canàries	59,1%	32,5%	8,4%	100,0%
Cantàbria	48,7%	43,3%	8,0%	100,0%
Castella i Lleó	48,9%	44,9%	6,2%	100,0%
Castella-la Manxa	46,2%	46,5%	7,2%	100,0%
Catalunya	57,5%	37,3%	5,2%	100,0%
Com. Valenciana	49,3%	43,4%	7,2%	100,0%
Extremadura	45,8%	47,1%	7,1%	100,0%
Galícia	51,2%	43,6%	5,2%	100,0%
Madrid	62,4%	33,9%	3,7%	100,0%
Múrcia	47,9%	46,9%	5,2%	100,0%
Navarra	69,9%	23,0%	7,2%	100,0%
País Basc	53,4%	41,9%	4,7%	100,0%
La Rioja	54,5%	39,1%	6,5%	100,0%
Ceuta	24,2%	64,2%	11,6%	100,0%
Melilla	26,7%	54,0%	19,3%	100,0%
Total Nacional	54,0%	40,5%	5,5%	100,0%

Font: Elaboració pròpia

Gràfic I-10.2.
Càrrega fiscal per administracions a les Illes Balears (2021)

Font: Elaboració pròpia

En l'àmbit institucional, en el repartiment de la càrrega fiscal a les Balears entre les diferents administracions es consolida la tendència d'exercicis anteriors al desplaçament de la càrrega fiscal de l'Administració estatal i la local cap a l'Administració autonòmica, que ja acumula una participació equivalent a la de les altres dues administracions juntes, si bé les dades de l'Administració estatal estan condicionades per la limitació de creixement que representa la pròrroga dels pressuposts generals de l'Estat també el 2020 (vegeu el quadre I-10.17).

Si es compara el repartiment de la càrrega fiscal entre les diferents administracions, es fa palesa la diferència entre les comunitats autònomes de règim comú i les que disposen d'un règim especial. Un any més, al País Basc la càrrega fiscal es concentra en les diputacions forals, que tenen el caràcter d'entitats locals, mentre que Navarra (com en anys anteriors) manté el saldo negatiu amb l'Estat, especialment per l'IVA i les retencions que s'hi recaptin i que corresponen a altres territoris, per això es pro-

dueix un desplaçament de la càrrega fiscal i l'Administració autonòmica foral presenta un percentatge anòmal superior al 100 % de la càrrega fiscal. Les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla també presenten unes dades anòmales, atès que no tenen càrrega fiscal en l'Administració autonòmica pel fet que l'administració i la gestió de les competències autonòmiques són assumides per les entitats locals, en què s'acumulen les dades de la càrrega fiscal.

Amb la finalitat de comparar el que podria ser a les Balears, el cas de les Canàries mereix una anàlisi detallada. S'hi observa que la càrrega fiscal de l'Estat és 10 punts inferior, i se situa 9 punts per sota de la mitjana. L'Administració local, de la qual formen part els *cabildos* insulars, gestiona la recaptació de la tributació dels impostos característics del seu règim especial, que, encara que disminueix lleugerament, representa el 27,5 % de la càrrega fiscal total, molt per sobre de l'11 % que representa la càrrega fiscal de les administracions locals a les Balears, on els consells insulars no tenen aquesta autonomia fiscal.

Encara que 5 punts per sota de l'exercici anterior, les Balears es mantenen amb el 44,8 % com la comunitat autònoma amb més càrrega fiscal autònoma entre les de règim comú, encara que ja només tres centèsimes de punt per davant la Comunitat Valenciana, principalment gràcies al bon rendiment dels tributs cedits durant el 2021, en especial del mercat immobiliari de luxe, com ja s'ha comentat en analitzar els ingressos autonòmics.

Tot i les restriccions suportades per l'activitat econòmica i la mobilitat dels individus a causa de la pandèmia durant el 2021, s'incrementa lleugerament la càrrega fiscal per habitant, especialment en el tram estatal, a causa de la ja comentada creació i consolidació de nous impostos, les pujades dels tipus i les mesures fiscals incorporades als primers pressuposts de l'Estat en aquesta legislatura després de dos anys de pròrroga.

QUADRE I-10.17. DISTRIBUCIÓ DE LA CÀRREGA FISCAL QUADRE I-10.17. DISTRIBUCIÓ DE LA CÀRREGA FISCAL PER ADMINISTRACIONS I COMUNITATS AUTÒNOMES (2021)				
	Adm. local	Adm. autonòmica	Adm. estatal	Total
Andalusia	13,7%	42,5%	43,8%	100,0%
Aragó	11,4%	43,0%	45,6%	100,0%
Astúries	9,8%	43,8%	46,4%	100,0%
Illes Balears	11,3%	44,8%	43,9%	100,0%
Illes Canàries	27,5%	39,0%	33,5%	100,0%
Cantàbria	10,7%	43,3%	46,1%	100,0%
Castella i Lleó	12,2%	43,3%	44,6%	100,0%
Castella-la Manxa	14,0%	43,3%	42,7%	100,0%
Catalunya	12,0%	42,8%	45,2%	100,0%
Com. Valenciana	11,7%	44,8%	43,5%	100,0%
Extremadura	13,5%	44,0%	42,5%	100,0%
Galícia	10,4%	43,0%	46,6%	100,0%
Madrid	9,4%	40,5%	50,1%	100,0%
Múrcia	12,5%	43,8%	43,7%	100,0%
Navarra	10,7%	119,5%	-30,1%	100,0%
País Basc	91,1%	0,6%	8,4%	100,0%
La Rioja	12,9%	40,8%	46,3%	100,0%
Ceuta	73,3%	0,0%	26,7%	100,0%
Melilla	76,3%	0,0%	23,7%	100,0%
Mitjana nacional	16,7%	40,9%	42,4%	100,0%

Font: Elaboració pròpia

Per a les Balears, la disminució de la càrrega fiscal per habitant a l'Administració local és de -22,2 €, i en el tram autonòmic de -315,7 €, mentre que en el tram estatal la càrrega fiscal s'incrementa en 363,1 €, per la qual cosa el conjunt de la càrrega fiscal el 2021 s'eleva a 7.972,1 € per habitant i any (25,4 € més que el 2020, encara que per sota del 2019).

Tot i això, en termes de valors constants, en un context de variació a l'alça de preus del +6,5 %, la càrrega fiscal per habitant presenta un saldo negatiu de 5,5 punts percentuals, malgrat l'increment de població i l'augment de l'1 % en valors absoluts.

El 2021, la càrrega fiscal mitjana del conjunt de les comunitats autònomes s'ha incrementat en 102,8 € (1,7 %). Les Balears, amb 7.972,09 € per habitant, es posicionen en segon lloc en càrrega fiscal per habitant en valors absoluts. Es col·loca darrere Madrid (que recupera la primera posició) i supera el País Basc, que cau a la quarta posició en haver estat superat també per Catalunya.

La disminució de la càrrega fiscal al País Basc arriba als 702,4 € per habitant, una rebaixa de -8,3 %, caiguda que es produeix en el tram de l'Administració autonòmica, en què les diputacions forals, que recaptin els principals impostos (que en l'àmbit nacional recapta l'Estat), no han compensat la caiguda de recaptació per la pandèmia amb nous impostos i pujades de tipus, com ha fet l'Estat.

Com en anys anteriors, a la coa hi ha Ceuta i Melilla, encara que el seu peculiar estatus i la seva escassa rellevància quan-

titativa fan que les seves dades siguin merament anecdòtiques respecte al conjunt. En tercera posició de les comunitats amb menys càrrega fiscal suportada, pel seu règim fiscal especial, hi ha les Illes Canàries, amb 3.756,9 € per habitant i any, cosa que representa menys de la meitat de la càrrega fiscal suportada pels habitants de les Balears. Els habitants d'altres comunitats autònomes que temporalment i per efecte de la caiguda del PIB balear a causa de la pandèmia ja han superat el PIB per capita de les Balears, com la Rioja i Aragó, suporten fins a 2 mil euros menys de càrrega fiscal per habitant, en el cas de la primera, situació que ja es va detectar el 2020. Per no parlar de Navarra, que, malgrat que supera el PIB balear en més de 6 mil euros per habitant, suporta una càrrega fiscal 3 mil euros menor. Aquests desequilibris palesen una vegada més la necessitat que les Balears tinguin un règim fiscal propi.

El component poblacional —que tradicionalment es feia servir com a part de la justificació de la major càrrega fiscal, en considerar que tota la població de fet paga els impostos, mentre que la càrrega fiscal s'assigna únicament a la població de dret empadronada— deixa de servir com a justificant, atès que el 2020 i el 2021 s'ha reduït significativament el tradicional increment poblacional que aporta el sector turístic a les Balears, i amb això s'ha reduït aquesta diferència entre població de fet i població de dret.

Un exercici més, si bé les dades en valors absoluts de la càrrega fiscal per habitant són rellevants per poder comparar-les amb la resta de territoris de l'Estat, és la comparació amb el PIB per capita per obtenir

la pressió fiscal que posa en evidència la desfavorable posició dels habitants de l'arxipèlag balear amb relació a la resta de les comunitats autònomes (vegeu el quadre I-10.18).

També com en els exercicis anteriors, el 2021 són els habitants de les Illes Balears els que ocupen la primera posició en

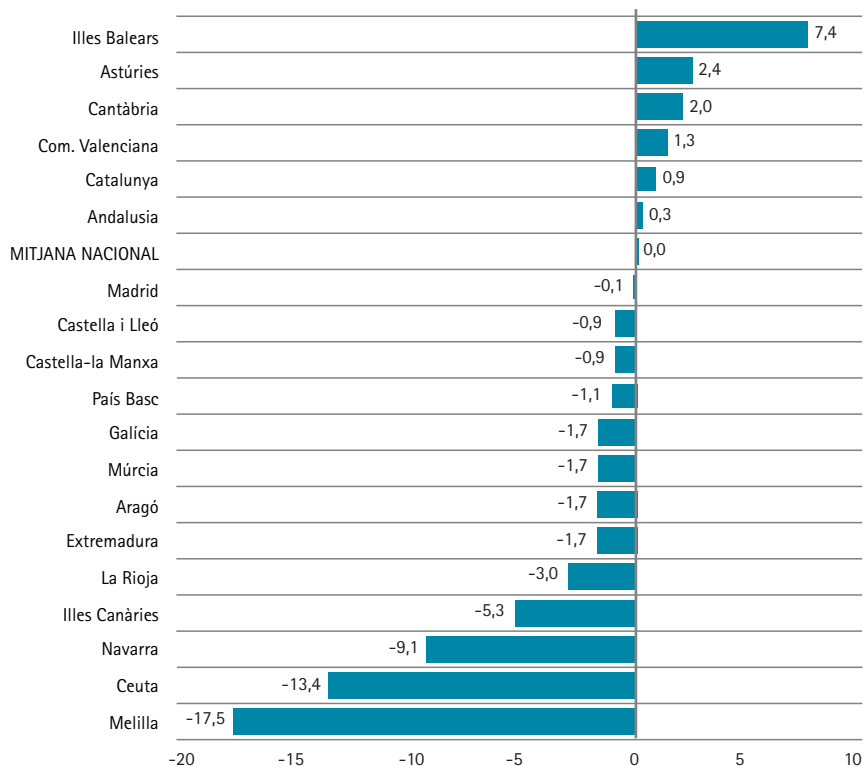
pressió fiscal suportada, molt per sobre de les altres comunitats autònomes.

Per primera vegada la pressió fiscal s'acosta a un terç del PIB a les Balears, ni més ni menys que 5 punts més que el Principat d'Astúries, els habitants del qual són els segons en pressió fiscal suportada (vegeu el gràfic I-10.3).

QUADRE I-10.18. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT I PER COMUNITATS AUTÒNOMES (EXERCICI 2021)						
	PIB per càpita	Càrrega fiscal per habitant				Pressió fiscal: CF/PIB
		Adm. local	Adm. autonòmica	Adm. estatal	Total	
Illes Balears	24.473,3	899,1	3.574,0	3.499,0	7.972,1	32,6%
Astúries	21.995,0	594,4	2.655,4	2.808,8	6.058,6	27,5%
Cantàbria	23.001,9	665,9	2.702,6	2.877,2	6.245,7	27,2%
Com. Valenciana	21.831,6	672,8	2.585,8	2.513,9	5.772,5	26,4%
Catalunya	29.703,2	925,5	3.305,3	3.489,2	7.719,9	26,0%
Andalusia	18.900,6	657,9	2.040,4	2.102,3	4.800,6	25,4%
Total nacional	24.901,3	1.043,0	2.563,4	2.654,6	6.261,1	25,1%
Madrid	34.291,4	806,7	3.474,2	4.299,6	8.580,5	25,0%
Castella i Lleó	24.093,7	708,9	2.524,7	2.598,9	5.832,5	24,2%
Castella-la Manxa	20.182,5	683,6	2.116,7	2.084,8	4.885,1	24,2%
País Basc	32.073,1	7.028,4	43,2	645,4	7.716,9	24,1%
Galícia	23.085,8	562,5	2.331,0	2.526,3	5.419,9	23,5%
Múrcia	20.512,5	601,0	2.107,3	2.104,9	4.813,3	23,5%
Aragó	27.572,5	738,6	2.778,0	2.948,8	6.465,4	23,4%
Extremadura	18.923,2	599,2	1.948,0	1.882,9	4.430,0	23,4%
La Rioja	26.614,0	758,7	2.410,0	2.732,9	5.901,6	22,2%
Illes Canàries	18.931,1	1.032,4	1.464,8	1.259,7	3.756,9	19,8%
Navarra	30.750,4	526,5	5.882,0	-1.484,3	4.924,2	16,0%
Ceuta	20.556,5	1.775,1	0,0	646,3	2.421,4	11,8%
Melilla	18.812,9	1.093,3	0,0	339,1	1.432,4	7,6%

Font: Elaboració pròpia

Gràfic I-10.3
Pressió fiscal per comunitats autònomes:
diferència respecte a la mitjana nacional en punts percentuals (2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE, el MINHAP, el MINHAF, l'AEAT i l'Íbestat

De fet, el diferencial de les Balears amb la mitjana nacional es dispara fins als 7 punts percentuals, un circumstància alarmant que previsiblement no tingui caràcter de permanència en el temps, atès que té l'origen en la caiguda extraordinària del PIB el 2020, la correcció del qual a l'alça el 2021 no ha arribat a cobrir ni tan sols la meitat de la caiguda del 2020 per la prolongació dels efectes de la pandèmia. Tanmateix, és una situació temporal que es corregirà a mesura que el PIB balear es

recuperi amb la reactivació econòmica per la recuperació del sector turístic i l'oferta complementària.

En termes comparatius de pressió fiscal, a la part alta de la taula, per sobre de la mitjana, darrere les Balears hi ha les comunitats del Cantàbric (Astúries i Cantàbria), seguides de les de l'est peninsular (Comunitat Valenciana i Catalunya), i per primera vegada Andalusia, perquè el seu sector agrícola s'ha mantingut puixant malgrat la

crisi i perquè el seu sector turístic ha patit menys gràcies a un turisme nacional que ha omplert en part el buit del turisme estranger.

Un comentari a part mereix la caiguda de la pressió fiscal al País Basc, que passa a situar-se un punt per sota de la mitjana, pel fet que la seva economia s'ha mostrat més resistent davant la crisi i que ha mantingut la caiguda del PIB en taxes més discretes, alhora que l'ha afectat menys l'increment de la càrrega fiscal del 2021 en el tram estatal gràcies al seu règim foral.

A la part inferior de la taula, com en anys anteriors, a més de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, amb taxes de pressió fiscal inferiors al 20 % del PIB per capita, hi ha les Illes Canàries i Navarra, totes dues amb règims fiscals especials diferents del de les comunitats autònomes amb règim comú.

Metodològicament, cal reiterar una vegada més que les variacions extraordinàries en les taxes de pressió fiscal del 2021, a l'igual que va passar el 2020, obeeixen més a la caiguda del PIB per capita per les limitacions de l'activitat econòmica a causa de la pandèmia que a variacions significatives a l'alça de la càrrega fiscal suportada.

10.8.2. LA CÀRREGA I LA PRESSIÓ FISCAL A LES BALEARS EN EL CONTEXT INSULAR I MUNICIPAL

Les dades de pressió i càrrega fiscal del 2021 desagregades per illes i municipis reflecteixen un creixement discret de la càrrega fiscal suportada que es concentra

en el tram estatal, cosa que ha acompanyat els primers pressuposts de l'Estat de la legislatura. En canvi, el creixement és espectacular quant a la pressió fiscal, de manera que tots els municipis i illes de les Balears ja superen la taxa del 30 % de pressió fiscal; Formentera arriba a superar un terç del PIB per capita (vegeu el quadre I-10.19).

A Mallorca la major pressió fiscal es produeix als municipis d'Escorca, que ja supera el 40 %, i Deià, que es queda a unes centèsimes. Amb taxes que superen un terç del PIB per capita, hi ha els municipis de ponent (excepte Sóller, per unes dècimes); Pollença, Alcúdia i Muro al nord; Artà, Capdepera i Sant Llorenç des Cardassar a l'est; Santanyí al sud, i Calvià. En el tram inferior hi ha els municipis d'interior: Vilafra de Bonany (que amb un 30,7 % té la menor taxa de les Balears), seguida de Sineu, Petra, Porreres, Costitx i Llubí, tots amb taxes del 30,7 % i diferències de centèsimes de punt.

El 2021, com el 2020, ha estat el valor cadastral assignat als immobles el factor que ha determinat la major o menor pressió fiscal. Així, els municipis de costa, amb valors cadastrals més alts, tenen taxes de pressió fiscal més elevades. Per contra, els municipis d'interior, amb valors cadastrals més baixos, tenen tant la pressió fiscal com la càrrega fiscal lleugerament més baixes.

En valors absoluts, la càrrega fiscal als municipis oscil·la entre els 7.503,7 € per habitant de Lloret i els 10.088,26 € per habitant d'Escorca.

QUADRE I-10.19. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT (EUROS) A LES BALEARS PER ILLES (2021)

	Càrrega fiscal per habitant				Pressió fiscal per habitant
	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	
Mitjana de Mallorca	3.756,9	3.791,1	408,6	7.956,6	32,5%
Mitjana de Menorca	3.848,0	3.750,3	413,0	8.011,3	32,7%
Mitjana d'Eivissa	3.787,9	3.785,8	448,5	8.022,2	32,8%
Formentera	3.820,9	3.737,3	648,3	8.206,5	33,5%
Mitjana de Balears	3.769,0	3.786,5	416,5	7.972,1	32,6%

Font: Elaboració pròpia. Dades en euros per habitant i any

A Menorca les diferències de la pressió fiscal entre municipis són molt menors, atès que oscil·len entre el 31,82 % des Castell i el 34,6 % des Mercadal, amb una mitjana del 32,73 %. En canvi, la quantia de càrrega fiscal mitjana per habitant suportada a l'illa està lleugerament per sobre dels 8 mil euros, i oscil·la entre els 8.473,8 € per habitant des Mercadal i els 7.786,7 € per habitant des Castell.

A les Pitiüses les diferències són fins i tot menors, amb una càrrega fiscal de

8.206,5 € que suporten els habitants de Formentera, xifra que supera la que suporten tots els municipis de l'illa d'Eivissa, on l'oscil·lació és molt petita: dels 7.909,4 € per habitant de Sant Antoni de Portmany als 8.077,2 € per habitant de la capital. Quant a la pressió fiscal, tots els municipis d'Eivissa superen el 32 %, amb una mitjana del 32,8 %, mentre que el 2021 a Formentera la pressió fiscal per habitant ha pujat fins al 33,5 % (vegeu el quadre **I-10.20**).

QUADRE I-10.20. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT (EUROS) A LES BALEARS PER ILLES I MUNICIPIS (2021)

	Càrrega fiscal per habitant (€)				Pressió fiscal per habitant
	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	
Mitjana de Mallorca	3.756,9	3.791,1	408,6	7.956,6	32,5%
Alaró	3.580,7	3.783,5	304,2	7.668,4	31,3%
Alcúdia	4.110,3	3.755,2	451,1	8.316,6	34,0%
Algaida	3.571,7	3.773,1	271,3	7.616,1	31,1%
Andratx	4.278,9	3.940,3	684,1	8.903,3	36,4%
Ariany	3.637,2	3.749,6	315,7	7.702,5	31,5%
Artà	3.834,8	3.795,6	608,7	8.239,2	33,7%
Banyalbufar	3.959,5	4.212,5	625,6	8.797,7	35,9%

continua

	Càrrega fiscal per habitant (€)				Pressió fiscal per habitant
	Impostos directes	Impostos indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	
Binissalem	3.560,4	3.763,2	301,6	7.625,2	31,2%
Búger	3.647,2	3.806,6	428,8	7.882,7	32,2%
Bunyola	3.611,9	3.776,9	396,7	7.785,5	31,8%
Calvià	4.248,1	3.839,5	370,1	8.457,7	34,6%
Campanet	3.565,8	3.765,2	438,9	7.770,0	31,7%
Campos	3.685,7	3.782,8	507,8	7.976,2	32,6%
Capdepera	4.051,5	3.803,7	656,8	8.511,9	34,8%
Consell	3.526,6	3.756,4	398,6	7.681,5	31,4%
Costitx	3.560,8	3.762,0	206,1	7.528,9	30,8%
Deià	4.869,1	3.821,9	885,5	9.576,5	39,1%
Escorca	4.989,1	3.843,4	1.255,8	10.088,3	41,2%
Esporles	3.621,8	3.761,1	373,6	7.756,5	31,7%
Estellencs	3.956,1	3.865,7	572,0	8.393,8	34,3%
Felanitx	3.694,1	3.763,3	387,1	7.844,4	32,1%
Fornalutx	3.944,1	3.770,0	636,7	8.350,7	34,1%
Inca	3.571,2	3.756,3	436,3	7.763,7	31,7%
Lloret de Vistalegre	3.520,7	3.760,2	222,9	7.503,7	30,7%
Lloseta	3.575,4	3.748,8	392,7	7.716,9	31,5%
Llubí	3.555,6	3.766,4	210,9	7.532,9	30,8%
Llucmajor	3.753,1	3.761,9	456,8	7.971,8	32,6%
Manacor	3.685,6	3.757,5	369,7	7.812,8	31,9%
Mancor de la Vall	3.622,0	3.745,7	318,1	7.685,8	31,4%
Maria de la Salut	3.533,0	3.750,7	302,3	7.585,9	31,0%
Marratxí	3.652,1	3.770,6	338,8	7.761,5	31,7%
Montuïri	3.638,1	3.824,2	274,3	7.736,7	31,6%
Muro	3.871,2	3.779,4	608,4	8.259,0	33,7%
Palma	3.695,8	3.802,1	386,9	7.884,8	32,2%
Petra	3.445,0	3.771,8	302,6	7.519,5	30,7%
Pollença	3.876,3	3.797,7	538,4	8.212,3	33,6%
Porreres	3.578,2	3.753,5	190,7	7.522,3	30,7%
sa Pobla	3.592,3	3.754,5	415,8	7.762,6	31,7%
Puigpunyent	3.851,1	3.806,0	458,9	8.116,0	33,2%
Sencelles	3.573,2	3.820,4	314,8	7.708,3	31,5%

continua

	Càrrega fiscal per habitant (€)				Pressió fiscal per habitant
	Impostos directes	Impostos indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	
Sant Joan	3.562,7	3.760,3	340,8	7.663,7	31,3%
Sant Llorenç des Cardassar	4.299,7	3.800,3	662,8	8.762,9	35,8%
Santa Eugènia	3.587,2	3.762,6	374,6	7.724,4	31,6%
Santa Margalida	3.791,5	3.745,4	481,3	8.018,1	32,8%
Santa Maria del Camí	3.581,2	3.759,9	464,3	7.805,4	31,9%
Santanyi	4.113,7	3.815,2	563,3	8.492,2	34,7%
Selva	3.607,5	3.793,4	279,5	7.680,5	31,4%
ses Salines	3.860,2	3.776,9	459,7	8.096,8	33,1%
Sineu	3.509,4	3.758,0	249,7	7.517,2	30,7%
Sóller	3.856,9	3.764,7	430,7	8.052,3	32,9%
Son Servera	3.936,8	3.775,8	417,7	8.130,3	33,2%
Valldemossa	3.968,6	3.806,3	791,3	8.566,2	35,0%
Vilafranca de Bonany	3.491,0	3.760,9	262,7	7.514,6	30,7%
Mitjana de Menorca	3.848,0	3.750,3	413,0	8.011,3	32,7%
Alaior	3.797,0	3.752,3	362,4	7.911,7	32,3%
Ciutadella de Menorca	3.738,1	3.753,7	481,9	7.973,7	32,6%
Ferrerries	3.695,6	3.750,4	378,8	7.824,8	32,0%
Maó	3.895,1	3.738,2	365,1	7.998,4	32,7%
es Mercadal	4.182,0	3.771,0	520,8	8.473,8	34,6%
Sant Lluís	4.065,6	3.770,8	485,6	8.322,0	34,0%
es Castell	3.811,8	3.745,0	229,9	7.786,7	31,8%
es Migjorn Gran	3.954,6	3.766,8	575,9	8.297,4	33,9%
Mitjana d'Eivissa	3.787,9	3.785,8	448,5	8.022,2	32,8%
Eivissa	3.850,9	3.763,4	463,0	8.077,2	33,0%
Sant Antoni de Portmany	3.759,1	3.765,1	385,1	7.909,4	32,3%
Sant Josep de sa Talaia	3.771,1	3.785,2	504,3	8.060,6	32,9%
Sant Joan de Labritja	3.809,1	3.788,7	437,6	8.035,4	32,8%
Santa Eulària des Riu	3.736,2	3.828,2	435,5	7.999,8	32,7%
Formentera	3.820,9	3.737,3	648,3	8.206,5	33,5%

Font: Elaboració pròpia. Dades en euros per habitant i any

GRÀFICS EXTRES

Quadre IA-10.1. "Evolució del pressupost de la CAIB (2001-2021)

11

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

11.1.

INTRODUCCIÓ

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR) és el full de ruta per modernitzar l'economia de l'Estat, recuperar el creixement econòmic i crear llocs de feina per a la reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resilient després de la crisi de la COVID-19. Aquest Pla rep el finançament dels fons Next Generation EU, entre els quals hi ha el mecanisme de recuperació i resiliència (MRR).¹

El PRTR està estructurat en trenta components. El component 17 es denomina «Reforma institucional i enfortiment de les capacitats del Sistema Nacional de Ciència, Tecnologia i Innovació», el qual pretén reformar aquest Sistema per adequar-lo als estàndards internacionals i desenvolupar les capacitats i dels recursos que ofereix. Aquest component 17 inclou mesures per a una millor governança mitjançant la creació dels plans complementaris amb les comunitats autònomes, un nou instrument per establir col·laboracions entre l'Estat i les comunitats autònomes per dur a terme accions d'R+D+I en les quals coincideixin prioritats comunes d'ambdós que condueixin a establir sinergies i augmentar l'eficàcia de les polítiques públiques en

àrees estratègiques. Aquests plans tenen finançament conjunt i permeten alinear l'execució de fons regionals, estatals i europeus.

Els dos plans complementaris en els quals participa la Comunitat Autònoma de les Illes Balears són els següents:

– **Astrofísica i física d'altres energies.**

Aquest programa, denominat «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components», està dissenyat per fer un salt qualitatiu en la participació de les Illes Balears en la següent generació de projectes internacionals líders en l'àrea de l'astrofísica i la física d'altres energies, amb un èmfasi particular en els aspectes més tecnològics.

- **Biodiversitat.** Aquest programa, denominat «Exploració, anàlisi i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global», està enfocat a donar solucions centrades en la naturalesa, les quals tinguin en compte la manera en què les activitats antròpiques hi incideixen, per tal de detenir la crisi de la biodiversitat i al mateix temps mitigar els efectes del canvi climàtic en els sistemes naturals i adaptar-los-hi.

1. Per a més informació, vegeu <https://planderecuperacion.gob.es/>.

D'altra banda, la nova **Estratègia regional d'innovació per a l'especialització intel·ligent de les Illes Balears 2021-2027 (S3)** pretén orientar l'evolució competitiva de l'estructura econòmica de les Illes Balears a enfortir l'Ecosistema de Ciència, Tecnologia i Innovació, a adequar la seva oferta a les necessitats de les empreses i a internacionalitzar els àmbits prioritaris d'especialització de la regió. La finalitat és avançar cap a una economia més diversificada en què les activitats basades en el coneixement adquireixin més importància en l'estructura productiva de les Illes Balears. Per fer-ho, cal aprofitar el potencial que ofereix aconseguir que les Illes Balears siguin una destinació sostenible líder en turisme, i ser pioners en el disseny, el desenvolupament i l'exportació de nous productes i serveis sostenibles basats en la innovació, la tecnologia i el coneixement. Aquesta Estratègia permetrà confeccionar el proper Programa Operatiu 2021-2027 dels Fons Estructurals de Desenvolupament Regional finançats per la Comissió Europea.

Durant la segona part del segle xx, les Illes Balears han estat una regió europea que s'ha caracteritzat per una renda per capita superior a la mitjana, i per un desenvolupament basat en els serveis, essencialment en els que deriven del turisme. Segons l'INE, a partir de 1985 i fins a principi del segle xxi, els registres indiquen la pèrdua de renda per capita relativa respecte a la resta de comunitats autònomes, registres que avui dia situen les Illes Balears entorn de la mitjana espanyola, per la qual cosa es pot considerar que l'actual model de creixement basat en el monocultiu del turisme i de la construcció ha entrat en una

lògica de rendiments decreixents. Aquest deteriorament relatiu en el nostre principal indicador de benestar social és el reflex de problemes creixents a l'hora de millorar la qualitat de les condicions laborals, socials, mediambientals i de bona governança. Les necessitats socials recents condueixen a la necessitat d'aconseguir una diversificació econòmica que contribueixi a un creixement econòmic basat directament en la producció, la distribució i l'ús del coneixement i de la informació. Així doncs, resulta fonamental establir polítiques públiques que protegeixin la investigació com a activitat generadora de coneixement, el desenvolupament tecnològic derivat de la recerca i la innovació com a valor afegit, i assegurar un finançament adequat d'aquestes activitats.

Passats més de vint anys des de la publicació de la primera Llei de la investigació i el desenvolupament tecnològic,² cal dir que el desenvolupament social, polític i econòmic; els canvis substancials que s'han produït en aquestes dues dècades, no tan sols a les Illes Balears, sinó també en l'àmbit internacional; l'emergència cada vegada més evident de les externalitats negatives mediambientals d'aquest desenvolupament poc sostenible; els nous reptes que planteja la superació de crisis, com la de la COVID-19, així com els reptes i l'Estratègia intel·ligent (S3)³ i els plans complementaris dels fons Next Generation, plantejats per a les Illes Balears per als pròxims anys, fan

2. Llei 7/1997, de 20 de novembre, de la recerca i el desenvolupament tecnològic. BOCAIB núm. 148, de 27 de novembre de 1997.

3. DIRECCIÓ GENERAL D'INNOVACIÓ I RECERCA. CAIB. (2017). *Estratègia regional de innovació para la especialización inteligente de las Islas Baleares*.

imprescindible una nova gestió del sistema de ciència, tecnologia i innovació que, a més, faci visible i reconegui la tasca de la comunitat científica i del sector productiu de les Balears.

La proposta de l'Avantprojecte de la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears⁴ representa la normativa institucional i organitzativa bàsica per impulsar la recerca, el desenvolupament i la innovació. La nova Llei pretendrà dotar l'activitat científica, tecnològica i d'innovació d'una estructura de governança i de gestió que sigui capaç de reconèixer el seu vertader valor, de garantir una implementació adequada de les polítiques públiques en aquests àmbits, d'imaginar l'articulació de sinergies publicoprivades considerant els clústers i els nuclis (*hubs*) d'innovació, d'incentivar la recerca i la innovació en les empreses i de crear empreses de base tecnològica, de manera que permeti optimitzar la gestió dels recursos d'una forma més acurada d'acord amb la realitat actual.

El text legal d'aquesta norma s'estructura en cinc títols. El títol I recull l'objecte, les finalitats i els àmbits d'aplicació de la Llei. La insularitat de l'arxipèlag balear confereix unes particularitats, tant de caràcter social com econòmic, que s'han de considerar a l'hora de definir les estratègies científicotecnològiques i d'innovació.

El títol II fa referència a l'Ecosistema de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears, als seus principis generals, a la

governança, als òrgans, als instruments necessaris per aconseguir els objectius establerts i al personal dedicat a la recerca. S'estructura en quatre capítols. El primer capítol es dedica a la Governança de l'Ecosistema de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears (ECTIB), en la qual es diferencien dos tipus d'òrgans: aquells sobre els quals recau el govern de l'ECTIB i els òrgans consultius. El capítol segon es dedica a la creació de la fundació Institució per a la Recerca de les Illes Balears, com a agent de gestió de l'ECTIB. El capítol tercer es dedica als agents d'execució que formen part de l'ECTIB. El capítol quart defineix el suport i el reconeixement a les persones que desenvolupen la seva tasca professional al servei de la ciència, especialment al personal investigador, al personal tècnic de suport a la recerca i al personal de gestió, que contribueixen a generar les condicions més adequades per facilitar-la, potenciar-ne la difusió i l'aprofitament dels resultats obtinguts, i aportar nou valor estratègic.

El títol III recull la creació del Registre de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears, en el qual s'han d'inscriure els agents d'execució de l'Ecosistema de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears. Per mitjà del títol IV s'estableix el conjunt de mesures que tenen per objecte el foment de l'activitat científica i tecnològica, amb especial atenció als instruments que facilitin la inversió privada en el desenvolupament de l'activitat.

El títol V i últim dedica els articles als resultats de l'activitat de recerca i a la transferència d'aquests als sectors socioeconòmics per a la transformació en nous

4. Per a més informació, vegeu: https://www.caib.es/sites/M170613081930629/ca/n/avantprojecte_de_llei_de_la_ciencia_de_les_illes_balears/ [Accedit: 28 juny 2022].

productes i serveis mitjançant diferents instruments.

Tenint en compte la necessitat peremptòria d'aconseguir una igualtat real entre homes i dones, en concret en l'àmbit de la ciència i la tecnologia, s'han incorporat diferents mesures a l'articulat de l'Avant-projecte amb l'objectiu d'eliminar la bretxa de gènere que hi ha en el món científic i innovador. Aquestes mesures són per prevenir situacions de caire discriminatori que condicionen l'emprenedoria, la qualitat, el rendiment, la competitivitat i la satisfacció en la carrera científica i tecnològica de les dones.

11.2.

ANÀLISI DEL SISTEMA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Segons les dades publicades per l'INE el 24 de novembre de 2021, la despesa en R+D executada l'any 2020 a les Illes Balears ha estat de 137.698 milers d'euros, un augment del 2,6 % respecte a l'any anterior, valor superior a la mitjana nacional, que ha estat d'un 1,3 %. Malgrat aquest augment, la despesa en R+D de les Illes Balears només representa un 0,9 % del total de la despesa de tot l'Estat, que ha sumat un valor de 15.768.133 milers d'euros.

Les comunitats autònomes que més despesa han executat l'any 2020 han estat Madrid i Catalunya, que representen el 27,0 % i el 23,0 % respectivament del

total de la despesa d'Espanya (vegeu el quadre I-11.1 i el gràfic I-11.1).

Si es considera el període 2015-2020, la despesa en R+D a les Illes Balears ha augmentat un 54,5 %, enfront del 19,7 % de la mitjana nacional. Les Illes Balears han estat la comunitat autònoma que ha experimentat el major creixement en la despesa, encara que aquest esforç s'ha vist reduït en els darrers anys

L'esforç en R+D de les Illes Balears, que es quantifica com la despesa en R+D en relació amb el producte interior brut (PIB), continua estant a la coa de les comunitats autònomes, amb un 0,5 % (vegeu els gràfics I-11.2 i I-11.3).

Pel que fa a la distribució sectorial, la despesa en R+D del sector empresarial de les Illes Balears històricament s'ha considerat la més feble, amb una aportació a la despesa en R+D entre el 15 % i el 20 %, però a partir de l'any 2017 aquesta aportació no ha deixat de créixer fins a arribar als 50.961 milers d'euros de l'any 2020, de manera que s'ha convertit en el sector que més hi ha invertit. La Universitat de les Illes Balears sempre ha estat el sector més intens en investigació, però l'any 2020 ha disminuït lleugerament la seva despesa respecte a l'any anterior (3,3 %). El sector que engloba els centres de recerca de l'Administració pública ha aconseguit situar la seva despesa en R+D l'any 2020 a nivells de l'any 2011 (vegeu el gràfic I-11.4).

Per tant, la despesa en R+D de les empreses a les Illes Balears ja representa el 37,0 % de la despesa total. La mitjana nacional se situa en un 55,6 % (vegeu el gràfic I-11.5).

QUADRE I-11.1. DESPESA EN R+D PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2020)				
	"Total (milers d'euros)"	Despesa en R+D sobre el PIB (%)*	Repartiment de despesa (%)	Taxa de variació 2019-2020 (%)
Andalusia	1.627.247	1,08	10,3	5,8
Aragó	339.438	0,96	2,2	-5,3
Astúries	193.658	0,90	1,2	-1,0
Illes Balears	137.698	0,51	0,9	2,6
Canàries	217.808	0,56	1,4	-0,9
Cantàbria	120.120	0,93	0,8	0,9
Castella i Lleó	758.475	1,37	4,8	-5,3
Castella-la Manxa	261.065	0,66	1,7	3,2
Catalunya	3.619.256	1,70	23,0	0,6
Comunitat Valenciana	1.236.012	1,18	7,8	-2,2
Extremadura	125.337	0,65	0,8	-10,0
Galícia	641.680	1,09	4,1	2,3
Madrid	4.252.947	1,96	27,0	3,7
Múrcia	341.157	1,14	2,2	5,5
Navarra	366.353	1,90	2,3	3,0
País Basc	1.461.517	2,20	9,3	-0,9
La Rioja	64.412	0,79	0,4	-4,9
Espanya	15.768.133	1,41	100,0	1,3

(A) Estimació avanç del PIB

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Quant als recursos humans dedicats a la recerca, hi ha hagut 2.776,6 persones (EDP)⁵ l'any 2020, la qual cosa suposa una disminució del 0,6 % respecte a l'any anterior. D'aquest col·lectiu, 1.984,37 és personal investigador, que representa un 1,4 % del total de l'Estat (vegeu el gràfic I-11.6 i el quadre I-11.2).

Les Illes Balears pràcticament han mantingut el nombre d'investigadors i investigadores respecte a l'any 2019, però comu-

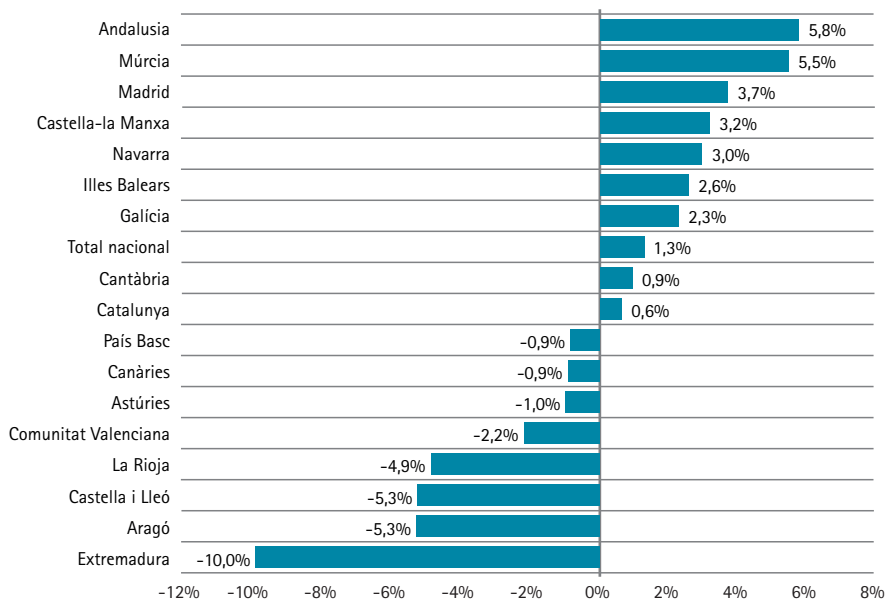
nitats autònomes com Astúries, Navarra i Aragó n'han perdut en relació amb l'any anterior (11,4 %, 5,5 % i 4,7 % respectivament). La mitjana nacional és d'un 1,0 % (vegeu el gràfic I-11.7).

Si es compara el nombre de personal investigador per 1.000 persones de la població activa a les Illes Balears, només n'hi ha 3,2, mentre que a Espanya aquesta ràtio és de 6,4. Com és habitual, el País Basc, Madrid, Navarra i Catalunya són les que tenen més personal investigador per població activa (vegeu el gràfic I-11.8).

5. EDP: Equivalent a dedicació plena.

Gràfic I-11.1.

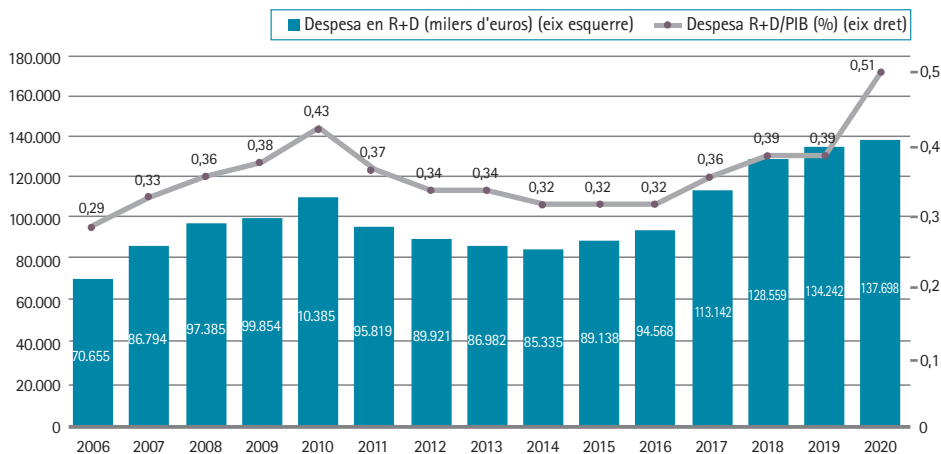
Taxa de variació de la despesa en R+D 2019-2020

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

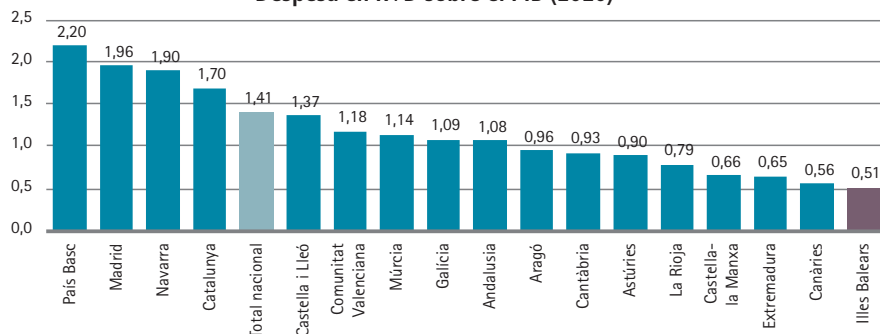
Gràfic I-11.2.

**Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (milers d'euros)
i sobre el PIB (2006-2020)**

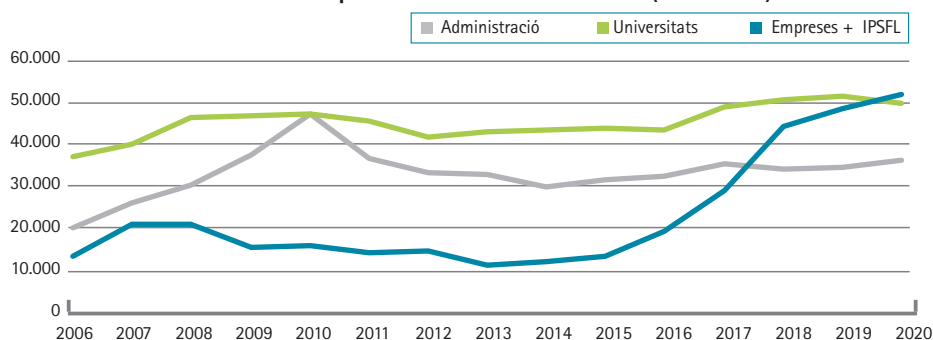
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.3.
Despesa en R+D sobre el PIB (2020)

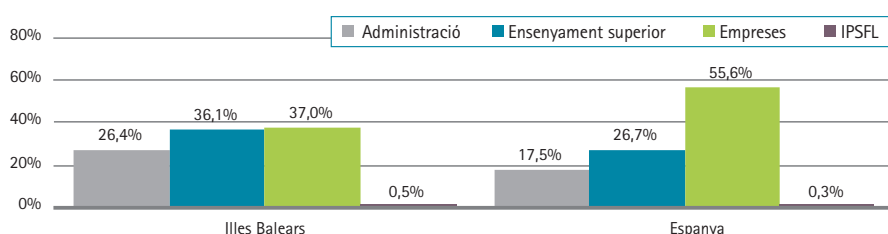
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.4.
Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (2006-2020)

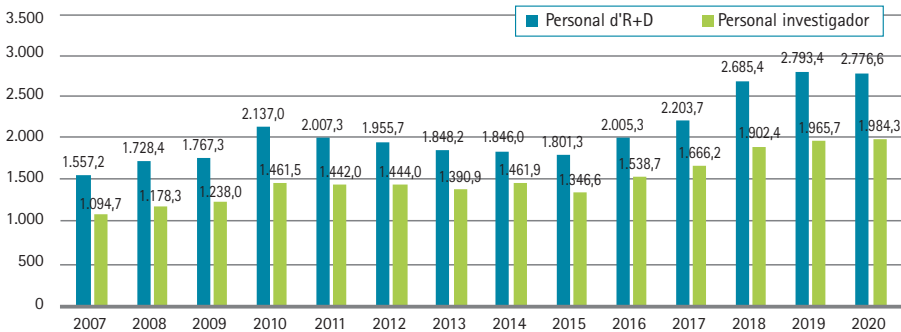
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.5.
Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2020)

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.6.
Evolució dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D a les Illes Balears (EDP)
(2007-2020)

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

QUADRE I-11.2. RECURSOS HUMANOS EN R+D A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2020)

	Illes Balears	Espanya
Personal d'R+D (en EDP)	2.776,6	231.769,1
Personal R+D (% sobre el total estatal)	1,21%	100,0%
Personal R+D / 1.000 de població activa	4,41	10,20
Personal investigador (en EDP)	1.984,3	14.371,5
Personal investigador (% sobre el total estatal)	1,36%	100,0%
Personal investigador / 1.000 de població activa	3,15	6,39

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

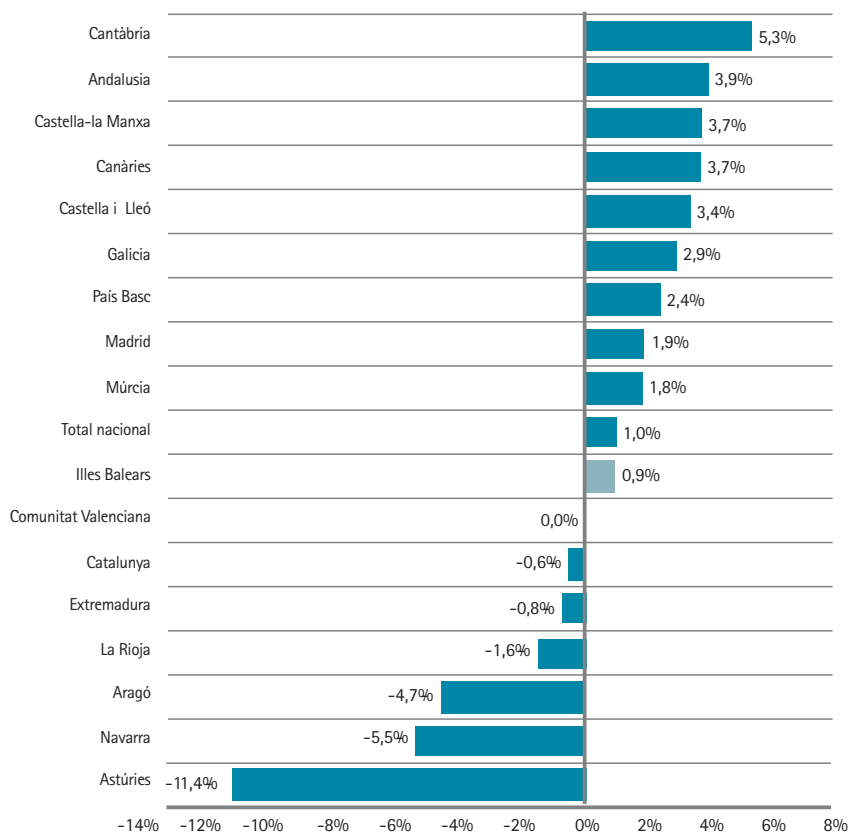
Pel que fa a la distribució sectorial, la Universitat de les Illes Balears és el sector que té el major nombre de persones investigadores, 1.331,8 EDP (67,1 % del total), seguit dels centres d'investigació de l'Administració pública (18,3 %) i del teixit empresarial (14,0 %). Quant a la mitjana estatal, aquests valors són del 46,2 %, el 15,5 % i el 38,0 % respectivament, la qual cosa indica que el major nombre d'investigadors es troben

en l'ensenyament superior i en el sector privat (vegeu el gràfic I-11.9 i el gràfic I-11.10).

Si s'analitza la presència de les dones en el sistema de l'any 2020, a les Illes Balears representen el 46,6 % del total del personal investigador (924,8 investigadores), percentatge que descendeix fins al 39,9 % de mitjana a Espanya (58.004,0 investigadores).

Gràfic I-11.7.

Taxa de creixement del nombre d'investigadors i investigadores (2019-2020) (%)

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Per sectors, a les Illes Balears, el 69,4 % de les dones investigadores es troben a la Universitat de les Illes Balears. La presència de les dones investigadores a les empreses continua sent molt baixa, només un 8,6 %. En canvi, en l'àmbit estatal, el 49,9 % es troben a les universitats i el 30,3 % es troben en el sector empresarial (vegeu el gràfic I-11.11).

El 2020, la despesa de tot l'Estat en activitats innovadores ha estat de 17.074 mi-

lions d'euros, i només l'1,0 % d'aquesta despesa ha estat executada a les Illes Balears. Les comunitats autònomes on s'executa més despesa són Madrid i Catalunya (vegeu el gràfic I-11.12).

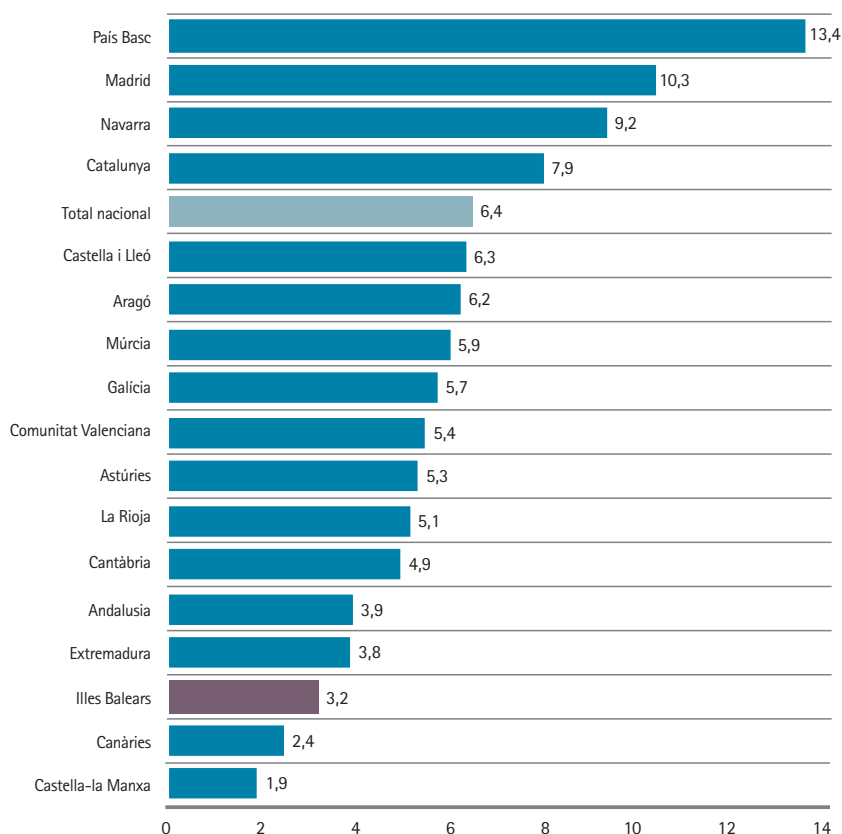
El 2020, la despesa en innovació de les empreses de les Illes Balears ha estat de 177.319 milers d'euros, que suposa una disminució respecte a l'any anterior d'un 5,5 % quan el creixement de la despesa d'innovació en-

tre el 2018 i el 2019 va ser d'un 54,6 %. La mitjana nacional en la despesa ha disminuït un 11,9 %. La taxa de creixement respecte a l'any 2019, a excepció de Navarra, és negativa a totes les comunitats autònomes (vegeu el gràfic I-11.13).

Pel que fa a les empreses amb activitats innovadores, la taxa anual de creixement

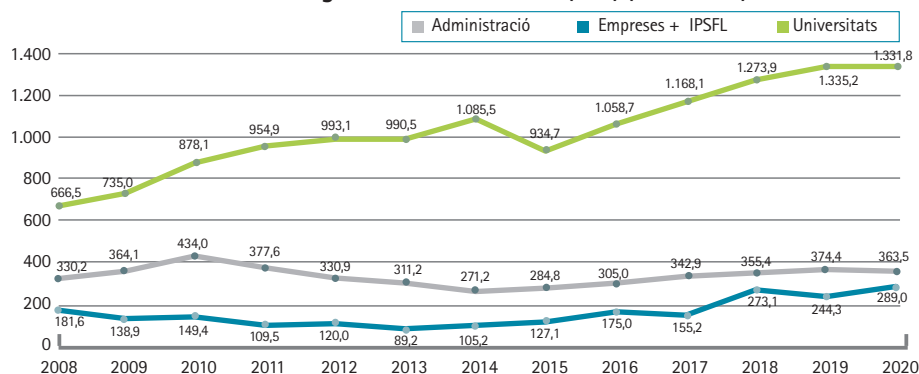
del 2019 al 2020 ha estat negativa a totes les comunitats autònomes, excepte al País Basc, on s'ha mantingut. Les Illes Balears han perdut un 10,8 % de les seves empreses amb activitats innovadores, mentre que entre el 2018 i el 2019 aquest percentatge va ser del 13,2 % (vegeu el quadre I-11.3).

Gràfic I-11.8.

Personal investigador / 1.000 habitants de població activa (2020)

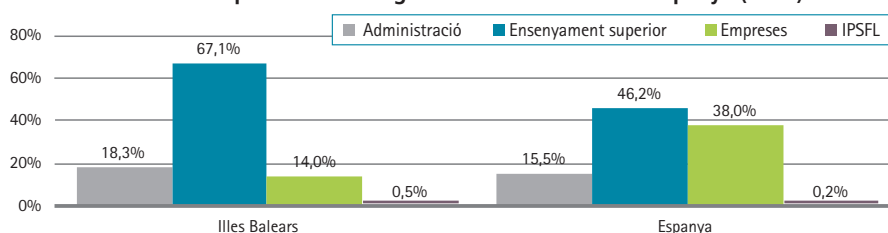
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.9.
Personal investigador a les Illes Balears (EDP) (2008-2020)

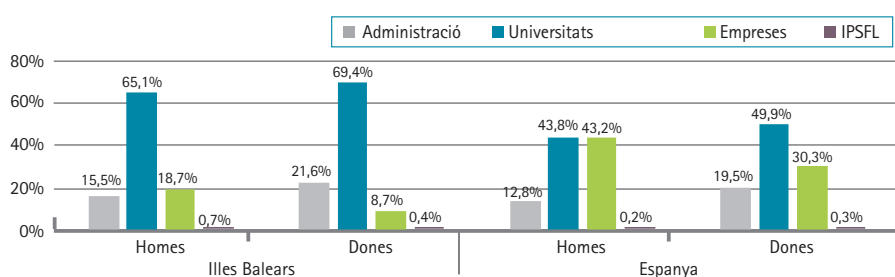
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.10.
Distribució del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2020)

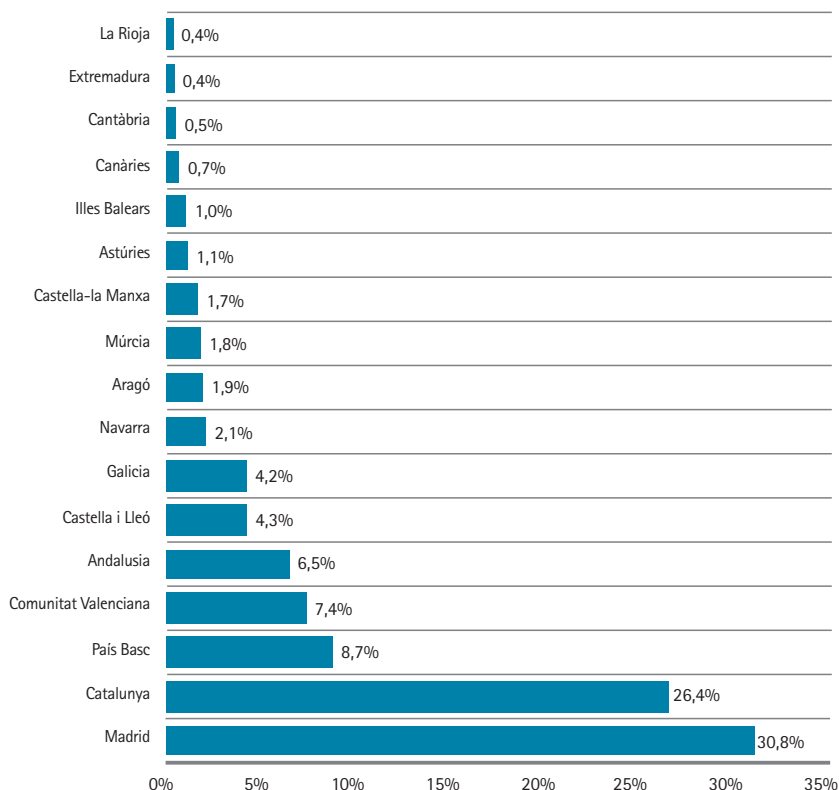
Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.11.
Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2020)

Font: INE (2021). Enquesta d'activitats en R+D. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=resultados&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.12.

Despesa en activitats innovadores per CA on s'executa la despesa (2020) (en %)

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

El 2020, el percentatge d'empreses amb despesa en activitats innovadores sobre el total d'empreses a Espanya ha estat del 13,2 %. Aquest percentatge té els valors més alts a les comunitats autònomes del País Basc i Navarra, amb un 22,6 % i 16,8 % respectivament. A les Illes Balears només el 9,6 % de les empreses són innovadores (vegeu el gràfic I-11.14).

El Manual d'Oslo defineix com «altres activitats innovadores» l'enginyeria, el dis-

seny i altres treballs creatius, les activitats de màrqueting i de valor de marca, les activitats relacionades amb la propietat intel·lectual, les activitats de formació dels empleats, el desenvolupament de programari, i les activitats relacionades amb les bases de dades i l'adquisició i l'arrendament d'actius tangibles, sempre que es facin servir en innovació. Les Illes Balears executen el 65,0 % de la seva despesa en innovació en aquest tipus d'activitats, i, per tant, només el 35,0 % en activitats en

R+D, a diferència de la mitjana nacional, que és de més del 59,3 % (vegeu el quadre I-11.4 i el gràfic I-11.15).

Durant el període 2018-2020, a les Illes Balears el total d'empreses innovadores per tipus d'innovació de producte⁶ ha estat de 441. L'augment respecte al període 2016-2018 ha estat d'un 83,7 %. Concretament, l'increment més significatiu ha estat en les innovacions de serveis, que han augmentat un 113,2 % respecte al període 2016-2018 (vegeu el quadre I-11.5).

El nombre d'empreses que desenvolupen la innovació de producte ha disminuït respecte al període 2017-2019 tant a les Illes Balears com en l'àmbit estatal. Les empreses de les Illes Balears principalment desenvolupen les seves innovacions per elles mateixes o per mitjà d'adaptacions o modificacions (vegeu el quadre I-11.6).

En el període 2018-2020, a les Illes Balears hi hagut 809 empreses innovadores (producte i/o processos de negoci).⁷ De les 708 empreses innovadores de processos de negoci, 306 duen a terme innovacions únicament en processos de negoci (vegeu el quadre I-11.7).

Durant el període 2018-2020, les empreses de les Illes Balears que han cooperat en

activitats innovadores amb universitats han estat només un 7,8 %, i amb centres de l'Administració pública o instituts públics de recerca, han estat un 6,2 %, quan la mitjana estatal és d'un 25,5 % i d'un 17,4 % respectivament. El 79,2 % de les empreses de les Illes Balears han cooperat amb empreses de fora del seu grup d'empreses.

11.3.

ELS RESULTATS DE LA POLÍTICA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ

El Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears constitueix el principal instrument per planificar la gestió del foment de la recerca, del desenvolupament tecnològic i de la innovació a les Illes Balears per aconseguir que el coneixement que s'hi produeix sigui en més quantitat i de més qualitat.

El Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears 2018-2022 s'estructura en cinc línies d'actuació: promoció del talent, excel·lència investigadora, impuls de la competitivitat, mesures d'acompanyament, reptes de la societat.

La línia d'actuació sobre reptes de la societat és transversal; per tant, les altres línies d'actuació l'han d'incloure.

11.3.1. PROMOCIÓ DEL TALENT

L'any 2020, per cada 1.000 persones de la població activa, aproximadament només 4 persones s'han dedicat a activitats d'R+D,

6. Una innovació de producte és un bé o servei nou o millorat que difereix significativament dels béns o serveis previs de l'empresa i que ha estat introduït en el mercat. La innovació de producte fa referència als béns i serveis tant físics com digitals.

7. Una innovació de processos de negoci és un procés de negoci nou o millorat per a una o més funcions de negoci que difereix significativament del procés de negoci anterior de l'empresa i que ha estat implementat en l'empresa.

quan a escala estatal la mitjana és de 10 persones. A més, s'ha reduït un 4,3 % la quantitat de personal de suport a l'R+D.

En el marc del Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears, es continua donant suport a la formació de personal d'R+D i a la incorporació de personal tant investigador com de suport a l'R+D ja sigui en el sector públic com en el privat. Concretament, es dona suport a les activitats següents:

- Ajuts a la formació de personal investigador (FPI).
- Mobilitat (MOB)
- Incorporació de personal investigador doctor (POSTDOC)
- Incorporació de personal tècnic de suport a la recerca (TEC)

El pressupost per incorporar tant personal investigador doctor com personal tècnic de suport a la recerca ha augmentat en els darrers anys fins a arribar a més de 2 milions d'euros anuals, que s'han destinat a donar suport tant a la formació com a la incorporació de personal d'R+D (vegeu el gràfic I-11.16).

11.3.2. EXCEL·LÈNCIA INVESTIGADORA

L'especialització creixent dels grups de recerca i el caràcter multidisciplinari dels projectes d'investigació científica i tecnològica que desenvolupen fa que calgui la cooperació entre els diversos agents del sistema de ciència, tecnologia i innovació, i l'accés tant a infraestructures com a equipament científicotècnic.

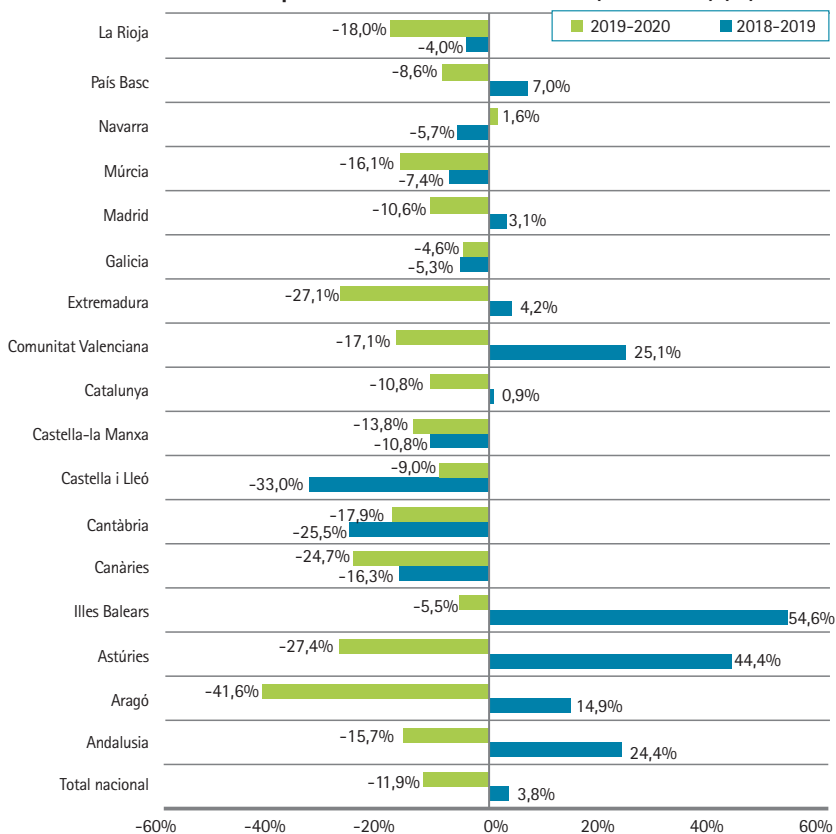
Una de les principals activitats desenvolupades en el període 2018-2021 és la posada en marxa de nou els ajuts per fer projectes de recerca i desenvolupament tecnològic (vegeu el quadre I-11.8).

L'objectiu principal és promoure la generació de coneixement científic i tecnològic, així com la recerca de qualitat, evidenciada tant per la internacionalització de les activitats i la publicació dels resultats, com per la contribució a la solució dels problemes socials, econòmics i tecnològics de la societat de les Illes Balears.

La planificació dels plans complementaris, del mecanisme del pla de recuperació, transformació i resiliència, és fruit de la coordinació de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears amb l'Administració general de l'Estat. L'execució d'aquests plans durant els propers sis anys suposarà un impuls a la generació de coneixement per part de la comunitat científica de les Illes Balears, i també produirà un augment de personal investigador altament qualificat. Els dos programes que ha aprovat el Consell de Política Científica i d'Innovació de l'Estat espanyol per a les Illes Balears són «Tecnologies avançades per a l'explotació de l'Univers i els seus components», dotat amb 2 milions d'euros, i «Exploració, anàlisi, i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global», dotat amb 5 milions d'euros respectivament. Aquests dos projectes es duren a terme en el Complex d'R+D situat al ParcBit, el qual entrarà en funcionament aviat.

Gràfic I-11.13.

Creixement anual de la despesa en activitats innovadores (2019-2020) (%)

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

QUADRE I-11.3. EMPRESES AMB ACTIVITATS INNOVADORES (2018-2020)

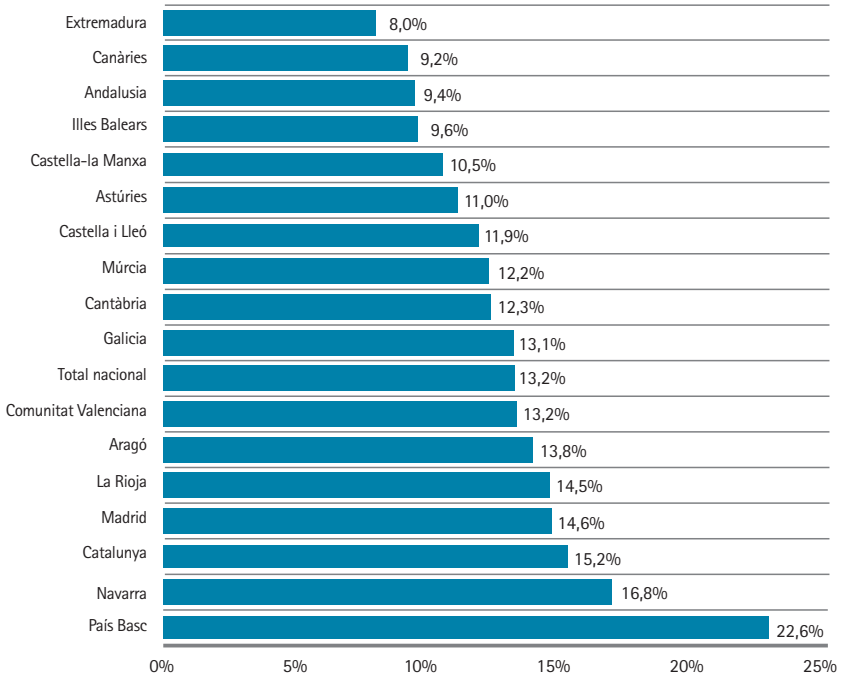
	2018	2019	2020	Taxa anual (%) (2018-2019)	Taxa anual (%) (2019-2020)
Andalusia	2.327	3.261	2.357	40,1	-27,7
Aragó	687	974	646	41,8	-33,7
Astúries	379	428	289	12,9	-32,5
Illes Balears	440	498	444	13,2	-10,8
Illes Canàries	725	749	627	3,3	-16,3
Cantàbria	233	233	206	0,0	-11,6
Castella i Lleó	821	919	744	11,9	-19,0

continua

	2018	2019	2020	Taxa anual (%) (2018-2019)	Taxa anual (%) (2019-2020)
Castella-la Manxa	688	678	589	-1,5	-13,1
Catalunya	5.278	6.378	4.518	20,8	-29,2
Comunitat Valenciana	2.590	2.995	2.256	15,6	-24,7
Extremadura	270	322	218	19,3	-32,3
Galícia	1.113	1.420	1.029	27,6	-27,5
Madrid	3.841	4.354	3.865	13,4	-11,2
Múrcia	771	885	680	14,8	-23,2
Navarra	492	537	450	9,1	-16,2
País Basc	1.866	1.854	1.862	-0,6	0,4
La Rioja	209	226	190	8,1	-15,9
Espanya	22.742	26.724	20.976	17,5	-21,5

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.14.
Percentatge d'empreses amb despesa en activitats innovadores sobre el total d'empreses (2020)

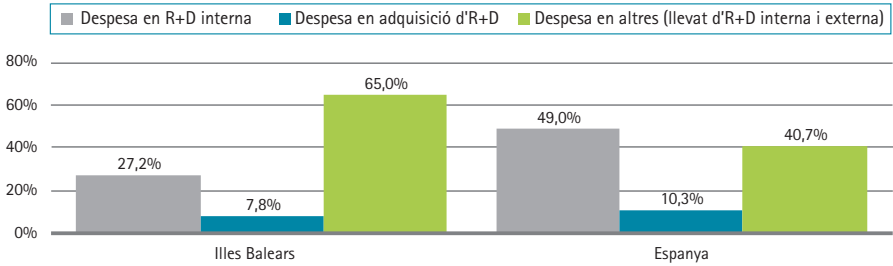

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

QUADRE I-11.4. DESPESA EN INNOVACIÓ A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2018-2020)						
	Illes Balears			Espanya		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Despeses en innovació (milers d'euros)						
	121.325	187.581	177.319	18.688.949	19.389.865	17.074.397
Despesa en R+D interna (%)						
	33,9	25,6	27,2	43,0	42,9	49,0
Despesa en adquisició d'R+D (R+D externa) (%)						
	12,6	6,1	7,8	11,7	10,9	10,3
Altres despeses d'innovació (llevat d'R+D interna i externa) (%)						
	53,5	68,3	65,0	45,3	46,2	40,7

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.15.
Despesa en activitats innovadores segons el tipus a les Illes Balears i Espanya (2020)

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

QUADRE I-11.5. EMPRESES INNOVADORES PER TIPUS D'INNOVACIÓ DE PRODUCTE (2018-2020)						
	Illes Balears			Espanya		
	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2016-2018	2017-2019	2018-2020
Amb innovacions de producte						
	240	347	441	15.377	17.079	20.168
Amb innovacions de béns						
	152	210	266	11.180	12.491	14.048
Amb innovacions de serveis						
	151	241	322	8.282	9.211	11.511

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

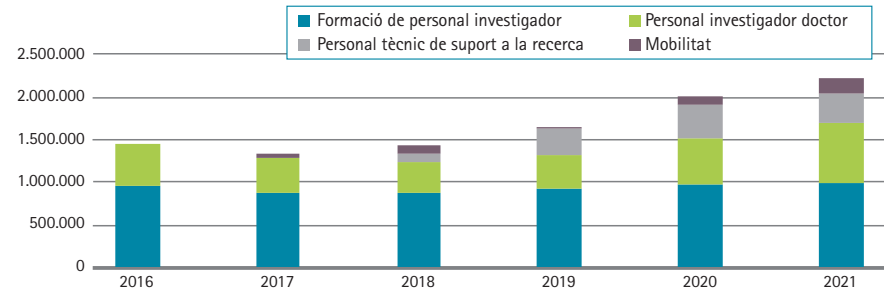
QUADRE I-11.6. EMPRESSES AMB INNOVACIONS DE PRODUCTES (2018-2020)						
	Illes Balears			Espanya		
	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2016-2018	2017-2019	2018-2020
Desenvolupades únicament per l'empresa mateixa	156	489	252	9.891	20.074	12.986
Desenvolupades per l'empresa mateixa juntament amb altres empreses o organitzacions	23	64	46	2.921	4.117	3.506
Desenvolupades per l'empresa mateixa a través d'adaptacions o de modificacions	43	70	109	2.190	3.873	2.925
Desenvolupades per altres empreses o organitzacions	46	106	79	2.134	4.520	3.377

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDa-tos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

QUADRE I-11.7. EMPRESSES AMB INNOVACIONS DE PRODUCTE I PROCESSOS (2018-2020)						
	Illes Balears			Espanya		
	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2016-2018	2017-2019	2018-2020
Total d'empreses innovadores (producte i/o processos de negoci)	605	780	809	31.505	33.800	36.026
Empreses innovadores de producte	240	347	441	15.377	17.079	20.168
Empreses exclusivament innovadores de producte	76	77	101	3.854	3.853	4.290
Empreses innovadores de processos de negoci	529	703	708	27.652	29.947	31.736
Empreses exclusivament innovadores de processos de negoci	365	433	368	16.128	16.721	15.858
Empreses innovadores de producte i de processos de negoci	164	270	340	11.523	13.225	15.878

Font: INE (2021). Enquesta d'innovació a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176755&menu=ultiDa-tos&idp=1254735576669 (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

Gràfic I-11.16.
Pressupost del Programa de Promoció del Talent en euros (2016-2021)

Font: Elaboració pròpia

QUADRE I-11.8. PRESSUPOST DELS PROJECTES D'R+D A LES ILLES BALEARS (2018-2020)		
Convocatòria	Període	Pressupost total (euros)
Projectes coordinats entre empreses i centres de recerca	2018-2021	504.000
Projectes de recerca científica i tecnològica	2020-2023	1.500.000
Projectes de recerca científica i tecnològica	2022-2024	1.500.000

Font: CAIB (2021). Programa operatiu FEDER 2014-2020. Disponible a: https://www.caib.es/sites/actuacionsinnovacioirecerca/es/actuaciones_cofinanciadas-85306/ (Accedit: 15 juny 2022), i elaboració pròpia

La Xarxa d'Estacions d'Investigació de les Illes Balears ha estat inclosa en l'execució del Pla Complementari de Biodiversitat. Actualment, estan en marxa dues estacions: l'Estació d'Investigació Jaume Ferrer (la Mola, Maó), amb els programes de seguiment científic consolidats, i l'Estació d'Investigació de Can Marroig (Can Marroig, Formentera), que està en procés d'expansió.

L'objectiu per a l'any 2022 és signar un conveni amb Autoritat Portuària de Balears per incorporar a la Xarxa l'Estació d'Investigació del Cap de ses Salines, per a la qual cosa serà necessari modernitzar les instal·lacions i adequar-les a les noves necessitats. Al mateix temps, l'Estació d'Investigació Jaume Ferrer també neces-

sita una ampliació i una modernització. L'objectiu consisteix a consolidar la Xarxa d'Estacions d'Investigació amb la creació i l'equipament de les noves seus.

També s'hi inclourà una nova estació d'investigació en col·laboració, tant econòmica com de coneixement, de l'Institut d'Investigació Alemany Max Planck.

Finalment, cal destacar el projecte Pol Marí, que consisteix a aprofitar els centres de coneixement de les Illes Balears especialitzats en ciències i tecnologies marines (CSIC, SOCIB, IEO), juntament amb el sector empresarial de l'àmbit marí, per crear un parc tecnològic al Moll Vell de Palma. L'inici de la construcció dels edificis que albergaran la nova seu del SOCIB i del

Centre Oceanogràfic Balear (COB-IEO) suposarà un pas endavant en l'execució del projecte.

11.3.3. IMPULS DE LA COMPETITIVITAT

L'objectiu d'aquesta línia és aconseguir incrementar la competitivitat de les empreses de les Illes Balears mitjançant la generació i la incorporació de coneixements, tecnologies i innovacions. Les mesures que s'han aplicat són les següents:

Creació i suport a les empreses de base tecnològica

L'any 2019, es va publicar per tercer any consecutiu una convocatòria d'ajuts per a pimes i agrupacions sense ànim de lucre que fessin activitats de recerca, desenvolupament tecnològic o innovació per dur a terme accions en matèria de transferència del coneixement i activitats innovadores. Es van concedir 33 ajuts a empreses, dels quals, a dia d'avui, se n'han executat i justificat 29. La inversió total de les empreses ha estat de 3.379.303,1 euros, dels quals 2.155.897,1 (63,8 %) han estat finançats pel Govern.

Accions de suport als clústers

El 2018, es va publicar una nova convocatòria per concedir subvencions dirigides a agrupacions empresarials innovadores i clústers del coneixement de les Illes Balears per fomentar i impulsar la transferència del coneixement i la innovació en el sector productiu i empresarial finançada a càrrec del Fons d'Impuls del Turisme Sostenible amb un pressupost de 480.000 euros per

al 2018, 2019 i 2020. Els clústers beneficiaris han estat els següents:

- Balears.t: innovació tecnològica en Turisme
- CLIQIB: indústria química de les Illes Balears
- BIOIB: biotecnologia i biomèdica de les Illes Balears
- TURISTEC: tecnologies de la informació i la comunicació aplicades al turisme

11.3.4. MESURES D'ACOMPANYAMENT

Aquest programa té com a objectiu fer arribar a tota la societat la importància del coneixement científic i tecnològic. Les mesures que s'han aplicat són les següents:

Activitats de divulgació de la ciència, la tecnologia i la innovació

La Nit Europea dels Investigadors és un projecte europeu de divulgació científica promogut per la Comissió Europea dins les accions Marie Skłodowska-Curie del programa Horitzó 2020. S'organitza des del 2005 i té lloc el dia 28 de setembre a més de 250 ciutats europees simultàniament.

L'objectiu és apropar la ciència i la investigació a la ciutadania a través d'un contacte directe amb els experts i les expertes de l'àmbit. Així doncs, centenars de laboratoris, centres d'investigació, universitats i empreses de tot Europa obren les portes per tal que els ciutadans coneguin més de prop la feina dels científics, els beneficis que aporten a la societat i la repercussió que tenen en la vida quotidiana.

A les Illes Balears organitza aquesta activitat la Direcció General de Política Universitària i Recerca, amb la implicació del Centre Balears Europa, el Centre Oceanogràfic Costaner (IEO), el Sistema d'Observació i Predicció Costaner de les Illes Balears (SO-CIB), el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), la Universitat de les Illes Balears, l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA) i l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos (IFSIC).

Una altra activitat és el Dia Internacional de les Dones i les Nines en la Ciència (11 de febrer), proclamat per l'Assemblea General de les Nacions Unides per tal de promoure la participació plena i en condicions d'igualtat de les dones i les nines en l'educació, la capacitació, l'ocupació i els processos d'adopció de decisions en la ciència, i eliminar tota mena de discriminació. Es va celebrar per primera vegada l'any 2016. El Govern de les Illes Balears, a través de la Direcció General de Política Universitària i Recerca, participa en la plataforma 11FBalears. Es tracta d'una acció per posar en valor el paper de la dona en la ciència i la tecnologia, i està formada per dones de diferents entitats i institucions científiques de les Illes Balears. Cada dia 11 de febrer s'organitzen activitats, com tallers, taules rodones, performances, monòlegs, etc., per donar visibilitat a l'activitat científica liderada per dones.

Durant els darrers anys ha canviat lleugerament el format d'aquestes activitats per les restriccions d'accés als organismes públics i per les mesures de protecció implantades a causa de la COVID19.

Llei de la ciència

En aquests moments és vigent la Llei 7/1997, de 20 de novembre, de la recerca i el desenvolupament tecnològic. Els canvis substancials que s'han produït en aquestes dues darreres dècades en l'àmbit de l'R+D+i, tant a les Illes Balears com a escala internacional, juntament amb els reptes i l'estratègia plantejats per als pròxims anys, fan imprescindible una nova ordenació del sistema de ciència, tecnologia i innovació que, a més, faci visible i reconegui la labor de la comunitat científica de les Illes Balears.

L'Avantprojecte de llei pretén dotar l'activitat científica d'una estructura de governança i de gestió que, d'una banda, reconegui el seu veritable valor, i, de l'altra, garanteixi una implantació adequada de les polítiques públiques.

S'ha redactat l'Avantprojecte en coordinació amb les conselleries del Govern i s'han fet els tràmits d'audiència i d'informació pública. Després de la revisió per part del Consell Consultiu i de l'aprovació per part del Consell de Govern, es troba ja al Parlament perquè sigui aprovada.

11.4.

LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ A LES ILLES BALEARS

11.4.1. EMPRESES

El 2021, les microempreses de les Illes Balears presenten un avanç molt positiu res-

pecte al procés de digitalització, i així es reflecteix en els indicadors.

En termes de connectivitat, el 82,3 % de les microempreses disposa de connexió a Internet, fet que suposa un important creixement, 7,1 punts més que el darrer període. D'aquestes, el 78 % utilitza connexions fixes. En l'àmbit de l'equipament de TIC a les empreses més petites, el 85,7 % disposa d'ordinadors, xifra que creix any rere any. D'altra banda, de les microempreses amb connexió a Internet, una de cada dues proporciona dispositius portàtils amb connexió a Internet als seus treballadors i el 28,5 % utilitza els mitjans socials, mentre que el 23 % disposa de pàgina web (vegeu el gràfic I-11.17).

Quant a les empreses més grans (10 o més persones treballadores), el procés de digitalització es troba en una fase de maduresa superior i, per aquest motiu, avança de forma més moderada.

En el cas de les pimes i de les grans empreses, l'accés a Internet creix 2,2 punts percentuals en el darrer any, per la qual cosa la pràctica totalitat de les empreses grans de les Balears està connectada a Internet (99,8 %). La forma de connexió predominant continua sent la banda ampla fixa (96,4 %) i creix la connexió a través de xarxa de fil i fibra òptica, que passa del 71,8 % al 74,5 % actual (vegeu els gràfics I-11.18 i I-11.19).

Respecte a la visibilitat de les empreses, es redueix el nombre d'empreses que disposa de pàgina web en més de 3 punts, que passa del 81,4 % del període anterior al 78,2 % actual, i coincideix amb la mitja-

na estatal (78,3 %). Pel que fa als serveis web que les empreses hi tenen disponibles, s'observa que el 89,6 % tenen una presentació de l'empresa, el 78,7 % de les webs disposen d'una política de privacitat o certificació relacionada amb la seguretat de la web, el 60,2 % hi tenen vincles als seus perfils de les xarxes socials, el 48,8 % té accés a catàlegs i 3 de cada 10 permeten la recepció de comandes o reserves en línia (vegeu el gràfic I-11.20).

Dels usos d'Internet, el 72,9 % utilitza la firma electrònica, indicador que se situa 9 punts percentuals per sota de la mitjana estatal. En canvi, l'ús dels mitjans socials està més estès a les Illes Balears, ja que està 4 punts per sobre de la mitjana (70,7 %). De les empreses que utilitzen mitjans socials, hi destaquen xarxes socials com Facebook o LinkedIn, amb el 86,7 % d'empreses que les fan servir, mentre també un 66,6 % utilitza anuncis de clic cap a webs (*websites*) per compartir contingut multimèdia, com Instagram, Youtube, SlideShare o Flickr.

El percentatge d'empreses que tenen empleats especialistes en TIC és de l'11,8 %, dels quals només 3 de cada 10 són dones. D'aquest 11,8 %, el 34,7 % són especialistes en dades, el 12,3 % en ciberseguretat i només un 0,5 % en intel·ligència artificial.

En relació amb la utilització de les tecnologies digitals avançades, l'ús de dispositius IoT (*Internet of things* - Internet de les coses) s'ha duplicat durant aquest darrer any. Si bé en el període anterior les Illes Balears estaven per sota de la mitjana en l'ús d'aquests dispositius, durant aquest any

fins a un 33,9 % de les empreses il·lenques han utilitzat dispositius interconnectats que poden ser monitoritzats o controlats remotament a través d'Internet, enfront del 27,7 % de la mitjana estatal. D'aquest 33,9 % d'empreses, l'ús més estès està relacionat amb el control de la seguretat de les instal·lacions.

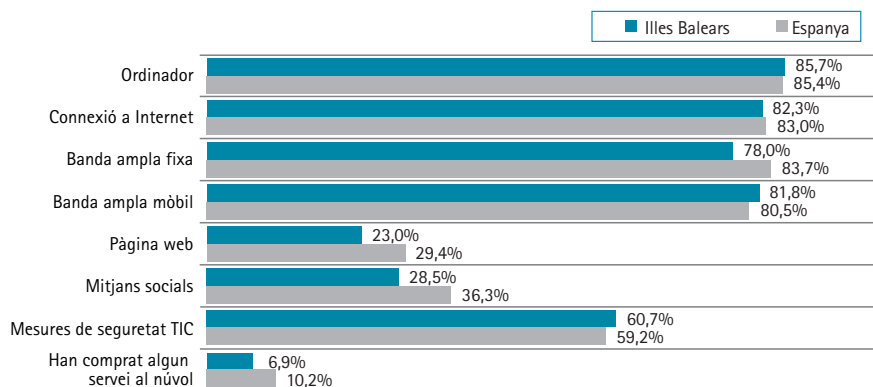
El percentatge d'empreses que compra serveis en el núvol (*cloud computing*) també ha experimentat un creixement important, ja que arriba al 31 %. El més comú i el que més ha crescut és l'emmagatzematge de fitxers, utilitzat pel 82,8 % de les empreses grans, seguit del correu electrònic (82,4 %). En l'intercanvi d'informació per mitjans electrònics, les empreses il·lenques estan significativament per sota de la mitjana estatal, tant pel que fa a l'ús d'ERP (*enterprise resource planning* - programari de gestió integrada) com de CRM (*customer relationship management* - gestió de la relació amb els clients). L'ús que fan les

empreses de la CRM és, sobretot, per capturar, emmagatzemar i compartir informació sobre clients dins l'empresa (91,6 %), però també és molt utilitzat (73,9 %) per analitzar la informació disponible sobre els clients dins l'empresa amb finalitat comercial i de màrqueting.

El teletreball a les empreses ha patit un abans i un després per la pandèmia causada per la COVID-19, i les dades així ho demostren. Fins a 4 de cada 10 empreses balears permeten el teletreball als seus empleats, però la meitat d'aquestes empreses (53 %) només el permet des de la pandèmia. És a dir, la implantació del teletreball a les empreses s'ha duplicat arran de la pandèmia. Així i tot, la xifra té una incidència significativament inferior a la de la mitjana estatal, per la vinculació de l'activitat al sector turístic i a activitats presencials relacionades amb el sector de serveis, que no poden ser fets a distància (vegeu el gràfic I-11.21).

Gràfic I-11.17.

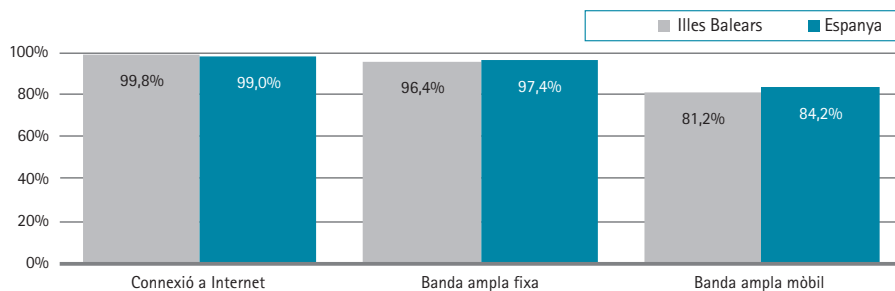
Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de 10 treballadors i treballadores (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176743&menu=resultados&idp=1254735576799 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.18.

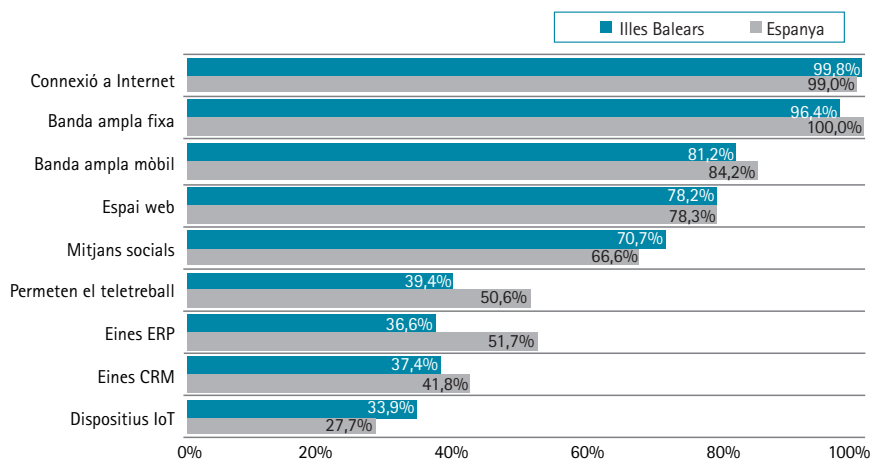
Connexió a internet a les empreses de 10 i més treballadors i treballadores (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176743&menu=resultados&idp=1254735576799 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.19.

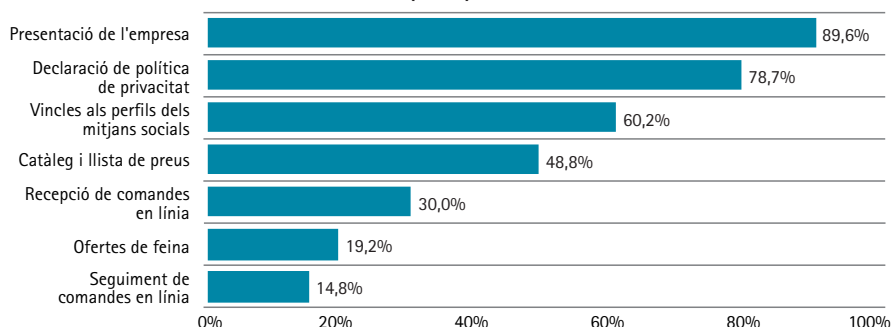
Resum d'indicadors TIC a les empreses de 10 i més treballadors i treballadores (%) (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176743&menu=resultados&idp=1254735576799 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.20.

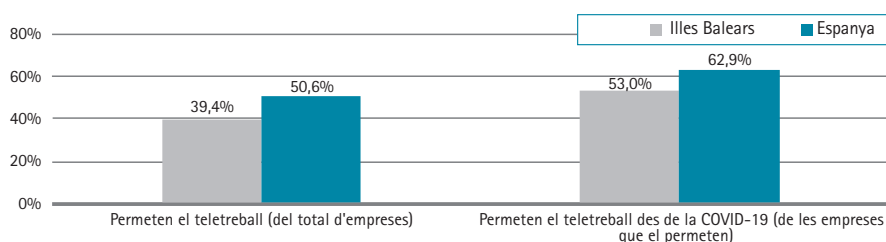
Serveis disponibles als webs de les empreses de 10 i més treballadors i treballadores (%) (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176743&menu=resultados&idp=1254735576799 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.21.

El teletreball a les empreses de 10 i més treballadors i treballadores (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176743&menu=resultados&idp=1254735576799 (Accedit: 15 juny 2022)

La gran majoria de les empreses tenen alguna mesura de seguretat TIC, el 92,7 % a les Balears i el 92,0 % a escala estatal. Mantenir el programari actualitzat o anar fent còpies de seguretat en dispositius separats són les pràctiques més esteses entre les empreses balears. El percentatge d'empreses que han analitzat dades massives (*big data*) durant aquest període a les Balears i a la resta de l'Estat és del 7,8 % i de

l'11,1 % respectivament. L'ús de la intel·ligència artificial només arriba al 5,2 % en el cas de les Balears; en aquest cas la mitjana estatal és del 8,3 %.

En relació amb el teletreball, modalitat que s'ha prioritzat a tot l'Estat davant l'expansió de la COVID-19, a les Illes Balears el 4,5 % de la població ha teletreballat durant el darrer any, el 8 % de la població ocupada.

11.4.2. LLARS I CIUTADANIA

El 2021, a les Illes Balears, el 97,3 % dels habitatges disposen de connexió a Internet, xifra que suposa un increment d'1,7 punts en el darrer any i que indica que les Illes Balears és una de les comunitats més desenvolupades quant a aquest aspecte. Pel que fa al tipus de connexió, en el cas de la banda ampla fixa, el percentatge és del 88,6 %, valor que situa les Illes Balears 5,7 punts per sobre de la mitjana estatal (vegeu el gràfic I-11.22).

Dels indicadors que fan referència a la freqüència d'ús d'Internet, la pràctica totalitat de la població balear (de 16 a 74 anys) ha utilitzat Internet alguna vegada (97 %). L'ús d'Internet està molt estès entre la població balear, ja que el 95,1 % afirma que ha utilitzat Internet durant els darrers 3 mesos i un 88,7 % que en fa un ús diari. Entre aquest ús d'Internet que fa la ciutadania, destaca la missatgeria instantània, que, tot i mantenir-se molt estable durant els darrers anys, continua en augment i arriba al 97,3 %. Els principals usos que segueixen la missatgeria instantània són el correu electrònic, amb un 86 %; telefonades i videotelefonades, amb un 85,3 %; lectura de notícies, diaris i revistes, amb un 82,8 %; cerca d'informació sobre béns i serveis, amb un 76,6 %; participació en xarxes socials, amb un 72,2 %, i gestió a la banca electrònica, amb un 71,1 % (vegeu els gràfics I-11.23 i I-11.24).

El 72 % de la població balear d'entre 16 i 74 anys ha comprat alguna vegada per Internet, xifra que coincideix amb la del període anterior i que es manté molt estable des del 2019. Si bé el 72 % ha comprat per Internet en alguna ocasió, el 69,1 % ho ha

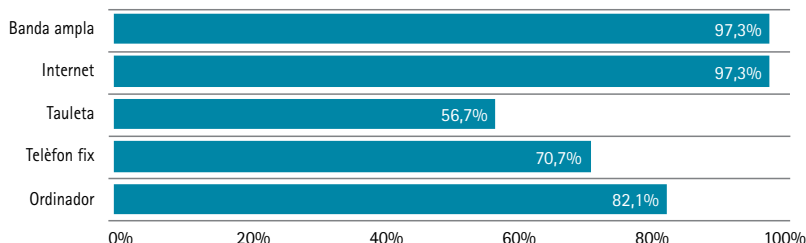
fet durant els darrers 12 mesos i el 55,4 % durant els darrers tres mesos. És en la franja d'edat que va dels 25 als 44 anys en què hi ha el major nombre de persones que han comprat per Internet durant els tres darrers mesos, mentre que a partir dels 65 anys el percentatge cau significativament (vegeu els gràfics I-11.25 i I-11.26).

Respecte als ingressos mensuals nets, hi ha una diferència de més de 40 punts percentuals entre qui ingressa menys de 900 € i qui n'ingressa més de 3.000 €. Per tant, les compres que es fan per Internet es concentren, sobretot, en persones joves i amb ingressos alts. De les persones que han comprat durant els darrers tres mesos, el 97,2 % ha comprat productes físics, sobretot roba, sabates i accessoris. Pel que fa a l'origen dels venedors, cal dir que 9 de cada 10 han fet les compres a venedors nacionals, quantitat que dobla la del període anterior (48,4 %); un 41,4 % ha comprat a venedors d'altres països de la Unió Europea, i un 31,1 % a països de la resta del món. Hi ha un 20,7 % que desconeix l'origen del venedor. D'altra banda, entre les descàrregues i les subscripcions dels usuaris balears de comerç electrònic, destaca el 33,1 % que ha descarregat programari i el 24,1 % que ha descarregat pel·lícules o sèries en *streaming* (vegeu el gràfic I-11.27).

Pel que fa a les relacions entre ciutadania i l'Administració pública per Internet, el 70 % de la població ha interactuat amb l'Administració electrònica, fet que suposa un augment de 12,2 punts percentuals. Les interaccions s'han centrat sobretot en la cerca d'informació a les webs de les administracions públiques (56,7 %), però també en la descàrrega de formularis (47,5 %).

Gràfic I-11.22.

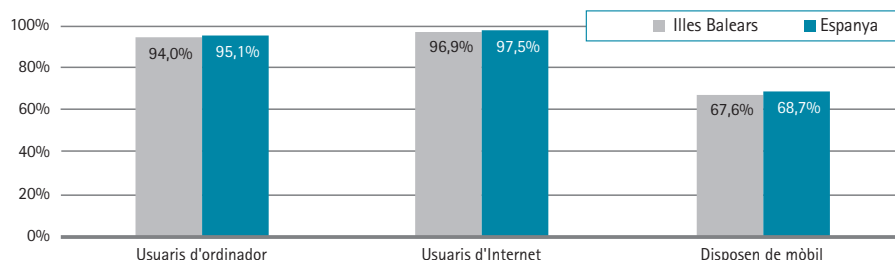
Equipament TIC a les llars de les Illes Balears (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.23.

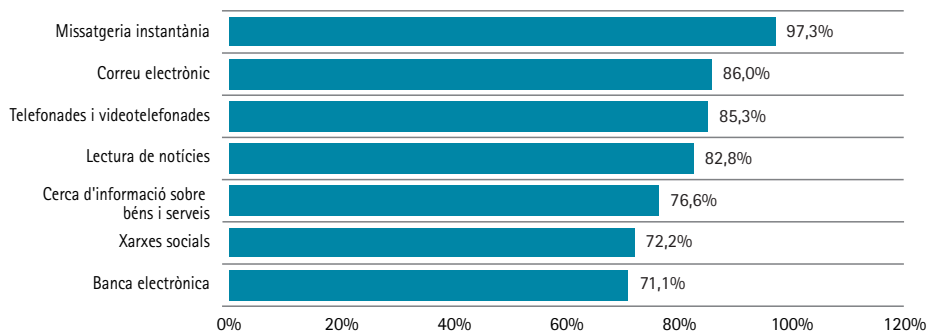
Equipament i ús de TIC dels i les menors d'entre 10 i 15 anys de les Illes Balears (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

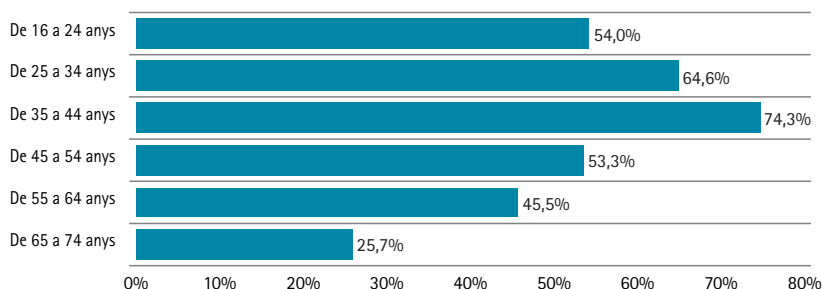
Gràfic I-11.24.

Principals usos d'Internet per part de la ciutadania de les Illes Balears (2021)

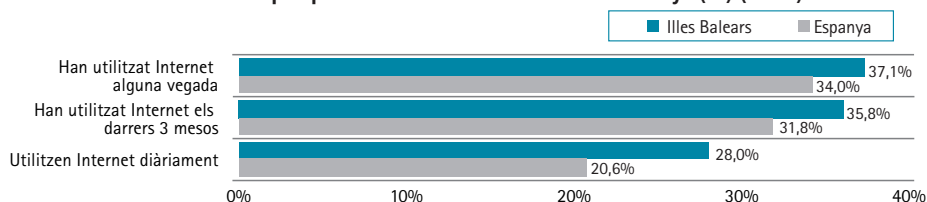
Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.25.

Han comprat per Internet durant els darrers 3 mesos, segons l'edat (2021)

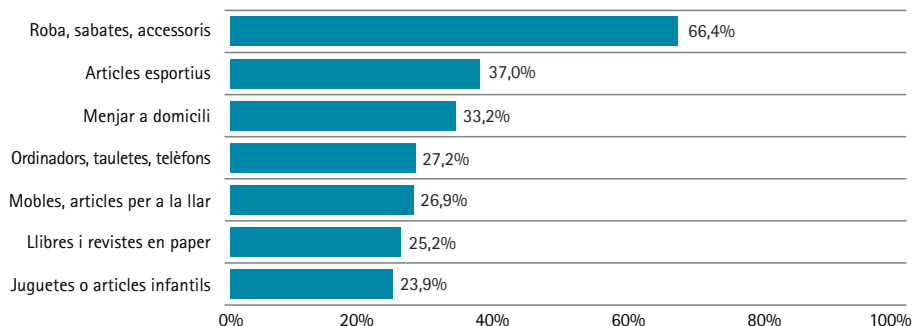
Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.26.

Ús d'Internet per part de la ciutadania de 75 i més anys (%) (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

Gràfic I-11.27.

Principals béns físics comprats per la ciutadania per motius particulars (%) (2021)

Font: INE (2021). Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars. Disponible a: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176741&menu=resultados&idp=1254735976608 (Accedit: 15 juny 2022)

12

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

12.1.

INTRODUCCIÓ

La importància del sector de l'economia social en la configuració del model econòmic i social de les Illes Balears es dona més en termes qualitatius que no quantitatius, atès que el percentatge respecte al total de l'economia és baix, si bé fa una funció social, solidària i integradora que posa per davant les persones, i aconsegueix objectius de desenvolupament sostenible.

Amb referència a l'estadística, no resulta fàcil quantificar l'economia social perquè no hi ha una única font d'informació, sinó que s'ha d'acudir a diferents fonts que no sempre concorden. L'agència estadística europea, l'Eurostat, que harmonitza les estadístiques nacionals, pràcticament no aporta informació autonòmica pel que fa a l'economia social. La informació aportada per a les Illes Balears procedeix del Directori Central d'Empreses (DIRCE) de l'INE; del Ministeri de Treball i Economia Social; de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat); de la Direcció General de Treball i Salut Laboral, i de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Circular, entre d'altres.

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, en col·laboració amb la Xarxa

d'Economia Alternativa i Solidària Illes Balears (REAS Balears), ha posat en marxa per segon any consecutiu una enquesta sobre les entitats de l'economia social de les Illes Balears 2021 per fer més visible aquest sector. Les conclusions figuren al final d'aquest capítol.

Segons la Comissió Europea, el potencial econòmic i de creació d'ocupació no aprofitat de l'economia social és cada vegada més rellevant a mesura que ens unim per reconstruir millor després de la pandèmia de COVID i per donar suport als qui fugen de la guerra d'Ucraïna. A Europa, l'economia social comptabilitza 2,8 milions d'organitzacions i entitats i 13,6 milions de treballadors, els quals representen devers el 6 % del total dels treballadors i treballadores. La Social Economy Europe (SEE), formada per una diversitat d'empreses i d'organitzacions com cooperatives, mútues, associacions, fundacions i empreses socials, entre d'altres, ha presentat l'informe anual del 2021 intitulat «L'any del Pla d'Acció de l'Economia Social»,¹ atès que el desembre de 2021 la Comissió Europea ha llançat un pla amb més de 29 accions concretes per dur a terme fins a l'any 2030 per impulsar l'economia social a tot Europa i més enllà amb un import superi-

1. Social Economy Europe (2022). *Annual Report. The year of the Social Economy Action Plan*. Disponible a: <https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2022/05/annual-report-social-economy-2022-interactive.pdf>.

or als 2.500 milions d'euros, a més d'estratègies d'altres instruments regionals. El mecanisme de recuperació i resiliència també ofereix oportunitats importants per fer reformes i inversions a través de l'emprenedoria social i inclusiva. D'altra banda, l'economia social exerceix un paper clau en la transició cap a la Nova Bauhaus Europea² per millorar la vida de la ciutadania.

La Confederació Empresarial Espanyola d'Economia Social (CEPES) ha editat *Las empresas más relevantes de la Economía Social 2020-2021*.³ Exposa que les cooperatives agroalimentàries representen un 38 % de la producció total; que les cooperatives de treball associat són devers 17.000 i que estan presents a tots el sectors productius; que les cooperatives en el sector energètic suposen el 10 % i en l'industrial el 8 %. El 15 % de la població viu en habitatges promoguts per cooperatives i el 45 % de la promoció immobiliària està en mans de cooperatives. En el sector de la distribució les cooperatives tenen més de 3.000 punts de venda, i en l'ensenyament representen el 24,3 % de l'ensenyament concertat. A les cooperatives de sanitat, els metges de les quals són socis, s'ofereix una sanitat privada que genera més de 35.000 llocs de feina. Les cooperatives del sector de les assegurances gestionen més de 49.000 milions d'euros per 2.000.000 de mutualistes.

2. Vegeu Comissió Europea (2021). *Nueva Bauhaus Europea: nuevas acciones y fondos para unir la sostenibilidad al estilo y a la inclusión*. Disponible a: https://ec.europa.eu/regional_policy/es/newsroom/news/2021/09/15-09-2021-new-european-bauhaus-new-actions-and-funding-to-link-sustainability-to-style-and-inclusion (Accedit: 15 juny 2022).

3. CEPES (2022). *Las empresas más relevantes de la economía social 2020-2021*. Disponible a: <https://www.cepes.es/files/publicaciones/130.pdf>.

En el sector pesquer les cooperatives i les confraries tenen més de 10.000 embarcacions i ocupen 35.000 persones. Pel que fa a les societats laborals, ocupen més de 62.000 persones de tots el sectors econòmics. La banca cooperativa està en l'onzena posició d'entitats espanyoles significatives. Més de 100.000 persones amb discapacitat o de col·lectius en exclusió social treballen en empreses d'inserció, centres especials d'ocupació i cooperatives d'iniciativa social. En el sector de serveis socials, l'economia social representa el 41,2 % del sector, i en el d'activitats culturals i recreatives, el 31,7 %. Tot això mostra la importància de l'economia social a Espanya.

12.2.

METODOLOGIA

La classificació del sector de l'economia social que se segueix es basa en el Sistema Europeu de Comptes 2010 (Eurostat), que està establert en el Reglament (UE) núm. 549/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2013, relatiu al Sistema Europeu de Comptes Nacionals i Regionals de la Unió Europea.

A) Productors de mercat (empreses que actuen en els mercats amb competència)

A.1) Societats no financeres (S.11)

- Cooperatives (de persones treballadores, agroalimentàries, consumidors, educació, transport, d'habitatge, de salut, socials, etc.)
- Societats laborals

- Societats agràries de transformació (SAT)
- Confraries de pescadors
- Centres especials d'ocupació (CEO)
- Empreses d'inserció
- Altres productors de mercat privats (iniciatives d'RSC, d'agricultura ecològica i ONCE)

A.2) Institucions financeres (S.12)

- Cooperatives de crèdit i d'estalvi.
- Companyies de mútues d'assegurances
- Institucions sense fi de lucre de serveis d'economia social

B) Productors no de mercat

B.1) Institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (S15)

- Associacions d'acció social (iniciatives de comerç just i d'inserció sociolaboral)
- Fundacions socials
- Altres institucions humanitàries sense finalitats lucratives (Creu Roja)
- Xarxes socials
- Federacions

En aquesta diagnosi de l'economia social es comentaran les societats no financeres (A.1), atès que és l'apartat del qual es disposa de més informació estadística.

12.3.

DADES DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS

De conformitat amb les dades que ofereix l'Ibestat del Directori Central d'Empreses (DIRCE) i les altres fonts detallades en el

quadre I-12.1, el percentatge d'empreses de l'economia social respecte al nombre total d'empreses de les Illes Balears en els sis darrers anys és aproximadament del 2 %, si bé el 2021 s'incrementa un 7,1 % en relació amb un any enrere fins a assolir el 2,1 %. Del 2010 ençà, el nombre de cooperatives s'ha incrementat gairebé un 50 %, tot i que el nombre de societats laborals disminueix un 15 %.

Per calcular el pes de l'economia social, a més de les cooperatives i les societats laborals, s'analitzen altres tipus d'entitats que es detallen a continuació (vegeu el quadre I-12.2).

El 2021, hi ha actives 105 societats agràries de transformació (SAT), 3 més que un any enrere. Són societats civils que tenen una finalitat economicosocial per produir, transformar i comercialitzar productes agrícoles, ramaders i forestals; per fer millores en el medi rural, i per a la promoció i el desenvolupament agraris. Les més antigues són de 1982. La cooperativa Productors Mallorquins de Fruits Secs és la que consta d'un major nombre de socis (1.020), seguida d'Endavant es Camp, amb 388 socis, i Frutos Mallorquines (136). Després hi ha Ramaders Agrupats (51 socis), Son Ferrandell (42 socis) i Petits Productors d'Ametlles i Garroves (42 socis). La resta de SAT tenen un nombre menor de socis.

Els tres darrers anys es manté en 16 el nombre de confraries de pescadors representades per la Federació Balear de Confraries de Pescadors, que té com un dels seus objectius principals la sostenibilitat de l'activitat pesquera. El 2020, les

confraries de pescadors disposen de 277 embarcacions, quatre més que l'any anterior. D'aquestes embarcacions, 159 són a Mallorca, 50 a Menorca, 50 a Eivissa i 18 a Formentera, segons dades de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació (Serveis de Millora Agrària).

El 2021, hi ha 41 centres especials d'ocupació (CEO) entre associacions, societats limitades i societats anònimes, dels quals 20 són d'iniciativa social i la resta d'iniciativa empresarial. Quant a personal treballador,

n'hi ha 140 sense discapacitat i 1.541 amb discapacitat.

Les empreses d'inserció tenen com a finalitat la integració sociolaboral de persones en situació o risc d'exclusió social. El 2021, a les Illes Balears n'hi ha 8: entre d'altres, Deixalles Serveis Ambientals, SL; Mestral Inserció i Medi Ambient, SLU; Triamdetot, SLU; Eines x Inserció, Deixalles Inserció i Triatge, SL; Projecte Home, i Arca Serveis Ambientals.

QUADRE I-12.1. NOMBRE D'EMPRESSES PER CONDICIÓ JURÍDICA DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS (2010-2021)

	Societats cooperatives (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular) (*)	Societats laborals anònimes i limitades (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular)	Altres tipus (**)	Total economia social	Total empreses a les Illes Balears (DIRCE)	Percentatge d'empreses d'economia social (***)
2010	214	545	—	—	89.562	—
2011	221	546	—	—	87.461	—
2012	223	546	—	—	85.372	—
2013	234	546	—	—	85.044	—
2014	244	544	—	—	84.270	—
2015	260	535	—	—	87.111	—
2016	263	520	987	1.770	89.341	1,98 %
2017	273	508	1.035	1.816	93.067	1,95 %
2018	274	482	1.103	1.859	96.638	1,92 %
2019	276	477	1.159	1.912	98.712	1,94 %
2020	295	473	1.190	1.958	100.022	1,96 %
2021	320	463	1.274	2.057	98.120	2,10 %

Font: Directori Central d'Empreses (DIRCE), IBESTAT (2022). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodel=95e76a42-3134-4928-8ba6-3387e441d18f&path=economia%2Fempreses%2Fdirectori-empreses-dirce&lang=ca (Accedit: 20 juny 2022), i dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular de la CAIB, i elaboració pròpia

(*) Incloues 39 microcooperatives l'any 2021. (**) Incloues les entitats detallades a la taula 2. (***) El càlcul del percentatge és una aproximació.

QUADRE I-12.2. NOMBRE D'ALTRES TIPUS D'ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL (2021)

	2021
Societats agràries de transformació (1)	105
Confraries de pescadors (2)	16
Centres especials d'ocupació (3)	41
Empreses d'inserció (4)	8
Altres productors de mercat privats	
Iniciatives d'RSC (*)	—
Agricultura ecològica (5)	1.103
ONCE (6)	1
Total	1.274

Fonts: (1) Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. (2) Federació Balear de Confraries de Pescadors. (3) Direcció General de Treball i Salut Laboral. (4) Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular. (5) Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica. (6) ONCE

(*) No hi ha un registre de les iniciatives d'RSC a les Illes Balears, si bé Eticentre té 19 empreses que en són sòcies i Forètica té empreses associades amb seu a les Balears. A més, CAEB, PIME i Cambra de Comerç de Mallorca, entre d'altres, apliquen mesures d'RSC.

En el grup dels altres productors de mercat privats, dins la responsabilitat social corporativa (RSC) cal destacar Eticentre i Forètica. Eticentre és una associació sense ànim de lucre que es dedica a incorporar criteris ètics especialment a les petites i mitjanes empreses; el 2021 consta de 19 empreses associades. Forètica té diverses empreses adherides amb el certificat SGE 21, que és la primera norma europea que permet certificar un sistema de gestió ètica i socialment responsable. A més, CAEB, PIME i Cambra de Comerç, entre d'altres, apliquen mesures d'RSC.

Un any més, ha augmentat el nombre d'operadors inscrits en el Consell Balear de Producció Agrària Ecològica. El 2016 hi havia 800 operadors d'agricultura ecològica, 840 el 2017, 907 el 2018, 962 el 2019 i 1.020 el 2020. El 2021 s'ha arribat a 1.103, que suposa un increment del 8 %, dels quals un 68 % són productors i un 32 % són elaboradors, i s'han donat d'alta

65 nous productors i 18 nous elaboradors. Gestionen 39.768 hectàrees en el conjunt de l'arxipèlag, un 5,1 % més que el 2020. El sector ramader ecològic remunta una mica, amb 306 explotacions ramaderes, 5 més que l'any 2020: 205 explotacions a Mallorca, 90 a Menorca i 11 a Eivissa.

Segons les darreres dades disponibles de l'ONCE, incloses en l'*Informe de valor compartit 2020*, la institució ha continuat impulsant l'ocupació de persones amb discapacitat. Les vendes de productes de jocs ONCE s'han retallat un 28 % i la facturació ha caigut un 16 % a causa de la pandèmia, encara que s'ha mantingut la cobertura social a tots els seus afiliats i afiliades. A les Balears ha atès 130 persones amb discapacitat visual que vivien soles i ha arribat a 1.245 persones cegues.

Segons les darreres dades disponibles de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidà-

ria de les Illes Balears (REAS Balears) incloses en la seva memòria del 2020, REAS ha crescut i ara compta amb 16 entitats associades: Associació Candela Projectes Solidaris; Associació S'Altra Senalla; Bauma Altres Perspectives S. Microcooperativa; Càritas Diocesana de Mallorca; Càritas Diocesana de Menorca; Deixalles Inserció i Triatge Empresa d'Inserció; Deixalles Serveis Ambientals Empreses d'Inserció; Ecoprest, SLL; Ecotxe Som Moviment S. Cooperativa; Eines x Inserció Empresa d'Inserció; Fundació Deixalles; Kanostra Habitatge Cooperatiu; Mestral Inserció i Medi Ambient Empresa d'Inserció; Projecte Home Balears Inserció Empresa d'Inserció; Slow Food Illes Balears, i Triam de Tot Empresa d'Inserció. Aquestes entitats sòcies han implicat un col·lectiu de 1.488 persones, entre treballadores (449) i voluntàries, amb un moviment econòmic de 17.421.654 euros. REAS Balears està associada a REAS Red de Redes de Economía Solidaria, organització que té més de 50.000 persones vinculades, 24.888 com a contractades, i uns ingressos anuals de 987 milions d'euros.

Segons dades de l'Ibestat procedents de la Tresoreria General de la Seguretat Social, el 2021 les cooperatives a les Balears són de mitjana 125 i ocupen 1.565 persones; altres associacions assoleixen la xifra de 910 i ocupen 12.803, cosa que suposa un 3 % de la població ocupada.

Cal esmentar que el Ministeri de Treball i Economia Social ha deixat d'actualitzar la Base de dades de l'economia social. Característiques dels treballadors de l'economia social; per aquest motiu, les darreres dades són les que figuren en la Memòria del CES

2020. Per això, ara no és possible desenvolupar en aquesta memòria l'apartat «Comparativa entre Espanya i les Illes Balears de les cooperatives i societats laborals» que es publicava en aquest espai. Recordem que s'hi analitzaven les dades de les cooperatives i les societats laborals per comunitats autònomes. Pel mateix motiu, tampoc no es disposa de les dades corresponents a les persones treballadores del règim general i dels autònoms, ni les relatives a les societats laborals, anònimes i limitades.

12.3.1. LES COOPERATIVES

Les cooperatives a les Illes Balears (IBESTAT i Tresoreria General de la Seguretat Social)

Per la falta d'actualització de les estadístiques que hem esmentat més amunt, tampoc no es pot donar continuïtat a l'evolució de les cooperatives a les Illes Balears segons la Base de dades de l'economia social del Ministeri del Treball i Economia Social. Amb tot, és possible tractar de les dades trimestrals del 2017 al 2021 sobre els afiliats i els comptes de cotització de la Tresoreria General de la Seguretat Social que facilita per l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) i que fan referència a les cooperatives, que es distingeixen per un NIF començat amb la lletra F, i a altres associacions, NIF començat amb la lletra G.

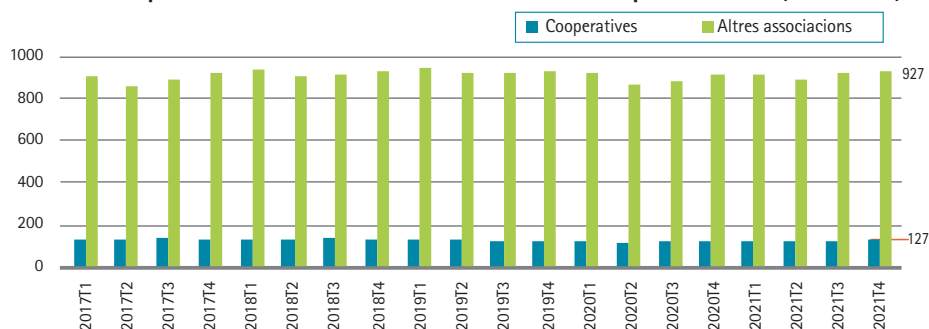
A les Balears, durant el 2021 hi ha una mitjana de 125 cooperatives amb 1.565 persones treballadores, la qual cosa representa un 0,3 % en relació amb el total de persones treballadores de les Illes Balears. La variació del 2021 respecte al 2020 del

nombre de persones treballadores en cooperatives a les Illes Balears ha augmentat un 4,8 %. El màxim de persones treballadores del 2017 al 2021 es dona el quart

trimestre del 2021, amb 1.618. Del 2017 al 2021 es manté el nombre de cooperatives (vegeu els gràfics I-12.1 i I-12.2 i els quadres IA-12.1 i IA-12.2).

Gràfic I-12.1.

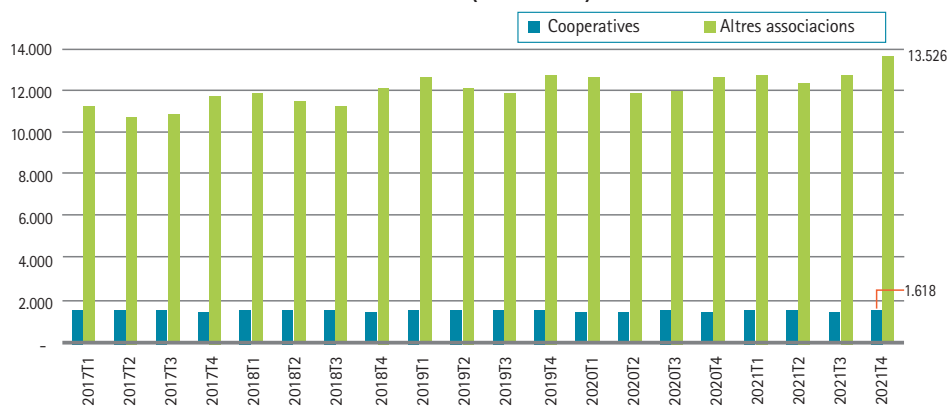
Nombre de cooperatives i altres associacions a les Illes Balears per trimestres (2017-2021)

Font: IBESTAT (2022). Afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531&path=economia%2Ftreballadores-social&lang=ca (Accedit: 8 juny 2022)

Gràfic I-12.2.

Evolució del nombre de persones treballadores de cooperatives i altres associacions a les Illes Balears (2017-2021)

Font: IBESTAT (2022). Afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531&path=economia%2Ftreballadores-social&lang=ca (Accedit: 8 juny 2022)

Quant a persones treballadores de cooperatives per tipus d'activitat, el 2021 la major part correspon a l'educació i la sanitat (46,3 %), seguides del comerç i l'hostaleria (25,8 %) (vegeu els gràfics [I-12.3](#) i [IA-12.1](#) i el quadre [IA-12.3](#)).

Per tipus d'activitat, les cooperatives del comerç i l'hostaleria estan al capdavant (32,3 %), seguides de les d'educació i sanitat (30,3 %) (vegeu el gràfic [I-12.4](#) i el quadre [IA-12.4](#)).

Cooperatives donades d'alta (Ministeri de Treball i Economia Social. Base de dades de l'economia social)

Pel que fa a les cooperatives donades d'alta, el Ministeri sí que té les dades actualitzades. Es dinamitza el cooperativisme a les Balears: el 2021 s'han constituït 26 cooperatives, 4 més que l'any anterior i 20 més que el 2019. Els socis inicials són 90. D'aquestes cooperatives, 22 són de treball associat, amb 68 nous socis; 1 és de consumidors i usuaris, amb 6 socis, i 2 són agràries, amb 12 socis (vegeu el gràfic [I-12.5](#)).

Cooperatives i microcooperatives per illes (Registre de Cooperatives, Societats Laborals i Empreses d'Inserció de les Illes Balears)

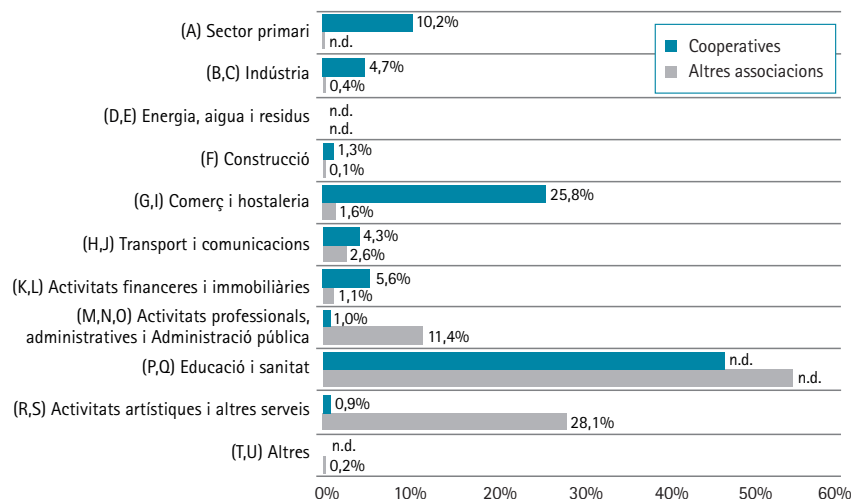
Segons les dades del 2021 del Registre de Cooperatives, Societats Laborals i Empreses d'Inserció de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, de 320 cooperatives, les de treball associat són les més nombroses a les Illes (excepte a Formentera) i representen el 61,2 % del

total balear. Les cooperatives de treball associat inclouen 33 microcooperatives a Mallorca, 2 a Menorca i 3 a Eivissa. A més, hi ha una microcooperativa d'explotació comunitària de la terra a Menorca. En segon lloc hi ha les cooperatives més nombroses a les Illes Balears, les agràries, amb un 14,7 %. Ocupen la tercera posició les cooperatives d'habitatge (5,6 %), amb una quota important a Eivissa (23,3 %). Després hi ha les d'iniciativa social (5,3 %), les de serveis (4,1 %), les de consum (2,5 %), les de la terra (0,9 %), les de transports (0,6 %), i les integrals i les del mar (0,3 % cada una).

El 2021, a Mallorca hi ha un total de 254 cooperatives, de les quals un 69,3 % corresponen a treball associat, seguides de les agràries (13,8 %), les d'iniciativa social (4,7 %), les d'habitatge (3,9 %), les de serveis (3,9 %), les de consum (2,8 %), les de transports (0,8 %) i les de la terra (0,8 %). A Menorca, d'un total de 29 cooperatives, un 41,4 % són de treball associat, un 20,7 % són agràries (atesa la importància del sector agrícola a l'illa), un 17,2 % són d'iniciativa social, un 6,9 % són de serveis, i un 3,4 % cada una les d'habitatge, del mar, de la Terra i de consum. A Eivissa, de 36 cooperatives, un 61,1 % corresponen a les de treball associat. Les segones que cal destacar són les d'habitatge, que representen gairebé una cinquena part per la importància de l'habitatge a l'illa. A continuació, amb un 13,9 % hi ha les cooperatives agràries, i amb un 2,8 % cada una hi ha les integrals i les de serveis. A Formentera, el 2020, només hi ha una cooperativa i és agrària (vegeu els gràfics [I-12.6](#), [I.12.7](#), [I.12.8](#) i [I.12.9](#)).

Gràfic I-12.3.

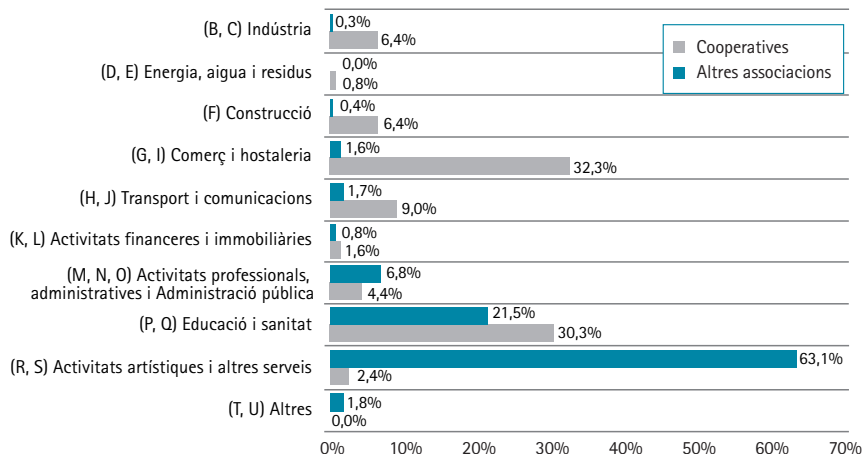
Persones treballadores de cooperatives i altres associacions per tipus d'activitat a les Illes Balears (2021)

Font: IBESTAT (2022). Afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS). Disponible a: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531&path=economia%2Ftreball%2Fafiliacions-seguretat-social&lang=ca (Accedit: 8 juny 2022)

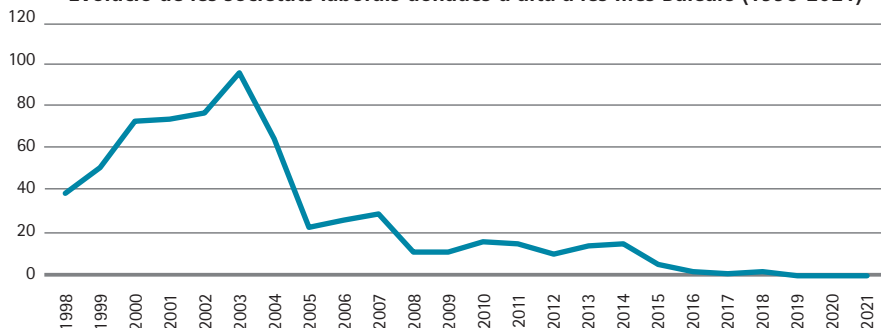
Gràfic I-12.4.

Cooperatives i altres associacions per tipus d'activitat a les Illes Balears (mitjana 2021)

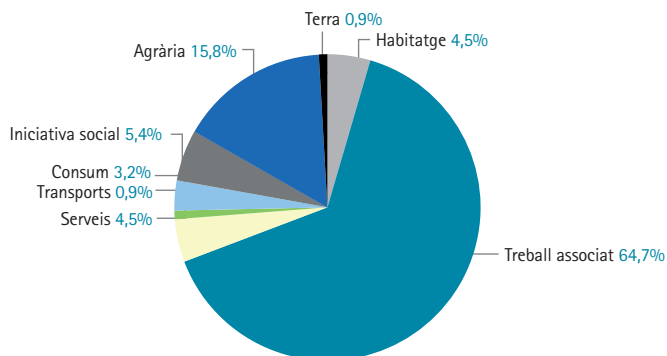
Font: Ministeri de Treball i Economia Social (2022). Dades estadístiques de societats cooperatives i societats laborals. Disponible a: https://www.mites.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-social/estadisticas/index.htm (Accedit: 21 juny 2022)

Gràfic I-12.5.

Evolució de les societats laborals donades d'alta a les Illes Balears (1998-2021)

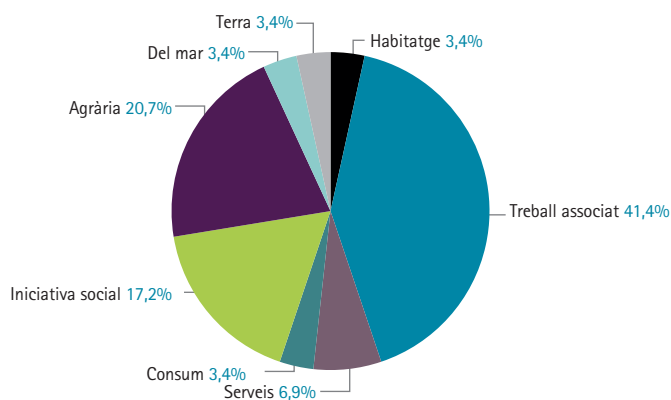
Font: Ministeri de Treball i Economia Social (2022). Dades estadístiques de societats cooperatives i societats laborals. Disponible a: https://www.mites.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-social/estadisticas/index.htm (Accedit: 21 juny 2022)

Gràfic I-12.6.

Cooperatives a Mallorca per tipus (2021)

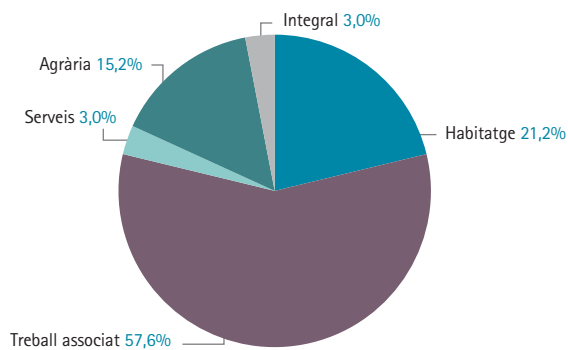
Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, CAIB

Gràfic I-12.7.
Cooperatives a Menorca per tipus (2021)

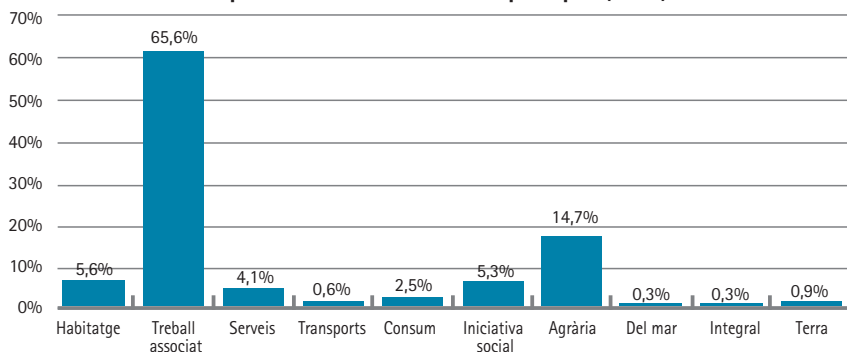
Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, CAIB

Gràfic I-12.8.
Cooperatives a Eivissa per tipus (2021)

Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, CAIB

Gràfic I-12.9.

Cooperatives a les Illes Balears per tipus (2021)

Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, CAIB

Mapejat de les cooperatives a les Illes Balears (Registre de Cooperatives i de Societats Laborals i Empreses d'Inserció de les Illes Balears)

El 2021, a Mallorca, és al municipi de Palma on les cooperatives són més nombroses (122), seguit de Marratxí, amb 23; Manacor, amb 13, i Calvià, amb 11. Després, amb 6 cooperatives, hi ha Inca i Santa Maria del Camí, i amb 5 cooperatives, Porreres i Consell. A Menorca i a Eivissa hi ha 29 i 36 cooperatives respectivament, i a Formentera n'hi ha 1. A Menorca destaca el municipi de Ciutadella, amb 9, seguit d'Alaior, es Mercadal i Maó amb 5 cada un. A Eivissa capital n'hi ha 22; a Sant Antoni de Portmany, 6, i a Santa Eulària des Riu, 5 (vegeu el gràfic I-12.10).

Altres associacions a les Illes Balears (IBESTAT i Tresoreria General de la Seguretat Social)

El nombre de persones treballadores totals d'altres associacions a les Illes Balears segueix una tendència creixent, amb un incre-

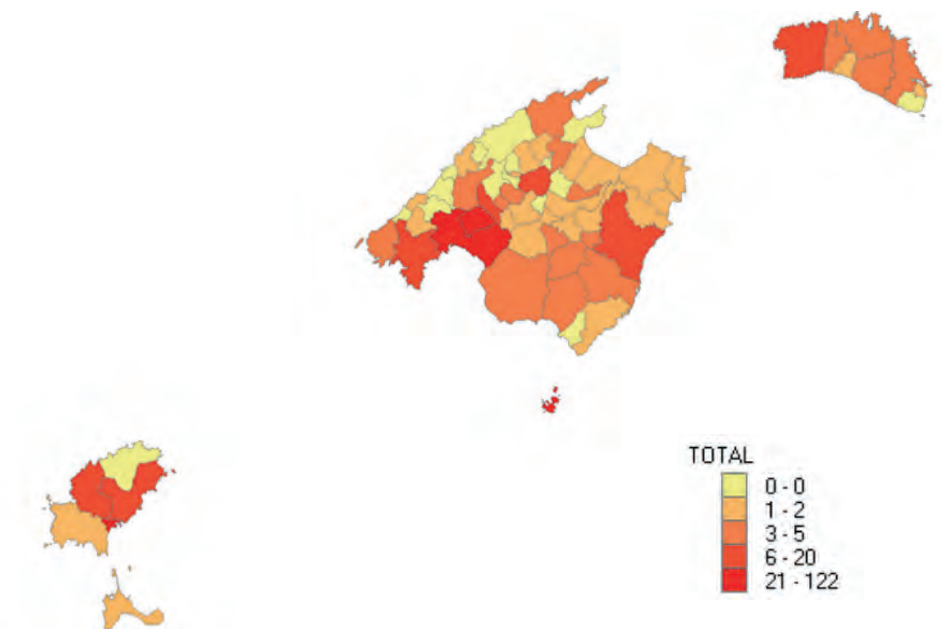
ment del 15 % del 2017 al 2021 (d'11.206 persones treballadores a 13.526).

A les Balears, el 2021 d'altres associacions n'hi ha una mitjana de 910, amb 12.803 persones treballadores, la qual cosa representa un 2,7 % en relació amb el total. La variació del 2021 respecte al 2020 del nombre de persones treballadores en altres associacions ha augmentat un 4,7 %. El màxim de persones treballadores del 2017 al 2021 es dona el darrer trimestre del 2021, amb 13.526.

Quant a persones treballadores d'altres associacions per tipus d'activitat, l'any 2021 la major part correspon a l'educació i la sanitat (54,4 %), seguides d'activitats artístiques i altres serveis (28,1 %), i les activitats professionals, administratives i d'administració pública (11,4 %) (vegeu el quadre IA-12.5 i el gràfic IA-12.2). Pel que fa al nombre d'altres associacions per tipus d'activitat, les d'activitats artístiques i altres serveis són les que estan al capdavant (63,1 %), seguides de les d'educació i sanitat (21,5 %) (vegeu el quadre IA-12.6).

Gràfic I-12.10.

Mapa de les cooperatives a les Illes Balears per municipis (5 de maig de 2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, CAIB

12.3.2. LES SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS. EVOLUCIÓ DE LES SOCIETATS LABORALS DONADES D'ALTA (MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL)

El 2021, no s'han donat d'alta societats laborals a les Illes Balears, situació que es repeteix des del 2019, fet que no s'esdevé a la resta de comunitats autònomes. Des del 2003, en què la sèrie registra el seu màxim amb 96 societats laborals donades d'alta, aquest nombre cau en picat.

12.4.

ENQUESTA SOBRE LES ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL DE LES ILLES BALEARS 2021

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, en col·laboració amb la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària Illes Balears (REAS Illes Balears), ha posat en marxa per segon any l'enquesta sobre les entitats de l'economia social de les Illes Balears 2021, en què es recull informació sobre 36 empreses i organitzacions. L'objectiu és conèixer

xer millor l'impacte de l'economia social a les Illes Balears i fer més visible aquest sector. Les entitats que han respost són productors de mercat i un 29 % no formen part de cap xarxa. Un 26 % pertany a Cooperatives Agroalimentàries de les Illes Balears, un 20 % a la Unió de Cooperatives de Treball Associat de les Illes Balears (UCTAIB) i un 17 % a la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS) de les Illes Balears.

Pel que fa a la forma jurídica de les entitats enquestades, la major part pertanyen a cooperatives de treballadors (34 %) i a cooperatives agroalimentàries (20 %); un 9 % a cooperatives d'educació i a empreses d'inserció, i un 8 % a cooperatives de consumidors.

Per tipus d'activitat, les més nombroses són les del sector primari (11), seguides de les d'educació (7) i d'activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (6).

La major part dels ingressos d'aquestes entitats que han respost són públics (81 %). El 64 % de les entitats que han respost tenen uns ingressos públics de menys de 25.000 euros, si bé un 14 % tenen ingressos de 25.000 a 100.000 euros i un altre 14 % es troba en un interval de 100.000 a 1.000.000 d'euros. Només el 2 % supera el milió d'euros en ingressos públics. Pel que fa als ingressos privats, la major part estan entre els 100.000 i el milió d'euros (38 %), seguides de les que tenen menys de 25.000 euros (28 %) i de les que estan per sobre del milió d'euros (21 %). Finalment, les que estan entre la franja de 100.000 a 1.000.000 d'euros són el 21 %.

Més d'un 70 % de les empreses i organitzacions enquestades tenen entre 0 i 10 persones treballadores. El 45 % d'aquestes empreses i organitzacions tenen entre 0 i 10 socis. Pel que fa a voluntaris, un 91 % en té de 0 a 10.

Subcapítol I.2. El panorama mediambiental a les Illes Balears

1

PANORAMA MEDIAMBIENTAL

1.

LA METEOROLOGIA

Seguint la mateixa línia de la memòria del 2020, primer farem la comparativa entre illes (concretament els tres aeroports) i després la comparativa entre l'aeroport de Palma i Lluç, en un intent, com ja esmentàrem a la memòria de l'any anterior, d'obtenir una visió més completa del que ha estat el 2021 en el conjunt de les Illes Balears des del punt de vista meteorològic.

Cal indicar que el 2021 ha estat un any de contrastos, com correspon a les característiques del canvi climàtic. La temperatura màxima s'ha registrat a Montuïri, amb 41,5°C, mentre que la mínima ha estat a Campos, amb -3,9°C. Pel que fa a la precipitació màxima, s'ha registrat a Son Torrella, amb 1.481 L/m², si bé la precipitació màxima registrada en 24 hores, que ha estat de 133 L/m², s'ha produït a Santanyí. En relació amb el vent, el cop màxim ha estat mesurat a Son Servera, amb un valor de 186 km/h, mentre que l'onada de més altitud s'ha mesurat a Maó, amb 10,7 m.

Pel que fa a les precipitacions, gener ha estat un mes humit (42 % més de l'habitual), a causa, sobretot, del pas de la borrasca Filomena, la qual ha provocat rècords de precipitació en un mes de gener a Eivissa i Formentera. En aquest mes també cal

destacar que a Mallorca ha nevat 9 dies, quan la mitjana són 2. En canvi, el mes següent, febrer, ha estat un 87 % més sec de l'habitual.

El pas d'una DANA (depressió aïllada en nivells alts) entre els dies 21 i 23 de setembre ha produït les precipitacions màximes diàries del mes, entre les quals destaquen els 132 L/m² de s'Alqueria Blanca del dia 23, rècord en els setanta anys dels quals es tenen registres, o els 80,4 L/m² de l'aeroport de Menorca del dia 21, dels quals 23,3 L/m² han caigut en 10 minuts, la qual cosa suposa un rècord de l'estació. També el dia 21 han estat rècord els 25,6 L/m² caiguts a Portocolom en 10 minuts o els 25,4 L/m² as Mercadal en el mateix interval de temps.

De totes maneres, cal comentar que el 2021 ha estat un any sec fins que ha arribat el novembre, que ha estat molt humit (extremadament humit a Menorca), sobretot pel pas de la borrasca Blas, que ha afectat totes les illes durant 9 dies (del 5 al 13 de novembre) i que ha deixat precipitacions de 481 L/m² a la serra de Tramuntana. De fet, a les Illes Balears la precipitació ha triplicat els valors mitjans. La major quantitat de precipitació mensual han estat els 717,8 L/m² recollits a l'estació de Son Torrella, la tercera més elevada a la seva sèrie de 44 anys. També han estat rècords mensuals els 579,5 L/m² de la

serra d'Alfàbia, els 252,5 L/m² de Portopí (amb dades des del 1971), els 258,9 L/m² de l'aeroport de Menorca (amb dades des del 1969) o els 290,6 L/m² (amb dades des del 2009). El 10 de novembre han estat rècord de precipitació diària els 110 L/m² a l'estació de sa Vinyassa (Sóller), amb dades des del 1985, i el dia 23 ho han estat els 67,4 L/m² de Portopí, que disposa de dades des del 1978. En canvi, el mes següent, desembre, ha estat un mes molt sec, ja que la precipitació en el conjunt de les Illes Balears ha estat la tercera part de la mitjana.

La precipitació mensual als tres aeroports de les Illes Balears es detalla en el quadre I-S2.1 i es visualitza en el gràfic I-S2.1, en què les línies representen els valors mitjans (període 1981-2010).

L'evolució de l'anomalia relativa mensual en tant per cent en el decurs del 2021 es visualitza en el gràfic IS-2.2. Cal esmentar que, atès que les precipitacions en els mesos centrals de l'any és poca i el gràfic n'indica el percentatge, no són representatives les anomalies d'aquests mesos, i sí que ho són les que es concentren en el primer i el darrer terç de l'any. Fet l'aclariment, cal destacar l'aportació del mes de novembre, sobretot per l'efecte de la borrasca Blas,

com ja s'ha esmentat. En canvi, els mesos de febrer i desembre han estat secs o molt secs. Malgrat les pluges del novembre, el còmput anual ha estat negatiu a totes les illes, la qual cosa es reflecteix en l'índex de sequera hidrològica.

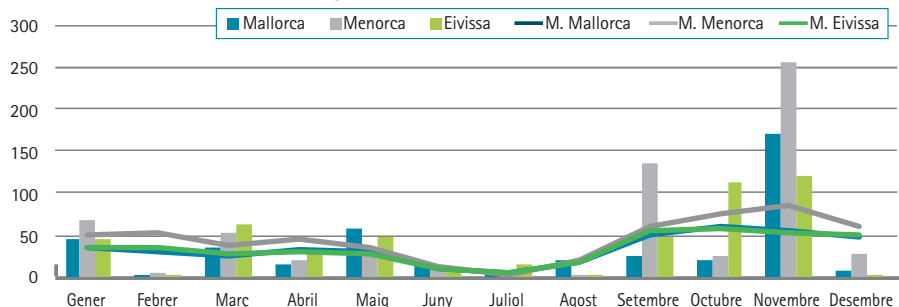
L'índex de sequera meteorològica fa referència a la disminució de les precipitacions en una regió concreta respecte al valor mitjà d'aquesta regió i durant un temps determinat. D'entre els índexs que hi ha, el que s'utilitza aquí és l'índex de precipitació estandarditzat (SPI, sigles en anglès), el qual considera que els valors inferiors a 0 indiquen períodes de sequera.

L'evolució interanual en el període 2011-2021 de l'SPI als tres aeroports es representa en el gràfic I-S2.3, en què es veu que les pluges de novembre han fet un tomb a la situació de l'any anterior, en què, en els tres casos, era negativa i, per tant, de sequera. A l'aeroport de Mallorca el valor del 2021 ha estat de 0,04 (-0,35 el 2020), al de Maó de 0,49 (-1,15 el 2020) i al d'Eivissa de 0,80 (-1,23 el 2020). Es considera que els valors continguts a l'interval entre 0 i -0,84 indiquen sequera lleu, mentre que entre -0,84 i -1,28 ja és sequera moderada. Es considera que els valors més enllà de -1,28, indiquen sequera severa.

QUADRE I-S2.1. PRECIPITACIÓ MENSUAL (2021) (L/M²)												
	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Aeroport de Palma	46,9	3,7	35,8	17	57,9	17	0,3	20	25	21,8	171,9	9,1
Aeroport de Maó	68	6,4	53,1	20,3	29,7	9,9	4,9	0,6	136,9	25	258,9	27,3
Aeroport d'Eivissa	46,7	2	64,6	32,6	47,5	9,8	16,5	0,4	47,6	115,4	121,2	1,4

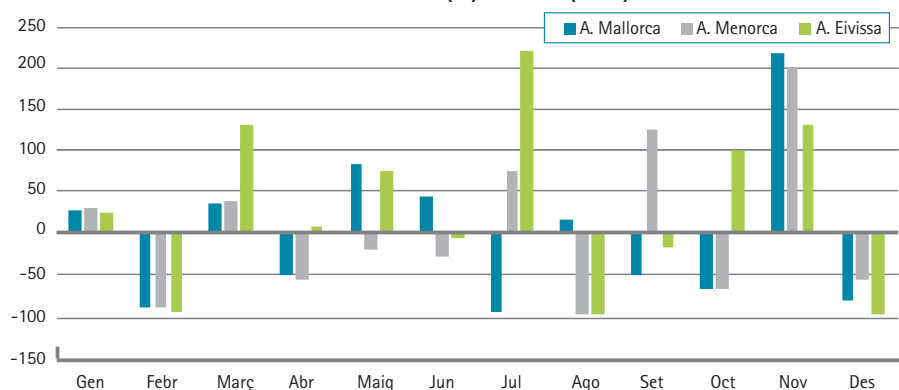
Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.1.
Precipitació mensual (L/m²) (2021)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.2.
Anomalia relativa (%) mensual (2021)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Per esbrinar com afecten aquestes dades als recursos hidrològics, cal consultar l'índex de sequera hidrològica de l'apartat de recursos hídrics.

Pel que fa l'evolució de les precipitacions anuals, les dades del període 2011-2021 figuren en el quadre I-S2.2, en què les dades es mesuren en litres per metre quadrat, i es visualitzen en el gràfic I-S2.4,

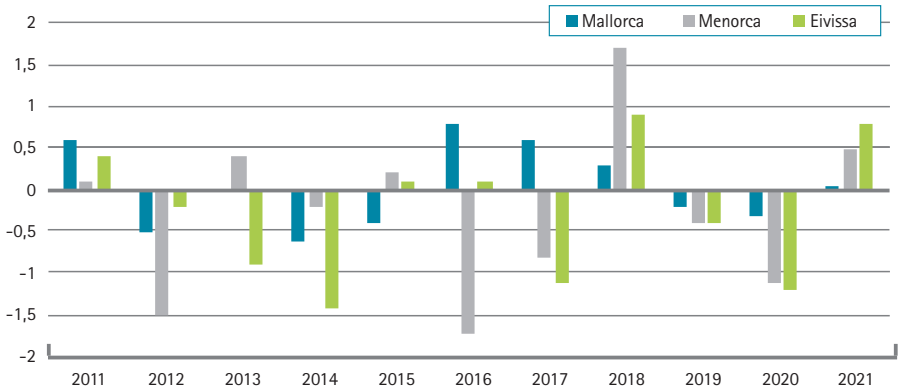
en què figuren, en línies de punts, les línies de tendència dels darrers deu anys. L'aportació del mes de novembre maquilla uns resultats globals, que no eviten que, al final de l'any, algunes unitats de demanda hagin estat en zona de sequera. A l'aeroport de Palma la precipitació ha augmentat un 9,3 % respecte a l'any anterior, mentre que al de Maó l'augment ha estat d'un -55,3 % i al d'Eivissa d'un

89,2,2 %. En el gràfic I-S2.4 s'observa que l'aportació del novembre també ha canviat la línia de tendència a les tres illes, que era descendent en el període dels deu anys anteriors.

En relació amb la temperatura, ben prest ha quedat palès que seria un any de contrast. A principi del mes de gener, s'ha arribat a temperatures mínimes destacades, concretament el dia 6 destaquen els $-0,6^{\circ}\text{C}$ de l'aeroport de Menorca (la segona temperatura més baixa des del 1965), els $-3,9^{\circ}\text{C}$ a Campos - Salines de Llevant i els $-3,5^{\circ}\text{C}$ a Sant Joan de Labritja (la segona

més baixa de la seva sèrie, començada fa 29 anys). En canvi, a final de mes, el dia 28 s'ha arribat a $21,7^{\circ}\text{C}$ a Ciutadella - Cala Galdana, i el dia 29 a $21,5^{\circ}\text{C}$ a l'aeroport de Menorca, la màxima més alta en un mes de gener des que hi ha registres (1965). També el dia 29 s'han registrat $26,8^{\circ}\text{C}$ a Son Servera, la temperatura més alta registrada a Mallorca en un mes de gener. Febrer també ha estat càlid; destaquen els $26,2^{\circ}\text{C}$ de Pollença de dia 5 (rècord de l'estació, amb dades des del 2009), o els $23,2^{\circ}\text{C}$ de Lluç de dia 3, la més alta en un mes de febrer des que se'n tenen registres (53 anys).

Gràfic I-S2.3.
Evolució interanual de l'SPI

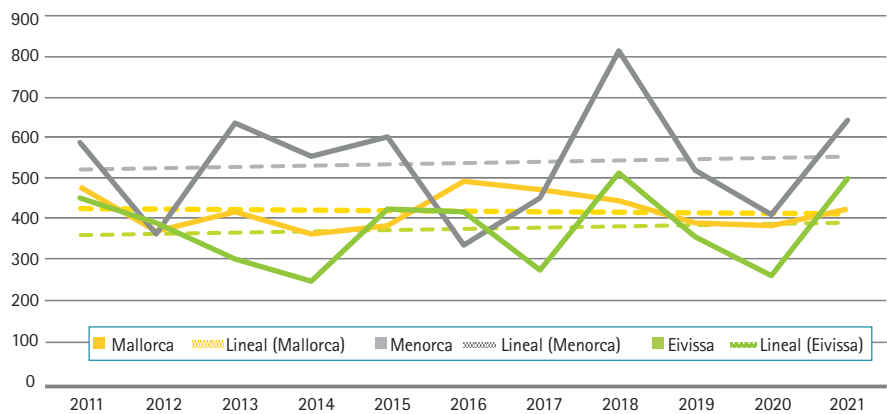
Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.2. EVOLUCIÓ DE LES PRECIPITACIONS ANUALS A LES ILLES BALEARS (L/m^2)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aeroport de Palma	480,9	377,9	422	365,3	388,7	497	476,7	451,2	397,2	390,1	426,4
Aeroport de Maó	592,9	368	635,4	554,4	606	341,5	457,8	811,7	524,5	412,5	641
Aeroport d'Eivissa	456,4	395,5	307,6	252,1	428,2	424,3	278,7	517,4	362	267,3	505,7

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.4.
Evolució de les precipitacions anuals (L/m²)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Al maig ja s’han registrat les primeres nits tropicals (mínima igual o superior als 20°C) a Banyalbufar i Andratx.

Entre els dies 22 i 24 de juliol s’ha registrat una onada de calor, de la qual remarcam els 41,5°C mesurats a Montuïri el dia 24, el mateix dia que a Formentera s’han registrat 38°C. Una altra onada de calor s’ha produït entre els dies 11 i 15 d’agost, en què s’han registrat rècords de temperatures elevades: 41°C el dia 14 a sa Pobla, 40,8°C el dia 15 a Sant Josep - Cala de Bou, 40,8°C el dia 14 a Porreres i 35,5°C el dia 15 a la serra d’Al-

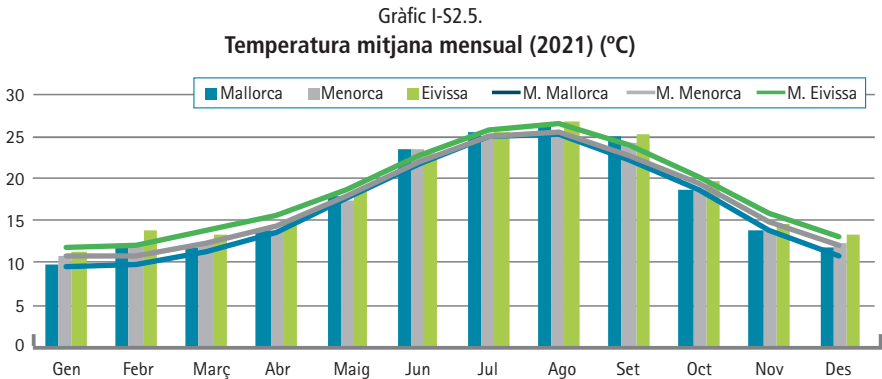
fàbia. Al setembre s’han registrat 29 nits tropicals a Palma - Portopí i 18 a Menorca, 23 a Eivissa i 22 a Formentera.

L’any s’ha acomiadat amb un desembre càlid, amb rècords per temperatures elevades: 24°C el dia 27 al far de Capdepera, o 23,4 °C el mateix dia a Palma - Portopí.

En el quadre I-S2.3 s’indiquen les temperatures mitjanes mensuals als tres aeroports de les illes, les quals es representen en el gràfic I-S2.5, en què les línies marquen els valors mitjans en el període 1981-2010.

QUADRE I-S2.3. TEMPERATURA MITJANA MENSUAL (2021) (°C)												
	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Aeroport de Palma	9,7	12,1	11,9	13,7	17,8	23,5	25,4	26,5	25	18,6	13,8	11,9
Aeroport de Maó	10,7	12,2	12,3	13,9	17,3	23,5	25	25,5	24,1	18,6	13,8	12,2
Aeroport d'Eivissa	11,3	13,7	13,2	14,9	18,5	22,9	25,5	26,7	25,1	19,5	14,6	13,4

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

L'evolució de la temperatura mitjana anual en el període 2011-2021 figura en el quadre I-S2.4. Es mesura en graus centígrads (°C) i es representa en el gràfic I-S2.6, en què apareixen, puntejades, les tres línies de tendència. Malgrat que sembli un gràfic *compensat* (la línia de tendència puja a Mallorca, es manté a Menorca i baixa a Eivissa), s'ha de tenir en compte el curt lapse de temps que s'hi considera, ja que en un període d'estudi més ampli les tres línies serien ascendents.

Com en la memòria de l'any anterior, compararem els resultats de les estacions de Palma i Lluç per visualitzar les di-

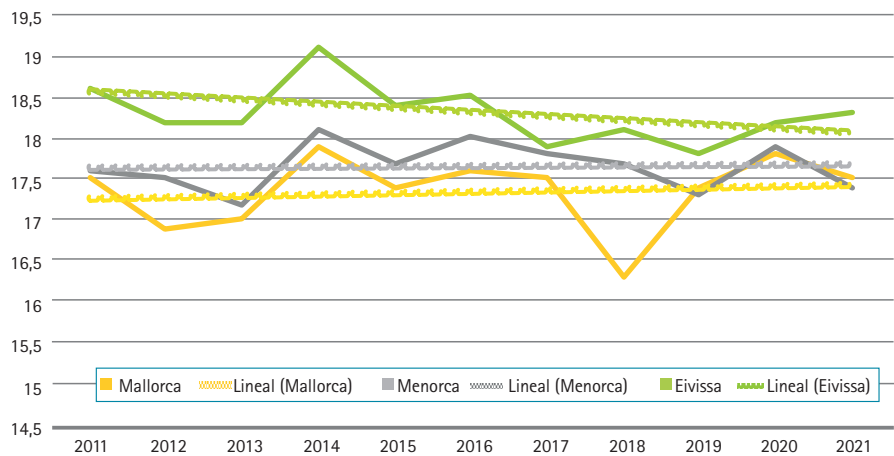
ferències a dues regions diferents de l'illa major. Tampoc no hem inclòs les dades de Lluç a les taules ni als gràfics generals de temperatura i precipitació perquè trobam que no té gens de sentit comparar les dades de l'estació de Lluç amb les dels aeroports de Maó o Eivissa, però sí amb Palma (vegeu el gràfic I-S2.7 i el quadre I-S2.5).

L'anomalia relativa mensual de precipitació, mesurada en tant per cent, s'indica en el gràfic I-S2.8. Tant en el gràfic I-S2.7 com en el gràfic I-S2.8 les pluges de novembre distorsionen els gràfics i, fins i tot, els valors anuals.

QUADRE I-S2.4. EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA A LES ILLES BALEARS (°C)											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aeroport de Palma	17,5	16,9	17	17,9	17,4	17,6	17,5	16,3	17,4	17,8	17,5
Aeroport de Maó	17,6	17,5	17,2	18,1	17,7	18	17,8	17,7	17,3	17,9	17,4
Aeroport d'Eivissa	18,6	18,2	18,2	19,1	18,4	18,5	17,9	18,1	17,8	18,2	18,3

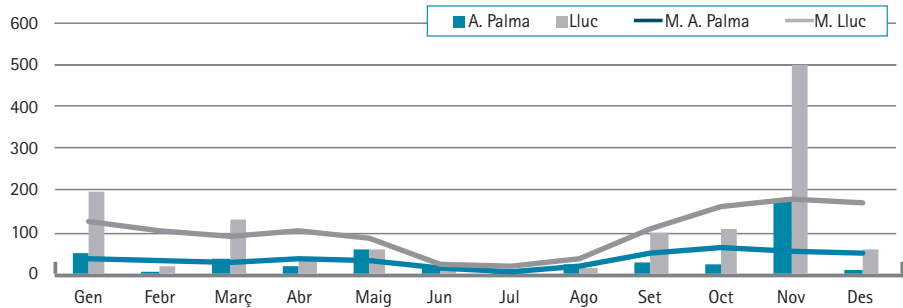
Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.6.
Evolució de la temperatura mitjana anual (°C)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.7.
Precipitació mensual (L/m²) (2021)

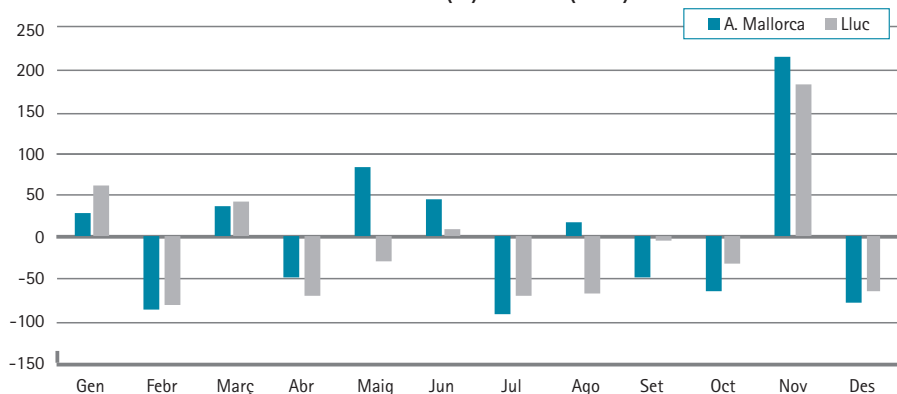

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

QUADRE I-S2.5. PRECIPITACIÓ MENSUAL (2021) (L/m²)												
	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Aeroport de Palma	46,9	3,7	35,8	17	57,9	17	0,3	20	25	21,8	171,9	9,1
Lluc	196,5	17,6	127,6	28,9	57,7	24,2	4,2	10,8	99,4	107,1	502,5	59,1

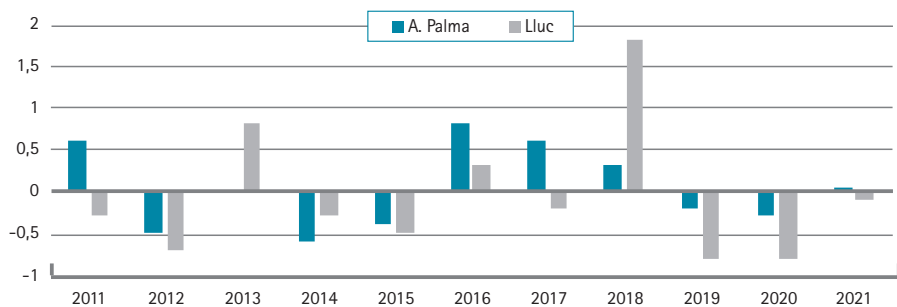
Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.8.
Anomalia relativa (%) mensual (2021)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Gràfic I-S2.9.
Evolució interanual de l'SPI (2011-2021)

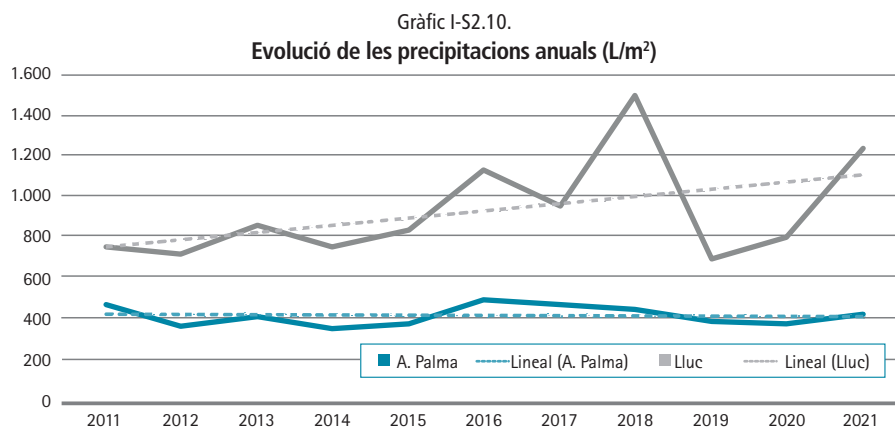

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

QUADRE I-S2.6. TEMPERATURA MITJANA MENSUAL 2021 (°C)

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Aeroport de Palma	9,7	12,1	11,9	13,7	17,8	23,5	25,4	26,5	25	18,6	13,8	11,9
Lluç	7,6	10,5	9,5	11	15,8	20,9	23,3	24,3	21,8	15,4	10,8	9,7

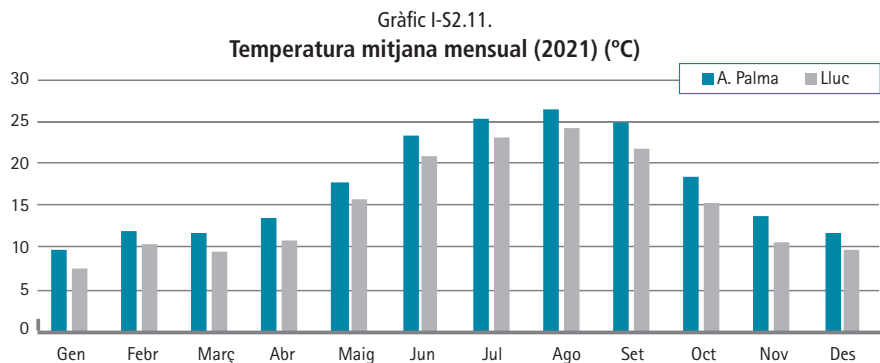
Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

La comparativa de l'índex de sequera meteorològica del període 2011-2021, amb l'aeroport de Palma, ens dona com a resultat el gràfic I-S2.9. Lluc passa de -0,8 el 2020 a -0,1 el 2021, com a con-

seqüència de l'inusual episodi de pluges del novembre. Per conèixer la influència d'aquest factor a les reserves hídriques, cal consultar l'índex de sequera hidrològica.

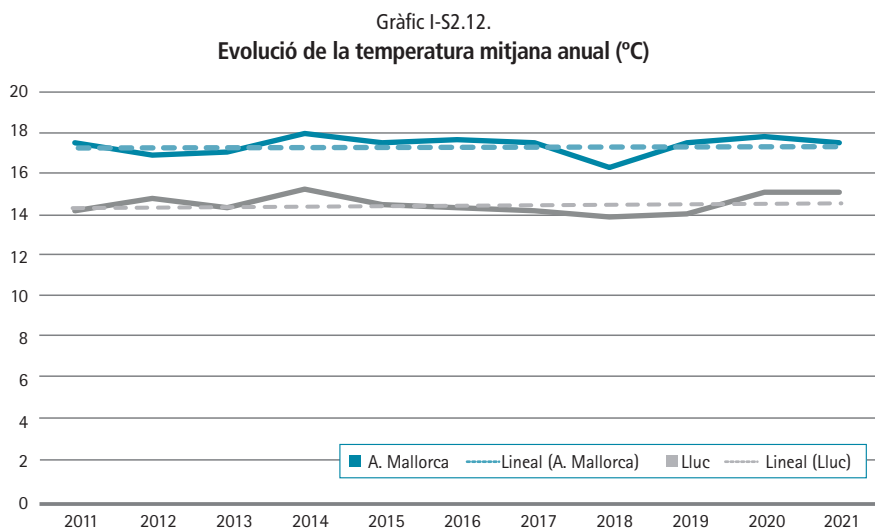

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

L'evolució interanual en el període 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.10, en què les línies puntejades són les de tendència. La de Lluç és clarament ascendent; però, atesa la irregularitat de les quantitats registrades (molt sovint les grans precipitacions són en forma tempestuosa), no es pot afirmar que aquest fet es tradueixi en un augment del nivell freàtic dels aqüífers, com es pot consultar a l'apartat de recursos hídrics.

Per consultar les temperatures durant el 2021, vegeu el quadre I-S2.6 i el gràfic I-S2.11.

L'evolució interanual en el període 2011-2021 ens dona com a resultat el gràfic I-S2.12, en què les línies de punts són les de tendència. S'observa que no hi ha una tendència definida, atès el curt lapse de temps a què fa referència el gràfic.

Font: AEMET (2022). Datos y estadísticas. Disponible a: https://www.aemet.es/es/lineas_de_interes/datos_y_estadistica (Accedit: 8 juliol 2022)

2.

L'AIRE

En el quadre I-S2.7 hi ha l'evolució anual de les principals emissions d'àcids acidificadors (SO_x , NO_x , NH_3) i de precursors de l'ozó (NO_x , COVMN, CH_4 , CO) en el període 2010-2020. Les dades es donen

en tones, i el tant per cent representa el percentatge de variació del 2020 respecte al 2019. Queda palesa la importància de l'impacte del confinament i les restriccions per la pandèmia.

Cal esmentar que l'elaboració de l'inventari d'emissions s'ajusta als principis de la metodologia EMEP/CORINAIR-IPCC (Eu-

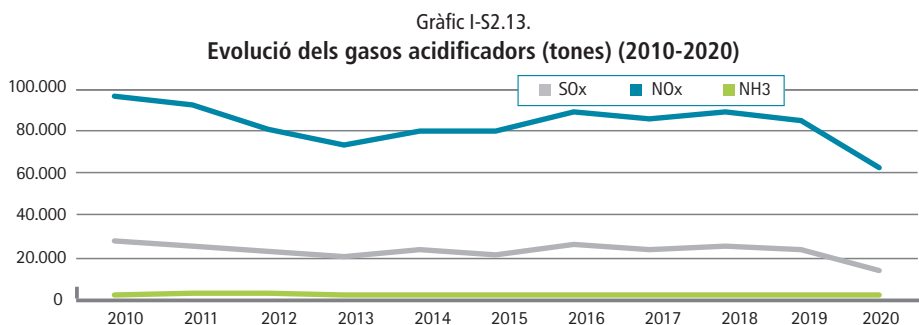
ropean Monitoring and Evaluation Programme/Core Inventory of Air Emissions) i es presenta d'acord amb la nomenclatura SNAP (Selected Nomenclature for sources of Air Pollutants), en concret amb la versió SNAP-97. Recordem que la nomenclatura SNAP-97 s'estructura en tres nivells: grup, subgrup i activitat. El grup consta d'11 divisions que reflecteixen les grans categories d'activitats antropogèniques i naturals. El subgrup divideix l'anterior en 78 classes que reflecteixen l'estructura de les activitats emissores d'acord amb les seves especificacions tecnològiques i socioeconòmiques. L'activitat inclou les activitats elementals i les d'alguns subgrups (17) que no apareixen desagregats en activitats. Cada any es recalcula la sèrie completa per aplicar les millores metodològiques de l'EMEP/CORINAIR-IPCC a totes les dades històriques. Per tant, totes les dades s'han

actualitzat any rere any, raó per la qual pot ser que hi hagi valors que no coincideixen amb els de la memòria del 2020. Es pot observar l'efecte del confinament i les mesures contra la COVID-19, sobretot pel que fa als òxids de sofre i de nitrogen.

Si ens centram concretament en l'evolució dels gasos acidificadors, les dades del període 2010-2020 es visualitzen en el gràfic I-S2.13, en què les dades indiquen tones. Després del descens experimentat en anys de crisi econòmica, la reactivació ha implicat l'augment generalitzat de les emissions, sobretot dels òxids de nitrogen, els quals es formen, habitualment, en els vehicles de motor dièsel, però també en la combustió de carbó, petroli o gas natural. La pandèmia n'ha provocat una caiguda important, que ha afectat, sobretot, els òxids de sofre.

QUADRE I-S2.7. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES PRINCIPALS EMISSIONS D'ACIDIFICADORS I PRECURSORS D'ÓZÓ (TONES) (2010-2020)						
	SO _x	NO _x	COVNM	CH ₄	CO	NH ₃
2010	27.777	97.269	10.390	22.055	35.073	2.691
2011	25.998	92.976	10.673	22.613	40.271	2.930
2012	23.322	81.202	9.262	22.387	30.530	2.855
2013	20.818	73.811	9.482	20.967	35.809	2.744
2014	23.703	80.032	8.859	20.268	28.685	2.643
2015	21.634	80.629	9.191	21.179	30.163	2.449
2016	26.160	89.227	9.331	19.787	29.241	2.396
2017	24.365	85.810	10.312	20.461	28.813	2.473
2018	25.302	89.748	10.684	19.723	30.988	2.439
2019	23.906	85.339	10.480	19.793	30.260	2.425
2020	13.995	63.381	9.642	18.997	24.997	2.419
% variació 20-19	-41,46	-25,73	-8	-4,02	-17,39	-0,25

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Pel que fa als gasos precursors de l'ozó, la tendència és la que es visualitza en el gràfic I-S2.14. Recordem que aquests gasos s'originen en els processos de combustió (transport i indústria). Per acció de la llum del sol, reaccionen i provoquen la formació de l'ozó. Atès que la llum del sol és un dels principals factors que el creen, és a la primavera i a l'estiu quan se n'assoleixen les màximes concentracions. També en aquest cas és evident l'efecte de la pandèmia en forma de clara disminució el 2020.

En el quadre I-S2.8 hi figuren les dades de l'evolució de les emissions dels principals gasos que contribueixen a l'efecte hivernacle (GEH) en el període 2010-2020. A l'apartat de fluorats hi hem inclòs els hidrofluorocarburs (HFC), els perfluorocarburs (PFC) i l'hexafluorur de sofre (SF_6). Les dades es mesuren en quilotones d'equivalent de CO_2 , unitat que s'introdueix per poder comparar l'efecte dels diferents gasos en una mateixa escala perquè la contribució a l'efecte hivernacle per unitat de massa no és representativa. El percentatge representa la variació del 2020 respecte al 2019.

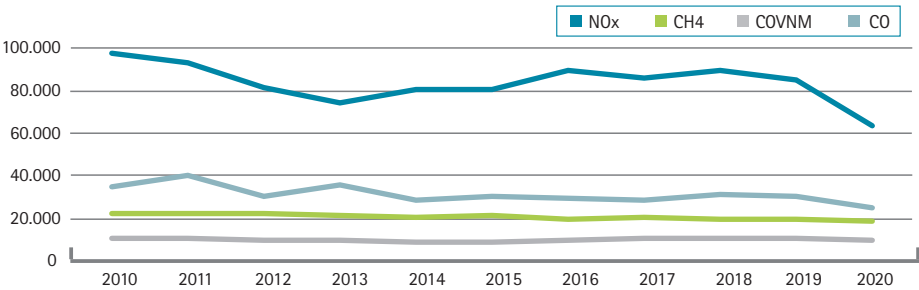
La variació dels GEH en l'interval 2010-2020 queda reflectida en el gràfic I-S2.15. El diòxid de carboni continua sent l'emissió que marca la tendència, si bé cal destacar tres aspectes. El primer és la consolidació a la baixa de la contribució dels gasos fluorats. El segon és que, malgrat que es detecti un augment coincident amb la recuperació econòmica, que es va produir a partir del 2014, els nivells no assoleixen els valors anteriors a la crisi, fins i tot el 2019 (d'intensa activitat econòmica) se'n produeix un lleuger descens. El tercer és la clara influència del confinament i les mesures contra la pandèmia en el marcat descens del 2020, sobretot pel que fa al diòxid de carboni.

En el gràfic I-S2.16 hi figura el CO_2 per sectors d'activitat. El processat de l'energia és, com en anys anteriors, el factor més determinant. El major pes, a l'igual que l'any anterior, el té el transport, amb 2.584,65 quilotones d'equivalent de CO_2 (el 48,0 % del processat de l'energia i el 42,6 % del total d'emissions de CO_2), tot i que experimenta un descens del 30,5 % respecte a l'any anterior. Després hi ha les indústries

del sector energètic, amb 2.053,27 quilo-
tones d'equivalent de CO₂ (amb el 38,2 %
del processat de l'energia i el 33,8 % del
total), amb una disminució del 42,19 %
interanual. Percentualment, les emissions
procedents del processat de l'energia da-
vallen un 33,33 % respecte al 2019; les
procedents dels processos industrials i l'ús
de productes també davallen un 10,47 %

respecte a l'any anterior; les procedents
de l'agricultura pràcticament es mantenen
constants, amb un augment del 0,08 %, i,
finalment, les procedents del tractament i
l'eliminació de residus també es mantenen
pràcticament constants, amb un descens
del 0,21 %. La disminució en el sector del
processat de l'energia és el que marca de
forma més clara la tendència.

Gràfic I-S2.14.
Evolució dels gasos precursors de l'ozó (tones) (2010-2020)

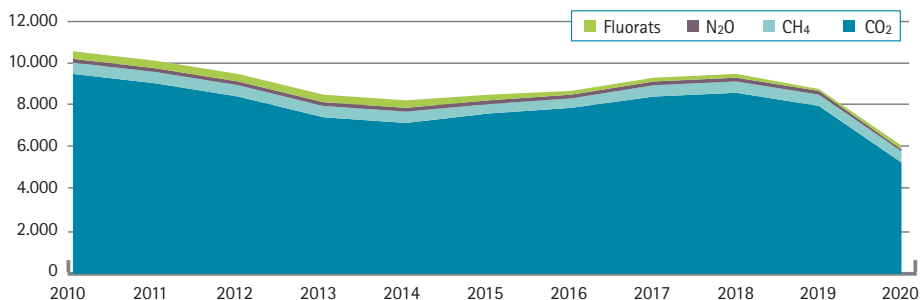
Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

QUADRE I-S2.8. EMISSIONS DE GEH A LES ILLES BALEARS (KT DE CO₂-Eq) (2010-2020)

	CO ₂	CH ₄	N ₂ O	Fluorats	Total
2010	9.449,33	546,15	154,02	360,92	10.510,42
2011	9.005,48	558,04	161,81	364,52	10.089,85
2012	8.375,77	555,56	152,04	378,11	9.461,48
2013	7.428,22	517,31	147,05	387,08	8.479,66
2014	7.177,71	502,09	154,97	385,6	8.220,37
2015	7.556,47	524,68	147,33	226,98	8.455,46
2016	7.818,25	489,55	148,78	225,81	8.682,39
2017	8.440,40	506,98	159,1	188,54	9.295,02
2018	8.617,61	488,2	160,59	164,41	9.430,81
2019	7.974,96	489,96	161,58	156,85	8.783,35
2020	5.308,56	470,22	156,78	137,45	6.070,01
% variació 20-19	-33,43	-4,03	-2,97	-12,37	-30,89

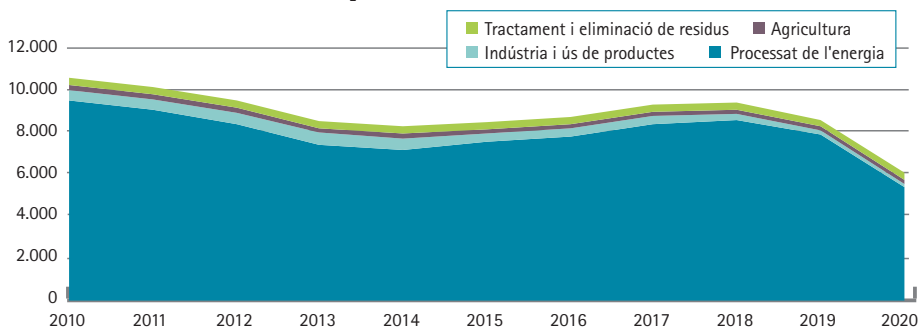
Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.15.
Evolució de les emissions de GEH (CO₂ eq kt) (2010-2020)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.16.
Emissions de CO₂-eq per sectors d'activitat (2010-2020)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Seguint la dinàmica iniciada a la memòria del 2019, actualitzam la contribució dels metalls pesants a les emissions. Les dades del període 2010-2020 es detallen a la taula I-S2.9 en quilograms. El percentatge fa referència a la variació dels valors del 2020 respecte al 2019.

Les dades es presenten en dos gràfics, atesa la diferent escala de cadascuna de les variables. En el gràfic I-S2.17 hi apareixen els

metalls per sota dels 5.000 kg i en el gràfic I-S2.18 els que superen aquesta quantitat.

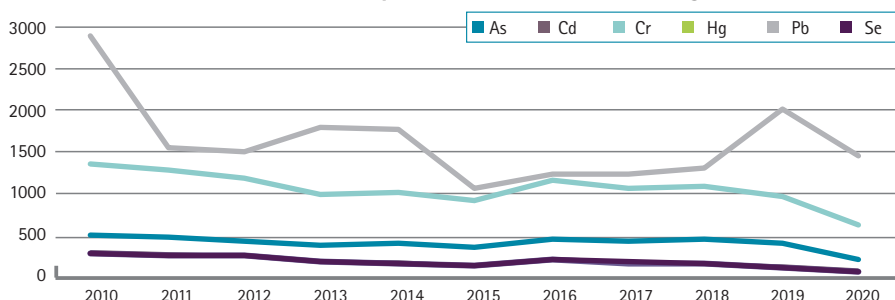
Pel que fa a les partícules en suspensió, donarem informació de les PM_{2,5} (les que tenen un diàmetre igual o inferior a 2,5 µm), l'origen de les quals sol ser la combustió de motors dièsel; les PM₁₀ (les que tenen un diàmetre igual o inferior a 10 µm), l'origen de les quals sol ser natural, com és el cas d'irrupcions d'aire d'origen africà; les PST

(partícules suspeses totals menors de 100 µm), i les BC (material carbonós, component principal de la sutja, compost per una mescla complexa en què també hi ha carboni orgànic). Les dades del període 2010-2020 es donen en el quadre I-S2.10, en què el tant per cent indica la variació del 2020 respecte al 2019 (vegeu el gràfic I-S2.19).

Les dades dels contaminants orgànics persistents —HCB (hexaclorobenxè), DIOX (dioxines i furans en massa d'uni-

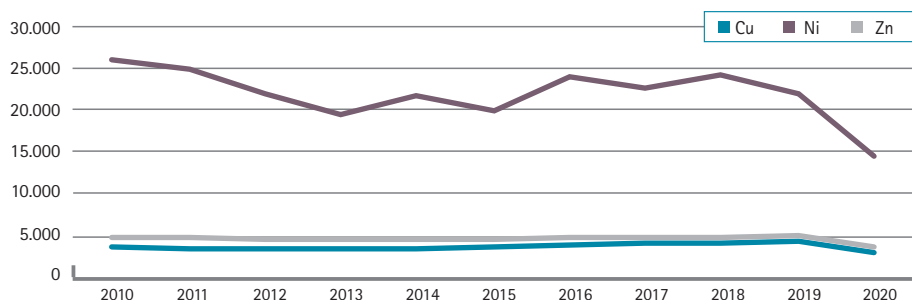
tats d'equivalència tòxica internacional, i-TEF), Benzo(a)pirè, Benzo(b)fluorantè, Benzo(k)fluorantè, indè, HAP (hidrocarburs aromàtics policíclics) i PCB (bifenils policlorats)— apareixen en el quadre I-S2.11, en què les unitats són quilograms. Atesa la uniformitat de les dades, no s'han representat gràficament. Com a les taules anteriors, el percentatge indica la variació del 2020 respecte al 2019. El bot experimentat del 2015 al 2016 correspon a un canvi de sistema de càlcul.

Gràfic I-S2.17.
Nivells de metalls pesants (2010-2020) (<5.000 kg)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.18.
Nivells de metalls pesants (2010-2020) (>5.000 kg)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica.

QUADRE I-S2.9. METALLS PESANTS (KG) (2010-2020)

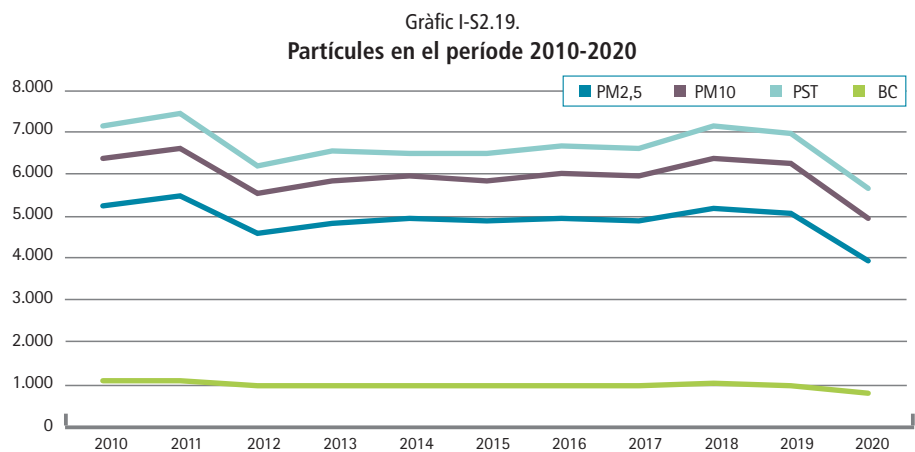
	As	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Se	Zn
2010	529	327	1.372	3.866	317	25.979	2.895	324	5.106
2011	503	302	1.294	3.738	283	24.922	1.575	291	5.020
2012	449	286	1.218	3.621	281	21.897	1.517	287	4.853
2013	399	225	1.024	3.568	207	19.562	1.809	217	4.660
2014	428	209	1.039	3.737	193	21.798	1.780	203	4.735
2015	396	174	936	3.806	162	20.078	1.097	167	4.817
2016	473	240	1.179	4.166	229	24.059	1.249	239	4.985
2017	462	203	1.099	4.294	193	22.655	1.245	205	5.037
2018	478	191	1.109	4.419	181	24.299	1.338	192	5.094
2019	428	166	1.000	4.483	145	21.997	2.035	155	5.127
2020	247	122	645	3.120	91	14.672	1.473	89	3.910
% variació 20-19	-42,29	-26,51	-35,5	-30,4	-37,24	-33,3	-27,62	-42,58	-23,74

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

QUADRE I-S2.10. PARTÍCULES EN EL PERÍODE 2010-2020 (TONES)

	PM2,5	PM10	PST	BC
2010	5.231	6.352	7.175	1.059
2011	5.499	6.611	7.447	1.065
2012	4.602	5.555	6.177	928
2013	4.847	5.815	6.580	947
2014	4.959	5.961	6.476	951
2015	4.877	5.863	6.481	949
2016	4.939	6.019	6.669	946
2017	4.861	5.949	6.608	940
2018	5.198	6.372	7.130	977
2019	5.083	6.239	6.960	963
2020	3.926	4.941	5.677	756
% variació 20-19	-22,76	-20,8	-18,43	-21,49

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Font: Direcció General d’Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

QUADRE I-S2.11. CONTAMINANTS ORGÀNICS PERSISTENTS (2010-2020)								
	HCB	DIOX	BENZO(a)	BENZO(b)	BENZO(k)	INDENO	HAP	PCB
2010	0	2	237	246	109	150	742	0
2011	0	2	235	243	107	148	733	0
2012	0	2	238	244	106	149	737	0
2013	0	3	234	239	104	147	724	0
2014	0	3	236	243	107	149	735	0
2015	0	3	234	242	107	148	731	0
2016	0	3	175	191	89	115	569	0
2017	0	3	175	193	90	115	571	0
2018	0	3	174	193	91	115	573	0
2019	0	3	177	196	92	115	580	0
2020	0	3	170	183	82	107	542	0
% variació 20-19	0	0	-3,95	-6,63	-10,87	1,9	-6,55	0

Font: Direcció General d’Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

3.

L'AIGUA

Les reserves hídriques del 2021, mesurades en tant per cent i segregades per illes, es detallen en el quadre I-S2.12 i es visualitzen en el gràfic I-S2.20. Com en anys anteriors, els percentatges estan fets sobre les reserves del total de cada illa. L'any ha començat amb uns valors inferiors als de l'any anterior, a causa d'un final del 2019 més sec de l'habitual. Aquest dèficit no s'ha compensat durant la primavera, com era de esperar, i s'ha accentuat, com era d'esperar, durant la temporada d'estiu, en què hi ha hagut una major afluència de turistes que l'any anterior. La situació tampoc no ha millorat durant els primers mesos de la tardor, i no ha estat fins a l'episodi de pluges del novembre en què els nivells han anat augmentant, de manera que el balanç total de final d'any ha estat positiu, això sí, no a totes les unitats hídriques.

Les dades de l'evolució interanual segregades per illes dels deu darrers anys figuren en el quadre I-S2.13 i es representen en el gràfic I-S2.21. La raó per la qual la baixada és més significativa a Mallorca i Menorca que a Eivissa l'hem de cercar en una major dependència, en el cas de la Pitiüsa major, d'aigua dessalada (vegeu l'apartat de subministrament d'aigua), cosa que alleuja la pressió sobre els seus aqüífers.

En percentatge, la variació interanual és d'un -18,29 % a Mallorca, un -11,69 % a Menorca, un -0,32 % a Eivissa i un -7,87 % a Formentera. La mitjana anual ha estat d'un 55,25 %, la qual cosa su-

posa un descens de 16,5 punts respecte al 2020; per tant, l'evolució global segueix la tendència de les illes majors, atès el seu pes en el còmput total. La variació interanual per mesos (2020-2021) amb el valor de la mitjana ponderada figura en el gràfic I-S2.22.

El balanç hídric total és clarament negatiu durant tot l'any, únicament suavitzat per les pluges de novembre. A Mallorca només el mes de desembre presenta una variació interanual positiva, mentre que a Menorca tot l'any presenta una variació negativa. Aquest gràfic s'interpreta millor, com ja s'ha esmentat abans, fent la comparativa amb les dades de precipitació de l'apartat de meteorologia.

3.2 L'ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA

Aquest indicador fa referència a la disminució de la disponibilitat d'aigua potable (superficial i subterrània) en un sistema de gestió determinat i durant un període de temps indeterminat que pot impedir satisfer les demandes d'aigua del sistema d'explotació. Recordem que els escenaris i l'estat de l'índex de sequera hidrològica es presenten per colors segons el criteri del quadre I-S2.14.

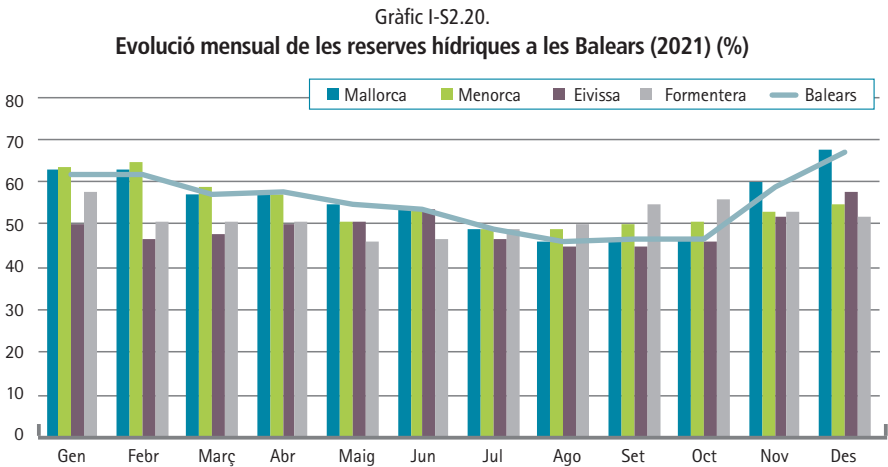
La notació leUD fa referència a l'índex de sequera resultant per a cada unitat de demanda, entenent com a unitat de demanda el conjunt de masses d'aigua subterrània agrupades segons les característiques hidrogeològiques i climàtiques que formen una unitat diferenciada. Com a la memòria de l'any anterior, es presenten les dades de tot Mallorca, que conté set

unitats de demanda, la qual cosa implica que la mitjana ponderada és la següent: la d'Artà representa el 4,67 % del total; la de Manacor-Felanitx, el 6,38 %; la de Migjorn, el 6,07 %; la del Pla, el 6,11 %;

la de Palma-Alcúdia, el 37,74 %; la de Tramuntana Nord, el 26,63 %, i la de Tramuntana Sud, el 12,40 %. Les altres illes representen una única unitat de demanda en cada cas.

QUADRE I-S2.12. EVOLUCIÓ MENSUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES (2021) (%)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Gener	63	64	50	54	62
Febrer	63	65	47	51	62
Març	57	59	48	46	57
Abril	58	57	50	51	58
Maig	55	51	51	46	55
Juny	54	54	54	47	54
Juliol	49	49	47	49	49
Agost	46	49	45	50	46
Setembre	46	50	45	55	47
Octubre	47	51	46	56	47
Novembre	60	53	52	53	59
Desembre	68	55	58	52	67

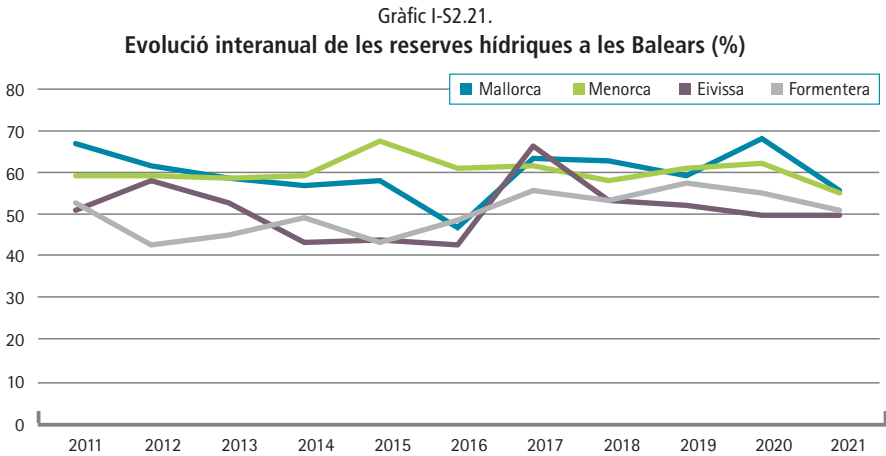
Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.13. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES A LES ILLES BALEARS (%)				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
2011	66,5	59	50,91	52,5
2012	61,58	58,83	57,66	42,83
2013	58,33	58,41	52,83	44,75
2014	56,67	59,25	43,16	49
2015	58,08	67,33	43,75	43,25
2016	46,92	61	42,83	48,75
2017	63	61,17	66,17	55,75
2018	62,75	57,83	53,25	53,42
2019	58,92	60,83	52	57,08
2020	67,92	62	49,58	55,17
2021	55,5	54,75	49,42	50,83

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

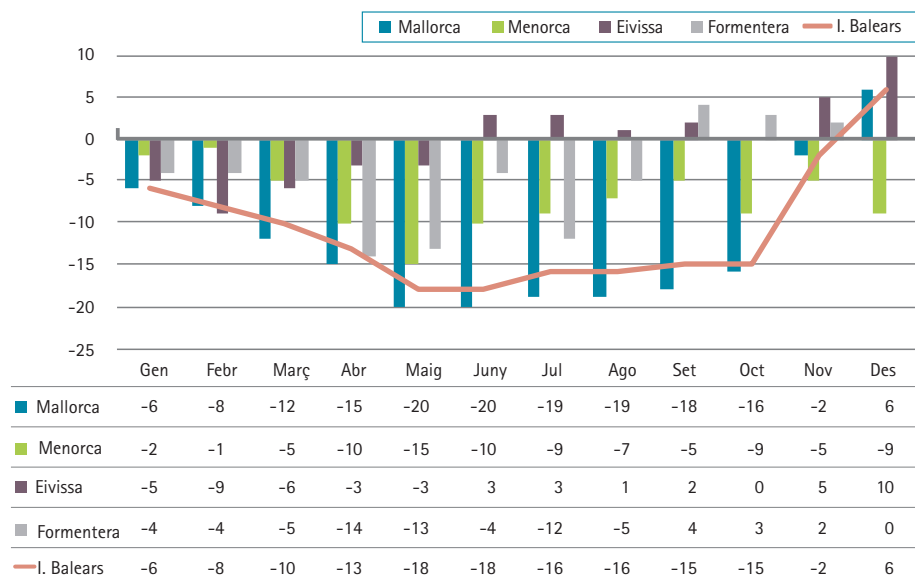

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.14. ESTAT DE L'ÍNDEX DE SEQUERA (2021)		
Color	Valor de l'índex (IeUD)	Estat
Verd	$\geq 0,50$	Situació estable o de normalitat
Groc	$0,50 > \text{IeUD} \geq 0,30$	Situació de prealerta
Taronja	$0,30 > \text{IeUD} \geq 0,15$	Situació d'alerta
Vermell	$\text{IeUD} < 0,15$	Situació d'emergència

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.22.
Variació interanual per mesos a les Balears (%)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Els índexs de sequera hidrològica figuren en el quadre I-S2.15, en què hem aplicat el criteri de colors, i es visualitzen en el gràfic I-S2.23, en què no hem representat la línia de les Illes Balears perquè coincideixen pràcticament amb la de Mallorca, atès el pes que té l'illa en el conjunt de l'arxipèlag. De fet, l'índex del conjunt de les Balears en una mitjana en què la ponderació de les illes és la següent: Mallorca, el 87,5 %; Menorca, el 5,9 %; Eivissa, el 6,5 %, i Formentera, el 0,1 %. En el gràfic s'observa que Eivissa és l'illa amb més mesos en situació de prealerta, la qual cosa coincideix en la proporció creixent d'aigua de consum dessalada.

Per tenir una idea de l'evolució interanual, hi ha els gràfics I-S2.24 i I-S2.25, en què es representa l'evolució dels índexs de sequera

hidrològica des del gener de 2011 fins al desembre de 2021. Com en anys anteriors, el representam en dos gràfics per no carregar-los d'informació. Les majors fluctuacions observades a les illes menors són degudes a la influència directa que tenen les precipitacions en els reduïts aqüífers de les Pitiüses, amb una menor inèrcia respecte als de les illes majors, afegit al fet de l'elevada explotació dels aqüífers (Eivissa), sobretot a l'estiu.

En l'interval 2011-2021, els comportaments de Mallorca i Eivissa són coincidents en el descens. Menorca continua mantenint uns valors més o menys constants, mentre que l'excepció és Formentera, en què s'observa una línia ascendent, si bé davalla el pendent respecte al període 2021-2020. També cal

indicar en aquest aspecte que a la Pitiüsa menor el subministrament d'aigua per a consum humà es fa íntegrament d'aigua dessalinitzada, mentre que a Menorca es fa, majoritàriament, dels aqüífers.

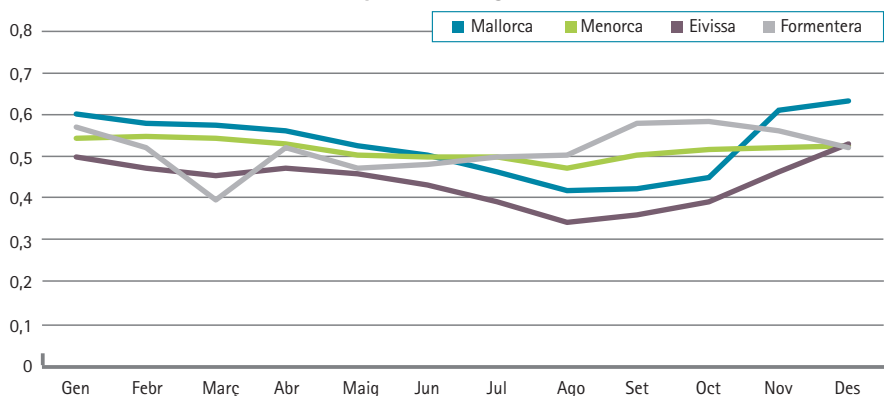
Cal indicar que s'ha de contextualitzar l'evolució de l'índex de sequera hidrològica amb la informació de l'apartat de subministrament d'aigua, sobretot pel que fa a l'origen.

QUADRE I-S2.15. ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA (2021)

Mes	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Gener	0,6	0,543	0,5	0,57	0,59
Febrer	0,579	0,549	0,474	0,52	0,571
Març	0,574	0,545	0,456	0,397	0,564
Abril	0,561	0,531	0,474	0,523	0,554
Maig	0,525	0,505	0,461	0,473	0,52
Juny	0,505	0,501	0,435	0,48	0,5
Juliol	0,465	0,498	0,392	0,499	0,462
Agost	0,421	0,472	0,343	0,505	0,419
Setembre	0,425	0,503	0,36	0,578	0,426
Octubre	0,452	0,515	0,394	0,585	0,452
Novembre	0,609	0,52	0,463	0,563	0,594
Desembre	0,634	0,526	0,532	0,521	0,621

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

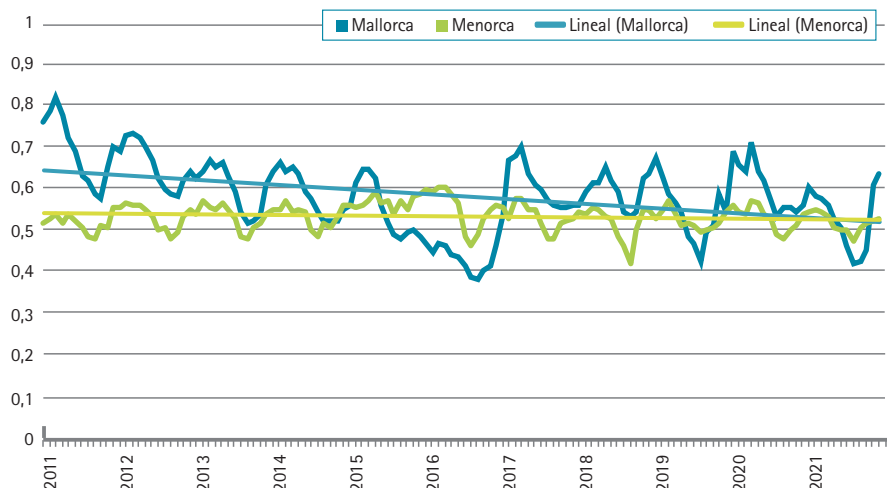
Gràfic I-S2.23.
Índex sequera hidrològica (2021)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.24.

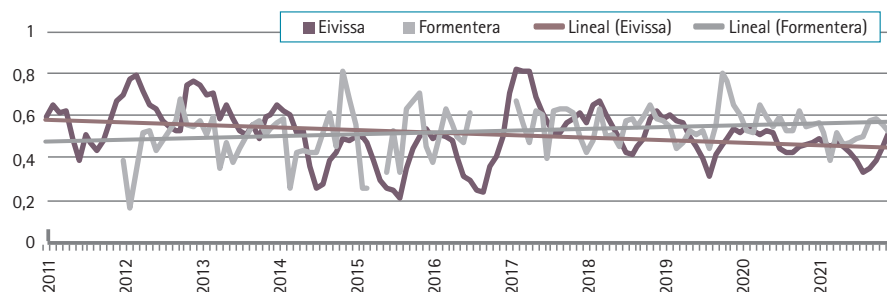
Evolució interanual de l'índex de sequera hidrològica a Mallorca i Menorca (2011-2021)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.25.

Evolució interanual de l'índex de sequera hidrològica a Eivissa i Formentera (2011-2021)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

3.3 ABASTIMENT D'AIGUA PER A CONSUM HUMÀ

Com en anys anteriors, es disposa de la informació sobre l'abastiment urbà d'aigua a la nostra comunitat amb un any de retard, motiu pel qual farem referència a les dades del 2020. Per aquesta raó, enguany

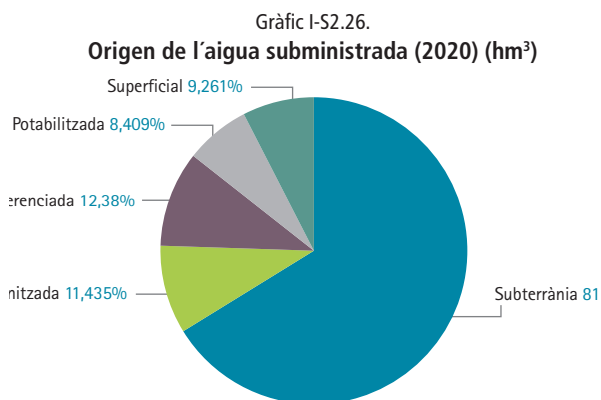
es podrà comprovar l'impacte de la pandèmia i, sobretot, del confinament, fet que no es va poder constatar en la memòria de l'any passat

El 2020, el volum d'aigua de consum subministrat, en el conjunt de les Illes Balears, ha estat de 122,769 hm³ (un 11,54 %

menys que el 2019). Se n'han consumit 85,151 hm³, la qual cosa suposa unes pèrdues del 30,64 % (4,35 punts percentuals superior a l'any anterior). Per origen de l'aigua subministrada, la subterrània, amb 81,285 hm³, suposa el 66,21 % del total (0,95 punts percentuals superior al 2019); la dessalinitzada, amb 11,435 hm³, suposa el 9,31 % (0,27 punts superior a l'any anterior); la indiferenciada (barreja d'aigües subterrànies, dessalinitzades i fins tot superficials en percentatges desconeguts), amb 12,38 hm³, suposa el 10,08 % (en baixa 4,07); la potabilitzada (aigües subterrànies amb un contingut alt de sals que ha passat per un procés de potabilització), amb 8,409 hm³, el 6,85 % (en puja 0,25), i la superficial, amb 9,261 hm³, el 7,54 % (en puja 2,59). La proporcionalitat de l'origen de l'aigua subministrada es visualitza en el gràfic I-S2.26, mentre que l'evolució des del 2010, també amb especificació de l'origen, es representa en el gràfic I-S2.27, en què les unitats són hm³.

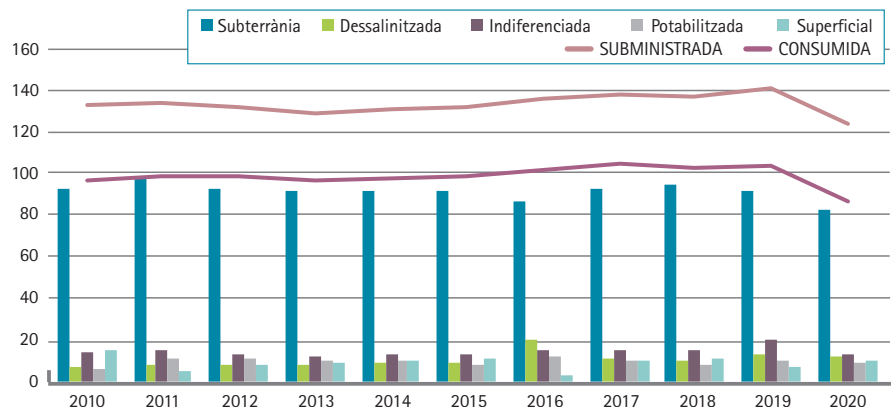
Segregant la informació per illes, el volum d'aigua subministrat a Mallorca, que és l'illa on l'origen de l'aigua subministrada és més divers, ha estat de 93,884 hm³ (un 11,64 % menys que el 2019); se n'han consumit 65,256 hm³, la qual cosa suposa unes pèrdues del 30,49 % (4,45 punts percentuals superior a l'any anterior). L'origen de l'aigua subministrada ha estat el següent: un 67,83 % de subterrània (63,685 hm³), amb un augment de 1,79 punts percentuals respecte a l'any anterior; un 0,16 % de dessalinitzada (0,149 hm³), amb un descens de 0,23 punts respecte al 2019; un 13,19 % d'indiferenciada (12,380 hm³), amb una disminució de 5,29 punts respecte a l'any anterior; un 8,96 % de potabilitzada (8,409 hm³), amb un augment de 0,33 punts, i un 9,86 % de superficial (9,261 hm³), amb un augment de 3,4 punts.

Es pot consultar l'evolució del subministrament d'aigua a Mallorca en el període 2010-2020 en el gràfic I-S2.28.

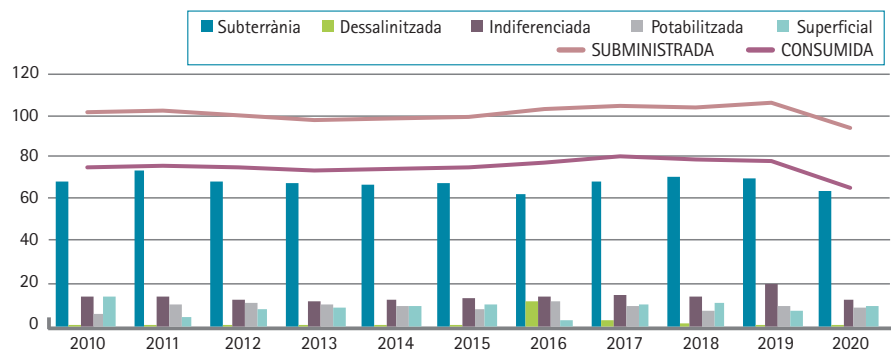
Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.27.
Subministrament a les Illes Balears (2010-2020) (hm³)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.28.
Subministrament a Mallorca (2010-2020) (hm³)

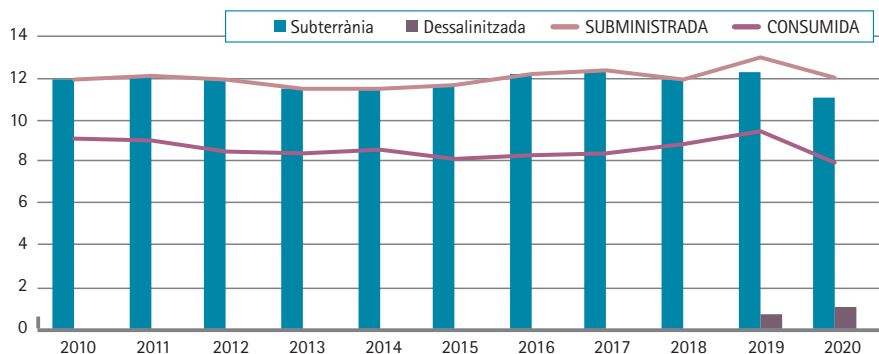

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

A Menorca, el volum subministrat ha estat de 12,008 hm³ (un 7,43 % menys que el 2019). Se n'han consumit 7,968 hm³, la qual cosa suposa unes pèrdues del 33,64 %, és a dir, 6,63 punts percentuals més que el 2019. En el gràfic I-S2.29 es visualitza l'evolució del subministrament en el període 2010-2020. Com ja esmentàrem a la memòria de l'any anterior, Menorca és

l'única illa de l'arxipèlag que es va nodrir íntegrament d'aigua subterrània fins al 2018; l'aigua dessalinitzada s'hi va fer servir per primera vegada el 2019. Els 0,981 hm³ d'aigua dessalinitzada del 2020 representa el 8,17 % del total, mentre que el 2019 en representava el 5,2 %. Amb aquestes dades, es pot aventurar la hipòtesi que es va consolidant la tendència a l'alça.

Gràfic I-S2.29.
Subministrament a Menorca (2010-2020) (hm³)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

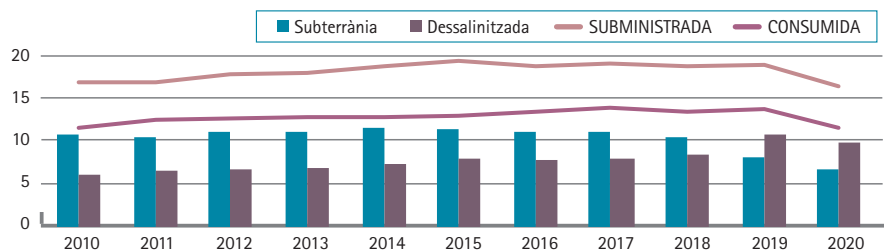
A Eivissa, el volum que s'ha subministrat durant 2020 ha estat de 16,363 hm³ (un 13,17 % inferior a 2019). Se n'han consumit 11,464 hm³, la qual cosa suposa unes pèrdues del 29,94 %, és a dir, 2,2 punts percentuals més que el 2019. Pel que fa a l'origen de l'aigua subministrada, un 40,16 % ha estat de procedència subterrània (6,573 hm³), amb un descens de 2,85 punts percentuals respecte al 2019, mentre que el 59,84 % restant ha estat aigua dessalinitzada (9,791 hm³), amb un augment de 2,85 punts respecte al 2019. En el gràfic I-S2.30 es pot veure l'evolució de l'aigua subministrada a Eivissa durant el període 2010-2020, en què es constata la inversió de les proporcions pel que fa a l'origen de l'aigua subministrada, que es va iniciar el 2019 i que sembla que es consolida amb les dades del 2020.

A Formentera, el volum subministrat ha estat de 0,514 hm³ (un 27,71 % inferior respecte al 2019). Se n'han consumit 0,463 hm³, fet que dona com a resultat unes

pèrdues del 10,03 %, 2,47 punts percentuals inferior a l'any anterior. L'evolució del volum d'aigua subministrada en el període 2010-2020 a Formentera es visualitza en el gràfic I-S2.31, en què es constata novament que la totalitat de l'aigua és de procedència dessalinitzada.

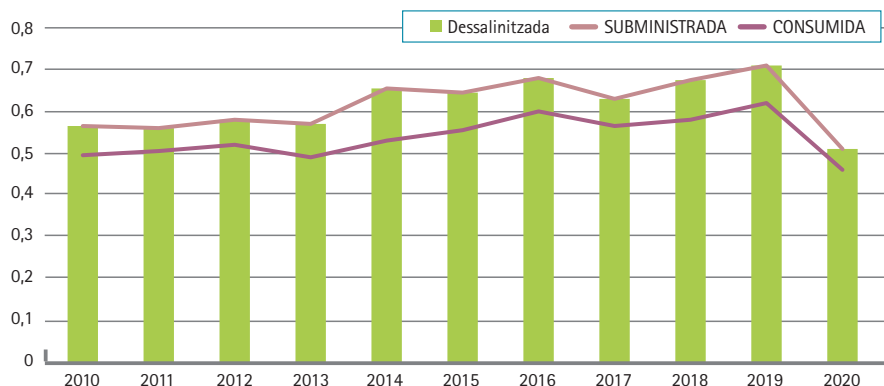
En el gràfic I-S2.32 hi figura el volum d'aigua subministrat i consumit per l'IPH (índex de pressió humana) i any segregat per illes, en una comparativa entre el 2019 i el 2020, per poder esbrinar la influència de la pandèmia. Com ja esmentàrem a la memòria de l'any passat, elaboram el volum per l'IPH i no per habitant perquè consideram que és una mesura que s'apropa més a la realitat. En qualsevol cas, en feim una aproximació, ja que no disposam dels valors de l'IPH anuals, raó per la qual hem tret aquest valor, sempre de forma aproximada, fent la mitjana dels valors mitjans mensuals de l'indicador de pressió humana. Les dades que hi figuren són els metres cúbics per IPH i any.

Gràfic I-S2.30.
Subministrament a Eivissa (2010-2020) (hm³)

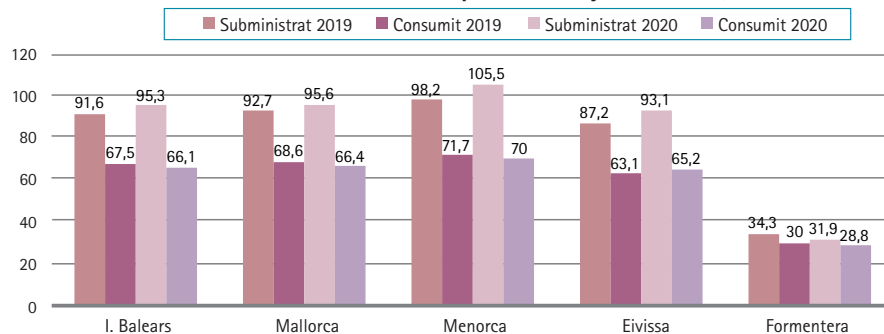
Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.31.
Subministrament a Formentera (2010-2020) (hm³)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.32.
Volum subministrat i consumit per l'IPH i any (2019-2020)

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

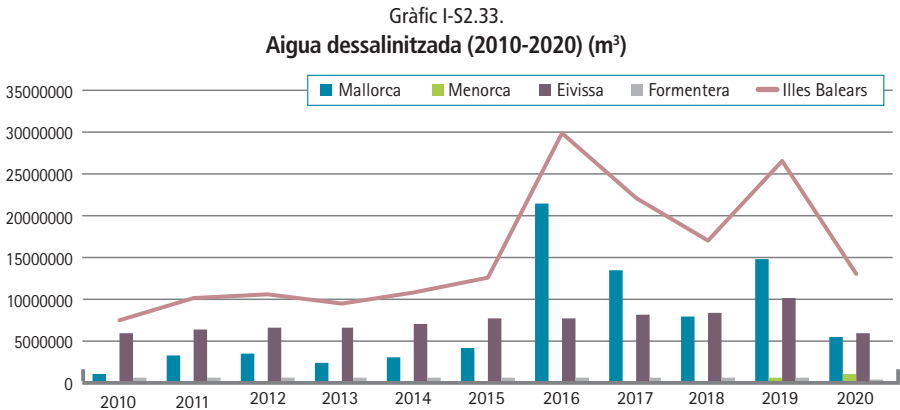
Finalment, comentam les dades de la producció anual d'aigua dessalinitzada per a l'abastiment urbà a les Illes Balears, que ja apareixien a la memòria de l'any anterior, però que, en un exercici de coherència amb el contingut d'aquest apartat, tornam a publicar per abastar el mateix període que el de l'aigua subministrada i consumida. Les dades corresponents al 2020 es detallen en el quadre

I-S2.16, en què el percentatge fa referència a la variació respecte a l'any anterior. Malgrat l'augment a Menorca, la tendència general de les Illes està marcada, majoritàriament, pels valors negatius de Mallorca i Eivissa.

En el gràfic I-S2.33 es visualitza l'evolució interanual del període 2010-2020, en què les unitats són també metres cúbics.

QUADRE I-S2.16. AIGUA DESALINITZADA A LES ILLES BALEARS (2019-2020) (m³)			
	2019	2020	%
Mallorca	14.843.838	5.590.511	-62,3
Menorca	673.542	981.259	45,7
Eivissa	10.198.084	5.914.892	-42
Formentera	698.430	514.126	-26,4
TOTAL	26.413.894	13.000.788	-50,8

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

3.4 DEPURACIÓ D'AIGÜES

EMAYA depura les aigües als municipis de Palma, Marratxí, Bunyola i Esporles, mentre que Sant Llorenç, Calvià i Alcúdia tenen les seves respectives instal·lacions de sanejament. A la resta de les Balears ABAQUA s'encarrega del sistema de sanejament. A causa d'un reajustament del sistema de dades, els valors absoluts poden diferir dels que es van publicats a la memòria de l'any anterior, no així els percentatges de variació.

Tenint en compte el que s'ha comentat, el 2021 s'han tractat un total de 83.118.526 m³ a les Illes Balears, la qual cosa suposa un augment del 6,58 % respecte al 2020. D'aquest total, 62.834.195,7 m³ corresponen a Mallorca (75,6 %), 7.798.923,48 m³ a Menorca (9,4 %), 11.711.225 m³ a Eivissa (14,1 %) i 774.182 m³ a Formentera (0,9 %), uns percentatges molt semblants als de l'any anterior (vegeu el gràfic I-S2.34).

L'efecte de la pandèmia es constata en el gràfic I-S2.35, en què es fa la comparativa de l'evolució mensual entre el 2020 i el 2021. El 2020 va començar amb una tendència molt semblant a la del 2019, però l'arribada de la pandèmia i el confinament, amb un fort impacte en el turisme, va evitar la típica pujada estiuenca, que només es va notar tímidament. El 2021 ha començat clarament marcat per l'efecte de la COVID-19, però unes mesures més relaxades a l'estiu han provocat un canvi de tendència respecte al 2019 durant la primavera. Aquesta tendència s'han mantingut fins a final d'any.

Dels volum corresponent a Mallorca, en el quadre I-S2.17 es fa esment de les fraccions tractades per cadascun dels gestors, amb especificació del percentatge que representen sobre el total de Mallorca i sobre el total de les Balears.

Quant a Mallorca, l'evolució mensual del cabal tractat es representa en el gràfic I-S2.36, en què es fa la comparativa amb l'any anterior i es constata l'efecte de la pandèmia. Atesa la influència d'aquesta illa en el còmput total (75,60 %), el gràfic resultant, com ja va passar l'any anterior, és molt semblant al del total de l'arxipèlag. El 2021, després de la caiguda del 2020, es detecta un increment del cabal depurat, si bé continua estant per sota de la mitjana dels anys anteriors. Tot i començar amb mínims històrics, a causa de la baixa activitat turística provocada per la pandèmia, experimenta un repunt a final de la temporada d'estiu, provocat per la recuperació progressiva del turisme a l'illa. En el cas de les EDAR gestionades per ABAQUA, el 2021 n'hi ha hagut 3 en què hi ha hagut infradimensionament (el cabal de l'efluent supera en un 20 % el cabal de disseny): Campanet, Consell i Inca, davant les 7 de l'any anterior, que representen el 5 % de les depuradores de Mallorca i el 3,5 % del total.

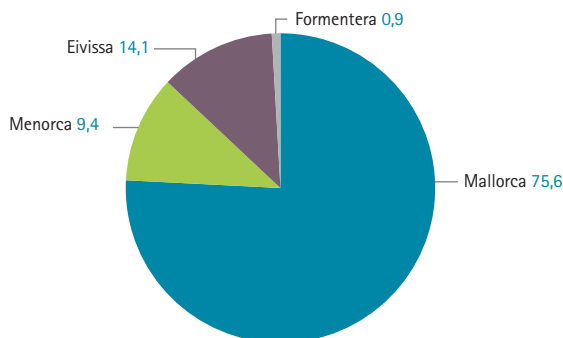
A Menorca també ha augmentat el cabal depurat el 2021 respecte al 2020, si bé, també en aquest cas, tampoc no s'assoleixen els valors de pre-pandèmia. A aquesta illa es detecta un allargament de la temporada turística, coincidint amb la relaxació de les mesures contra la COVID. Així, el novembre del 2021 el cabal depurat ha estat de 696.192 m³, el màxim registrat des del 2016. També cal esmentar que

durant el 2021 totes les depuradores de Menorca han mostrat un dimensionament adequat (vegeu el gràfic I-S2.37).

Es representa l'evolució mensual dels cabals traçats a l'illa d'Eivissa en el gràfic I-S2.38. Tenint en compte que el cabal de disseny mensual total de l'illa és

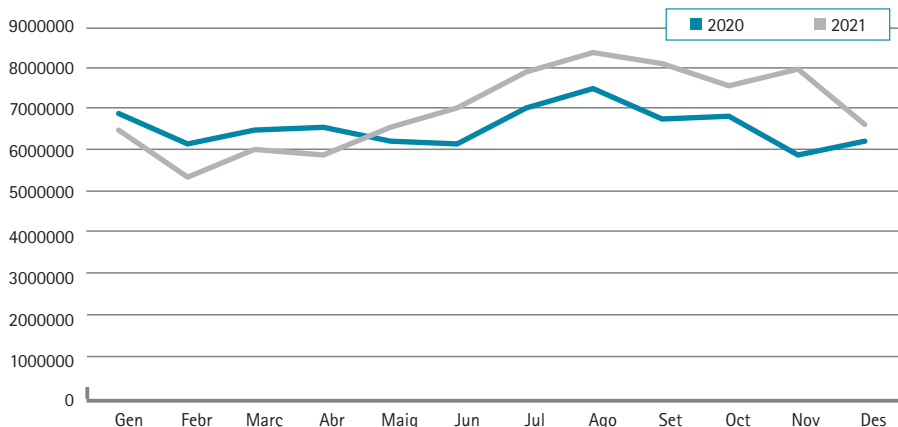
d'1,9 hm³, no hi ha cap mes en què se superi aquest valor. A més, les pautes observades en aquesta illa són semblants a les de Mallorca i Menorca, i registra el segon màxim històric el mes de novembre. Durant tot el 2021, les depuradores d'Eivissa han mostrat un dimensionament adequat.

Gràfic I-S2.34.
Volum tractat Illes Balears (2021) (%)

Font: ABAQUA, EMAYA i serveis de sanejament de Calvià, Sant Llorenç des Cardassar i Alcúdia

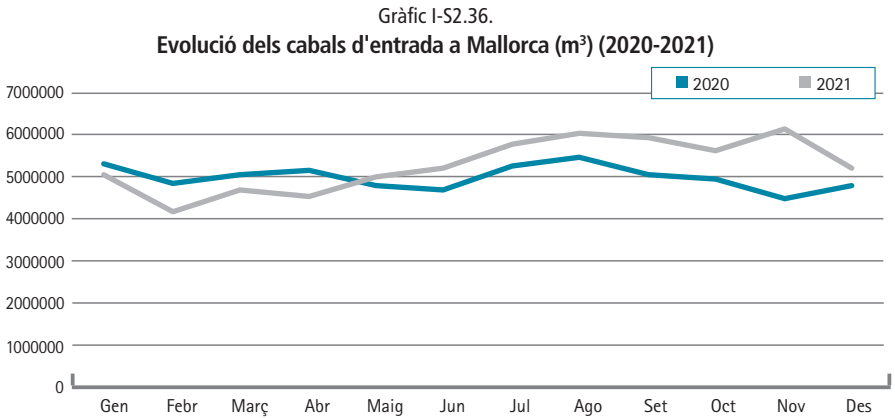
Gràfic I-S2.35.
Evolució de l'entrada a les Illes Balears (m³) (2020-2021)

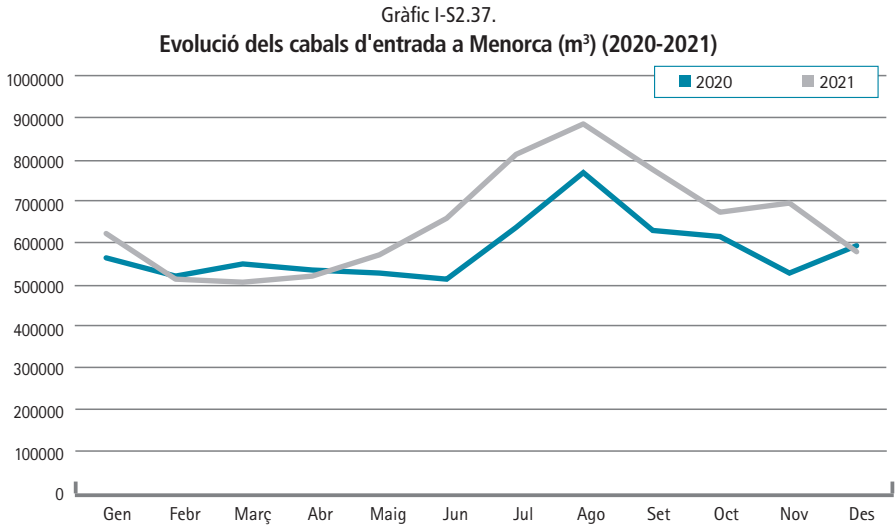
Font: ABAQUA, EMAYA i serveis de sanejament de Calvià, Sant Llorenç des Cardassar i Alcúdia

QUADRE I-S2.17. CABALS D'ENTRADA A MALLORCA (2021)			
	Volum (m³)	% Mallorca	% total
ABAQUA	23.372.350,50	37,2	28,1
EMAYA	29.922.628	47,6	36,0
Sant Llorenç	1.271.572	2,0	1,5
Calvià	5.189.965,47	8,3	6,2
Alcúdia	3.077.680	4,9	3,7
TOTAL	62.834.195,70	100,0	75,6

Font: ABAQUA, EMAYA i serveis de sanejament de Calvià, Sant Llorenç des Cardassar i Alcúdia

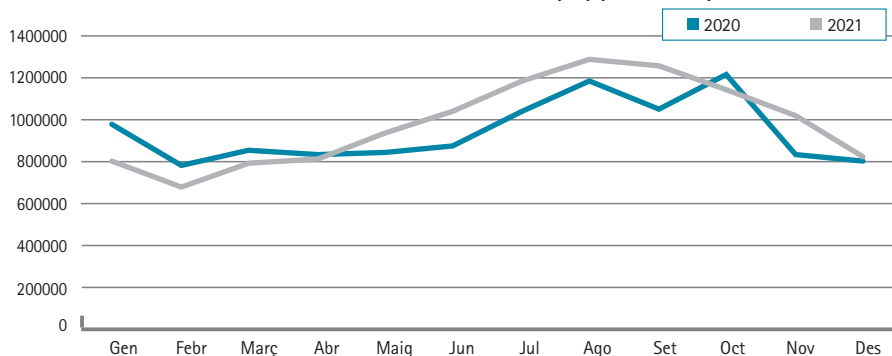

Font: ABAQUA, EMAYA i serveis de sanejament de Calvià, Sant Llorenç des Cardassar i Alcúdia

Font: ABAQUA

Gràfic I-S2.38.
Evolució dels cabals d'entrada a Eivissa (m³) (2020-2021)

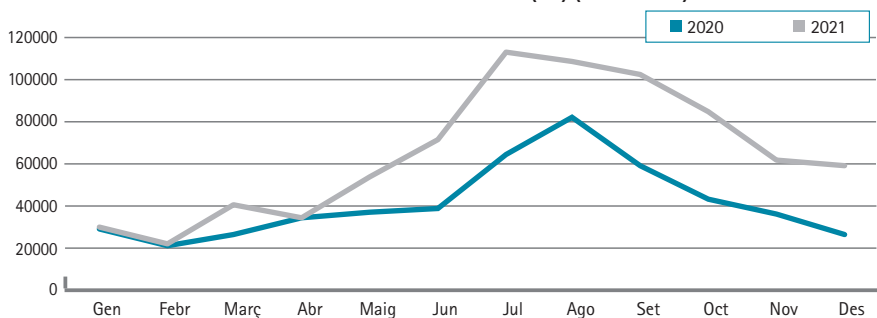

Font: ABAQUA

L'evolució a Formentera es visualitza en el gràfic I-S2.39. El 2021 s'ha produït un canvi general en la depuració a l'illa, ja que hi ha hagut un increment del 31 % sobre la mitjana del període 2016-2021 i del 56 % respecte al 2020. Cal destacar que,

durant l'estiu, hi ha hagut un creixement per sobre de la mitjana històrica, amb un valor punta el mes de juliol d'11.971 m³, que representa un 22 % més del màxim registrat, que corresponia al mes de juliol del 2017.

Gràfic I-S2.39.
Evolució cabals d'entrada Formentera (m³) (2020-2021)

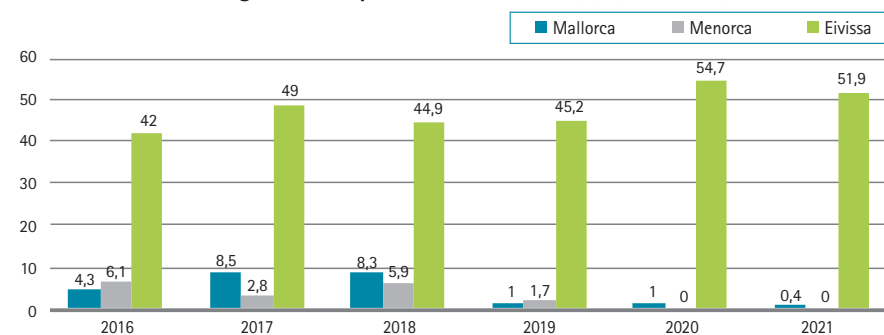
Font: ABAQUA

Finalment, els percentatges d'incompliment dels efluents de les EDAR (estació depuradora d'aigües residuals), denominats ARUD (aigua residual urbana depurada), a cadascuna de les illes en el període 2016-2021 es visualitzen en el gràfic I-S2.40, en què, en el cas de Mallorca, fa referència a les EDAR d'ABAQUA. Els percentatges estan fets sobre el total (ABAQUA) de cada illa. Formentera no hi figura perquè compleix els requisits en aquest període. Els incompliments registrats a les depuradores d'ABAQUA (expressats en hm³)

sobre el total depurat en el període 2016-2021 es representen en el gràfic I-S2.41, en què la major part del volum mal depurat correspon a l'illa d'Eivissa, tal com es mostra en el gràfic I-S2.40.

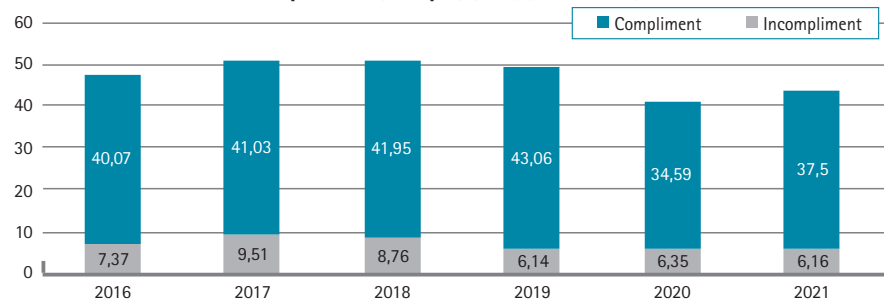
Sempre parlant de les depuradores d'ABAQUA, en el conjunt de les Illes Balears s'ha produït un compliment en 74 de les 79 depuradores. Els incompliments corresponen a 2 depuradores de Mallorca (Llubí i Vilafranca) i a 3 d'Eivissa (Cala Sant Vicenç, Eivissa i Sant Josep).

Gràfic I-S2.40.
Percentatges d'incompliment de les ARUD (%) (2016-2021)

Font: ABAQUA

Gràfic I-S2.41.
Incompliments (Abaqua) (hm³) (2016-2021)

Font: ABAQUA

4.

MEDI TERRESTRE

4.1. ELS INCENDIS

El 2021, s'han produït un total de 66 sinistres relacionats amb incendis forestals a les Balears, la qual cosa suposa un descens del 15,4 % respecte al 2020. D'aquests, 57 (86 %) han estat conats, això és, quan superfície cremada és inferior a una hectàrea, mentre que els 9 restants han estat incendis. Per illes, la distribució dels sinistres ha estat la següent: Mallorca 48 (73 %), Menorca 1 (2 %) i Eivissa 17 (26 %). A Formentera no se n'ha produït cap. La distribució per nombre de sinistres es visualitza en el gràfic I-S2.42.

Pel que fa a l'evolució interanual dels sinistres en el període 2011-2021, segregats per conats i incendis, es mostra en el gràfic I-S2.43.

En el gràfic I-S2.44 es comparen els sinistres (incendis més conats) del 2021 amb la mitjana del període 1983-2019. S'observa el fet destacable que el febrer és el més amb més sinistres i, a més, amb més superfície cremada de l'any. Les 64,57 hectàrees cremades durant aquest mes suposen el 57,1 % del total de superfície cremada durant tot l'any. També cal destacar que, malgrat que es registren únicament dos sinistres el mes de novembre, aquest mes, amb 21,4 hectàrees cremades (el 18,9 % del total), va ser el segon en superfície cremada de tot l'any, fet inusual si es té en compte que va ser molt plujós (vegeu l'apartat de meteorologia).

En relació amb la superfície, el 2021 s'han cremat un total de 113,15 hectàrees a les

Balears, una disminució del 76 % respecte al 2020. Per illes, a Mallorca s'han cremat 110,68 ha (el 98 % del total), a Menorca 0,01 ha (0,008 %) i a Eivissa 2,47 ha (2 %) (vegeu el gràfic I-S2.45).

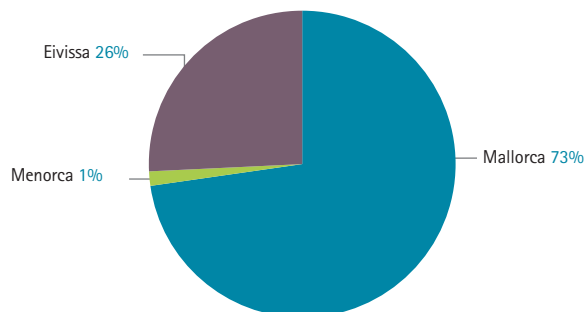
L'evolució anual de la superfície cremada en l'interval 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.46, en què les dades es mesuren en hectàrees i apareixen segregades per superfície arbrada i desarbrada. Cal indicar que, en aquest darrer concepte, s'hi inclou la superfície de matolls juntament amb la de pastures i canyet.

Si es compara la superfície cremada amb la mitjana del 1983-2019, les dades ens donen com a resultat el gràfic I-S2.47. Com s'ha esmentat abans, l'incendi de majors proporcions s'ha produït el mes de febrer, concretament el dia 6, a la finca d'Ariant (Pollença). La desestacionalització dels incendis forestals pot ser una conseqüència més del canvi climàtic.

La causalitat dels incendis del 2021 es representa en el gràfic I-S2.48, en una comparativa amb el 2020, en què la variable de mesura és el tant per cent sobre el total. O bé per negligències o bé de forma intencionada, el factor humà, amb el 74 % del total, continua sent el factor determinant, sense perjudici que entre els de causa desconeguda o pendent d'investigació no n'hi hagi més.

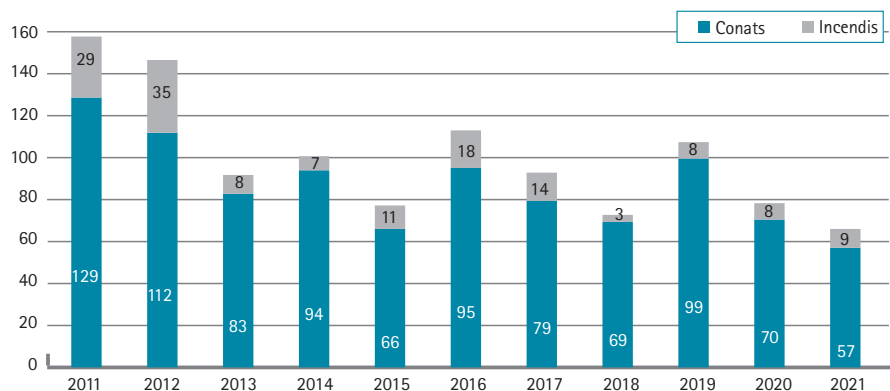
Com a la memòria de l'any anterior, i amb la intenció de poder donar una comparativa amb altres comunitats, es recullen els metres quadrats de superfície cremada per quilòmetre quadrat d'extensió de cada illa i del conjunt de la comunitat autònoma.

Gràfic I-S2.42.
Nombre de sinistres (2021) (%)

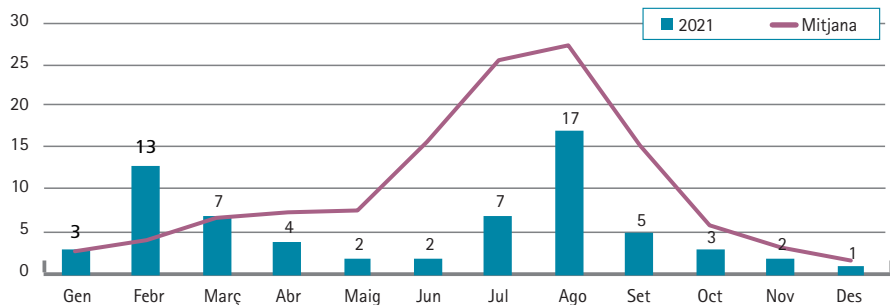
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.43.
Evolució interanual del nombre de sinistres (2011-2021)

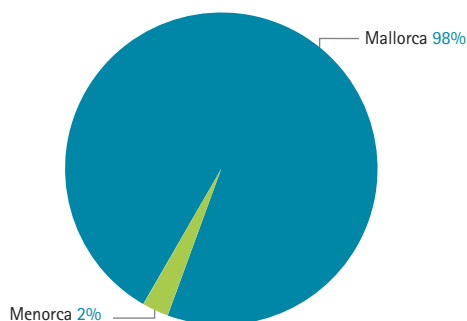
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.44.
Sinistres del 2021 respecte a la mitjana (1983-2019)

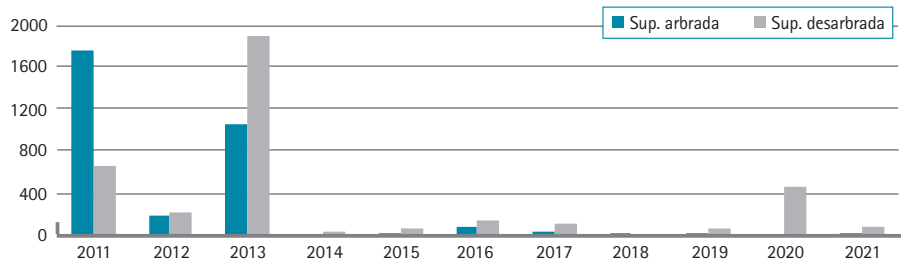
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.45.
Superfície cremada (2021) (% sobre el total)

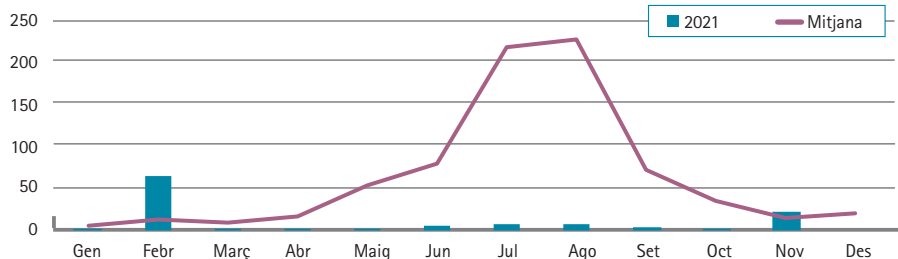
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.46.
Evolució interanual de la superfície cremada (2011-2021)

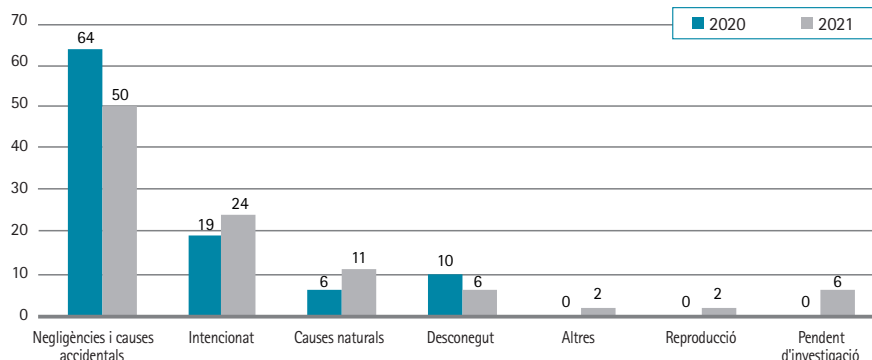
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.47.
Superfície cremada (2021) respecte a la mitjana (1983-2019)

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.48.
Causalitat dels sinistres (%) (2020-2021)

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Aquesta dada també ens ajuda a entendre la magnitud del sinistre. Les dades es visualitzen en el gràfic I-S2.49, en què les unitats són metres quadrats de superfície cremada per cada quilòmetre quadrat de superfície de cada illa.

4.2. APROFITAMENT DELS RECURSOS FORESTALS

Els aprofitaments forestals que s'han fet dels boscs de les Balears el 2021, segregats per espècies, figuren en el quadre I-S2.18, en què «m. c. de fusta» fa referència als metres cúbics de fusta, i «Est. de llenya» es refereix a esteris de llenya. Cal recordar que l'esteri és una unitat de mesura per a troncs de fusta apilats ordenadament, de manera que es refereix al volum i l'espai de l'aire que ocupa la fusta.

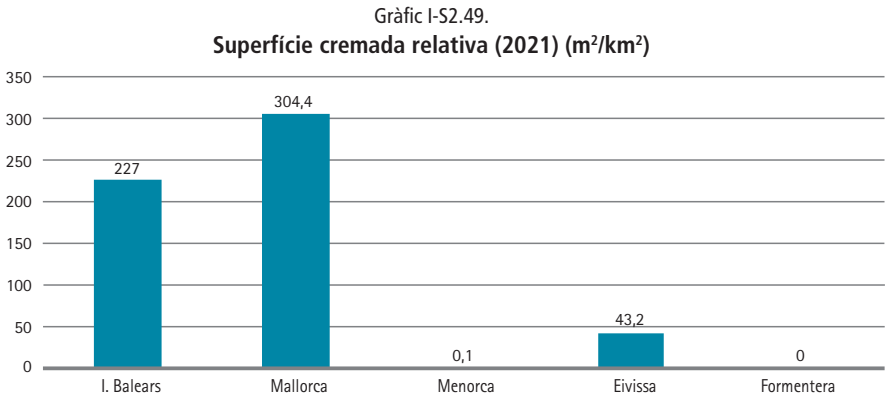
Per espècies, el nombre d'arbres tallats el 2021, segregat per illes, es detalla en el gràfic I-S2.50, en què figuren les tres més repre-

sentatives: pi, alzina i ullastre. Cal dir que, a més, també s'han aprofitat 61 arbres d'altres espècies a Mallorca i 14 a Formentera.

En una comparativa amb el 2020, el nombre d'autoritzacions han augmentat un 4 %, el nombre d'arbres ha disminuït un 11 %, els metres cúbics de fusta s'han incrementat un 4 % i els esteris de llenya també han augmentat un 14 %.

Les dades, segregades per illes, figuren en el quadre I-S2.19 i es visualitzen en el gràfic I-S2.51. Els percentatges del quadre I-S2.19 indiquen la variació percentual de cada concepte respecte al 2020.

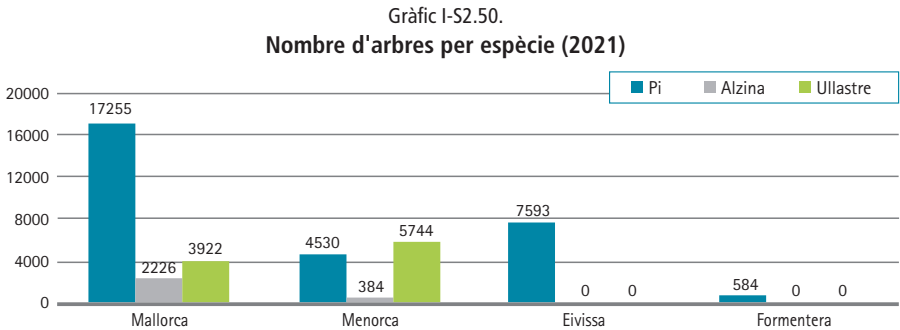
La variació interanual en el període 2011-2021 es representa en el gràfic I-S2.52, en què els màxims registrats entre el 2013 i el 2014, com ja es va esmentar en memòries anteriors, corresponen a un augment de la superfície cremada pels incendis forestals, sobretot el que va afectar la serra de Tramuntana el juliol de 2013.

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.18. APROFITAMENT FORESTAL A LES IL·LES BALEARS (2021)				
Espècie	Nre. d'autoritzacions	Nre. d'arbres	m. c. de fusta	Est. de llenya
Pi	693	29.962	7.100,57	14.201,14
Alzina	74	2.610	403,68	510,01
Ullastre	150	9.666	1.073,36	1.241,54
Altres	14	75	13,32	25,26
TOTALS	931	42.313	8.590,93	15.977,95

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

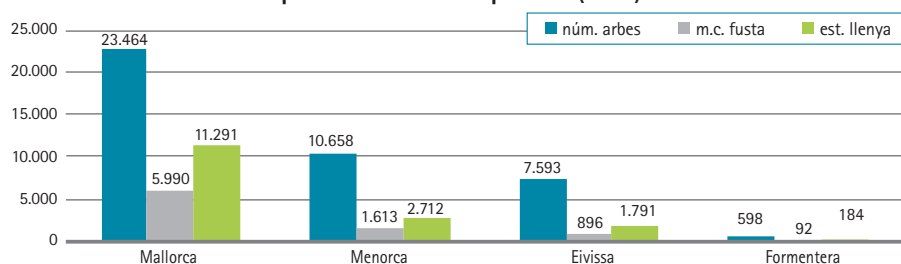
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.19. APROFITAMENT FORESTAL A LES ILLES BALEARS (2021)

Illla	Nre. d'autorit- zacions	%	Nre. d'arbres	%	m. c. de fusta	%	Est. de llenya	%
Mallorca	588	10	23.464	-23	5.989,86	-2	11.291,29	14
Menorca	147	93	10.658	174	1.612,96	286	2.711,75	410
Eivissa	165	-25	7.593	-39	895,7	-47	1.791,40	-47
Formentera	31	-21	598	-26	92,41	-5	183,51	-2
TOTALS	931	4	42.313	-11	8.590,93	4	15.977,95	14

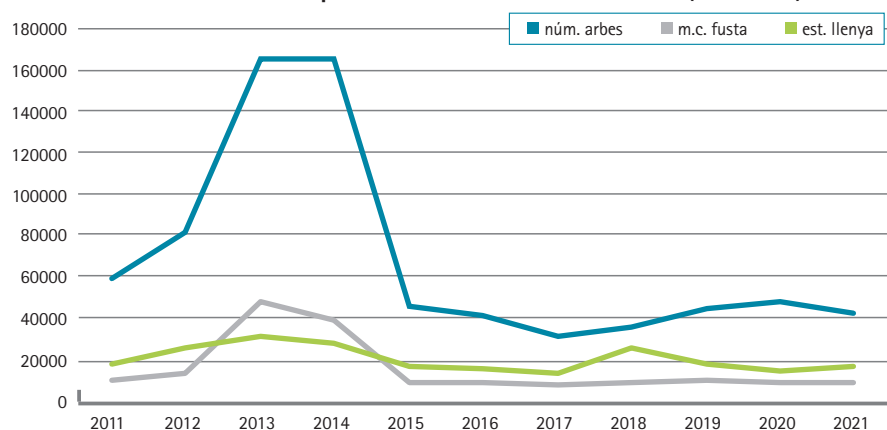
Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.51.
Aprofitament forestal per illes (2021)

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.52.
Evolució interanual de l'aprofitament forestal a les Illes Balears (2011-2021)

Font: Servei de Gestió Forestal. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

4.3. XYLELLA FASTIDIOSA

El 2021, han resultat positives 76 mostres de les Balears de 13 espècies vegetals diferents (el 3,4 % de les mostres analitzades), mentre que el 2020 van ser positives 146 mostres de 10 espècies vegetals diferents. Per espècies, la distribució ha estat la que figura en el quadre I-S2.20, que es representa en el gràfic I-S2.53. L'ullastre (*Olea europaea sylvestris*), com en els anys anteriors, és l'espècie més afectada, amb el 34,2 % dels positius, seguida de l'ametler (*Prunus dulcis*), amb un 31,6 %, i l'olivera (*Olea europaea europaea*), amb un 10,5 %.

La distribució per illes es detalla en el gràfic I-S2.54 en una comparativa entre el

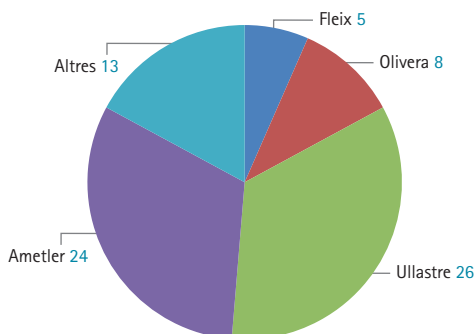
2020 i el 2021, en què apareix el nombre de mostres rebudes i el de positius. El percentatge de positius sobre les mostres rebudes és del 2,8 % a Mallorca, el 2,3 % a Menorca, el 3,7 % a Eivissa i el 0 % a Formentera. A Mallorca l'espècie amb més positius ha estat l'ametler (el 53,3 % del total de l'illa), mentre que a Menorca i Eivissa ha estat l'ullastre, amb un 50 % i un 64 % del total de cada illa respectivament.

Les xifres absolutes, és a dir, el nombre de mostres rebudes i eliminades des que es va detectar el primer brot, a 2016, fins a finals de 2021, amb 36 espècies afectades, es detalla al quadre I-S2.21 i es visualitza al gràfic I-S2.55. El percentatge de la columna de la dreta correspon al de positius respecte de les mostres rebudes.

QUADRE I-S2.20. XYLELLA FASTIDIOSA A LES ILLES BALEARS (2021)		
	Nre. de mostres rebudes	Nre. de positius
<i>Fraxinus angustifolia</i> (fleix)	114	5
<i>Lavandula angustifolia</i> (lavanda)	4	1
<i>Olea europaea europaea</i> (olivera)	338	8
<i>Olea europaea sylvestris</i> (ullastre)	1.052	26
<i>Polygala myrtifolia</i>	11	1
<i>Prunus dulcis</i> (ametler)	168	24
<i>Rhamnus alaternus</i> (aladern)	43	2
<i>Rosmarinus officinalis</i> (romani)	203	2
<i>Vitis vinífera</i> (vinya)	80	1
<i>Calicotome spinosa</i> (argelaga)	6	1
<i>Cistus albidus</i> (estepa blanca)	81	1
<i>Cistus monspeliensis</i> (estepa llimonenca)	53	2
<i>Ficus carica</i> (figuera)	73	2
TOTAL	2.226	76

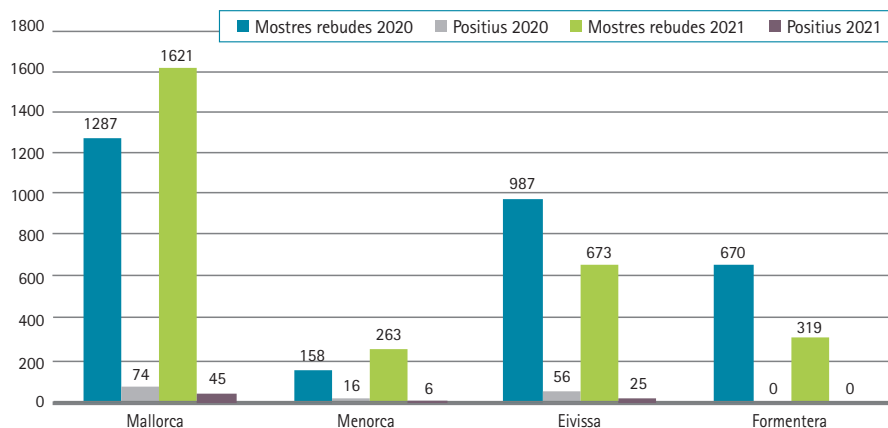
Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Gràfic I-S2.53.
Positius de *Xylella fastidiosa* (2021)

Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Gràfic I-S2.54.
Mostres i positius per illes (2020-2021)

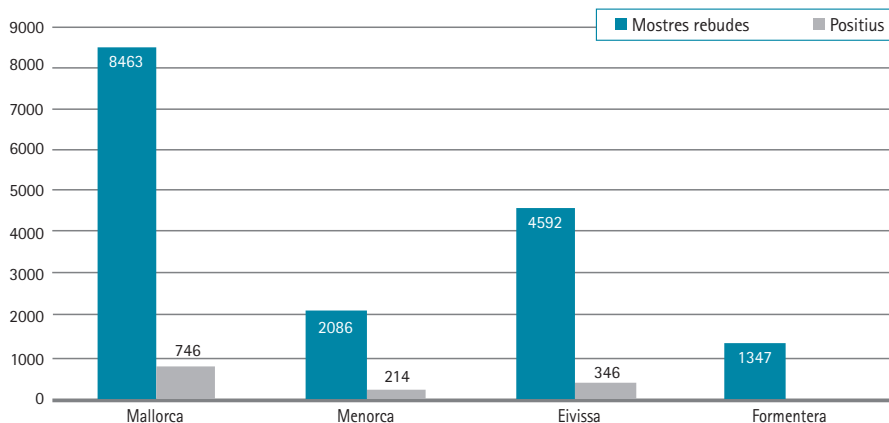
Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

QUADRE I-S2.21. TOTAL DEL PERÍODE 2016-2021

	Nre. de mostres rebudes	Nre. de positius	%
Mallorca	8.463	746	8,8
Menorca	2.086	214	10,3
Eivissa	4.592	346	7,5
Formentera	1.347	0	0
TOTAL	16.488	1306	7,9

Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Gràfic I-S2.55.

Mostres rebudes i positius del període 2016-2021

Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Les eliminacions, en xifres absolutes, des de que es va detectar el primer brot *Xylella fastidiosa* el 2016 fins a final del 2021, es mostren en el quadre I-S2.22 i es visualitzen en el gràfic I-S2.56.

4.4. AGRICULTURA ECOLÒGICA

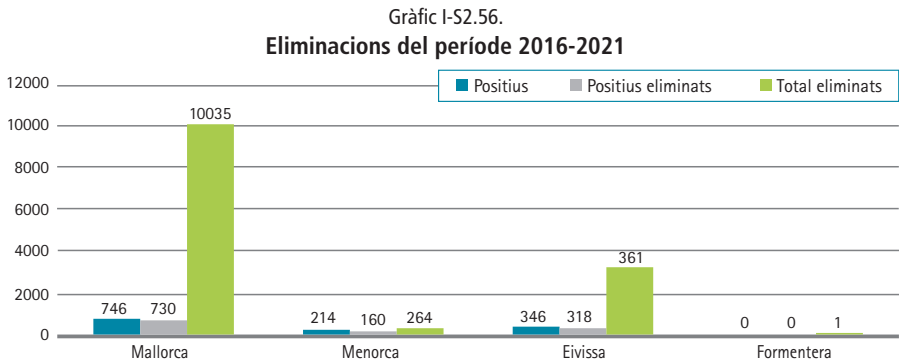
A la memòria del 2019 incloguérem, per primera vegada, dades sobre l'agricultura ecològica. Com aquella vegada, les dades s'han obtingut del Consell de Producció Agrària Ecològica (CBPAE), que és l'òrgan encarregat de certificar els productes agroalimentaris ecològics a les Balears. Recordem que aquest organisme es va crear l'any 1994 mitjançant el Decret 99/1994, de 21 de setembre (BOCAIB núm. 127, de 18 d'octubre), com a conseqüència d'haver assumit la comunitat autònoma les competències en matèria de defensa contra el frau i la qualitat agroalimentària. Es tracta d'un

òrgan col·legiat i desconcentrat de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Pel que fa a les dades del 2021, cal comentar que la superfície ecològica en el conjunt de les Illes Balears és de 39.768 hectàrees, un 5,11 % superior a l'any anterior. Segregades per illes, Mallorca té una superfície de 31.425 hectàrees, que suposen el 79,02 % del total, amb un augment del 2,56 % respecte al 2020; Menorca té una superfície ecològica de 7.053 hectàrees, el 17,73 % del total, amb un augment del 14,40 % respecte a l'any anterior. Eivissa, amb una superfície de 1.023 hectàrees (el 2,57 % del total), també creix en extensió un 29,17 % respecte al 2020, mentre que Formentera, amb 267 hectàrees, el 0,67 % del total, també creix un 12,66 % interanual. El municipi amb més superfície és Lluçmajor, amb 3.210,62 hectàrees, seguit de Pollença, amb 2.986,49, i Manacor, amb 2.792,77.

QUADRE I-S2.22. ELIMINACIONS EN EL PERÍODE (2016-2021)			
	Positius	Positius eliminats	Total eliminats
Mallorca	746	730	10.035
Menorca	214	160	264
Eivissa	346	318	3.261
Formentera	0	0	1
TOTAL	1.306	1.208	13.561

Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

Font: Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

La variació interanual de la superfície ecològica en el període 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.57.

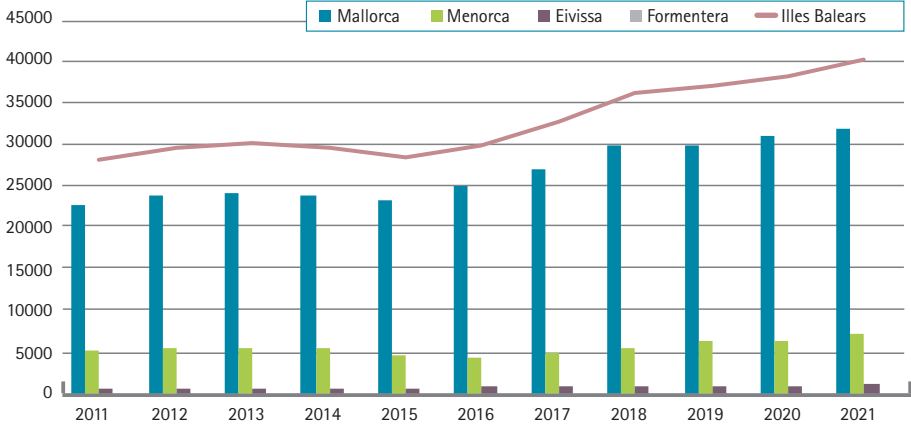
El 2021, el nombre d'operadors inscrits en el CBPAE ha estat 1.103 (un 8,14 % superior al 2020), dels quals 750 són productors i 353 elaboradors. La comparativa per illes entre el 2020 i el 2021 figura en el quadre I-S2.23, en què la notació «P» fa referència als productors i «E» als elaboradors, i el percentatge indica la variació bianual. La comparativa interanual en el període 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.58.

Pel que fa a les explotacions ramaderes, el 2021 se n'han comptabilitzat 306, un

1,66 % superior al 2020. Per illes, les 205 de Mallorca suposen un augment del 5,13 % respecte a l'any anterior; les 90 de Menorca, una disminució del 3,23 %, i les 11 d'Eivissa, una disminució del 15,38 %. L'evolució en el període 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.59.

El 2021, Les explotacions ramaderes han comptabilitzat un total de 37.076 caps de ramat, la qual cosa suposa un augment del 2,23 % respecte al 2020. Per illes, els 30.086 caps de Mallorca representen un augment del 4,23 % respecte al 2020; els 4.393 de Menorca, un descens del 0,9 % respecte a l'any anterior, i els 2.597 d'Eivissa, també una disminució de l'11,79 %.

Gràfic I-S2.57.
Superfície ecològica (2011-2021)

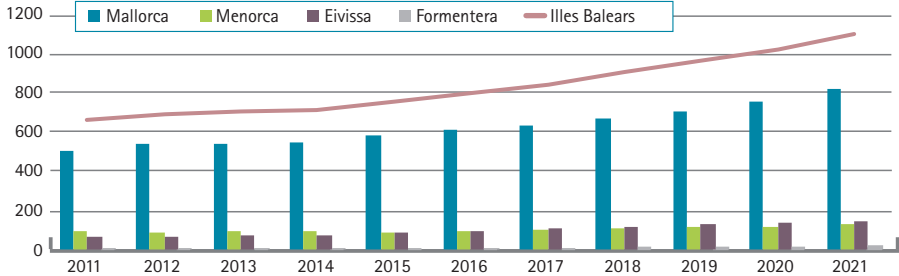
Font: CBPAE

QUADRE I-S2.23. OPERADORS (2020-2021)

	P2020	P2021	%	E2020	E2021	%
Mallorca	512	564	10,16	243	253	4,12
Menorca	69	78	13,04	43	48	11,63
Eivissa	94	97	3,19	44	45	2,27
Formentera	10	11	10	5	7	40
I. Balears	685	750	9,49	335	353	5,37

Font: CBPAE

Gràfic I-S2.58.
Operadors (2011-2021)

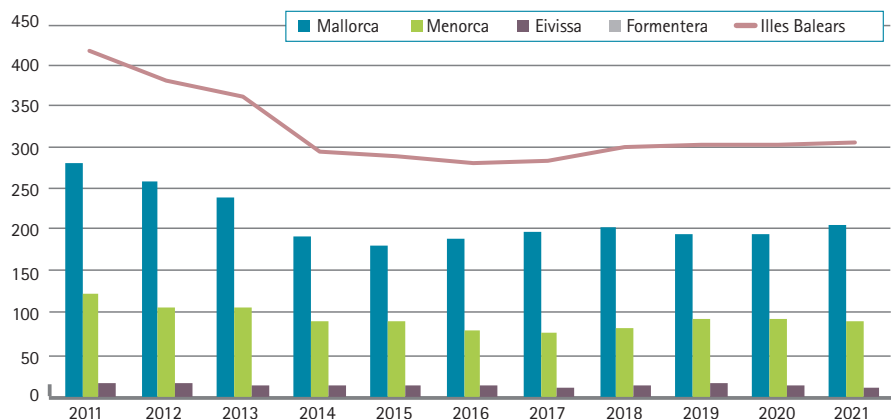
Font: CBPAE

Per tipus, la distribució del 2021 en el conjunt de les Illes Balears es mostra en el gràfic I-S2.60.

Finalment, cal comentar el nombre de caseres (apicultura). Les dues illes majors

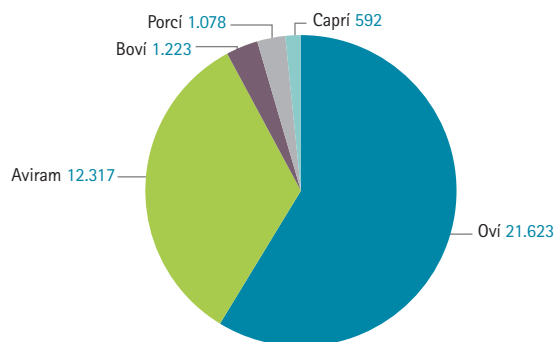
són les úniques que disposen d'aquest tipus d'explotació ecològica. A Mallorca, hi ha un total de 170 caseres, 20 més que l'any anterior (13,33 % superior); en canvi, Menorca, amb 20 caseres, repeteix les dades del 2020.

Gràfic I-S2.59.
Explotacions ramaderes (2011-2021)

Font: CBPAE

Gràfic I-S2.60.
Caps de ramat per tipus a les Illes Balears (2021)

Font: CBPAE

5.

BIODIVERSITAT

5.1. PROTECCIÓ D'ESPÈCIES

5.1.1. Autoritzacions

El 2021, s'han donat un total de 178 autoritzacions, de les quals 22 han estat per a anellament, 19 per a caça científica, 21 per a captura d'espècie protegida, 6 per a falconeria, 2 per a fotografia, 41 per a recollida de flora, 7 per a tinència d'espècie protegida, 23 per a trasllat d'animals i 37 han estat autoritzacions especials. Aquestes dades es visualitzen en el gràfic I-S2.61, mentre que en el quadre I-S2.24 hi apareix la comparativa amb l'any anterior, amb especificació del percentatge de variació.

A les autoritzacions, cal afegir-n'hi 243 per a drons, de les quals 190 han estat pròpiament autoritzacions i 53 han estat declaracions responsables.

5.1.2 Arbres singulars

En matèria de catalogació d'arbres singulars, com ja es va esmentar a la memòria 2020, el Parlament va aprovar, el 20 de març de 1991, la Llei de protecció dels arbres singulars de les Illes Balears, amb l'objectiu de crear un instrument normatiu del màxim nivell per assegurar la conservació dels individus arboris amb característiques extraordinàries, per talla o per edat, o bé especialment valuosos des del punt de vista cultural. Ja es va dir a la memòria anterior que el 2020 hi va haver dues baixes, una a Mallorca i una

altra a Menorca. Tot i això, en el còmput total hi ha 5 exemplars més a Mallorca que el 2020 (un 7 % més) (vegeu el gràfic I-S2.62).

5.1.3 Tortuga marina

El 2021, hi ha hagut 74 avaraments de tortugues, de les quals 33 ja estaven mortes i 41 vives. En els darrers cinc anys, la principal causa dels avaraments ha estat quedar enganxades a plàstics o a arts de pesca fantasma. En el quadre I-S2.25 hi figuren les dades, segregades per illes, en una comparativa amb 2020.

Les dades del 2021, especificades per illes, es mostren en el gràfic I-S2.63 expressades en percentatge.

Atès que els avaraments de tortugues són considerats un bon indicador de la salut de la mar que ens envolta, en el gràfic I-S2.64 se'n mostra l'evolució des del 2011, tenint en compte que, del total de tortugues recuperades vives, no totes sobrevisquen.

5.1.4 Els cetacis

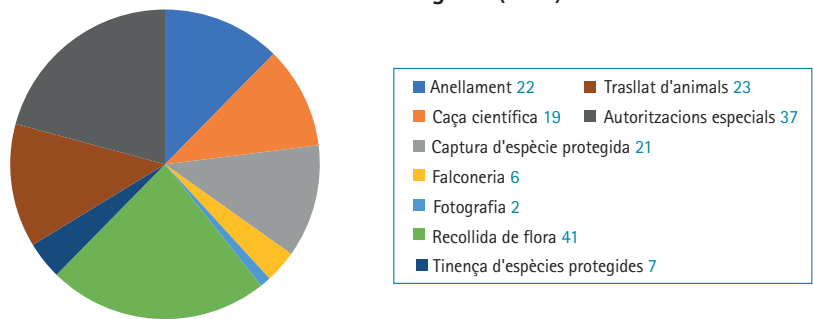
Els 33 avaraments de cetacis detectats durant el 2021 (1 més que l'any anterior), distribuïts per illes, apareixen en el quadre I-S2.26, en què també figura la comparativa amb l'any anterior. Les dades del 2021 es visualitzen en el gràfic I-S2.65, expressades en tant per cent sobre el total.

Dels 33 avaraments de cetacis, 22 corresponen a exemplars morts i 11 a vius. L'evolució des del 2011 es visualitza en el gràfic I-S2.66.

QUADRE I-S2.24. AUTORIZZACIONS ATORGADES (2020-2021)			
Concepte	2020	2021	% variació
Anellament	19	22	15,8
Caça científica	21	19	-9,5
Captura d'espècie protegida	26	21	-19,2
Falconeria	6	6	0
Fotografia	2	2	0
Recollida de flora	59	41	-30,5
Tinença d'espècies protegides	15	7	-53,3
Trasllat d'animals	18	23	27,8
Autoritzacions especials	42	37	-11,9
TOTAL	208	178	-14,4

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.61.
Autoritzacions atorgades (2021)

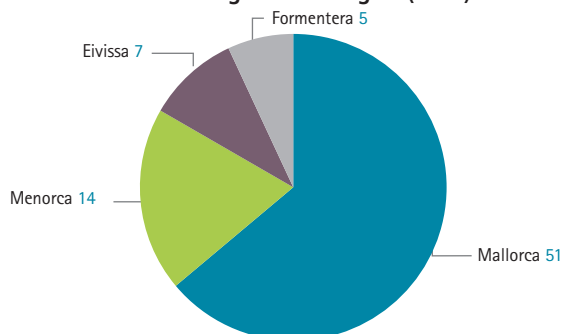

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.25. COMPARATIVA DELS AVARAMENTS DE TORTUGUES (2020-2021)			
	2020	2021	% variació
Mallorca	43	42	-2,3
Menorca	16	11	-31,3
Eivissa	11	9	-18,2
Formentera	10	11	10
Cabrera	4	1	-75
TOTAL	84	74	-11,9

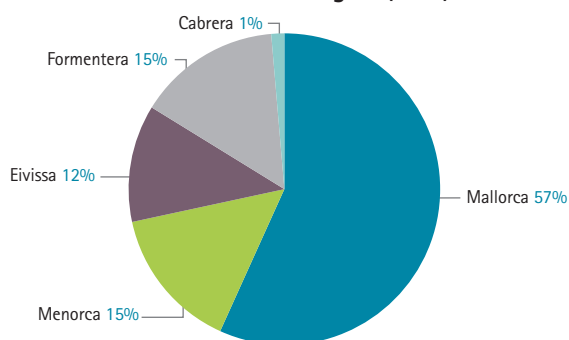
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.62.
Arbres singulars catalogats (2021)

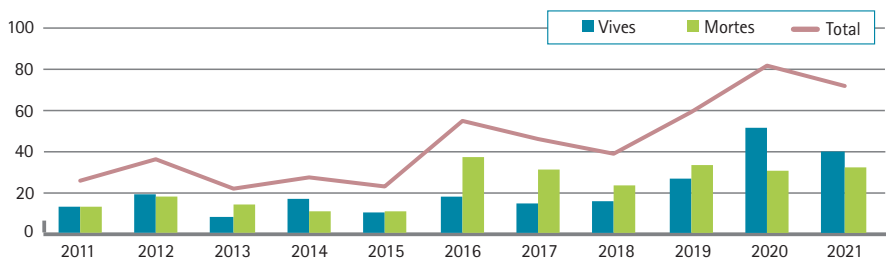
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.63.
Avaraments de tortugues (2021)

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.64.
Avaraments de tortugues (2011-2021)

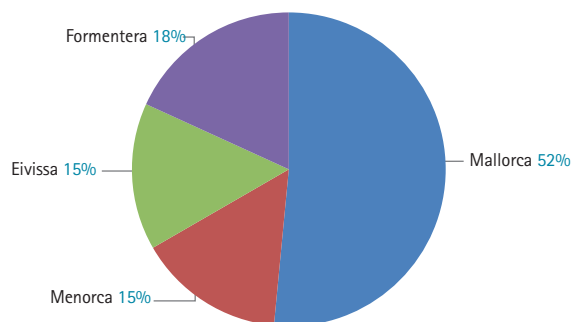
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.26. COMPARATIVA DELS AVARAMENTS DE CETACIS (2020-2021)

	2020	2021	% variació
Mallorca	16	17	6,5
Menorca	6	5	-16,7
Eivissa	7	5	-28,6
Formentera	2	6	200
Cabrera	1	0	0
TOTAL	32	33	3,1

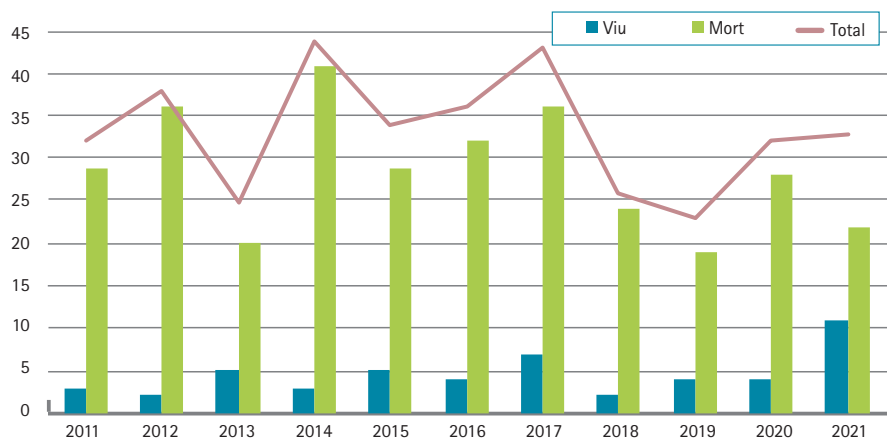
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.65.
Avaraments de cetacis (2021)

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.66.
Evolució dels avaraments de cetacis a les Illes Balears (2011-2021)

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

5.1.5. Espècies amenaçades/catalogades

El nombre d'espècies amenaçades i/o catalogades a les Illes Balears el 2021 es el mateix que el de l'any anterior, és a dir que n'hi ha un total de 426, de les quals 118 corresponen a flora i 308 a fauna.

També es repeteix la distribució de la flora i la fauna. Recordem que, pel que fa a la flora, del total d'espècies, 19 estan catalogades en perill d'extinció, 19 com a vulnerables, 24 declarades d'interès especial i 56 són d'especial protecció. Quan a la fauna, 15 espècies estan en perill d'extinció, 29 són vulnerables, 257 són d'interès especial i 7 són d'especial protecció (vegeu el gràfic I-S2.67).

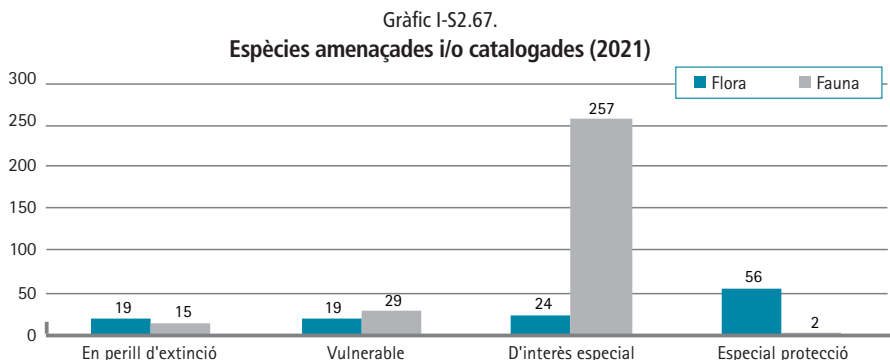
La variació interanual de flora i fauna es visualitza en els gràfics I-S2.68 i I-S2.69, en què s'ha de tenir en compte que la categoria de «sensible a l'alteració de l'hàbitat» va desaparèixer en el Reial decret 139/2011. Les espècies d'aquesta categoria van ser ubicades en altres que s'ajusten a les seves condicions d'amenaça.

5.1.6. Les aus

El 2021, també disposam de dades referides a aus d'especial interès, concretament del voltor negre, el voltor lleonat, la milana i l'àguila peixatera. Pel que fa al voltor negre (*Aegypius monachus*), les dades del 2021 comparades amb les del 2020 figuren en el gràfic I-S2.70 i corresponen a Mallorca.

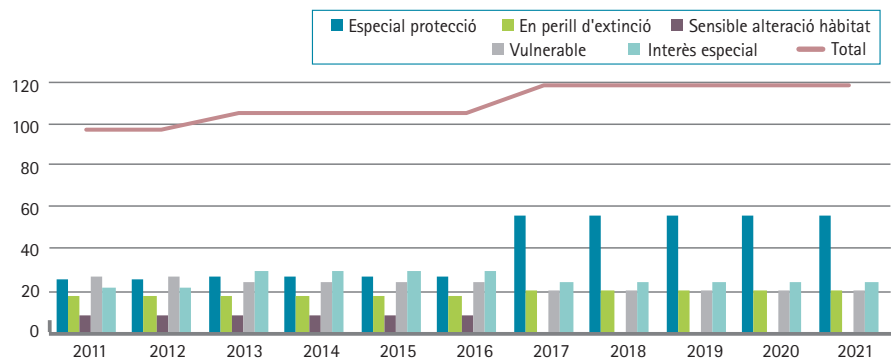
Pel que fa al voltor lleonat (*Gyps fulvus*), una espècie d'aparició recent a les nostres illes, les dades es visualitzen en el gràfic I-S2.71. Cal indicar que aquesta espècie va arribar a les nostres illes sense intervenció humana (ningú no les hi va introduir), raó per la qual s'ha de recordar que no es pot considerar espècie invasora. Les dades corresponen a Mallorca.

En relació amb la milana (*Milvus milvus*), espècie present a Mallorca i Menorca, les dades es visualitzen en el quadre I-S2.27, en una comparativa 2020-2021. La notació TP fa referència a territoris prospectats, NFS a níus fet seguiment, NRS a níus reproducció segura, NRP a níus reproducció probable i MP a mínim de polls.

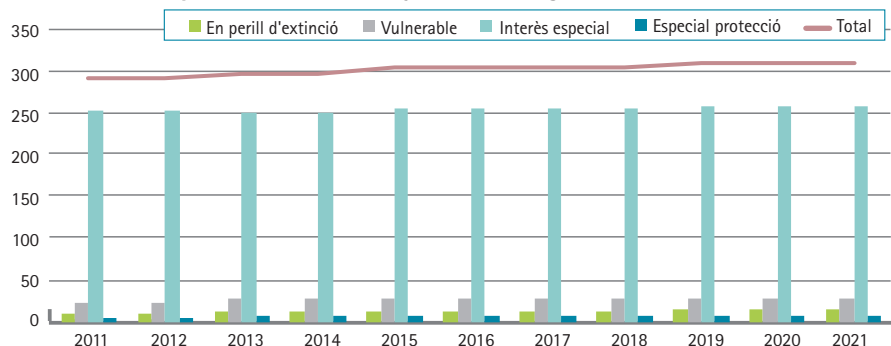
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.68.
Espècies de flora amenaçades i/o catalogades (2011-2021)

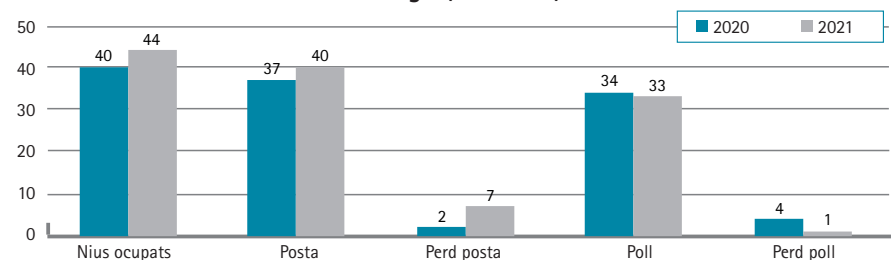
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.69.
Espècies de fauna amenaçades i/o catalogades (2011-2021)

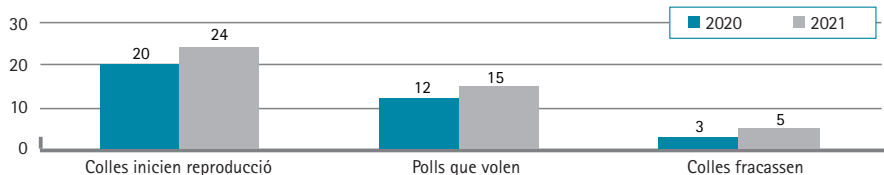
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.70.
Voltor negre (2020-2021)

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.71.
Vultur lleonat (2020-2021)

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.27. MILANA (2020-2021)

	Any	TP	NFS	NRS	NRP	MP
Mallorca	2020	178	97	67	30	92
	2021	Es duu a terme una estima d'un total de 169 parelles reproductores				
Menorca	2020	64	64	59	—	74
	2021	72	72	63	—	102

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Pel que fa a l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), present a totes les illes, excepte a Formentera, les dades del bienni 2020-2021 figuren en el quadre I-S2.28. La notació T fa referència a territoris, NO a nius ocupats, P a posta, PE a posta amb èxit i TP a total de polls.

Per acabar aquest apartat, cal indicar que el 2021 s'han comptabilitzat 30.148 larves de ferreret, una quantitat similar a la dels anys anteriors.

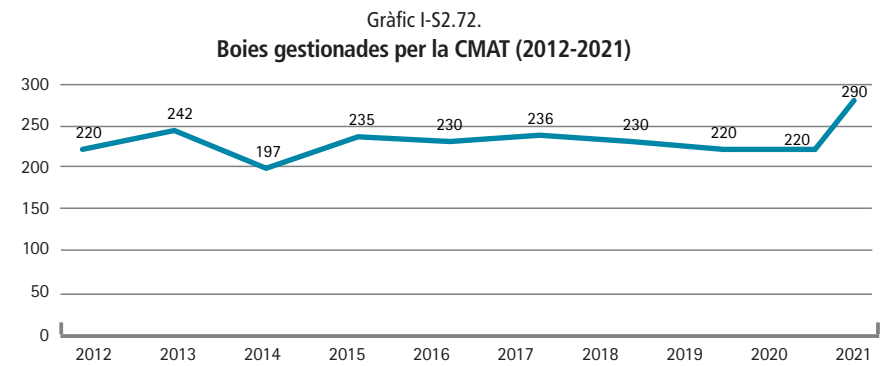
5.2. POSIDONIA OCEANICA

La Conselleria de Medi Ambient i Territori té zones de fondeig regulat amb boies de baix impacte ecològic en llocs d'importància comunitària (LIC) amb l'objectiu de fer compatible la navegació

recreativa i la protecció de les praderies de posidònia. Hi ha altres organismes que gestionen boies, però aquí únicament comentarem les que gestiona la Conselleria, que, com l'any anterior, són 2 camps a Mallorca amb un total de 47 boies (24 a Cala Blava i 23 a Sant Elm), 2 a Menorca amb 73 boies (44 a la badia de Fornells i 28 a l'illa d'en Colom), 1 a Eivissa amb 39 boies (ses Salines) i 2 a Formentera amb 81 boies (61 a s'Espalmador i 20 al Caló de s'Oli). A aquestes boies s'hi han d'afegir enguany 50 boies més a Formentera, d'ús exclusivament diürn. L'evolució del nombre de boies en el període 2012-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.72, del qual cal apuntar que el mínim de 197 boies (2014) va ser a causa de la cessió de la gestió de quatre camps de boies.

QUADRE I-S2.28. ÀGUILA PEIXATERA (2020-2021)						
	Any	T	NO	P	PE	TP
Mallorca	2020	11	11	9	7	11
	2021	11	11	9	7	15
Menorca	2020	3	3	3	3	7
	2021	5	4	4	4	6
Eivissa	2020	3	3	2	1	2
	2021	3	3	2	2	1
Cabrera	2020	6	6	4	—	7
	2021	6	6	4	4	8

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

L'evolució per illes dels quatre darrers anys es representa en el gràfic I-S2.73. Destaca l'augment del nombre de boies a Eivissa i Formentera, i l'aparició de les boies de Cabrera, gestionades en anys anteriors pel Parc Nacional de Cabrera.

El servei de vigilància de la posidònia consta d'un equip marítim que s'encarrega d'informar i assessorar i de comprovar el fondeig damunt aquesta planta. En cas de mal fondeig, les embarcacions s'han de

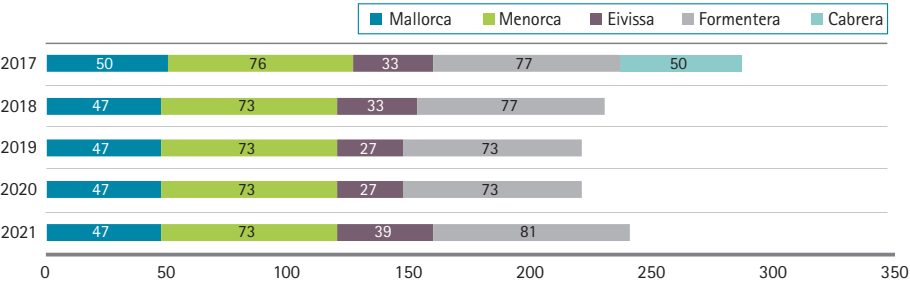
moura a zones de fondeig permès; a més, l'equip les pot sancionar en aplicació del Decret 25/2018. El nombre d'embarcacions de vigilància en el període 2017-2020 es detalla en el quadre I-S2.29 segregat per illes, mentre que el total en el període 2013-2020 es visualitza en el gràfic I-S2.74. Les 9 embarcacions de Mallorca es reparteixen entre les 5 de vigilància del fondeig damunt posidònia, 3 a Cabrera y 1 dels agents de medi ambient; les 3 de Menorca consisteixen en 2 de vigilàn-

cia del fondeig damunt posidònia i 1 del Parc Natural de s'Albufera des Grau; les 3 d'Eivissa són totes de vigilància del fondeig damunt posidònia, així com també ho són les 5 de Formentera. En el quadre I-S2.74 hi apareix un asterisc en el total d'embarcacions del 2021 perquè n'hi ha una que dona servei tant a Eivissa com a Formentera al Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera. No hem comptabilitzat aquesta embarcació ni a Eivissa ni a Formentera, però sí en el còmput total.

Les dades de què disposam corresponen a les actuacions de les barques de vigilàn-

cia de l'IBANAT. El 2021 també tenim el nombre d'embarcacions informades, el d'embarcacions assessorades (les que han contactat per saber si fondejaven correctament), el d'embarcacions comprovades, el d'embarcacions mogudes i el d'actes d'infracció per fondeig indegut. Les dades sobre el nombre d'embarcacions assessorades i mogudes en el període 2017-2021 es mostren en el gràfic I-S2.75. Les 5.712 embarcacions que s'han hagut de moure constitueixen un 4,7 % de les comprovades, percentatge que és tres punts inferior al de l'any anterior (7,8 %) i que va disminuint any rere any.

Gràfic I-S2.73.
Boies gestionades per la CMAT per illes (2017-2021)

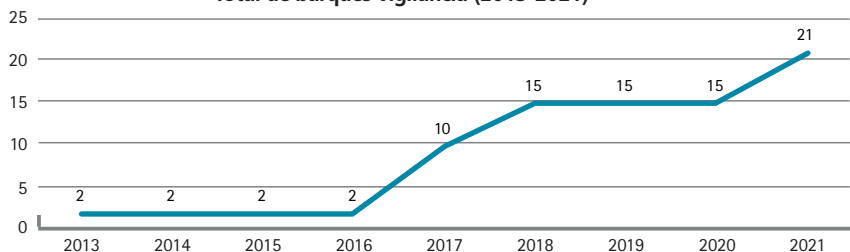

Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.29. EMBARCACIONS DE VIGILÀNCIA					
	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca	3	5	5	5	9
Menorca	1	2	2	2	3
Eivissa	2	3	3	3	3
Formentera	4	5	5	5	5
TOTAL	10	15	15	15	21*

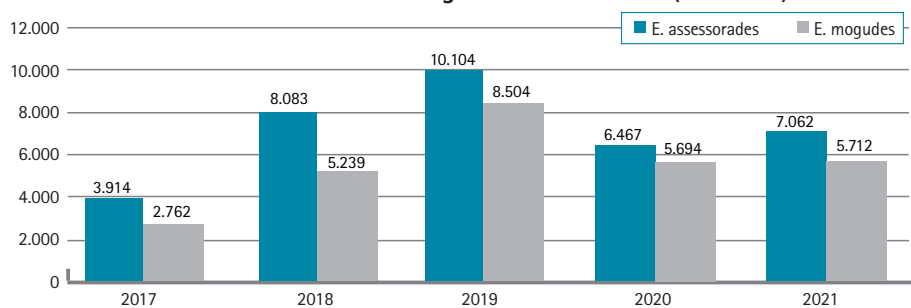
Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.74.
Total de barques vigilància (2013-2021)

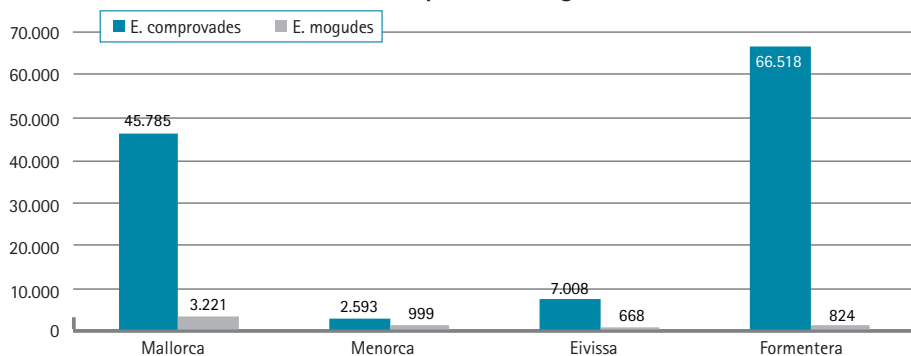
Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.75.
Embarcacions assessorades i mogudes a les Illes Balears (2017-2021)

Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.76.
Embarcacions comprovades i mogudes (2021)

Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

El 2021, l'equip de vigilància ha assessorat 336,6 embarcacions (431,1 el 2020, 673,6 el 2019 i 538,9 el 2018) i n'ha fet moure 272 (379,6 el 2020, 566,9 el 2019 i 349,3 el 2018).

Les dades sobre les embarcacions comprovades i mogudes el 2021, segregades per illes, apareixen en el gràfic I-S2.76. A Mallorca han estat mogudes el 7,0 % de les embarcacions comprovades (13,3 % el 2020), mentre que a Menorca han estat el 38,5 % (24,6 % el 2020), a Eivissa el 9,5 % (14,2 % el 2020) i a Formentera el 1,2 % (0,6 % el 2020).

Pel que fa al nombre d'actes d'infracció per fondeig indegut, les dades del període 2011-2021 figuren en el gràfic I-S2.77.

En aquesta memòria no aportam mapes de distribució de posidònia, atès que no hi ha hagut moviments significatius des del 2019, darrer any en el qual sí que vam incloure aquests mapes.

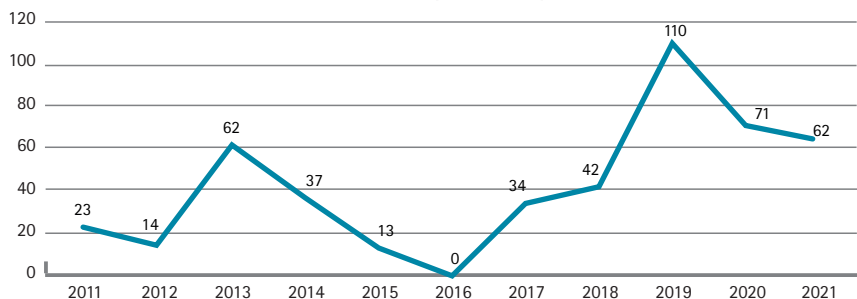
El 2021, s'ha posat en marxa una aplicació mòbil, que s'ha descarregat quasi 570 vegades, així com el Telèfon Posidònia i la pàgina web *atlasposidonia.com*, finançat amb l'impost turisme sostenible. S'han fet 289 consultes telefòniques i la web ha rebut 3.411 visites.

5.3 LA CAÇA

Per elaborar aquest apartat, només disposem de dades de Menorca i Eivissa.

Pel que fa al nombre de llicències a Menorca, disposem d'informació sobre les que s'han obtingut durant la temporada (que no és d'any natural), que poden tenir una vigència d'un, dos o tres anys. Aquestes dades es donen en el quadre I-S2.30, en què es comparen amb les de les dues temporades anteriors (vegeu el gràfic I-S2.78). La temporada 2021-2022 comprèn el període que va del 4 de febrer de 2021 al 3 de febrer de 2022. El percentatge fa referència a la variació d'aquest concepte en les darreres dues temporades.

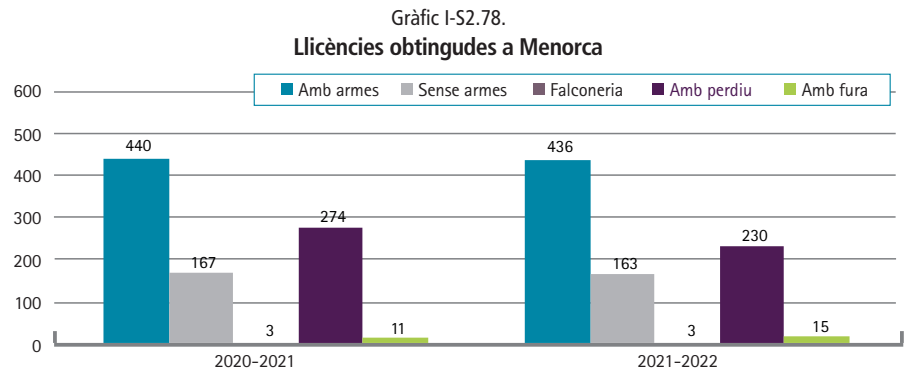
Gràfic I-S2.77.
Actes d'infracció (2011-2021)

Font: IBANAT. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.30. LICÈNCIES DE CAÇA OBTINGUES A MENORCA				
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	%
Caça amb armes	484	440	436	-0,91
Caça sense armes	257	167	163	-2,4
Falconeria	5	3	3	0
Caça amb reclam de perdiu	284	274	230	-16,06
Caça amb fura	15	11	15	36,36
Totals	1.045	895	847	-5,36

Font: Departament d'Economia i Territori. Consell de Menorca

Font: Departament d'Economia i Territori. Consell de Menorca

El nombre de vedats i superfícies vedades de la temporada 2020-2021 va ser de 485, amb una superfície de 51.590 ha (mitjana de 106,4 ha per vedat). En la temporada 2021-2022, el nombre de vedats ha estat de 487, amb una superfície vedada de 51.166,6 ha, la qual cosa fa una mitjana de 105,1 ha per vedat.

En el nombre de captures no s’hi inclouen els tords, com a Mallorca, perquè, amb 60.093 captures, representen el 80,1% del total i distorsionen el gràfic (vegeu el quadre I-S2.31 i el gràfic I-S2.79).

De l’illa d’Eivissa tenim informació relativa al període cronològic 2020-2021. El nombre de llicències relatives l’any 2021 ha estat de 894, 240 més que l’any anterior, amb un total de 42 vedats, a l’igual que l’any anterior, i una superfície vedada de 40.936,61 ha, la qual cosa dona una mitjana de 974,7 ha per vedat.

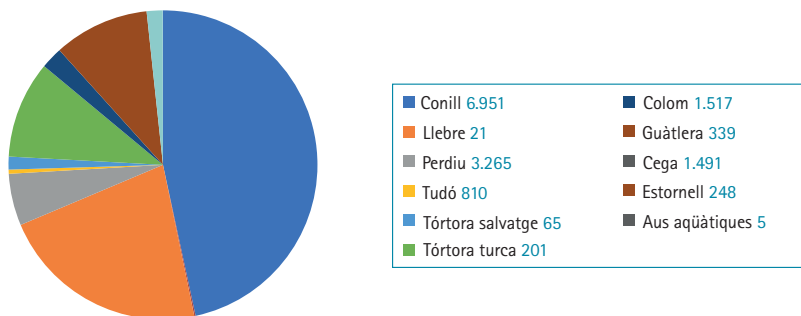
El nombre de captures per espècies corresponent a la temporada 2020-2021 no s’hi inclou el tudó, que, amb 25.309 captures, representa el 50,3 % del total, per la raó de no distorsionar el gràfic (vegeu el quadre I-S2.32 i el gràfic I-S2.80).

QUADRE I-S2.31. CAPTURES A MENORCA EN LA TEMPORADA 2021-2022

Conill	6.951
Llebre	21
Perdiu	3.265
Tudó	810
Tórtora salvatge	65
Tórtora turca	201
Colom	1.517
Guàtlera	339
Cega	1.491
Tord	60.093
Estornell	248
Aus aquàtiques	5

Font: Departament d'Economia i Territori. Consell de Menorca

Gràfic I-S2.79.
Captures a Menorca (2021-2022)

Font: Departament d'Economia i Territori. Consell de Menorca

QUADRE I-S2.32. CAPTURES A EIVISSA EN LA TEMPORADA 2020-2021

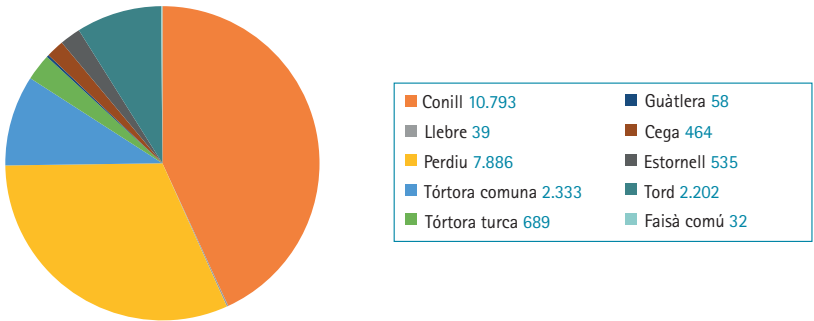
Conill	10.793
Llebre	39
Perdiu	7.886
Tudó	25.309
Tórtora comuna	2.333

continua

Tórtora turca	689
Guàtlera	58
Cega	464
Estornell	535
Tord	2.202
Faisà comú	32

Font: Departament de Promoció Turística, Medi Rural i Marí. Àrea d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Consell d'Eivissa

Gràfic I-52.80.
Nombre de captures a Eivissa (2020-2021)

Font: Departament de Promoció Turística, Medi Rural i Marí. Àrea d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Consell d'Eivissa

6.

MEDI MARÍ

En aquest apartat no aportam dades sobre la variació del nivell de la mar, la temperatura de la mar, la salinitat de la mar, el seguiment de poblacions de peixos vulnerables a la pesca en àrees marines protegides o el nombre d'amarraments, no perquè es consideri que són dades de poca rellevància, sinó perquè no disposam de noves dades respecte al que es va publicar a la memòria de l'any anterior.

6.1 NETEJA DEL LITORAL

El 2020 no es va netejar el litoral, d'una banda, perquè hi havia implantades les mesures contra la COVID-19, i, de l'altra, perquè es va presentar un recurs contra la licitació del servei davant el tribunal de contractes públics (que va guanyar ABAQUA) que va provocar un retard en l'adjudicació. El contracte no es va signar fins a final setembre, la qual cosa va implicar no poder treballar amb les barques. Per això, les dades es comparen amb les del 2019 i no amb les del 2020.

El 2021 han treballat un total de 22 embarcacions, 17 per a les platges (8 a Mallorca, 4 a Menorca, 4 a Eivissa i 1 a Formentera) i 5 per al litoral (2 a Mallorca, 1 a Menorca, 1 a Eivissa i 1 a Formentera).

En els 122 dies en què s’ha fet la tasca de neteja, s’han recollit un total de 36.678,10 kg de residus, una disminució del 44,7 % respecte al 2019. Per illes, les quantitats es detallen en el quadre I-S2.33, en què el percentatge representa la variació respecte al 2019. En el gràfic I-S2.81 es visualitzen les quantitats recollides en percentatge.

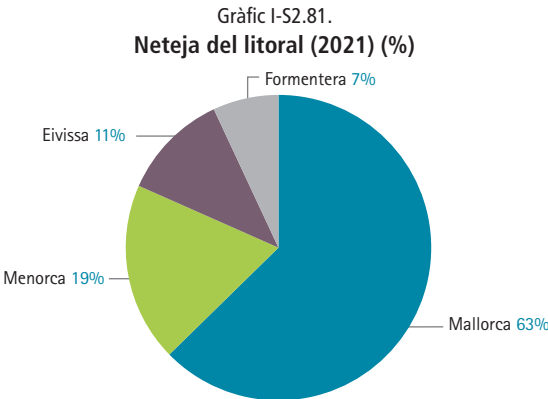
A Mallorca, el municipi on s’han recollit més residus ha estat Santanyí, amb

2.980,95 kg, que ha estat el que ha recollit més residus en el conjunt de les Balears, com el 2019, seguit de Palma, amb 2.526,20 kg. A Menorca, el municipi on se n’han recollit més ha estat, com el 2019, Maó, amb 1.740,80 kg, seguit de prop pes Mercadal, amb 1.708,50. A Eivissa, el municipi amb més residus ha estat el de Sant Antoni, amb 1.823,68 kg, seguit d’Eivissa, amb 783,7 kg.

Per tipus de residu i mes, les dades consten en el quadre I-S2.34, en què s’expressen en quilos, i es representen percentualment en el gràfic I-S2.82. Com en anys anteriors, el plàstic continua sent el residu majoritari recollit a les nostres illes (46,96 % del total).

QUADRE I-S2.33. NETEJA DE LITORAL (2021) (KG)			
	2019	2021	% variació
Mallorca	42.011,04	22.985,02	-45,3
Menorca	12.673,50	6.956,40	-45,1
Eivissa	9.634,75	4.185,40	-56,6
Formentera	1.964,69	2.551,28	29,9
TOTAL	66.283,98	36.678,10	-44,7

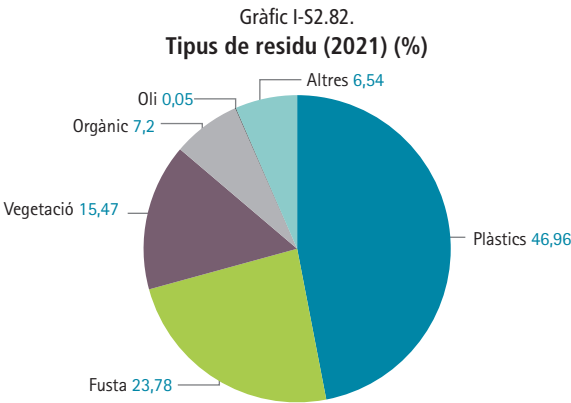
Font: Agència Balear de l’Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l’Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.34. RECOLLIDA PER TIPUS DE RESIDU (2021) (KG)							
	Fusta	Orgànic	Plàstics	Oli	Vegetació	Altres	Total
Juny	2.040,10	756,22	4.044,90	2,89	1.601,19	246,88	8.692,19
Juliol	2.683,39	844,54	5.202,14	16,64	1.813,31	413,66	10.974,18
Agost	1.593,57	349,05	4.361,18	0,97	1.279,81	1.015,71	8.600,30
Setembre	2.409,40	701,43	3.632,49	—	1.015,54	652,57	8.411,43
TOTAL	8.726,96	2.651,24	17.240,71	20,5	5.709,86	2.328,82	36.678,10
%	23,78	7,2	46,96	0,05	15,47	6,54	100

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Per illes, del total retirat a Mallorca (vegeu el quadre I-S2.35), el 43,23 % dels residus són plàstics (5 punts percentuals inferior al 2019). Després, en ordre d'importància, hi ha la fusta, amb un 25,99 % del total (3 punts superior al 2019), i la vegetació, amb un 20,52 % (5 punts superior al 2019). Els percentatges es representen en el gràfic I-S2.83.

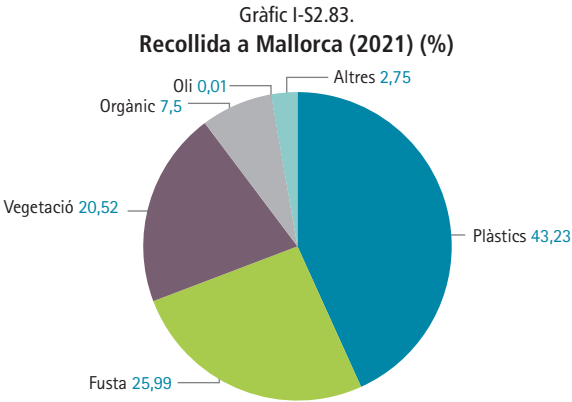
A Menorca, també els plàstics representen la major fracció recollida, amb una disminució de 12 punts percentuals (vegeu el quadre I-S2.36). Els segueixen les fus-

tes, que augmenten 2 punts, i la fracció d'altres, que augmenta 9 punts respecte al 2019. La vegetació puja 6 punts, i la fracció d'orgànica en baixa 4. La d'olis és pràcticament testimonial (vegeu el gràfic I-S2.84).

A Eivissa, la fracció de plàstic és el que té el percentatge major de totes les illes, amb un augment de 25 punts respecte al 2019, després hi ha la fusta (que baixa 6 punts respecte al 2019) i la fracció d'altres, que en baixa 3 (vegeu el quadre I-S2.37 i el gràfic I-S2.85).

QUADRE I-S2.35. RECOLLIDA A MALLORCA 2021 (KG)							
	Fusta	Orgànic	Plàstics	Oli	Vegetació	Altres	Total
Juny	1.652,39	380,95	2.522,93	—	1.440,49	153,08	6.149,84
Juliol	2.146,36	616,1	2.983,14	2,55	1.490,80	153,33	7.392,28
Agost	985,43	288,05	2.450,79	—	971,26	206,41	4.901,95
Setembre	1.269,16	435,73	1.886,20	—	848,55	101,32	4.540,96
Total	6.053,34	1.720,83	9.843,06	2,55	4.751,10	614,14	22.985,02
%	25,99	7,5	43,23	0,01	20,52	2,75	100

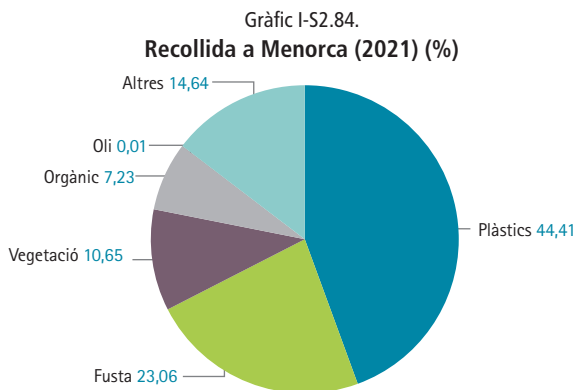
Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.36. RECOLLIDA A MENORCA (2021) (KG)							
	Fusta	Orgànic	Plàstics	Oli	Vegetació	Altres	Total
Juny	217,21	136,26	720,61	—	138,42	20,85	1.233,35
Juliol	258,73	54,39	814,75	—	253,2	145,96	1.527,03
Agost	283	47,74	832,25	0,97	195,69	711,79	2.071,45
Setembre	935,64	254,81	545,69	—	113,32	275,11	2.124,58
Total	1.694,59	493,2	2.913,30	0,97	700,64	1.153,70	6.956,40
%	23,06	7,23	44,41	0,01	10,65	14,64	100

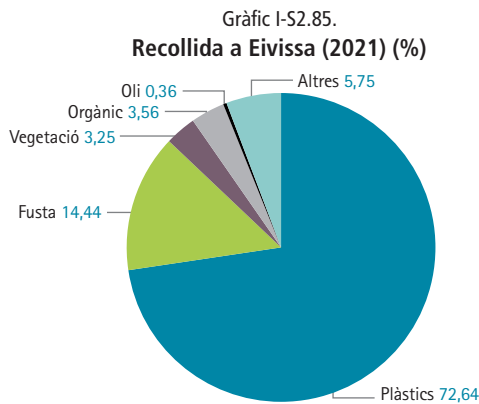
Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.37. RECOLLIDA A EIVISSA (2021) (KG)							
	Fusta	Orgànic	Plàstics	Oli	Vegetació	Altres	Total
Juny	82,65	9,2	490,32	2,89	6	62,59	653,65
Juliol	221	166,44	938	14,09	31,65	22,82	1.394,00
Agost	185,2	2,43	733,14	—	54,62	42,07	1.017,45
Setembre	123,72	7,41	853,7	—	49,77	85,71	1.120,30
Total	612,57	185,48	3.015,15	16,98	142,03	213,19	4.185,40
%	14,44	3,56	72,64	0,36	3,25	5,75	100

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

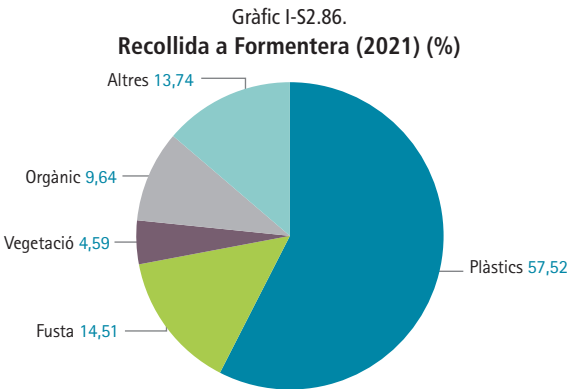
A Formentera, com a les altres illes el 2021, els plàstics han estat ser el residu més recollit, amb un augment de 8 punts respecte al 2019. Després hi ha la fusta, que ha baixat 4 punts respecte al 2019, i la fracció d'altres, que augmenta 10 punts. No s'ha recollit oli (vegeu el quadre I-S2.38 i el gràfic I-S2.86).

Amb referència a l'evolució interanual des del 2011, cal esmentar que no cada any

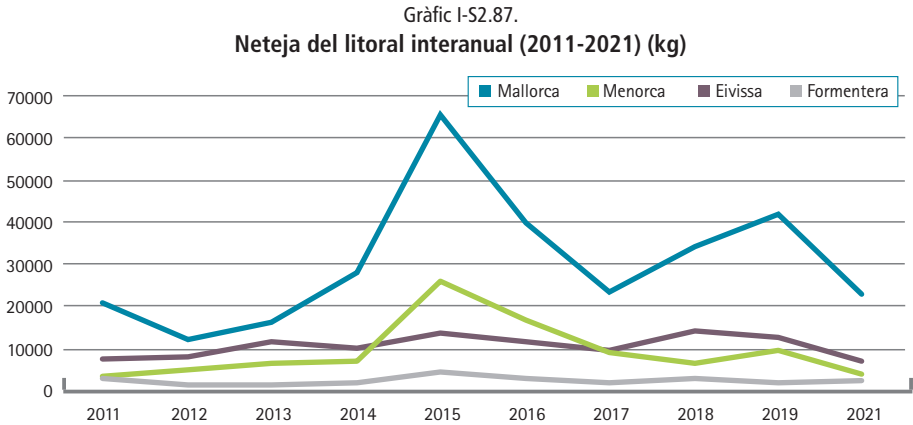
s'ha dedicat el mateix temps a netejar el litoral, ni tampoc hi ha hagut el mateix nombre de vaixells. La baixada generalitzada que es produeix a partir del 2011 es deu al fet que des d'aleshores només treballaven embarcacions de platja. A partir del 2017, hi ha barques de platja i semilitoral. Com ja s'ha esmentat al principi d'aquest apartat, l'any 2020 no hi va haver servei de neteja del litoral, per això no n'hi ha dades (vegeu el gràfic I-S2.87).

QUADRE I-S2.38. RECOLLIDA FORMENTERA (2021) (KG)							
	Fusta	Orgànic	Plàstics	Oli	Vegetació	Altres	Total
Juny	87,85	229,81	311,04	—	16,28	10,36	655,35
Juliol	57,79	7,61	466,25	—	37,66	91,55	660,88
Agost	139,94	10,83	345	—	58,24	55,44	609,45
Setembre	80,88	3,48	346,91	—	3,91	190,43	625,6
Total	366,46	251,74	1.469,20	—	116,09	347,79	2.551,28
%	14,51	9,64	57,52	0	4,59	13,74	100

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Agència Balear de l'Aigua i Qualitat Ambiental. Conselleria de Medi Ambient i Territori

6.2. QUALITAT DE LES AIGÜES DE BANY

Com cada any, a final de la temporada estiuenca del 2021 s'han avaluat i qualificat les aigües de bany. Cal recordar que la qualitat es classifica com a excel·lent, suficient o insuficient, segons els criteris aplicats des de la memòria del 2017, que no han canviat. Aquests criteris s'especifiquen en el quadre I-S2.39 (UFC: unitats formadores de colònia; NMP: nombre més probable).

A principi de la temporada del 2021, s'ha modificat el cens de les aigües de bany.

A Mallorca, s'han fusionat les zones de la platja de Porto Cristo i el Club Nàutic Porto Cristo, i també les platges de s'Illot de Manacor i s'Illot de Sant Llorenç. S'han dividit les zones de bany de la platja de Palmanova i la platja de Peguera en les tres platges pròpies de cada zona, a la vegada que s'ha eliminat un punt de mostreig de la platja de Son Maties. Al municipi de ses Salines, s'han donat d'alta les platges del Port i Cala Galiota, i s'ha donat de baixa la platja de ses Roquetes. A Eivissa, s'ha donat d'alta la platja des Niu Blau (Santa Eulàlia del Riu) i s'ha donat de baixa Cala Xuclà (Sant Joan de Labritja).

QUADRE I-S2.39. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ DE LES AIGÜES DE BANY			
Paràmetres (en UFC o NMP/100 ml)	Qualitat		
	Suficient	Bona	Excel·lent
Enterococs intestinals	185	200	100
<i>Escherichia coli</i>	500	500	250

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Així, el 2021 hi ha censades 160 zones de bany repartides en 32 municipis: 87 a Mallorca, 29 a Menorca, 38 a Eivissa i 6 a Formentera, amb un total de 191 punts de mostreig: 113 a Mallorca, 30 a Menorca, 41 a Eivissa i 7 a Formentera (vegeu el quadre I-S2.40 i el gràfic I-S2.88). El 76 % de les zones són excel·lents (82 % el 2020), el 18 % bones (15 % el 2020), el 3 % suficients (igual que el 2020) i el 0,5 % insuficients (també igual que el 2020.) Cal indicar que n'hi ha 4 (2 %) sense qualificar: 3 són a Mallorca (el 3 % de l'illa) i 1 és a Eivissa (el 2 % de l'illa). Les dades segregades per illes figuren en el quadre I-S2.41.

En relació a l'any anterior, s'ha observat que la majoria dels punts de mostreig (173, 92 %) mantenen la mateixa qualificació. En general, es pot afirmar que ha empitjorat la qualitat de les aigües de bany, ja que, dels punts de mostreig la qualificació dels quals ha variat, 3 han millorat (el 2 %) i 12 (el 6 %) han empitjorat.

L'evolució interanual de la qualitat de les aigües de bany en el període 2011-2021 ens dona com a resultat el gràfic I-S2.89, en què les dades són el percentatge de punts de mostreig sobre el total de les Balears. Cal destacar el descens de les excel·

lents en benefici de les bones o suficients, una dinàmica ja observada l'any anterior.

Pel que fa a les incidències, se n'han detectat 59 durant tota la temporada (45 el 2020), la causa de les quals ha estat en tots el casos la contaminació microbiològica. En 47 casos s'ha produït una contaminació de curta durada (inferior a 72 hores). Els altres 12 han estat causats per circumstàncies excepcionals i han tingut una durada superior (vegeu el quadre I-S2.42).

6.3. Els abocaments

El 2021, hi ha hagut 9 sol·licituds d'autoritzacions d'abocament a la mar, totes a Mallorca. Així mateix, en el mateix any s'han autoritzat 12 expedients, dels quals 8 corresponen a Mallorca, 2 a Menorca i 2 a Eivissa.

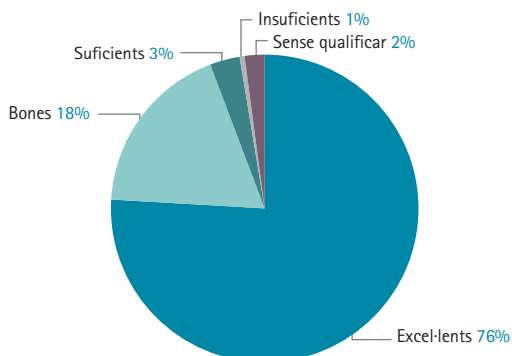
No disposam de dades de sol·licituds del 2019, però això no significa que no n'hi hagi hagut. En el gràfic I-S2.90 hi apareix la comparativa des del 2014. Les autoritzacions anuals poden correspondre a sol·licituds d'anys anteriors, per la qual cosa es pot donar la paradoxa que hi hagi més autoritzacions que no sol·licituds (2015 i 2021).

QUADRE I-S2.40. QUALIFICACIÓ DE LES AIGÜES DE BANY (2021)

	2020	2021	% variació
Excel·lents	157	145	-7,6
Bones	29	35	20,7
Suficients	5	6	20
Insuficients	1	1	0

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Gràfic I-S2.88.
Qualificació de les aigües de bany (2021) (%)

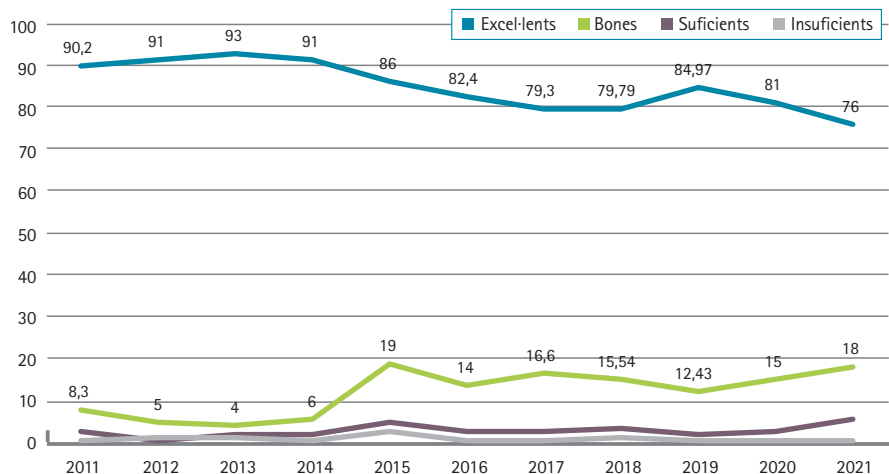
Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

QUADRE I-S2.41. QUALIFICACIÓ DE LES AIGÜES DE BANY PER ILLES (2021)

Illa	Excel·lents	Bones	Suficients	Insuficients
Mallorca	95 (85%)	13 (11%)	1 (1%)	0 (0%)
Menorca	22 (74%)	6 (20%)	1 (3%)	1 (3%)
Eivissa	20 (49%)	16 (39%)	4 (10%)	0 (0%)
Formentera	7 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

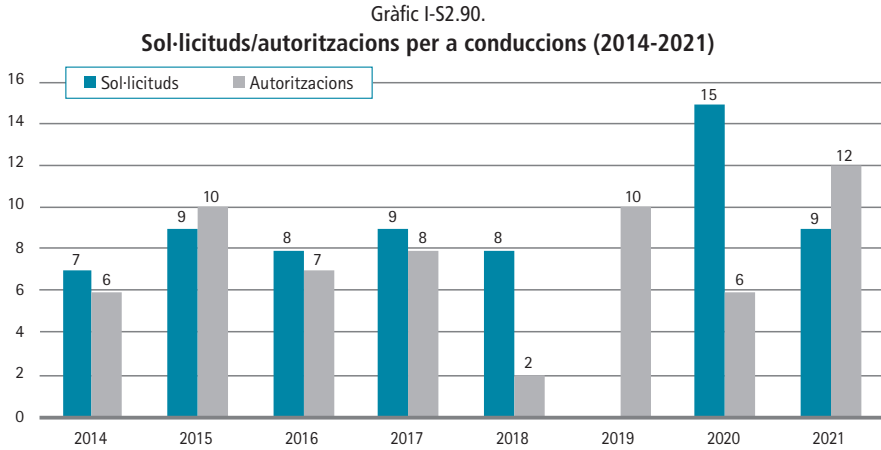
Gràfic I-S2.89.
Evolució qualitat de les aigües de bany (2011-2021) (%)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

QUADRE I-S2.42. INCIDÈNCIES (2021)				
Segons la durada	Contaminació de curta durada	47	No recomanat banyar-s'hi	37
			Prohibit banyar-s'hi	10
	Circumstància excepcional	12	No recomanat banyar-s'hi	10
			Prohibit banyar-s'hi	2
Segons la valoració de la mostra	No recomanat banyar-s'hi	47	Contaminació de curta durada	37
			Circumstància excepcional	10
	Prohibit banyar-s'hi	12	Contaminació de curta durada	10
			Circumstància excepcional	2

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Font: Servei de Costes i Litoral. Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

El 2021, segons la IDEIB (Infraestructura de Dades Espacials de les Illes Balears), s'han concedit 11 autoritzacions per a conduccions d'abocament: 9 a Mallorca, 1 a Menorca i 1 a Eivissa (vegeu el quadre I-S2.43).

La coincidència amb les dades de l'any anterior es deu al fet que les autoritzacions d'abocaments es concedeixen a 10 anys i, normalment, a 30 anys, com és el cas, per la qual cosa els m³/any no varien d'un

any a l'altre, sinó que són xifres màximes tenint el compte el volum màxim suportat pel disseny de la depuradora. Finalment, cal comentar que l'única diferència amb l'any anterior és la de Cala Ferrera.

Pel que fa al nombre total de conduccions d'abocament que figuren a la IDEIB el 2021, com l'any anterior n'hi ha un total de 102, que estan distribuïdes com es detalla en el gràfic I-S2.91, en què EDAR correspon a *estació depuradora d'aigües*

residuals i IDAM a instal·lació dessaladora d'aigua de la mar.

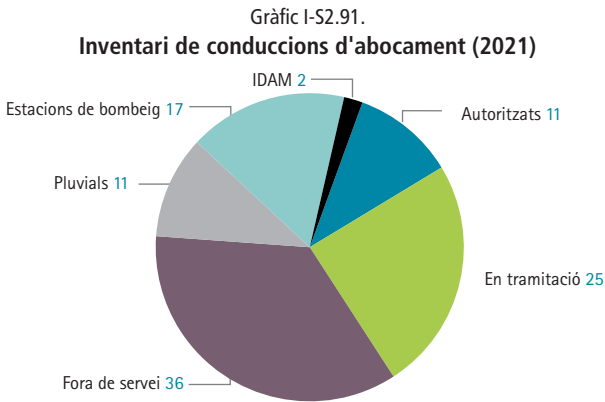
característiques de les quals es detallen en el quadre I-S2.44.

Finalment, en relació amb les autoritzacions corresponents a les noves conduccions d'abocament (no figuren en la IDEIB), n'hi hagué un total de 8: 3 a Mallorca, 3 a Menorca i 2 a Eivissa, com l'any anterior, les

El nombre total de noves conduccions d'abocament que no figuren en la IDEIB és de 12, de les quals 8 són les autoritzades, ja esmentades, i 4 estan en estat de tramitació.

QUADRE I-S2.43 AUTORIZACIONS PER A CONDUCCIONS D'ABOCAMENTS (IDEIB) (2021)			
Situació	Tipus d'aigua	Tractament	V. m³/any
Platja de Santa Eulària	Residual depurada	Secundari	3.214.889
Cala Marmassèn	Residual depurada	Terciari	551.460
Platja de Canyamel	Residual depurada	Terciari	193.770
Platja de Son Moll	Residual depurada	Terciari	1.400.081
Platja de Son Verí	Residual depurada	Terciari	4.453.000
Platja de Muro	Captació d'aigua de mar	No	—
Urb. Las Gaviotas	Abocament aigua de mar	Calenta	550.000.000
Piscifactoria Sant Joan de Déu	Aigua de mar	Filtres-dec.	31.536.000
Cala Ferrera	Residual depurada	Terciari	—
Cala Bona (dreta)	Residual depurada	Terciari	1.803.968
Cala en Porter	Residual depurada	Terciari	110.571

Font: Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Font: Servei de Costes i Litoral. Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.44. AUTORIZACIONS PER A NOVES CONDUCCIONS D'ABOCAMENTS (NO IDEIB) 2021			
Situació	Tipus d'aigua	Tractament	V. m³/any
Nou EDAR Cala Tarida	Residual depurada	Secundari	182.500
IDAM Sta. Eulària	Salmona	Òsmosi inversa	6.700.000
Palma Aquàrium	Aigua de mar	Filtres	3.153.600
IDAM Camp de Mar	Salmona	Òsmosi inversa	5.990.000
IDAM Port d'Alcúdia	Salmona	Òsmosi inversa	3.516.316
Nou EDAR Ciutadella Nord	Residual depurada	Secundari	344.641
Nou EDAR Addaia	Residual depurada	Secundari	643.415
IDAM Ciutadella	Salmona	Òsmosi inversa	4.400.000

Font: Servei de Costes i Litoral. Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

6.4 RESERVES MARINES DE LES ILLES BALEARS

A la memòria 2020 hi vam incloure informació sobre l'evolució de les reserves marines de les Illes Balears. A la memòria

d'enguany, hi inclouem la situació d'aquestes el 2021. En el quadre I-S2.45 hi figuren totes les reserves, amb especificació del nom, el tipus de protecció, l'àrea dels polígons i l'àrea total en hectàrees. També hi ha indicades les que són d'àmbit estatal.

QUADRE I-S2.45. RESERVES MARINES			
Nom	Zonificació	Àrea dels polígons (ha)	Àrea total (ha)
Badia de Palma	Reserva marina general	2.135,70	2.379,08
	Zona de protecció especial	243,37	
Freus d'Eivissa i Formentera	Reserva marina general	12.020,60	15.353,52
	Zona de veda	2.890,53	
	Zona de protecció especial	442,39	
Nord de Menorca	Reserva marina general	2.724,75	5.085,81
	Zona de veda	1.250,25	
	Zona de protecció especial	880,13	
	Zona de protecció especial	230,69	
Migjorn de Mallorca	Reserva marina general	20.346,63	22.323,17
	Zona de protecció especial	304,13	
	Zona de veda	1.672,40	

continua

Nom	Zonificació	Àrea dels polígons (ha)	Àrea total (ha)
Illa del Toro	Reserva marina general	136,38	136,38
Illes Malgrats	Reserva marina general	91,23	91,23
Llevant de Mallorca	Reserva marina general	2.755,11	11.303,12
	Zona de protecció especial	1.902,00	
	Reserva marina general (estatal)	6.011,41	
	Zona de protecció especial (àmbit estatal)	102,78	
	Zona d'ús restringit (estatal)	531,82	
sa Dragonera	Reserva marina general	912,08	1.369,44
	Reserva marina general (estatal)	363,53	
	Zona de protecció especial (àmbit estatal)	81,24	
	Zona d'ús restringit (estatal)	12,59	
la Punta de sa Creu	Reserva marina general	985,88	985,88
Nord-est d'Eivissa-Tagomago	Reserva marina general	3.738,27	3.966,29
	Zona de protecció especial	228,02	
Illa de l'Aire	Reserva marina general	104,47	719,31
	Zona de busseig especial	614,84	
		TOTAL	63.713,22

Font: Servei de Recursos Marins. Direcció General de Pesca i Medi Marí. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació

6.5 ÚS DE LES PLATGES

Com a la memòria del 2020, només disposam de dades de Menorca. Tot i això, creim important fer-ne el seguiment, ja que, en major o menor mesura, es pot extrapolar la informació a les altres illes de l'arxipèlag. De totes maneres, cal comentar que Menorca no és l'illa on la

massificació estiuenca és més manifesta, per aquest motiu no es poden extrapolar les dades en valor absolut, però sí les línies de tendència. Les variables estudiades són tres:

- Nombre de persones usuàries: abundància màxima de persones usuàries diàries.

- Densitat de persones usuàries: superfície terrestre disponible per cada usuari a cada platja (m²/persona).
- Percentatge de capacitat de càrrega de les platges: és la relació entre la superfície d'arena òptima per persona per tipus de platja (tipus A: 5 m²/persona, tipus B i C: 15 m²/persona) y la superfície total de cada platja. S'expressa en tant per cent, en què els valors >100 % indiquen platges per sobre de la seva capacitat de càrrega.

Per centrar la informació, cal assenyalar que l'estudi divideix les 54 platges en tres tipus:

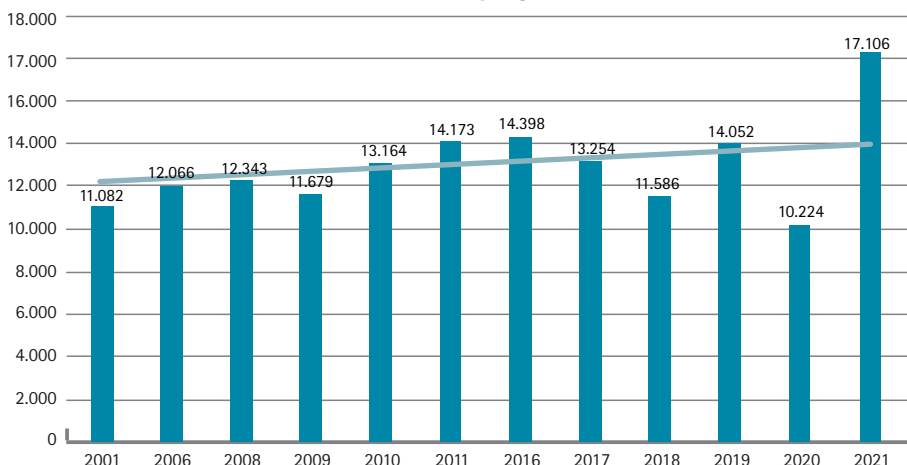
- Platges de tipus A: platges urbanes (21).
- Platges de tipus B: platges verges amb algun tipus de servei (21).

- Platges de tipus C: platges verges sense serveis, amb accés únicament a peu (12).

Pel que fa al nombre de persones usuàries, a les 21 platges que han estat objecte d'estudi des de fa més temps (2006-2021), hi ha un increment del 2001 al 2021 (vegeu el gràfic I-S2.92). El 2021 s'arriba al nombre màxim absolut de 17.106 persones usuàries.

La baixada del 2017 i del 2018, que arriba al mínim d'11.586 persones usuàries, es pot haver produït per un canvi de metodologia en el recompte. El 2020, la crisi derivada de la COVID-19 va produir un descens de 3.828 persones usuàries respecte al 2019, el mínim des que hi ha registres, per remuntar al màxim esmentat del 2021.

Gràfic I-S2.92.
Evolució del nombre màxim d'usuaris platges de Menorca (2001-2021)

Font: Barrientos, N.; Vaquer-Sunyer, R.; Carreras, D.; Marsinyach, E.; De Pablo, F. (2022) «Uso de las playas». A: Vaquer-Sunyer, R.; Barrientos, N. (ed.). Informe Mar Balear 2022

A la totalitat de les 54 platges, amb dades del 2018 al 2021, s'ha passat de les 23.268 persones usuàries del 2018 a les 31.805 del 2021, és a dir, un augment del 25 % en el període esmentat. Aquest ascens va ser interromput per la crisi sanitària el 2020, en què el nombre de persones usuàries va ser un 37 % inferior al del 2021.

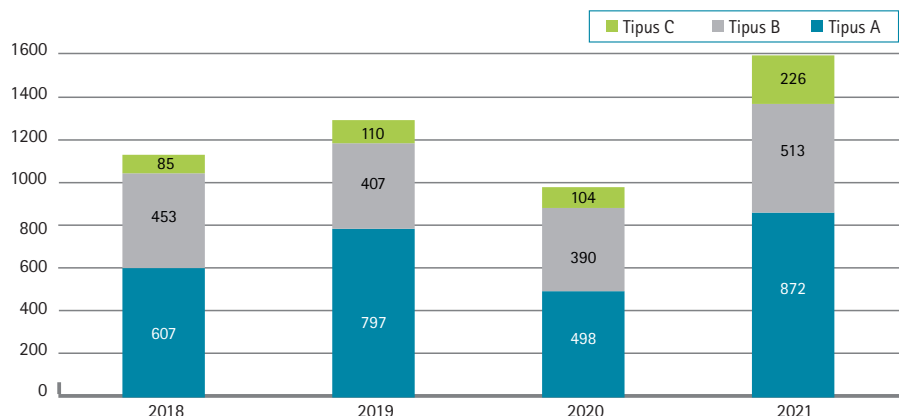
La mitjana d'usuaris màxims diaris disminueix el 2020, sobretot a les platges urbanes (tipus A). Aquests valors es recuperen el 2021, i els tres tipus de platja arriben als valors màxims (vegeu el gràfic I-S2.93).

Pel que fa a la densitat de persones usuàries, a les 21 platges (2006-2021), cada any són les platges urbanes (tipus A) les que disposen de menys espai per als banyistes, en què es passa dels 11,8 m²/persona del 2007 als 5,5 m²/persona del 2021. En el total de les 54 platges (2018-

2021), 20 registren una densitat òptima d'usuaris (>10 m²), un valor inferior al del 2020 (30 platges), el 2019 (28 platges) i el 2018 (33 platges). El nombre de platges amb densitats de <5 m²/persona (no apta per a cap tipus de platja) té un màxim el 2021 amb 16 platges, la qual cosa suposa un augment de 8 platges respecte al 2019.

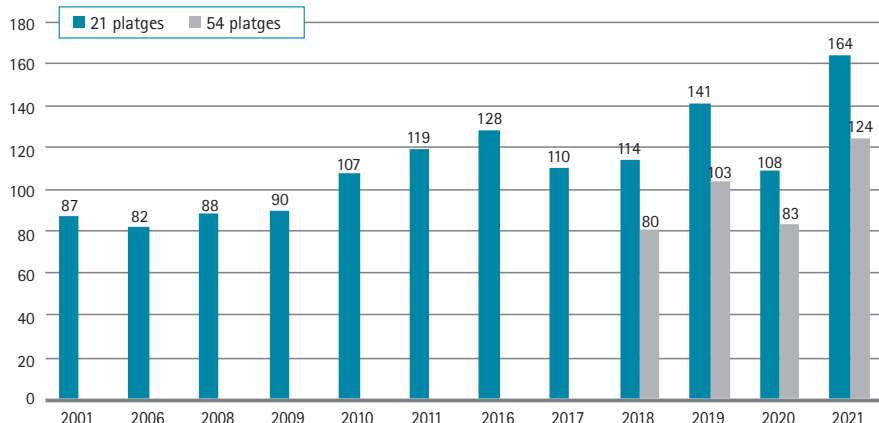
El 2021, el percentatge de capacitat de càrrega varia del 2 % al 459 % (Cala Mitjana). Fins a un total de 26, de les 54 platges, presenten sobrefreqüentació (>100 %), 10 més que l'any anterior. En el gràfic I-S2.94 hi figura la capacitat de càrrega de les 21 platges (2006-2021) i de la totalitat de les 54 platges (2018-2021). Cal destacar que a partir del 2010 la capacitat de càrrega està per sobre del 100 %. Les platges amb més capacitat de càrrega el 2021 (>200 %) són les de tipus A i les de tipus B.

Gràfic I-S2.93.
Mitjana del màxim de persones/dia a Menorca (2018-2021)

Font: Barrientos, N.; Vaquer-Sunyer, R.; Carreras, D.; Marsinyach, E.; De Pablo, F. (2022) «Uso de las playas». A: Vaquer-Sunyer, R.; Barrientos, N. (ed.). Informe Mar Balear 2022

Gràfic I-S2.94.

Evolució del valor mitjà de la capacitat de càrrega a Menorca (2001-2021)

Font: Barrientos, N.; Vaquer-Sunyer, R.; Carreras, D.; Marsinyach, E.; De Pablo, F. (2022) «Uso de las playas». A: Vaquer-Sunyer, R.; Barrientos, N. (ed.). Informe Mar Balear 2022

7.

L'ENERGIA

Aquest any disposam d'informació sobre l'energia del 2021, però, atès que a la darrera memòria comentàrem la del 2019, enguany hem dividit la informació en dos blocs: el primer es refereix al 2020, amb la mateixa informació d'anys anteriors, i el segon al 2021, amb informació segregada per illes. Tenint en compte aquest fet, la comparativa 2019-2020 del consum energètic brut a les Illes Balears es detalla en el quadre I-S2.46, en què les unitats es mesuren en TEP (tona equivalent de petroli: 10.000.000 kcal), i es visualitza en el gràfic I-S2.95. El tant per cent expressa la variació percentual interanual de cadascun dels conceptes. Cal recordar, un cop més, que a partir del 2007 no es considera la

producció de les instal·lacions d'energia solar i eòlica per separat, i que el Pla d'Acció Nacional d'Energies Renovables 2011-2020 considera el 50 % dels RSU incinerats com a energia renovable, és a dir, que el 50 % de les quantitats esmentades a la taula per concepte de residus es considera renovable.

Les baixades més significatives es produeixen en els carbons i en els productes petrolífers, tant lleugers com pesants, que marquen la tendència general.

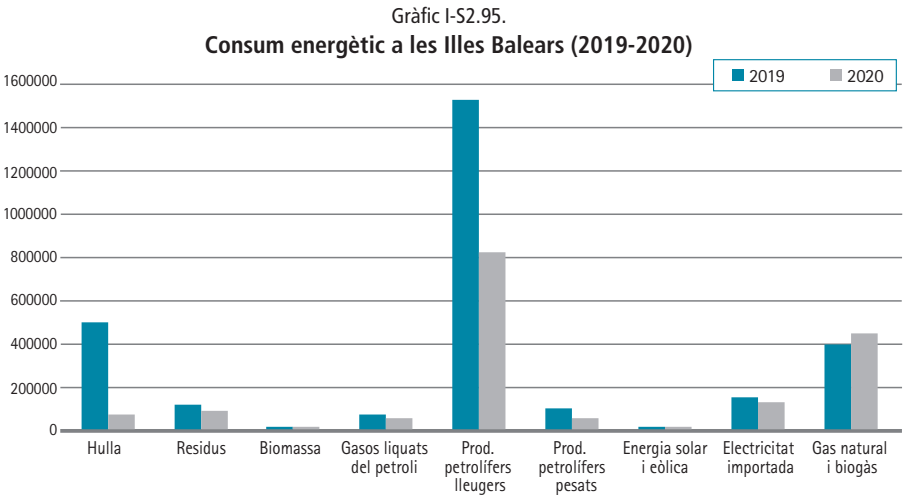
En el gràfic I-S2.96 es visualitza la importància de les energies renovables en el còmput total dels recursos utilitzats, així com la distribució percentual dels conceptes (el percentatge està fet sobre el total, és a dir, tenint en compte tots els conceptes). Com a la memòria anterior, no es comptabilitza l'electricitat importada en cap dels

conceptes, com tampoc no hi hem inclòs el gas natural i el biogàs, perquè no es té informació per poder separar un concepte de l'altre. En els combustibles fòssils s'hi inclouen els sòlids (hulla) juntament amb els productes petrolífers (GLP, lleugers i pesants). També cal tenir en compte que

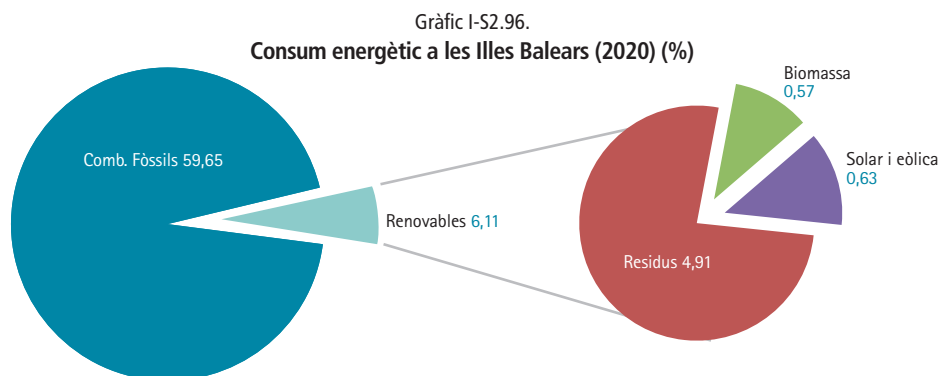
l'energia renovable solar i eòlica autoconsumida no hi figura. Respecte a l'any anterior, augmenta la proporció de renovables (de 2,61 % a 6,11 %), no tant per l'augment de les renovables esmentades (vegeu el quadre I-S2.46), sinó pel descens significatiu dels combustibles fòssils.

QUADRE I-S2.46. CONSUM ENERGÈTIC A LES ILLES BALEARS (TEP) (2019-2020)			
CONCEPTE	2019	2020	% variació
Hulla	499.579	63.766	-87,24
Residus	115.281	81.868	-28,98
Biomassa	8.194	9.573	16,83
Gasos liquats del petroli	66.897	49.197	-26,46
Prod. petrolífers lleugers	1.546.503	829.520	-46,36
Prod. petrolífers pesants	94.453	51.047	-45,96
Energia solar i eòlica	9.937	10.483	5,49
Electricitat importada	145.761	123.126	-15,53
Gas natural i biogàs	398.070	447.144	12,33
CONSUM BRUT	2.884.675	1.665.725	-42,26

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

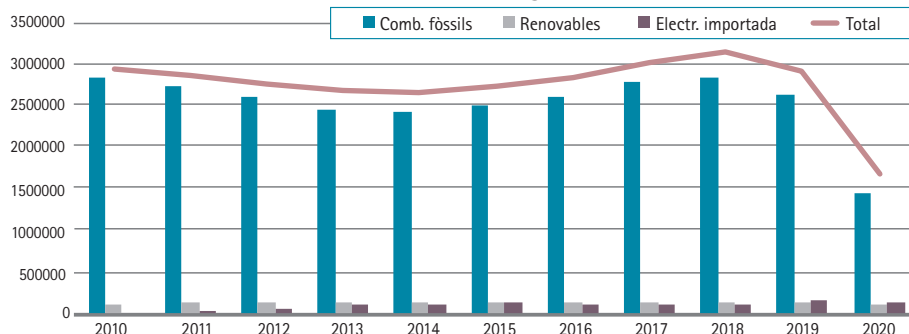
En el gràfic I-S2.97 es representa la variació interanual 2010-2020 del consum energètic a les Illes Balears (en què les unitats són també TEP) agrupat en tres conceptes: energies renovables (residus, biomassa, eòlica i solar); combustibles fòssils (carbons i coc de petroli, gasos liquats del petroli, productes petrolífers lleugers i pesants i gas natural i biogàs), i electricitat importada, un concepte que va aparèixer el 2011. Hem inclòs la fracció de gas natural i biogàs en la fracció de combustibles fòssils, perquè així es va fer en anys anteriors, en un intent d'homogeneïtzar la informació (no es disposa de la fracció de gas natural separat de la de biogàs. Es pot comprovar l'impacte del confinament i la reducció de l'activitat en un clar descens energètic marcat, com ja s'ha esmentat abans, per la important baixada dels combustibles fòssils (més d'un 40 % en els derivats del petroli i més d'un 80 % en el cas del carbó).

La variació interanual de les renovables en l'interval 2010-2020 es mostra en el gràfic I-S2.98. Cal recordar, un cop més,

que el Pla d'Acció Nacional d'Energies Renovables 2011-2020 considera el 50 % dels residus sòlids urbans (RSU) incinerats com a energia renovable, raó per la qual aquest concepte apareix entre les energies renovables el 2012. Abans també s'obtenia energia dels residus, però és només a partir de 2012 quan el 50 % obtingut per aquest concepte és considerat com a renovable. La unitat energètica utilitzada en gràfic és el TEP (tona equivalent de petroli).

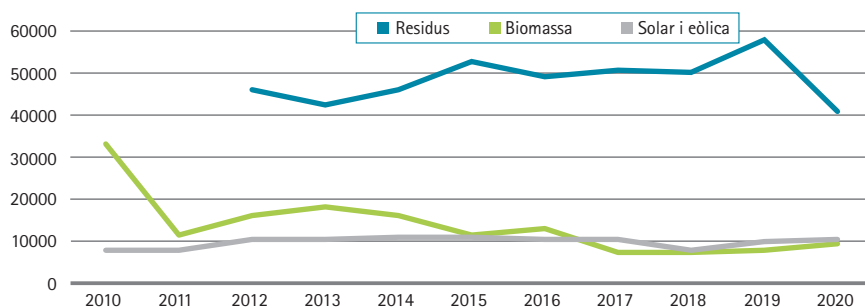
El consum final d'energia elèctrica, facturada per illes, es detalla en el gràfic I-S2.99 i se segrega per sectors en el quadre I-S2.47. En ambdós casos les unitats són TEP. El tant per cent del quadre correspon a la variació del concepte del 2020 respecte al 2019. Amb un total de 389.057 TEP de consum en el conjunt de les illes (un 19,95% inferior al 2019), Mallorca experimenta una disminució interanual del 19,7%, Menorca del 18,3%, Eivissa del 22,2% i Formentera del 20,2%.

Gràfic I-S2.97.
Variació interanual del consum energètic brut (2010-2020)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.98.
Evolució de les energies renovables (2010-2020) (TEP)

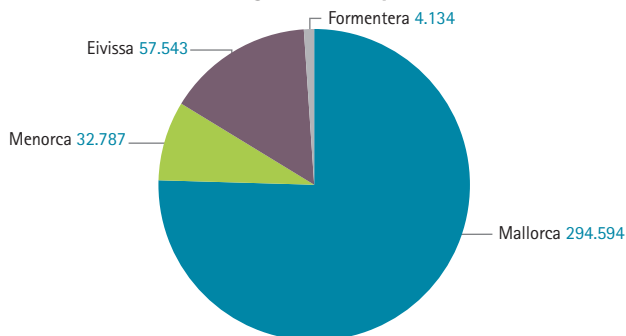
Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

QUADRE I-S2.47. CONSUM FINAL D'ENERGIA ELÈCTRICA PER ILLES I SECTORS (2020) (TEP)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL	%
Indústria	10.820	2.137	1.801	124	14.883	-9,49
Transport	1.044	21	103	0	1.168	3,12
Primari	5.504	694	1.099	98	7.395	-13,74
Residencial	150.533	17.315	31.600	2.007	201.455	-6,43
Comerç i serveis	91.961	8.737	16.528	1.435	118.660	-38,46
Administració	34.732	3.883	6.412	470	45.496	-12,1

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.99.
Consum final d'energia elèctrica per illes (2020) (TEP)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

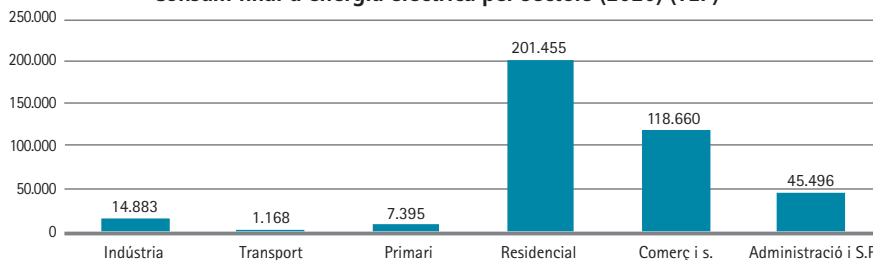
Cal destacar la baixada del sector del comerç i serveis, el més important després del residencial, molt influït per la baixada sobtada del turisme amb motiu de la pandèmia.

La visualització del pes de cada un dels sectors en el consum final s'inclou en el gràfic I-S2.100, en què, com en anys anteriors, el concepte de comerç inclou també el de serveis, i en el d'administració també s'hi inclouen els serveis públics. Es consta-

ta la baixada del sector de comerç i serveis, que, en canvi, tenia valor propers al sector residencial en anys anteriors (vegeu la memòria del 2020).

La informació de què disposem el 2021 prové de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat), elaborada amb dades de Red Eléctrica Española. En aquest cas, la informació sí que està segregada per illes. Primer comentarem el consum d'energia i després la producció.

Gràfic I-S2.100
Consum final d'energia elèctrica per sectors (2020) (TEP)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

El consum energètic d'electricitat per l'IPH, mesurat en KWh i segregat per mesos i illes, figura en el quadre I-S2.48 i el gràfic I-S2.101.

Els valors superiors a l'hivern coincideixen amb els mesos més freds pel funcionament de les calefaccions, mentre que a l'estiu coincideixen amb els mesos més calorosos per la influència dels aires condicionats; Menorca és l'excepció a aquesta norma. Quant a la variació del consum energètic per l'IPH, segregat per mesos i illes (KWh) respecte al 2020, s'observa una baixada significativa en els mesos estiuencs, més palesa en el cas de Formentera (vegeu el gràfic I-S2.102). Una possible explicació pot ser que durant l'estiu del 2020 s'obriren instal·lacions turístiques amb pocs turistes, de forma que el consum per l'IPH va ser més alt. En canvi, malgrat que

el 2021 hi ha hagut més activitat turística, el consum es reparteix entre un IPH més alt; per tant, en baixa el valor.

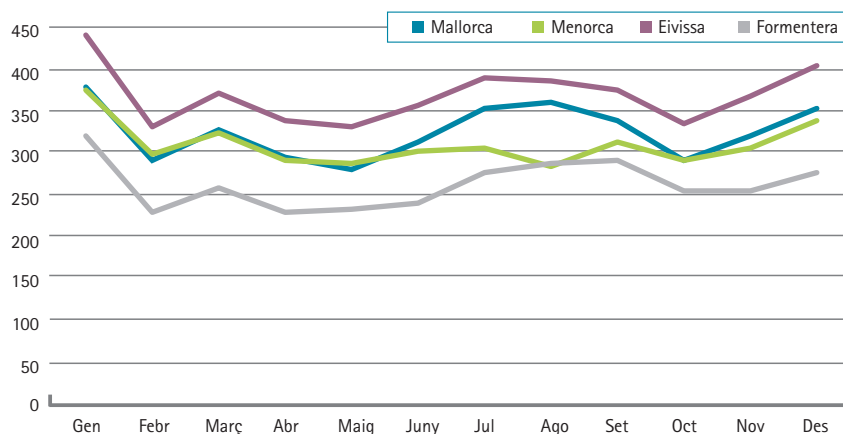
Les dades per mes i illa, també en KWh, del consum energètic calculat per habitant en lloc de per l'IPH, això és, sense tenir en compte la població flotant, figuren en el quadre I-S2.49 i el gràfic I-S2.103.

En aquest cas es fa més palesa la influència del turisme, ja que, si bé el gràfic comença de forma semblant al que presenta les dades per l'IPH, el comportament de l'estiu és clarament diferent. Aquesta diferència probablement es s'ampliï a la memòria del 2022, atesa l'alta previsió d'afluència turística per a aquest any. En el gràfic I-S2.104 es mostra la variació del consum energètic per habitant respecte al 2020 (KWh).

QUADRE I-S2.48. CONSUM ENERGÈTIC PER L'IPH (2021) (KWh)				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Gener	379,768	375,403	442,743	320,011
Febrer	291,526	299,163	331,787	230,062
Març	327,86	326,458	372,562	258,062
Abril	295,342	292,7	339,847	229,941
Maig	280,595	289,756	331,444	234,893
Juny	313,216	303,041	356,912	239,57
Juliol	355,979	305,644	391,974	276,793
Agost	361,998	284,083	387,853	288,434
Setembre	338,469	314,643	377,238	293,692
Octubre	292,153	290,487	337,06	253,898
Novembre	321,252	305,916	367,302	256,993
Desembre	354,779	339,597	404,806	276,475

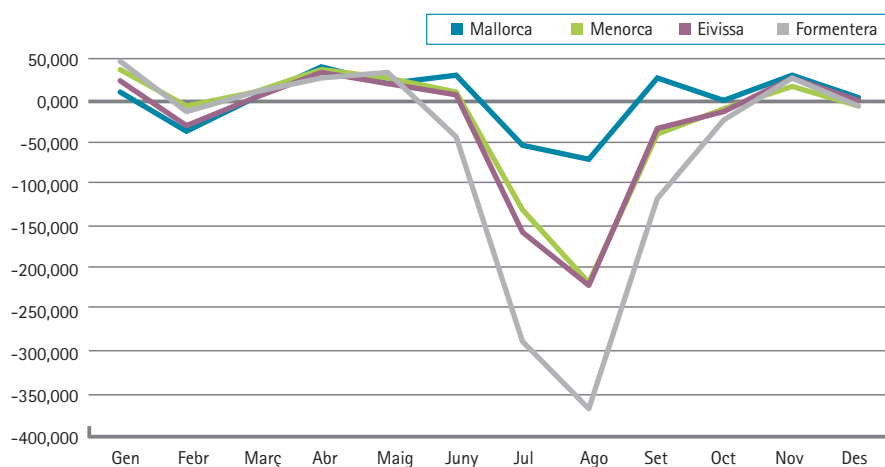
Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.101.
Consum energètic per l'IPH (2021) (KWh)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

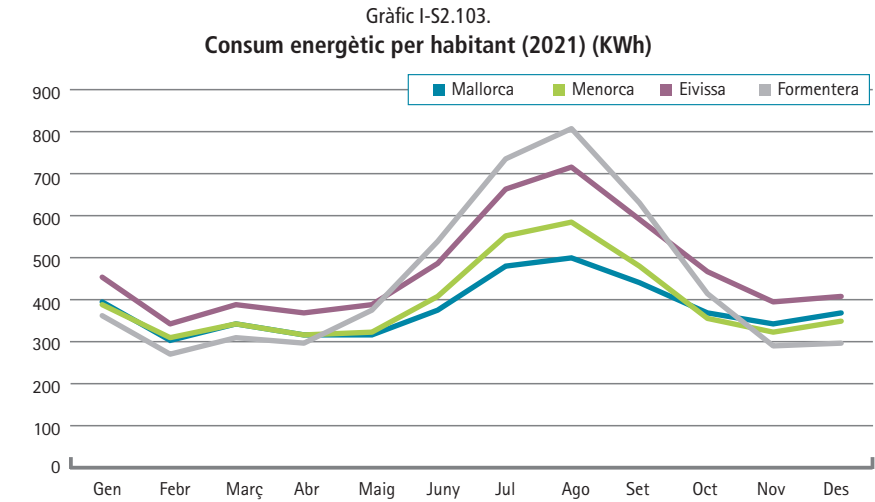
Gràfic I-S2.102.
Variació del consum energètic per l'IPH (2020-2021) (KWh)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

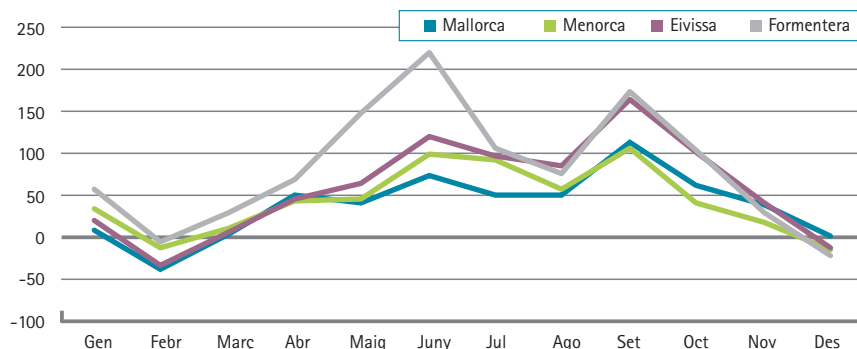
QUADRE I-S2.49. CONSUM ENERGÈTIC PER HABITANT (2021) (KWh)				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Gener	393,941	388,622	456,122	364,153
Febrer	302,715	310,42	343,852	267,868
Març	344,255	341,679	389,862	307,149
Abril	316,976	312,705	366,936	297,011
Maig	313,457	321,366	387,354	373,505
Juny	372,911	406,049	485,245	537,231
Juliol	479,584	550,277	666,463	734,489
Agost	501,131	583,014	716,346	808,763
Setembre	438,204	477,993	591,103	630,304
Octubre	366,499	356,347	464,901	414,221
Novembre	344,059	320,326	395,149	288,008
Desembre	367,653	349,363	409,685	296,122

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.104.
Consum energètic per habitant (2021) (KWh)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

La comparativa entre 2020 i 2021 de la mitjana de consum per l'IPH i per habitant, segregat per illes, es visualitza en el gràfic I-S2.105. Una altra vegada es constata la influència del turisme en el consum elèctric, sobretot a Formentera.

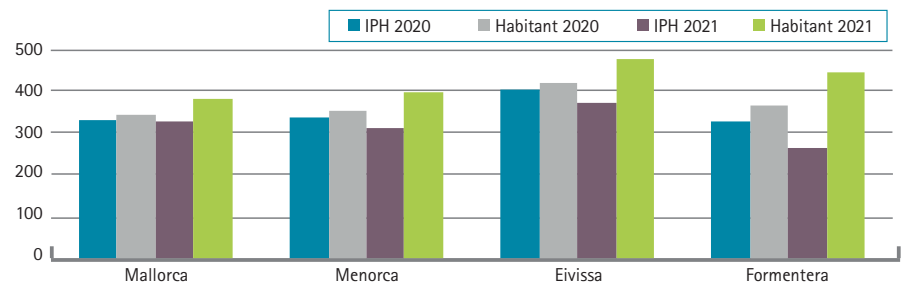
La producció d'energia elèctrica el 2021, segregada per mesos i illa, figura en el quadre I-S2.50, en què les unitats són megawatts hora (MWh). Aquestes dades es representen en els gràfics I-S2.106 i I-S2.107. S'han separat en dos gràfics per la diferència d'escala entre Mallorca i la resta d'illes.

La diferència de l'energia elèctrica produïda el 2021 respecte al 2020 apareix en el gràfic I-S2.108, en què les dades són també en MWh. Atès que l'energia produïda el 2021 és, en general, superior a la del 2020, i que, en canvi, l'energia consumida per l'IPH és inferior la del 2021 respecte a la del 2020, es reforça la hipòtesi que, malgrat que el 2020 s'obriren menys esta-

bliments turístics que el 2021, l'afluència de turistes va ser encara més baixa, per la qual cosa, tot i que el 2020 es produís menys energia, la consumida per l'IPH és superior.

L'evolució per mesos de l'origen de l'energia produïda (no renovable, renovable o a través de l'enllaç Península - Illes Balears, aquest darrer cas a Mallorca) es representa en els gràfics I-S2.109, I-S2.110 i I-S2.111, en què s'han separat Mallorca i Formentera per la diferència d'escala. Hi ha diversos factors que cal tenir en compte. En primer lloc, hi ha divergències entre la producció i la demanda degudes a l'enllaç per cable entre Mallorca i Menorca i entre Eivissa i Formentera. En segon lloc, també cal indicar que a partir del juliol del 2021 (aquest mes inclòs) les dades són provisionals. Finalment, cal dir que les produccions negatives es deuen a ajustos de les centrals en les seves estimacions provisionals de la producció. En tots els casos les unitats són MWh.

Gràfic I-S2.105.
Mitjana de consum (2020-2021) (KWh)

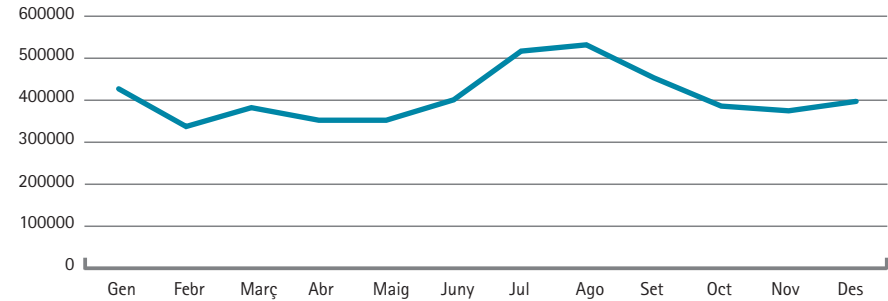
Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

QUADRE I-S2.50. PRODUCCIÓ D'ENERGIA ELÈCTRICA (2021) (MWh)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Gener	424080,2	31164,9	15300,8	193
Febrer	334410,5	24655,1	2435,9	203,3
Març	381486,5	25121,7	3255,5	238,2
Abril	351223,3	24178,1	3138,7	266,2
Maig	350428,9	25415,2	3055,7	1543,1
Juny	398988,5	32954,9	26504,9	1249,4
Juliol	512800,9	43949,9	40814,8	3315,5
Agost	528394	47875	51755,3	4152,7
Setembre	449500,4	42349,1	49250,2	2349
Octubre	383114,9	30412,4	29720,3	1281,6
Novembre	371126,2	26826,2	10369,3	136,8
Desembre	396666,5	28150,2	10046,1	228,2

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

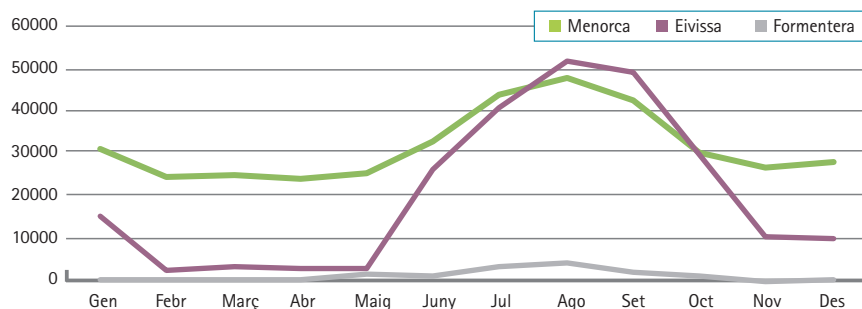
Gràfic I-S2.106.
Producció d'energia elèctrica a Mallorca (2021) (MWh)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.107.

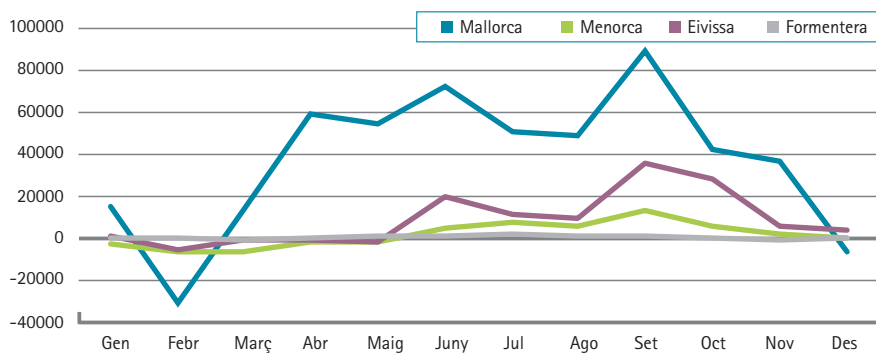
Producció d'energia elèctrica (2021) (MWh)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.108.

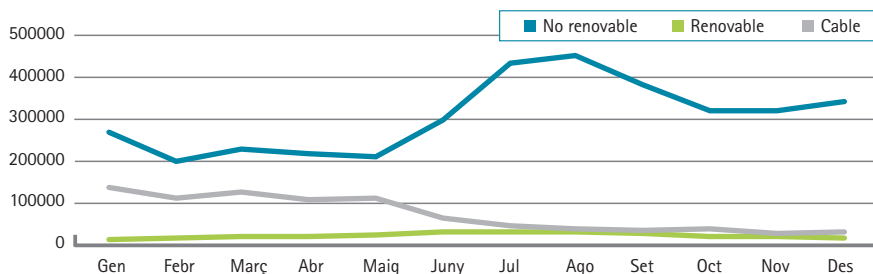
Diferència en l'energia elèctrica produïda (2020-2021)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

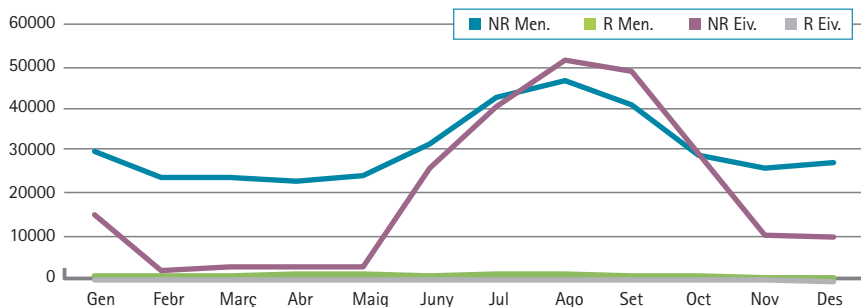
Gràfic I-S2.109.

Origen de l'energia produïda a Mallorca (2021)

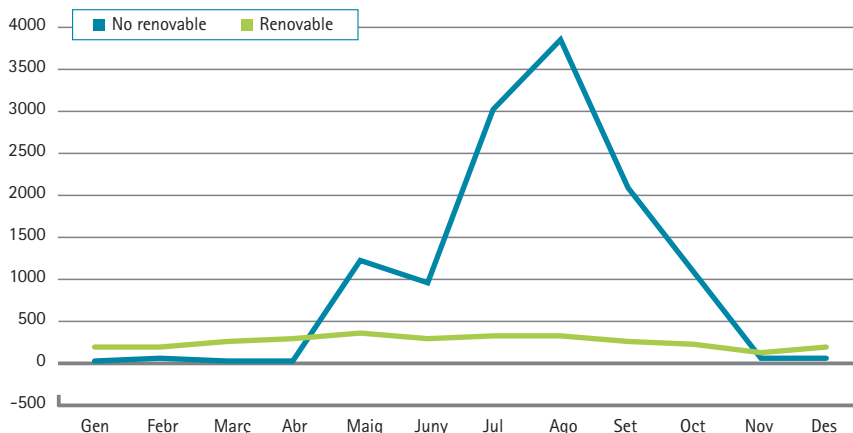
Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.110.
Origen de l'energia produïda a Menorca i Eivissa (2021)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

Gràfic I-S2.111.
Origen de l'energia produïda a Formentera (2021)

Font: IBESTAT. Red Eléctrica Española

8.

EL TERRITORI

Les autoritzacions del 2021 per fer obres, instal·lacions i activitats a les zones de servitud de protecció (ZSP), o de protecció i de trànsit, amb indicació dels municipis, figuren en el quadre I-S2.51.

El nombre d'expedients segregat per illes, amb independència de l'estat de tramitació en què es trobin, es mostra en el gràfic I-S2.112; la comparativa amb l'any es visualitza en el gràfic I-S2.113.

L'estat de la tramitació dels expedients comparat entre el 2020 i el 2021 es representa en el gràfic I-S2.114. A dife-

rència de l'any anterior, n'hi ha dos de denegats.

A Mallorca, el 2021 s'han comptabilitzat un total de 394 informes favorables a l'atorgament de llicències municipals per implantar habitatges unifamiliars en sòl rústic, la qual cosa suposa una disminució del 16 % respecte a l'any anterior.

Les activitats de disciplina urbanística es detallen en el gràfic I-S2.115, en què apareix la comparativa amb el 2020. Cal indicar que el 2020 la quantia de

les sancions va ser de 4.384.808,57 €, mentre que el 2021 ha estat de 5.154.666.68 €, la qual cosa representa un augment del 17,6 % interanual. Les inspeccions augmenten un 30,3 % el 2021 respecte al 2020, els expedients disminueixen un 38,2 %, les sancions davallen un 12,8 % i les demolicions augmenten un 34,3 %.

L'evolució dels expedients d'interessos generals en el període 2011-2021 (excloses les dotacions de serveis) es mostren en el gràfic I-S2.116.

QUADRE I-S2.51. AUTORIZACIONS D'OBRES EN ZSP / SÒL RÚSTIC (2021)

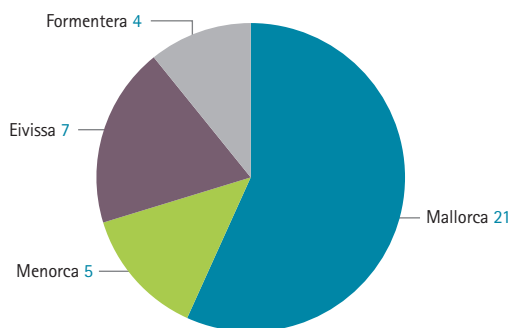
Illa	Municipi	Nre. d'expedients	Estat de la tramitació
Mallorca	Alcúdia	1	Autoritzat
		3	En tramitació
	Andratx	1	Autoritzat
	Artà	1	Autoritzat
		1	En tramitació
	Banyalbufar	2	Autoritzats
		1	En tramitació
		1	Denegat
	Calvià	1	Denegat
	Llucmajor	4	En tramitació
	Muro	1	En tramitació
	Pollença	1	En tramitació
	Santanyí	1	En tramitació
		1	Inadmès
	Valldemossa	1	En tramitació
Menorca	Alaior	1	En tramitació
	Ciutadella	1	En tramitació
	Maó	2	Autoritzats
		1	En tramitació

continua

Illla	Municipi	Nre. d'expedients	Estat de la tramitació
Eivissa	Sant Josep de sa Talaia	1	Autoritzat
		3	En tramitació
	Santa Eulària del Riu	3	Autoritzats
Formentera	Formentera	3	Autoritzats
		1	En tramitació

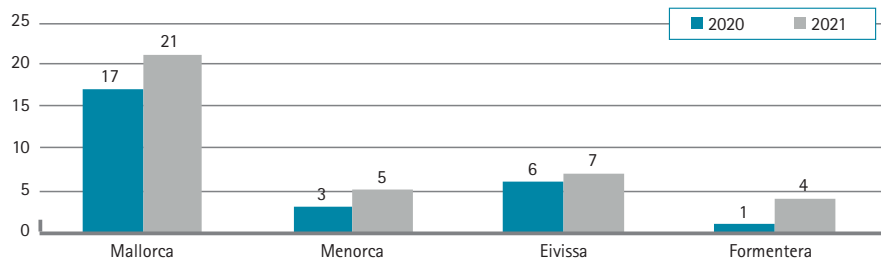
Font: Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.112.
Expedients d'autoritzacions d'obres (2021)

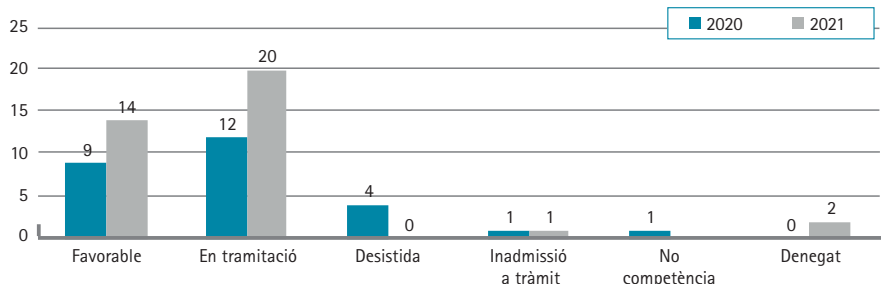
Font: Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.113.
Expedients autoritzacions d'obres (2020-2021)

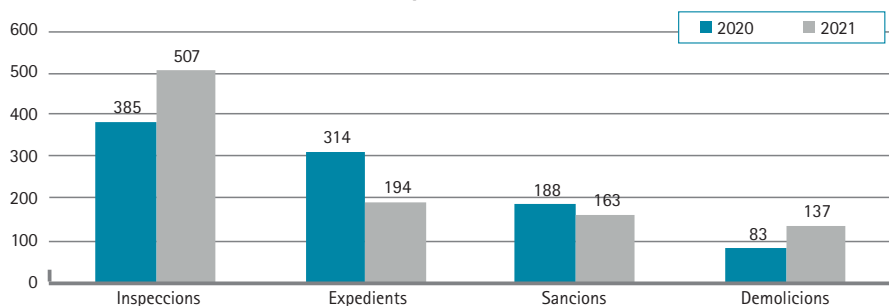
Font: Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.114.
Estat de la tramitació dels expedients (2020-2021)

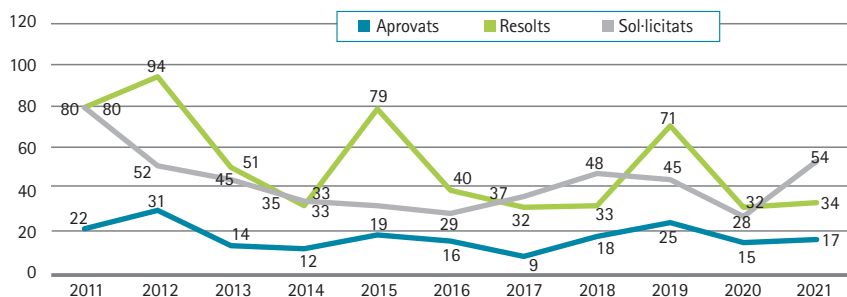
Font: Direcció General de Territori i Paisatge. Conselleria de Medi Ambient i Territori

Gràfic I-S2.115.
Activitats sobre disciplina urbanística a Mallorca

Font: Servei de la Secretaria Tècnica de Territori. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.116.
Evolució dels expedients sobre interessos generals (2011-2021)

Font: Servei de la Secretaria Tècnica de Territori. Consell de Mallorca

En relació amb la zona de servitud de protecció del litoral a Mallorca el 2021, consten en el quadre I-S2.52 les autoritzacions d'obres i instal·lacions, així com les declaracions responsables d'obres i instal·lacions.

Pel que fa a intervencions en el litoral menorquí relatives a expedients oberts en el període de l'1 de gener al 31 de desembre de 2021, s'han tramitat 32 autoritzacions i 104 declaracions responsables d'obres i instal·lacions al litoral menorquí. En el quadre I-S2.53 apareixen tots dos conceptes en una comparativa amb l'any anterior.

Les declaracions responsables i les autoritzacions d'obres i instal·lacions a la zona de servitud de protecció del litoral corresponents al 2021 figuren en el quadre I-S2.54.

No hi ha hagut llicències per implantar l'ús d'habitatges en sòl rústic en el període comprès entre l'1 de gener de 2021 i el 31 de desembre de 2021, com ja va passar el 2020. Tampoc no hi ha hagut activitat relativa a disciplina urbanística. Pel que fa a les declaracions d'interès general, n'hi ha hagut un total d'11 (19 el 2020), de les quals 1 ha estat concedida i les altres 10 estan pendents (vegeu el gràfic I-S2.117).

A l'illa d'Eivissa, el 2021 s'han donat 92 llicències per implantar l'ús d'habitatges en sòl rústic (78 el 2020) i hi ha hagut 8 declaracions d'interès general per implantar activitats en sòl rústic (6 el 2020).

Respecte a la disciplina urbanística, el 2021 s'han fet 200 inspeccions (150 el 2020), s'han incoat 13 procediments de restabliment de la legalitat urbanística (10 el 2020), s'han iniciat 13 procediments sancionadors (10 el 2020) i s'han executat 2 demolicions, les mateixes que l'any anterior. D'altra banda, la quantia dels procediments sancionadors ha estat de 4.412.228,13 € el 2021, mentre que el 2020 va ser de 6.066.057,94 €. Les sancions imposades han estat d'un total de 257.313,49 € el 2021, mentre que el 2020 van ser de 5.153,25 €.

També a Eivissa i en relació amb la zona de servitud de protecció del litoral, durant 2021 s'han fet les accions que s'especifiquen en el quadre I-S2.55.

A Formentera, en 2021 s'han registrat 52 llicències per implantar l'ús d'habitatges en sòl rústic (46 el 2020), i s'han comptabilitzat 12 declaracions d'interès general per implantar activitats a sòl rústic (10 el 2020).

QUADRE I-S2.52. ZONA DE SERVITUD DE PROTECCIÓ DEL LITORAL A MALLORCA

Autoritzacions

Aprovats	100
Denegats	3
Pendents	40
Altres	4
TOTAL	147

continua

Declaracions responsables

Aprovats	136
Denegats	0
Pendents	20
Altres	15
TOTAL	171

Font: Servei d'Autoritzacions Territorials. Consell de Mallorca

QUADRE I-S2.53. INTERVENCIÓNS AL LITORAL DE MENORCA (2020-2021)

	2020	2021
Autoritzacions	22	32
Declaracions responsables	106	104
TOTAL	128	136

Font: Direcció Insular d'Ordenació Territorial (litoral). Consell Insular de Menorca

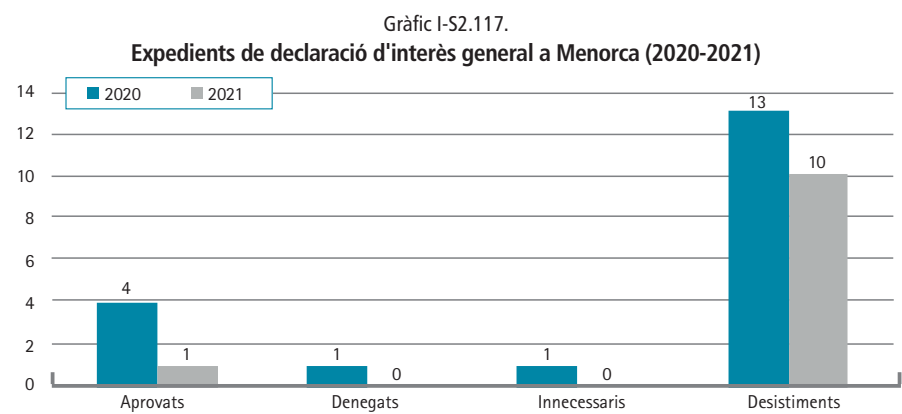
QUADRE I-S2.54. ESTAT DE LES INTERVENCIÓNS AL LITORAL DE MENORCA (2021)**Declaracions responsables**

Conforme	75
Desfavorable	1
Arxivada (fora de zona litoral)	9
Arxivada (passa a tràmit d'autorització)	2
Arxivada (desistiment)	6
Arxivada (duplicada)	6
Pendent	3
TOTAL	104

Autoritzacions

Autoritzada	19
Desfavorable	3
Arxivada (fora de zona litoral)	3
Arxivada (passa a tràmit de declaració responsable)	4
Arxivada (desistiment)	3
TOTAL	32

Font: Direcció Insular d'Ordenació Territorial (litoral). Consell Insular de Menorca

Font: Direcció Insular d'Ordenació Territorial. Consell Insular de Menorca

QUADRE I-S2.55. ACCIONS EN ZONA DE SERVITUD DE PROTECCIÓ DEL LITORAL A EIVISSA (2021)	
Autoritzacions d'obres i instal·lacions	
Aprovada	3
Denegada	0
Inadmissió a tràmit	13
Desistiment	0
Pendent	14
TOTAL	30
Declaracions responsables	
Aprovada	30
Denegada	0
Inadmissió a tràmit	3
Desistiment	1
Pendent	9
TOTAL	43

Font: Departament de Gestió del Territori, Infraestructures Viàries, Ordenació Turística i Lluita contra l'Intrusisme. Consell d'Eivissa

Pel que fa a la disciplina urbanística, les informació del 2020 i el 2021 es detalla en el quadre I-S2.56, en què s'actualitzen les dades respecte a la memòria de l'any anterior. La quantia de les sancions del 2021 ha estat de 96.466,98 €, davant els 62.334,75 del 2020.

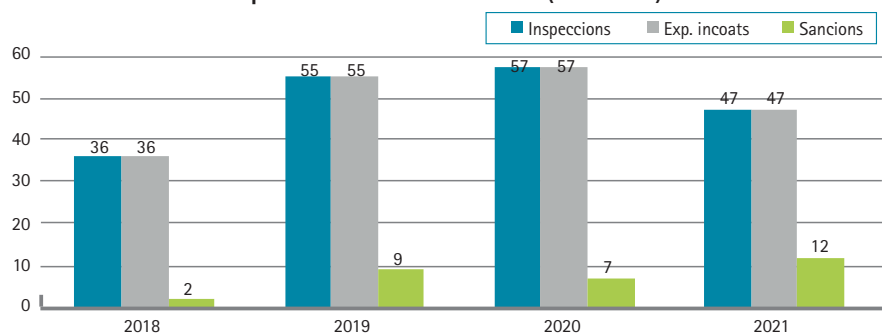
També cal esmentar que en el període 2019-2021 s'han dictat un total de 23 ordres de demolició i se n'han executat 27. El nombre d'activitats relatives a disciplina urbanística en el període 2018-21 es mostra en el gràfic I-S2.118.

QUADRE I-S2.56. DISCIPLINA URBANÍSTICA A FORMENTERA (2020-2021)

	2020	2021
Inspeccions	57	47
Expedients incoats	57	47
Sancions	7	12

Font: Conselleria de Mobilitat i Territori. Consell Insular de Formentera

Gràfic I-S2.118.
Disciplina urbanística a Formentera (2018-2021)

Font: Conselleria de Mobilitat i Territori. Consell Insular de Formentera

9.

ELS RESIDUS

91. RESIDUS A MALLORCA

La recollida de residus a Mallorca durant el 2021 relativa als mateixos conceptes expressats en la memòria del 2020, i a altres conceptes, com s'esmentarà en aquest mateix apartat, figura en el quadre I-S2.57, en què s'expressa el percentatge de variació interanual; les unitats es mesuren en tones. Cal indicar que la recollida selectiva fa referència a la recollida per fraccions al servei públic.

El 2021 ha estat un any de recuperació turística parcial, la qual cosa es reflecteix en totes les fraccions esmentades a la taula; la FORM és la que experimenta un major augment. Com a factor per destacar, cal dir que la proporció de recollida selectiva augmenta sobre el total en 2,3 punts percentuals.

La variació mensual, en una comparativa entre el 2021 i el 2020, de recollida de residus figura en el gràfic I-S2.119, en què les unitats es mesuren en tones. Un patró es repeteix a Mallorca com a les altres illes: inici amb valors inferiors a l'any anterior, recuperació a mesura que passen els mesos i final amb valors més semblants als

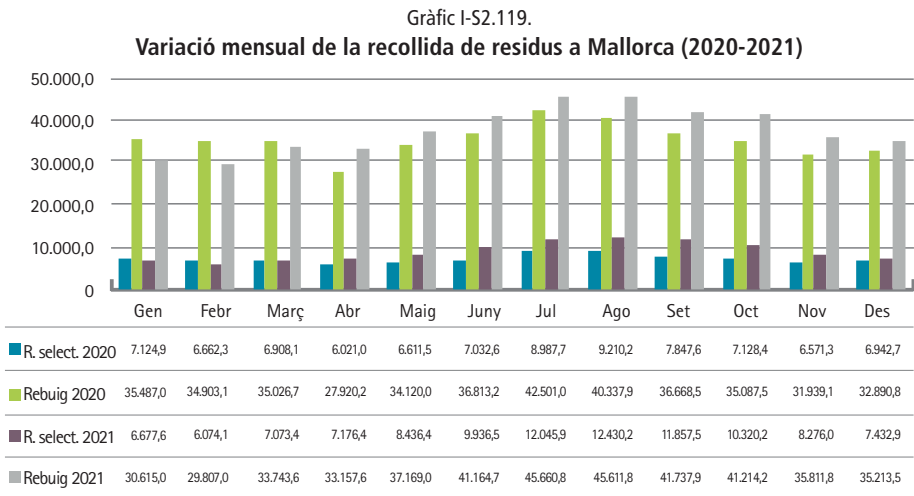
d'abans de la pandèmia com a resultat de la relaxació de les mesures contra la COVID-19 a principi d'estiu.

La variació interanual de la recollida de residus a Mallorca es visualitza en el gràfic I-S2.120. Cal destacar que la recuperació no es produeix de la mateixa forma en la

recollida selectiva i en la fracció de rebuig, ja que el valor de la selectiva s'apropa als valors del 2019, any en què es registra el màxim de la sèrie, mentre que el rebuig no arriba als valors del temps de la crisi econòmica, la qual cosa confirma l'augment de 2,3 punts percentuals de la recollida selectiva sobre el total.

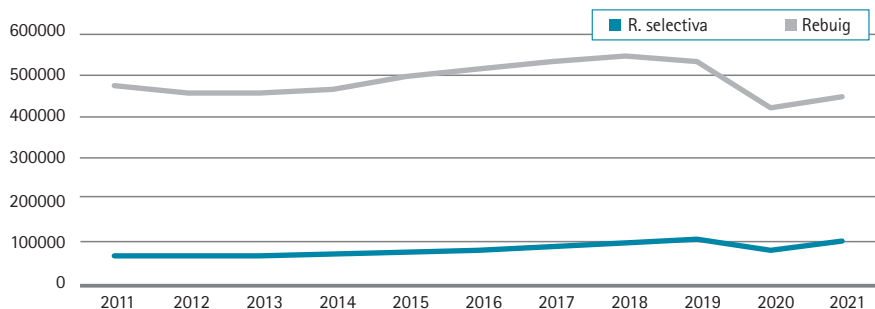
Quadre I-S2.57. Recollida de residus a Mallorca (2020-2021) (tones)			
Fracció	2020	2021	%
Envasos	21.160	23.992	13,38
Vidre	20.765	25.999	25,21
Paper	25.995	30.146	15,97
Fracció orgànica recollida municipal (FORM)	19.127	27.601	44,3
Total recollida selectiva	87.047	107.738	23,77
Rebuig	423.695	450.907	6,42
Total	510.742	558.645	9,38
% selectiva/total	17	19,3	

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

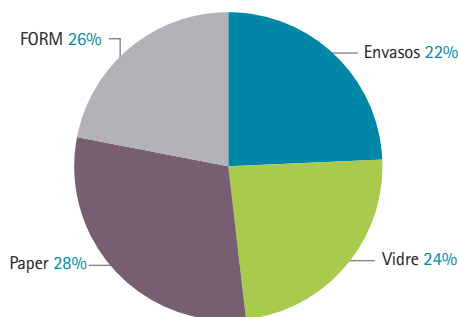
Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.120.
Evolució interanual dels residus a Mallorca (tones) (2011-2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.121.
Recollida selectiva a Mallorca (2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

En relació amb la recollida selectiva, la proporció entre les fraccions es visualitza en el gràfic I-S2.121, en què els percentatges estan calculats sobre el total de recollida selectiva. Respecte al 2020, augmenta la FORM (22 % el 2020), mentre que disminueixen les fraccions d'envasos (24 % el 2020) i de paper (30 % el 2020). La fracció de vidre repeteix percentatge. Pel que fa als percentatges sobre el total de residus, en tots els casos hi ha augments, més

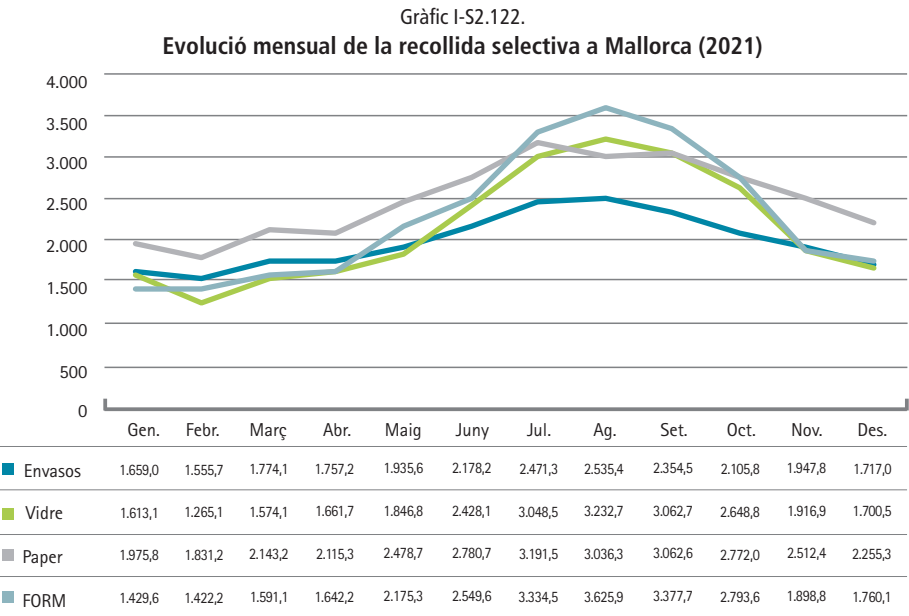
destacat en el cas de la FORM. Els envasos representen el 4,29 (4,14 % el 2020), el paper el 5,40 % (5,09 % el 2020), el vidre el 4,65 % (4,07 % el 2019) i la FORM el 4,94 % (3,75 % el 2019).

Per mesos, la recollida selectiva figura en el gràfic I-S2.122, en què les unitats són tones. A diferència del 2020, en què el confinament primaveral va marcar tendència a la baixa, seguida d'un repunt dis-

cret a l'estiu, per tornar baixar, de forma més marcada que als anys anteriors, en els darrers mesos de l'any, el 2021 marca la típica forma de campana d'anys anteriors a la pandèmia, si bé amb valors inferiors a la primavera, a causa, probablement, de la influència de les restriccions en el sector turístic amb motiu de la pandèmia.

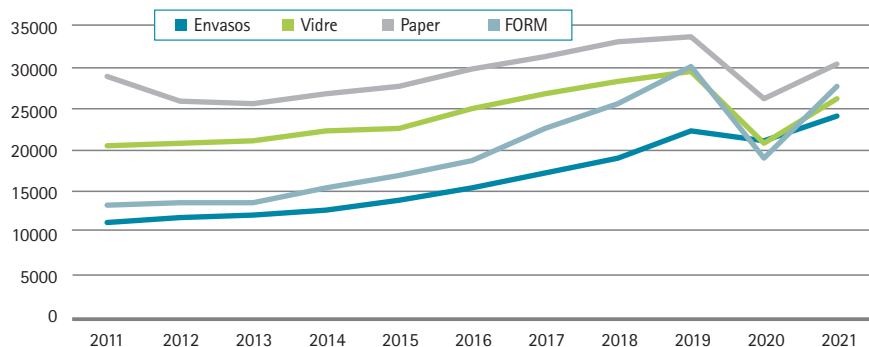
L'evolució interanual de la recollida selectiva a Mallorca en l'interval 2011-2021 es visualitza en el gràfic I-S2.123. Cal destacar que la fracció d'envasos assolix el valor màxim de la sèrie. En els altres tres conceptes, es recuperen valors superiors als dels darrers anys de la crisi econòmica, sense arribar als del 2019. Com a la memòria del 2020, també que hi ha altres conceptes d'entrada diferenciada al servei

públic, com els llots d'EDAR, els pneumàtics fora d'ús, els residus de construcció i demolició, els residus voluminosos, els ELB (electrodomèstics de línia blanca) amb CFC (clorofluorocarbonis, gasos que destrueixen la capa d'ozó i provoquen efecte hivernacle), els ELB sense CFC i els ELM (electrodomèstics de línia marró). El 2021 no es disposa de dades sobre la fracció vegetal o els residus sanitaris grup II. En el quadre I-S2.58 apareixen els valors del 2020 i del 2021, en què les unitats són tones, amb el percentatge de variació interanual. Cal destacar que les variacions negatives corresponen als electrodomèstics, factor probablement atribuïble a la voluntat generalitzada de fer durar més aquests aparells, en un clar canvi d'actitud respecte al d'abans de la pandèmia.

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.123.

Evolució interanual de la recollida selectiva a Mallorca (2011-2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

QUADRE I-S2.58. ALTRES CONCEPTES D'ENTRADA DIFERENCIADA (2020-2021)

	2020	2021	%
Llots d'EDAR	58.944	64.215	8,94
Pneumàtics fora d'ús	2.983	3.498	17,26
Residus de construcció i demolició	450.576	483.693	7,35
Residus voluminosos	43.508,72	45.172	3,82
ELB amb CFC	287,53	228,61	-20,49
ELB sense CFC	170,19	147,73	-13,2
ELM	52,47	51,27	-2,29

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

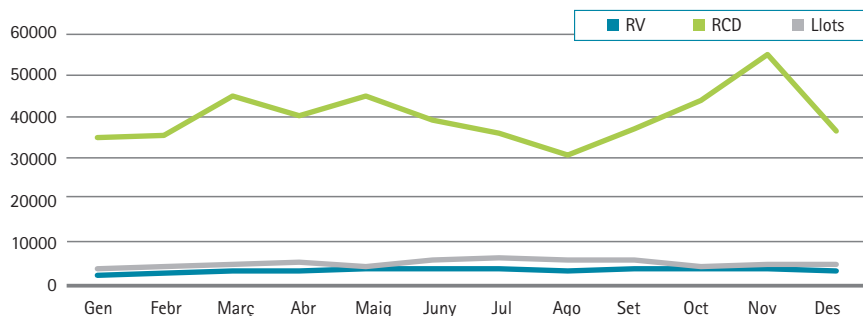
Els valors mensuals dels conceptes de llots d'EDAR, de residus de construcció i demolició i de residus voluminosos apareixen en el gràfic I-S2.124, en què les unitats són tones. En el gràfic I-S2.125 s'indiquen els valors mensuals d'ELB amb CFC i sense i d'ELM. S'han separat en dos gràfics per la diferència de l'ordre de magnitud.

Pel que fa a la variació interanual, s'ofereix informació dels llots d'EDAR i dels pneumàtics fora d'ús, amb les variacions en el període 2011-2021, en els gràfics I-S2.126 i I-S2.127.

Com a final de l'apartat de residus corresponents a Mallorca, s'inclouen, com a la memòria anterior, dos indicadors: els quilograms de rebuig per l'IPH i els quilograms de residus reciclats per l'IPH. L'objectiu és poder establir una comparativa entre illes (o entre altres comunitats) per poder esbrinar l'evolució d'aquests conceptes. Hem comparat les quantitats de residus per l'IPH amb les registrades per habitant, de manera que queda palesa la influència del turisme. Les dades d'aquests indicadors del 2020 i del 2021 consten en el gràfic I-S2.128.

Gràfic I-S2.124.

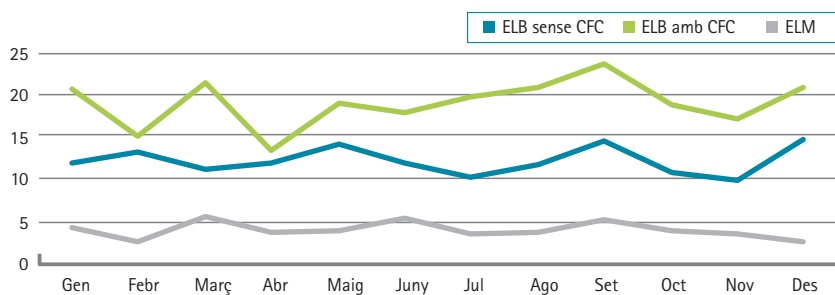
Evolució mensual dels residus voluminosos, dels residus de construcció i demolició i dels llots a Mallorca (2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.125.

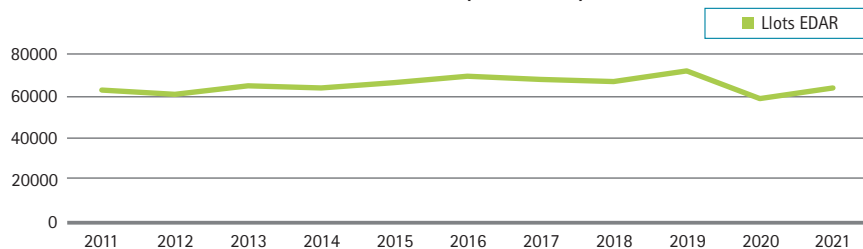
Evolució mensual d'ELB amb CFC i sense i ELM Mallorca (2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

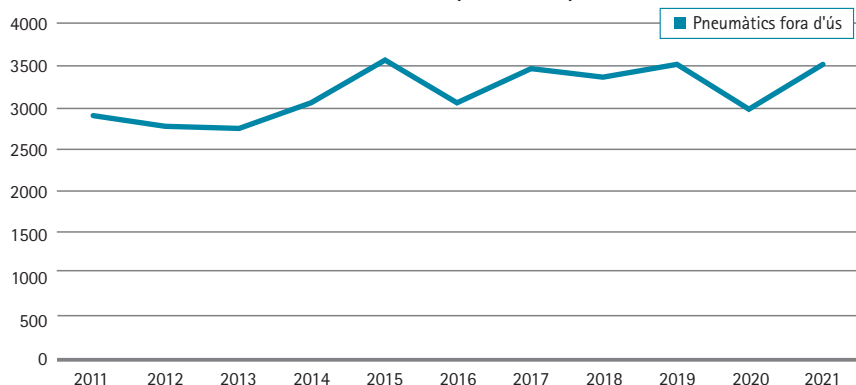
Gràfic I-S2.126.

Evolució interanual (2011-2021)

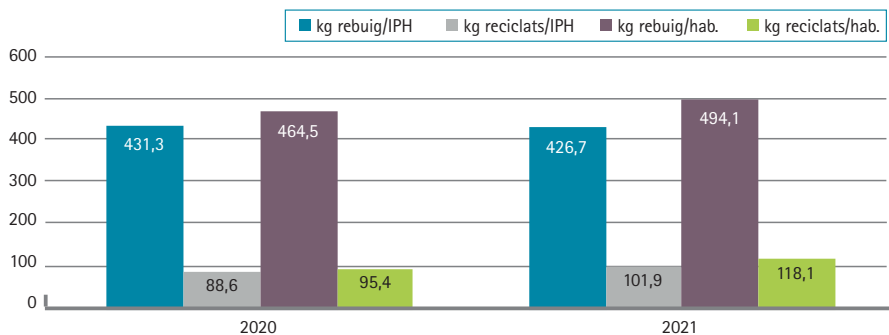
Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.127.
Evolució interanual (2011-2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca

Gràfic I-S2.128.
Quilos de residus per l'IPH i quilos de residus per habitant a Mallorca (2020-2021)

Font: Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient. Consell de Mallorca. IBESTAT

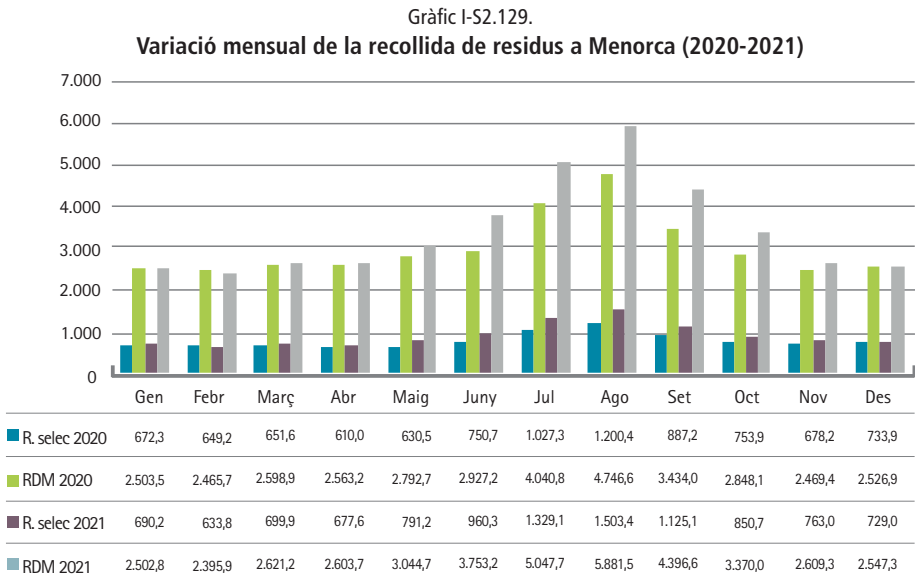
9.2. RESIDUS A MENORCA

Les dades de recollida de residus a Menorca durant el 2021 figuren en el quadre I-S2.59, en què les unitats són tones. També s'hi expressa la variació percentual respecte al 2020. A les dades hi ha el total de la recollida en contenidors i la recollida comercial.

La recollida selectiva dels conceptes esmentats en el quadre I-S2.59 representa el 20,87 % del total, mentre que l'any anterior representava el 20,47 %. En el gràfic I-S2.129 hi ha la comparativa de la recollida selectiva i de residus domèstics mescla entre el 2020 i el 2021, en què les unitats són tones. Com a Mallorca, l'inici de l'any és discret, però es dispara quan les mesures contra la pandèmia es relaxen a principi d'estiu.

QUADRE I-S2.59. RECOLLIDA RESIDUS A MENORCA (2021) (TONES)			
Fracció	2020	2021	%
Paper i cartó	4.155,52	4.668,18	12,33
Envasos de plàstic, brics i llaunes	2.425,74	2.725,84	12,37
Vidre	2.574,14	3.179,50	23,52
Matèria orgànica	89,7	179,78	100,4
TOTAL RECOLLIDA SELECTIVA	9.245,10	10.753,30	16,31
Residus domèstics mescla	35.916,85	40.773,79	13,52
TOTAL	45.161,95	51.527,09	14,09

Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca

Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca

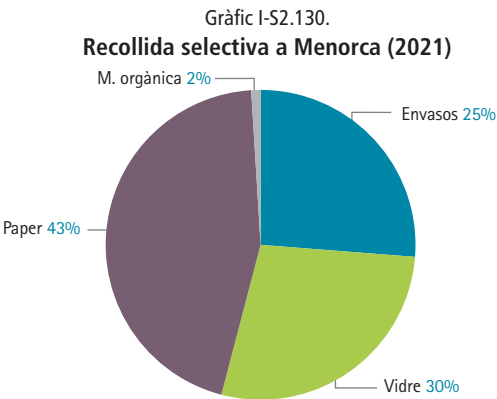
En el gràfic I-S2.130 es visualitza, en percentatge, la recollida selectiva a Menorca el 2021, en què els percentatges estan fets sobre el total de recollida selectiva (amb les mateixes fraccions que en els gràfics anteriors). Respecte a l'any anterior, pugen

els percentatges de vidre (28 % el 2020) i de matèria orgànica (1 % el 2020) i baixen els d'envasos (26 % el 2020) i paper (45 % el 2020). Sobre el total de residus, els percentatges són els següents: el paper i cartó, el 9,06 % (9,20 % el 2020); el

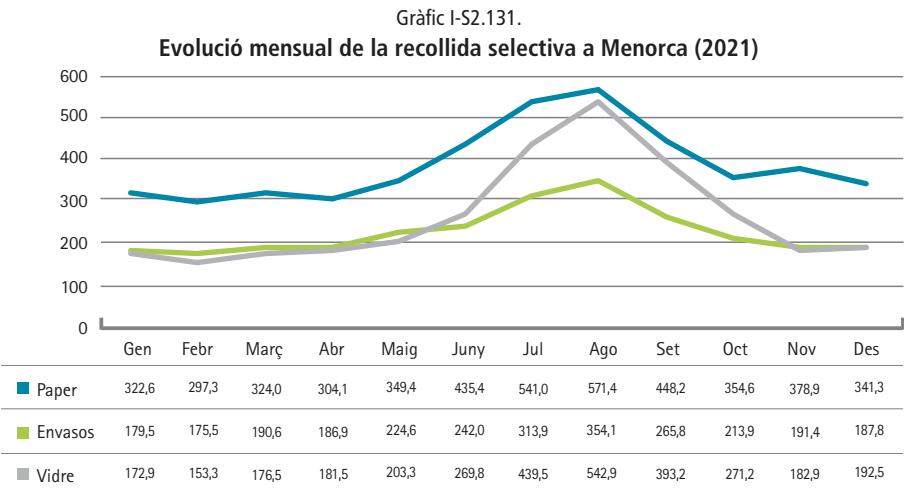
vidre, el 6,17 % (5,70 % el 2020); els envasos de plàstic, brics i llaunes, el 5,29 % (5,37 % el 2020), i la matèria orgànica, el 0,35 % (0,2 % el 2020).

L'evolució mensual de la recollida selectiva a Menorca el 2021 es mostra en el gràfic I-S2.131, en què, com a la memòria ante-

rior, no s'inclou l'aportació de la matèria orgànica perquè no és rellevant en el resultat final. De forma similar a la resta de les illes, no es produeix l'augment primaveral, com en els anys anteriors a la pandèmia, i es produeix un augment significatiu durant l'estiu, coincidint amb la relaxació de les mesures contra la pandèmia.

Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca

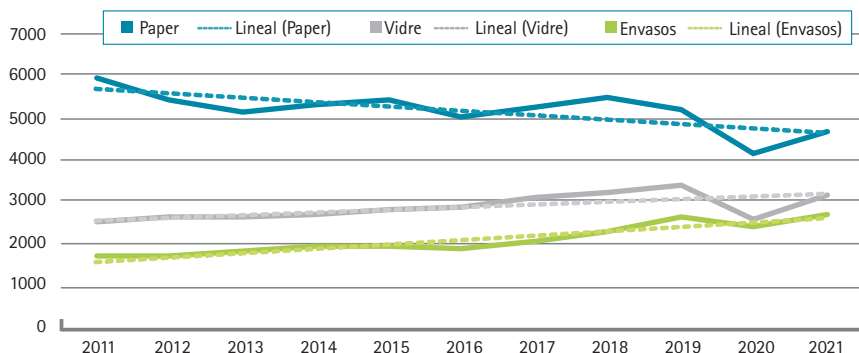
Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca

L'evolució interanual de recollida selectiva d'envasos i llaunes, paper i cartó i vidre a Menorca, principals contribucions a la recollida selectiva, es visualitza en el gràfic I-S2.132, en què s'observa un comportament desigual a les tres fraccions. En el cas del vidre i del paper, es produeix un augment clar respecte a l'any anterior, mentre que en el cas dels envasos l'augment és més discret. Cal destacar les línies de tendència, ascendent en envasos i vidre i descendent en

el cas del paper, malgrat la recuperació del 2021.

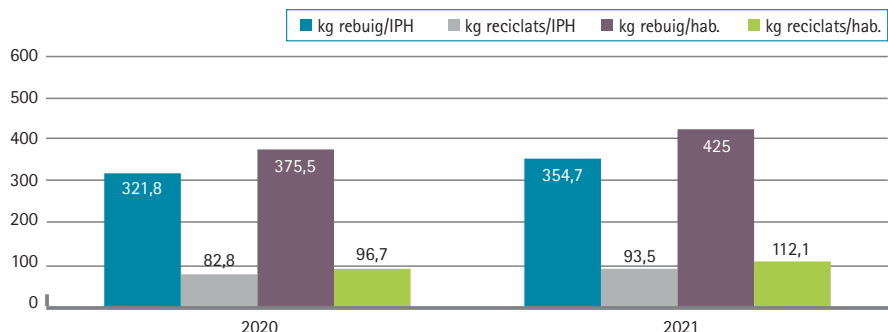
Com a Mallorca i Eivissa, incloem, com l'any anterior, els indicadors de quilograms de rebuig per l'IPH i els quilograms de residus reciclats per l'IPH, i feim la mateixa comparativa amb els quilograms de residus per habitant. Com a les altres illes, destaca que la recuperació de l'activitat econòmica coincideix amb un augment dels residus, tant per habitant com per l'IPH (vegeu el gràfic I-S2.133).

Gràfic I-S2.132.
Evolució interanual de la recollida selectiva a Menorca (2011-2021)

Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca

Gràfic I-S2.133.
Quilos de rebuig per l'IPH i quilos de residus reciclats per habitant a Menorca (2020-2021)

Font: Consorci de Residus Sòlids Urbans i Energia de Menorca. IBESTAT

9.3. RESIDUS A EIVISSA

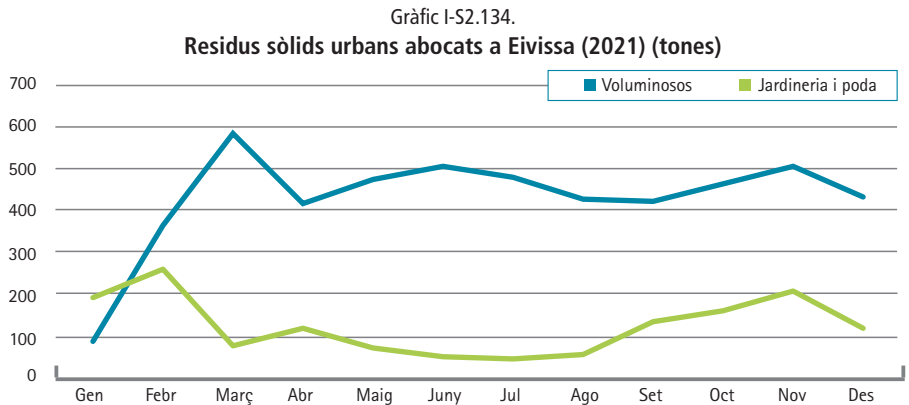
El 2021 han entrat a l’abocador de Ca Na Putxa un total de 101.420,79 tones de residus, mentre que el 2020 van ser 98.257,45 tones, això suposa un augment del 3,22 %. Cal indicar que en aquestes quantitats hi figuren 6.779,36 tones de Formentera (2,64 d’animals i 6.776,72 de residus en massa). En el quadre I-S2.60 hi figura la informació del 2021 en una comparativa amb el 2020, en què les

dades són tones. El percentatge correspon a la variació interanual.

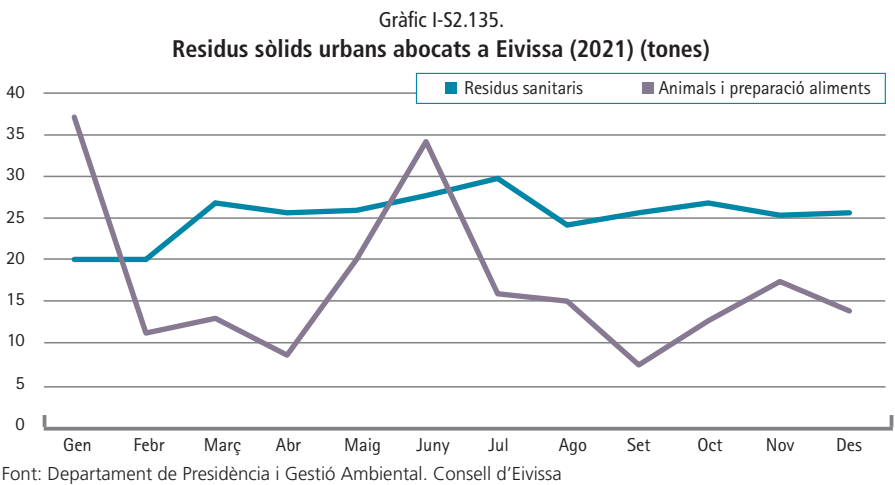
La variació mensual d’aquests conceptes es visualitza en els gràfics I-S2.134 i I-S2.135, en què, com l’any anterior, no hi hem representat els residus en massa amb l’objectiu d’evitar distorsionar el gràfic (es representen en la comparació amb la recollida selectiva). Hi ha dos gràfics, ja que l’escala de voluminosos i residus de poda és major que el de les altres dues fraccions.

QUADRE I-S2.60. RESIDUS SÒLIDS URBANS ABOCATS A EIVISSA (2020-2021) (TONES)			
	2020	2021	%
Voluminosos	1.175,12	5.129,16	336,48
Jardineria i poda	2.917,43	1.537,72	-47,29
Sanitaris grup II	248,45	304,9	22,72
Animals	221,47	207,93	-6,11
Residus en massa	87.793,21	87.461,72	-0,38
TOTAL	92.655,12	94.641,43	2,14

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d’Eivissa

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d’Eivissa

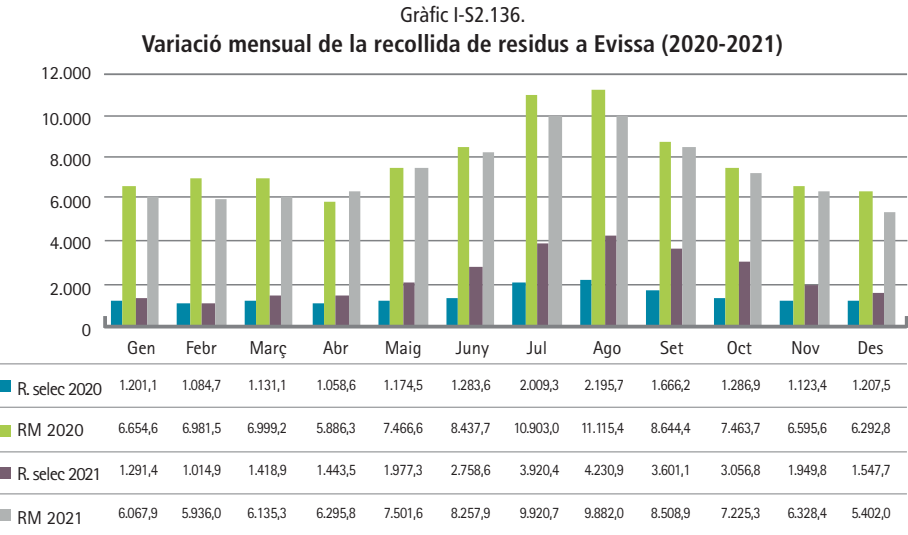
La recollida de residus a l'illa d'Eivissa en relació amb la recollida selectiva i els residus en massa del 2021 es detalla en el quadre I-S2.61, en què les unitats es mesuren en tones; també s'hi expressa el percentatge de variació respecte al 2020. El 2021, la fracció de recollida selectiva ha representat el 24,39 % del total, mentre que el 2020 va ser el 14,96 %.

La variació mensual en el decurs de 2021 de recollida de residus en tones, segregada

per recollida selectiva i residus, i la comparativa respecte al 2020 es mostren en el gràfic I-S2.136. Cal indicar que a les dades de residus en massa del 2020 hi havia un apartat diferenciat de runes, que enguany no hi és, ja que s'ha prohibit l'entrada d'aquest residu a l'abocador, que s'ha de dur a la planta de tractament de residus de construcció i demolició, i a la recollida selectiva del 2020 no hi va haver FORM fins al mes de desembre, i aquesta va ser pràcticament testimonial (44,98 tones).

QUADRE I-S2.61. RECOLLIDA DE RESIDUS A L'ILLA D'EIVISSA (2020-2021) (TONES)			
Fracció	2020	2021	%
Envasos	4.570,83	5.998,57	31,24
Vidre	5.348,42	8.076,92	51,02
Paper	6.503,41	8.546,99	31,42
FORM	50,1	5.588,98	11.055,60
Total recollida selectiva	16.422,66	28.211,46	71,78
Residus en massa	87.793,21	87.461,72	-0,38
Total	104.215,87	115.673,18	10,99

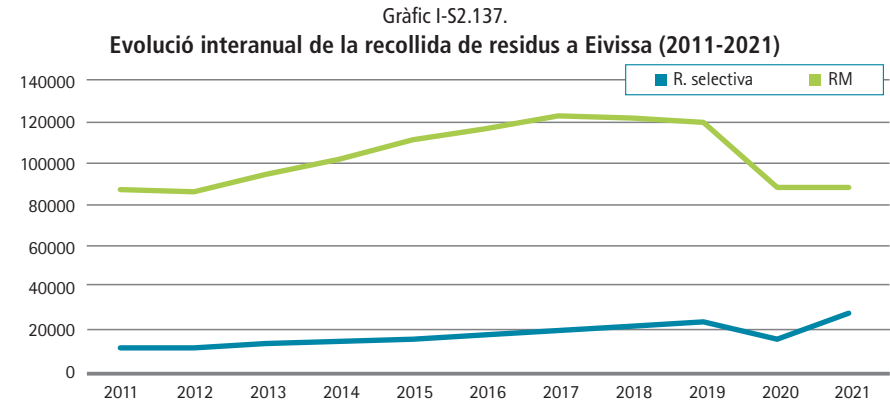
Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

La variació interanual es mostra en el gràfic I-S2.137, en què es pot veure que la baixada, tant dels residus en massa com de la fracció de reciclatge de l'any anterior, evoluciona de forma desigual: mentre que

els residus en massa es mantenen pràcticament igual, la fracció de recollida selectiva augmenta, entre altres factors, per la recollida de FORM, que es va iniciar el desembre de 2020.

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

En el gràfic I-S2.138 es representa la recollida selectiva, amb els percentatges fets sobre el total d'aquest concepte. La variació respecte al 2020 està en la pujada de les fraccions d'envasos, vidre i paper, i en l'aparició de la FORM, que l'any anterior va tenir una importància testimonial. Si els percentatges es fan sobre el total de residus, els envasos representen el 5,19 % (4,16 el 2020); el vidre, el 6,98% (4,9 el 2020); el paper, el 7,4% (5,9 el 2020), i la FORM, el 4,8%.

L'evolució mensual de recollida selectiva es mostra en el gràfic I-S2.139. Com a les altres illes, la primavera ha tingut un començament discret, ja que les restriccions contra la COVID-19 han marcat l'arribada de turistes. A partir de principi d'estiu, la relaxació de les mesures han provocat un augment significatiu de les fraccions que consten en el gràfic esmentat.

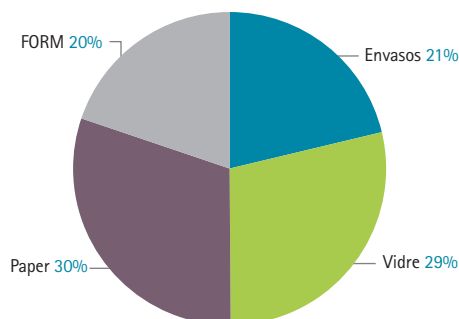
L'evolució interanual es representa en el gràfic I-S2.140, en què es pot observar

que, després de l'impacte de la COVID-19, la recuperació s'ha produït fins a valors anteriors a la pandèmia o, fins i tot, a nivells superiors, com és el cas de la fracció d'envasos.

Una altra recollida selectiva fa referència a la d'aparells elèctrics i electrònics (RAEE), dels quals el 2021 se n'han recollit 1.393,14 tones, davant les 1.615,88 de l'any anterior, és a dir, un 13,8 % menys. El gràfic I-S2.141 es representa la recollida selectiva de RAEE en una comparativa entre el 2020 i el 2021.

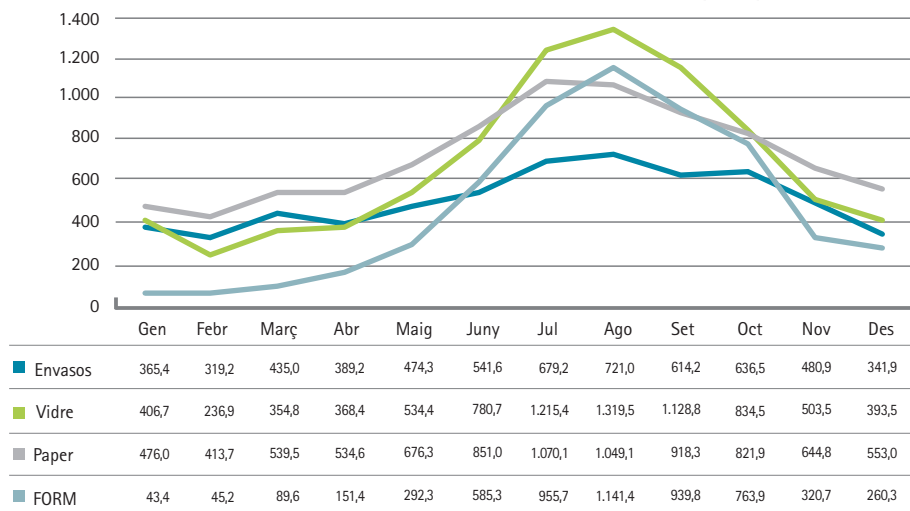
Com a les altres illes, també s'inclouen els indicadors de quilograms de rebuig per l'IPH i els quilograms de residus reciclats per l'IPH; també es fa la mateixa comparativa amb els quilograms de residus per habitant. En el gràfic I-S2.142 figuren les dades en una comparativa amb el 2020. Cal destacar la baixada del rebuig en benefici de l'augment dels residus reciclats.

Gràfic I-S2.138.
Recollida selectiva a Eivissa (2021)

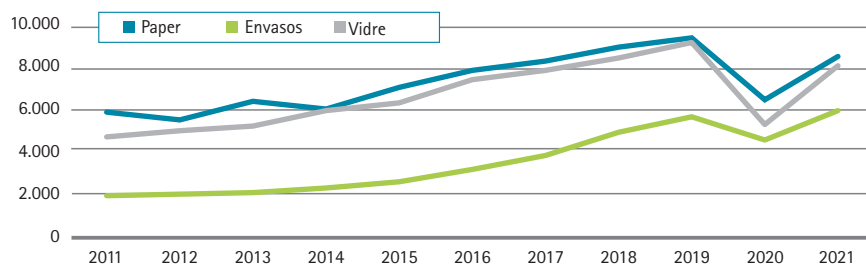
Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

Gràfic I-S2.139.

Evolució mensual de la recollida selectiva a Eivissa (2021)

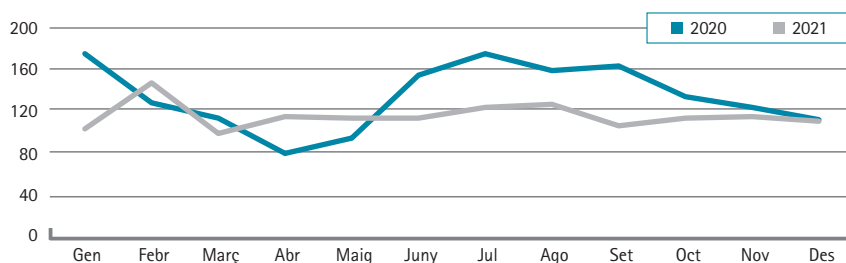
Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

Gràfic I-S2.140.

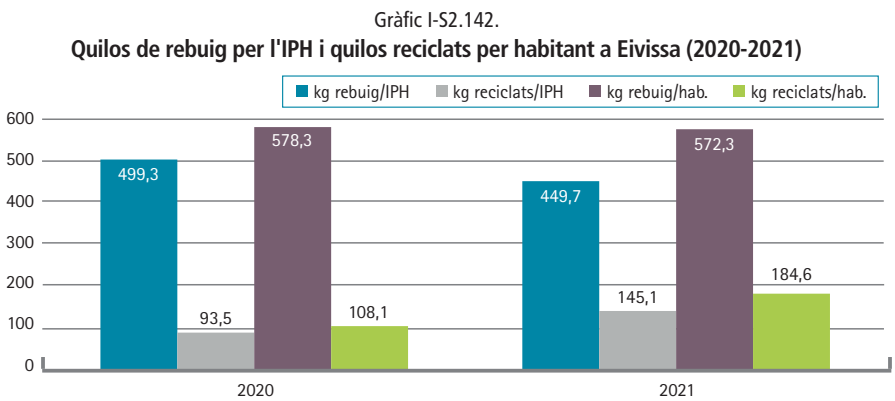
Evolució interanual de la recollida selectiva a Eivissa (2011-2021)

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

Gràfic I-S2.141.

Recollida selectiva de residus d'aparells elèctrics i electrònics a Eivissa (tones)

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa

Font: Departament de Presidència i Gestió Ambiental. Consell d'Eivissa. IBESTAT

9.4 RESIDUS A FORMENTERA

Enguany es disposa de dades de residus a Formentera, però només fins al 2020. Malgrat això, i atesa la importància que té facilitar informació de la totalitat de les Balears, creim que és rellevant publicar-les en aquesta memòria.

La recollida de residus a Formentera durant el 2020 es detalla en una comparativa amb

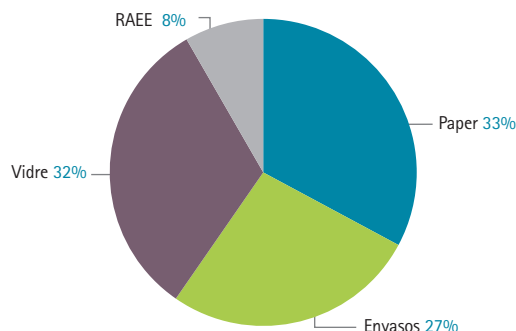
el 2019 en el quadre I-S2.62, en què el percentatge indica la variació interanual. No hi apareix la fracció d'animals, perquè no és significativa quant a resta de les dades.

Pel que fa a la recollida selectiva, els percentatges, sobre el total de recollida selectiva (sense comptar els animals), es mostren en el gràfic I-S2.143. Els percentatges del 2019 van ser els següents: paper, 35 %; envasos, 25 %; vidre, 35 %, i RAEE, 5 %.

QUADRE I-S2.62. RECOLLIDA DE RESIDUS A FORMENTERA (2019-2020) (TONES)			
Fracció	2019	2020	%
Paper	956,32	675,02	-29,4
Envasos	680,42	550,81	-19
Vidre	977,36	658,48	-32,6
RAEE	142,5	171,11	20,1
Total recollida selectiva	2.756,60	2.055,42	-25,4
Residus en massa	6.939,28	5.479,02	-21
Total	9.695,88	7.534,44	-22,3

Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

Gràfic I-S2.143.
Recollida selectiva a Formentera (2020) (%)

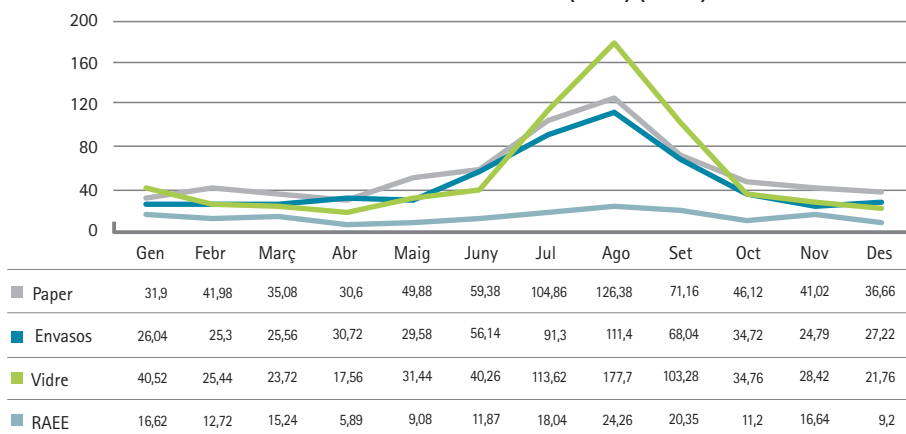

Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

L'evolució mensual de la recollida selectiva es representa en el gràfic I-S2.144. S'hi observa el fort impacte del turisme a la Pitiüsa petita, que es fa palès en la fracció de vidre, malgrat que el 2020 fos un any marcat per la pandèmia i el confinament.

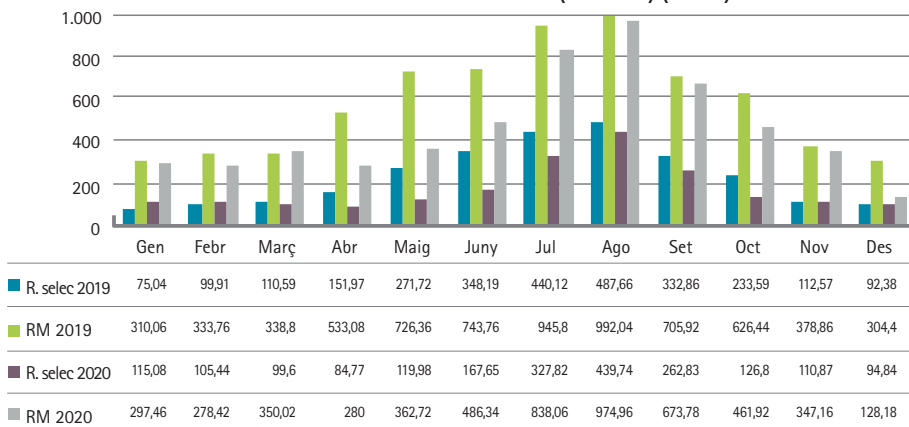
El 2020, la variació mensual de la recollida de residus en tones, segregada per recollida selectiva i residus en massa i en comparativa amb el 2019 s'especifica en el gràfic I-S2.145. Es constata la influència del confinament (abril, maig i juny), així com una recuperació als mesos d'estiu, sobretot a l'agost.

Gràfic I-S2.144.
Recollida selectiva a Formentera (2020) (tones)

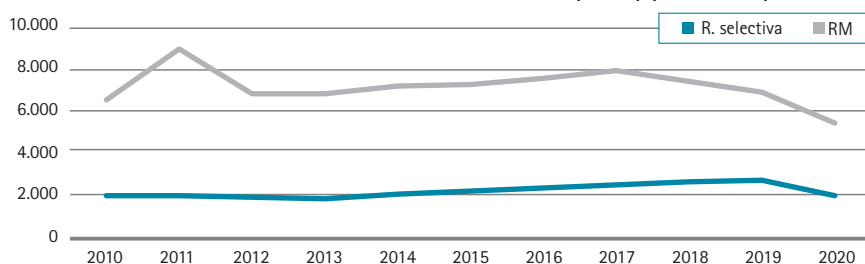
Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

Gràfic I-S2.145.
Recollida de residus a Formentera (2019-20) (tones)

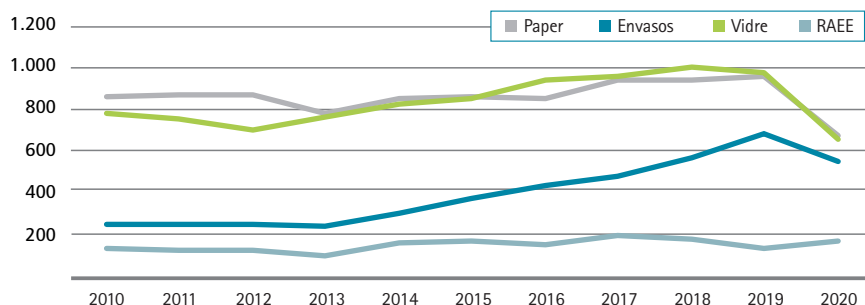
Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

Gràfic I-S2.146.
Evolució de la recollida de residus a Formentera (tones) (2010-2020)

Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

Gràfic I-S2.147.
Evolució de la recollida selectiva a Formentera (tones) (2010-2020)

Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera

La variació interanual es visualitza en el gràfic I-S2.146, en què es pot veure que la baixada, tant dels residus en massa com de la fracció de reciclatge, és molt més marcada en el darrer any, a causa de l'impacte de la pandèmia.

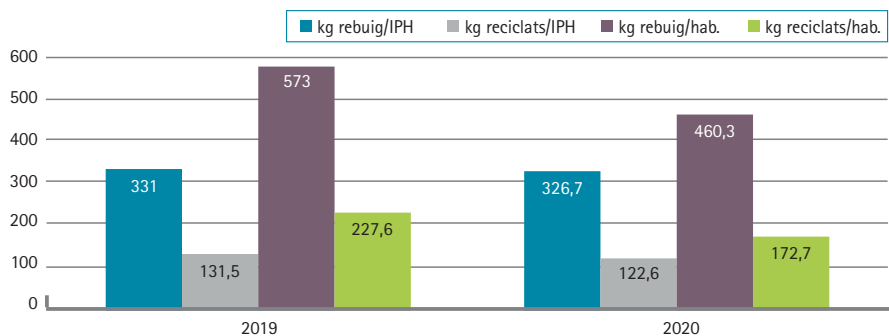
L'evolució interanual amb referència a la recollida selectiva consta en el gràfic I-S2.147, en què es pot veure, per una banda, la pujada progressiva dels envasos i el vidre (fraccions directament relacionades amb el turisme), experimentada des del 2013 fins al 2019, fruit de la recupe-

ració econòmica després de la crisi, i, per altra banda, el fort descens el 2020, com a resultat de l'impacte de la pandèmia.

Com a les altres illes, també hi ha els indicadors de quilograms de rebuig per l'IPH i els quilograms de residus reciclats per l'IPH; també es fa la comparativa amb els quilograms de residus per habitant. En el gràfic I-S2.148 figuren les dades en una comparativa amb el 2019. Cal destacar l'impacte del turisme, que queda palès en la comparativa de les quantitats per habitant.

Gràfic I-S2.148.

Quilos de rebuig per l'IPH i quilos reciclats per habitant a Formentera (2019-2020)

Font: Àrea d'Urbanisme, Turisme i Activitats Econòmiques (Medi Ambient). Consell de Formentera. IBESTAT

10.

L'INDICADOR DE PRESSIÓ HUMANA (IPH)

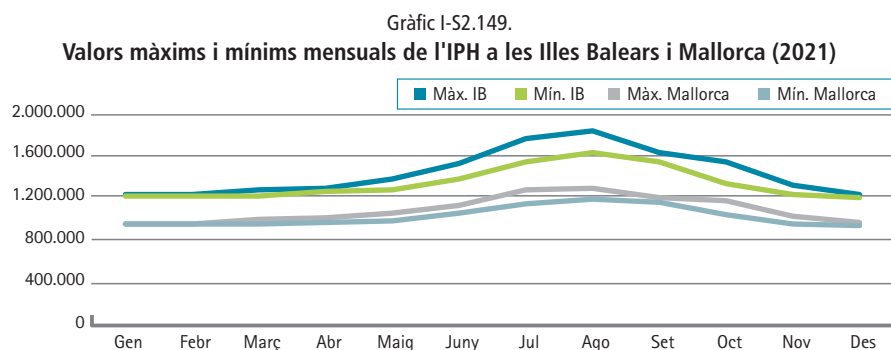
L'indicador de pressió humana (IPH) complementa la informació que es desprèn de les xifres oficials de població estimant, no tan sols els censos demogràfics. Compta-

bilitza la càrrega demogràfica real que suporta un territori en un període determinat, un aspecte de rellevància en una comunitat com la de les Illes Balears, on la població flotant és de gran importància. L'IPH es mesura per dies naturals; però, com a la memòria del 2020, no tan sols valorarem els valors màxims i mínims, sinó també la fluctuació anual i interanual d'aquests. Per raons d'escala i per comparar millor les da-

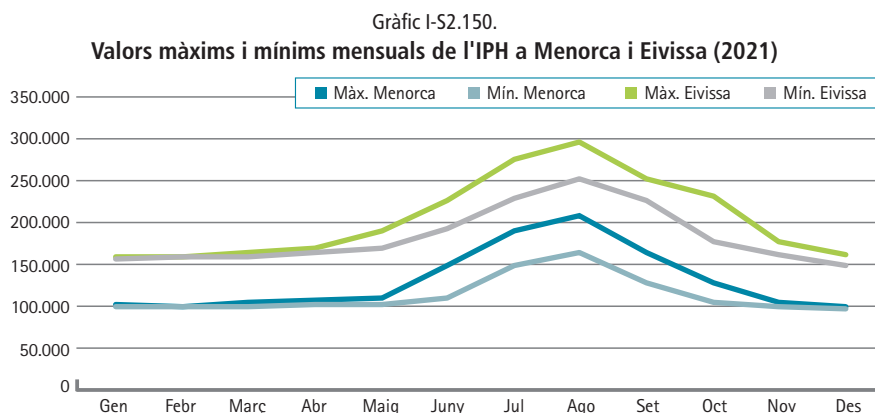
des amb les de l'any anterior, en el gràfic I-S2.149 es representen els valors màxims i mínims mensuals de l'IPH del conjunt de les Illes Balears i Mallorca; en el gràfic I-S2.150, els de Menorca i Eivissa, i en el gràfic I-S2.151, els de Formentera. En tots els casos es constata un creixement més que discret a la primavera, quan les restriccions imposades a causa de la pandèmia marcaven el trànsit de persones, i un augment més significatiu a l'estiu, sense arribar als valors d'abans de la pandèmia.

S'observa que els valors màxims s'han concentrat en els mesos estiuencs. En tots els casos s'han superat els valors de l'any anterior.

Les variacions dels valors màxims i mínims de l'IPH interanual en l'interval 2010-2020 consten en els gràfics I-S2.152 i I-S2.153. En aquest cas, com ja indicàrem a la memòria anterior, les dades d'Eivissa i Formentera apareixen juntes, ja que no va ser fins al 2016 en què començarem a disposar de dades de les dues illes per separat.

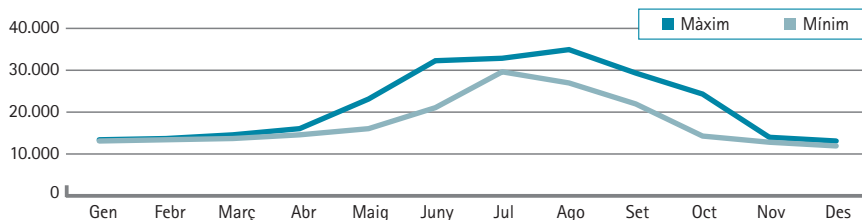

Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

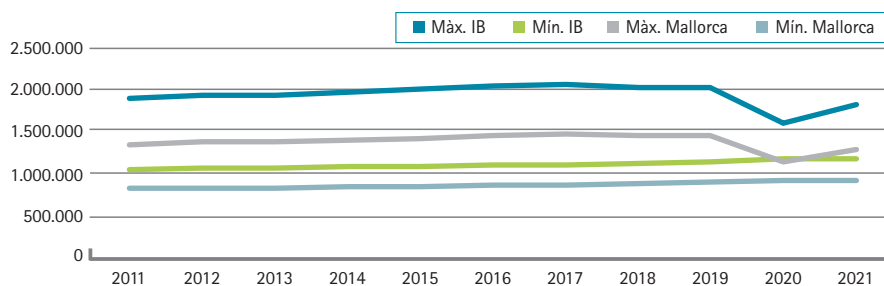
Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

Gràfic I-S2.151.

Valors màxims i mínims mensuals de l'IPH a Formentera (2021)

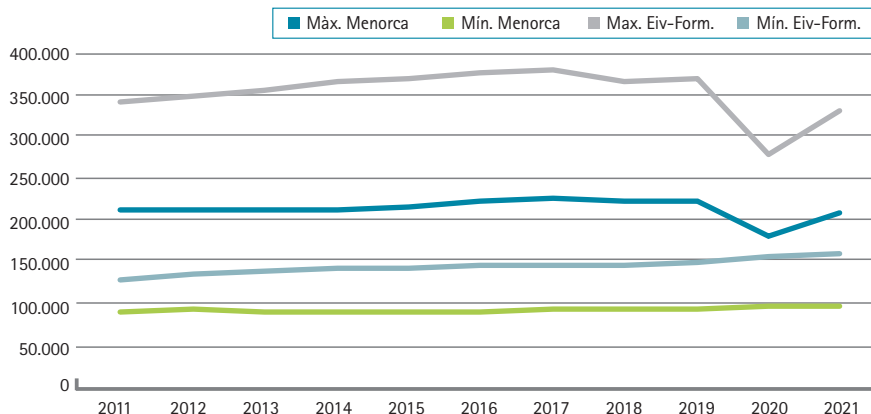
Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

Gràfic I-S2.152.

Valors màxims i mínims interanuals de l'IPH a les Illes Balears i Mallorca (2011-2021)

Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

Gràfic I-S2.153.

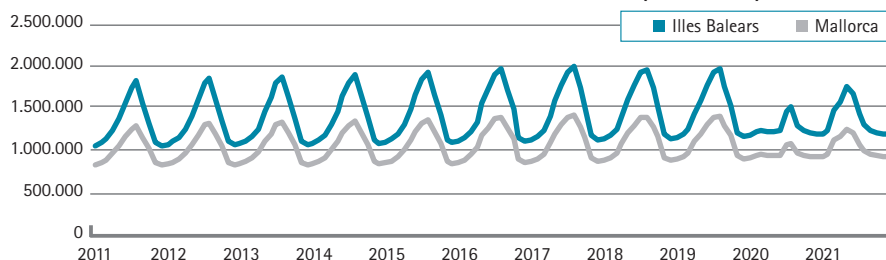
Valors màxims i mínims interanuals de l'IPH a Menorca i Eivissa-Formentera (2011-2021)

Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

En tots els casos s'observa una recuperació dels valors màxims (coincidint amb una temporada amb més turistes), mentre que els valors mínims segueixen una línia ascendent, que coincideix amb l'augment continu de la població resident balear. En els gràfics I-S2.154 i I-S2.155 es representa el valor mitjà mensual en l'interval 2011-2021. S'han separat, per una banda, els valors de les Illes Balears i Mallorca, i, per l'altra, els

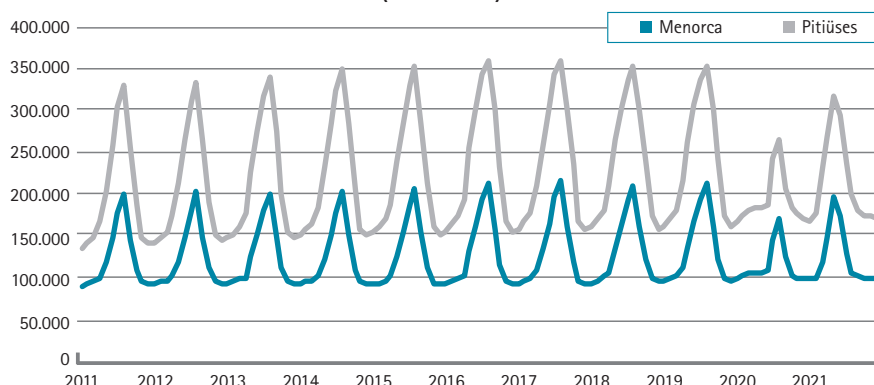
de Menorca i les Pitiüses, per un tema d'escala. Eivissa i Formentera apareixen juntes pel motiu indicat més amunt. La seqüència periòdica es repeteix any rere any, amb tendència a l'alça, fins a arribar al 2020, en què durant el segon trimestre es romp la tendència a causa del confinament. El 2021 es detecta una recuperació, si bé no s'arriba als valors anteriors a la pandèmia. Menorca és la que més s'hi ha aproximat.

Gràfic I-S2.154.
Evolució IPH mensual a les Illes Balears i Mallorca (2011-2021)

Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

Gràfic I-S2.155.
Evolució IPH mensual (2011-2021) a Menorca i Pitiüses

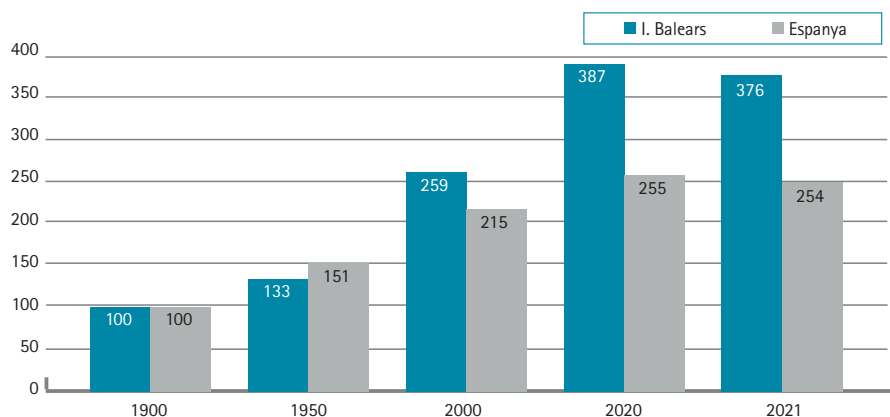

Font: IBESTAT (2022) Indicador de pressió humana (IPH). Disponible a: <https://ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/estudis-demografics/indicador-pressio-humana-iph/e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae> (Accedit: 17 juny 2022).

Com a informació complementària a la que figura en aquest apartat, a la memòria anterior ja vam incloure un gràfic com l'I-S2.156, en què hi ha una comparativa de la població resident a les Illes Balears i Espanya, atès el debat obert per l'augment desmesurat de la població illenca. En el gràfic es parteix d'una població hi-

potètica de 100 habitants l'any 1900 i s'hi representen els que correspondrien a cada territori en els anys successius. L'aportació d'enguany és que, a les dades ja existents, s'hi afegiran les de l'any corresponent a la memòria. L'INE assigna el decreixement del 2021 a un còmput vegetatiu negatiu i a una migració pràcticament nul·la.

Gràfic I-S2.156.
Comparativa creixent de població (1900-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del padró